Institutional Repository - Research Portal
Dépôt Institutionnel - Portail de la Recherche
researchportal.unamur.be
University of Namur

RESEARCH OUTPUTS / RÉSULTATS DE RECHERCHE

Het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening door de rechtspraak van het jaar 2001

Fierens, Jacques; Bodart, Myriam Smets; Van Ruymbeke, Martine; Versailles, Philippe; Nayer, André; Bodson, Jean-Claude; Smeesters, Bernadette; Moreno, Olivier; Veny, Ludovic; Carlens, Ivo; Cuypers, Daniel; Joosten, Véronique

Publication date:
2002

Document Version
le PDF de l'éditeur

Link to publication

Citation for pulished version (HARVARD):
Fierens, J (ed.), Bodart, MS (ed.), Van Ruymbeke, M, Versailles, P, Nayer, A, Bodson, J-C, Smeesters, B, Moreno, O, Veny, L, Carlens, I, Cuypers, D & Joosten, V 2002, *Het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening door de rechtspraak van het jaar 2001: onderzoek opgesteld op aanvraag van de Minister van sociale integratie*. Ministerie van sociale integratie, Brussel.

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 03. Jul. 2025

Het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening door de rechtspraak van het jaar 2001

Onderzoek opgesteld

op aanvraag van de
Minister van sociale Integratie
door

D.F. & L.S. / F.U.N.D.P.

Centre interdisciplinaire
Droits fondamentaux & Lien social
Facultés Universitaires Notre - Dame de la Paix à Namur

Professeur Jacques FIERENS (Directeur)
Myriam BODART (Directrice adjointe)
Martine VAN RUYMBEKE
Philippe VERSAILLES

C.e.R.P. / U.L.B.

Centre de Recherche et Prospective en Droit social de l'Université Libre de Bruxelles

Professeur André NAYER (Directeur)
Jean-Claude BODSON
Bernadette SMEESTERS
Olivier MORENO

U.G.

Vakgroep Publiekrecht-

Vakgebied Bestuurrecht
Universiteit Gent

Prof.dr. Ludovic VENY
Ivo CARLENS

U.A.

Vakgroep Rechten
Universiteit Antwerpen

Prof.dr. Daniel CUYPERS
Véronique JOOSTEN

December 2002

Het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening volgens de rechtspraak van het jaar 2001

Onderzoek verricht in opdracht van de Minister van Maatschappelijke Integratie

December 2002

Inleiding

SAMENVATTING BESTAANSMINIMUM 2001

De rechtspraak van het jaar 2001 bevestigt in haar geheel de beginselen die door de rechtbanken naar voren werden geschoven in het jaar 2000.

Op twee uitzonderingen na bleef de beoordeling van de toekenningsvoorwaarden voor het bestaansminimum nagenoeg ongewijzigd. Die twee uitzonderingen zijn :

- een gedetailleerde omschrijving van het beginsel van de meerderjarigheid en van de noodzaak van zelfstandigheid bij meerderjarige jongeren, met uitdrukkelijke verwijzing naar de Belgische gewoontes en gebruiken;
- de grenzen van het begrip werkbereidheid die scherper werden afgebakend door de uitdrukkelijke verwijzing naar artikel 23 van de Grondwet.

Inzake de naleving van de overeenkomst van sociale integratie, lijkt zich binnen bepaalde gerechten een strekking af te tekenen die in vergelijking met het jaar 2000 aan strengheid inboet : wanneer een jongere zijn overeenkomst niet eerbiedigt, vertonen zij inderdaad de neiging om hem niet eenvoudigweg het bestaansminimum te weigeren, maar stellen ze hem *ultra petita* een begeleiding voor. Hiertoe wordt dan ook het O.C.M.W. veroordeeld om alle nodige stappen te zetten opdat de jongere sociaal of professioneel zou geïntegreerd worden.

Ook voor de billijkheidsreden met betrekking tot studies ontwikkelt zich een nieuwe strekking die aan de studenten het bestaansminimum toekent, zij het afhankelijk gemaakt van een begeleiding die ten laste is van het O.C.M.W. en die de aanvrager moet ondersteunen op zijn zoektocht naar bezoldigd en aangegeven werk in overeenstemming met zijn vaardigheden en met zijn bekwaamheid.

Wat de sociale voorzieningen en het onderhoudsgeld betreft, aan te spreken vóór men om het bestaansminimum verzoekt, heeft er zich geen bijzondere omwenteling voorgedaan in de rechtspraak : het bestaansminimum blijft een residuaire regeling, de familiale solidariteit behoudt het primaat op de solidariteit vanuit de samenleving.

In het afgelopen jaar hebben de omschrijving van het begrip samenwonen noch het bewijs ervan, grondige wijzigingen ondergaan, integendeel : voor alle gerechten van het land blijft de regel gelden dat geval per geval moet worden beoordeeld.

Aangaande de administratieve en gerechtelijke procedure blijven de rechtbanken :

- de omschrijving van de aanvragen soepel beoordelen; ze spreken recht over het bestaansminimum en/of de maatschappelijke dienstverlening, en verlenen hierbij voorrang aan het eerste;
- er strikt op toezien dat de onderzoeksregels bij de aanvraag worden nageleefd op straffe van nietigverklaring wegens schending van de rechten van verdediging;
- nagaan of het O.C.M.W. de vormvereisten in zijn beslissing heeft nageleefd (motivering, kennisgeving,…);

- hun territoriale en materiële bevoegdheid onderzoeken;
- het onderwerp van het ingediende beroep beoordelen;
- stellen dat geen beslissing gelijk is aan een weigeringsbeslissing, waardoor het recht op beroep of op schadevergoeding wordt geopend, en
- de hoedanigheid van de persoon die het beroep indient, nagaan, alsook of de beroepstermijn werd nageleefd.

Toch wordt het jaar 2001 her en der gekenmerkt door een nieuwe koers. Ook hebben al bestaande strekkingen zich verder versterkt of ontwikkeld.

Zo besteden de sociale gerechten duidelijk meer aandacht aan de naleving van de vormvereisten bij de administratieve procedure : het *ad hoc* register moet ondertekend zijn, de steunaanvraag moet met een bericht van ontvangst bevestigd worden.

Inzake het onderwerp van het verzoek werd benadrukt dat een rechtbank die, gevat voor een vraag betreffende het bestaansminimum en maatschappelijke dienstverlening, bij toekenning van dit bestaansminimum de koppeling kan maken met een geïndividualiseerd integratieproject. Een deel van de rechtspraak bevestigt met nadruk dat het O.C.M.W. bij toekenning van het bestaansminimum moet onderzoeken of de aanvrager hierdoor bij machte is een menswaardig leven te leiden.

Terwijl er in het jaar 2000 wel degelijk rechtspraak bestond over de sociaal onderzoeker, is dit niet het geval voor 2001, wat allicht verklaard kan worden door een groter respect voor de regels op dit vlak bij de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Het begrip ernstig en volledig sociaal onderzoek is daarentegen door de rechters bijgesteld aan de hand van zaken die aanhangig werden gemaakt. Hetzelfde geldt voor de inhoud en de draagwijdte van de bewijskracht die aan het verslag van het sociaal onderzoek kan worden toegekend. De rechtbanken kijken er verder op toe dat de verplichting om vooraf de betrokkene te horen, nageleefd wordt; met name wordt er hoe langer hoe meer over gewaakt dat de eiser vooraf ingelicht wordt over de bijzonderheden van de zitting (plaats, datum, uur, …).

Aangaande de medewerkingsplicht van de eiser heeft de rechtspraak weliswaar bevestigd dat dit geen toekenningsvoorwaarde is voor het bestaansminimum, maar zij heeft ook verduidelijkt dat bij verzuim slechts één sanctie mogelijk is, namelijk de sanctie uit artikel 16 van de wet. Het bestaansminimum kan immers slechts worden ingetrokken indien één van de toekenningsvoorwaarden niet of onvoldoende vervuld is. In dit opzicht heeft er zich een belangrijke rechtspraak ontwikkeld in het kader van de medewerkingsplicht van de aanvrager bij het sluiten, het ten uitvoer leggen of het verbreken van zijn « *artikel 60* »-overeenkomst of zijn integratiecontract. Een deel van de rechtspraak heeft ook bevestigd dat bij het onderzoek van de aanvraag een wederzijds vertrouwen geboden is : de loyaliteit mag niet alleen aan de verzoeker worden opgelegd. Bijgevolg moet het O.C.M.W. een bezoek aankondigen en mag het geen verrassingsbezoek brengen.

De rechtbanken hebben in 2001 bepaald dat de kennisgeving van de beslissing van het O.C.M.W. bij aangetekend schrijven moet gebeuren, zo niet vangt de termijn voor beroep niet aan (besluit geïnspireerd op de sancties uit de artikelen 14 tot 16 van de wet).

De praktijk om de maandbedragen van het bestaansminimum toe te kennen via van maand tot maand verlengde requisitoirs, is in 2001 duidelijk veroordeeld door de rechtspraak. Hetzelfde geldt voor de terugwinning via maandelijkse inhoudingen. Ook hebben de rechtbanken de praktijk veroordeeld waarbij stelselmatig beslissingen werden genomen die het bestaansminimum weliswaar toekenden, maar in de tijd beperkten, zodat de betrokkene verplicht werd telkens opnieuw een aanvraag in te dienen, zodra de termijn van toekenning verstreken was.

Inzake de opschorting van betaling van het bestaansminimum in het kader van een integratiecontract, heeft er zich een belangrijke rechtspraak ontwikkeld : de rechtbanken vormen de getroffen sancties om tot schorsingen voor één maand, indien er geen rechtvaardiging bestaat voor de weigering een dergelijk contract te sluiten of voor het verzuimen van de contractuele verplichtingen.

Wat de gerechtelijke procedure betreft, is beslist dat de vermelding van een beroepstermijn van één maand in plaats van drie maanden, een foute vermelding is, waardoor het is alsof de beslissing helemaal geen vermelding in die zin bevat (in de zin van artikel 14 van het sociaal Handvest). Tevens kan worden opgemerkt dat een omvangrijke rechtspraak het bestaansminimum toekent op voorwaarde dat een begeleiding wordt aanvaard die overigens verschillende gedaanten kan aannemen (hulp bij het zoeken naar een woonst, dekken van de kosten van gezondheidszorg en de kosten voor geneesmiddelen, hulp bij het zoeken naar een tewerkstelling als student,….). Een dergelijke actieve rol van de rechter is echter omstreden, bijvoorbeeld door het Hof van Brussel, dat zo'n begeleiding nietig acht aangezien zij niet door de partijen gevraagd is en de rechter niet *ultra petita* uitspraak mag doen.

Inzake de terugvordering van het bestaansminimum en de sancties vertoont de rechtspraak de neiging een grotere loyaliteit tussen partijen op te leggen door middel van een zekere evenredigheid tussen de fout en de opgelegde sanctie.

Tot slot wordt ook een ontwikkeling binnen de rechtspraak vastgesteld op het vlak van het bevoegdheidsvraagstuk zo de rechthebbende wordt opgenomen en in verschillende instellingen verblijft. In zo'n geval gaan de rechtbanken zorgvuldig na of artikel 2 van de wet van toepassing is, aangezien het afwijkt van artikel 1 : gaat het met name om een instelling die door dit artikel wordt beoogd, bestaat er een inschrijving in het bevolkingsregister, is er al dan niet sprake van een zekere verblijfscontinuïteit in verschillende instellingen,…

Terwijl de besprekingen van de nieuwe wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie[1] nog volop aan de gang waren in het parlement, kon alvast dit handvol kleine koersverschillen worden vastgesteld in de rechtspraak uit 2001, die voor de rest zeer stabiel bleek in vergelijking met de rechtspraak uit 2000.

Olivier Moreno
Centre de Recherche et Prospective en Droit social de l'Université libre de Bruxelles

Ivo Carlens
Vakgroep Puliekrecht-Vakgebied Bestuurrecht Universiteit Gent

[1] Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *B.S.* 31 juli.

SAMENWATTING MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING 2001

DE TOEKENNINGSVOORWAARDEN VOOR DE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

De huidige rechtspraak betreffende de **verblijfsvoorwaarde op het grondgebied van het Rijk** verschilt in niets van de klassieke rechtspraak hierover.
De waarachtigheid van het verblijf is een feitelijke kwestie die mag worden vastgesteld aan de hand van elk rechtsmiddel. De ongunstige levensomstandigheden van met name verschillende categorieën vreemdelingen tonen op zich niet aan dat er geen werkelijk verblijf is op het grondgebied. De begunstigde van de maatschappelijke dienstverlening is vrij in zijn komen en gaan en kan het oord van zijn verblijfplaats naar believen kiezen.

Zoals ook al in 2000 het geval was, geeft de toekenning van maatschappelijke dienstverlening **aan minderjarigen** geen beginselprobleem.
Toch stellen de rechters zich in 2001 betrekkelijk streng op wanneer zij de behoefte van en de noodzaak aan een optreden vanwege het OCMW beoordelen, aangezien de verplichtingen die uit het ouderlijk gezag voortvloeien, blijven gelden tot de kinderen meerderjarig zijn. Voor de rechtspraak hebben die verplichtingen een wettelijke grondslag en zijn ze bovendien natuurlijk.
Zo ook is de rechtspraak weinig geneigd om aanvragen in te willigen die strekken tot het verkrijgen van een aparte financiële bijstand of tot een bijstandverhoging, indien zij zich uitsluitend steunen op het feit dat een persoon meerderjarig is geworden.

Zoals ook reeds in het rapport voor het jaar 2000 het geval was, blijven er zich problemen voortdoen inzake **het begeleid zelfstandig wonen** van minderjarigen. Waar de opdracht van het O.C.M.W. ophoudt en die van de overheid, die bevoegd is voor de jongerenzorg, begint, blijft omstreden, en heeft geleid tot prejudiciële vragen aan het Arbitragehof.

De nationaliteitsvoorwaarde blijft een groot deel van de aandacht opeisen in de rechtspraak van 2001.
Zij herinnert aan het grondbeginsel: in tegenstelling tot hetgeen geldt voor het bestaansminimum, is de toekenning van maatschappelijke dienstverlening in de regel niet afhankelijk van enige nationaliteitsvoorwaarde.
De rechtspraak met betrekking tot verschillende categorieën vreemdelingen was ook in 2001 zeer overvloedig.

Wat **de vreemdeling betreft die over een borg beschikt**, is de maatschappelijke dienstverlening verschuldigd wanneer het optreden van de borg om redenen eigen aan de zaak onmogelijk of te onzeker blijkt. Dit stemt overeen met de rechtspraak uit 2000.

Wat **de buitenlandse student** betreft, worden de hypotheses waarbinnen maatschappelijke dienstverlening kan worden toegekend, strikt geïnterpreteerd.

Over de toekenning van maatschappelijke dienstverlening aan **asielzoekers** bestaat er een uitgebreide rechtspraak.
Net zoals in 2000 wordt de toepassingssfeer van artikel 57, § 2 strikt geïnterpreteerd.
Een belangrijk deel binnen de rechtspraak blijft de vroegere opvattingen aankleven niettegenstaande het arrest van het Arbitragehof van 22 april 1998.
Volgens dit arrest is artikel 57, § 2 van de organieke wet niet van toepassing op de vreemdeling die, nadat zijn aanvraag tot erkenning als vluchteling verworpen is, bevel heeft gekregen om het grondgebied te verlaten maar in beroep gaat bij de Raad van State tegen de beslissingen van het CGVS of van de VBCV. Dit artikel is niet van toepassing zolang de Raad van State geen beslissing neemt over het beroep.
De arbeidsgerechten blijven, soms te omstandig, soms te summier, de interpretatie veroordelen die onverenigbaar is met dit arrest en toch wordt gebruikt door talrijke openbare centra voor maatschappelijk welzijn, waarvoor die laatste ten onrechte steun menen te vinden in de omzendbrief van 9 december 1998 van de Staatssecretaris van Maatschappelijke Integratie, opgemaakt naar aanleiding van het arrest nr. 43/98 van 22 april 1998 van het Arbitragehof. Niettemin is een arrest van het Arbeidshof van Antwerpen gegrond op die omzendbrief.

De **regularisatiekandidaat op grond van artikel 9, derde alinea van de wet van 15 december 1980** kan geen aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening, toch niet enkel en alleen op basis van zijn verzoek tot regularisatie. Zowel de rechtspraak van het jaar 2000 als van het jaar 2001 oordelen dat artikel 57, § 2 op hem van toepassing is.

Nog steeds vloeit er behoorlijk wat inkt over de toekenning van maatschappelijke dienstverlening aan de **regularisatiekandidaat op grond van de wet van 22 december 1999**.
Wezenlijk bevestigt de rechtspraak uit 2001 de these van de toekenning van maatschappelijke dienstverlening, op dezelfde grond als in het voorgaande jaar.
Dit geldt in het bijzonder voor de argumenten die worden verschaft door de aan het artikel 14 van de wet van 22 december 1999 gegeven interpretatie, waardoor het bevel om het grondgebied te verlaten wordt opgeschort. Wordt het verblijf van de regularisatiekandidaat op het grondgebied legaal door dit artikel 14? Hierover blijven betwistingen bestaan, met name ingevolge het arrest nr. 131/2001 van 30 oktober 2001 van het Arbitragehof, evenwel zonder dat de tegenover elkaar staande stellingen tot een verschillend resultaat leiden wat het recht op maatschappelijke dienstverlening betreft.
Dit geldt ook voor de argumenten die worden gehaald uit de verplichting voor de regularisatiekandidaat om gehoor te geven aan convocaties van de regularisatiecommissie, alsook voor deze gehaald uit de draagwijdte van het advies van de Raad van State, uitgebracht ter gelegenheid van de voorbereidende werkzaamheden van die wet.
Er wordt nog een ander argument gebruikt. Het argument voor het onthouden van maatschappelijke dienstverlening aan de illegale vreemdelingen – ze ertoe aanzetten gevolg te geven aan het officieel betekende bevel om het grondgebied te verlaten – gaat niet meer op voor de regularisatiekandidaat die maatschappelijke dienstverlening aanvraagt, aangezien hij niet van het grondgebied zal verwijderd worden zolang de minister geen beslissing heeft genomen over zijn aanvraag.
De ministeriële omzendbrief van 11 februari 2000 die schrijft dat het recht op maatschappelijke dienstverlening niet wordt geopend door het indienen van een aanvraag tot regularisatie, wordt, net als reeds eerder het geval was in 2000, door de rechtspraak afgewezen, behalve door de Arbeidsrechtbank van Tongeren, waarvoor de omzendbrief volstaat om een weigering van maatschappelijke dienstverlening te rechtvaardigen.

Tot slot worden ook de beginselarresten van de Arbeidshoven van Luik (22 maart 2000) en Brussel (8 juni 2000) regelmatig als argumenten naar voren geschoven om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen.

De rechtspraak uit 2001 heeft wel een aantal nuances aangebracht op de rechtspraak uit 2000 voor **bepaalde bijzondere vraagstukken**.
De rechtspraak beklemtoont dat het genot van maatschappelijke dienstverlening niet werktuiglijk voortvloeit uit het indienen van een regularisatieverzoek. Het is aan het OCMW om na te gaan of alle gebruikelijke toekenningsvoorwaarden voorhanden zijn, met name de staat van behoeftigheid en de werkbereidheid, in het bijzonder met betrekking tot vreemdelingen die gedurende jaren zonder openbare bijstand hebben geleefd vóór hun regularisatieverzoek. Een belangrijke stroming binnen de rechtspraak is nochtans van mening dat een lange periode van illegaal verblijf (gedurende dewelke de aanvrager genoodzaakt was middelen te vinden om in zijn levensbehoeften te voorzien) op zich niet de toekenning van maatschappelijke dienstverlening belemmert.
Dergelijke gedachtengang geeft aan dat er zich een ontwikkeling aftekent in de manier waarop de rechtspraak het vraagstuk benadert: eerst wordt er nagegaan of er sprake is van een staat van behoeftigheid, en pas wanneer blijkt dat dit wel degelijk het geval is, wordt de discussie aangegaan met betrekking tot het administratief statuut van de eiser.

In 2000 was de rechtspraak nog eensgezind in haar mening dat de regularisatiekandidaat recht heeft op maatschappelijke dienstverlening, maar in 2001 tekent zich een – vooralsnog bescheiden – kentering af in dit opzicht. Kennelijk komt de Arbeidsrechtbank van Tongeren terug op vroegere rechtspraak en weigert voortaan om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen, dit op grond van de door de Minister van Maatschappelijke Integratie aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn gerichte omzendbrief van 11 februari 2000, waarin de geest van de wet van 22 december 1999 geduid wordt.
Zo ook hebben de Arbeidsrechtbank van Brussel (alleenstaande beslissing van de franstalige kamer) en het Arbeidshof van Antwerpen (één arrest) geoordeeld dat de regularisatiekandidaat geen recht heeft op maatschappelijke dienstverlening, aangezien artikel 57, § 2 duidelijk een afwijking vormt op de algemene regel, en de interpretatie ervan geen enkele ruimte voor twijfel laat, niettengestaande de problemen gekoppeld aan het administratief statuut van de regularisatiekandidaat. Eens een bevel om het grondgebied te verlaten betekend is, kunnen de openbare centra voor maatschappelijk welzijn immers niets anders doen dan de toekenning van bijstand stop te zetten: zij zijn niet bevoegd om na te gaan of de uitvoering van dit bevel gepast, opportuun of zelfs mogelijk is.

Het Arbitragehof heeft verschillende arrresten geveld met betrekking tot de wet van 22 december 1999.

Het arrest van 14 februari 2001 verwerpt het beroep tegen artikel 57, § 2 van de wet van 8 juli 1976 wegens een gebeurlijk ongelijke behandeling tussen vreemdelingen die in beroep gaan bij de Raad van State en de anderen die, bij gebrek aan de mogelijkheid om in beroep te gaan bij die raad, een beroep hebben ingesteld bij de rechter om erkend te worden als staatloze.

In het arrest van 1 maart 2001 heeft het Arbitragehof als volgt recht gesproken: artikel 57, § 2, zoals gewijzigd door artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, wanneer dit het recht op maatschappelijke dienstverlening beperkt tot dringende medische hulp voor de vreemdeling van wie de erkenningsaanvraag als vluchteling niet in aanmerking is genomen door de bevoegde minister of zijn gemachtigde

met toepassing van artikel 51/8 van de wet van 15 december 1980, ook al gaat de betrokkene tegen de beslissing om de aanvraag niet in aanmerking te nemen, in beroep bij de Raad van State.

In zijn arrest van 30 mei 2001 heeft het Arbitragehof zijn rechtspraak uit het arrest van 17 mei 2000 (nr. 57/2000) bevestigd. Volgens dit arrest schendt artikel 57, § 2 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, en is het van toepassing op de vreemdelingen van wie de aanvraag door de Minister van Binnenlandse Zaken verworpen is met toepassing van artikel 51/5 van de wet van 15 december 1980 en artikel 8 van de Overeenkomst van DUBLIN betreffende de vaststelling van de Staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek dat bij één van de Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen wordt ingediend, goedgekeurd bij de wet van 11 mei 1995, ook al bestrijdt de betrokkene die beslissing met een beroep tot nietigverklaring en een vordering tot schorsing bij de Raad van State.

In zijn arrest van 30 oktober 2001 heeft het Hof in antwoord op verschillende prejudiciële vragen geoordeeld dat artikel 57, § 2, gewijzigd door de wetten van 30 december 1992 en 15 juli 1996, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang met andere bepalingen van de Grondwet en internationale verdragen, niet schendt, indien dit artikel zo opgevat wordt dat het recht op maatschappelijke dienstverlening beperkt wordt tot dringende medische hulp voor een vreemdeling die illegaal op het grondgebied verblijft en die een aanvraag tot regularisatie van verblijf op grond van de wet van 22 december 1999 heeft ingediend.
Hetzelfde arrest oordeelt ook dat dit artikel 57, § 2 evenmin in strijd is met de Grondwet in zoverre dit het recht op maatschappelijke dienstverlening van de vreemdeling die hier illegaal verblijft en bij de Raad van State een beroep heeft ingesteld tegen het bevel om het grondgebied te verlaten, beperkt tot dringende medische hulp.

Tegen het einde van jaar 2001 was de rechtspraak gaandeweg verdeeld geraakt over de weerslag van het arrest van 30 oktober 2001.
Bepaalde beslissingen hebben geoordeeld dat artikel 57, § 2 verplicht van toepassing is op de regularisatiekandidaat.
Talrijke beslissingen hebben evenwel net het tegenovergestelde bepaald: het Arbitragehof heeft een oordeel geveld op basis van de zaak die aanhangig was gemaakt, dat wil zeggen vanuit een interpretatie die door de rechter *a quo* gegeven werd aan artikel 57, § 2 en die neerkwam op een weigering van de maatschappelijke dienstverlening aan de regularisatiekandidaat. Anders gezegd: het feit dat het Arbitragehof de door de prejudiciële vraag voorgestelde of gesuggereerde interpretatie aanvaardt, betekent niet dat het meteen ook stelling neemt wat betreft de juridische waarde van de voorgelegde interpretatie.
Tot slot bevelen talrijke beslissingen ambtshalve dat de debatten worden heropend, opdat de partijen zich zouden kunnen uitspreken over dit arrest dat een nieuw gegeven vormt.

In een arrest van 20 november 2001 heeft het Arbitragehof geoordeeld dat artikel 57, § 2, zoals gewijzigd door artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt, in zoverre die bepaling de maatschappelijke dienstverlening beperkt tot de dringende medische hulp voor de vreemdeling van wie de aanvraag om als vluchteling te worden erkend niet in aanmerking is genomen door de bevoegde minister of zijn gemachtigde, met toepassing van artikel 51/8 van de wet van 15 december 1980, ook al vecht de betrokkene die beslissing aan via een beroep voor de Raad van State.

De rechtspraak had in 2001 bijzondere aandacht voor de lange duur van de regularisatie en heeft de traagheid waarmee beslissingen worden genomen, aan de kaak gesteld: twee jaar na

de inwerkingtreding van de wet zijn talrijke aanvragen nog steeds in behandeling. Volgens die gerechten heeft de wetgever nooit voorzien dat men zolang over de dossiers zou doen, wat pleit voor de toekenning van maatschappelijke dienstverlening in afwachting van de te nemen beslissing in het regularisatieverzoek.

Er heerst onenigheid binnen de rechtspraak over de juiste draagwijde van de ministeriële omzendbrief van 6 april 2000 van de Minister van Tewerkstelling en Arbeid tot voorwaardelijke toekenning van een voorlopige arbeidsvergunning aan een werkgever, zodat vreemdelingen die een regularisatieverzoek hebben ingediend op basis van de wet van 22 december 1999, als werknemer in dienst kunnen worden genomen.
Terwijl de meerderheid van de beslissingen weigert daaruit af te leiden dat de regularisatiekandidaat die gemachtigd is te werken, zich niet in een staat van behoeftigheid bevindt, beweert een minderheid net het tegenovergestelde, zonder hiervoor overigens enige argumenten in rechte aan te dragen (of toch nauwelijks).

Net zoals in het jaar 2000 wordt het **Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens** nog steeds regelmatig geciteerd als ondersteuning voor de stelling dat regularisatiekandidaten recht hebben op maatschappelijke dienstverlening.
Enerzijds wordt er verwezen naar artikel 3 dat onmenselijke of vernederende behandelingen verbiedt: het zou tegen de menselijke waardigheid ingaan en derhalve een behandeling zijn die door het Verdrag verboden wordt, om een regularisatiekandidaat alle maatschappelijke dienstverlening te ontzeggen tijdens de procedure, terwijl de wet hem niet alleen de waarborg biedt dat zijn bevel om het grondgebied te verlaten niet ten uitvoer zal worden gelegd, maar hem bovendien oplegt zich aan te bieden telkens hij opgeroepen wordt. Bepaalde belissingen van de Arbeidsrechtbank en van het Arbeidshof van Brussel hebben die analyse behoorlijk genuanceerd.
Anderzijds wordt er ook verwezen naar artikel 8, ook al aarzelen de arbeidsgerechten om uit het recht op de eerbiediging van het privé- en het gezinsleven een recht op maatschappelijke dienstverlening af te leiden.
Tot slot wordt er verwezen naar de bepalingen van artikel 13 volgens dewelke de vreemdeling over een effectief recht van beroep beschikt, wat inhoudt dat hij op een behoorlijke manier zijn verdediging moet kunnen verzekeren. Dit brengt mee dat hij aanwezig moet zijn op het grondgebied van het Rijk, en, bijgevolg, dat hij daartoe over de nodige bestaansmiddelen beschikt. De rechtspraak heeft de gevallen waarvoor de bepalingen van artikel 13 van toepassing zijn op de regularisatiekandidaat nader bepaald.

Men blijft zich beroepen op het **Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind**. Het wordt in verschillende beslissingen geciteerd, en van die beslissingen oordeelt een meerderheid dat een deel van de beschikkingen rechtstreeks van toepassing is, zodat maatschappelijke dienstverlening moet worden toegekend ten voordele van de kinderen van de aanvrager. Gaandeweg verfijnt de rechtspraak de analyse van de juridische gevolgen van de beschikkingen van dit Verdrag.

Net zoals in het jaar 2000 werden er aan het **Arbitragehof** talrijke **prejudiciële vragen gesteld** met betrekking tot artikel 57, § 2 van de organieke wet (grondwettelijk of niet?). In afwachting van het arrest van het Hof kent een meerderheid binnen de rechtspraak voorlopige maatschappelijke dienstverlening toe, terwijl andere rechters de zaak terug op de rol zetten.
Nieuwe bijzonderheid: de Arbeidsrechtbank van Verviers rechtvaardigt die oplossing in het licht van het voorzichtigheidsprincipe, dat om redenen van behoedzaamheid gebiedt dat de

norm van de menselijke waardigheid zoals opgenomen in artikel 23 van de Grondwet en in artikel 1 van de organieke OCMW-wet van 1976, geëerbiedigd wordt.

Wat de **toekenning van maatschappelijke dienstverlening** met terugwerkende kracht betreft, keren de strekkingen die zich in het jaar 2000 reeds aftekenden, terug in de rechtspraak van 2001.
Eén strekking spreekt zich met verfijning van de argumentatie uit voor het toekennen van maatschappelijke dienstverlening gedurende de ganse periode waarop het geschil betrekking heeft, ook voor het verleden, en zonder te beperken tot de schulden die nog bestaan op het ogenblik dat de rechtbank zich uitspreekt, noch tot uitsluitend de huidige schadelijke gevolgen van een eerdere noodsituatie.
Omgekeerd zoeken bepaalde beslissingen steun bij de in 2000 door het Arbeidshof van Brussel uitgewerkte rechtspraak, volgens dewelke de verplichting om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen weliswaar niet met terugwerkende kracht kan worden ten uitvoer gelegd, maar toch een compenserend bedrag kan worden verleend om de betrokkene de mogelijkheid te geven de schulden terug te betalen die hij heeft moeten aangaan doordat hij geen maatschappelijke dienstverlening heeft ontvangen, ook al was hij erop gerechtigd, en aan de hand waarvan hij een menswaardig leven had kunnen leiden.
Tot slot geven andere beslissingen de voorkeur aan een derde strekking die als middenweg wordt voorgesteld: de steun moet voor de periode die loopt tussen de datum van de aanvraag en die van het vonnis *ex aequo et bono* beoordeeld worden.

Wat de **vordering** betreft **in tussenkomst en vrijwaring vanwege het OCMW tegen de Belgische Staat** op grond van de bepalingen in de wet van 2 april 1965, blijft er discussie bestaan over de vraag of die ontvankelijk is.
Net zoals in 2000 bevestigt de rechtspraak daarentegen dat de **eis tot verklaring van gemeen vonnis**, door het OCMW ingesteld tegen de Belgische Staat, ontvankelijk is.

Een groeiend aantal beslissingen doet uitspraak over het recht op maatschappelijke dienstverlening van de **geregulariseerde vreemdeling**. Vraag is of de betrokkene, eens geregulariseerd, aanspraak kan maken op bijstand voor een periode die de regularisatiebeslissing voorafgaat. Deze vraag blijft aanleiding geven tot controverse.

In 2001 heeft de rechtspraak ook bevestigd dat er moet afgeweken worden van de toepassing van artikel 57, § 2 ten gunste van de vreemdeling die omwille van **overmacht**, met name medische redenen, onmogelijk gevolg kan geven aan het bevel om het grondgebied te verlaten dat op zijn naam werd uitgevaardigd. Met name wordt er verwezen naar het arrest van 18 december 2000 van het Hof van Cassatie en naar het arrest van 30 juni 1999 van het Arbitragehof. In de rechtspraak vindt men tal van voorbeelden van overmacht waardoor repatriëring verhinderd wordt.

De strikte interpretatie van het begrip **dringende medische hulp** wordt in 2001 bevestigd.

Het aantasten van de menselijke waardigheid is de voornaamste voorwaarde die het recht opent op maatschappelijke dienstverlening.

Uit lectuur van de rechtspraak in 2001 blijkt dat het recht op maatschappelijke dienstverlening een fundamenteel recht is dat gewaarborgd wordt door artikel 23 van de Grondwet van artikel 1 van de organieke OCMW-wet die beide afkondigen dat elke persoon het recht op een menswaardig bestaan geniet.

Omdat het begrip menswaardig bestaan niet omschreven wordt,rijzen er vele geschillen hierover.
In de lijn van de rechtspraak uit 2000, tekenen de arbeidsgerechten de krijtlijnen waarbinnen de ganse casuïstiek zich afspeelt, en verklaren ze het begrip menselijke waardigheid vanuit de doelstellingen en de inzet van de maatschappelijke dienstverlening. Ze plaatsen de samenstellende elementen van de menselijke waardigheid op de voorgrond.

De rechtspraak bevestigt dat de maatschappelijke dienstverlening residuair is: de steun wordt slechts toegekend aan de persoon die niet over de middelen beschikt om een menswaardig leven te leiden. Zij bepaalt echter ook de grenzen van zo'n beperkende interpretatie.

Wat de omschrijving betreft van het recht op maatschappelijke dienstverlening wordt algemeen erkend dat dit recht een volwaardig en subjectief recht is.

De **staat van behoeftigheid** wordt door de rechtspraak « geval per geval » onderzocht. Zij analyseert de concrete situatie van de bijstandverzoeker met de standaard van de menselijke waardigheid. De situatie van de regularisatiekandidaten heeft vele vragen doen rijzen in de mate dat bepaalde van deze personen gedurende talrijke jaren in de illegaliteit hebben doorgebracht zonder toegang tot financiële steun.

De verschillende bestaansminimumbedragen blijven de maatstaf om na te gaan of de bestaansmiddelen van een persoon of een huishouden volstaan of niet volstaan om een menswaardig leven te leiden, tenzij de aanvra(a)ger(s) moeilijke omstandigheden kunnen aantonen, zoals de onmogelijkheid om een menswaardig leven te leiden.

Ook in 2001 bleef de controverse woeden over de volgende zaken: het inkomen dat in rekening moet worden gebracht, de bestaansmiddelen die niet worden aangerekend, de weerslag van de particuliere liefdadigheid, het in aanmerking nemen van « zwartwerk », de invloed van het samenwonen, en de lasten, uitgaven en bijzondere moeilijkheden uit het dagelijkse leven van de betrokkenen.

Aan franstalige kant werd de vraag over het bewijs voor de staat van behoeftigheid bijzonder scherp gesteld naar aanleiding van verzoekschriften die door de vele regularisatiekandidaten zijn ingediend.
De casuïstiek kreeg gestalte dankzij talrijke gevallen waarvoor de volgende elementen als aanwijzing van een staat van behoeftigheid op hun waarde werden geschat: verschillende elementen met betrekking tot de huisvesting van de bijstandverzoeker, zijn persoonlijke moeilijkheden, zijn onzekere situatie en/of schuldenlast, zijn geschiedenis en de gebruikte overlevingstaktiek.
Daarentegen wijzen de volgende elementen er sterk op dat er geen staat van behoeftigheid is: bepaalde elementen die de houding van de aanvrager tegenover zijn situatie openbaart, een aantal aanwijzingen die het vermoeden wekken dat er sprake is van verdoken bestaansmiddelen (waaronder « uiterlijke tekenen van rijkdom ») of feiten die onthullen dat er geen wil tot medewerking bestaat.

Wat de eigen verantwoordelijkheid betreft van de bijstandverzoeker voor zijn staat van behoeftigheid, bevestigt de rechtspraak de recente opvatting van het Hof van Cassatie: het recht op maatschappelijke dienstverlening bestaat los van begane vergissingen,

onwetendheid, onachtzaamheid of de fout van de betrokkene, tenzij er een bedrieglijk oogmerk kan worden aangetoond.

Er blijven vele geschillen bestaan met betrekking tot **de werkbereidheid als voorwaarde**, voorwaarde die door de centra als toekenningsvoorwaarde kan worden opgelegd aan de bijstandverzoekers.
Aangezien de wetgever zelf het begrip niet omschrijft, blijven de arbeidsgerechten hun rechtspraak verfijnen: ze beschrijven de omtrek van het begrip, matigen die strenge toekenningsvoorwaarde door een redelijke beoordeling van de houding van de bijstandverzoeker, ontleden zijn reële wil om te werken en benadrukken de verplichtingen van de centra op het vlak van de professionele inschakeling.

Het bewijs van de werkbereidheid en de middelen die de betrokkene hiertoe aanwendt zijn nog altijd aanleiding tot talrijke geschillendossiers, waarbij het volgen van uiteenlopende opleidingen (en met name taalcursussen) elementen zijn die het voor de rechtbank mogelijk maken om de werkbereidheid van de betrokkene te « meten ».

Er zijn slechts weinig geschillen met betrekking tot de overeenkomst van sociale integratie, ook al was dit contract voor de wetgever in 1993 een belangrijk instrument om de werkbereidheid te toetsen.

Om financiële bijstand te krijgen, moet de betrokkene eerst zijn eventuele **rechten op sociale voorzieningen en onderhoudsgeld uitputten.** Dit is een tweede toekenningsvoorwaarde die de centra aan de bijstandverzoekers kunnen opleggen.

Voor het aanspreken van onderhoudsplichtigen treedt de rechtspraak afbakenend op: er wordt nagegaan of het opportuun is om te verwijzen naar onderhoudsplichtigen. Die afbakening is niet nieuw, maar dankzij de meerwaarde die bijzondere gevallen kunnen bieden, kleurt ze de casuïstiek.

Het feit dat de rechten op sociale voorzieningen moeten uitgeput zijn, vooraleer het OCMW wordt aangesproken, vormt geen conflictstof. Wel geeft de stelselmatige toepassing van die voorwaarde problemen, maar dat zijn dan eerder moeilijkheden bij de toepassing, niet zozeer problemen van interpretatie.

DE FINANCIËLE STEUNVERLENING

Een meerderheid binnen de rechtspraak zet een oude traditie voort en kent de rechthebbenden in naam van de menselijke waardigheid **financiële maatschappelijke dienstverlening toe, gelijkwaardig aan het bestaansminimum.**
Slechts een minderheidsstrekking binnen de rechtspraak meent dat de maatschappelijke dienstverlening niet identiek moet zijn aan de bestaansminimumbedragen: in functie van de reële behoeften van de betrokkene kan ze hoger of lager liggen dan die bedragen.

De rechtspraak blijft **aanvullende steun** toekennen in verschillende welbepaalde omstandigheden die de betrokkene ertoe gebracht hebben een mensonwaardig leven te leiden.
Het bedrag van de steun, gelijkwaardig aan de kinderbijslag en het kraamgeld, zorgt voor behoorlijk wat verdeeldheid binnen de rechtspraak.

In de mate dat de arbeidsgerechten overgaan tot een onderzoek *in concreto* van de situatie van de bijstandverzoeker en **de geschiktste steun** toekennen, kan die steun uiteenlopende vormen aannemen die onderling zeer sterk van elkaar verschillen: financiële steun die beperkt blijft tot een bepaald bedrag, tijdsgebonden steun, tijdelijke steun, een steun die gelijkwaardig is aan bepaalde levensnoodzakelijk geachte uitgaven, enz.

In de gevallen waarbij rekening wordt gehouden met de gezinssituatie van de aanvrager, worden de arbeidsgerechten vooral geconfronteerd met de vraag of er al dan niet wordt **samengewoond**.
Blijkbaar interpreteert de rechtspraak het begrip samenwonen breed, maar sluit ze wel situaties uit waarbinnen er geen band bestaat tussen de bijstandverzoeker en de personen waarmee wordt samengewoond, noch een « huiselijke gemeenschap ».

Wat de **maatschappelijke dienstverlening betreft die wordt vastgesteld op basis van barema's**, oordeelt de rechtspraak dat de toekenning van barema-uitkeringen geoorloofd is, zonder dat dit evenwel aan de betrokkene een geïndividualiseerde beoordeling mag ontnemen van zijn situatie en van de manier waarop daarvoor een oplossing kan worden gevonden.

De franstalige rechtspraak blijft de centra ertoe veroordelen om een **voorlopige steun** toe te kennen in verschillende gedingen waarbij regularisatiekandidaten betrokken zijn. Ze doet dit in afwachting van ofwel een antwoord van het Arbitragehof op verschillende prejudiciële vragen, ofwel een administratieve beslissing inzake de regularisatie.

DE STEUNVERLENING DOOR DIENSTVERLENING

De steunverlening door dienstverlening wordt toegepast op het vlak van de begeleiding, de gezondheid, de huisvesting, de schuldenlast, de studies en de professionele inschakeling, alsook wat voorschotten op onderhoudsgeld en sociale voorzieningen betreft.

De casuïstiek die zich in 2001 ontwikkeld heeft rondom de maatschappelijke dienstverlening, met name de steunverlening door dienstverlening, is aangevuld met vele rechterlijke beslissingen die *de facto* uitzicht geven op betere oplossingen voor de talrijke probleemsituaties waarbij de menselijke waardigheid niet ernstig werd genomen. Eén en ander zorgt tegelijkertijd ook voor een beter begrip van die menselijke waardigheid.

DE ADMINISTRATIEVE EN GERECHTELIJKE PROCÉDURE

In wezen verschilt de rechtspraak uit 2001 niet van de rechtspraak uit 2000.

De arbeidsgerechten zijn strikt en zelfs streng bij de beoordeling van de naleving van de **procedureverplichtingen van het OCMW** tijdens de administratieve fase, met name bij het verrichten van het sociaal onderzoek. Zijn verplichtingen op het vlak van informatie, communicatie en advies worden telkens opnieuw benadrukt. Die taak is een opdracht van openbare orde.
Er wordt tevens grondig nagegaan of de beslissingen voldoende gemotiveerd zijn.

Wat de gerechtelijke procedure betreft, geven de hoven en rechtbanken daarentegen de voorkeur aan een benadering die niet echt gekenmerkt wordt door een star formalisme.

Logische tegenhanger hiervan is **de verplichting van de aanvrager om alle medewerking te verlenen** bij het onderzoek van zijn dossier: ook dit wordt voortdurend beklemtoond.

Vanaf wanneer moet de toegekende maatschappelijke dienstverlening uitwerking krijgen? Voor die vraag blijft de rechtspraak trouw aan het beginsel dat er wordt toegekend vanaf de datum van de aanvraag.
Dit is de algemene regel, waarvan soms echter wordt afgeweken voor asielzoekers of regularisatiekandidaten, die maatschappelijke dienstverlening ontvangen vanaf een latere datum, zonder dat de vonnissen verklaren waarom dit het geval moet zijn.
Een eerdere strekking binnen de rechtspraak die oorspronkelijk werd ontwikkeld voor vreemdelingen en die zegt dat de toekenning van maatschappelijke dienstverlening met terugwerkende kracht slechts gerechtvaardigd is om de betrokkene de mogelijkheid te bieden de schulden terug te betalen die aangegaan zijn in de periode toen steun werd geweigerd, is ook toegepast geworden voor gewone steunaanvragen.

Wat **de toekenningsduur van de steun** betreft, dienen de beginselen uit de eerdere rechtspraak als leidraad voor de beoordeling bij de beslissingen van het jaar 2001.

Inzake de **herziening** benadrukt de rechtspraak uit 2001 de noodzaak – soms over het hoofd gezien door de praktijken van het OCMW – om een nieuwe beslissing te nemen wanneer men wijzigingen wil doorvoeren in de toepassingsvoorwaarden van eerder toegekende steun.

De regel die voorschrijft dat **het arbeidsgerecht van de woonplaats van de aanvrager territoriaal bevoegd is**, zorgt voor een bijzonder probleem jegens asielzoekers, die niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, maar in het wachtregister.
Artikel 628, 14°van het Gerechtelijk Wetboek maakt de rechter van de woonplaats van de rechthebbende bevoegd. Artikel 36 van hetzelfde wetboek omschrijft de woonplaats met verwijzing naar het bevolkingsregister. De Arbeidsrechtbank van Antwerpen heeft een rechtspraak ontwikkeld in het voordeel van de territoriale bevoegdheid van de rechter van de plaats van werkelijk verblijf, behalve indien wordt aangetoond dat zo'n verblijf niet bestaat binnen het gerechtelijk arrondissement.

Wat de **materiële bevoegdheid van de arbeidsgerechten** aangaat, herinneren de beslissingen van het jaar 2001 er in overeenstemming met vaststaande rechtspraak aan dat uitsluitend beslissingen met betrekking tot individuele steun onderwerp van beroep kunnen zijn bij een arbeidsrechtbank; vervolgingen tot terugbetaling van de steunuitgaven gericht tegen nalatige onderhoudsplichtigen en het beroep tegen dergelijke terugvorderingsbeslissingen vallen niet onder de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank.

Het **Handvest van de sociaal verzekerde** is niet van toepassing op maatregelen die genomen zijn krachtens de organieke OCMW-wet, maar sommige beslissingen maken er toch gebruik van (toepassing naar analogie) – één beslissing van de Arbeidsrechtbank van Brussel verwijst er zelfs uitdrukkelijk naar.

De regels met betrekking tot **het voorwerp van het beroep en het vraagstuk van opeenvolgende beslissingen** zijn aanleiding tot een rechtspraak die vergelijkbaar is met die uit het jaar 2000.
De waakzame rechtspraak onderscheidt de verschillende hypotheses.

Een eerste hypothese betreft de uitbreiding (mogelijk of onmogelijk) van een tegen een beslissing van het OCMW ingesteld beroep tot een tweede beslissing die nadien werd genomen.
Een tweede hypothese betreft de uitbreiding (mogelijk of onmogelijk) van een tegen een beslissing van het OCMW ingesteld beroep tot een tweede beslissing die nadien werd genomen, op verzoek of ambtshalve, en die deze keer voor de toekomst de gevraagde steun volledig of voor een deel toekent in het kader van het beroep tegen de vroegere beslissing, ingesteld buiten termijn.
Een derde hypothese is een variatie op de tweede en betreft het geval waar de latere beslissing naar onderwerp vreemd is aan de aangevochten beslissing.

Ten opzichte van **het beroep tegen de bevestiging** van een eerdere beslissing, bevestigt de rechtspraak uit 2001 die uit het jaar voordien. De definitie van de hypothese van een tweede beslissing die werkelijk een eerste bevestigt, en waartegen geen beroep mogelijk is omdat er niet op tijd beroep is ingesteld tegen de eerste, is dus restrictief. Het moet met name gaan om dezelfde steunaanvraag betreffende dezelfde periode.

De vragen die reeds in 2000 gesteld werden met betrekking tot **de beroepstermijn** van één maand worden andermaal gesteld in 2001.
Wat het vroegtijdig beroep betreft, heeft het Hof van Cassatie met zijn arrest van 28 mei 2001 een controverse beëindigd: het beroep dat wordt ingesteld nadat de beslissing is genomen maar vóór ze betekend is, is ontvankelijk.
Wat het laattijdig beroep betreft, bevat de rechtspraak in 2001 talloze beslissingen die het (laten) verstrijken van de beroepstermijn met sancties treffen, zonder dat de aanvrager overmacht kan aanvoeren waardoor het verval zou worden opgeheven.

Hoever kan een gevatte rechter gaan, in welke mate kan hij toezicht uitoefenen?
Hierover werden in 2001 vragen gesteld die de vergelijking kunnen doorstaan met die uit 2000.
De beslissingen uit het jaar 2001 bepalen in hun beschikkend gedeelte de voorwaarden waarvan de toekenning van de steun door het OCMW afhangt, en bevestigen aldus de eerdere rechtspraak.
De rechtspraak illustreert de wil van de hoven en de rechtbanken om actief deel te nemen aan de zoektocht naar oplossingen voor situaties van behoeftigheid die de aanvragers beleven. Die strekking tekent zich voornamelijk af op het vlak van de kenmerken van de steun (moet terugbetaald worden), en op het vlak van de betalingsvoorwaarden en –wijzen van bijzondere, door het OCMW toegekende steun.
Bepaalde beslissingen bevatten een beschikking waardoor de eisende partij of het OCMW uitgenodigd worden deze stap te zetten of gene begeleiding aan te bieden, kennelijk zonder dat zo'n uitnodiging een af te dwingen veroordeling zou zijn.
De inmenging van de hoven en rechtbanken in de feitelijke beoordelingsvrijheid van het OCMW, met name in het door het centrum bepaalde steunbedrag, is omstreden: hoever kan men hierin gaan, in het licht van de scheiding der machten?

De hoven en rechtbanken waken erover dat het **devolutieve principe** wordt geëerbiedigd. De Arbeidsrechtbank van Brussel (franstalige kamer) blijft net als in de loop van 2000 *ultra petita* begeleiding opleggen. Kennelijk heeft die rechtbank haar rechtspraak in de loop van het jaar 2001 genuanceerd: in de motivering wordt verduidelijkt dat de begeleiding gevraagd werd door de eisende partijen, en besproken op de zitting, zonder evenwel te verduidelijken

of die vraag voorkomt in het inleidend verzoekschrift, dan wel of ze gesteld is in de loop van het geding, op grond van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek.

De mogelijkheid voor de partijen om **het onderwerp van de eis** op grond van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek **uit te breiden of te wijzigen** in de loop van geding, blijft voor controverse zorgen.

Een rechtspraak die vooralsnog een meerderheid vormt, benadrukt dat de hoven en rechtbanken over **een volle rechtsmacht** beschikken: de rechter beoordeelt het geheel van de toekenningsvoorwaarden voor de gevraagde steun, en mag zich er niet toe beperken na te gaan of de door het OCMW in zijn weigeringsbeslissing gebruikte argumenten gegrond zijn.
Nochtans tekent zich in de loop van 2001 een ontwikkeling af.
Bepaalde beslissingen oordelen voortaan dat het OCMW niet op een ontvankelijke manier voor het eerst voor de rechtbank (beroep tegen zijn beslissing) een reden tot weigering kan opwerpen die niet voorkomt in zijn weigeringsbeslissing, reden die niet door het centrum onderzocht is via een sociaal onderzoek.

Net zoals in het jaar 2000 blijft het aantal **bij verstek** uitgesproken vonnissen (aanvrager daagt niet op) groot, en dit geldt ook voor de beslissingen van **afstand van rechtsvordering of van schrapping** omdat het geding zonder voorwerp is geworden.

De grote meerderheid van de beslissingen staat de **voorlopige uitvoering** toe. Wat de motivering betreft, tekent er zich een ontwikkeling af. Meer dan één beslissing vergelijkt de maatschappelijke dienstverlening met een schuldvordering tot levensonderhoud waarvoor artikel 1404 van het Gerechtelijk Wetboek uitdrukkelijk bepaalt dat een kantonnement uitgesloten is. Machtiging tot **kantonnement** blijft uitzonderlijk.

Overeenkomstig de gebruikelijke rechtspraak zijn de **moratoire intresten** door het OCMW verschuldigd op de maatschappelijke dienstverlening, vanaf de datum van het verzoekschrift (bij gebrek aan enige andere voorafgaandelijke ingebrekestelling).
Wat de door de begunstigde verschuldigde moratoire intresten betreft (betrokkene veroordeeld tot terugbetaling van onverschuldigd uitbetaalde maatschappelijke dienstverlening), heeft een belangwekkende beslissing geoordeeld dat de plicht van het OCMW om in de meest geschikte vorm steun te verlenen, net zoals zijn begeleidingsopdracht bij het budgetbeheer, verhinderen dat die intresten worden opgeëist.

DE TERUGVORDERING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

Geen nieuwe rechtsproblemen op het vlak van de terugvordering van de maatschappelijke dienstverlening, niet voor de **terugvordering van steun toegekend als voorschot** noch voor de **terugvordering van onverschuldigde betalingen.**

Belangrijkste probleem waarmee de centra geconfronteerd worden: hoe effectief de bedragen terugvorderen, wanneer de financiële situatie van de bijstandverzoekers meestal zeer onzeker blijft? Net zoals voorheen blijft de rechtspraak streng jegens de betrokkenen die niet kunnen geacht worden « ongelukkige schuldenaars te goeder trouw te zijn ».

DE SANCTIES

De franstalige rechtspraak blijft zich steunen op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek om **een sanctie op te leggen aan de centra die een bewezen fout hebben begaan, waardoor schade werd berokkend** aan de bijstandverzoeker.
Geschillen waarbij het OCMW veroordeeld werd tot betaling van schadevergoeding, zijn echter op één hand te tellen.

Martine van Ruymbeke
Philippe Versailles
Centre Droits fondamentaux & Lien social
FUNDP

Daniel Cuypers
Vakgroep Rechten
Universiteit Antwerpen

Eerste deel : het bestaansminimum

1. DE TOEKENNINGSVOORWAARDEN

Het OCMW dat weigert een bestaansminimum toe te kennen aan de aanvrager omdat hij zelf verantwoordelijk zou zijn voor zijn staat van behoeftigheid, voegt een nieuwe voorwaarde toe aan de wettelijke. Conform de gevestigde rechtspraak, wordt nogmaals gepreciseerd dat de toekenning van het bestaansminimum los staat van het foutbegrip. Het gaat er immers niet om het gedrag te beoordelen van een individu dat genoodzaakt is het bestaansminimum aan te vragen; men dient na te gaan of hij zich al dan niet in een staat van behoeftigheid bevindt[2].

Zoals dit in het verleden het geval was, wordt eraan herinnerd dat het in beginsel aan de aanvrager van het bestaansminimum is om te bewijzen dat hij de toekenningsvoorwaarden hiertoe vervult, maar dit betekent niet dat het OCMW ontslagen wordt van elke verplichting op dit vlak. In het volgende geval schiet het OCMW tekort in deze medewerkingsplicht : het centrum levert geen enkele inspanning om zo nodig bij andere administraties inlichtingen in te winnen die vollediger en meer betrouwbaar zijn wat met name de gezinssituatie betreft van de aanvraagster, van wie de «vriend» werkloosheidsuitkeringen lijkt te ontvangen voor samenwonenden[3].

1.1. Verblijfplaats

Krachtens artikel 7 van de Bestaansminimumwet en artikel 2 van de Onderstandswet geldt de *werkelijke verblijfplaats* van de aanvrager tot het bepalen van het steunverlenend centrum. Bij een vermoeden dat dit adres slechts een postadres is, wil de rechtbank nog begrip opbrengen voor de marginale situatie van betrokkene en geeft zij hem een laatste kans om te bewijzen dat hij zijn werkelijke verblijfplaats heeft op het aangegeven adres; de steunaanvrager moet hiervoor het huurcontract voorleggen, de bewijzen van betaling van huur, de verklaring van de huisbaas[4], ...

Op te merken valt wel dat geen enkele wetsbepaling voorschrijft dat een aanvrager van het bestaansminimum regelmatig, ook bij onaangekondigde huisbezoeken, moet kunnen worden aangetroffen in de woonst die als werkelijke verblijfplaats is opgegeven[5].

1.1.1. Het beginsel : het gewoonlijk en daadwerkelijk verblijf

De vaste rechtspraak oordeelt dat het aan de aanvrager is om te bewijzen dat hij deze voorwaarde vervult, en dus ook om ten minste bij de aanvang te bewijzen dat hij gewoonlijk

---

2 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311.992 ; T.T. Liège, 9e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.811 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.606 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 313.544.

3 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

4 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 25 juni 2001, P.V. X / OCMW Antwerpen, AR. 328.775.

5 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 7 februari 2001, J.A. X / OCMW Antwerpen, AR. 318.068.

en daadwerkelijk verblijft op de aan het centrum medegedeelde plaats. Daartoe moet hij met name het centrum de toelating geven om zijn woning te bezoeken[6].

Zoals ook uit de rechtspraak van 2000 bleek, volstaat het feit dat de betrokkene bij de gemeentelijke administratie aangifte heeft gedaan van een hoofdverblijfplaats op het grondgebied van de gemeente, op zich niet om meteen te besluiten dat die plaats ook de werkelijke verblijfplaats is. Wie aanvoert dat dit de werkelijke verblijfplaats is, moet het ook bewijzen, zeker wanneer de tegenpartij een reeks vermoedens of twijfels opwerpt die deze verklaring lijken tegen te spreken[7] [8].

Het OCMW dat een bestaansminimum stopzet wegens de gewoonlijke verblijfplaats van de aanvrager, moet in ieder geval bewijzen dat betrokkene niet verblijft op het aangegeven adres. Indien de rechtbank[9] vaststelt dat het OCMW slechts vermoedt, maar niet bewijst, dat de Bestaansminimumbegunstigde niet woonachtig is op het door hem opgegeven adres, beoordeelt de arbeidsrechter de vordering tot voortzetting van de toekenning en de uitbetaling van het bestaansminimum als gegrond.

- In de behandelde referteperiode is een OCMW door de arbeidsrechter in het ongelijk gesteld omdat het bestuur geweigerd had het bestaansminimum voor alleenstaanden toe te kennen aan een aanvrager wiens domicilie, i.e. inschrijving in het bevolkingsregister, nog steeds bij de ouders had, hoewel dit niet (langer) zijn werkelijke verblijfplaats was. De geadieerde Arbeidsrechtbank[10] stelde dat - voor het bepalen van de BM-categorie - in dergelijk geval eveneens rekening moet worden gehouden met de feitelijke verblijfplaats en dat betrokken in casu effectief alleen woonde.
- Dit jaar werd nader bepaald dat de beslissing van de gemeentelijke overheid waarbij aan de aanvraagster een inschrijving als woonplaats wordt geweigerd omdat ze in een woonwagen huist die opgesteld staat op een «oord van plezier», niet kan worden aangewend om aan te tonen dat het niet om een werkelijke verblijfplaats gaat[11].
- Wanneer de aanvrager niet aanwezig is bij verrassingsbezoeken (op een tijdstip dat niet is aangekondigd door de maatschappelijk werkster), bewijst dit, zoals in 2000, niet noodzakelijk dat hij er niet werkelijk verblijft[12]. Wanneer de aanvrager daarentegen bij twee bezoeken aan de opgegeven verblijfplaats afwezig bleek, en geen gehoor gaf aan de dringende oproep om zich op het centrum aan te melden (oproep achtergelaten in de brievenbus), toont hij niet aan dat dit adres zijn werkelijke verblijfplaats is, des te meer daar de eerste oproep volgens de verklaringen van de maatschappelijk werker nog steeds in de brievenbus stak[13].
- Overeenkomstig de vroegere rechtspraak staat het vast dat de aanvrager geen werkelijke verblijfplaats kan bewijzen, aangezien de studio waarvan sprake niet het geringste

---

6 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Huy, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 3.487/01.

7 C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99.

8 Arbrb. Brugge (afdeling Oostende), 7de K, 12 maart 2001, X / OCMW Oostende, AR 50.984.

9 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 17 januari 2001, V.K. X / OCMW Antwerpen, AR. 319.188; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.242.

10 Arbrb. Kortrijk (Afdeling Roeselare), 7de K, 7 februari 2001, X / OCMW Roeselare, AR. 37275.

11 T.T. Dinant, 7e ch., 21 août 2001, X / CPAS Onhaye, RG 60.949.

12 T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250 ; T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365 ; T.T. Liège, 9e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.284.

13 T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.266/2001.

noodzakelijke comfort vertoont en de elektriciteit gedurende verschillende jaren niet is aangesloten[14].

- De rechtbanken blijven steunen op zekere aanwijzingen die doen vermoeden dat er geen sprake is van een werkelijke verblijfplaats : er is geen bel, geen brievenbus, nergens staat een naam vermeld[15] [16], de post moet elders besteld worden[17]. Dit is ook het geval bij een uiterst gering verbruik van elektriciteit[18] [19], een lege koelkast, de badkamer en het toilet zijn niet aangesloten, er bevinden zich slechts twee kledingstukken, opgerold in een vuilniszak[20]. Er staat geen bed, er is geen keuken noch sanitair : ook dit toont aan dat er geen sprake is van een werkelijke verblijfplaats[21]. Aangezien er geen kookfornuis op elektriciteit of op gas staat, is de aanvrager niet bij machte om ook maar de geringste keukenactiviteiten te ontplooien zoals water koken of een schotel opwarmen : er is geen werkelijke verblijfplaats[22]. Geen verwarming en slechts in geringe mate water en elektriciteit verbruiken, getuigt van het onwerkelijk karakter van de verblijfplaats[23].

De rechtbank verwacht van de eiser die de niet-bewoning betwist bewijsstukken die de effectieve bewoning staven. Beweren dat men over voldoende bewijzen beschikt volstaat niet. Het falen die bewijzen bij te brengen, wordt dan wel als een bevestiging van het vermoeden gezien[24].

- Uit het feit dat alle officiële documenten en stukken (convocaties, rekeninguittreksels enz.) naar de flat van de aanvrager verzonden worden, kan niet in voldoende mate afgeleid worden dat de verblijfplaats echt is[25].
- Tegen een zwakke argumentatie van het OCMW kan de eiser van zijn kant geloofwaardige elementen aandragen, zoals bijvoorbeeld het feit dat hij op het opgegeven adres zijn domicilieadres behield, dat op dit adres energierekeningen verder werden betaald en dat de betalingen van het bestaansminimum op dit adres door de eiser werden geïnd[26].
- Zoals wij reeds uiteengezet hebben in het rapport dat de rechtspraak van 2000 analyseerde, betekent de notie van de werkelijke verblijfplaats niet dat de bestaansminimumgerechtigde verplicht is om voortdurend thuis te blijven : het gaat niet om een toewijzing aan een verblijfplaats. De betrokkene mag zich vrij bewegen en is ook volledig vrij om een desgevallend belangrijk deel van zijn dagen en zelfs van zijn nachten door te brengen buiten zijn woonplaats[27] [28]. De omstandigheid dat hij afwezig

---

14 T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Dison, RG 1667/2001.

15 T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 0150/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 310.252.

16 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 3 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 317.595.

17 T.T. Charleroi, 5e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.357/R.

18 T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313.711.

19 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 7 februari 2001, J.A. X / OCMW Antwerpen, AR. 318.068.

20 T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313.684.

21 T.T. Liège, 9e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.292.

22 T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R.

23 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Rochefort, RG 59.394 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 51.452, 51.453 ; T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466.

24 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 3 december 2001, D.M. X / OCMW Antwerpen, AR. 317.595.

25 T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 août 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 5.446/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 août 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 6.609/01.

26 Arbrb. Leuven, 2de K, 3 oktober 2001, X / OCMW Keerbergen, AR. 300/01.

27 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R.

bleek bij verschillende pogingen tot bezoek vanwege de maatschappelijk werkers, en het feit dat zijn eigenaar (die overigens elders woont) hem al een maand niet meer gezien heeft, zijn op zich niet betekenisvol[29].

- Uit de geanalyseerde rechtspraak kan afgeleid worden dat de vraag of er al dan niet een huurovereenkomst bestaat, *in concreto* en redelijk onderzocht moet worden. Zodra de aanvraagster nagenoeg over geen enkel bestaansmiddel beschikt, mag van haar niet verwacht worden dat ze het bestaan van een «gewone» huur bewijst. Het blijkt dat de woonomstandigheden bijzonder moeilijk zijn, maar dit kan ook niet anders bij een persoon van wie de inkomsten beperkt zo niet onbestaande zijn, zodat ze afhankelijk is van derden om in haar levensonderhoud te voorzien[30] [31]. De Arbeidsrechtbank van Charleroi is het echter niet eens met dit genuanceerd oordeel en meent dat een woning als huurder betrekken en er regelmatig huurgeld voor betalen, niet volstaat om te bewijzen dat de aanvrager een werkelijke verblijfplaats heeft – een nogal hardvochtig oordeel[32] [33].
- De Arbeidsrechtbank van Verviers volgt diezelfde harde lijn en oordeelt dat een getuigschrift van de verhuurster waaruit blijkt dat er geen sprake is van een werkelijke huisvesting, volstaat om te bewijzen dat er geen werkelijke verblijfplaats is[34]. *A contrario* oordeelt de Arbeidsrechtbank van Luik dat het getuigschrift van de buurvrouw van de aanvrager volstaat om aan te tonen dat zijn verblijf echt is (zij verklaart dat ze hem 's avonds hoort thuiskomen, en 's ochtends hoort weggaan)[35].

De Arbeidsrechtbank van Luik maakt overigens gebruik van de procedure inzake getuigenverhoor overeenkomstig artikel 916 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek om vast te stellen of de aanvrager echt verblijf houdt op de plaats zoals opgegeven[36].
De arbeidsauditeur is ook bevoegd om een wijkagent bevel te geven tot een onderzoek opdat zou kunnen worden vastgesteld of de aanvraagster echt verblijft op het medegedeelde adres[37].

1.1.2. De bijzondere gevallen (voorbeelden)

1.1.2.1. De daklozen

Zoals in 2000 herinneren de arbeidsrechtbanken graag aan het feit dat geen enkele tekst een definitie geeft voor het begrip dakloze. Volgens de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 12 januari 1993, is de dakloze persoon de persoon die niet over een bewoonbaar verblijf beschikt en die met gebruik van eigen middelen geen eigen woongelegenheid kan verkrijgen en derhalve zonder verblijf is of in een collectieve instelling woont waar hij voorlopig en bij wijze van overgang verblijft in afwachting van het ogenblik waarop hij over

---

28 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 3 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 318.294; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 7 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 318.068.
29 T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112.467.
30 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.821/R.
31 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.775.
32 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.
33 Arbrb.Brugge, 6de K, 06 december 2001, X / OCMW Blankenberge, AR 101.815.
34 T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1349.2001.
35 T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158.
36 T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Fléron, RG 313.401.
37 T.T. Charleroi, 5e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Courcelles, RG 59.071/R.

een persoonlijk verblijf zal kunnen beschikken. Een verblijf is onbewoonbaar wanneer het niet voldoet aan de minimumnormen inzake veiligheid, hygiëne en bewoonbaarheid. Twee ministeriële omzendbrieven – één van 27 april 1995 en één van 15 mei 1995 – beogen verschillende hypotheses en met name de persoon die tijdelijk gehuisvest wordt door een particulier om hem bijstand te verlenen, bij wijze van overgang en in afwachting van het ogenblik dat deze over een woonst zal beschikken. Het past dus de plaats in aanmerking te nemen waar de persoon zich gewoonlijk bevindt. Indien die plaats niet kan worden bepaald, moet men zich verlaten op het voornemen van de dakloze, dat wil zeggen, de plaats waar hij van plan is om zich te vestigen[38].

1.1.2.2. Occasionele of intentionele verblijfplaats

Een veeleer *toevallige* of *intentionele* verblijfplaats wordt volgens een vaste rechtspraak niet in aanmerking genomen als 'werkelijke verblijfplaats'; een huurcontract en een inschrijving in het bevolkingsregister leiden tot de conclusie dat de aanvrager voldoet aan het vereiste effectief in het land van de aanvraag tot het bekomen van het bestaansminimum te verblijven; het volgen van studies in een ander land doet daar geen afbreuk aan[39].

Op grond van de geanalyseerde rechtspraak is er geen duidelijke lijn te trekken in de beoordeling van de werkelijke verblijfplaats van de verzoeker. Enerzijds moet de verzoeker zoveel mogelijke bewijzen bijbrengen van werkelijk en duurzaam verblijf, anderzijds is het OCMW ertoe gehouden om bij betwisting zoveel mogelijk bewijzen bij te brengen. Politionele inlichtingen die niet genotuleerd zijn in een proces-verbaal, het opnemen van de telefoon op een ander adres wil in dit verband niet zeggen dat betrokkene duurzaam verblijft op dit adres[40].

Op het louter feitelijke vlak oordeelt het Arbeidshof van Luik dat het «kraken» van een onroerend goed kan gelijkgesteld worden met een verblijfplaats, waardoor het recht op een bestaansminimum geopend wordt zodra die onzekere bewoning een aantal maanden duurt.[41]

Overeenkomstig een erg vaste rechtspraak, oordelen de rechtbanken, wat de student betreft die «op kot zit», in het algemeen dat deze ten laste blijft van zijn ouders indien hij zijn gewoonlijk verblijf bij zijn ouders behoudt, wat het geval is wanneer hij op het einde van de week regelmatig naar de ouderlijke woonst terugkeert, ingeschreven is op hun mutualiteitsboekje, de ouders kinderbijslag ontvangen voor hem en minstens gedeeltelijk instaan voor zijn levensonderhoud[42]. Wanneer de jongere daarentegen het gezin verlaat om zelfstandigheid te verwerven, moet men tot het besluit komen dat hij echt verblijft op de plaats waar hij woont, ook al wordt dit omschreven als een «kot», en zelfs al keert de jongere bij gelegenheid naar zijn familie terug. Het vraagstuk aangaande studenten op kot is belangrijk voor het financiële evenwicht van de openbare centra van maatschappelijk welzijn

---

38 T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et CPAS Libin, RG 309.168 et 311.097T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.

39 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 9 februari 2001, S.D. X / OCMW Antwerpen, AR. 325.121.

40 Arbrb. Brugge (afdeling Oostende), 9de K/15 mei 2001, X / OCMW Oostende, AR. 54.39.

41 C.T. Liège, 8e ch., 24 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 29.819/01.

42 T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et CPAS Libin, RG 309.168 et 311.097 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

in gemeenten of steden waar universiteiten gevestigd zijn, aangezien de studenten meestal ter plaatse huisvesting zoeken : het past dus dat de band die de student behoudt met het thuisfront correct wordt ingeschat[43].

1.2. De leeftijd

1.2.1. Het beginsel : de meerderjarigheid

Zonder zich hierbij over de vraag omtrent het recht op bestaansminimum uit te spreken, verwees de Arbeidsrechtbank te Mechelen in een zaak waarbij de eiser bij het instellen van de rechtsvordering minderjarig was, naar het Gerechtelijk Wetboek; overeenkomstig artikel 17 van dit wetboek kan een vordering niet worden toegelaten indien de eiser geen hoedanigheid heeft om ze in te dienen, met name minderjarig is en geen procesbevoegdheid heeft. De rechter beoordeelde de vordering dan ook als ontoelaatbaar[44].

Zonder dat dit verrassende is, herhaalt de geanalyseerde rechtspraak uit de referteperiode dat als de meerderjarigheid rechten verleent, zij ook plichten veronderstelt, waaronder die om zelf in het eigen levensonderhoud te voorzien. Elke vorm van gezinsleven brengt wederkerige inspanningen en toegevingen mee, tussen echtelieden onderling, tussen kinderen onderling, voor kinderen jegens de ouders. Dergelijke inspanningen moeten leveren staat niet werktuiglijk gelijk aan een grondig slechte verstandhouding die noodzakelijk moet leiden tot een breuk, waardoor vervolgens de gemeenschap moet optreden via een tenlasteneming. Verschillende generaties die binnen één enkele familie samenleven, dat brengt in het algemeen en per definitie onenigheid mee, aangezien elk zijn eigen opvattingen heeft over het bestaan. Die onenigheid is van alle tijden en zal nog lang voortbestaan, maar is nochtans geen synoniem voor een werktuiglijke breuk binnen de familierelaties en de familiale solidariteit, noch brengt zij op zich voor de gemeenschap mee dat ze zonder meer moet overgaan tot tenlasteneming. Als er al sprake is van een breuk, dan moet die werkelijk zijn, en niet geveinsd[45].

Het is interessant om vast te stellen dat de rechtbanken in 2001 dit principe rechtvaardigen. Inderdaad, de Belgische gebruiken en gewoontes vullen de geschreven reglementering aan en maken het mogelijk de Belgische wet nauwkeuriger te interpreteren. Die gewoonten tonen aan dat de meerderjarige kinderen in het algemeen afhankelijk blijven van het gezin van hun voorzaten tot ze bij machte zijn om op eigen benen te staan. Nog steeds met acht op de Belgische gebruiken en gewoonten rechtvaardigt het huwelijk op zich bovendien niet steeds dat men onmiddellijk voor een volledige autonomie kiest in een afzonderlijk verblijf, noch dat men de studies of, als echtgenoot, een bezoldigde activiteit onmiddellijk stopzet. De gebruiken en gewoonten die in gebeurlijk geval in het buitenland bestaan, kunnen op zich niet

---

43 T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.896/01.

44 Arbrb. Mechelen, 1ste K, 7 maart 2001, S.K. X / OCMW Mechelen, AR. 76340.

45 C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99 ; C.T. Liège, 8e ch., 24 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 29.957/01 ; T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.606 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 313.544 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.444 et 316.992 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 14.889/01 et 14.890/01.

volstaan, zelfs niet bij een huwelijk, om in België af te wijken van de voorwaarde dat men slechts aanspraak kan maken op het bestaansminimum zo men niet bij machte is om via eigen inspanningen of op een andere manier (met name, dankzij een tenlasteneming door de familie) de nodige inkomsten te verwerven[46].

Zoals in 2000, wordt gepreciseerd dat, indien de jongere niet in staat is om zelfstandig te leven, hij bij zijn voorzaten blijft wonen die verder in het levensonderhoud van hun kinderen moeten voorzien, ook al zijn ze meerderjarig, en dit tot ze op eigen benen kunnen staan, zo wil het de gewoonte[47]. Het huwelijk op zich rechtvaardigt niet dat men onmiddellijk voor een volledige autonomie kiest in een afzonderlijk verblijf, noch dat men de studies of, als echtgenoot, een bezoldigde activiteit onmiddellijk stopzet[48].

Er werd geloof gehecht aan de breuk binnen de familie, aangezien de moeder van de aanvraagster dermate drankzuchtig was dat het samenleven onmogelijk was geworden[49].

A contrario oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel (in een andere samenstelling) dat een jong koppel recht heeft op een minimum aan privacy, zodat het verblijf van de aanvrager en zijn echtgenote in het ouderlijk huis onhoudbaar kan worden. De ouders verkondigen overigens luidop dat het vertrek van de aanvrager uit hun huis ervaren werd als een bevrijding[50].

Op een strengere wijze dan in 2000 werd gevonnisd dat moeilijk in stilte kunnen studeren geen voldoende rechtvaardiging is opdat de gemeenschap de studente zou ten laste nemen, vooral aangezien er geen sprake is van een breuk tussen de aanvraagster en haar ouders die over voldoende middelen beschikken om een broederschap van zeven kinderen te onderhouden en te huisvesten. De verplichting om de familiale solidariteit aan te spreken tot aan het einde van de aangevangen studies, met inbegrip van de noodzaak om gedurende die periode bij de familie te blijven wonen, is zeker niet in strijd met de menselijke waardigheid[51].

Wanneer een gezin er doelbewust naar streeft onvermogend en afhankelijk van de gemeenschap te worden, is het OCMW er niet toe gehouden bijstand te verlenen aan een persoon die zich bedrieglijk van al zijn bestaansmiddelen heeft ontdaan om aanspraak te kunnen maken op maatschappelijke dienstverlening. Dergelijke houding is bestraft door het Hof van Cassatie, een beslissing die alleen maar kan worden goedgekeurd[52]. Die beslissing is weliswaar gewezen in een geding over maatschappelijke dienstverlening, maar gaat daarnaast evengoed op voor het bestaansminimum.

De aanvrager die het bestaansminimum voor samenwonenden genoot en in een sociale woning verbleef die was toegekend voor een gezin bestaande uit vier personen, heeft om

---

46 T.T. Verviers, 1e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 1878/2000. ; T.T. Verviers, 1e ch., 13 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 2.308/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Dison, RG 0376/2001 et 0377/2001.

47 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 30.757/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Namur, RG 110.578.

48 C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, X / CPAS Verviers, RG 29.718 / 01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Jette, RG 25.778/00 et 2.447/01.

49 T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 109.143.

50 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.224/01.

51 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 714/N/2001.

52 OCMW C/C., 10/1/2000, S. 199944 .N.

persoonlijke redenen de ouderlijke woonst verlaten en samen met zijn vriendin een gemeenschappelijk leven aan te vangen, zonder zich om de financiële kant van het verhaal te bekommeren : dit gebrek aan verantwoordelijkheidszin laat niet toe dat het bestaansminimum, bedrag samenwonenden, behouden blijft[53].

1.2.2. De bijzondere gevallen (voorbeelden)

1.2.2.1. De verlengde minderjarigheid

(Er is geen rechtspraak.)

1.2.2.2. De vreemdelingen die volgens de eigen nationale wetgeving minderjarig zijn

(Er is geen rechtspraak.)

1.2.2.3. De pensioengerechtigde personen

(Er is geen rechtspraak.)

1.2.2.4. De zwangere minderjarigen

Een zwanger meisje van 17 jaar dat geen nieuws heeft van haar vader en niet over enig inkomen beschikt, heeft recht op het bestaansminimum, vergezeld van een geïndividualiseerd project van sociale integratie overeenkomstig artikel 6, § 2 van de wet van 7 augustus 1974, zoals gewijzigd door de wet van 12 januari 1993, en het Koninklijk Besluit van 24 maart 1993 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden en de modaliteiten waaraan de contracten betreffende een geïndividualiseerd project voor sociale integratie moeten voldoen[54].

1.2.2.5. De minderjarigen

(Er is geen rechtspraak.)

1.3. De nationaliteit

1.3.1. Het beginsel : de Belgische nationaliteit

(Er is geen rechtspraak.)

---

53 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Ixelles – CPAS Etterbeek, RG 29.078/00.

54 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.511/00.

1.3.2. De bijzondere gevallen (voorbeelden)

(Er is geen rechtspraak.)

1.3.2.1. De begunstigden van de E.E.G.-Verordeningen

EU-onderdanen die wettelijk in ons land verblijven, kunnen aanspraak maken op het bestaansminimum; het lijkt hierbij voor de hand dat zij, net zoals Belgische rechthebbenden, moeten aantonen dat zij voldoen aan alle voorwaarden door de BM-wet vooropgesteld[55]. In dit verband oordeelde een Arbeidsrechtbank dat het OCMW de geldigheid van officiële documenten niet in twijfel mag trekken; betrokkene was volgens de arbeidsrechter[56] op het ogenblik van haar uitkeringsaanvraag in het bezit van een blauwe identiteitskaart als EU-onderdaan. Hij besloot dat noch het OCMW, noch de arbeidsgerechten de bevoegdheid bezitten om haar verblijfssituatie in dergelijk geval in vraag te stellen.

Overeenkomstig het arrest Lebon van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen[57] en overeenkomstig de geciteerde rechtspraak in het rapport 2001, is het bestaansminimum een sociaal voordeel dat slechts ten goede komt van werknemers en niet van onderdanen van Lidstaten die zich verplaatsen om werk te vinden. De Arbeidsrechtbank van Brussel herinnert aan die rechtspraak ter gelegenheid van een Britse aanvrager die in België is aangekomen op zoek naar werk[58].

Voor wie niet voldoet aan de nationaliteitsvoorwaarde om bestaansminimum te krijgen, moet het OCMW vervolgens nagaan of betrokkene desgevallend gerechtigd is op maatschappelijke dienstverlening, meer bepaald een financiële steun op grond van de OCMW-wet. Een beslissing betekend aan de aanvrager m.b.t. het bestaansminimum houdt impliciet ook een weigering in tot het verschaffen van steun[59].

1.3.2.2. De vluchtelingen

(Er is geen rechtspraak.)

1.3.2.3. De staatlozen

Artikel 1, § 1 en § 2 van de wet van 7 augustus 1974 bepaalt dat de Koning het toepassingsgebied van de wet kan uitbreiden tot personen die de Belgische nationaliteit niet bezitten. Artikel 1, 2° van het Koninklijk Besluit van 3 maart 1982 breidt het voordeel van de wet uit tot de staatlozen op wie het Verdrag van New York van 28 september 1954 van toepassing is. Dit verdrag bepaalt dat de staatloze dezelfde behandeling moet krijgen inzake

---

55 Arbrb. Antwerpen, 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.942.
56 Arbrb. Antwerpen, 14°K, 05 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.978.
57 C.J.C.E. 18 juin 1987, J.T.T., 1988, 6, arrêt LEBON.
58 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 33.407/00 et 34.022/00.
59 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 19 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 324.767.

openbare bijstand en dienstverlening als de onderdanen van de Staat op het grondgebied waarvan hij regelmatig verblijft (artikel 23)[60].

1.4. Onvoldoende bestaansmiddelen

1.4.1. Het begrip bestaansmiddelen

De geanalyseerde rechtspraak brengt in herinnering dat, indien de wet geen definitie geeft voor bestaansmiddelen, hieronder elke som moet begrepen worden waarover de begunstigde beschikt, aangezien het bestaansminimum niets anders is dan een geldsom waarvan de wetgever meent dat dit het absolute minimum is om te kunnen leven. Zoals in het verleden, stelt de rechtspraak het equivalent van een som die hij niet moet uitgeven gelijk met een geldsom waarover de begunstigde kan beschikken, met uitzondering van de tegenwaarde van schenkingen. Afwijking op die uitzondering : het geval waarin op de schenker een onderhoudsplicht rust jegens de begunstigde[61].

De subsidie van de Franse Gemeenschap aan erkende natuurlijke en rechtspersonen die jongeren bijstand verlenen, kan klaarblijkelijk niet doorgaan voor een bestaansmiddel waarover de aanvrager beschikt; in werkelijkheid is het een bijdrage van de Franse Gemeenschap aan personen die erkend zijn om jongeren te begeleiden in het kader van de wet van 8 april 1965. Die subsidie mag niet verward worden met artikel 32, § 1, 3° van het decreet van 4 maart 1991 dat aan de consulent voor jongerenbijstand bevoegdheid verleent om «binnen de door de Regering vastgestelde grenzen, over uitgaven verricht met het oog op de met toepassing van onderhavig decreet verleende individuele bijstand», beslissingen te nemen[62].

1.4.1.1. De persoonlijke bestaansmiddelen

Conform de rechtspraak van 2000, is onderhoudsgeld dat rechtstreeks aan en voor een begunstigde van het bestaansminimum wordt betaald, een bestaansmiddel in de zin van artikel 5, § 1 van de wet van 7 augustus 1974 dat van het bestaansminimum moet worden afgetrokken[63] [64]. Onderhoudsgeld voor een kind dat aan de ouder met hoederecht wordt uitbetaald, is geen inkomen voor die laatste[65]. Met het *onderhoudsgeld* dat de aanvrager niet zelf ontvangt - wel de moeder van betrokkene - kan geen rekening worden gehouden[66].

Ontvangen huurgeld (371 €/maand) en de terugwinning van een huurwaarborg (500 €) zijn bestaansmiddelen die mee in aanmerking moeten worden genomen bij het bepalen van de inkomsten waarover de aanvrager beschikt.

---

60 T.T. Liège, 9e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Liège et l'Etat Belge, RG 312.950.
61 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, CPAS Ciney c/ X., RG 6.874/2001.
62 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M.
63 T.T. Dinant, 7e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Yvoir, RG 61.031.
64 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 7de K, X / OCMW Oostende, AR 53.666.
65 T.T. Liège, 9e ch., 22 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.615, 314.616, 314.617, 314.618.
66 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 7de K, X / OCMW Oostende, AR. 53.483.

De door de ex-echtgenoot van de aanvraagster als voorschot op de opleg betaalde sommen zijn roerende kapitalen en worden aangerekend overeenkomstig het systeem van vermindering zoals bepaald in artikel 21 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974.

Ook worden in rekening gebracht bij de berekening van de inkomsten: een naar aanleiding van een erfenis ontvangen kapitaal[67]; een tegemoetkoming als gehandicapte, waarvan het bedrag gelijk is of hoger is dan het bestaansminimum[68]; de tussenkomst van de onderhoudsplichtige ouders[69]; een integratietegemoetkoming[70]; het ontvangen onderhoudsgeld[71]; giften van ouders.[72]

1.4.1.2. De beschikbare bestaansmiddelen

Krachtens artikel 5, § 1 van de wet van 7 augustus 1974, «*komen alle bestaansmiddelen in aanmerking van welke aard en oorsprong ook, waarover de belanghebbende echtgenoten, de samenwonende persoon of de alleenstaande persoon beschikken, met inbegrip van alle uitkeringen krachtens de Belgische of buitenlande sociale wetgeving {...}*». Het dagbedrag van de werkloosheidsuitkeringen voor de alleenstaande werknemer die 21 jaar of ouder is, werd door het koninklijk besluit van 12 augustus 2000 tot wijziging van artikel 124 van het koninklijk besluit van 25 november 1991 met ingang van 1 september 2000 op 20,77 € gebracht. Zodra de ontvangen werkloosheidsuitkeringen hoger zijn dan het bedrag bestaansminimum voor alleenstaanden, wordt het voordeel van dit bestaansminimum derhalve geweigerd aan de aanvrager[73].

In de door de rechtspraak van 2000 aangegeven zin, wordt eraan herinnert dat het niet tot de opdracht van de gemeenschap behoort om de keuze te dekken van de aanvrager (een geleende som van 20.605 € - 825.000 BF - werd aangewend voor de betaling van de registratierechten en de notariskosten bij de aankoop van een huis), terwijl een dergelijke som de aanvrager in staat zou hebben gesteld om getweeën van een bestaansminimum voor samenwonenden te leven[74].

Uitkeringen voor gehandicapten en een pensioen worden als bestaansmiddelen beschouwd waar rekening dient mee gehouden in functie van de toekenning van het bestaansminimum[75].

---

67 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 29 juni 2001, X / OCMW Hasselt, AR. 202190.

68 Arbrb. Gent, 10de K, 16 februari 2001, X / OCMW Gent, AR. 148.162/00; Arbh. Gent (Afdeling Brugge), 6de K, 17 mei 2001, OCMW Gent /G.C., AR. 99/420; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 335.677.

69 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 23 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.390; Arbrb Hasselt, Vakantie K., 11 juli 2001, X / OCMW Houthalen-Helchteren, AR. 2010879.

70 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.413; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.414.

71 Arbh. Antwerpen, 4de K, 26 september 2001, OCMW Antwerpen / X, AR. 991148.

72 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 08 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR. 2010646.

73 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 306.544 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 6 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3.056/01/M.

74 T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Liège et X / CPAS Seraing, RG 293.312 et 295.387.

75 T.T. Liège, 9e ch., 17 mai 2001, X / CPAS Hans, RG 313.000 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 2.249/01/LL.

Hetzelfde geldt voor een overlevingspensioen[76], voor een pensioen van zelfstandige of voor bijkomende inkomsten uit een zelfstandige activiteit als garagist[77].

1.4.1.3. De in beslag genomen inkomsten

Overeenkomstig een unanieme rechtspraak, maken inkomsten waarop een persoon recht heeft maar die hem niettemin ontnomen worden wegens een beslag, geen deel uit van het paar uitzonderingen waarvoor de wet van 7 augustus 1974 toelaat dat er geen rekening wordt mee gehouden bij het bepalen van de inkomsten die een persoon kan verkrijgen. Zo heeft het Hof van Cassatie tot tweemaal toe bevestigd dat men, ook al zijn de inkomsten van de persoon die het bestaansminimum aanvraagt, in beslag genomen, rekening moet houden met diens recht om ze te verwerven. Dat ze net omwille van het beslag niet uitbetaald zijn, doet weinig ter zake[78].
De vraag omtrent de in beslag genomen inkomsten kan algemeen gesteld worden m.b.t. de aangelegenheden die de betaling van onderhoudsgelden betreffen. Zo volgde de Tongerse Arbeidsrechter de cassatierechtspraak om twee redenen: 1° de gemeenschap moet niet worden gedwongen de last van de onderhoudsuitkering, een zaak tussen particulieren, op zich te nemen en 2° niet-aanrekening valt niet te verdedigen indien men een tot alimentatieplicht veroordeelde persoon vergelijkt met iemand die vrijwillig bijdraagt in het levensonderhoud van vrouw en kinderen[79]. Ook de Leuvense Arbeidsrechtbank is van oordeel dat onderhoudsgeld niet kan worden afgetrokken van de in aanmerking te nemen bestaansmiddelen[80].

De Arbeidsrechtbank te Antwerpen[81] had daarentegen oor naar de argumenten om het betaalde bedrag in mindering te brengen. Het Antwerpse Arbeidshof is echter van oordeel dat het in beslag genomen bedrag geen invloed mag hebben op de berekening van het bestaansminimum[82].

Sommige franstalige rechtbanken oordelen dat, wat hen betreft, het bestaansminimum niet kan worden toegekend aan een persoon van wie de nooddruft voortkomt uit een beslag op inkomsten waarvan het bedrag (vóór enig beslag) hoger ligt dan het bestaansminimum waarop hij aanspraak had kunnen maken[83]. Indien daarentegen de in beslag genomen inkomsten lager liggen dan het bestaansminimumbedrag, heeft de aanvrager recht om een aanvullend bestaansminimum te genieten om het bedrag te bereiken waarop hij recht heeft[84].

In deze context moet het bedrag van de werkloosheidsvergoeding voor het beslag in rekening gebracht worden bij de berekening van het toe te kennen bedrag[85].

---

76 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 31 mai 2001, X / CPAS La Louvière, RG 945/00/LL, 1.671/01/LL, 945/00/LL et 1.671/01/LL.
77 Arbrb. Kortrijk (Afdeling Roeselare), 7de K, X / OCMW Tielt, AR 37.660.
78 Cass., 17 mai 1993, *Pas*., 1993, 486-488 ; Cass., 14 septembre 1998, *J.T.T.*1999, 61.
79 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 28 juni 2001, X / OCMW Genk, AR. 583/2000.
80 Arbrb. Leuven, 2de K, 05 december 2001, X / OCMW Diest, AR. 226/01.
81 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 254.713.
82 Arbh. Antwerpen, 4de K, 19 december 2001, OCMW Antwerpen / X., AR. 201340.
83 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5.800/01 ; T.T. Dinant, 7e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Dinant, RG 61.468.
84 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque, RG 58.552/R.
85 Arbh. Antwerpen, 4de K, 19 december 2001, OCMW Antwerpen / X, AR. 201340; Arbh. Gent (Afdeling Brugge), 6de K, 17 mei 2001, OCMW Gent / X, AR 99/420.

1.4.1.4. De beroepsinkomsten

Zoals dit reeds in het rapport 2001 uiteengezet werd, moeten, om het recht van een begunstigde op het bestaansminimum te beoordelen, de inkomsten worden bekeken waarover de betrokkene daadwerkelijk beschikt, wat enigszins moeilijk ligt voor een zelfstandige werknemer. Enerzijds omdat men zijn inkomen, in tegenstelling tot dit van de bezoldigde werknemer, pas echt kent na enige maanden, zelfs na één jaar, en, anderzijds, omdat zijn inkomen vanuit fiscaal oogpunt slechts duidelijk wordt na vermindering van een zeker aantal beroepslasten. Wat het bestaansminimum betreft, kan dit een breuk veroorzaken in de gelijkheid van de burgers voor de wet, in de mate dat het beroepsinkomen van de bezoldigde werknemer in aanmerking wordt genomen zonder aftrek van enige beroepslast. Aldus past het om bij de waardering van de bestaansmiddelen van de zelfstandige werknemer zijn recentst gekend inkomen in aanmerking te nemen[86].

In het geval van een zelfstandige in bijberoep mag het OCMW enkel rekening houden met de netto-inkomsten; indien het OCMW verzoeker toestaat haar handelsregister te behouden, mag het bestuur niet alleen rekening houden met de inkomsten, maar moet het centrum ook rekening houden met de uitgaven die gemaakt worden om dergelijke inkomsten te realiseren[87].

In tegenstelling tot de «onthaalmoeders» die zelfstandigen zijn en in die hoedanigheid onderworpen aan de sociale zekerheid, hebben de «onthaalmoeders verbonden aan de omkaderde diensten voor de bewaring van kinderen» tot op heden nog geen definitief statuut. Zij ontvangen van de dienst waarmee ze samenwerken (hier het OCMW) een bedrag per dag van bewaring en per kind, een bedrag dat het centrum zelf ontvangt van de ouders. Artikel 5, § 2 van de wet van 7 augustus 1974 noch artikel 12 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 sluiten de sommen, die aldus door de organiserende dienst worden betaald aan deze onthaalmoeders, uit bij het bepalen van de bestaansmiddelen in functie van de toekenning van het bestaansminimum. Het ontvangen dagbedrag is dus wel samengesteld uit bezoldiging en een terugbetaling van kosten en moet in aanmerking worden genomen bij de berekening van het bedrag bestaansminimum[88]. Het betreft hier een aanvullende precisering ten opzichte van de geanalyseerde rechtspraak van het jaar 2000.

De werkloosheidsuitkeringen worden aangerekend in functie van de berekening van het bestaansminimum. Dit minimum kan dan ook geweigerd worden wanneer de werkloosheidsuitkeringen van de aanvraagster het bedrag bestaansminimum voor samenwonenden overtreffen[89] [90].

De vergoedingen van de sociale verzekering bij faillissement van de onderneming waar de aanvrager werkte, worden in aanmerking genomen bij de berekening van de inkomsten[91].

---

86 T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.988.

87 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 31 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.346. Voor de vrijstellingsregeling, cf. infra 1.4.4.

88 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Heron, RG 28.271/99.

89 T.T. Liège, 7e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 316.709.

90 Arbrb. Brugge, 7de K, 26 november 2001, X / OCMW oostende, AR 105.392.

91 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 février 2001, X / CPAS Bouillon, RG 27.630.

De inkomsten verkregen uit een bijberoep[92], behalve ingeval een beroep kan worden gedaan op de vrijstellingsregeling vervat in art. 23bis van het K.B. van 30 oktober 1974.[93]

1.4.2. Het criterium van ontoereikende bestaansmiddelen

De geanalyseerde rechtspraak herinnert er graag aan dat het bestaansminimum een recht is waardoor personen van wie de inkomsten te laag zijn om menswaardig te leven, de solidariteit van de samenleving kunnen genieten. Met het recht gaan ook verplichtingen gepaard, met als wezenlijke doelstelling de personen die het bestaansminimum ontvangen, een helpende hand te reiken bij het terugwinnen van hun zelfstandigheid (naast het onmisbare toezicht op het vervullen van de wettelijke voorwaarden).[94]

In de lijn van wat er door de rechtbanken ten gronde in de loop van het jaar 2000 werd uiteengezet, is het iet aan het OCMW om een bestaansminimum (bedrag voor alleenstaanden) ten laste te nemen voor een aanvraagster die het ouderlijk huis heeft verlaten terwijl ze amper over middelen beschikte om de huurwaarborg samen te stellen, en die moest beseffen dat ze niet bij machte was om de huur van haar nieuwe woning te betalen, of om de uitgaven van het dagelijkse leven te dragen.[95]

De aanvrager die niet de nodige stappen heeft gezet om in zijn levensonderhoud te voorzien en erkent over inkomsten te beschikken (spaarboekje), bewijst niet dat zijn menselijke waardigheid het gebood om de woonplaats van zijn adoptieouders te verlaten en aldus het door hen verschafte levensonderhoud in natura op te geven.[96]

In dezelfde zin is een vrijwillig akkoord tot vermindering van het persoonlijk onderhoudsgeld hiermee in strijd en zal dit zijn invloed hebben op het toegekende bedrag van het bestaansminimum[97]. Evenzeer de aanvrager die de mogelijkheid gehad heeft spaarreserves aan te leggen en waarbij het menswaardig bestaan nooit in het gedrang geweest is tijdens een schorsing door de RVA - temeer daar zij ziekte-uitkering ontving -, heeft geen recht op bestaansminimum[98].

Zoals in 2000, bestenden de gerechten veel aandacht aan de precieze analyse van de concrete toestand van de aanvrager. De eisende partij die draalt bij het indienen van het verzoek om het bestaansminimum te krijgen, terwijl hij naar eigen zeggen toch wel al drie maanden geen inkomsten meer heeft, toont zijn staat van behoeftigheid niet aan. Rekeninguittreksels van de aanvrager waaruit blijkt dat hij meer dan eens geld heeft afgehaald ten belope van 250 €, kan die indruk alleen maar bevestigen[99].

---

92 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 31 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.346.

93 Deze vrijstelling houdt in dat de netto-inkomsten verworven door tewerkstelling in aanmerking genomen worden onder aftrek van een bedrag van 6000 BEF (te indexeren); deze aftrek kan maar gebeuren gedurende drie jaar en gaat in op het ogenblik van de eerste dag van tewerkstelling. Het is de bedoeling om de sociaal-professionele integratie van de bestaansminimumtrekker te bevorderen.

94 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13.371/01.

95 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 38.282.

96 C.T. Liège, 8e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Limbourg, RG 30.070/01.

97 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 27 april 2001, X / OCMW Sint-Truiden, AR. 203186.

98 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 1 juni 2001, X / OCMW Kortessem, AR. 172/97.

99 T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 302.100.

Een televisietoestel is geen overdreven uitgave voor personen die voor de rest niets bezitten[100]. Indien de aanvrager daarentegen eigenaar is van een wagen van het merk BMW, op eigen naam de belasting op de inverkeerstelling en de autoverzekering heeft betaald, bewijst hij niet echt in een staat van behoeftigheid te verkeren[101].

Het is niet aan de gemeenschap om de huurkost van 694 € te dragen voor een familie die samengesteld is uit zeven kinderen en 14 rashonden in huis heeft (handelswaarde van een pitbull : 500 €)[102].

De aanvrager die niet bewijst dat hij de ganse nalatenschap (37.184 €) die hij een jaar eerder heeft ontvangen, opgebruikt heeft, toont ook niet aan dat hij in een staat van behoeftigheid verkeert[103].

1.4.3. Het bewijs van de bestaansmiddelen

1.4.3.1. De bewijslast

In beginsel moet de aanvrager het bewijs leveren van zijn bestaansmiddelen of van het ontbreken daaraan. Indien de aanvrager zelf over geen bestaansmiddelen beschikt, kunnen die desgevallend door anderen worden aangebracht; zo liet het auditoraat van een Arbeidsrechtbank een onderzoek uitvoeren door de inspectie van de sociale wetten. Op grond van de verkregen gegevens oordeelde de rechter dat de beperkte tewerkstelling van de aanvrager kon worden vastgesteld en dat hij dus voor een bepaalde periode recht had op een gedeeltelijk bestaansminimum[104].

Twijfel en onduidelijkheid speelt soms echter in het voordeel van de aanvrager. In een geanalyseerde rechtszaak besloot de rechter dat er geen gegevens voorhanden waren die konden doen besluiten dat de eiser over andere inkomsten beschikte dan de gekende inkomsten[105]; in drie andere gevallen bevestigde de rechter de bestreden (weigerings)beslissing van het OCMW-bestuur ondanks het feit dat er onduidelijkheid bestond over de effectieve bestaansmiddelen van de aanvrager[106].

Indien een OCMW verklaart dat een bijstandzoeker niet behoeftig is, moet het dit bewijzen, zo niet zou het elke aanvrager een onmogelijke «bewijs ter ontlasting» opleggen. Wanneer telkens opnieuw aanvragen voor een bestaansminimum worden ingediend, kan dit *a priori* niet anders geïnterpreteerd worden dan op de volgende manier : de aanvrager heeft daadwerkelijk en spoedig bijstand nodig[107].

---

100 T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Floreffe, RG 112.566.

101 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 14.485/00.

102 T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Theux et X / CPAS Theux, RG 1282/2001 et 1283/2001.

103 T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 53.334.

104 Arbrb. Leuven, 2de K, 10 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR. 4108/97.

105 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 26 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.521.

106 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 23 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.811; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 23 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.812; Arbrb. Antwerpen, 14de K, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.899.

107 C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15.146.

Het Arbeidshof te Brussel stelde in een arrest van 25 januari 2001[108] dat betrokkene niet aantoonde dat hij door gebrek aan een maandelijks bedrag geen leven kon leiden dat niet beantwoordde aan de menselijke waardigheid; de Arbeidsrechtbank te Antwerpen volgde diezelfde redenering[109].

Indien 'een rechtshebbende' zijn bestaansmiddelen verzwijgt, dan kan de rechtbank zelf conclusies trekken; in die zin werd geoordeeld dat het geheel van feitelijke gegevens - meer bepaald de gedetailleerde inhoud van een anoniem schrijven, het verslag van het maatschappelijk onderzoek, maar vooral de houding van eisende partij die ook in het aan de rechtbank toegezonden verzoekschrift de uitoefening van de aangewreven beroepsuitoefening niet ontkent -, het aannemelijk maken dat verzoeker wel degelijk over bestaansmiddelen uit arbeid beschikte[110].

Een verzoekster die beweert een bepaalde som per maand te verdienen door het schoonmaken van een appartement maar de opdrachtgever niet meedeelt en daarvoor ook geen reden opgeeft, verhindert het OCMW een ernstig onderzoek naar haar inkomsten te voeren en de juistheid van haar aangifte te checken. Hierdoor kan niet worden aangetoond dat de verzoekster over niet toereikende bestaansmiddelen beschikt; zodoende voldoet de eiseres niet aan de toekenningsvoorwaarde m.b.t. de niet toereikende bestaansmiddelen zodat volgens de rechtbank het OCMW dan ook terecht geen bestaansminimum heeft toegekend[111].

Vooral de houding, de handelingen en gedragingen van de aanvragers kunnen in hun nadeel uitvallen; in een geval werd de rechter door het uitblijven van enig bewijs vanwege verzoekster dat zij behoeftig was, overtuigd van aanwezige bestaansmiddelen doordat zij haar werk had opgezegd en op reis was vertrokken[112]. In een ander geval[113] achtte de rechter het voldoende bewezen dat de eisende partijen inkomsten hadden uit prostitutie, waarvan door hen zelf bij het OCMW echter geen melding werd gemaakt. Ten slotte, wie nalaat zijn belastingaangifte en die van zijn partner aan het OCMW mee te delen, mag terecht het bestaansminimum worden geweigerd[114].

1.4.3.2. De bewijsmiddelen

De bewijsmiddelen die het OCMW aanhaalt om iemands inkomen als te hoog voor het recht op het bestaansminimum te beschouwen, moeten voldoende geloofwaardig zijn. Het moet om meer dan veronderstellingen gaan, zodat een verklaring van een OCMW-raadslid niet volstaat om iemand het recht op bestaansminimum te ontzeggen[115]; het is dan immers niet aangetoond dat betrokkene ingevolge bepaalde werkzaamheden bestaansmiddelen zou hebben ontvangen waarvan zij aangifte had moeten doen.
In dezelfde zin sprak een andere rechter zich uit na een beroep tegen de beslissing van een OCMW tot schorsing van het bestaansminimum: "*Uit het onderzoek is niet gebleken dat de eisende partij bestaansmiddelen zou hebben, laat staan dat hij zou verzuimd hebben deze aan*

---

108 Arbh. Brussel, 7de K, 25 januari 2001, X / OCMW Sint-Gillis, AR. 39.378 en 381.
109 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 29 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.33.
110 Arbrb. Turnhout, 2de K, 12 januari 2001, X / OCMW Turnhout, AR. 21.49.
111 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 28 november 2001, X / OCMW Menen, AR. 61.759.
112 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.478.
113 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 14 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 321.687.
114 Arbrb. Brussel, 20ste K, 12 juli 2001, X / OCMW Ternat, AR. 80.83/98 en 80.84/98.
115 Arbrb. Gent, 10de K, 10 januari 2001, X / OCMW Assenede, AR.

te geven aan de verwerende partij. Geen enkel bewijskrachtig gegeven wordt naar voor gebracht. Het gehele dossier berust op veronderstellingen die geen feitelijke onderbouw hebben"[116].

Uiteraard kunnen, zoals dit voorheen reeds het geval was, vaststellingen gedaan tijdens een sociaal onderzoek wel als bewijsmiddel worden gebruikt; dergelijke vaststellingen opgenomen in het verslag van het sociaal onderzoek, kunnen volgens de rechter wijzen op het feit dat de gehuurde kamer een fictieve woonst is omdat zij melding maken van bepaalde gegevens zoals: eiser is er enkel aan te treffen na afspraak en wanneer de woonst kan worden betreden, wijst alles op een geënsceneerde bewoning[117].
Ook andere vaststellingen gedaan in het kader van een sociaal onderzoek, kunnen van determinerende aard zijn: een advertentie in een tijdschrift, een telefoontje door een medewerker van het OCMW naar het opgegeven nummer en een rechtszaak waarin het onroerend goed een handelspand genoemd werd, zijn voldoende om de rechtbank te laten besluiten dat partijen hun inkomsten uit prostitutie verzwegen hebben[118]. Evenzeer de vaststellingen van een gerechtsdeurwaarder, ook al heeft die zijn hoedanigheid niet kenbaar gemaakt, kunnen in voorkomend geval als een bewijs van tewerkstelling gelden[119].

Ten slotte kunnen gedragingen en handelingen van de aanvragers door de rechter als bewijsmiddel tegen hen worden aangewend; de oncontroleerbare situatie van de aanvrager, de onduidelijke herkomst van de inkomsten evenals de tekenen van welstand deed de arbeidsrechter[120] besluiten dat de gevoerde levensstandaard niet in overeenstemming was met de gekende bestaansmiddelen en dat er derhalve verdoken inkomsten moesten zijn. Gelijkaardig is de redenering van de Brugse Arbeidsrechtbank die vaststelt dat een verzoekster niet spontaan heeft meegewerkt, daar zij ter zitting verstek liet gaan zonder verantwoording en evenmin tekst en uitleg gaf over de aandelen en/of wissels in haar bezit, noch over de reden waarom zij die niet aan het (sociaal) onderzoek had overgelegd[121].

Bij wijze van conclusie kan worden aangestipt dat het niet aangeven of verzwijgen van samenwoonst moet worden gelijkgesteld met het verzuim bestaansmiddelen aan te geven[122].

In tegenstelling tot de gebruiken vermeld in de rechtspraak van 2000, probeert de Arbeidsrechtbank van Brussel echter door middel van de artikelen 877 tot 882 van het Gerechtelijk Wetboek te bewijzen dat de aanvrager over inkomsten beschikt : zij ondervraagt uit eigen beweging de instelling die instaat voor de betaling van werkloosheidsuitkeringen[123].

---

116 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 9de K, X / OCMW Oostende, AR. 54.39.
117 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 1 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.861.
118 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 14 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 321.687.
119 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 3 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 318.294 en 318.396.
120 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 1 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.861.
121 Arbrb. Brugge, 6de K, 21 juni 2001, X / OCMW Knokke-Heist, AR. 12.331.
122 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 7de K, X / OCMW Oostende, AR. 50.984;arbrb. Brugge, (Afdeling Oostende), 1steVakantie Kamer, X / OCMW Kortemark, AR. 54.906.
123 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 9.532/01.

1.4.4. De berekening van de bestaansmiddelen

1.4.4.1. De volledig vrijgestelde bestaansmiddelen

Het is interessant vast te stellen dat, tegengesteld aan de rechtspraak van 2000, de gevraagde vrijstelling alleen van toepassing is op personen die al het bestaansminimum genieten, dat wil zeggen de personen die het bestaansminimum ontvangen en de vrijstelling van hun inkomsten vragen vóór ze een deeltijdse betrekking aanvatten. Die wettelijke gunst is een maatregel die de werkhervatting moet aanmoedigen[124].

Met toepassing van artikel 5, § 2, a) van de wet van 7 augustus 1974 en overeenkomstig de vroegere rechtspraak, kan de gezinsbijslag die de voorlopige bewindvoerder ontvangt ten behoeve van de persoon die onder zijn voorlopig bewind staat, juffrouw X, niet vrijgesteld worden bij de berekening van de inkomsten die in mindering worden gebracht op het theoretisch bestaansminimum[125]. Hetzelfde geldt voor de gewaarborgde gezinsbijslag die rechtstreeks uitbetaald wordt aan de aanvrager van het bestaansminimum[126] [127]. Dezelfde gedachtengang moet ook gevolgd worden voor een studiebeurs die rechtstreeks wordt uitbetaald aan een student die het bestaansminimum aanvraagt[128].

Wanneer de aanvrager daarentegen niet de bijslagtrekkende is van de kinderbijslag waarvan hij de rechtgevende is, in de mate dat hij niet persoonlijk de uitkeringen ontvangt die hem toekomen, is er geen reden toe om, met toepassing van artikel 5, §§ 1 en 2 van de wet van 7 augustus 1974, rekening te houden met die uitkeringen in de berekening van de inkomsten die in aanmerking moeten worden genomen[129].

Geoordeeld werd dat het meerderjarig worden van een kind, begunstigde van de kinderbijslag, grootgebracht door zijn moeder, niets verandert aan het gegeven dat deze uitkeringen worden betaald aan de moeder die zowel rechtgevende als bijslagtrekkende is, zodat hij niet in aanmerking komt voor de berekening van de inkomsten[130].

De bruidsschat van de gehuwde jonge vrouw is een schenking in de zin van artikel 5 paragraaf 2 van de wet van 7 augustus1974 die niet mee in aanmerking moet worden genomen in de berekening van de bestaansmiddelen[131].

---

124 T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.789/2001.

125 T.T. Verviers, 1e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1695/2001.

126 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 972/w/2000 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 974/w/2000 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 60.167.

127 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 30 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.358.

128 T.T. Neufchâteau, 1e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.511.

129 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Spa, RG 0989/2001; T.T. Charleroi, 5e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.685/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 15 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.789/R.

130 T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 292.665, 292.666 ; T.T. Liège, 9e ch., 11 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.25 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.060.

131 T.T. Liège, 10e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Saint-Nicolas, RG 306.989.

De tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden is een vergoeding die dient om extra kosten te dekken; dergelijke vergoeding kan derhalve niet worden beschouwd als een bestaansmiddel in de zin van de bestaansminimumwet[132].

Evenzeer oordeelde de Arbeidsrechtbank van Tongeren dat de hulp- en bijstandsverlening in het kader van de bijzondere jeugdbijstand ten aanzien van het bestaansminimum subsidiair en complementair is. Aldus is, volgens het vonnis, - een verblijfssubsidie, verleend bij wijze van voorschotten -, geen verworven bestaansmiddel waarmee bij de beoordeling van het recht op een bestaansminimum rekening moet worden gehouden[133]. Ook met giften afkomstig van om het even welke instelling of van personen die jegens hem niet tot onderhoudsplicht gehouden zijn, wordt geen rekening gehouden bij het berekenen van het bestaansminimum[134].

1.4.4.2. De gedeeltelijk vrijgestelde bestaansmiddelen

De eerste alinea van artikel 23*bis* van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 bepaalt dat, «teneinde de sociaal-professionele integratie van de bestaansminimumbegunstigde te bevorderen, de netto-inkomsten verworven door tewerkstelling of beroepsopleiding tot stand gebracht hetzij op initiatief van de betrokkene zelf, hetzij door toedoen van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling of personen, instellingen of diensten waarmee het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn een overeenkomst heeft afgesloten overeenkomstig artikel 61 van de wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, in aanmerking worden genomen onder aftrek van een bedrag van 148,74 € per maand ingaande op de eerste dag van de tewerkstelling of beroepsopleiding en eindigend drie jaar later».
De tweede alinea van die tekst luidt : «wat betreft de categorie van begunstigden bedoeld in artikel 2, § 1, eerste lid, 1°, van de wet, zijn de bepalingen van het vorige lid toepasselijk op de inkomsten van elk van beide echtgenoten die zelf de in het eerste lid voorziene voorwaarden vervult. Artikel 2, § l, eerste lid, l° van de wet van 7 augustus 1974 beoogt de volgende categorie begunstigden : «de samenwonende echtgenoten». De *ratio legis* van het koninklijk besluit van 11 maart 1998 dat artikel 23*bis* van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 gewijzigd heeft, was volgens het officieel voorafgaande aan dit besluit de volgende : «de bestaansminimumbegunstigden aanmoedigen wanneer dezen uit zichzelf een betrekking vinden of een beroepsopleiding volgen die hun netto-inkomsten bezorgen, door een deel bij de berekening van de bestaansmiddelen uit te schakelen». Uit de woorden zelf van dit artikel 23*bis*, dat ter gelegenheid van de berekening van de bestaansmiddelen een deel van de netto-inkomsten die voortvloeien uit een tewerkstelling of een beroepsopleiding vrijstelt, «opdat de sociaal-professionele integratie van de bestaansminimumgerechtigde zou bevorderd worden», blijkt duidelijk dat alleen de inkomsten van de bestaansminimumgerechtigde voor de gedeeltelijke vrijstelling in aanmerking komen[135].

1.4.4.3. De roerende en onroerende inkomsten

Zonder ophouden vereisen de wetgeving en meerderheid van de rechtspraak dat er rekening wordt gehouden met de roerende kapitalen alsook met de kosteloze overdrachten. Inderdaad,

---

132 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 318.848.
133 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 9 november 2001, X / OCMW Genk, AR. 452/2001.
134 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 14 december 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR. 2627/2001.
135 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 6.780/01.

voor de burger die zich opzettelijk verarmt door schenkingen te verrichten aan zijn familieleden en aan derden, zal, wanneer hij vervolgens zijn toevlucht neemt tot de openbare solidariteit, een forfaitair inkomen aangerekend worden[136].

Huurgeld innen vormt, zoals in 2000, een inkomen waarmee rekening moet worden gehouden bij de berekening van het bedrag bestaansminimum[137].

Een gescheiden echtgenoot is, conform een vaste rechtspraak, onderhoudsplichtig jegens zijn echtgenote. Wanneer hij haar het genot geeft van het onroerend goed waarvan hij de naakte eigendom heeft, is dit een vorm van schenking. Aangezien de schenking in dit geval voortkomt van een persoon die onderhoudsplichtig is, moet die afgetrokken worden van de inkomsten.

De in 2001 geanalyseerde rechtspraak is ertoe gebracht in die zin recht te spreken wanneer de gescheiden echtgenoot de begunstigde het gratis genot laat van het onroerend goed of er de lasten van draagt (verzekeringen, hypotheeklening indien het gaat om een gemeenschappelijk onroerend goed enz.). In zo'n geval wordt het voordeel gelijkgesteld met een onderhoudsgeld. Om dit voordeel naar waarde te schatten moet er rekening worden gehouden met de werkelijke kosten die de echtgenoot ten laste neemt (bijvoorbeeld, in geval hij de maandelijkse aflossing van de lening betaalt, of lasten of belastingen in verband met het onroerend goed enz.). Indien er geen dergelijke kosten zijn, past het de waarde van het onroerend goed te schatten, waarbij benadrukt dient te worden dat men er niet mag mee volstaan de kosten op te tellen die de gescheiden echtgenoot draagt, noch zich te verlaten op de reële huurwaarde van het bewoonde goed. Het is inderdaad de genotswaarde voor de begunstigde die belangrijk is, aangezien die het weliswaar interessanter of gemakkelijker kan vinden om in het onroerend goed te blijven wonen dat gemeenschappelijk is of aan de gescheiden echtgenoot toebehoort … Echter, de begunstigde haalt hier niet noodzakelijk een voordeel uit dat vergelijkbaar is met de optelsom van de lasten of met de werkelijke huurwaarde. Bovendien, wanneer de echtgenoot naast het genot van het onroerend goed ook nog onderhoudsgeld in klinkende munt verschaft, moet er tevens rekening worden gehouden met dit laatste[138].

Wat onroerende inkomsten betreft, moet er steeds rekening worden gehouden met de actuele waarde ervan, zodat uitsluitend het geïndexeerde bedrag van het Kadastraal Inkomen in aanmerking kan komen[139].

1.4.4.4. Afstand van roerende en onroerende goederen

Trouw aan de vroegere rechtspraak, heeft de Arbeidsrechtbank van Hoei de forfaitaire verminderingen zoals vastgelegd door artikel 21 van het Koninklijk Besluit van 30 oktober 1974 houdende algemeen reglement betreffende het bestaansminimum, juist toegepast jegens

---

136 T.T. Dinant, 7e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.914.

137 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 31 mai 2001, X / CPAS La Louvière, RG 945/00/LL, 1.671/01/LL, 945/00/LL et 1.671/01/LL.

138 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, CPAS Ciney c/ X., RG 6.874/2001 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.689.

139 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 08 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.682.

de aanvraagster die de echtelijke woonst verkocht heeft (99.157 €), woonst waarin ze een gezin gesticht had met de persoon van wie ze nu uit de echt gescheiden is[140].

In dezelfde zin heeft het OCMW terecht geweigerd om het bestaansminimum toe te kennen aan een persoon die onlangs een huis samen met de aanhorigheden en de tuin verkocht heeft zonder er de prijs van bekend te maken. Men mag veronderstellen dat de aanvrager over voldoende inkomsten beschikt, gelet op de recente verkoop en zijn gebrek aan medewerking[141].

Verondersteld moet worden dat de staat van behoeftigheid vaststaat, aangezien het een uitgemaakte zaak is dat, enerzijds, de verzekeringsportefeuille voor geen enkel inkomen zorgt, en, anderzijds, de overdracht ervan niet gepaard is gegaan met betaling van enig kapitaal[142].

1.4.4.5. Lasten en schulden in rekening gebracht ?

In de lijn van de rechtspraak van 2000, dient eraan herinnerd te worden dat het bestaansminimum in beginsel werd ingevoerd om onbemiddelde personen die geen mogelijkheid zien om zich aan hun moeilijke situatie te onttrekken, bij te staan in het vervullen van hun wezenlijke dagelijkse behoeften, maar niet om de schulden af te betalen die deze personen voorheen hebben aangegaan[143].

Overeenkomstig hetgeen voorheen gesteld werd, is het in aanmerking nemen van de inkomsten van de samenwonende ouders meer dan alleen maar een wiskundig gegeven. Het volstaat niet om al die inkomsten samen te tellen, men moet ook de weerslag van de lasten op die inkomsten ramen (huur, lasten, kosten die voortvloeien uit het onderhoud van een zespersonengezin van wie er één universiteitsstudies volgt)[144].

Is een schuld waar rekening moet mee worden gehouden, een onverschuldige betaling verricht door de R.V.A., ook al heeft de betrokkene dit bedrag ten onrechte ontvangen door een fout van de rijksdienst[145] [146].

Het Arbitragehof heeft zich overigens uitgesproken over de interpretatie die moet worden gegeven aan het artikel 1675 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de procedure van collectieve schuldenregeling. Het Hof oordeelt aldus dat het klaarblijkelijk onevenredig is om *a priori* elke persoon van wie het huidig inkomen onder het bestaansminimum ligt, het verbod op te leggen om een gerechtelijke aanzuiveringsregeling te vragen, terwijl de wet net beoogt te vermijden dat een persoon, die gebukt gaat onder een schuldenlast, voorgoed in een situatie verzeild raakt die hem aan de zelfkant van, of zelfs buiten de maatschappij zou plaatsten. Het is trouwens in die zin dat de wetgever artikel

---

140 T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Marchin, RG 53.106 et 53.214.
141 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.673w.
142 T.T. Huy, 2e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.709 et 54.875.
143 T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Auderghem, RG 71.851/98 et 4.626/99.
144 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 14 juin 2001, CPAS Namur / X, RG 6.850/2001.
145 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Jette, RG 667/01.
146 Contra : Arbrb. Antwerpen, 6de K, 1 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.513.

1675/3, derde lid, opgesteld heeft (dit lid beschikt dat de schuldenaar en zijn gezin een menswaardig leven moeten kunnen leiden)[147].

1.4.4.6. De vrijgestelde bedragen

(Er is geen rechtspraak.)

1.4.5. De personen van wie de bestaansmiddelen in rekening worden gebracht

1.4.5.1. Het feitelijk gezin

Overeenkomstig artikel 13, § 1 van het K.B. van 30 oktober 1974 moet het OCMW, wanneer de aanvrager samenwoont met een persoon en zo een feitelijk gezin vormt, het deel van de inkomsten van die persoon dat het bedrag bestaansminimum voor «samenwonenden» overtreft, in aanmerking nemen[148].

Meestal houden OCMW-besturen voor de berekening van de bestaansmiddelen rekening met het inkomen van de partner waarmee een aanvrager feitelijk samenleeft[149]. Het is in dit kader uiteraard eenvoudig indien de aanvrager erkent samen te wonen met een bepaalde partner; het OCMW kan dan gemakkelijk rekening houden met de beide inkomens[150]. Het hoeft dan echter niet te verwonderen dat verzoekers in talrijke gevallen ontkennen een feitelijk gezin te vormen ondanks de aanwijzingen, de vermoedens en de bewijzen waarover het bestuur - op grond van het sociaal onderzoek of op andere wijze - beschikt; zaak is hoe het OCMW dergelijke aanwijzingen of vermoedens in zijn beslissing kan betrekken.

Bij betwisting is het dan alleszins aan de geadieerde arbeidsrechter om uit te maken of de aanvrager al dan niet een feitelijk gezin vormt. Een rechtbank oordeelde dat zij uit alle vermelde gegevens mocht afleiden dat de eiseres inderdaad niet voldoende aannemelijk had gemaakt dat haar hoofdverblijfplaats op het gezegde adres was gevestigd; uit de gegevens van de sociale verslagen was volgens de rechter duidelijk op te maken dat die inschrijving enkel gebeurde "*pour besoin de la cause*" en ze in realiteit wel degelijk met de heer X samenwoonde[151].

Een gedetailleerd verslag van de maatschappelijk werker in het kader van het sociaal onderzoek kan in deze aangelegenheid overtuigend zijn; de aparte inschrijving in het bevolkingsregister en het voorleggen van een huurcontract weerleggen de vaststelling van effectieve samenwoonst door de maatschappelijk assistent niet noodzakelijk[152]. Een rechtbank[153] hield rekening met de zienswijze van de maatschappelijke assistente die van oordeel was dat een aanvrager een feitelijk gezin vormde met iemand anders; uit de door haar gedane vaststellingen bleek volgens haar dat de vermeende partner zich gedroeg als ‘een

---

147 C.A. n° 35/2001 du 31.03.2001.
148 T.T. Charleroi, 5e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.147/R.
149 Arbrb. Ieper, 1ste K, 05 januari 2001, X / OCMW Zonnebeke, AR. 23.912.
150 Arbrb. Ieper, 1ste K, 05 oktober 2001, X / OCMW Poperinge, AR. 24344.
151 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 16 mei 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR. 3293.186.
152 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 17 december 2001, X / OCMW Hemiksem, AR. 335.898.
153 Arbrb. Kortrijk (Afdeling Roeselare), 7de K, 7 maart 2001, X / OCMW Roeselare, AR. 37.788.

bewoner des huizes' en niet als 'een vriend op bezoek'. Het is volgens het vonnis dan ook terecht dat het OCMW is overgegaan tot schorsing van het bestaansminimum. Een andere Arbeidsrechtbank nam eveneens aan dat de elementen en feiten, aangehaald door de maatschappelijk werker, overeenstemmende vermoedens vormen die toelaten te besluiten dat de aanvrager niet op het door hem opgegeven adres verblijft én dat hij in de periode in kwestie samenwoonde met zijn vriendin[154].

Andere gedetailleerde elementen zoals gemeenschappelijk telefoongebruik, gemeenschappelijk wagengebruik, resultaten van een politioneel onderzoek, gemeenschappelijke verwarming en elektriciteit, gemeenschappelijk badkamergebruik en administratieve gegevens kunnen evenzeer het bewijs vormen van feitelijke samenwoonst van twee personen, ook al wordt dit door betrokkenen zelf ten stelligste ontkend[155].

Tot slot kan uit het feit dat een vader gedurende zijn herstelperiode enige tijd inwoont, niet voldoende worden afgeleid dat er sprake is van een feitelijk gezin[156].

1.4.5.2. Samenwonen met voor- of nazaten

Artikel 5, paragraaf l, alinea 1 *in fine* van de wet van 7 augustus 1974 bepaalt : «*kunnen eveneens in aanmerking worden genomen binnen de perken bepaald door de Koning, de bestaansmiddelen van de personen met wie de aanvrager samenwoont*». Conform de rechtspraak van 2000, is het wel degelijk een mogelijkheid waarover het OCMW beschikt, geen verplichting. Wanneer de aanvrager evenwel nalaat een opmerking te maken die ertoe strekt een vrijstelling te krijgen voor die inkomsten, zodat ze niet zouden aangerekend worden, zullen ze toch in mindering worden gebracht[157] [158]. Het uitvoeringsbesluit van artikel 5 van de wet is thans het koninklijk besluit van 21 juni 1990. Het bepaalt in zijn artikel 13 dat het deel van de inkomsten van samenwonenden dat het bedrag bestaansminimum voor samenwonenden overtreft, in aanmerking kan komen zo de aanvrager samenwoont met één of meer voorzaten of meerderjarige nazaten in de eerste graad[159] [160].

Met toepassing van artikel 13, § 3 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 worden de inkomsten van de broers en zusters die met de aanvrager samenwonen, niet in aanmerking genomen voor de berekening van het bedrag bestaansminimum[161].

De aanvrager die met een meerderjarige nazaat samenwoont die werkloosheidsuitkeringen ontvangt als gezinshoofd, krijgt geen bestaansminimum, bedrag samenwonende, aangezien hij niet aantoont dat hij ijverig werk zoekt, noch dat de gezinskosten bijzonder zwaar wegen[162].

---

154 Arbrb. 10de K, 29 juni 2001, X / OCMW Gent, AR. 148.173/00.

155 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 15 maart 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR. 847/2000.

156 T.T. Liège, 9e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 309.715.

157 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 109.203 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Binche, RG 1015/00/LL.

158 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 31 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 320.159.

159 T.T. Liège, 10e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Waremme, RG 310.237 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

160 Arbrb. Leuven, 2de K, 31 oktober 2001, X / OCMW Leuven, AR 1898/01: Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 335.677.

161 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Jette, RG 667/01.

162 C.T. Liège, 8e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 29.829/01.

Het feit dat ouders aan een inwonend kind geen tussenkomst in onderhoud willen verlenen, is niet doorslaggevend; verzoeker moet aantonen dat hij in de woning van zijn ouders in een afzonderlijke entiteit leeft[163].

Er kan hier trouwens ook worden teruggevallen op de regels inzake de burgerrechtelijke onderhoudsverplichting[164]; inwonende kinderen worden derhalve geacht bij te dragen in de globale gezinsuitgaven in verhouding tot hun inkomsten.

Een verlengd minderjarige inwonende dochter die voor ca. 10.000 euro aan jaarlijkse inkomsten heeft, kan niet worden beschouwd als minderjarige in de zin van artikel 2 van de Bestaansminimumwet; bijgevolg kan zij niet ten laste van de verzoeker worden beschouwd[165].

Het Arbeidshof van Brussel oordeelt dat het aan het OCMW is om omtrent de samenwoonst een sociaal onderzoek in te stellen en dergelijk samenwonen aan te tonen door feitelijke elementen die in dit verband nuttig zijn; ook een afgenomen verklaring van de betrokkenen is hier belangrijk. Indien het OCMW nalaat dit te doen, het bestuur op grond van een informeel gerucht besluit dat de eiser bij zijn vader woont en hem bij gevolg als samenwonenden beschouwt, dan moest de kwestieuze beslissing inderdaad door een geadieerd arbeidsgerecht worden vernietigd[166].

1.4.5.3. De andere gevallen van samenwoning

Het feit dat men geen gemeenschappelijk huishouden heeft met anderen, hoeft niet te betekenen dat men ook voor geldelijke steun als alleenstaande moeten worden opgevat. Door het samen betrekken van een woning met twee andere personen draagt eiser onmiskenbaar minder financiële lasten: bepaalde kosten worden gedeeld, terwijl een alleenwonende voor alle kosten instaat. Vandaar dat de rechtbank van oordeel is dat eiser met een steun gelijk aan het bedrag van het bestaansminimum als samenwonende een leven kan leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid[167].

1.5. Werkbereidheid

1.5.1. Het begrip werkbereidheid

Overeenkomstig de vroegere rechtspraak, is de voorwaarde werkbereidheid een in wezen betrekkelijk begrip dat op redelijke wijze moet worden beoordeeld. Men kan de niet van enige strengheid gespeende criteria die worden toegepast in de werkloosheidsreglementering, geenszins zomaar overnemen. Dit begrip moet *in concreto* beoordeeld worden[168] [169].

---

163 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.939.

164 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 11 juni 2001, X / OCMW Kalmthout, AR. 327.790.

165 Arbrb. Dendermonde (Afdeling Aalst), 3de K, 26 juni 2001, X / OCMW Aalst, AR. 46.812.

166 Arbh. Brussel, 7°K, 11 januari 2001, OCMW Landen / X, AR. 40.377.

167 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 25 april 2001, X / OCMW Zwevegem, AR. 60.001.

168 T.T. Liège, 9e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.811 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.026 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 314.695.

Een effectief gericht en ernstig zoeken naar tewerkstelling[170] lijkt het beginsel te zijn.

Het lijkt evenwel overdreven het bestaansminimum te ontzeggen aan de aanvraagster omdat ze zeer kort na de aanvraag nog steeds geen bewijzen heeft aangebracht voor haar zoektocht naar werk. Zoals in 2000, moet de werkbereidheid beoordeeld worden in de tijd, met acht op de kenmerken die eigen zijn aan elke persoon en met de gepaste gematigheid[171]. Hierbij valt er onder meer rekening te houden met de intellectuele mogelijkheden van de aanvrager, alsmede zijn gezondheidstoestand[172]; gezondheids- en billijkheidsredenen zijn alleszins aanwezig ingeval van een mindervalide met een lage zelfredzaamheid die bijzonder onderwijs volgt en wiens arbeidsgeschiktheid reeds zeer laag was[173].

De Arbeidsrechtbank van Hoei heeft kennis genomen van een geschil dat een kiese aangelegenheid tot onderwerp had : mag een aanvrager van het bestaansminimum een activiteit als zelfstandige werknemer voortzetten, ook al verschaft die activiteit hem niet voldoende inkomsten om te kunnen leven en gaat het jaar na jaar slechter met de financiële situatie van de maatschappij waarvoor hij werkt ? De Rechtbank beantwoordt die vraag door te wijzen op het grondwettelijk gewaarborgd recht op arbeid (art. 23 Belgische Grondwet). Binnen onze cultuur maakt het recht op arbeid ontegensprekelijk deel uit van de menselijke waardigheid. Het is begrijpelijk dat een mens, weze hij nog genoodzaakt zijn toevlucht te nemen tot financiële steun vanwege de gemeenschap om in zijn allernoodzakelijkste levensonderhoud te voorzien, meent dat hij slechts zijn menselijke waardigheid behoudt voor zover hij de noodzakelijke inspanningen levert om zomin als mogelijk af te hangen van de gemeenschap. In deze zaak heeft de aanvrager al zo'n 20 jaar geleden zijn werk als bezoldigde werknemer met arbeidsovereenkomst gestaakt. Hij is 59 jaar oud. Met acht op deze feiten, zijn gezondheid en zijn sociale afzondering, gaat de Rechtbank mee in de gedachtengang van de betrokkene wanneer deze volhoudt dat hij het recht heeft zijn beroep als bandenverkoper verder uit te oefenen, beroep dat zijn leven zin heeft en hem in staat stelt een menswaardig leven te leiden. De menselijke waardigheid kan inderdaad niet uitsluitend getoetst worden aan de hand van materiële en financiële criteria. De weigeringsbeslissing van het OCMW moet dus nietig verklaard worden in de mate dat de vraag om bestaansminimum niet wordt ingewilligd omdat hij blijft werken voor een onderneming die niet levensvatbaar is, eerder dan elke beroepsactiviteit te staken «in het belang van de ganse maatschappij (schuldeisers, concurrenten, belastingplichtigen)».[174]

De Arbeidsrechtbank van Luik interpreteert strikter en oordeelt dat de werkbereidheid zoals verwoord in artikel 6 van de wet van 7 augustus 1974 moet opgevat worden als de bereidwilligheid om een bezoldigde beroepsactiviteit uit te oefenen die een inkomen oplevert waardoor men in zijn levensonderhoud kan voorzien. Wat de zelfstandige werknemer betreft, meent de Rechtbank dat de tijd de belangrijke factor is om diens werkbereidheid te toetsen : het wordt geduld dat de aanvrager een beroep doet op de gemeenschapssolidariteit gedurende een redelijke termijn, namelijk de tijd die nodig is om de zelfstandige activiteit rendabel te maken. Dit betekent meteen ook dat niet kan aanvaard worden dat hij deze activiteit voortzet

---

169 Arbh. Antwerpen, 4de K, 10 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 2000670.

170 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.787.

171 T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 312.505.

172 Arbrb. Turnhout, 2de K, 9 maart 2001, X / OCMW Turnhout, AR. 24.149.

173 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 2 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.281 (ten onrechte stelt het OCMW dan ook werkbereidheid als voorwaarde).

174 T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Burdinne, RG 46.850, 47.353 et 53.615.

in weerwil van de vastgestelde, nauwelijks rendabele aard, niettegenstaande zijn rechtmatige wens om dit beroep uit te oefenen en aldus zijn werkbereidheid aan te tonen[175].

Een stage die de aanvrager gedurende enkele weken als vrijwilliger volgt in een parochie, kan niet in aanmerking worden genomen om de werkbereidheid te toetsen[176].

De tewerkstelling uit die voorwaarde moet uiteraard een geschikte tewerkstelling zijn die in overeenstemming is met de geldende wetgeving. Het feit dat een werk door het OCMW wordt voorgesteld in het kader van artikel 60, § 7 van de organieke OCMW-wet houdt niet in dat het om een vorm van dwangarbeid gaat (verboden door artikel 4 van het E.V.R.M.), ook al zou een weigering kunnen opgevat worden als een tekort aan werkbereidheid[177].

1.5.1.1. De persoon die werkbereid moet zijn

Ter bevestiging van de gerbuikelijke rechtpraak van de rechtbanken te gronde, heeft het Hof van Cassatie beslist dat, om het bestaansminimum te verwerven en te behouden, elk van de samenwonende echtgenoten zijn werkbereidheid moet aantonen, tenzij dit onmogelijk zou blijken wegens gezondheids- of billijkheidsredenen. die visie is tijdens de referteperiode meermaals door de rechtspraak bevestigd[178]. Die regel is ook van toepassing wanneer de samenwonende echtgenoten samenwonen met een kind[179]. Ingeval het bestaansminimum als een gezin wordt aangevraagd, moeten beide echtgenoten, i.e. zowel aanvrager als de andere echtgeno(o)t(e) aan de werkbereidheidsvereiste voldoen[180].

1.5.1.2. De beoordelingscriteria

Als uitgangspunt geldt dat de werkbereidheid in alle redelijkheid in concreto moet worden beoordeeld, dit rekening houdend met de specifieke situatie van de aanvrager en diens mogelijkheden[181]. Het is de toestand bij de aanvraag die moet beoordeeld worden, ongeacht hoe de aanvrager zich in het verleden gedragen heeft[182].

De rechtspraak van 2001 bepaalt net zoals de rechtspraak uit 2000 dat bij de beoordeling van de werkbereidheid van een persoon die het bestaansminimum aanvraagt, niet zomaar gebruik kan worden gemaakt van de criteria die gelden binnen de werklooswetgeving, aangezien de twee reglementeringen elk voor zich een onderscheiden doel nastreven. Hieruit volgt dat de sanctie die aan de aanvraagster is opgelegd op grond van de werkloosheidsreglementering (werkloosheidsuitkeringen geschorst voor 52 weken) geen rechtstreekse aanleiding kan

---

175 T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.988.
176 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 13.540/01.
177 T.T. Liège, 10e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 301.417.
178 Arbrb. Dendermonde, 3de K, 19 november 2001, X / OCMW Hamme, AR. 46.744; Arbrb. Brugge, 6de K, 4 oktober 2001, X / OCMW Tielt, AR. 13.008; Arbrb. Brugge, 7de K, 12 november 2001, X / OCMW Oostende, AR. 105.595; Arbrb. Veurne, 1ste K, 06 december 2001, X / OCMW Koksijde; Arbrb. Leuven, 2de K, X / OCMW Leuven, 31 oktober 2001, AR. 1898/01.
179 Cass., 3ème ch., section française, 28.05.2001, RG. : S000030F.
180 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.361.
181 Arbh. Antwerpen, 4de K, 10 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 2000670.
182 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 12 december 2001, X / OCMW Kuurne, AR. 62085.

vormen om dan ook maar het bestaansminimum te weigeren : dit zou neerkomen op het toevoegen van een nieuwe voorwaarde aan de wet[183].

Nochtans moet de aanvrager niet om het even welk werk aanvaarden; het aangeboden werk moet 1° geschikt zijn voor de aanvrager en 2° verenigbaar zijn met de beperkingen die de aanvrager heeft, zowel op sociaal-medisch gebied als op praktisch gebied. Uit de weigering om in te gaan op de door het OCMW aangeboden tewerkstelling, zonder rekening te houden met de beperkingen van betrokkene waarvan het OCMW nochtans op de hoogte was en die het heeft erkend, kan geen onvoldoende werkbereidheid worden afgeleid[184].

Evenmin mag uit een eenmalige werkweigering meteen worden afgeleid dat de bestaansminimumaanvrager zijn werkbereidheid niet aantoont. Een rechter[185] stelde dat, zo het waar is dat de wetgever aan de aanvrager de last oplegt zijn werkbereidheid aan te tonen, hierbij onmiddellijk moet worden vastgesteld dat het OCMW de verplichting heeft mee te werken aan de bewijslevering; die verplichting geldt des te meer, indien het OCMW zeer goed op de hoogte is van de socio-medische beperkingen van de cliënt. Overigens mag het OCMW geen voorbarige conclusie trekken: dit is het geval indien het OCMW besluit tot onvoldoende werkbereidheid in hoofde van iemand die slechts één contact met de maatschappelijk werker gehad heeft en bij die gelegenheid twee inschrijvingen van interim-kantoren kon voorleggen. De rechter beschouwde de voorgelegde stukken als een "aanzet" omdat ze kunnen bijdragen tot het bewijs van werkbereidheid[186]. Ook voorbarig is de conclusie tot afwezigheid van werkbereidheid die niet het resultaat is van een billijke beoordeling; in het geval van een misgelopen job omwille van een al dan niet gepleegd telefoontje besloot de arbeidsrechter dat men niet van een aanvrager mag verwachten dat hij de hele dag naast zijn telefoontoestel zit; toen bovendien bleek dat het een eenmalig feit betrof, speelde het voordeel van de twijfel in hoofde van de eiser[187]. Uit de houding van iemand die de haar ten laste gelegde onwettige afwezigheden betwist maar geen valabele tegenargumenten kan naar voor brengen, mag niet worden afgeleid dat die persoon als werkonwillig moet worden beschouwd[188]. Ten slotte meent de Arbeidsrechtbank van Luik, met het oog op deze zorg voor gerechtvaardigde matigheid, dat er reden toe is om de betrokkene een «voorperiode» van zes maanden toe te kennen. Tijdens die periode kan ze dan met behulp van verschillende sociale tussenpersonen aantonen dat ze – eventueel deeltijds – werk kan vinden. Zo kan ze haar werkbereidheid bewijzen[189].

Zoals in 2000, erkent de Arbeidsrechtbank van Brussel dat aan de voorwaarde werkbereidheid voldaan is, wanneer de aanvrager een begeleiding aanvaardt die door het OCMW wordt georganiseerd met het oog op een bezoldigde en aangegeven dienstbetrekking die in verhouding staat tot zijn bekwaamheid en vaardigheden[190].

De aanvrager is door zijn werkgever ontslagen wegens dringende reden (diefstal van een geldsom). Op zich wijst dit nog niet - zoals dit ook gebleken is uit de vonnissen van 2000 - op een gebrek aan werkbereidheid van de aanvrager; op die grond kan wettelijk dus geen

---

183 C.T. Liège (section Neufchâteau), 11e ch., 10 octobre 2001, CPAS Messancy / X, RG 3.415/01.
184 Arbrb. Ieper, 1ste K, 05 januari 2001, X / OCMW Zonnebe Ke, AR. 23.912.
185 Arbrb. Turnhout, 2de K, 9 maart 2001, X / OCMW Turnhout, AR. 24.149.
186 Arbrb. Gent, 10de K, 7 september 2001, X / OCMW Aalter, AR. 148.512/00.
187 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.585.
188 Arbrb. Ieper, 1ste K, 7 december 2001, X / OCMW Ieper, AR. 24621.
189 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7.249/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.883.
190 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 4 octobre 2001, X / CPAS Jette, RG 23.266/00 et 10.556/01.

bestaansminimum geweigerd worden[191]. Wanneer de aanvrager daarentegen vrijwillig een punt heeft gezet achter zijn arbeidsovereenkomst, heeft het OCMW het recht om steun te weigeren[192].

Volledig in de lijn van vroegere vonnissen, werd er geoordeeld dat de aanvrager zijn werkbereidheid op een overdreven manier aan banden had gelegd. De omstandigheden van de zaak waren de volgende : door zich doelbewust slechts bij één bureau voor uitzendwerk in te schrijven, schakelde hij een belangrijk en doelmatig deel van zijn beschikbaarheid uit. Andere beperkingen die hij zichzelf had opgelegd : alleen koetswerk aannemen, geen interimarbeid willen verrichten in de dagploeg van de werkgever-gebruiker, zijn wagen verkopen waardoor hij zichzelf berooft van een vervoermiddel dat hem grotere mogelijkheden bood om ruimer werk te zoeken (en een hogere kans op inkomsten)[193]. In dezelfde zin neemt iemand die zich enkel werkbereid toont voor wat voetbal betreft, een houding aan die niet te verenigen is met de verplichting tot tewerkstelling in het kader van de BM-wet[194].

Omgekeerd toont een aanvraagster duidelijk aan werkwillig te zijn wanneer ze op haar zoektocht naar werk verschillende wegen inslaat : verkoopster, etaleuse, schoonmaakster, afdelingverantwoordelijke of andere betrekkingen. Bovendien schrijft ze in haar sollicitatiebrief dat ze «zeer gemotiveerd» is[195].

Ook de “negatieve” benadering van het begrip werkbereidheid duikt regelmatig op in de rechtspraak; hieronder is dan niet zozeer te verstaan de aanwezigheid van inspanningen om werk te vinden, dan wel de algemene onwil ten opzichte van elke arbeid[196]. Indien het OCMW de aanvrager verzoekt om zijn werkbereidheid te bewijzen, dan moet die voornamelijk aantonen dat hij moeite heeft gedaan en inspanningen heeft geleverd om aan het werk te geraken[197].

In het geval dat iemand gedurende anderhalf jaar geen enkele sollicitatie kan voorleggen en ook niet was ingeschreven bij de VDAB of een interimkantoor, laat staan dat hij een dag zou hebben gepresteerd, dan getuigt dit van een totaal gebrek aan werkbereidheid[198].

De aanvrager die al vier jaar bijstand krijgt en in die tijd nooit contact heeft opgenomen met de dienst voor socio-professionele integratie om een opleiding te kunnen volgen of enige hulp te krijgen bij zijn zoektocht naar werk, vervult de voorwaarde inzake werkbereidheid niet[199]. Hetzelfde geldt voor de aanvrager die twee stageperiodes waarop een arbeidsovereenkomst had kunnen volgen, één na één beëindigd heeft, en die in de laatste twee jaar slechts twee weken gewerkt heeft[200]. Door vrijwillig werkloos te worden en onvoldoende aan te tonen dat

---

191 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R.

192 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 109.191 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 7.601/01.

193 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782.

194 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.787.

195 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 25.084/00 et 29.310/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00.

196 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.411.

197 Arbrb. Antwerpen, 14°K, 15 januari 2001, X / OCMW Wommelgem, AR. 325.624.

198 Arbrb. Oudenaarde, 3de K, 20 december 2001, X / OCMW Ronse, AR. 22.876, 22.877 en 22.878.

199 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 31.815/00; T.T. Liège (section Huy), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 54.613.

200 T.T. Liège (section Huy), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 54.570.

men medisch ongeschikt is om de voorheen uitgeoefende job uit te oefenen, toont een aanvrager alvast zijn werkbereidheid niet[201].

Indien een eiser die in de mogelijkheid is om, door te werken, in zijn onderhoud te voorzien en herhaalde malen opgeroepen werd door de VDAB om zijn werkmogelijkheden te bespreken maar daar niet op ingaat, dan is het voor de Arbeidsrechtbank duidelijk dat zijn gedrag de oorzaak is van een schorsing en nadien een uitsluiting van de werkloosheid. De beslissing van het OCMW om in een dergelijk geval niet langer een bestaansminimum toe te kennen, is dan ook als volkomen terecht beoordeeld[202].

De bevindingen inzake de werkbereidheid van de aanvrager, bijeengebracht door de maatschappelijk werker, kunnen ook hier een bijzondere bewijskracht hebben[203]; ook bij wie niet opdaagt voor een selectiegesprek met het oog op sociale tewerkstelling kan terecht worden afgeschaft[204].

In dezelfde zin kan, voor wie niet werkbereid is en geen medewerking aan de bewijslast verleent, het bestaansminimum worden geweigerd of worden afgeschaft. Volgens de Arbeidsrechtbank te Antwerpen[205] kon het OCMW, aangezien er noch werkbereidheid noch behoeftigheid bestond en het voeren van een sociaal onderzoek (door de houding van de aanvrager) onmogelijk bleek, terecht een beslissing tot intrekking van het bestaansminimum nemen. In het geval waarin een kinesitherapeut het bestaansminimum aanvroeg, oordeelde de Arbeidsrechtbank van Brussel dat de aanvrager een betaalde job kan uitoefenen maar dit blijkbaar nalaat en dat het niet de taak is van het OCMW om een bestaansminimum te verlenen aan personen die vrijwilligerswerk uitoefenen, temeer daar de aanvrager geen duidelijkheid verschafte over zijn bestaansmiddelen[206]. Ten slotte, zo uit het weigeren van een passende betrekking kan een gebrek aan werkbereidheid afgeleid worden[207]. Wanneer uit het sociaal verslag blijkt dat een aanvraagster een zeer slechte arbeidsattitude heeft en dat zij met iedereen in conflict komt én weigert om een integratieovereenkomst te ondertekenen, kan de Arbeidsrechtbank de beslissing van het OCMW tot schorsing van het bestaansminimum slechts beamen[208].

Tot slot is het gegeven dat een door het OCMW binnen het kader van artikel 60 van de organieke OCMW-wet voorgesteld werk als werkman, onvoldoende bezoldigd wordt, en niets te maken heeft met de beroepsbekwaamheid van de aanvrager (fotograaf), geen voldoende reden om het voorgestelde werk te weigeren[209].

---

201 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 18 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 332.655.
202 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 4 september 2001, X / OCMW Tongeren, AR. 925/2001.
203 Arbrb. Gent, 10de K, 7 september 2001, X / OCMW Nazareth, AR. 150.27/01.
204 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 12/2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 336.25.
205 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 29 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.801.
206 Arbrb. Brussel, 20ste K, 20 september 2001, X / OCMW Wemmel, AR. 33.192/96, 77.937/98, 81.89/98, 83.427/98, 86.857/98, 91.711/99, 92.145/99, 94.398/99, 97.538/99, 2.93/99, 3.463/99, 3.463/99, 15.311/00, 17.243/00, 20.599/00, 24.594/00.
207 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 13 september 2001, X / OCMW Schilde, AR. 331.143.
208 Arbrb. Dendermonde (Afdeling Sint-Niklaas), 2de K, 2 oktober 2001, X / OCMW Temse, AR. 58.506 – 59.342.
209 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Berchem-Sainte-Agathe, RG 13.3776/01.

Geoordeeld werd dat een sinds een aantal weken erkende vluchteling, die frans- en nederlandsonkundig is, zijn werkbereidheid aantoont door zich in te schrijven bij de B.G.D.A.[210].

1.5.2. Bewijs van werkbereidheid

1.5.2.1. De bewijsmiddelen

De bewijslast mag met alle mogelijke middelen worden aangebracht, met dien verstande dat het om voldoende middelen gaan. Zo blijkt, in tegenstelling tot wat reeds bepaald werd in het rapport 2001, uit de geanalyseerde rechtspraak dat:

- een zeer beperkte tewerkstellingen en het ingeschreven zijn bij uitzendbureaus, op zichzelf niet voldoende is[211];
- uit een inschrijving als uitzendkracht bij een uitzendbureau en enkele uittreksels uit de WIS-computer geen effectief gericht en ernstig zoeken naar tewerkstelling kan worden afgeleid[212];
- een inschrijving bij de VDAB als dusdanig niet volstaat[213], evenmin als een eenmalige opdracht uitgevoerd voor een privé-school;
- een enkel bewijs van projectvoorstelling - duidelijk een eenmalig feit - evenzeer niet als een afdoende sollicitatiebewijs in dit kader kan worden aanzien[214];
- vrijwilligerswerk verrichten voor een vzw is geen bewijs van werkbereidheid en opent geen recht op het bestaansminimum[215];
- vrijwillig ontslag nemen zonder medische redenen geen bewijs is van werkbereidheid[216];
- niet ingaan op vacatures zonder dat er een vervoersprobleem bestaat, het gebrek aan werkbereidheid staaft[217];
- het werk zoeken en vinden na uitdrukkelijk verzoek van het OCMW om dan na twee dagen niet meer te komen opdagen op het werk zonder de werkgever te verwittigen, een bijzonder slecht bewijs van werkbereidheid vormt[218];
- het in sommige gevallen – in casu als alleenstaande moeder met drie jonge kinderen – een voldoende bewijs van werkbereidheid is zich aangeboden te hebben bij uitzendbureaus en te bewijzen dat men de WIScomputer van de VDAB heeft geraadpleegd[219].

---

210 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.495/00.
211 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 17 januari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 59.995.
212 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.787.
213 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 30 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 329.993 en 329.394.
214 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Lummen, AR. 202.542.
215 Arbrb. Brussel, 20ste K, 20 september 2001, X / OCMW Wemmel, AR. 33.192/96, 77.937/98, 81.89/98, 83.427/98, 86.857/98, 91.711/99, 92.145/99, 94.398/99, 97.538/99, 2.93/99, 3.463/99, 3.463/99, 15.311/00, 17.243/00, 20.599/00, 24.594/00.
216 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 18 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 332.655.
217 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 9 november 2001, X / OCMW Bree, AR. 278/2001.
218 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 16 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR. 2012806.
219 Arbrb. Ieper, 1ste K, 7 december 2001, X / OCMW Ieper, AR. 24621.

Het is interessant een beslissing aan te halen die stelt dat er geen gezonde filosofie aan de toekenning van het bestaansminimum ten grondslag ligt, wanneer men die toekenning laat afhangen van het stelselmatig voorleggen van getuigschriften waaruit blijkt dat er werk gezocht wordt. Het is immers aan de aanvrager van het bestaansminimum om te bewijzen dat hij werkbereid is : er dient geen feit, maar een ingesteldheid bewezen te worden. De door de aanvrager vrijwillig overgemaakte getuigschriften zullen moeten getuigen van de gedane inspanningen waardoor de werkbereidheid concreet gestalte krijgt[220].

Zoals in 2000 volstaat het feit van inschrijving bij één of meer uitzendkantoren op zich niet om de werkbereidheid aan te tonen : ook moet er actief werk worden gezocht, door herhaaldelijk een bezoek te brengen aan het uitzendkantoor en bereid te zijn in te gaan op de aangeboden dienstbetrekkingen[221].

In dezelfde zin volstaat het verzenden van een rist sollicitatiebrieven op zich niet om de werkbereidheid aan te tonen van de aanvrager zo daar geen enkel antwoord of een bericht van ontvangst tegenover staat. De beweerde antwoorden over de telefoon voldoen niet[222].

1.5.2.2. De bewijslast

Volgens artikel 6, § 1 van de wet van 7 augustus 1974 en volgens de meerderheid van de rechtspraak die in het rapport 2001 werd aangehaald, moet de persoon die het bestaansminimum aanvraagt, blijk geven van zijn bereidheid tot tewerkstelling tenzij dit om gezond- of billijkheidsredenen onmogelijk is. De werkbereidheid is een ingesteldheid. Of de betrokkene ook de juiste ingesteldheid heeft, moet hij aantonen aan de hand van positieve feiten, met name door te bewijzen dat hij werk zoekt[223].

Werk zoeken en met name zich inschrijven bij de B.G.D.A. moet voor een stuk al gebeuren op het ogenblik dat de betrokkene zijn aanvraag voor het bestaansminimum indient[224].

Er zitten in het dossier geen bewijzen voor initiatieven ondernomen ten aanzien van werkgevers, van T-Interim of andere uitzendkantoren, zodat aangetoond is dat de aanvrager tekortschiet in het bewijs van zijn werkbereidheid[225].

Naar de mening van de Arbeidsrechtbank van Veurne wordt bij wie niet bewijst dat hij/zij effectief bereid is om te werken – aanvrager kan geen sollicitatiebewijzen voorleggen en volgt, als Franstalige, geen lessen Nederlands – het recht op bestaansminimum terecht geschorst[226]. Het gevoerde sociaal onderzoek kan hem hierbij uiteraard wel helpen; elke verzoeker is dus verplicht zijn volle medewerking aan dit onderzoek te verlenen[227] en alle nuttige informatie omtrent zijn (financiële en familiale) toestand, m.a.w. evenzeer zijn bereidheid tot tewerkstelling, te verstrekken. Die algemene regel neemt niet weg dat, althans

---

220 T.T. Dinant, 7e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Vresse-sur-Semois, RG 60.308 et 60.404.
221 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Jette, RG 14.896/01.
222 T.T. Dinant, 7e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.642.
223 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Braine-le-Château, RG 1337/N/2001.
224 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.711/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 33.767/00.
225 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313.757.
226 Arbrb. Veurne, 1ste K, 06 december 2001, X / OCMW Koksijde.
227 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 11 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 324.826.

volgens een geanalyseerde uitspraak[228], dat ook het OCMW-bestuur de verplichting heeft om mee te werken aan de bewijslevering; die verplichting geldt trouwens des te meer in het geval dat het OCMW op de hoogte is van de socio-medische beperkingen van de aanvrager.

De Arbeidsrechtbank van Antwerpen vindt het aannemelijk dat wie het bewijs van werkbereidheid moet leveren onder de indruk was tijdens de hoorzitting van de OCMW-raad, maar dit neemt niet weg dat betrokkene ondertussen de nodige bewijzen kon leveren van haar werkbereidheid[229]; wie derhalve geen enkele sollicitatiebrief kan overleggen en aldus faalt zijn werkbereidheid voor de weerhouden periode te bewijzen, stapt met een ongegronde vordering naar de rechtbank. Gelijkaardig is het geval waarbij de aanvrager werk aangeboden werd via de werkwinkel en waarbij de aanvrager het niet zo nauw nam met de werkaanbiedingen. De rechter besloot dat de aanvrager vele kansen gekregen had, maar die niet aangewend heeft[230]. Ook wie zich niet aanbiedt bij de VDAB op de afgesproken datum en de samenwerking met de trajectbegeleiding quasi onmogelijk maakt, kan niet op steun rekenen[231].

Eveneens het niet ingaan op een tewerkstelling in het kader van artikel 60, §7, van de Organieke OCMW-wet kan moeilijkheden opleveren voor de aanvrager[232]. Evenzo kan het weigeren van een passende betrekking in het nadeel van de aanvrager worden beoordeeld door de Arbeidsrechtbank[233].

Het ligt voor de hand dat de stavingstukken die een aanvrager of een begunstigde voorbrengt om zijn werkbereidheid aan te tonen, op de juiste periode betrekking moeten hebben. In een geval waarbij de stukken zonder uitzondering dateerden van na de bestreden beslissing, concludeerde de rechtbank dat de eiser niet aantoonde blijk te hebben gegeven van zijn bereidheid tot tewerkstelling in de zin van artikel 6 Bestaansminimumwet[234]. In dezelfde zin besluiten enkele rechtbanken dat aangezien bewijzen van werkwilligheid voor de betwiste periode niet voorhanden zijn[235], en nu eiseres er niet in slaagt voor de thans betwiste periode haar werkbereidheid te tonen, de weigerings- of intrekkingsbeslissing van het OCMW terecht is genomen[236].

Indien een bestaansminimum onder de voorwaarde van arbeidstrajectbegeleiding wordt toegekend en een rechthebbende zich niet aan die voorwaarde houdt, kan het bestaansminimum worden stopgezet[237]; het is daarbij aan betrokkene aan te tonen dat hij wel een gemotiveerde houding aanneemt naar tewerkstelling.

---

228 Arbrb. Turnhout, 2de K, 9 maart 2001, X / OCMW Turnhout, AR. 24.149.
229 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.784.
230 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 05 september 2001, X / OCMW Menen, AR. 61126.
231 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.411.
232 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Lummen, AR. 202542.
233 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 13 september 2001, X / OCMW Schilde, AR. 331.143; Arbrb. Dendermonde, 3de K, 19 november 2001, X / OCMW Hamme, AR. 46.744; Arbrb. Brugge, 7de K, X / OCMW Oostende, AR. 105.595.
234 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 15 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.383.
235 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.939.
236 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 21 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.987.
237 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 24 april 2001, X / OCMW Genk, AR. 2496/2000.

A contrario moet ook het OCMW het *gebrek aan werkbereidheid* voldoende bewijzen[238]. Bij een rechtsgeschil of –conflict moet uit het dossier blijken dat de aanvrager daadwerkelijk een werkaanbod heeft geweigerd. Het OCMW moet dus aantonen dat uit het niet ingaan op een werkaanbod volgt dat niet voldaan wordt aan de voorwaarde vermeld in artikel 6, §1, van de BM-wet[239]. De maatstaven die door de werkloosheidsreglementering gehanteerd worden kunnen door het OCMW niet zonder meer worden overgenomen; het bestuur mag zijn houding niet zo maar op de RVA-reglementering, noch op de RVA-beslissing afstemmen zonder de situatie van de hulpvrager te beoordelen en de elementen van de "werkweigering" te onderzoeken en na te gaan. Erg kras vond een Arbeidsrechtbank de motivering door een OCMW dat een aanvrager door een sanctie in de werkloosheidsreglementering op te lopen vrijwillig en quasi opzettelijk heeft aangetoond geen inkomsten, bestaansmiddelen of sociale uitkeringen te willen verwerven[240].

Een OCMW dat na veertien dagen besloot tot werkonwilligheid, kreeg van de rechter een veeg uit de pan: "de verhuizing en de inrichting van de nieuwe woonst verliepen niet probleemloos. Zij heeft de zorg over een gehandicapte dochter. Zij diende zich aan te passen aan een nieuwe woonomgeving en haar leven opnieuw in te richten. In die omstandigheden en na veertien dagen reeds besluiten tot werkonwilligheid, enkel op grond van een weigering om Nederlandse taallessen te volgen, waarbij niet mag vergeten worden dat ook de behandelende arts haar steunde, is al te gortig"[241]. Bij iemand die af en toe solliciteerde en de WIScomputer consulteerde en over wie de maatschappelijk assistent verklaarde dat hij de arbeidsbegeleiding niet tegenwerkte maar dat er weinig vooruitgang te bespeuren viel, wordt het bestaansminimum onterecht afgeschaft wegens werkonwilligheid[242].

Een andere mogelijkheid is dat het OCMW bewijst dat het inspanningen geleverd heeft om betrokkene te werk te stellen, bijvoorbeeld bij toepassing van artikel 60§7 of door bemiddeling bij een privé-onderneming. Indien hieruit echter geen blijk van bijzondere ijver in het zoeken naar werk kan worden afgeleid en ook uit het sociaal verslag blijkt dat de medewerking van betrokkene te wensen overlaat, kan de beslissing tot intrekking van het bestaansminimum wegens werkonwilligheid enkel worden bevestigd, ook al brengt betrokkene te elfder ure nog sollicitatiebewijzen bij; in een rechtszaak verwoordde de Arbeidsrechtbank te Brugge[243] dit als volgt: *"Toch doet dit niets af van de vaststellingen in het sociaal verslag, hetwelk geldt tot bewijs van het tegendeel en daar wegen de sollicitatiebewijzen niet tegen op: het gebrek aan werkwilligheid staat vast"*.

Toch oordelen rechtscolleges soms zeer streng, bijvoorbeeld ingeval er enkel kan worden vastgesteld dat eiser niet is ingegaan op een werkaanbod en niet bewijst dat hij dit wel zou hebben gedaan. Het OCMW kan derhalve niets anders dan de werkonwilligheid van de rechthebbende vaststellen en de bestreden beslissing nemen die kan worden bevestigd[244].

Inspanningen leveren om iemand aan het werk te zetten volstaan niet voor een OCMW; het bestuur moet ook rekening houden met de mogelijkheden en de beperkingen van de

---

238 Arbrb. Antwerpen, 14°K, 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.974; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 26 april 2001, X / OCMW Ham, AR. 200172.

239 Arbh. Gent, 5de K, 23 november 2001, OCMW Zwevegem / X., AR. 2000/319.

240 Arbrb. Brugge, 7de K, 10 december 2001, X / OCMW Gistel, AR. 14.834.

241 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 9de K, 15 mei 2001, X / OCMW Oostende, AR. 54.258.

242 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 3 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 335.355, AR. 335.356 en AR. 355.357.

243 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 7de K, 12 februari 2001, X / OCMW Oostende, AR. 53.833.

244 Arbrb. Kortrijk (Afdeling Roeselare), 7de K, 7 februari 2001, X / OCMW Roeselare, AR. 37.379.

betrokkene. Zo aanvaardde de Arbeidsrechtbank van Ieper[245] wel dat het OCMW weliswaar ernstige en aanzienlijke inspanningen had geleverd om voor verzoekster in kwestie een geschikte werkaanbieding te vinden, maar stelde het vonnis vast dat het OCMW bij het enige concrete werkaanbod onvoldoende rekening heeft gehouden met de beperkingen van eiseres waarvan het OCMW op de hoogte was en die het zelf had erkend, te weten vervoers- en mobiliteitsproblemen; hieruit kan evenwel geen onvoldoende werkbereidheid worden afgeleid. Evenzeer kan een alleenstaande moeder van drie jonge kinderen bij de arbeidsrechter op begrip rekenen door aan te tonen dat zij zich aangeboden had bij verschillende uitzendbureaus en de WIScomputer van de VDAB had geraadpleegd[246].

Het moet echter duidelijk zijn dat bij twijfel in het voordeel van de aanvrager wordt beslist. In één geding ging de rechter ervan uit dat de communicatie tussen partijen wegens taalproblemen stroef verliep en dat het waarschijnlijk niet in de bedoeling van de aanvrager lag te frauderen; aldus concludeerde de Arbeidsrechtbank dat de twijfel in het voordeel speelde van de eiseres, zodat de vordering tot toekenning van het bestaansminimum gegrond moest worden verklaard[247]. Ook in een ander geschil verleende de arbeidsrechter[248] het voordeel van de twijfel omtrent de werkbereidheid van de eiser, aan deze laatste.

1.5.2.3. De overeenkomst van sociale integratie

Overeenkomstig artikel 6, § 2 van de wet van 7 augustus 1974 en alle uitspraken van 2000, moet het geïndividualiseerd project voor sociale integratie vorm krijgen in een geschreven overeenkomst tussen de begunstigde en het centrum[249]. Een OCMW mag een zich periodiek aanbieden bij de sociale dienst om de sollicitaties te bespreken als voorwaarde opnemen in het contract[250].

De tewerkstelling vooropgesteld in de integratieovereenkomst moet tot stand komen door een bemiddeling van het OCMW of van een andere samenwerkende dienst vooraleer de sociale integratiepremie kan worden toegekend en de socio-professionele integratiepremie kan worden opgeëist[251].

De aanvrager die tot drie keer de overeenkomst van sociale integratie die hij met het OCMW heeft gesloten, niet naleeft, stelt zich krachtens artikel 16, § 2 van de wet van 7 augustus 1974 bloot aan een volledige schorsing van het recht op bestaansminimum gedurende een periode van drie maanden[252].

Oordelend op minder strenge wijze, gaf de rechten aan een betrokkene die de voorwaarden van zijn integratieovereenkomst niet was nagekomen, nog een laatste kans en hervormde hij

---

245 Arbrb. Ieper, 1ste K, 05 januari 2001, X / OCMW Zonnebe Ke, AR. 23.912.
246 Arbrb. Ieper, 1ste K, 7 december 2001, X / OCMW Ieper, AR. 24621.
247 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 29 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.384.
248 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 08 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.660.
249 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.357/01 et 17.1130/01.
250 Arbrb. Dendermonde (Afdeling Sint-Niklaas), 3de K, X / OCMW Temse, AR. 58.506 – 59.342.
251 Arbrb. Gent, 10de K, 25 april 2001, X / OCMW Eeklo, AR. 149.378/00.
252 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 30.494/00T.T. Arlon, 4 décembre 2001, X / CPAS Florenville, RG 30.284.

de intrekking van het bestaansminimum in een schorsing gedurende een maand zoals in de overeenkomst was gestipuleerd[253].

Bij niet naleving van de voorwaarden van het integratiecontract kan het recht op bestaansminimum worden geschorst voor een periode van ten hoogste één maand. Een onwettige schorsing, met name voor de periode van 1 jaar, door een OCMW beslist, moet derhalve door de Arbeidsrechtbank[254] worden vernietigd; aangezien sancties evenwel enkel voor de toekomst kunnen worden uitgesproken, kan de rechtbank de sanctie niet verminderen tot de termijn zoals door de wet bepaald. Toch kreeg een OCMW gelijk van de rechter aangaande de beslissing het bestaansminimum stop te zetten nadat de aanvrager zijn integratieovereenkomst niet nakwam en aldus zijn werkbereidheid niet had aangetoond[255]. Ook de Arbeidsrechtbank van Tongeren oordeelde dat het niet naleven van het integratiecontract zonder wettige reden kan worden geïnterpreteerd als een gebrek aan werkbereidheid[256].

In de schoot van de Arbeidsrechtbank van Brussel lijkt er een nieuwe, soepeler strekking te ontstaan : in plaats van steun toe te kennen of te weigeren, verkiest zij aan het centrum en aan de aanvrager een bemiddeling voor te stellen, beklonken in een overeenkomst die een geïndividualiseerd project van sociale integratie bevat[257]. Het integratieprogramma dat de Rechtbank in deze zaak voorstelt, verdient de aandacht van de lezer :

- op korte termijn moet de aanvrager zijn vaardigheden ontwikkelen opdat hij ze ten dienste zou kunnen stellen van zijn eigen toekomst. Hiertoe moet hij de inspanningen opdrijven om een bezoldigde dienstbetrekking te vinden;
- op middellange termijn moet de aanvrager zijn studies hervatten om een humanioradiploma te behalen;
- dit programma strekt er niet toe de reële moeilijkheden waarmee de eisende partij kampt, te minimaliseren, maar wil de realiteit waaraan niemand kan ontsnappen, in het hart van de debatten brengen, ongeacht de situatie waarin de betrokkene zich bevindt of de tegenslagen uit zijn privé- en gezinsleven;
- dit programma brengt mee dat de aanvrager er zijn medewerking aan verleent en zich aan een minimum van onontbeerlijke regels houdt die hij steeds op de weg van zijn beroepsleven zal ontmoeten, waar die ook naartoe leidt : de arbeidsroosters, de vastgelegde afspraken en de aangegane verbintenissen eerbiedigen. Dit is geen overdreven voorwaarde die zomaar opgelegd wordt aan de persoon die de gemeenschap om hulp vraagt, maar een vereiste waarachter eerbied schuilgaat voor de waardigheid van de persoon die door omstandigheden verplicht is om op die gemeenschap een beroep te doen, alsook erkentelijkheid voor het werk van de personen die als opdracht hebben de meest geschikte en best aangepaste steun te verlenen, met acht op de specifieke situatie van elke aanvrager. Deze hernieuwde dialoog veronderstelt dat de aanvrager in zijn gesprekspartners geen toezichthouders ziet die als taak hebben hem schade te berokkenen, maar wel werknemers die hem begeleiden op een professioneel inschakelingsparcours, dit naar beste vermogen en met gebruik van de (vaak) beperkte middelen die hen daarvoor ter beschikking staan.

---

253 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 16 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.859.

254 Cf. Arbrb. Antwerpen, 14de K, 21 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.987.

255 Arbrb. Kortrijk (Afdeling Roeselare), 7de K, X / OCMW Roeselare, AR. 36471.

256 Arbrb. Tongeren, 1ste K, X / OCMW Lanaken, AR. 1579/2000.

257 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13.371/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 14.223/01.

Hetzelfde gerecht heeft in een andere zaak weliswaar de bestaansminimumeis van de aanvrager afgewezen, maar het OCMW ertoe veroordeeld om met de betrokkene, die net een lange gevangenisstraf had uitgezeten, een overeenkomst van sociale integratie te sluiten, en in naam van de aanvrager alle nodige stappen te zetten opdat hij zich zou kunnen aansluiten bij een verzekeringsinstelling[258]. Een gelijksoortige begeleiding werd voorgesteld aan een aanvrager van wie het vluchtelingenstatuut erkend was, maar die onvoldoende Frans of Nederlands sprak om werk te vinden[259].

In dezelfde trant valt te noteren dat de Arbeidsrechtbank van Luik het OCMW er zelfs toe veroordeeld heeft binnen de twee maanden nadat het vonnis gewezen werd, een overeenkomst te sluiten die een geïndividualiseerd project van sociale integratie bevat. Dit project zelf moet duidelijke en nuttige verbintenissen bevatten die de aanvrager aangaat op het vlak van opleiding en de speurtocht naar werk (in plaats van een vage en onduidelijke standaardformule, waaruit helemaal niet kan worden opgemaakt welke verbintenissen worden aangegaan, en er bovendien nauwelijks toe bijdraagt dat de aanvrager de juiste weg wordt gewezen)[260].

Vreemd genoeg verkiest de Arbeidsrechtbank van Hoei op haar beurt de bestaansminimumeis van de aanvrager af te wijzen, en het OCMW te veroordelen tot een overeenkomst met een geïndividualiseerd project van sociale integratie of een dienstbetrekking in het kader van artikel 60 van de organieke OCMW-wet, door het centrum voor te stellen aan de aanvrager.[261]

De Arbeidsrechtbank van Nijvel meent dat de aanvrager niet bewijst werkbereid te zijn, wanneer hij gedurende verschillende maanden nagelaten heeft actief stappen te ondernemen om de met de dienst «inschakeling» van het OCMW geleverde inspanning voort te zetten, en het bestaansminimum ondertussen geschorst was. Indien hij werkelijk het bestaansminimum had willen krijgen, diende hij een actieve houding aan te nemen en contact op te nemen met de dienst «inschakeling» van het OCMW, en geen afwachtende houding aan te nemen zolang hij geen convocatie van het centrum ontving.[262]

1.5.3. Vrijgesteld van bewijs

1.5.3.1. Gezondheidsredenen

Zoals voorheen, getuigt het omstandig geneeskundig attest dat opgesteld is in functie van de te verrichten arbeid, van een gezondheidsreden die een uitzondering toelaat op de werkbereidheid[263].

Om de gezondheidsreden te beoordelen, heeft de Rechtbank een deskundigenonderzoek van geneeskundige aard bevolen, opdat werd nagegaan of de gezondheid van de aanvraagster verenigbaar was met het werk als schoonmaakster[264].

---

258 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.002/00.
259 T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.721/00.
260 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311.992.
261 T.T. Huy, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Huy, RG 53.443, 53.444 et 53.445.
262 T.T. Nivelles, 2e ch., 21 août 2001, X / CPAS Waterloo, RG 1325/N/2000 et 1909/N/2000.
263 T.T. Arlon, 2e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Florenville, RG 29.996.
264 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Berchem-Saint-Agathe, RG 27.476/00 et 30.949/00.

In een geschil was de Arbeidsrechtbank te Tongeren van oordeel dat niet kon worden aangetoond dat het aangeboden werk ook geschikt was voor verzoekster; zowel uit de voorgelegde medische attesten als uit het attest van de arbeidsgeneesheer bleek volgens de rechtbank dat eiseres te kampen had met ernstige rug- en halsproblemen, waardoor aangepast werk absoluut noodzakelijk was en het vonnis stipuleerde dat verzoekster dan ook terecht de aangeboden job niet had aanvaard[265].

Een neurologische aandoening is geen hindernis voor een tewerkstelling, aangezien de betrokkene de geneesmiddelen neemt die door de behandeling worden voorgeschreven. Een hepatitis die voor het eerst wordt aangevoerd ter gelegenheid van de zitting waarop de pleidooien worden gehouden, kan niet met terugwerkende kracht worden ingeroepen[266].

Het volstaat niet dat een geneeskundig getuigschrift een depressie met angstaanvallen erkent, opdat zou aangetoond zijn dat de betrokkene niet kan werken, des te meer daar dergelijke depressie, wanneer ze zich voordoet bij de aanvraagster, nooit een arbeidsongeschiktheid veroorzaakt van meer dan 66 %[267].

Een zwangerschap sinds twee maanden is geen voldoende reden om de aanvraagster vrij te stellen van haar verplichte werkbereidheid, des te meer daar nooit beweerd werd dat zij omwille van haar zwangerschap gezondheidsproblemen zou ondervinden[268].

1.5.3.2. Billijkheidsredenen

De studies :

Naar het voorbeeld van de rechtspraak uit 2000 blijven de volgende voorwaarden gelden opdat een student aanspraak zou kunnen maken op het bestaansminimum[269] [270]:

- tevergeefs zijn recht op onderhoudsgeld opgeëist hebben bij zijn ouders;
- tevergeefs een recht op een studiebeurs laten gelden;
- bekwaam zijn om de studies te volgen en de examens ervoor met vrucht te beëindigen[271];
- de wil te kennen geven bereid te zijn bestaansmiddelen te verwerven via een deeltijdse betrekking die verenigbaar is met de gevolgde studies[272].

Het voltijds onderwijs dat een student overdag volgt, kan desgevallend een billijkheidsreden uitmaken zoals bedoeld in artikel 6, waardoor hij niet langer zijn werkbereidheid moet aantonen. Opdat hij die vrijstelling omwille van deze reden zou genieten, moet hij evenwel bewijzen dat de studies die hij heeft aangevangen of voortzet nodig zijn om hem toe te laten

---

265 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 25 juni 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR. 14/2001.
266 C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 39.418.
267 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7.441/01.
268 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Jette, RG 25.778/00 et 2.447/01.
269 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 38.282.
270 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 15 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.361; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 9 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.121.
271 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Riemst, AR 1763/2000.
272 T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.357/01 et 17.1130/01.

een menswaardig leven te leiden. De OCMW's gaan ook na of de aangevatte opleiding de kansen op werk vergroot zodat aldus de reeds bestaande of toekomstige last voor het OCMW na verloop van tijd wordt afgewend[273]. In dezelfde lijn oordeelde de Arbeidsrechtbank te Antwerpen[274] dat aan verzoekster de kans moest worden geboden om hogere studies te doen met behoud van het bestaansminimum *"temeer daar haar kansen op tewerkstelling ingevolge de door haar gevolgde studierichtingen behoorlijk hoog dienen te worden ingeschat spijts haar leeftijd"*.

Zoals voorheen reeds uiteengezet door de Hoven en de Rechtbanken, volstaat het in dit opzicht niet dat de studies de student toelaten zijn levensomstandigheden te verbeteren, of zijn kans op het vinden van werk verhogen, terwijl hij al een eerste diploma bezit waardoor hij toegang heeft tot de arbeidsmarkt. Krachtens artikel 1 van de wet van 8 juli 1976 is de eerste opdracht van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn immers iedereen in staat te stellen een menswaardig leven te leiden[275].

Een studente die precies omwille van die hoedanigheid en dus vanuit billijkheidsoverwegingen reeds vrijgesteld was van de verplichting om met eigen middelen in het levensonderhoud te voorzien, moet er zich minstens voor hoeden, de last waarmee ze de gemeenschap bezwaart, extra te verzwaren, ook al maakt de samenwoning het studeren nog moeilijker. Het Arbeidshof van Brussel weigert het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden, vanuit de overweging dat de woonomstandigheden in de gezinsflat, gelet op het feit dat het allemaal familieleden zijn die samenwonen, niet in strijd zijn met de menselijke waardigheid. Bovendien moet er ook rekening worden gehouden met de studielokalen die de universiteit ter beschikking stelt[276].

In de trant van de gebruikelijke rechtspraak, heeft het Arbeidshof van Luik een beslissing bekrachtigd die het bestaansminimum weigert omwille van de reden dat de aanvraagster, gebonden door een algemene overeenkomst die ook een geïndividualiseerd project bevat, de cursussen niet regelmatig volgt en geen bevredigende schoolresultaten kan aantonen.[277]

Het OCMW dat de intrekking van het bestaansminimum rechtvaardigt vanuit de overweging dat de aanvraagster die de studierichting criminologie wil aanvangen, terwijl ze al een diploma maatschappelijk assistente bezit, wat op zich al professionele toekomstmogelijkheden opent, lichtzinnig handelt[278]. Hetzelfde geldt voor het OCMW dat het bestaansminimum weigert toe te kennen aan de aanvraagster die erkend vluchtelinge is, en al over een Rwandees diploma van verpleegkundige beschikt dat echter niet in België gehomologeerd is. Reden die voor de weigering werd opgegeven : de betrokkene was niet geslaagd voor het gelijkschakelingsexamen van dit diploma[279].

Omgekeerd heeft de Arbeidsrechtbank van Luik geoordeeld dat een diploma voor apothekerassistente waarover de aanvraagster beschikt, moet volstaan om haar op de arbeidsmarkt in te schakelen. Nieuwe studies aanvangen (assistente-opticien) op hetzelfde

---

273 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 9 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.652.
274 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 1 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.844.
275 Cass., 3ème ch., section française, 26 février 2001, RG. : S990112F.
276 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve / X, RG 39.990.
277 C.T. Liège (sect. Liège), 4e ch., 18 mai 2001, CPAS Liège / X, RG 29.046/2000.
278 C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, CPAS Mont-Saint-Guibert / X, RG 37.764.
279 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 32.043/00.

onderwijsniveau als de vorige studies die al bekroond zijn met succes, kan niet als billijkheidsreden worden omschreven[280].
Is evenmin een billijkheidsreden, de aanvraagster die voor verpleegkundige wil studeren, terwijl ze al een Kongolees diploma voor apothekeres en een Belgische licentiaatsdiploma cosmethiek heeft. Haar verzoek om hulp onthult de wil om zich in een situatie van afhankelijkheid te nestelen, terwijl ze drie jonge kinderen ten laste heeft[281]. De Arbeidsrechtbank van Namen oordeelt dat de aanvraagster, die al een diploma als directiesecretaresse (optie talen) bezit, aan de hand waarvan ze zich perfect op de arbeidsmarkt kan inschakelen, maar avondlessen moet volgen wanneer ze opnieuw wil studeren, zodat ze overdag beschikbaar blijft voor de arbeidsmarkt[282].

De aanvrager beschikt slechts over een humanioradiploma. Vertrekkende van de vaststelling uiteengezet in de rechtspraak van 2000, kan men, gelet op de situatie van de arbeidsmarkt, redelijkerwijze veronderstellen dat hij, ook al is hij nog ingeschreven als werkzoekende, gedurende lange tijd zal moeten wachten vóór hij een dienstbetrekking vindt, en zolang ten laste van de gemeenschap zal zijn (werkloosheidsuitkeringen)[283]. Met het oog op een latere dienstbetrekking is de door de aanvrager gekozen beroepsmogelijkheid veelbelovend (graduaat in informatica); echter, hoe grondiger en fijner bepaald zijn vorming, hoe groter zijn kansen[284].

In het kader van de geanalyseerde referteperiode, moet opgemerkt worden dat de rechtbank in Brussel informaticastudies kennelijk weet te waarderen, in dergelijke mate dat ze een eerste kandidatuursjaar informatica aan de U.L.B. onverenigbaar acht met een deeltijdse dienstbetrekking. Hoogstens kan tijdens de schoolvakanties een studentenjob worden opgelegd, zij het nog altijd op voorwaarde dat de arbeidsprestaties de voorbereiding van de examens niet schaden[285].

De Arbeidsrechtbank van Namen heeft geoordeeld dat een inschrijving voor een cursus esthetica in een privé-school (in dagonderwijs; collegegeld : 195.000 BF, betaald door de vader) een billijkheidsreden kan zijn. Op het einde van de studies (duur : twee jaar) ontvangt de studente die slaagt immers een diploma, ook al wordt dit niet erkend. De aanvraagster kon immers bogen op uitstekende schoolresultaten[286].

Overeenkomstig de bestudeerde rechtspraak in het rapport 2001, moet de bekwaamheid om studies te volgen over het gehele academiejaar bekeken worden. Zo kan een eenmalige mislukking niet worden beschouwd als een gebrek aan werkbereidheid; uit de concrete feiten en omstandigheden van het dossier leidt de rechtbank af dat eiseres, ondanks haar financiële problemen, een gedrevenheid vertoont om te slagen in haar studies teneinde haar tewerkstellingskansen voor de toekomst te vergroten. Die gedrevenheid om haar studies verder te zetten ondanks een tijdelijke mislukking in een bepaald academiejaar, kan naar het oordeel van de rechtbank gelijk worden gelijk gesteld met de werkbereidheid waarvan het uitkeren van een bestaansminimum afhangt[287]. In dezelfde contect zou het, wanneer het

---

280 T.T. Liège, 9e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313.465 et 317.830.
281 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Watermael-Boitsfort, RG 16.644/01.
282 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.966.
283 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 1.642/00/LL.
284 T.T. Liège, 7e ch., 21 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 317.958 ; T.T. Liège, 7e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 318.664.
285 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 12.421/01.
286 T.T. Namur, 9e ch., 23 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 112.140.
287 Arbrb. Veurne, 1ste K, 15 februari 2001, X / OCMW Koksijde, AR. 24171.

academiejaar al vergevorderd is, kennelijk onredelijk geweest zijn om de aanvrager, op twee maanden van de examens, de mogelijkheid te ontnemen zijn poging om zijn bekwaamheid te bewijzen, tot een goed einde te brengen, en tegelijkertijd hierdoor het schooljaar te doen mislukken, zowel voor het betrokken individu zelf als voor de gemeenschap (studiekosten, gedane begeleidingskosten enz.)[288]. De studiebekwaamheid is aangetoond wanneer de aanvrager het centrum meedeelt dat hij tijdens de tweede zittijd onderscheiding heeft behaald[289]. De Arbeidsrechtbank van Brussel lijkt een restrictieve opvatting van de studiebekwaamheid te huldigen : de studente die één keer een studiejaar gegradueerd verpleegkundige moet overdoen, wordt onbekwaam bevonden[290]. De Arbeidsrechtbank van Nijvel lijkt in dezelfde zin uitspraak te doen ten opzichte van een studente die bijna 25 jaar oud is, niet geslaagd is voor haar eerste universiteitsjaar en daarenboven geen enkel gegeven verschaft over haar eigenlijke studies (duur, perspectieven, mogelijkheid om ze in een glijdend stelsel te volgen en te cumuleren met een deeltijdse dienstbetrekking)[291]. Dezelfde rechtbank oordeelt overigens dat een student die tot driemaal toe niet slaagt – twee keer in het eerste kandidatuursjaar rechtsgeleerdheid, en eenmaal het eerste kandidatuursjaar politieke wetenschappen – onbekwaam is om universitaire studies te volgen[292].

De toekenning van het bestaansminimum, omwille van studieredenen, aan de student die 25 jaar oud is en een zevende jaar middelbaar onderwijs wil volgen (optie bureauwerk) heet uitzonderlijk[293].

In de Arbeidsrechtbank van Brussel is een nieuwe strekking gegroeid die aan studenten het bestaansminimum, bedrag samenwonenden, toekent, maar dit meteen afhankelijk maakt van een begeleiding ten laste van het OCMW De begeleiding door het centrum moet de aanvrager bijstaan in de zoektocht naar een bezoldigde en aangegeven dienstbetrekking die in verhouding staat tot zijn vaardigheden en bekwaamheid[294].

De aanvrager is universiteitsstudent en werkt (zij het niet gedurende de blokperiode). Hij vraagt dat hem in de toekomst, met name voor de blokperiode, bestaansminimum zou worden toegekend. Een bestaansminimum kan evenwel niet op een dergelijke manier worden toegekend, zodat de rechtbank hem uitnodigt om zijn aanvraag tijdens de blokperiode in te dienen[295].

Andere billijkheidsredenen :

Wanneer de ruimten in een gezinswoning slechts geringe afmetingen hebben, kan dit een billijkheidsreden uitmaken ten opzichte van een aanvrager die uit een familie van zes

---

288 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 309.941.

289 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 974/w/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.488/00.

290 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 7.647/01 et 7.648/01.

291 T.T. Nivelles (sect. Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 973/w/2000.

292 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 30 juillet 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 865/w/2001.

293 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Waterloo, RG 865/N/2001.

294 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.711/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 32.687/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Uccle, RG 31.267/00.

295 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1.956/w/2000.

kinderen komt (ze wonen nog in het ouderlijk huis), zodat hij het bestaansminimum kan krijgen[296].

Sport beoefenen op een hoog niveau is geen billijkheidsreden waardoor de persoon die het bestaansminimum aanvraagt, ontslagen wordt van de verplichting om aan te tonen dat hij persoonlijk inspanningen heeft geleverd om inkomsten te verwerven[297].

Het Arbeidshof van Antwerpen oordeelde dat iemand van 54 jaar oud die gedurende een tiental jaren een marginaal bestaan had geleden en zelf dakloze geworden is, een vervaagd normbesef heeft en duidelijk problemen heeft om zich in een regulier leven in te schakelen. Hieruit volgt dat betrokkene niet in staat is om zich een realistisch beeld te vormen van zijn beroepsmogelijkheden, zodat er volgens het Hof voldoende billijkheidsredenen voorhanden zijn waardoor betrokkene aanspraak kan maken op het bestaansminimum[298].

Afwezigheid om te huwen kan een billijkheidsreden zijn, maar dit mag niet te lang duren. Weliswaar mag aan rechthebbende personen niet de kans worden ontnomen in het huwelijk te treden, maar de aanvrager moet hierna zelf de gevolgen dragen van een hiervoor toch lange afwezigheid en dit tot twee maal toe[299]; zodoende kan een verblijf in Algerije niet als een billijkheidsreden voor het niet-vervullen van de werkbereidheidsvoorwaarde worden aanvaard.

Omstandigheden van een faillissement en het feit dat het onroerend goed met het oog op de verkoop moest worden onderhouden, kunnen slechts tijdelijk als billijkheidsreden worden beschouwd[300].

Het feit dat vader en moeder van betrokkene in het ziekenhuis verbleven gedurende bepaalde periodes is geen voldoende billijkheidsreden om in het geheel niet naar werk te zoeken[301].

Gelet op zijn leeftijd en zijn voorgeschiedenis oordeelt de rechtbank dat er nog steeds billijkheidsredenen voorhanden zijn waardoor een bepaalde aanvrager verder aanspraak kan maken op het bestaansminimum[302].

Kinderlast of verzorging van familieleden[303] vormt op zich geen billijkheidsreden, terwijl bezorgdheid voor de opvang van de kinderen dit wel kan zijn. Een rechtbank[304] oordeelde dat een verzoekster de aangeboden betrekking had geweigerd uit bezorgdheid voor haar kinderen en vond dat dit geen onwil om te gaan werken betrof. Het is niet voldoende om iemand zonder enige vorm van inkomen te zetten.

---

296 T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.015 et 315.866.
297 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.622/00.
298 Arbh. Antwerpen, 4de K, 10 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 2000670.
299 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 17 januari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 59995.
300 Arbrb. Leuven, 2de K, 4 april 2001, X / OCMW Tielt-Winge, AR. 2851/00.
301 Arbrb. Leuven, 2de K, 3 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR. 1014/00.
302 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 28 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 324.569.
303 Arbrb. Dendermonde, 3de K, 19 november 2001, X / OCMW Hamme, AR. 46.744.
304 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 28 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.152.

1.6. Eerst het recht op andere sociale voorzieningen en op onderhoudsgeld aanspreken

1.6.1. De sociale voorzieningen

Volledig in de lijn van wat er in de in 2000 geanalyseerde rechtspraak gepreciseerd werd, moet de aanvrager, aangezien het recht op bestaansminimum een restrecht is, eerst zijn aanspraak op sociale voorzieningen te gelde maken. Hij moet zich inzonderheid met zijn stempelkaart aanmelden bij zijn uitbetalingsinstelling voor werkloosheidsuitkeringen[305].

Vertrekkend van de hypothese van het residuaire karakter van het bestaansminimum, oordeelde een rechter dat de aanvrager over huisvesting, kleding, voeding, begeleiding, enz. beschikte en, aangezien er aan alle noden voldaan werd, bijgevolg niet behoeftig was[306].

Totaal anders is het oordeel van andere rechtbanken in gelijkaardige gevallen : [307]

- op de toelage die door de Vlaamse Gemeenschap aan de begeleidende instelling wordt verstrekt in een systeem van begeleid zelfstandig wonen, heeft een rechthebbende zelf geen subjectief recht. Die voorziening kan dan ook niet als een uitkering worden opgevat in de zin van artikel 6, §1, 2°, van de Bestaansminimumwet van 7 augustus 1974 en kan bijgevolg geen afbreuk doen aan het wettelijk vastgelegd recht voor iedere meerderjarige Belg op het bestaansminimum ;
- jongeren die voor huisvesting en onderhoud afhankelijk zijn van het hoger genoemde systeem van begeleid zelfstandig wonen, beschikken volgens bepaalde rechters over huisvesting, kleding, voeding en begeleiding enz. en zijn dus niet behoeftig;[308]
- bij de toekenning van het bestaansminimum zal het OCMW rekening moeten houden met de inkomsten waaronder de kinderbijslag, alsmede met het vrijgestelde bedrag overeenkomstig artikel 12*bis* van het KB van 30 oktober 1974;
- in dezelfde lijn oordeelden andere rechters dat de hulp- en bijstandsverlening in het kader van de bijzondere jeugdbijstand, wat de materiële hulp betreft, subsidiair en complementair is ten aanzien van het bestaansminimum; het Vlaamse decreet op de Bijzondere Jeugdbijstand doet geen afbreuk aan het in de federale wet vastgelegde recht op een bestaansminimum. Hieruit volgt dat de financiële hulp die iemand zou ontvangen, in casu een verblijfssubsidie verleend bij wijze van voorschotten, geen bestaansmiddel is waarmee bij de beoordeling van het recht op een bestaansminimum rekening moet worden gehouden[309].

---

305 T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

306 Arbrb. Dendermonde, 3de K, 19 juni 2001, X / OCMW Sint-Niklaas; AR. 58.346; Arbrb. Dendermonde, 3de K, 08 mei 2001, X / OCMW Aalst, AR. 47.93; Arbrb. Dendermonde, 3de K, 9 oktober 2001, X / OCMW Aalst, AR. 47.733.

307 Arbrb. Leuven, 2de K, 4 april 2001, X / OCMW Leuven, AR. 2892/00; Arbrb. Leuven, 2de K, 7 maart 2001, X / OCMW Leuven, AR. 2638/00; Arbrb. Leuven, 2de K, 3 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR. 1964/00; Arbrb. Leuven, 2de K, 3 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR. 1901/00; Arbrb. Leuven, 2de K, 3 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR. 1518/00.

308 Arbrb. Dendermonde (afdeling Aalst), 3de K, 23 oktober 2001, X / OCMW Aalst, AR. 47.673; Arbrb. Dendermonde (afdeling Aalst), 3de K, 9 oktober 2001, X / OCMW Aalst, AR. 47.474.

309 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 06 april 2001, X / OCMW Maaseik, AR. 2170/2000; Arbrb. Tongeren, 1ste K, 28 juni 2001, X / OCMW Tongeren, AR. 125/2001; Arbrb. Tongeren, 1ste K, 28 september 2001, X / OCMW Genk, AR. 1372/2001; Arbrb. Tongeren, 1ste K, 4 september 2001, X / OCMW Genk, AR. 639/2001.

Elke aanvrager van het bestaansminimum moet alle stappen ondernemen om zijn aanspraken op andere sociale voorzieningen veilig te stellen. Zo vond het Arbeidshof te Brussel het onverantwoord dat verzoeker het sociaal statuut van zelfstandige behoudt en er ook moet voor betalen zonder een zelfstandige activiteit uit te oefenen en zich alleen bezig te houden met de beweerde fouten van administratieve overheden en procedures[310]. Een rechtzoekende moet weliswaar tijd vrijmaken om de nodige administratieve en/of gerechtelijke stappen te ondernemen, zonder dat dit evenwel een voltijdse bezigheid met staking van alle beroepsactiviteit tot gevolg moet hebben.
Ook om een werkloosheidsvergoeding te bekomen moet de aanvrager zelf de nodige stappen zetten; ingeval blijkt dat de eiser zelf in gebreke is gebleven bij het verder uitputten van zijn rechten t.a.v. de RVA en de werkloosheidsreglementering, en het OCMW een correcte beslissing heeft genomen, dan kan de door verzoeker voorgewende schade niet op het OCMW worden verhaald[311]. Gelijkaardig is het oordeel van de arbeidsrechter die de aanvrager nalatigheid verwijt omdat deze na mondelinge en schriftelijke aanmaningen van het OCMW zijn werkloosheidsdossier niet in orde gebracht had[312]. Evenwel, het feit dat de aanvrager geen werkbereidheid vertoont en zijn rechten niet uitput, kan de zoon niet worden aangerekend[313].

1.6.2. Het recht op onderhoudsgeld

1.6.2.1. De onderhoudsplicht

Conform het rapport dat de rechtspraak van 2000 analyseert, moet de meerderjarige aanvraagster die geen enkele opleiding meer volgt, vóór ze zich aandient bij het OCMW, eerst haar rechten op onderhoudsgeld laten gelden op basis van de artikelen 205 en 207 van het Burgerlijk Wetboek. Het OCMW kan tevens van rechtswege optreden in naam en voor rekening van de betrokkene, opdat diens rechten te gelde zouden worden gemaakt tegenover de onderhoudsplichtigen[314]. Het OCMW kan zich ook op eigen initiatief tot de onderhoudsplichtige ouders wenden nadat het van de aanvrager vernomen heeft dat die over een behoorlijk inkomen beschikken.[315]

Ter zake past het trouwens te beklemtonen dat het verwijzen naar de onderhoudsplichtigen geen sanctie vormt ;[316] het is een gevolg van het feit dat het bestaansminimum een louter residuair recht is.

Het is de bevoegde rechter die bepaalt of het levensonderhoud in natura kan worden verstrekt overeenkomstig artikel 210 van het Burgerlijk Wetboek[317].

---

310 Arbh. Brussel, 7de K, 25 januari 2001, X / OCMW Sint-Gillis, AR. 39.378 en 39.381.
311 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 328.53.
312 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 22 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 333.39.
313 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 27 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.332.
314 T.T. Liège, 9e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 312.372.
315 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 28 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 332.559.
316 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 19 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 324.767.
317 T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.606 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 313.544 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.444 et 316.992.

Vanuit de hypothese dat artikel 13, § 3 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 de inkomsten van de broers en de zusters uit de berekeningsbasis weert van de inkomsten die in aanmerking worden genomen voor de toekenning van het bestaansminimum, kan het OCMW ook onmogelijk eisen dat de familiale solidariteit speelt jegens die zijverwanten. Zoals in 2000, is de onderhoudsplicht beperkt tot de echtgen(o)ot(e) van de aanvra(a)g(st)er, en zijn (haar) voor- en nazaten in de eerste graad[318].

De verblijfplaats van ouders en kinderen doen bij de onderhoudsplicht weinig terzake; zo stelde de Arbeidsrechter van Hasselt dat de onderhoudsplicht van een ouder kan worden ingeroepen ondanks het feit dat het kind niet daar maar bij de andere ouder verblijft, door het betalen van huisvesting voldoet die laatste aan zijn onderhoudsverplichtingen[319].

Echter, de draagwijdte van artikel 6, tweede lid, Bestaansminimumwet kan aan de andere kant niet zodanig worden uitgelegd dat het OCMW het bestaansminimum kan weigeren, uitsluitend op grond van de motivering dat betrokkene zich maar tot zijn onderhoudsplichtigen moet wenden[320]. Het OCMW-bestuur heeft precies de verplichting een behoeftige te helpen bij zijn vordering tegenover de onderhoudsplichtigen, waarbij het overheidsorgaan eerst een minnelijke en vervolgens een juridische oplossing voor de betaling van het onderhoudsgeld moet nastreven. Indien de aanvrager, met het oog op het vermijden van een conflictsituatie, weigert om op de onderhoudsplicht van de ouders - die over voldoende inkomsten beschikken - een beroep te doen, dan kan het bestaansminimum terecht worden geweigerd[321].

1.6.2.2. De facultatieve verwijzing naar de onderhoudsplichtigen

Artikel 6, § 1, laatste alinea van de bestaansminimumwet bepaalt dat van de aanvra(a)g(st)er kan worden gevergd dat hij zijn (haar) rechten laat gelden op onderhoudsgeld vanwege de daartoe gehouden personen, zij het beperkt tot zijn (haar) echtgen(o)ot(e), en de voor- en nazaten in de eerste graad[322].

De geanalyseerde rechtspraak herinnert er graag aan dat, aangezien het om een mogelijkheid, en niet om een verplichting gaat, het aan het OCMW toekomt om in elke zaak te oordelen of een verwijzing naar de familie gerechtvaardigd is[323]. Indien dit het geval is, past het dat het centrum dit van de aanvrager vergt. In het andere geval past het dat het centrum de aanvrager het bestaansminimum toekent : de gemeenschapssolidariteit neemt het dan over van de falende familiale solidariteit. Overeenkomstig hetgeen reeds onderstreept werd in het rapport 2001, kan het OCMW de gevraagde bijstand evenwel niet weigeren om de enkele reden dat de betrokkene een beroep kan doen op solvabele onderhoudsplichtigen. Het moet immers een

---

318 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Jette, RG 667/01.

319 Arbrb. Hasselt, Vakantie K., 11 juli 2001, X / OCMW Houthalen-Helchteren, AR. 2010879.

320 Arbrb. Brussel, 20ste K, 08 februari 2001, X / OCMW Sint-Joost-Ten-Noode, AR. 17.267/00, AR. 17.268/00, AR. 17.269/00, AR. 17.270/00.

321 Arbrb. Brussel, 20ste K, 26 april 2001, X / OCMW Ganshoren, AR. 30.748/00.

322 Arbrb. Oudenaarde, 3de K, 20 maart 2001, X / OCMW Geraardsbergen, AR.19.73/Z/III; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 15 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.361.

323 Arbrb. Antwerpen, 14 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.636.

sociaal onderzoek voeren, niet alleen naar de effectieve financiële situatie van de aanvrager en de onderhoudsplichtigen, maar ook naar de familiale gevolgen van zo'n stap[324] [325].

Indien het inkomen van de onderhoudsplichtige ouders ontoereikend is, dan moet het OCMW met toekenning van een (zelfs gedeeltelijk) BM-bedrag bijpassen; het feit dat de ouders van de aanvrager bereid bleven in diens onderhoud te voorzien, neemt niet weg dat het inkomen van de aanvrager en de onderhoudsplichtigen beneden het bedrag lag dat door de wetgever werd bepaald als een minimum om een menswaardig bestaan te kunnen leiden[326].

De toepassing van de onderhoudsplicht wordt in enkele gevallen getemperd, onder meer in het geval waarbij de rechtbank vaststelt dat het risico bestaat dat de onderhoudsplicht slechts een louter theoretische betekenis verkrijgt omwille van de halsstarrige weigering van een ouder om voor zijn kind op te draaien. Of nog, ingeval de reeds ontegensprekelijk broze band tussen moeder en dochter zwaar onder druk kan komen te staan bij het opduiken van nieuwe financiële lasten[327].

Overigens kan een OCMW een aanvrager van het bestaansminimum nooit verplichten om een beroep te doen op de alimentatie waarop hij desgevallend vanwege zijn ex-echtgenoot recht heeft. Evenmin kan een OCMW een overeenkomst tussen voormalige echtgenoten gesloten in het kader van een echtscheidingsprocedure waarin een nihilbeding is opgenomen, inroepen om het bestaansminimum te weigeren[328]; in deze zaak had de aanvrager afstand gedaan van een mogelijk recht op onderhoudsgeld na echtscheiding, ofschoon de redenen waarom dit was gebeurd niet geheel duidelijk waren. De rechter stelde het bestuur dat het niet uitputten van rechten had ingeroepen in het ongelijk omdat dit OCMW er niet in slaagde te bewijzen dat de aanvrager zich ingevolge de afstand, bewust en vrijwillig onvermogend zou hebben gemaakt[329].

Aangezien het om een mogelijkheid gaat die wordt overgelaten aan de vrije beoordeling van het OCMW, is het niet meer dan normaal dat dit centrum de betrokkene verwittigt van zijn voornemen om die mogelijkheid te benutten. Het OCMW zal deze overigens op grond van zijn raadgevingsplicht zoals bepaald bij artikel 60, § 2 van de wet van 8 juli 1976 moeten bijstaan in die stappen. Het zal samen met hem de reële slaagkans van een dergelijke onderneming moeten nagaan (materiële situatie van de onderhoudsplichtige, zijn lasten, …) en indien nodig een sociaal onderzoek instellen[330].

Die wettelijke bepaling maakt van de beoordeling van de wenselijkheid om een dergelijke stap aan de betrokkene op te leggen, geen voorbehouden bevoegdheid van het OCMW Ook de Arbeidsrechtbank beschikt daar over : krachtens artikel 580,8°, c, van het Gerechtelijk Wetboek neemt zij kennis van de betwistingen betreffende de toekenning, de herziening en de weigering van het bestaansminimum, waardoor ze met volle rechtsmacht toezicht uitoefent op de beslissing van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn. Onder geen enkel

---

[324] T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dour, RG 1470/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 avril 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 11.492/99 et 15.323/00 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 1.642/00/LL.

[325] Arbrb. Antwerpen, 14de K, 15 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.361.

[326] Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 328.339.

[327] Arbrb. Oudenaarde, 3de K, 20 november 2001, X / OCMW Zottegem, AR. 23.431/III.

[328] Arbrb. Gent, 10de K, 2 november 2001, OCMW Gent / X, AR. 126.564/96.

[329] Arbrb. Gent, 10de K, 2 november 2001, OCMW Gent / X, AR. 126.564/96.

[330] T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 28.602/00.

beding mag de rechter het centrum beroven van de beoordelingsvrijheid waarover het op dit vlak beschikt[331].

Zonder af te wijken van hetgeen reeds gevonnist werd in de loop van 2000, is een verwijzing naar onderhoudsplichtigen niet denkbaar wanneer de ouders slechts over geringe inkomsten beschikken en onder zware schulden van huishoudelijke aard gebukt gaan[332].

De aanvraagster van wie de echtgenoot uit een familie van handelaars komt die haar werkzaamheden in Marokko uitoefent, moet eerst haar wettelijke onderhoudsplichtige (haar man) aanspreken, vóór ze een bestaansminimum vraagt ten laste van de gemeenschap[333].

Hetzelfde geldt wanneer de vader van de aanvraagster verschillende huizen in eigendom heeft die hem een brutohuurgeld bezorgen van ongeveer 7.900 €[334]. Dezelfde verwijzingsplicht geldt voor de aanvraagster die nog bij haar ouders inwoont, wanneer dezen een huis in eigendom hebben waarvan het kadastraal inkomen gelijk is aan 3.518 €[335]. De verwijzing is evenzeer gerechtvaardigd wanneer de vader van de aanvraagster kaderlid is van beroep[336].

1.6.2.3. Het verhaalrecht van het OCMW

De rechtbank oordeelt, overigens in de lijn van wat voorheen reeds gevonnist werd, dat het OCMW de aanvraagster niet kan opleggen om zich op haar ouders te verhalen door het feit dat het centrum zelf over de mogelijkheid beschikt om dit te doen tegen de onderhoudsplichtigen : het heeft een recht en zelfs een plicht hiertoe, binnen de grenzen en overeenkomstig de voorwaarden zoals bepaald in het koninklijk besluit van 9 mei 1984[337].

2. DE CATEGORIEËN

Onafgebroken herinneren de rechtbanken eraan dat de indeling in categorieën voor de toekenning van het bestaansminimum en de regels die daarbij van toepassing zijn, het OCMW dermate binden dat het geen uitkeringen kan betalen buiten die categorieën om. Betaling van een bijdrage in het levensonderhoud brengt overigens niet mee dat de categorie gezinshoofd plots zou worden toegekend, categorie die overigens in de huidige stand van de wetgeving niet eens bestaat[338].

2.1. De basisbedragen

2.1.1. De samenwonende echtgenoten

(Er is geen rechtspraak.)

---

331 Cass., 3ème ch., sect. française, 18.06.2001, RG.: S990170F.
332 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 12.421/01.
333 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 29.111/00.
334 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1016/00/LL.
335 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 15 juin 2001, X / CPAS Mont-Saint-Guibert, RG 1625/W/2000.
336 T.T. Liège, 10e ch., 10 juillet 2001, X / CPAS Liège, RG 310.275 et 311.682.
337 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Berchem-Sainte-Agathe, RG 31.685/00.
338 C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 17.032.

2.1.2. De alleenstaande

(Er is geen rechtspraak.)

2.1.3. De alleenstaande met (een) kind(eren) ten laste

Teneinde te vervolledigen wat gepreciseerd werd in het rapport 2001, leek het ons interessant om de rechtspraak van de Luikse rechtbanken aan te halen die op zeer adequate wijze de gevestige rechtspraak terzake gesynthetiseerd hebben.

Om tot die categorie te behoren, moet het kind uitsluitend ten laste zijn van de persoon die het bestaansminimum aanvraagt.
Opdat het kind echt ten laste zou zijn, moet de onderhoudskost ervoor inderdaad gedragen worden door de ouder bij wie het inwoont. Die tenlasteneming is een feitelijke kwestie die geval per geval zal beoordeeld worden. Er bestaan geen welomschreven regels voor.

In functie van de omvang van de inkomsten aanvaardt de rechtspraak bijgevolg dat een kind voor wie de echtgenoot onderhoudsgeld ontvangt, of dat zelf inkomsten ontvangt, ten laste is, of het nu om een verhoogde kinderbijslag dan wel om een bescheiden inkomen uit een leercontract gaat. De persoon die het bestaansminimum aanvraagt, moet bewijzen dat de kinderen bij hem onder één dak samenwonen. In dit opzicht heeft een aan beide ouders toegekend co-ouderschap geen gevolg, net zomin als het feit dat beide ouders, naar eigen financieel vermogen, bijdragen tot de kosten van onderhoud en opvoeding van hun kinderen. Alleen het samenwonen onder hetzelfde dak telt.

De wettekst legt weliswaar niet op dat het kind zijn domicilie heeft bij de aanvrager van het bestaansminimum, maar verplicht wel tot samenwoning, dat wil zeggen, een gemeenschappelijk leven onder hetzelfde dak, wat slechts het geval is voor de ouder bij wie het kind in hoofdzaak verblijft. Het feit dat men een betrekkelijk uitgebreid bezoekrecht geniet, volstaat niet om te besluiten tot een samenwoning, aangezien de kinderen bij hun moeder wonen en in het administratief recht er maar één zetel van woonplaats kan bestaan. Eén enkele persoon kan inderdaad niet tegelijkertijd op twee verschillende plaatsen verblijven, zodat alleen de hoofdverblijfplaats in aanmerking moet worden genomen, en niet noodzakelijk de woonplaats. Zo kan er slechts sprake zijn van samenwoning met de persoon waarbij de kinderen hun hoofdverblijfplaats hebben gevonden[339].

Dit arrest vernietigt het vonnis van de Arbeidsrechtbank van Namen volgens hetwelk de bijkomende aard van de kinderlast integendeel niet noodzakelijk onverenigbaar was met het toekennen van het bestaansminimum, bedrag voor alleenstaanden. De rechtbank oordeelde inderdaad vanuit economisch oogpunt dat deze huisvesting, zij het van bijkomende aard (acht dagen per maand), meebracht dat de aanvrager een driekamerflat moest huren, opdat hij zijn dochters zou kunnen opvangen en voortdurend over een voldoende uitrusting zou beschikken (bedden, kast, speelgoed, kledij, …). Bovendien is aangetoond dat hij een even zware kinderlast draagt als de moeder bij wie de kinderen hun hoofdverblijf hebben, aangezien hij haar een bijdrage van 185 € per maand betaalt om in het onderhoud van de kinderen te

[339] C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 20 août 2001, CPAS Namur / X, RG 6.881/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 312.431 et 313.386.

voorzien, en de kinderbijslag aan haar overlaat. De rechtbank motiveerde haar opvatting in rechte trouwens met het feit dat de wet van 7 augustus 1974 niet oplegt dat de kinderen bij hun vader gedomicilieerd zijn, noch dat deze bij uitsluiting de volledige kinderlast zou dragen[340].

Het kind wordt steeds geacht ten laste te zijn wanneer het prestaties verricht in het kader van een bezoldigde leerovereenkomst. Kinderen die ontvoerd zijn kunnen daarentegen niet geacht worden samen te wonen met de aanvraagster zoals bedoeld in artikel 2, 2° van de wet van 7 augustus 1974[341].

2.1.4. De samenwonende

2.1.4.1. Het begrip samenwonende

Ter herinnering : voor het Hof van Cassatie is samenwonen de omstandigheid waarbij twee of meer personen onder hetzelfde dak samenleven en een gemeenschappelijke huishouding vormen[342]. Trouw aan een constante rechtspraak, herinneren de rechtsbanken eraan dat met «*onder hetzelfde dak leven*» wordt bedoeld, het delen van lokalen of installaties die van wezenlijk belang zijn om fatsoenlijk te kunnen leven : woonkamer, badkamer of stortbad, inboedel, de keuken, … zonder dat die personen ook het bed moeten delen. Het begrip «gemeenschappelijk huishouden» brengt mee dat alle bewoners samen in gemeenschappelijk akkoord op zijn minst voornamelijk de huishoudelijke zaken regelen, zij het dat ze niet noodzakelijk hun inkomsten volledig of grotendeels in een gemeenschappelijke pot moeten stoppen[343]. Er is dus sprake van samenwonen zodra het gemeenschapsleven een objectief materieel voordeel oplevert[344].

De definitie van samenwonen zoals gegeven door artikel 2, § 1, eerste alinea van de wet van 7 augustus 1974 bevat dus niet alleen de lokalisatie van de sociologische relatie op dezelfde plaats, maar heeft ook een economisch aspect in deze zin dat een samenwonende de persoon is die, in vergelijking met een alleenstaande, meer materiële voordelen geniet en minder dagelijkse uitgaven heeft. Aldus spreekt men van een «levensgemeenschap» die de financiële lasten in belangrijke mate drukt[345]. De Arbeidsrechtbank van Brussel geeft er de voorkeur aan te spreken over een «huisgemeenschap»[346].

Zich steunend op criteria waaraan vaak herinnerd wordt in de vonnissen van 2000, beoordeelt de geanalyseerde rechtspraak deze gemeenschappelijke inbreng in het huishouden door inzonderheid rekening te houden met : de beschikking over de ruimten, de afgesproken kostenverdeling en de lasten van de samenwoning. Een huurovereenkomst waarin bepaald

---

340 T.T. Namur, 9e ch., 23 février 2001, X / CPAS Namur, RG 109.891.

341 T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne et CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 313.274 et 317.496.

342 Cass., 8 octobre 1984, J.T.T.. 1984, p. 112 ; Cass., 13 janvier 1986, R.D.S., 1986, p.l50.

343 C.T. Bruxelles, 8e ch., 29 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 41.376 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1.930/w/2000.

344 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 65.336/98.

345 T.T. Charleroi, 5e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.851/R.

346 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00.

wordt dat de aanvraagster een welbepaald deel huurt van het onroerend goed dat toebehoort aan haar zoon en schoondochter, sluit niet noodzakelijk uit dat zij met hen samenwoont[347].

In dezelfde zin is geoordeeld dat de samenwoning aangetoond is, wanneer de aanvrager een onbewoonbare flat huurt in hetzelfde gebouw als zijn voormalige partner, met wie hij de maaltijden en de douche deelt, en van wie hij bovendien het voordeel van een deel van haar werkloosheidsuitkeringen geniet[348].

In dezelfde context worden medehuurders geacht samen te wonen indien ze de huur en de lasten in verband met de verzekeringen, het water, de elektriciteit, de taksen enz. onderling delen, ook al beschikken ze elk nog over hun eigen inboedel[349].

Wanneer de aanvrager van het bestaansminimum samenwoont met één of meer voorzaten, heeft het OCMW de mogelijkheid om met de inkomsten van die personen rekening te houden bij het bepalen van het steunbedrag, zij het dat alle personen die deel uitmaken van het huishouden, elk voor zich verzekerd moeten blijven van een bedrag dat gelijk is aan het bestaansminimum, bedrag samenwonenden[350]. Zoals dit reeds verduidelijkt werd in het rapport van 2002, machtigt artikel 13, § 2 van het K.B. van 30 oktober 1974 het OCMW dus om al dan niet de inkomsten in aanmerking te nemen van de naasten die samenwonen met de persoon die het bestaansminimum aanvraagt. De rechtspraak oordeelt dat het past te erkennen dat de arbeidsgerechten over de bevoegdheid beschikken om te beoordelen of het in aanmerking nemen van bestaansmiddelen al dan niet wenselijk is, dit «in het belang van de bescherming van de burger tegen een gebeurlijke willekeur van de administratie»[351].

De reglementering voorziet niet in een werktuiglijke vermindering opdat een gebeurlijk bestaansminimum zou kunnen vastgesteld worden met acht op de omstandigheden die eigen zijn aan de situatie van de betrokkene. In deze welbepaalde zaak studeert de meerderjarige aanvraagster en woont ze samen met haar werkloze moeder, drie minderjarige broers en zusters. De Arbeidsrechtbank van Doornik houdt rekening met die bijzondere situatie en kent het bestaansminimum toe, bedrag voor samenwonenden[352].

Omgekeerd bekrachtigt de Arbeidsrechtbank van Aarlen de beslissing van het OCMW van Aubange dat geen bestaansminimum wil toekennen aan de aanvrager die met zijn moeder samenwoont. Zij beschikt immers over inkomsten die bijna twee keer hoger liggen dan het bestaansminimum, en moeder en zoon (de eiser) hebben ervoor gekozen in een dure flat te wonen[353].

---

347 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 0846/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 24.634/00.

348 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 7610/O1.

349 T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.793 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.999.

350 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 24.634/00 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 octobre 2001, X / CPAS Tournai, RG 72.105.

351 T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Florennes, RG 59.569 ; T.T. Liège, 9e ch., 15 février 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 310.606 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 février 2001, X / CPAS Mettet, RG 109.887 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 109.801 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 109.939.

352 T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

353 T.T. Arlon, 23 octobre 2001, X / CPAS Aubange, RG 30.264.

Zoals in 2000, kan het hebben van een affectieve band op zich niet volstaan om van een samenwoning te gewagen[354].

De Arbeidsrechtbank van Doornik moest zich uitspreken over een geschil waarin het bestaansminimumbedrag moest bepaald worden dat aan een huurder in een initiatief van beschut wonen (K.B. van 10 juli 1990) dient toegekend. Volgens artikel 2 van dit K.B. verleent een initiatief van beschut wonen huisvesting en begeleiding aan personen voor wie geen permanente behandeling in het ziekenhuis nodig is, maar die wel, omwille van psychiatrische redenen, in hun leef- en woonomgeving moeten geholpen worden opdat ze sociale attitudes zouden verwerven, en ten behoeve van wie aangepaste dagactiviteiten moeten worden georganiseerd. De rechtbank oordeelt dat de persoon die in een initiatief van beschut wonen verblijft geen gemeenschappelijk huishouden deelt met de andere bewoners, zodat er geen sprake kan zijn van samenwonen in de zin van artikel 2 van de wet van 7 augustus 1974. Naar het voorbeeld van de rechtspraak uit 2000 (zie het rapport van vorig jaar) heeft de rechtbank een beslissing moeten nemen tussen het bestaansminimum, bedrag samenwonenden, en het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden. Zij heeft dit gedaan door zich af te vragen wat de reële bedoeling van de aanvrager was. De rechtbank heeft vastgesteld dat de aanvrager zijn kosten voor kledij, verzorging, voeding of, desgevallend, voor verplaatsing, vermaak enz. geenszins met de andere bewoners bij zijn verhuurder deelde, het gebruik van de «collectieve» lokalen niet te na gesproken. Dat die «collectieve» lokalen onderling gedeeld werden, is het resultaat van de inrichting van het oord, niet van de wil van de bewoners. Overigens organiseren de bewoners zich niet onderling om rechtstreeks geld samen te leggen met het oog op het beperken van de uitgaven. Hun dagelijks budget, ten slotte, wordt niet samengelegd. Het is dus met recht en reden dat de rechtbank tot de vaststelling komt dat de huurders niet de wil hebben om samen te wonen.

In een zaak aangaande de huurders van een opvangtehuis ontleedt de Arbeidsrechtbank van Brussel de huisgemeenschap niet zozeer vanuit de bedoeling van de aanvrager, als wel vanuit het economisch aspect, dat wil zeggen, op basis van objectieve, materiële criteria. Zij motiveert haar keuze als volgt : een objectief criterium gebruiken om een onderscheid te kunnen maken, heeft ontegensprekelijk een voordeel op een subjectief criterium (affectieve band, de bedoeling van de bewoners), aangezien hierdoor onfatsoenlijke onderzoeksdaden worden vermeden en niet aan het privé-leven van de individuen geraakt wordt[355]. Dezelfde redenering werd gevolgd door de Arbeidsrechtbank van Tongeren[356], daar de inkomsten van de gehuisveste personen immers niet worden samengevoegd.

Evenmin leidt een opname in een psychiatrische instelling per definitie tot het samenwonen met andere patiënten; over het algemeen volgen de Arbeidsrechtbanken het Arbeidshof van Luik[357] in de beoordeling dat het feit dat iemand wordt opgenomen in een psychiatrische instelling de hoedanigheid die de betrokkene tevoren bezat, niet wijzigt[358]; anderzijds wordt een verblijf in een therapeutische drugvrije gemeenschap wel aangezien als samenwoonst[359].

De Arbeidsrechtbank van Charleroi maakt een onderscheid tussen de student die tijdens zijn studies op internaat zit, of net niet. In het eerste geval geniet de student het bestaansminimum,

---

354 T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Cerfontaine, RG 61.391.
355 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00.
356 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 06 april 2001, X / OCMW Genk, AR. 2770/99.
357 Arbh. Luik, 11 januari 1987, in: Soc. Kron., 1985, p. 145.
358 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 21 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.636.
359 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 9 november 2001, X / OCMW Genk, AR. 1450/2001.

bedrag samenwonenden, en in het tweede geval geniet hij slechts de helft van het bestaansminimum, bedrag samenwonenden, aangezien hij geen internaatkosten moet dragen[360].

2.1.4.2. Het bewijs van het samenwonen

Overeenkomstig de rechtspraak van het jaar 2000 is de inschrijving in het bevolkingsregister een nuttige zij het op zich onvoldoende aanwijzing, aangezien de reële situatie moet gevat worden[361]. Dat de maatschappelijk werkster de aanvraagster arm in arm met Mijnheer X op straat tegen het lijf is gelopen, toont daarom nog niet aan dat ze samenwonen[362]. Samenwoonst is evenmin bewezen indien bij een onaangekondigd huisbezoek een vriend in de woning wordt aangetroffen en dat de beiden vaak samen worden gesignaleerd[363].

Vanuit de hypothese dat men moet afgaan op de reële situatie, liever dan op een administratieve stellingname, heeft de Arbeidsrechtbank van Dinant geoordeeld dat een campingcar geen effectieve verblijfplaats is, des te meer daar deze car 's nachts regelmatig voor de woonplaats van het vriendinnetje van de aanvrager geparkeerd stond. Dit wekt het vermoeden dat ze onder één dak samenwonen[364].

Het voorleggen van attesten van samenstelling van het gezin alsmede het getuigschrift van woonst afgeleverd door de stad, waaruit kon worden opgemaakt dat de beweerde samenwonende partner op een ander adres gedomicilieerd was, volstonden om de rechtbank te overtuigen dat er geen samenwoonst was[365].

Het feit de aanvrager een eenkamerflat gehuurd heeft, kan niet ongedaan maken dat hij met zijn moeder samenwoont, aangezien hij de verhoogde uitkeringen voor een persoon met een handicap noch zijn kinderbijslag in eigen handen ontvangt[366].

Het feit dat de betrokkene zijn ziekenfonds niet medegedeeld heeft dat hij gescheiden leeft van zijn partner, is op zich geen bewijs voor het samenwonen, des te meer daar dit verzuim een verklaring vindt in een ziekenhuisopname na een zelfmoordpoging[367].

Het samenwonen kan niet voldoende worden aangetoond aan de hand van verklaringen door één van de huurders van het gebouw waarin de betrokkene woont[368].

Een getuigenbewijs waarbij verklaard wordt dat de getuige de zoon van de aanvraagster regelmatig het huis 's morgens ziet verlaten en 's avonds ziet binnenkomen, is onvoldoende om samenwoonst uit af te leiden[369]; ook de aanwezigheid van de computer en van enige

---

360 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Les Bons Villers, RG 57.827/R.

361 Arbrb. Dendermonde, 3de K, 05 november 2001, X / OCMW Buggenhout, AR 47.236; Arbrb. Gent, 10de K, 29 juni 2001, X / OCMW Gent, AR 149.23/00.

362 C.T. Liège, 8e ch., 24 octobre 2001, CPAS Liège / X, RG 28.843/01.

363 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 7de K, 1 maart 2001, X / OCMW Oostende, AR. 53.485.

364 T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961.

365 Arbrb. Turnhout, 2de K, 2 maart 2001, X / OCMW Herentals, AR 24.413.

366 T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.171 et 311.179.

367 T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.013.

368 T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne et CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 313.274 et 317.496.

369 Arbrb. Turnhout, 2de K, 9 november 2001, X / OCMW Herentals, AR. 24.779 en 24.833.

kledij van de zoon in kwestie zijn geen bewijs dat beiden een gemeenschappelijke huishouding voeren. Het feit van geen afzonderlijke deurbel en geen kamersleutel te hebben houdt geen bewijs van samenwoonst in[370].

Is geen voldoende bewijs voor een samenwonen, het OCMW dat zich baseert op twee politieverslagen waaruit blijkt dat het voertuig van de gezel van de aanvraagster regelmatig voor haar woning geparkeerd staat, en dat dit koppelt vaak samen in de auto rondrijdt[371].

Het werkloosheidsformulier C.1. volstaat op zich evenmin als bewijs voor een samenwonen, aangezien dit enkel een aangifte is van de persoonlijke en familiale situatie van de medebewoner van de aanvraagster. Indien het OCMW artikel 13, § 1 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 wil toepassen, moet het aantonen dat de medebewoner effectief ook de werkloosheidsuitkeringen ontvangt[372].

Ook in een ander vonnis prevaleren de door de aanvrager bijgebrachte stukken, met name de inschrijving in het bevolkingsregister, de rekeningen van elektriciteit en een verklaring van de ex-vriend op de ingetrokken verklaring van de aanvrager dat ze in een bepaalde periode samenwoonde met de ex-vriend in kwestie[373].

Om de inkomsten van de samenwonenden te kunnen bewijzen, maken de rechtbanken gebruik van de praktijk die reeds in het rapport 2001 werd aangehaald, en die erin bestaat om een heropening van de debatten verzoeken, waardoor de betrokkene in de gelegenheid wordt gesteld aan te tonen dat hij alleenstaande is, of nog, dat de persoon met wie hij samenwoont volstrekt onbemiddeld is[374]. De rechtbank kan de aanvrager zo vragen om de aanslagbiljetten van personen die zogezegd met haar samenwonen, te overhandigen[375] of met alle rechtsmiddelen (met inbegrip van vermoedens en getuigenverklaringen) te bewijzen dat er geen sprake is van samenwonen[376].

Het Hof van Beroep van Antwerpen bevestigt dat het OCMW de bewijslast voor samenwoonst draagt; het OCMW slaagt er niet in dit te bewijzen via een sociaal verslag gesteund op vermoedens van de sociaal assistenten[377]. Zolang er een zekere twijfel heerst m.b.t. het bestaan of tot de afwezigheid van samenwoonst, heeft de aanvrager het voordeel van de twijfel die het bestaansminimum als alleenstaande kreeg[378].

Dit excessieve beginsel wordt trouwens verbroken door een reeks rechtbanken die over het algemeen de vaststellingen van het OCMW weerhouden zelfs al steunen deze op eenvoudige veronderstellingen. Zo was in een bepaalde betwisting de maatschappelijk assistente van oordeel dat twee personen een feitelijk gezin vormden, waarop de rechtbank besloot: *"uit de vaststellingen van de maatschappelijke assistente blijkt dat betrokkene zich gedroeg als een bewoner des huizes en niet als een vriend op bezoek. Het is dan ook terecht dat het OCMW is overgegaan tot schorsing van het bestaansminimum"*[379]. De rechtbank kan ook vrede nemen

---

370 Arbrb. Gent, 10de K, 29 juni 2001, X / OCMW Gent, AR. 149.23/00.
371 T.T. Dinant, 7e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Ciney, RG 60.496 et 60.633.
372 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 6 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57.973/R.
373 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 08 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR. 2010646.
374 T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 313.274.
375 T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Sambreville, RG 109.801.
376 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Mons, RG 2409/00/M.
377 Arbh. Antwerpen (Afdeling Hasselt), 4de K, X / OCMW Leopoldsburg, AR. 96238.
378 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 08 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.923.
379 Arbrb. Kortrijk (Afdeling Roeselare), 7de K, X / OCMW Roeselare, AR. 37788.

met het sociaal onderzoek en daaruit afleiden dat de betrokken samen met iemand anders een gemeenschappelijk huishouden had[380].

Andere feiten die het OCMW aanbrengt, kunnen eveneens helpen bij de bewijsvoering: de Arbeidsrechtbank te Kortrijk[381] oordeelde dat betrokkene bezwaarlijk kon ontkennen te hebben gewoond bij de beweerde partner op zijn adres; beiden hadden het aangifteformulier ondertekend waarin melding wordt gemaakt van het voornoemde adres en van het inkomen van X.

Bepaalde elementen, opgetekend in het sociaal verslag, kunnen voor de rechtbank een voldoende aanwijzing van samenwoonst zijn: het aantreffen van een herenfiets en mannenkleren, een buurtonderzoek met een formele verklaring van een buurvrouw, een verklaring van de aanvrager zelf, ook al wordt die achteraf ingetrokken[382]. Tevens kon de volgende combinatie van aanwijzingen van samenwoonst de Oostendse Arbeidsrechtbank wel overtuigen: het sociaal verslag, de bevestiging van de door het OCMW aangegeven woonplaats van betrokkene door de politie, het feit dat betrokkene het rekeningnummer van zijn vriendin opgaf om het bestaansminimum te laten storten, het feit dat hij het adres van zijn vriendin opgaf om de gas- en elektriciteitsrekeningen naartoe te laten sturen[383]. Ingeval het OCMW over elementen beschikt dat de aanvrager bij zijn moeder of vrienden verblijft terwijl niets erop wijst dat hij zelfstandig of alleen woont, gaat het OCMW er terecht van uit dat de aanvrager "samenwonend" is[384].
Indien de aanvrager er niet in slaagt bewijzen bij te brengen die zijn samenwoonst ontkrachten, komt dit vaak niet geloofwaardig over. In een bepaald geval bewijst de aanvraagster niet dat zij huishoudelijke zaken op zelfstandige en alleenstaande wijze regelt, bewijst zij niet dat zij haar aandeel in water-, elektriciteit- en gasgebruik betaalde en bewijst zij evenmin dat zij huur betaalde aan de grootouders bij wie zij inwoonde. De arbeidsrechter oordeelde dat niet kan worden gesteld dat de huishoudelijke aangelegenheden van de eisende partij en haar grootouders niet hoofdzakelijk gemeenschappelijk werden geregeld[385].

De Arbeidsrechtbank te Oostende komt tot tweemaal toe tot de slotsom dat het niet aangeven of verzwijgen van samenwoonst moet worden gelijkgesteld met het verzuim bestaansmiddelen aan te geven[386] en dat bijgevolg bij de berekening van het bestaansminimum de bestaansmiddelen van de samenwonende partner in aanmerking moet worden genomen.

---

380 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 28 september 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR. 2975/2000.
381 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 21 februari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 59994.
382 Arbrb. Dendermonde, 3de K, 05 november 2001, X / OCMW Buggenhout, AR. 47.236.
383 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 1steVakantie Kamer, X / OCMW Kortemark.
384 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 9 november 2001, X / OCMW Genk, AR. 1450/2001.
385 Arbrb. Turnhout, 2de K, 9 november 2001, X / OCMW Geel, AR. 24.897.
386 Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 7de K, X / OCMW Oostende, AR. 50.984; Arbrb. Brugge (Afdeling Oostende), 1steVakantie Kamer, X / OCMW Kortemark.

2.2. De bijzondere bedragen

2.2.1. De installatiepremie voor daklozen

Conform de meerderheidsrechtspraak, valt de aanvrager die uit de gevangenis ontslagen wordt, onder het toepassingsgebied van artikel 2, § 4 van de wet van 7 augustus 1974 om een installatiepremie te kunnen genieten[387].

Een dergelijke premie wordt ook toegekend aan de aanvraagster die eerst verschillende maanden heeft doorgebracht in een psychiatrisch ziekenhuis, en vervolgens onderdak heeft gevonden in twee opvangtehuizen. Dit zal zelfs het geval zijn wanneer de aanvraagster officieel nog steeds huurster was van een flat die ze niet langer betrok doordat hij onbewoonbaar was[388].

De Arbeidsrechtbank van Hoei oordeelt dat artikel 2, § 4 van de wet van 7 augustus 1974 een feitelijke situatie beoogt : de dakloze verliest zijn hoedanigheid wegens het betrekken van een woning die dienst doet als hoofdverblijf. Die beschikking legt overigens geen enkele termijn op waarbinnen vanaf het verlies van de hoedanigheid van dakloze, de installatiepremie zou moeten worden aangevraagd[389].

De installatiepremie wordt slechts toegekend zo de aanvrager op het tijdstip van zijn aanvraag geen vergoeding wegens ziekte van de mutualiteit heeft genoten[390].

2.2.2. Het geactiveerde bestaansminimum

(Er is geen rechtspraak.)

2.2.3. Het symbolisch bestaansminimum

(Er is geen rechtspraak.)

---

387 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.
388 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.881.
389 T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 53.970.
390 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 novembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 14.801/01.

3. DE ADMINISTRATIEVE PROCEDURE

3.1. De vraag aan het OCMW

3.1.1. Indiening van de aanvraag

3.1.1.1. Wie dient de aanvraag in ?

(Er is geen rechtspraak.)

3.1.1.2. De vormvereisten bij de aanvraag

(Er is geen rechtspraak.)

3.1.1.3. Het bericht van ontvangst

De vaste rechtspraak oordeelt dat een OCMW dat nalaat een ontvangstbewijs van de aanvraag uit te reiken, in strijd handelt met artikel 9 van de Wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest voor de sociaal verzekerde; deze miskenning leidt evenwel niet tot de nietigheid van de beslissing[391].

Als er geen enkel ontvangstbewijs bestaat voor de aanvraag of van de verzending van de aanvraag bij aangetekende brief, geldt er maar één mogelijke datum als datum waarop de aanvraag voor bijstand is ingediend, en dat is de datum die in het sociaal verslag voorkomt («de steun wordt vanaf 1 oktober 2000 toegekend»).[392]

Ondanks het feit dat de partijen het onderling eens zijn dat de aanvraag werd ingediend in februari 1999, is er niettemin een onregelmatigheid begaan aangezien dit niet met handtekening werd genoteerd in het register *ad hoc*; evenmin is er een bericht van ontvangst.[393]

Zekere gerechten hebben een heropening van de debatten bevolen om het OCMW toe te laten te bewijzen dat de aanvraag op de dag van ontvangst ingeschreven is in het speciaal daartoe bijgehouden register, en dat de betrokkene een bericht van ontvangst heeft gekregen.[394]

3.1.2. Het voorwerp van de aanvraag

Volgens artikel 9 van de wet is het aan de Raad voor Maatschappelijk Welzijn om uitspraak te doen over elke aanvraag.

---

391 Arbrb. Turnhout, 2de K, 9 november 2001, X / OCMW Geel, AR. 24.897.
392 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00.
393 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / Grâce-Hollogne, RG 297.265.
394 T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, CPAS Seraing / X, RG 304.708.

3.1.2.1. Bestaansminimum of maatschappelijke dienstverlening

Net zoals in 2000 betreffen de aanvragen dikwijls zowel het bestaansminimum als verschillende vormen van maatschappelijke dienstverlening (huurwaarborg, betaling eerste huur,…). [395]

Het OCMW heeft de wettelijke plicht bij een steunaanvraag zowel het recht op bestaansminimum als het recht op maatschappelijke dienstverlening te onderzoeken[396].

Wanneer de aangevochten administratieve beslissing(en) zowel de maatschappelijke dienstverlening als het bestaansminimum beoogt (beogen), doet de rechtbank uitspraak over het recht op de twee steunvormen.[397]

Zij kan bijvoorbeeld staande houden dat de voorwaarden voor het bestaansminimum niet vervuld zijn, en een heropening van de debatten bevelen voor de maatschappelijke

---

395 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-L'Evêque, RG 57.196/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17.790/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.793 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.656/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.999 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 23 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.900 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 26 avril 2001, CPAS Mons / X, RG 51.406 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310.310 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 310.252 ; T.T. Liège, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964 ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Waterloo, RG 728/N/2001 ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803 ; T.T. Arlon, 20 juillet 2001, X / CPAS Arlon, RG 29.836 ; T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 octobre 2001, CPAS Verviers / X, RG 0793/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.518/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 103.016 ; T.T. Liège, 9e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.292 ; T.T. Liège, 9e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.508 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 299.531 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 109.939 ; T.T. Liège, 9e ch., 22 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.615, 314.616, 314.617, 314.618 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Cerfontaine, RG 61.229 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673 ; T.T. Arlon, 4 décembre 2001, X / CPAS Florenville, RG 30.284 ; T.T. Liège, 9e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Liège et l'Etat Belge, RG 312.950 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 16.128/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Berchem-Saint-Agathe, RG 27.476/00 et 30.949/00.

396 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 17 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 334.937.

397 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-L'Evêque, RG 57.196/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17.790/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 13.540/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.015 et 215.866 ; T.T.Liège, 9ème chambre, 20 novembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 313.698 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 13 décembre 2001, X / CPAS Colfontaine, RG 1658/00/M.

dienstverlening, zodat de aanvrager een overzicht kan neerleggen van zijn inkomsten en lasten.[398]

Wanneer een beroep tegen een weigeringsbeslissing met betrekking tot het bestaansminimum en tegen toekenning van financiële steun rechtsgeldig bij de rechtbank is aanhangig gemaakt, kan zij, zo de voorwaarden hiertoe vervuld zijn, het OCMW veroordelen tot betaling van het bestaansminimum, vergezeld van een geïndividualiseerd project van sociale integratie.[399]

Het gebeurt maar zelden dat de gerechten maatschappelijke dienstverlening toekennen bovenop het door het OCMW verleende bestaansminimum.[400] Geoordeeld is dat geen enkele wettelijke bepaling het OCMW verplicht om als aanvulling op het bestaansminimum maatschappelijke dienstverlening te betalen (dekken eerste huur voor een bestaansminimumgerechtigde, bedrag samenwonende, die zich ergens vestigt en alleenstaande wordt).[401]

De maatschappelijke dienstverlening wordt slechts in bepaalde bijzondere omstandigheden toegekend.[402] Dit is het geval wanneer de betrokkene aanspraak kan maken op maatschappelijke dienstverlening in afwachting van het ogenblik waarop hij recht krijgt op het bestaansminimum (regularisatie verblijf).[403]

Wanneer de betrokkene niet de voorwaarden vervult om het bestaansminimum te verwerven, kennen de rechtbanken soms maatschappelijke dienstverlening toe.[404]

Zodra het bestaansminimum wordt geweigerd, benadrukken ze ook dat de betrokkenen een aanvraag kunnen indienen voor de nodige maatschappelijke dienstverlening.[405] Zo heeft de rechtbank besloten dat, wanneer het bestaansminimum wordt gevraagd voor de blokmaanden aan de universiteit, dit niet kan worden toegekend, aangezien een punctuele toekenning niet geoorloofd is, maar dat wel een financiële steun kan worden gevraagd voor die periode.[406]

De arbeidsgerechten onderzoeken nog steeds de manier waarop de aanvraag omschreven wordt, zodat duidelijkheid bestaat over de gevraagde steun (bestaansminimum en/of

---

398 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 317.110 et 318.670.

399 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-L'Evêque, RG 57.196/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.511/00.

400 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R.

401 T.T. Liège, 9e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.508.

402 T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.999 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M.

403 T.T. Liège, 9e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Liège et l'Etat Belge, RG 312.950.

404 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Ohey, RG 110.855 et 111.102 ; T.T. Huy, 2e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.709 et 54.875 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 16.272/01 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 13 décembre 2001, X / CPAS Colfontaine, RG 1658/00/M.

405 T.T. Arlon, 23 octobre 2001, X / CPAS Aubange, RG 30.264 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.147/R.

406 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1.956/w/2000.

maatschappelijke dienstverlening), met name om de vraag betreffende de ontvankelijkheid op te lossen.[407]

Zo hebben ze bevestigd dat :

- het past om, vóór het onderzoek ten gronde van de opgeëiste rechten, de ten overstaan van het OCMW verwoorde oorspronkelijke vraag te verduidelijken[408];
- de vorm die de omschrijving van de aanvraag aanneemt (maatschappelijke dienstverlening of bestaansminimum) niet tot de bevoegdheid van de eiser behoort, die per slot van rekening geen onderscheid maakt tussen de twee steunvormen. Die omschrijving gebeurt door het OCMW, dat de rechthebbende juridisch moet bijstaan, en nagaan of op de datum van de aanvraag alle voorwaarden vervuld zijn om maatschappelijke dienstverlening of om bestaansminimum toe te kennen, of om deze en gene steun toe te kennen op verschillende data[409];
- het OCMW ambtshalve het recht op bestaansminimum moet onderzoeken van een persoon die in een staat van behoeftigheid verkeert op het ogenblik dat hij op een onduidelijke manier om steun verzoekt, zonder de aard ervan te verduidelijken. Hetzelfde geldt wanneer er formeel nog geen aanvraag is ingediend, maar de diensten van het OCMW reeds lang op de hoogte zijn van de staat van behoeftigheid, aangezien die staat vroeger al aanleiding was tot toekenningsbeslissingen[410].

Wanneer het OCMW dat reeds het bestaansminimum toekent, voor een verzoek om steun wordt gevat, moet het onderzoeken of het toegekende bestaansminimum de aanvrager in staat stelt een menswaardig leven te leiden en in alle wezenlijke behoeften te voorzien. De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft verduidelijkt dat de stelling niet kan aanvaard worden als zou het OCMW, eens het bedrag bestaansminimum geregeld is, werktuiglijk vrij zijn van al zijn verplichtingen jegens de aanvrager van maatschappelijke dienstverlening, ongeacht de omstandigheden die deze laatste ertoe aanzetten om een bijkomende steun te vragen.[411]

---

407 C.T. Liège (section Liège), 15e ch., 28 août 2001, CPAS Flemalle / X, RG 30.078/01 ;T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17.790/00 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 90.434/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 92.126/99 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 mai 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 159/01 ; T.T. Liège, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964 ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 312.675 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803 ; T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS Enghien, RG 110.195 – 110.196 ; T.T. Arlon, 20 juillet 2001, X / CPAS Arlon, RG 29.836 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Ohey, RG 110.855 et 111.102 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 7.647/01 et 7.648/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 33.767/00 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1745/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 14.223/01.

408 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00 ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 24.634/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 317.110 et 318.670.

409 T.T. Charleroi, 5e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.685/R ; T.T. Liège, 9e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Liège et l'Etat Belge, RG 312.950.

410 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673.

411 T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 16.128/01.

Derhalve zal het OCMW, wanneer het bestaansminimum in weerwil van zijn bestaansreden niet volstaat om de staat van behoeftigheid helemaal ongedaan te maken, krachtens de wet andermaal moeten optreden met eender welke andere, aangepaste steunvorm.[412] In rechte bestaat er dus geen enkele hindernis om bovenop het bestaansminimum een aanvullende maatschappelijke dienstverlening toe te kennen, die verschillende vormen kan aannemen : aanvullende financiële steun of steun in natura, levensmiddelen, elementaire voorzieningen, advies in het kader van een begeleidingsmaatregel.[413]

Bij de beoordeling van de omschrijving van de aanvraag, menen de gerechten steeds dat het bestaansminimum voorgaat op maatschappelijke dienstverlening.[414]

Zo hebben de arbeidsgerechten verduidelijkt dat :

- wanneer de toekenningsvoorwaarden voor het bestaansminimum alle aanwezig zijn, het OCMW dit ook moet toekennen, zelfs al is het slechts gevat voor een gewone maatschappelijke dienstverlening, zelfs al heeft de aanvrager niet uitdrukkelijk om het bestaansminimum verzocht[415];
- wanneer er een geschil gerezen is over de juridische omschrijving (het OCMW besluit maatschappelijke dienstverlening toe te kennen, gelijkwaardig aan het bestaansminimum, terwijl de betrokkene in zijn beroep om het bestaansminimum verzoekt, niet om maatschappelijke dienstverlening), het past een bestaansminimum toe te kennen, aangezien hij alle voorwaarden hiertoe vervult[416];
- de rechtbank in bepaalde gevallen mag veronderstellen dat het ingestelde beroep het bestaansminimum als onderwerp heeft : ook al heeft het OCMW in zijn beslissing maatschappelijke dienstverlening geweigerd, kan het blijken dat de eiser het bestaansminimum heeft gevraagd, en omgekeerd, wanneer de beslissing het bestaansminimum afschaft maar de eiser in beroep gaat en financiële steun vraagt, gelijkwaardig aan het bestaansminimum[417].

De rechtbanken hebben andermaal bevestigd dat, wanneer het OCMW zijn onderzoek beperkt heeft tot de toekenning van het bestaansminimum, zulks geenszins belet dat de eiser zijn vraag anders omschrijft in het kader van een beroep dat hij heeft ingesteld voor de rechtbank met toepassing van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek, noch dat de rechtbank zelf de oorspronkelijke steunaanvraag een andere omschrijving geeft.[418]

Zo hebben ze geoordeeld dat :

- de eiser die een aanvraag had ingediend voor het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden, zijn oorspronkelijke aanvraag kon uitbreiden tot het toekennen van een

---

412 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, CPAS Ciney c/ X., RG 6.874/2001.

413 T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 16.128/01.

414 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 92.126/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673.

415 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673 ; T.T. Liège, 9e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Liège et l'Etat Belge, RG 312.950.

416 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154.

417 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673.

418 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.511/00 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 13.540/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673.

schadevergoeding, waarbij de rechtbank zowel het recht op bestaansminimum als op schadevergoeding (bijkomende eis) moet onderzoeken[419];

- wanneer een beroep tegen een eerste beslissing aangaande het bestaansminimum is ingediend, en de betrokkene via neergelegde conclusies zijn aanvraag uitbreidt met een betwisting van een tweede beslissing, die uitbreiding overeenkomstig artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek geldig is, aangezien het uitgebreide beroep is ingediend binnen de drie maanden vanaf de betekening van de twee beslissingen[420];
- wanneer het beroep een weigeringsbeslissing van financiële steun betreft, de rechter op basis van de gegevens uit het dossier kan oordelen dat veeleer het bestaansminimum, bedrag samenwonenden, geboden is, voorzien van een geïndividualiseerd project van sociale integratie[421].

Daarentegen is bepaald dat artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek niet toelaat om de ontvankelijkheid uit te breiden van het beroep dat tegen verschillende beslissingen betreffende het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening is ingesteld, indien sommige onder deze niet binnen de wettelijke termijn zijn aangevochten.[422]

3.1.2.2. Andere soorten aanvragen

Net zoals in 2000 krijgen de openbare centra voor maatschappelijk welzijn ook wel andere aanvragen dan deze met betrekking tot erkenning en toekenning van (een bedrag) bestaansminimum.

Zo hebben de bij het OCMW ingediende aanvragen soms als onderwerp :

- een toeslag op het bestaansminimum die overeenstemt met het verschil tussen het bedrag bestaansminimum voor alleenstaanden, en de werkloosheidsuitkering of de uitkering voor personen met een handicap[423];
- een toeslag bestemd om het verschil te dekken tussen het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden, en het bestaansminimum, bedrag samenwonenden[424];
- de tenlasteneming van de huurwaarborg of de borg of een maatschappelijke dienstverlening voor huur[425];
- de tenlasteneming van de bijdragen voor het ziekenfonds en de medische kaart voor onbepaalde duur[426];

---

419 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 1.642/00/LL.

420 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00.

421 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.511/00 ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154.

422 C.T. Liège (section Liège), 15e ch., 28 août 2001, CPAS Flemalle / X, RG 30.078/01 ; C.T. Liège, 8e ch., 28 novembre 2001, CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 28.934/00.

423 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Oupeye, RG 303.518 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.761 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Juprelle, RG 310.238 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque, RG 58.552/R ; T.T. Dinant, 7e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.642.

424 T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R.

425 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.511/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.656/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.508.

426 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 93.730/99 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Ohey, RG 110.855 et 111.102.

- de tenlasteneming van de geneeskundige kosten en de kosten voor geneesmiddelen, de tandverzorgings-, hospitalisatie- en kinesitherapiekosten, of het dekken van de gezondheidszorg[427];
- de betaling van de prestaties in het kader van een P.W.A.[428];
- de tenlasteneming van het abonnementsgeld voor het openbaar vervoer of van de schoolkosten[429];
- de tenlasteneming van de kosten voor huisvesting in een sociale instelling, kosten voor linnengoed en de kapper, zakgeld[430];
- de betaling van een installatiepremie[431];
- de betaling van voorschotten op onderhoudsgeld, op werkloosheidsuitkeringen, kinderbijslag of op vergoedingen voor bijstand aan bejaarde personen[432];
- de toekenning van voedselbonnen of van een toegangskaart tot een warenhuis[433].

Vaak betreft de vraag een geheel van onderscheiden steunvormen (bestaansminimum, huur, eerste huur, brilkosten, huurwaarborg, voedselbonnen, installatiepremie, water-, elektriciteits- en ziekenhuisrekeningen, kinesitherapiesessies, verzekeringspremie,…).[434]

3.2. Het onderzoek van de aanvraag

De arbeidsgerechten hebben bevestigd dat het OCMW de sociaal verzekerden informatie moet bezorgen. Vóór het een aanvraag verwerpt, moet het de sociaal verzekerde inlichten over de toekenningsvoorwaarden, met name de voorwaarden die verbonden zijn met de verplichting eerst andere rechten te laten gelden.[435]

Zij hebben eraan herinnerd dat deze verplichting veronderstelt dat het OCMW de sociaal verzekerde bijstaat in die onderneming, bijvoorbeeld door sommen voor te schieten die kunnen worden terugbetaald nadat een andere instelling van sociale zekerheid een sociale voorziening heeft betaald. Het mag er niet mee volstaan de aanvraag te verwerpen en de sociaal verzekerde uit te nodigen andere instellingen aan te spreken :

---

427 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.002/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 mai 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 159/01 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque, RG 58.552/R ; T.T.Liège, 9ème chambre, 20 novembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 313.698 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1745/2001.

428 T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Perulwez, RG 71.102.

429 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Ixelles – CPAS Etterbeek, RG 29.078/00.

430 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 23 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.900 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Ohey, RG 110.855 et 111.102.

431 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.881 ; T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 53.970 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310.310 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 novembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 14.801/01.

432 T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466 ; T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1316/2001.

433 T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673.

434 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Walhain, RG 1816/w/2000 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Ham-sur-Heure, RG 58.589/R ; T.T. Liège, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Floreffe, RG 112.566 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 16.128/01.

435 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, CPAS Ciney c/ X., RG 6.874/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 16.128/01.

- een schorsingsbeslissing van werkloosheidsuitkeringen wegens vrijwillige werkloosheid belet op zich niet dat de betrokkene er wel in slaagt aan te tonen dat hij werkbereid is;[436]

- artikel 6 van de wet van 1974 legt de aanvrager weliswaar op eerst zijn rechten te laten gelden op voorzieningen die hij krachtens de sociale wetgeving kan genieten, maar dit betekent geenszins dat het bestaansminimum kan geweigerd worden omdat de persoon in kwestie gedurende 18 weken geschorst is uit de werkloosheid wegens een samenwonen dat niet is aangegeven : geen enkele wettelijke bepaling behoudt de toegang tot het bestaansminimum voor aan personen die zich in een situatie van gebrek bevinden wegens omstandigheden buiten hun wil om.[437]

3.2.1. De termijn van onderzoek

(Er is geen rechtspraak.)

3.2.2. Het sociaal onderzoek

Artikel 8 van de wet van 1974 legt een sociaal onderzoek op vóór elke beslissing.[438]

3.2.2.1. De sociaal onderzoeker

(Er is geen rechtspraak.)

3.2.2.2. Het begrip sociaal onderzoek

Conform de vroegere rechtspraak moet het sociaal onderzoek alle gegevens bevatten met betrekking tot de materiële en sociale situatie van de betrokkene, alsook de aangifte van zijn inkomsten. Er werd ook aan herinnerd dat de gegevens van het sociaal onderzoek het moeten mogelijk maken de omvang te bepalen van de toe te kennen steun, dit in functie van de staat van behoeftigheid van de aanvrager.
Er bestaat geen enkele definitie voor het sociaal onderzoek, zodat men, om er de inhoud van te bepalen, eerst en vooral het doel van dit onderzoek moet vastleggen : het sociaal onderzoek strekt ertoe het bestaan en de omvang van de behoefte aan steun vast te stellen, en heeft voorts ook tot doel de meest geschikte middelen te bepalen om in die behoefte te voorzien. [439]

Het sociaal onderzoek moet uiteraard grondig worden gevoerd[440]; menigmaal is een te summier sociaal onderzoek een element dat de geadieerde rechter de bestreden beslissing doet vernietigen. Ook een onderzoek dat verkeerd gevoerd werd, vindt geen genade in de

---

436 C.T. Liège (section Neufchâteau), 11e ch., 10 octobre 2001, CPAS Messancy / X, RG 3.415/01.

437 T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 octobre 2001, X / CPAS Leuze, RG 70.985 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R.

438 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M.

439 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Boussu, RG 84.188 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M.

440 Arbrb. Antwerpen, 14°K, 19 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 295.724; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 17 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.752.

ogen van de Arbeidsrechtbanken: zo werd een sociaal onderzoek dat zich concentreerde op het verleden van de aanvragers scherp bekritiseerd en oordeelde de rechter dat het OCMW dat de beslissingstermijn ruim overschreden had *zijn tijd beter had gebruikt voor een onderzoek over de actuele toestand van de eisers, niet over hun verleden*[441]. Uiteraard werd de beslissing onterecht bevonden.

Het sociaal onderzoek veronderstelt een onderzoek dat de werkelijke situatie kan bevatten, en scherp feiten vaststelt en vastlegt, die samen op zijn minst duidelijke, overeenstemmende vermoedens bundelen, en aan de hand waarvan men zich een vaste overtuiging kan vormen.[442]

In dit kader blijkt uit de volgende dossiers geen ernstig sociaal onderzoek, aangezien het OCMW uitsluitend afgaat op :

- de inschrijvingen in het bevolkingsregister;[443]
- vermoedens, zonder dat er enig spoor is van een werkelijk onderzoek of van een bezoek aan huis.[444]

De Arbeidsrechtbanken[445] zijn niet mals voor openbare centra die deze verplichting niet nakomen; naast de opmerking dat het OCMW in dergelijk geval schromelijk tekort schiet aan zijn onderzoeksplicht, moet rekening worden gehouden met het feit dat een beslissing genomen zonder voorafgaand sociaal onderzoek, tevens een miskenning inhoudt van artikel 8, §1, van de Bestaansminimumwet. Een bestaansminimumbeslissing die niet door een sociaal onderzoek is voorafgegaan, is derhalve onwettig en moet bijgevolg worden vernietigd; de Arbeidsrechtbank is dan vervolgens tot substitutie gehouden [446]. Uitzonderlijk zien wij dat een Arbeidsrechtbank zich niet stoort aan een gebrekkig gevoerd sociaal onderzoek en zich toch steunt op de stukken van het dossier om het OCMW in het gelijk te stellen[447].

Een intrekkingsbeslissing moet nietig verklaard worden wanneer ze gegrond is op schimmige verklaringen van onbekende herkomst of onduidelijke draagwijdte, zoals een klacht naar aanleiding van een burenruzie, geruchten of niet-geakteerde beweringen van een persoon van wie de identiteit niet vermeld wordt.[448]

Een intrekkingsbeslissing wegens samenwonen is niet gegrond wanneer ze uitsluitend steunt op de verklaring van de zuster van de betrokkene en één enkel bezoek : dit is geen ernstig onderzoek.[449]

Bij de maatschappelijk werkster tijdens telefoongesprekken ontstane verdenkingen vormen geen sociaal onderzoek[450], noch de loutere vermelding in een vonnis van de jeugdrechtbank

---

441 Arbrb. Brugge, 7de K, 10 december 2001, X / OCMW Gistel, AR. 14.834.
442 C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15.146.
443 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Boussu, RG 84.188.
444 T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365.
445 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 17 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.752.
446 Arbrb. Ieper, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Heuvelland, AR. 23416; Arbrb. Gent, 10de K, 7 september 2001, X / OCMW Aalter, AR. 148.51/00; Arbrb. Kortrijk, 2de K, 7 februari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 60122.
447 Arbrb. Brugge, 6de K, X / OCMW Blankenberge, AR. 101.815.
448 T.T. Liège, 9e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 316.012 et 316.166.
449 T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Oupeye, RG 313.687.

dat de betrokkene in een bar werkt.[451] Als maatschappelijk werkster in het OCMW alleen maar een onderhoud hebben met de aanvrager, zonder bezoek aan huis, vormt geen ernstig en nauwkeurig onderzoek.[452]

Een sociaal verslag beantwoordt niet aan de wettelijke vereisten wanneer het tot slot geen zorgvuldige diagnose stelt, noch enige becijferde informatie bevat over de situatie van de aanvraagster, haar moeder of vader.[453]

Aangezien niet alle partijen hun akkoord hebben betuigd voor een bemiddeling en/of voor een verzoek tot een gerechtelijke getuigenis, vallen de verslagen van de bemiddelingscel van het OCMW onder het beroepsgeheim en moeten ze hierdoor van rechtswege uit de debatten geweerd worden. [454]

3.2.2.3. De bewijskracht van het sociaal onderzoek

Overeenkomstig de rechtspraak van het jaar 2000, hebben de rechtbanken gepreciseerd dat bewijskracht van het verslag van het sociaal onderzoek enkel de feitelijke vaststellingen betreft die er op tegensprekelijke wijze zijn in opgetekend, dit door de daartoe bevoegde personen.[455]

De maatschappelijk werker is verplicht om het deel van het verslag inzake het sociaal onderzoek dat de feiten en de argumenten van de begunstigde weergeeft, op tegensprekelijke wijze op te maken.

De verklaringen van derden (buren, …) die door de maatschappelijk werkster in het verslag worden vermeld, genieten de bijzondere bewijskracht niet, aangezien ze niet op tegensprekelijke wijze tot stand zijn gekomen.[456]

Een verslag over een bezoek aan huis dat niet ondertekend is en de basis vormt voor een intrekkingsbeslissing van het bestaansminimum wegens samenwonen, is niet op tegensprekelijke wijze tot stand gekomen, en heeft bijgevolg geen bewijskracht, zodat het slechts de waarde heeft van een eenvoudige inlichting.[457]

Zoals in 2000, hebben de rechtsbanken geoordeeld dat, opdat het verslag het wettelijk vermoeden zou genieten, het opgemaakt moet zijn door een beëdigd maatschappelijk werker en dient het objectieve gegevens te bevatten. De verklaringen moeten op tegensprekelijke wijze ondertekend zijn, dat wil zeggen dat de betrokkene het verslag moet ondertekenen of minstens in de gelegenheid moet zijn geweest om opmerkingen te maken. De aanvrager kan dit verslag geldig aanvechten wanneer het slechts weinig inlichtingen bevat : het zegt niet

---

450 T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1349.2001.

451 C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15.146.

452 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL.

453 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M.

454 T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.864 ; T.T. Liège, 10e ch., 10 juillet 2001, X / CPAS Liège, RG 310.275 et 311.682.

455 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / Grâce-Hollogne, RG 297.265 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Incourt, RG 1687/w/2001.

456 T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne et CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 313.274 et 317.496.

457 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 24.634/00.

wanneer de aanvrager ontvangen is door het OCMW, is onzorgvuldig opgesteld, laat ruimte voor uiteenlopende interpretaties van de verklaringen door de betrokkene, en geeft geen nauwkeurige diagnose. [458]

In de loop van de geanalyseerde referteperiode werd er gepreciseerd dat de in het onderzoeksverslag opgenomen objectieve gegevens hun bewijskracht behouden tot bewijs van het tegendeel, zowel tegenover het OCMW als de rechtbank, zodat de afschaffingsbeslissing van het bestaansminimum (er wordt niet effectief in de gemeente verbleven), moet worden bevestigd zolang er geen flard tegenbewijs wordt geleverd[459] [460].

Conform de meerderheidsrechtspraak, komt het, wanneer er geen sociaal onderzoek (of alvast geen naar behoren gevoerd sociaal onderzoek) de beslissing voorafgaat, de rechter toe die beslissing nietig te verklaren en te vervangen door zijn beslissing, uiteraard pas nadat is vastgesteld dat alle toekenningsvoorwaarden voor het bestaansminimum vervuld zijn.[461]

Rechters hebben geoordeeld dat de beslissing moet worden nietig verklaard wanneer (voorbeelden) :

- het dossier van het OCMW geen enkel waarachtig sociaal onderzoek bevat maar gegrond is op tegenstrijdige verklaringen van een werkster in een restaurant en van de nieuwe eigenaar[462];
- ze genomen is zonder dat er voordien een verslag van sociaal onderzoek is opgemaakt, uitsluitend op grond van het mondeling verslag van de maatschappelijk werkster (verslag dat niet op tegensprekelijke wijze in een P.V. is opgenomen)[463];
- er vóór de recuperatie geen enkel sociaal verzoek of hoorzitting heeft plaatsgevonden of om informatie is gevraagd, waardoor ze de rechten van de verdediging schendt[464].

Indien de hulpvrager geen tegenbewijs voor de erin vermelde vaststellingen levert, dan wordt de bewijskracht ervan door de rechtbank aanvaard en dit op grond van de objectiviteit van de vastgestelde gegevens en het feit dat die feitelijke vaststellingen tegensprekelijk werden opgetekend[465].

Bepaalde gerechten hebben geoordeeld dat het onderzoeksverslag geenszins van nul en generlei waarde is of geen uitwerking kan hebben, al is het dan nog opgesteld op een wijze die niet tegensprekelijk verlopen is[466]. In geval van geschil zal een verslag dat zo tot stand is gekomen, slechts de waarde hebben van een eenvoudige inlichting. Wanneer het verslag niet tegensprekelijk tot stand is gekomen, zal het dus op een geldige wijze kunnen worden

---

458 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Boussu, RG 84.188 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M.

459 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Incourt, RG 1687/w/2001.

460 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 15 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.27, AR. 328.33; Arbrb. Gent, 10de K, 7 september 2001, X / OCMW Nazareth, AR. 150.27/01; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.411; Arbrb. Brugge, 6de K, X / OCMW Blankenberge, AR. 101.815.

461 T.T. Liège, 10e ch., 10 juillet 2001, X / CPAS Liège, RG 310.275 et 311.682.

462 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R.

463 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782.

464 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Florennes, RG 5.852/99.

465 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 321.081.

466 Arbrb. Turnhout, 2de K, 12 januari 2001, X / OCMW Beerse, AR 21.49.

aangevochten door de eisende partij. [467] Ten slotte moet worden benadrukt dat slordig gevoerde en onvolledige sociale onderzoeken geen enkele bewijskracht hebben. De rechtbanken volgen de voorbarige conclusies van dergelijke onderzoeken meestal niet[468].

Soms kunnen ook eenzijdig opgetekende vaststellingen voldoende zijn om de rechter te overtuigen. In een zaak waarbij een maatschappelijk werkster ervan overtuigd was dat de aanvrager een feitelijk gezin vormde met een partner - beide betrokkenen ontkenden dit voor de Arbeidsrechtbank -, besloot de rechter[469] dat uit de opgetekende vaststellingen van de maatschappelijk assistente bleek dat de vermeende partner zich gedroeg als een bewoner des huizes en niet als een vriend op bezoek.

Het feit dat het sociaal onderzoek niet verricht is binnen de 30 dagen machtigt het OCMW geenszins om de toekenning van het bestaansminimum op te schorten.[470]

Overeenkomstig de constante rechtspraak, moet er, wanneer de aanvrager van het bestaansminimum wordt opgelegd eerst zijn rechten te laten gelden jegens zijn onderhoudsplichtigen, overgegaan worden tot een sociaal onderzoek naar de situatie van die onderhoudsplichtigen, zo niet heeft de beslissing geen enkele waarde – het bestaansminimum kan pas na zo'n onderzoek worden geweigerd.[471]

Er wordt ook aan herinnerd dat, wanneer het OCMW een weigeringsbeslissing neemt en naar de onderhoudsplichtigen verwijst, zijn beslissing ongeldig is wanneer deze gegrond is op een sociaal onderzoek dat gaten vertoont en waaruit niet kan worden afgeleid in welke mate de onderhoudsplichtigen bij machte zijn om een bijdrage te leveren.[472]

Zoals in 2000, bevelen bepaalde gerechten soms dat de debatten heropend worden, met name om het OCMW in staat te stellen een sociaal onderzoek te voeren dat van aard is de onontbeerlijke gegevens te verschaffen (het dossier laat uitschijnen dat er geen sociaal onderzoek is verricht naar een mogelijk samenwonen, terwijl uitgerekend dit van wezenlijk belang is om de knoop door te hakken in het geschil).[473]

3.2.3. De mogelijkheid vooraf gehoord te worden

De rechtsbanken blijven eraan herinneren dat het OCMW, alvorens het beslist om het bestaansminimum toe te kennen, te weigeren of te herzien, eerst de betrokkene moet horen wanneer deze dit verlangt. De aanvrager moet er in de loop van het onderzoek van ingelicht

---

467 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Boussu, RG 84.188 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M.

468 Arbrb. Gent, 10de K, 7 september 2001, X / OCMW Aalter, AR. 148.51/00.

469 Arbrb. Kortrijk (afd. Roeselare), 7de K, 7 maart 2001, X / OCMW Roeselare, AR. 37788.

470 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 51.452, 51.453.

471 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 24 septembre 2001, X / CPAS Daverdisse, RG 28.000.

472 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dour, RG 1470/00/M ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL.

473 C.T.Liège, section de Neufchateau, 11ème chambre, 13 juin 2001, CPAS Messancy / X, RG 3415/01 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Rochefort, RG 59.394 ; T.T. Liège, 10e ch., 10 juillet 2001, X / CPAS Liège, RG 310.275 et 311.682.

worden dat hij het recht heeft om vóór elke beslissing gehoord te worden, desgewenst bijgestaan of vertegenwoordigd door een ander persoon.[474]

Die informatie vooraf moet zorgvuldig zijn, zodat de aanvrager zich op een correcte manier rekenschap kan geven van de zaken die in de loop van de hoorzitting aan bod zullen komen.[475]

De rechtspraak bevestigt andermaal dat de aanvrager effectief moet ingelicht zijn over de mogelijkheid om gehoord te worden : die informatie moet concreet en doeltreffend zijn, het OCMW mag zich niet op een louter formele wijze van die plicht kwijten.[476]

De sociale gerechten hebben bevestigd dat de mogelijkheid om vóór enige beslissing gehoord te worden, aan de betrokkene ter kennis moet worden gebracht op een reële en effectieve manier, binnen een termijn die hem de kans geeft om zijn verdediging voor te bereiden.[477] [478]

Hij moet te zijner tijd verwittigd worden, dat wil zeggen, behoorlijk vooraf op de hoogte gebracht worden van de datum waarop de Raad voor Maatschappelijk Welzijn zijn zaak zal onderzoeken.[479] [480]

Trouw aan de vroegere rechtspraak, bevestigen de gerechten dat het aan het OCMW is om te bewijzen dat het de betrokkene ingelicht heeft over de mogelijkheid om gehoord te worden, en met name aan te tonen dat de aanvrager of de bestaansminimumgerechtigde verwittigd werd van de datum waarop de Raad van Maatschappelijk Welzijn zich over zijn zaak buigt – zo niet zou de wettelijke verplichting een dode mus zijn.[481]

Het dossier van het OCMW moet het bewijs bevatten dat de aanvrager uitgenodigd is om uitleg te geven aan de Raad voor Maatschappelijk Welzijn.[482]

Dit bewijs moet blijken uit een bijzonder, geïndividualiseerd en precies document.[483]

Zo werd er beslist dat het advies dat bij het openen van het dossier in algemene termen gegeven wordt aangaande de mogelijkheid om als aanvrager vóór elke beslissing gehoord te worden, niet beantwoordt aan het doel van de wet en laat niet toe een effectieve en nauwkeurige informatie te verzekeren, met vermelding van de datum waarop het bijzonder

---

474 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M ; T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

475 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

476 T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

477 T.T. Arlon, 2e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Florenville, RG 29.996.

478 Arbrb Kortrijk, 2de K, 7 februari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 60122; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 21 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.267.

479 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M.

480 Arbrb. Leuven, 2de K, 4 april 2001, X / OCMW Leuven, AR 2533/00; contra: Arbrb. Brugge, 6de K, X / OCMW Blankenberge, AR 101.815.

481 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Fléron, RG 313.401 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

482 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

483 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M.

comité bijeenkomt, en van zijn recht om zich te verdedigen.[484] In dezelfde zin wordt het argument dat de maatschappelijk werkster tijdens een gesprek met betrokkene, waarin die de mogelijkheid om gehoord te worden is meegedeeld, door de rechtbank niet aanvaard[485]; een gesprek met een maatschappelijk werker kan niet als inlichting in de zin van de voormelde wetsbepalingen worden opgevat.

Op gelijkaardige wijze werd geoordeeld dat de loutere vermelding op het adequate formulier dat bij het indienen van de aanvraag aan de eiser overhandigd is, niet volstaat om aan tonen dat het OCMW zijn plicht heeft nageleefd – aangezien die wezenlijke vormvereiste niet geëerbiedigd werd, is de beslissing nietig en kan de rechter de beslissing van het centrum vervangen door de zijne.[486]

Bij herziening van het bestaansminimum heeft de verplichting om de betrokkene vooraf te horen slechts zin als de betrokkene er van op de hoogte gesteld is dat zijn zaak zal besproken worden, zodat hij zijn wens kan uitdrukken om gehoord te worden. Een beslissing die genomen is zonder dat die voorwaarde werd nageleefd, kan niet worden bekrachtigd.[487]

Conform de vroegere rechtspraak, oordelen de rechtbanken dat een beslissing die genomen is zonder dat de betrokkene vooraf gehoord is, of zonder dat de mogelijkheid hiertoe daadwerkelijk aan hem ter kennis is gebracht, onregelmatig is en derhalve nietig moet worden verklaard[488] [489]. De rechtbank moet zich in de plaats stellen van het OCMW en uitspraak doen over de rechten inzake het bestaansminimum.[490]

Ook de Brusselse Arbeidsrechtbank oordeelde, toen zij vastgesteld had dat het OCMW-bestuur had nagelaten de eisende partij te informeren over haar recht om haar verdediging voor te brengen voor de Raad, dat de bestreden beslissingen wegens vormgebrek als nietig moeten worden beschouwd[491].

De arbeidsgerechten hebben in 2001 eveneens bevestigd dat het schenden van het beginsel vooraf gehoord te worden, bestraft wordt met de nietigheid van de beslissing die door dit gebrek is aangetast, ongeacht of de onregelmatigheid wel dan niet de eisende partij schade berokkent. Dit is immers een toepassing van de principiële eerbiediging van de rechten van de verdediging. Schennis daarvan wordt bestraft door de beslissing die vervolgens genomen wordt, nietig te verklaren.[492] [493]

---

484 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.

485 Arbrb. Ieper, 1ste K, 05 januari 2001, X / OCMW Zonnebe Ke, AR. 23912.

486 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M.

487 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

488 T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

489 Arbrb. Ieper, 1ste K, 05 januari 2001, X / OCMW Ieper, AR. 23912; Arbrb. Gent, 10de K, 7 september 2001, X / OCMW Aalter, AR. 148.51/00; Arbrb. Gent, 10de K, 29 juni 2001, X / OCMW Gent, AR. 149.23/00; Arbrb. Kortrijk, 2de K, 7 februari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 60122; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 25 mei 2001, X / OCMW Sint-Truiden, AR. 203836.

490 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Nandrin, RG 29.226/00 ; T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Arlon, 2e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Florenville, RG 29.996.

491 Arbrb. Brussel, 20ste K, 12 juli 2001, X / OCMW Ternat, AR. 80.83/98 en 80.84/98.

492 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.042.

Dit zal zelfs het geval zijn wanneer de betrokkene in een psychiatrische instelling verblijft.[494]

Dienaangaande hebben de gerechten bepaald dat :

- de afschaffingsbeslissing inzake het bestaansminimum met toepassing van artikel 8 van de wet van 1974 nietig moet worden verklaard, aangezien in het door het OCMW overgemaakte dossier geen enkel schriftelijk stuk voorkomt waaruit blijkt dat de betrokkene op de hoogte is gebracht om door het centrum gehoord te worden. In dit geval is het vervolgens aan de rechtbank om te onderzoeken of de betrokkene al dan niet de toekenningsvoorwaarden vervult voor het bestaansminimum[495];
- het OCMW artikel 8, § 3 van de wet van 7 augustus 1974 en de rechten van de verdediging geschonden heeft, aangezien de aanvrager niet in de gelegenheid was te kennen te geven dat hij gehoord wou worden (het OCMW had hem niet ingelicht over de herziening van het bestaansminimum, noch over het voorstel van intrekking dat overwogen werd). Bijgevolg moet de beslissing nietig worden verklaard[496].

Zoals in 2000, hebben zekere gerechten geoordeeld dat een heropening van de debatten moet bevolen worden, zo blijkt dat geen enkel, door het OCMW overgemaakt document aantoont dat de aanvrager op de hoogte is gebracht van de datum waarop de Raad voor Maatschappelijk Welzijn zijn zaak zal onderzoeken. Die vormvereiste is nochtans van wezenlijk belang. Door de heropening van de debatten krijgt het centrum de mogelijkheid om hierover uitleg te verschaffen.[497]

De rechtspraak van 2001 heeft ook bevestigd dat de aanvrager het recht heeft om vooraf gehoord te worden, dit is geen verplichting. Bijgevolg kan de aanvraag om bestaansminimum niet worden verworpen omdat de betrokkene weigert gehoord te worden. Aldus is geoordeeld dat artikel 8, § 3 van de wet van 7 augustus 1974 het OCMW oplegt om vóór enige beslissing de betrokkene te horen, zo deze dit verlangt, maar dat de aanvrager op grond van dit artikel niet kan worden gedwongen om deel te nemen aan een zitting van het vast bureau van het OCMW (en dat het bestaansminimum dus evenmin kan worden ingetrokken omwille van het feit dat hij zich niet naar een dergelijke zitting begeven heeft).[498] [499]

3.2.4. De medewerking van de aanvrager

3.2.4.1. De draagwijdte van de plicht tot medewerking

De geanalyseerde rechtspraak heeft herbevestigd dat de betrokkene aan het OCMW alle gegevens moet meedelen met betrekking to zijn identiteit, zijn materiële en sociale situatie,

---

493 Arbrb. Gent, 10de K, 05 januari 2001, X / OCMW Nevele, AR. 132.884/97 Arbrb. Gent, 10de K, 7 september 2001, X / OCMW Aalter, AR. 148.51/00.

494 T.T. Mons (section Mons), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.200/00/LL.

495 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M.

496 T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313.711.

497 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

498 T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.624/01.

499 Arbrb. Gent, 5de K, 23 november 2001, OCMW Zwevegem / X, AR 2000/319.

zijn inkomsten, zijn zoektocht naar werk, zijn eventuele rechten op andere voorzieningen, …[500]

Deze persoon moet ook, toch zeker in de gevallen waar een bestaansminimum is toegekend, onmiddellijk aangifte doen van elk nieuw gegeven dat uitwerking kan hebben op het toegekende bedrag.[501]

Het OCMW weigert bepaalde verzoekers het bestaansminimum toe te kennen wegens ontstentenis van medewerking van betrokkenen aan het sociaal onderzoek. In de eerste helft van 2001 behandelden de nederlandstalige arbeidsgerechten maar liefst 21 rechtsgeschillen[502] aangaande een beslissing tot weigering van het bestaansminimum als gevolg van de onmogelijkheid, te wijten aan de verzoeker, van het voeren van een sociaal onderzoek. In de tweede helft waren er dit 10 (op 84) in het Nederlandstalige landsgedeelte.

De gerechten hebben bevestigd dat de medewerkingsplicht, waaronder de verplichting om het OCMW in te lichten over het bestaan van inkomsten en de onmiddellijke aangifte van elk nieuw gegeven dat uitwerking kan hebben op het toegekende bedrag, een toepassing is van het algemeen rechtsbeginsel uit artikel 870 van het Gerechtelijk Wetboek volgens hetwelk de partij die handelt om een recht te doen erkennen, de bewijslast draagt.[503]

Op te merken valt dat de bewijslast van afwezigheid van medewerking van de aanvrager aan het sociaal onderzoek op het bestuur rust en dit bewijs redelijk en overduidelijk moet zijn; het enkele feit dat iemand niet op een raadszitting verschenen is, is onvoldoende om te besluiten dat betrokkene niet heeft voldaan aan zijn informatie- en medewerkingverplichting[504].

Conform de rechtspraak van 2000, is dit echter gen toekenningsvoorwaarde voor (of een voorwaarde tot behoud van) het bestaansminimum. Artikel 16 van de wet bevat een specifieke sanctie voor het geval waarin die verplichting niet wordt nageleefd. Het OCMW kan ook beslissen om het bestaansminimum in te trekken wanneer het reden heeft om aan te nemen dat de begunstigde niet langer de toekenningsvoorwaarden vervult en deze niet alle gegevens verstrekt die het centrum nodig heeft om na te gaan wat er van aan is.[505]

---

500 T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

501 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R.

502 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Zonhoven, AR. 203230 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.310 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 29 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.801 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 23 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.899 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 21 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.811; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 26 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.59 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 08 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.660 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 11 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 324.826 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.617 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.566 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 20 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.799 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 21 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.359 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 16 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.77 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 05 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.97.

503 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.

504 Arbrb. Gent, 10de K, 05 januari 2001, X / OCMW Ee Klo, AR. 147.59/00.

505 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

De rechtspraak oordeelt standvastig dat de medewerkings- en informatieplicht niet alleen bestaat op het ogenblik van de aanvraag, maar ook nadien, voor elke fase van toekenning van maatschappelijke dienstverlening of bestaansminimum.[506]

In tegenstelling tot de rechtspraak van het jaar 2000, hebben talrijke vonnissen uit 2001 bevestigd dat aan de medewerkingsverplicht verzaakt wordt wanneer de betrokkene vage, onduidelijke, onvolledige en tegenstrijdige antwoorden geeft, zonder enig bewijs, en het OCMW onvoldoende inlicht over zijn materiële situatie. Hetzelfde geldt wanneer de aanvrager niet thuis geeft ter gelegenheid van de verschillende bezoekjes aan huis, hij zijn werkelijke materiële situatie opzettelijk verzwijgt, en zijn verklaring voor de afwezigheid niet geloofwaardig overkomt.[507] [508]

De sociale gerechten hebben geoordeeld dat de aanvrager onvoldoende zijn medewerkings- en informatieplicht naleeft (voorbeelden) :

- wanneer deze geen gegevens aanbrengt die van aard zijn licht te werpen op de financiële situatie van de echtgenoot met wie de aanvraagster samenwoont (ingevolge de verkoop van een onroerend goed)[509];
- wanneer de aanvrager niet aanwezig is in zijn woning en niet geantwoord heeft op de oproepen die gedaan zijn ter gelegenheid van de acht eerste bezoeken (en herhaald bij het tiende bezoek)[510];
- wanneer de aanvrager zijn werkelijke situatie met betrekking tot zijn inkomsten verbergt (dit om meer inkomsten te genieten)[511];
- wanneer blijkt dat de aanvraagster lijdzaam toekijkt en van zichzelf meent dat ze vrijgesteld is van de medewerkingsplicht inzake het bewijs van haar samenwonen[512] of van haar werkbereidheid die aan de hand van positieve feiten moet worden aangetoond[513];
- wanneer de aanvrager geen contact meer heeft opgenomen met de maatschappelijk werkster, niets ondernomen heeft jegens het OCMW, niet opgedaagd is op de vastgestelde afspraak, noch de procedure benaarstigt[514];
- wanneer het OCMW zijn onderzoek niet tot een goed einde heeft kunnen brengen omdat de aanvrager weigert de gevraagde inlichtingen te verstrekken en zich bij de maatschappelijk werkster aan te melden[515];

---

506 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R.

507 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Mons / X, RG 15.560 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.266/2001.

508 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 12 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.560.

509 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.673.

510 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.

511 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Heron, RG 28.271/99 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, CPAS Heron / X, RG 29.170/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 19.708/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 novembre 2001, X / CPAS Forest, RG 14.402/01.

512 T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Juprelle, RG 310.238.

513 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Braine-le-Château, RG 1337/N/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7.441/01.

514 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 11.497/00 ; T.T. Liège (section Huy), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 54.468.

515 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 28.200/00.

- wanneer de betrokkene het OCMW niet toegestaan heeft na te gaan of zij al dan niet de voorwaarden vervult om het bestaansminimum te verwerven (zij weigert namelijk de documenten te overhandigen die noodzakelijk zijn om het dossier te herzien dat had vastgesteld dat zij een opleiding of een leerovereenkomst had gezocht)[516];
- wanneer de betrokkene geen enkel gevolg geeft aan het sociaal onderzoek, met name wat betreft het bewijs voor het effectief verblijf en de beroepsbezigheden van zijn dochter, en de zaak op zijn beloop laat gedurende meer dan één jaar en twee maanden[517];
- in een zaak waarbij de betrokkene geen medewerking verleent aan het sociaal onderzoek, zich niet aanmeldt bij de balie en zich agressief gedraagt tegen de maatschappelijk assistent[518];
- wanneer de aanvrager geen inlichtingen verschaft over zijn inkomsten gedurende de periode vóór zijn vertrek uit de gemeente[519];
- wanneer blijkt dat de betrokkene niet kan aantonen dat zijn mededelingen over zijn woonplaats en de inkomsten van de personen die met hem samenwonen, met de waarheid stroken[520];
- wanneer de aanvrager zich niet aanmeldt op de zitting die door het OCMW is vastgelegd om zijn werkbereidheid te toetsen, ook al was hij uitgenodigd, en geen gevolg geeft aan de herinneringen die hem worden opgestuurd (terwijl zijn bestaansminimum in het verleden al drie keer afgeschaft is omwille van dezelfde reden)[521];
- wanneer blijkt dat de aanvrager volstrekt niet wil meewerken bij het bepalen van zijn situatie, waardoor OCMW noch rechtbank bij machte zijn om met kennis van zaken een redelijke beslissing te nemen[522];
- wanneer blijkt dat de aanvrager, in weerwil van eerdere beloften, geen bewijsstukken voor zijn aanvraag heeft neergelegd, en de maatschappelijk werkster de grootst mogelijke moeilijkheden ondervonden heeft om inlichtingen te verkrijgen, staat het vast hij tekortschiet in zijn medewerkingsplicht, waarvan de toekenning van het bestaansminimum afhangt[523];
- wanneer het OCMW geen nieuws heeft van de aanvrager, die trouwens de convocaties niet eerbiedigt noch documenten overhandigt op basis waarvan het behoud van het bestaansminimum zou kunnen gerechtvaardigd worden[524];
- wanneer de eiser de procedure sinds meer dan vier jaar niet meer benaarstigd heeft[525];
- wanneer de betrokkene verschillende pogingen tot een bezoek aan huis verijdelt, de door de rechtbank gevraagde documenten niet neerlegt en verstek geeft op de zitting[526];

---

516 T.T. Charleroi (section Haine-Saint-Pierre), 11e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Binche, RG 10.352/HR.
517 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 90.248/99.
518 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.686/00.
519 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Waterloo, RG 728/N/2001.
520 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 96.046/99 et 20.978/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 15.488/01.
521 T.T. Liège (section Huy), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 54.613.
522 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / Grâce-Hollogne, RG 297.265.
523 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Pépinster, RG 1.893/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Theux et X / CPAS Theux, RG 1282/2001 et 1283/2001.
524 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 26.541/00.
525 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 18.427/96.
526 T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313.684 ; T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.015 et 215.866.

- wanneer de aanvrager geen medewerking verleent voor de stappen die moeten ondernomen worden om zijn dossier in orde te krijgen, zijn insolventie en zijn afhankelijkheid van de gemeenschap zelf organiseert, en aldus rechten opeist zonder zelf iets te ondernemen op het vlak van zijn verplichtingen[527];
- wanneer de betrokkene verschillende schriftelijke en mondelinge convocaties onbeantwoord laat, of driemaal verstek gaf op bij aangetekende brief vastgestelde afspraken, of drie aangetekende brieven niet heeft afgehaald waarin beslissingen staken die hem raken[528];
- wanneer de betrokkene meermaals niet opdaagt voor het afgesproken onderhoud, en het feit dat hij niet wou gehoord worden door het OCMW, zijn passieve houding nog erger maakt[529];
- wanneer de aanvrager bij het OCMW geen bewijsstukken aanbrengt voor zijn inkomsten, er zich niet aanmeldt en verstek geeft op de zitting[530];
- wanneer de persoon die een aanvraag tot toekenning van het bestaansminimum indient, meteen na de aanvraag voor enkele weken op reis gaat, en het akkoord verwaarloost zonder het OCMW te verwittigen : in dit geval kan niet gezegd worden van de persoon in kwestie dat hij loyaal meewerkt aan de correcte inschatting van zijn situatie[531] [532].

Ingeval het OCMW op toevallige wijze door een telefoontje van een interimkantoor verneemt dat een aanvrager tewerkgesteld is en die het OCMW hiervan niet heeft verwittigd, noch gevolg aan het verzoek van het OCMW om alle inkomsten door te geven, heeft gegeven, wordt het bestaansminimum terecht afgeschaft wegens gebrek aan medewerking[533].

De sociale gerechten hebben tevens bepaald dat :
- wanneer de betrokkene niet thuis geeft tijdens een bezoek, twee convocaties niet beantwoord heeft en zich slechts drie maanden nadien aanmeldt om zijn bestaansminimum te ontvangen, hij duidelijk tekortschiet in zijn medewerkingsplicht, zodat de beslissingen tot intrekking en van weigering geldig zijn[534];
- de afschaffing van het bestaansminimum gerechtvaardigd is, aangezien de betrokkene geen medewerking verleent aan het sociaal onderzoek en zich agressief opstelt jegens de maatschappelijk assistent[535];
- de beslissing om het bestaansminimum gedurende drie maanden te schorsen omdat de betrokkene het contract van socio-professionele inschakeling niet naleeft, gegrond is, aangezien deze eerder al dit contract had geschonden, vaak ongerechtvaardigd afwezig is, en de persoon in kwestie zich niet heeft aangemeld op het werk noch bij de controlearts[536];

---

527 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Dison, RG 0376/2001 et 0377/2001.
528 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.
529 T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.624/01.
530 T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Oupeye, RG 313.362 ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Waterloo, RG 494/N/2001 et 669/N/2001.
531 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Watermael-Boisfort, RG 4.363/01.
532 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 25 juni 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 2834/2000.
533 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 336.22.
534 T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 302.100 ; T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.
535 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.686/00.
536 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Florennes, RG 5.852/99.

- de beslissing van schorsing, en vervolgens de beslissing van afschaffing van het bestaansminimum, omdat de betrokkene een tewerkstelling weigert in het kader van een deeltijdse arbeidsovereenkomst krachtens «artikel 60», gerechtvaardigd zijn, aangezien vastgesteld wordt dat de persoon in kwestie een andere activiteit uitoefent voor een laag loon[537];
- de beslissing van afschaffing van het bestaansminimum, gerechtvaardigd is, aangezien de betrokkene geen legitieme redenen heeft om een door het OCMW voorgestelde, passende dienstbetrekking te weigeren[538];
- de beslissing van afschaffing van het bestaansminimum wegens een gebrek aan medewerking bij de professionele herinschakeling, gerechtvaardigd is, wanneer de betrokkene de opgedragen taken lusteloos uitvoert, vaak te laat aankomt op het werk (of zelfs helemaal niet)[539];
- de betrokkene tekortschiet in haar medewerkingsplicht, en de weigeringsbeslissing dus moet bevestigd worden, wanneer deze geen enkel gegeven aanbrengt dat een nauwkeurige en concrete beoordeling mogelijk maakt van de omvang van de uitgeoefende activiteit en de inkomsten[540];
- de medewerkingsplicht niet wordt nageleefd, wanneer de betrokkene zich na een convocatie niet aanmeldt en hiervoor geen geloofwaardige rechtvaardiging kan geven[541] [542].

Omgekeerd hebben de rechtbanken geoordeeld dat de medewerkings- noch de informatieplicht geschonden wordt :

- wanneer er een korte tijd verstrijkt die het de betrokkene mogelijk maakt om zijn verblijf en zijn werkbereidheid te bewijzen[543];
- wanneer de aanvrager die zich niet bij het OCMW heeft aangemeld, verzachtende omstandigheden kan inroepen[544];
- wanneer blijkt dat de betrokkene verschillende afspraken met zijn maatschappelijk werkster gemist heeft omdat zijn brievenbus regelmatig geleegd werd door een kwaadwillig persoon en hiervoor klacht is ingediend[545];
- wanneer de beslissing uitsluitend gegrond is op het feit dat de betrokkene geen gevolg gaf aan twee convocaties, terwijl hij overdag cursussen moest volgen in een school en hiervoor een getuigschrift van aanwezigheid kon overhandigen[546];
- wanneer het bestaansminimum door een vorige beslissing van de Raad is toegekend, kan het nadien niet met terugwerkende kracht worden ingetrokken omwille van een gebrek aan medewerking[547];

---

537 T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.988.

538 T.T. Verviers, 1e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Spa, RG 1.945/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Berchem-Saint-Agathe, RG 27.476/00 et 30.949/00.

539 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Jette, RG 14.896/01.

540 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Bertrix, RG 28.135.

541 T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Tournai, RG 72.528.

542 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.310.

543 T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 312.505.

544 T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Braives, RG 54.447.

545 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 25.084/00 et 29.310/00.

546 T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Floreffe, RG 111.245.

547 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R.

- wanneer het OCMW weet heeft van de ernstige (gezondheids)problemen van de betrokkene, en hem niet gevraagd heeft zijn zelfstandigenactiviteit te beëindigen zonder hem te helpen bij het vinden van een alternatief, met name door begeleiding[548];
- ingeval het niet-verschijnen van een aanvrager op de diensten van het OCMW veeleer op een misverstand berust; in dit geval speelt de twijfel in het voordeel van de aanvrager[549].

De afschaffing van het bestaansminimum wegens niet-medewerking en schuldig verzwijgen met bedrieglijk opzet moet nietig worden verklaard, wanneer blijkt dat de betrokkene kampt met ernstige gezondheidsproblemen, verward is en samenwoont in haar woning.[550]

Als de rechtbank vaststelt dat het OCMW om onduidelijke redenen de onmogelijkheid tot het voeren van een sociaal onderzoek opgeeft terwijl uit het dossier duidelijk blijkt dat de aanvrager aanspraak kan maken op het bestaansminimum, dan heeft de aanvrager in deze ook het recht aan zijn kant[551]. Zo kan het niet ingaan op een uitnodiging om gehoord te worden door het Bijzonder Comité niet worden gelijkgeschakeld met een onmogelijkheid van sociaal onderzoek[552]. Eveneens ingeval een bestaansminimumgerechtigde aan het OCMW meldt dat hij gedurende enige tijd bij familie verblijft en nadien twee keer niet opdaagt op een afspraak met een maatschappelijk werker wegens verblijf in het buitenland, kan dit niet worden gezien alsof de betrokkene het sociaal onderzoek onmogelijk heeft gemaakt. De rechtbank oordeelde dat de betrokkene het centrum wel degelijk op voorhand in kennis heeft gesteld van de gegevens die betrekking hebben op zijn toestand, met uitzondering weliswaar van zijn verblijf in het buitenland[553].

De beslissing om de betrokkene uit te sluiten van het bestaansminimum omdat hij niet onvrijwillig zonder inkomsten is gevallen (hij is door de R.V.A. geschorst voor 52 weken), is niet correct gemotiveerd, aangezien zo'n uitsluiting niet werktuiglijk inhoudt dat hij zich met opzet van zijn inkomsten ontdaan heeft. Dergelijke motivering voegt eigenlijk een voorwaarde aan de andere voorwaarden van de wet toe.[554] Die beslissing moet echter wel bevestigd worden wanneer de aanvrager verstek geeft op verschillende zittingen en in zijn verzoekschrift geen enkel bewijsstuk noch enige motivering voorkomt.[555]

Het feit dat de aanvrager om het bestaansminimum verzocht heeft na de verbreking van zijn arbeidsovereenkomst wegens dringende reden, noch het feit dat hij die dringende reden niet betwist heeft, maken een geldige en voldoende reden uit om het bestaansminimum te weigeren. Dit kan pas het geval zijn wanneer er een reëel gebrek aan werkbereidheid zou uit blijken, of nog, dat hij niet in de onmogelijkheid verkeert om effectief inkomsten te verwerven.[556]

---

548 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 7.250/01.
549 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 16 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.859.
550 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Jette, RG 7249/99.
551 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 11 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 332.22.
552 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 26 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 335.49.
553 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 20 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 332.589.
554 C.T. Liège (section Neufchâteau), 11e ch., 10 octobre 2001, CPAS Messancy / X, RG 3.415/01.
555 T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 octobre 2001, X / CPAS Leuze, RG 70.985.
556 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R.

Interessante ontwikkelingen uit 2001 aangaande het sluiten, uitvoeren en verbreken van de arbeidsovereenkomst «artikel 60» of het integratiecontract betreffen ook de medewerkingsplicht.

Aldus is geoordeeld dat :

- de aanvrager tekortschiet in zijn medewerkingsplicht, wanneer hij een door het OCMW voorgestelde overeenkomst van sociale integratie weigert uit te voeren omwille van het feit dat de kosten voor verplaatsing met zijn voertuig niet zouden terugbetaald worden. Aldus weigert hij een aanvaardbare arbeidsovereenkomst waarbij een dergelijke terugbetaling een recht is, en is de beslissing die het bestaansminimum zonder meer afschaft wegens de werkonwillige ingesteldheid gerechtvaardigd[557];
- het OCMW niet het recht heeft om het bestaansminimum gedurende een maand te schorsen omdat de aanvrager zelf verantwoordelijk zou zijn voor zijn staat van behoeftigheid (aangezien hij de bedingen uit het integratiecontract niet naleeft). Aldus voegt het OCMW een voorwaarde toe die niet in de wet voorkomt (het begrip fout speelt niet in de toekenning van het bestaansminimum).[558] Het recht op bestaansminimum hangt niet af van het feit of de staat van behoeftigheid al dan niet vrijwillig veroorzaakt is[559];
- het feit dat de aanvrager ontslagen is omwille van ongerechtvaardige afwezigheden, niet toelaat te veronderstellen dat hierdoor meteen de voorwaarden tot toekenning van het bestaansminimum niet zijn nageleefd, aangezien de wet de redenen die aan de oorsprong liggen van de aanvraag niet van sancties voorziet. Het OCMW had de betrokkene wel kunnen straffen door het bestaansminimum gedurende hoogstens één maand in te trekken wegens verzuim van naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit de overeenkomst die een geïndividualiseerd project van sociale integratie bevat[560];
- het niet gerechtvaardigd is om het bestaansminimum te weigeren omdat de betrokkene geen integratiecontract wil sluiten. Er is immers geen enkel concreet, nauwkeurig project voorgesteld (of de weigering gebeurt om geldige redenen). De weigering of het verzuim van naleving van de verplichtingen uit het aanvaarde integratiecontract wordt bestraft door het bestaansminimum niet langer toe te kennen gedurende één maand (maximumstraf)[561];
- de beslissing om het bestaansminimum af te schaffen, gegrond is, wanneer blijkt dat de aanvrager bij herhaling dienstbetrekkingen in het kader van artikel 60 verlaten heeft, en zich gedurende die dienstbetrekkingen reeds schuldig maakte aan werkverzuim. Toch past het die beslissing te herzien (volledige schorsing van het recht voor drie maanden met toepassing van artikel 16), waardoor achteraf de draad van dit recht weer kan opgenomen worden (wat een afschaffing op grond van artikel 6 niet toelaat)[562];
- de wet uitdrukkelijk voorziet in sancties (en in voorwaarden om die sancties op te leggen) wanneer het integratiecontract niet wordt nageleefd. Op een ingebrekestelling kan overeenkomstig artikel 16 een volledige of gedeeltelijke schorsing van het

557 T.T. Liège, 10e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 301.417.
558 T.T. Liège, 9e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.811.
559 T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.606 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 311.818.
560 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311.992.
561 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782.
562 T.T. Arlon, 4 décembre 2001, X / CPAS Florenville, RG 30.284.

bestaansminimum volgen gedurende hoogstens één maand, zodat het OCMW niet kan beslissen het bestaansminimum volledig af te schaffen[563];

- de sanctiebeslissing voor een periode van twee maanden jegens de betrokkene die niet is opgedaagd voor een aangeboden betrekking, nietig moet worden verklaard, aangezien de wet met uitzondering van de sanctie van één maand voor het integratiecontract, niet in een sanctie voorziet, behoudens de intrekking van het bestaansminimum[564];
- de intrekkingsbeslissing van het bestaansminimum wegens een gebrek aan medewerking en verzuim van naleving van het integratiecontract ongegrond is, aangezien het OCMW geen rekening heeft gehouden met de psychologische situatie van de betrokkene, noch met zijn gezondheid en zijn studies. De zogezegde inbreuken op het integratiecontract zijn ofwel onbestaande, ofwel onbelangrijk, en laten het OCMW niet toe om te beslissen de steun in te trekken[565];
- wanneer de beslissing gegrond is op verzuim van naleving van de verbintenissen uit het integratiecontract, en niet op de werkonwillige ingesteldheid, het OCMW het bestaansminimum niet onbeperkt in de tijd mag afschaffen, maar de sanctie van artikel 16 moet toepassen, namelijk een schorsing voor hoogstens één maand. Omdat er geen ingebrekestelling verricht is in overeenstemming met die beschikking, moet de beslissing nietig worden verklaard en het bestaansminimum toegekend[566];
- de afschaffingsbeslissing van de toeslag op het bestaansminimum, met als reden de eenzijdige en vrijwillige beëindiging van het contract voor socio-professionele integratie door de betrokkene, gerechtvaardigd is, aangezien het niet om een geïndividualiseerd project van sociale integratie gaat (er bestaat immers geen geschrift), noch om een tewerkstelling in het kader van «artikel 60»[567].

Ook is er aan herinnerd dat de vaststelling dat er een beroepsactiviteit wordt uitgeoefend die niet is aangegeven, op zich niet volstaat om het onmiddellijk en volledig verlies te veroorzaken van het recht op bestaansminimum voor die periode van bedrijvigheid.[568]

Pas wanneer het OCMW bewijst dat een activiteit wordt uitgeoefend die niet is aangegeven, en de betrokkene niet in staat blijkt om bewijskrachtige gegevens aan te dragen aan de hand waarvan de inkomsten uit die activiteit kunnen worden vastgesteld, schiet hij tekort in zijn medewerkingsplicht en is de beslissing om het bestaansminimum af te schaffen, gerechtvaardigd.[569]

Zekere gerechten hebben andermaal bevestigd dat de bewijslast met betrekking tot het vervullen van de toekenningsvoorwaarden voor het bestaansminimum, weliswaar bij de aanvrager rust, maar dat zulks geenszins betekent dat het OCMW geen enkele verplichting zou hebben bij de samenstelling van dit bewijs. Het kan er niet mee volstaan slechts één keer een bezoek aan huis te brengen.[570]

---

563 T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.026.
564 T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 314.695.
565 T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 110.683.
566 T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.624/01.
567 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.357/01 et 17.1130/01.
568 T.T. Liège, 9e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.747.
569 T.T. Charleroi, 11e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Binche, RG 59.223R-10031HR.
570 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

De in 2001 geproduceerde rechtsspraak heeft in dit verband geherpreciseerd dat het vertrouwen bij het verrichten van het sociaal onderzoek, van beide kanten moet komen, zodat de maatschappelijk werkster niet onverwachts een bezoek mag brengen. Om zinloos bezoek te vermijden, moet zij er zich vooraf van vergewissen dat de betrokkene aanwezig zal zijn. Hiertoe moet zij haar bezoek aan de betrokkene aankondigen (kort voordien, zodat deze niet de gelegenheid heeft de zaken anders voor te stellen dan ze zijn).[571]

Ten aanzien van de studie gebaseerd op de rechtspraak van 2000, kan vastgetsled worden dat bepaalde rechtbanken vernieuwend werk hebben verricht door te bepalen dat verrassingsbezoeken een middel zijn om een bepaalde situatie te controleren, maar dat bij een eerste aanvraag een afspraak maken met de aanvrager een middel is om kennis te nemen van zijn situatie en de plaats te bezoeken. Het OCMW kan ook contact opnemen met de gemeentelijke administratie, de buren en de eigenaars. Het OCMW dat zich steunt op drie onverwachte bezoeken (ze werden niet aangekondigd en er werd geen afspraak vastgelegd), kan geen exact beeld hebben van de werkelijke situatie, en bijgevolg het bestaansminimum niet weigeren omdat er geen echt verblijf is.[572]

De beslissing moet nietig worden verklaard wanneer de onvoorziene bezoeken eerst zonder resultaat blijven, maar vervolgens, eens de maatschappelijk werkster haar komst aankondigt, wel kunnen doorgaan.[573]

Conform de meerderheidsrechtspraak van het jaar 2000, werd er bepaald dat, wanneer het OCMW zijn onderzoek beperkt tot een poging om de betrokkene te bezoeken, dit niet kan volstaan om te besluiten dat deze geen medewerking verleent en dat het recht op bestaansminimum bijgevolg terecht mag geweigerd worden. Loutere vermoedens uit het verleden die nooit bevestiging hebben gekregen, kunnen geen intrekkingsbeslissing van het bestaansminimum rechtvaardigen. Indien het OCMW een mogelijk bedrog vermoedt, moet het een bijkomend onderzoek gelasten.[574]

Sommige rechtbanken hebben overigens bevestigd dat het aan het OCMW is om indien nodig een initiatief te nemen zodat het bij andere administraties volledige en betrouwbare inlichtingen kan verwerven, met name over de gezinssituatie.[575]

Dit is des te meer het geval wanneer een eerder toegekende steun wordt ingetrokken, aangezien het aan het OCMW is om de aangevoerde reden te bewijzen.[576]

De beslissing waarbij het bestaansminimum wordt afgeschaft omdat de aanvrager een eis tot onderhoudsgeld moet indienen tegen zijn echtgenote, moet nietig worden verklaard, aangezien het behoud van het bestaansminimum hier op geen enkel ogenblik afhankelijk was van gemaakt. Indien het OCMW ervoor kiest de mogelijkheid bepaald bij artikel 6 te benutten, is het niet meer dan normaal dat het de betrokkene hiervan verwittigt, en in deze bijstand verleent vanuit zijn wettelijke adviesopdracht, met name door samen met hem na te gaan of zo'n eis tegen de echtgenote mogelijkheden biedt. Zolang dit onderzocht wordt, mag

---

571 T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365.
572 T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250.
573 T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365.
574 T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158.
575 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.
576 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R.

het de betrokkene het bestaansminimum niet ontzeggen, voor zover de andere toekenningsvoorwaarden voor het bestaansminimum alle aanwezig zijn.[577]

Aldus hebben de rechtbanken de in 2000 naar boven gekomen beginselen bevestigd door inzonderheid te oordelen dat :

- niet thuis geven bij bezoeken aan huis op zich geen rechtvaardiging vormt om het bestaansminimum te weigeren, met name indien de afwezigheid (afwezigheden) gerechtvaardigd is (zijn), inzonderheid doordat de betrokkene dagelijks een bezoek bracht aan zijn twee jonge kinderen die bij hun moeder wonen in de grensstreek.[578] Het is de aanvrager niet verboden een belangrijk deel van zijn dagen of zelfs nachten buiten zijn woonplaats door te brengen, noch om een gevoels- of seksleven te leiden en regelmatige relaties te onderhouden met iemand anders[579];
- de verplichting om op het grondgebied van de gemeente te verblijven, niet mag worden gelijkgesteld met een toewijzing als verplichte plaats van inschrijving, waardoor de bestaansminimumgerechtigde steeds binnenshuis zou moeten blijven in afwachting van een eventueel bezoek door een vertegenwoordiger van het OCMW[580];
- het bestaansminimum niet kan geweigerd worden omdat de bestaansminimumgerechtigde niet thuis gaf ter gelegenheid van verschillende bezoeken door de maatschappelijk werkster die poolshoogte kwam nemen van de situatie. Uit de afwezigheid van de betrokkene, ook al gebeurt dit frequent, noch uit zijn aanwezigheid op een ander adres (waarvan men overigens op de hoogte is), mag worden afgeleid dat hij geen werkelijke verblijfplaats heeft op het opgegeven adres[581];
- het OCMW niet mag beslissen om het bestaansminimum af te schaffen wegens een gebrek aan medewerking bij de vaststelling van de gewoonlijke verblijfplaats, wanneer het zich uitsluitend steunt op de afwezigheid van de betrokkene bij verrassingsbezoeken, terwijl andere gegevens uit het dossier (bewijs betaling huur,…) aantonen dat dit verblijf echt is[582].

Er werd bevestigd dat het niet beantwoorden van één of twee convocaties weliswaar een gebrek aan medewerking uitmaakt, maar dat het OCMW toch nog moet aantonen dat de sociaal verzekerde geen medewerking verleent. Dit bewijs moet zeker zijn en mag geen ruimte laten voor twijfel, aangezien het om een onderneming gaat die aanleiding kan zijn tot afschaffing van een recht.

Soms kunnen door een verzoeker aangebrachte bewijzen zo eigenaardig overkomen dat ze als een gebrek aan medewerking kunnen worden opgevat. Bij bevestiging van een OCMW-beslissing door een arbeidsgerecht keert de uitspraak zich aldus tegen de aanvrager. Een

---

577 T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 28.602/00.

578 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365 ; T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 302.100 ; T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

579 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R.

580 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112.467.

581 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Liège, 9e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.284 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112.467.

582 T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112.467.

steunaanvrager of –trekker wekt de indruk gedurende meer dan de ingeschreven uren in een restaurant te werken, waarbij het bestuur zich steunt op het steeds weer aanbrengen van een kopie van de RVA-controlekaart. Bovendien, zo argumenteert de geadieerde arbeidsrechter, was het verwonderlijk dat verzoekster geen loonfiches kon overleggen, zodat een overzicht van de financiële toestand uitsluitend aan de hand van de voorgelegde tijdelijke contracten moest worden opgemaakt[583].

3.2.4.2. De sanctie bij gebrek aan medewerking of informatie

De rechtspraak uit 2001 verschilt niet van de rechtspraak uit 2000. Wanneer het gebrek aan medewerking of informatie waarop de beslissing tot weigering of intrekking van het recht op bestaansminimum steunt, niet aangetoond is, moet die beslissing volgens de gerechten nietig worden verklaard. Omgekeerd zal de door de gerechten vastgestelde afwezigheid van medewerking of informatie van de aanvrager veelal meebrengen dat de weigerings- of intrekkingsbeslissing van het OCMW bevestigd wordt.[584] [585]

Sommige gerechten spreken evenwel een heropening van de debatten uit vóór ze het gebrek aan medewerking bevestigen, opdat de aanvrager de gevraagde gegevens zou kunnen overmaken.[586] Wanneer de zaak opnieuw wordt behandeld en de betrokkene alle gevraagde ophelderingen kan verschaffen, oordeelt de rechtbank dat de weigeringsbeslissing ingevolge een gebrek aan medewerking nietig moet worden verklaard. Wel krijgt de aanvrager de les mee dat het bestaansminimum hem in de toekomst slechts zal worden toegekend zo hij voortaan op een constructieve manier meewerkt met het OCMW – het bestaansminimum is een recht, met als keerzijde verplichtingen.[587] Soms kennen de gerechten het bestaansminimum of de gevraagde steun tijdelijk toe, en vestigen ze de aandacht van de aanvrager op het feit dat hij moet meewerken door elke maand zijn inkomstenbedrag te bezorgen. Het bestaansminimum zal ingetrokken worden wanneer dit niet gebeurt.[588]

De Arbeidsrechtbank van Brussel concludeerde dat gezien het gebrek aan medewerking en de halsstarrige weigering van de eisende partij om zijn volledige inkomsten en die van zijn partner mee te delen, het OCMW terecht het bestaansminimum heeft geweigerd[589]. In dezelfde zin moet een OCMW een bestaansminimum niet toekennen aan een aanvrager die door zijn houding het OCMW niet in staat stelt om na te gaan of de wettelijke voorwaarden vervuld zijn[590].

Een OCMW mag op grond van onnauwkeurige en onvolledige antwoorden op concreet gestelde vragen, volgens de Antwerpse Arbeidsrechtbank[591], terecht de materiële hulp weigeren. Nadat een OCMW tevergeefs drie maanden heeft gewacht op informatie m.b.t. het

---

583 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 4 mei 2001, X / OCMW Tongeren, AR. 2481/2000.

584 T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Tournai, RG 72.528 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 14.373/01.

585 Arbrb. Hasselt, 1ste K, 18 januari 2001, X / OCMW Houthalen, AR 2001708.

586 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Huy, 2e ch., 2 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

587 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13.371/01.

588 C.T.Liège, 8ème chambre, 28 mars 2001, CPAS Liège / X, RG 29.683.

589 Arbrb. Brussel, 20ste K, 12 juli 2001, X / OCMW Ternat, AR. 80.83/98 en 80.84/98.

590 Arbrb. Brugge, 6de K, 06 december 2001, X / OCMW Brugge, AR. 13.664.

591 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 291.111; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.411.

inkomen van een onderhoudplichtige, mag het het bestaansminimum worden geweigerd aangezien een sociaal onderzoek onmogelijk was[592].

In dezelfde zin oordeelde de Arbeidsrechter te Gent dat, gelet op wat voorafgaat en gezien de rechtbank slechts kan vaststellen dat verzoekster nalaat de vereiste informatie en duidelijkheid te verschaffen en aldus in gebreke blijft naar behoren samen te werken met het OCMW, het besluit moet zijn dat het OCMW terecht tot de stopzetting van het bestaansminimum is overgegaan[593].

De rechtbanken hebben geoordeeld dat het OCMW terecht besliste om het bestaansminimum af te schaffen[594] omdat de eisende partij nagelaten had :

- contact op te nemen met het OCMW dat aldus onmogelijk kon nagaan of er al dan niet (nog) van behoeftigheid sprake was en of verzoeker, in voorkomend geval, al dan niet (verder) aan de voorwaarden voldeed om aanspraak te kunnen maken op het bestaansminimum[595];
- mee te werken aan het sociaal onderzoek;
- het OCMW in kennis te stellen van een verblijf in het buitenland[596];
- een attest van de wijkagent binnen te brengen teneinde het bewijs te leveren dat de aanvrager wel degelijk op het door hem opgegeven adres woont[597];
- een huurcontract voor te leggen[598].

Ook "geweld" wordt gelijk geschakeld met gebrek aan medewerking; ingeval een BM-gerechtigde door zijn agressieve houding het maatschappelijk onderzoek belemmert, kan het bestaansminimum onmiddellijk worden ingetrokken[599]. Het kan volgens de Arbeidsrechtbanken immers niet worden getolereerd dat geweld gebruikt wordt t.a.v. een maatschappelijk assistente die haar werk doet.

Ten slotte kan de rechtbank de door een verzoeker afgelegde foutieve verklaringen gelijk stellen met bedrog. Dit is het geval indien de Arbeidsrechtbank besluit dat de huurovereenkomst werd vervalst teneinde de indruk te wekken dat eiseres alleen met haar jongste dochter op het aangeduide adres verbleef. Aldus stond voor de rechtbank vast dat eiseres welbewust belangrijke informatie over haar verblijfplaats en de samenstelling van haar gezin heeft verzwegen. Het OCMW kon op grond hiervan terecht het BM intrekken[600].
Gelijkaardig is het geval waarbij de Arbeidsrechtbank bedrieglijk opzet vaststelde nadat aan het licht kwam dat de aanvrager huurinkomsten genoot. De rechter oordeelde ook hier dat het OCMW op grond van onnauwkeurige en onvolledige antwoorden terecht de materiële hulp

---

592 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 28 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 332.559.

593 Arbrb. Gent, 10de K, 18 mei 2001, X / OCMW Destelbergen, AR. 136.730/98.

594 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.617; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.556; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 23 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.811; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 23 april 2001, bestaansminimum. X / OCMW Antwerpen, AR. 327.812; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 333.534.

595 Arbrb. Gent, 10de K, 20 april 2001, X / OCMW Destelbergen, AR. 147.977/00.

596 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 10 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 333.534.

597 *Id. Ibid.*

598 *Id. Ibid*.

599 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 11 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 324.826.

600 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 11 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.661. In een analoge situatie vonniste een andere Arbeidsrechtbank in dezelfde zin: Arbrb. Hasselt, 1ste K, 16 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR. 2012806.

weigerde[601]. De conclusie van een Antwerpse rechters is dan ook zeer duidelijk: *de sanctie bij vrijwillige onjuiste of onvoldoende aangifte is dat het OCMW de lasten van het bestaansminimum niet ten laste dient te nemen*[602].
De rechtbanken zijn evenwel voorzichtig met het kwalificeren van handelingen als bedrog. Indien bepaalde vaststellingen wel een aanleiding kunnen zijn om een ernstig onderzoek op te starten maar veel te gering zijn om een bestaansminimum af te schaffen wegens bedrieglijk opzet, en het OCMW laat na om dit grondig onderzoek uit te voeren, dan is een afschaffing van het bestaansminimum om die redenen volkomen onterecht[603].

3.3. De beslissing van het OCMW

3.3.1 Wie neemt de beslissing ?

Er is aan herinnerd dat alleen de Raad voor Maatschappelijk Welzijn bevoegd is om het bestaansminimum toe te kennen of af te schaffen. Een maatschappelijk werkster kan zich niet in de plaats stellen van dit beraadslagend orgaan, noch van het bijzonder comité dat desgevallend in de schoot van de raad is opgericht. Zij mag het bestaansminimum dus niet opschorten, zelfs niet preventief.[604]

3.3.2. De motivering

De rechtbanken bevestigen overtuigd dat de regels met betrekking tot de motivering van bestuurshandelingen zoals met name voorzien in de wet van 29 juli 1991 van toepassing zijn op de beslissingen van het OCMW[605]

De motivering van de beslissing strekt er met name toe om controle door de rechter toe te laten. Aldus moet de rechtbank eerst nagaan of het OCMW de artikelen 2 en 3 van de wet van 1991 geëerbiedigd heeft.[606]

De in 2001 geproduceerde rechtspraak heeft bevestigd dat de vereiste motivering afdoende moet zijn, dat wil zeggen dat in de handeling duidelijk moet worden aangegeven welke overwegingen in feite en in rechte aan de basis liggen van de beslissing.[607]

De weigeringsbeslissing die bepaalt dat «u vrijwillig het gezinsverblijf verlaat om autonoom en zelfstandig te kunnen leven», is adequaat gemotiveerd. De motivering verwijst naar de specifieke situatie van de aanvraagster die besloten heeft om een autonoom leven te leiden en

---

601 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.411.

602 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.411; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 19 december 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR. 336.352.

603 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 3 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 335.355, AR. 335.356 en AR. 335.357.

604 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Mons, RG 93.306.

605 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL.

606 T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

607 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.624/01 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

hiertoe het gezin dat in haar levensonderhoud voorzag, verlaten heeft, zonder dat hierbij sprake is van een breuk in de familiale relatie.[608]

Wanneer de beslissing de feitelijke overwegingen die aan de beslissing ten grondslag liggen niet meedeelt, is de motivering niet adequaat en moet de beslissing nietig worden verklaard.[609] Dit is het geval voor een beslissing die gemotiveerd wordt vanuit het feit dat de aanvrager ontslagen is wegens ongerechtvaardigde afwezigheden. Hieruit mag immers niet afgeleid worden dat hij de toekenningsvoorwaarden van het bestaansminimum niet vervult, aangezien de wet geen sancties oplegt voor redenen die de oorsprong vormen van de aanvraag.[610]

Overeenkomstig de gevestigde rechtspraak, houdt het aangeven van de feitelijke overwegingen, in dat duidelijke en concrete feitelijke gegevens moeten worden opgegeven. De burger moet in de handeling zelf de redenen voor de beslissing terugvinden, zonder dat het voor hem noodzakelijk is het administratief dossier te raadplegen.[611]

In 2001 wordt eraan herinnerd dat de motivering uit de handeling zelf moet voortvloeien, niet uit het dossier waarop ze is gegrond.[612]

Evenzo hebben de rechtbanken eraan herinnerd dat de beslissingen leesbaar en begrijpelijk moeten zijn om toe te laten de beroepsprocedure te benaarstigen. Ze moeten de feitelijke omstandigheden vermelden die er het OCMW toe gebracht hebben een besluit te nemen.[613]

De beslissing moet voldoende gemotiveerd zijn, zodat de aanvrager kan oordelen of het wenselijk is een beroep in te stellen en de rechtbank de relevantie van de beslissing kan nagaan. [614]

Elke beslissing die niet of onvoldoende gemotiveerd is, is onregelmatig, moet nietig worden verklaard en verhindert dat de beroepstermijn aanvangt.[615]

Onduidelijkheid in de motivering speelt in het voordeel van de aanvrager, temeer daar de rechter aan de hand van de stukken in het dossier zelf kan vaststellen dat de aanvrager aanspraak kan maken op het bestaansminimum[616]. De rechtbanken moeten evenwel nakijken of de voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op het bestaansminimum werden vervuld zelfs indien de beslissing niet correct tot staned gekomen is[617].

---

608 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 714/N/2001.

609 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311.992 ; T.T. Dinant, 7e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Ciney, RG 60.496 et 60.633 ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 111.142.

610 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311.992.

611 T.T. Dinant, 7e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Ciney, RG 60.496 et 60.633.

612 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

613 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL.

614 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M.

615 T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1316/2001.

616 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 11 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 332.22; arbrb. Leuven, 2de K, 3 oktober 2001, X / OCMW Landen, AR. 601/01.

617 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 22 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.799; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 22 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 333.676; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 16 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 320.699.

Overeenkomstig de gebruikelijke rechtspraak is de sanctie voor een gebrek aan motivering : de nietigverklaring van de beslissing of de weigering ze toe te passen, waarbij de rechtbank zich in de plaats stelt van het OCMW om ten gronde uitspraak te doen.[618] [619] De in 2001 geproduceerde rechtspraak heeft bevestigd dat, aangezien het beroep niet alleen strekt tot de nietigverklaring van een beslissing, maar ook en zelfs in hoofdzaak de bedoeling heeft om een subjectief recht te doen erkennen, de rechtbank over de bevoegdheid beschikt om haar beslissing in de plaats te stellen van de administratieve beslissing die om die reden aangetast is door nietigheid. De rechtbank moet wel onderzoeken of de wettelijke voorwaarden voor het recht, berekend op het geëiste bedrag, in deze zaak vervuld zijn.[620]

Zoals in 2000, is de rechterlijke macht, wanneer de beslissing van het OCMW geen enkele motivering bevat die voldoet aan de wet, bevoegd om datgene te volbrengen wat de administratieve overheid nagelaten heeft te doen, door toepassing te maken van de wettelijke beschikkingen met betrekking tot het al dan niet erkennen van het opgeëiste recht.[621]

Ook in 2001 werd bevestigd dat tegenover de beoordelingsvrijheid van de administratieve overheid, de verplichting om de bestuurshandelingen formeel te motiveren, van een fundamenteel belang lijkt te zijn, niet alleen omdat ze bijdraagt tot de idee van een eerlijk proces, maar ook omdat ze de rechter de mogelijkheid bezorgt om bij de uitoefening van zijn controletaak na te gaan of er een heldere, duidelijke, concrete en relevante motivering is. Bij gebrek aan een adequate motivering die het mogelijk zou maken inzicht te verwerven in de omstandigheden die het OCMW ertoe gebracht hebben gebruik te maken van zijn beoordelingsvrijheid op grond van artikel 13, moeten de gerechten de administratieve beslissing nietig verklaren en datgene volbrengen dat eigenlijk onderdeel is van de taken van de administratieve overheid. Zo hebben de rechtbanken van de gelegenheid gebruik gemaakt om eraan te herinneren dat een wijziging in het algemeen beleid van het OCMW (= stelselmatig de inkomsten van samenwonenden in aanmerking nemen) geen afdoende motivering is voor een concreet, individueel dossier.[622]

In dezelfde lijn is gevonnist dat het OCMW over een beoordelingsvrijheid beschikt die nochtans de motiveringsplicht niet opheft. Zo moet de beslissing die niet aangeeft dat het OCMW zijn beleid heeft veranderd, nietig worden verklaard.[623]

Een beslissing die slechts stijlformules bevat die de ware motieven van het OCMW moeten verhullen, is niet afdoende gemotiveerd en moet vernietigd worden[624].

---

618 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

619 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 22 juni 2001, X / OCMW Schoten, AR. 332.512; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 26 april 2001, X / OCMW Ham, AR. 20712; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 321.081; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 28 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 324.569; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 328.353; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 19 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.793; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 14 maart 2001, DH.N., X / OCMW Wommelgem, AR. 321.687, AR. 322.896, AR. 322.897.

620 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00.

621 T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 111.142.

622 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M.

623 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 6 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M.

624 Arbh. Gent (Afdeling Brugge), 6de K, 15 november 2001, X / OCMW Blankenberge, AR. 2001/168.

Ook volledig in de lijn van de rechtspraak van het jaar 2000, bleven de sociale gerechten beslissingen van het OCMW nietig verklaren die volgende motivering meekregen :

- -«het deel van de in aanmerking te nemen inkomsten dat het vrijgesteld bedrag bepaald bij artikel 12bis van het K.B. van 30/10/1974 overschrijdt, overtreft het jaarbedrag van het bestaansminimum»[625];
- -«voorwaarde betreffende de mogelijkheid van de begunstigde om voldoende bestaansmiddelen te verschaffen (persoonlijke inspanningen of met andere middelen). Wij nodigen de aanvraagster uit de dienst aan te spreken die tot plaatsing is overgegaan zonder voordien het OCMW te hebben geraadpleegd»[626];
- *«voorwerp van een wijziging»* (als enige motivering) is geen adequate motivering in voormelde betekenis.[627] Een beslissing voldoet niet aan de motiveringsplicht wanneer ze zich, zoals in deze zaak, beperkt tot het aangeven van een wijziging die opgetreden is in de situatie van de begunstigde, zonder zich de moeite te getroosten om te letten op de concrete omstandigheden en de gevolgen die deze wijziging meebrengt voor de berekeningswijze van het bestaansminimum van de eiser. De beknopte motivering van de aangevochten beslissing laat de bestemmeling niet toe de reden te achterhalen van het OCMW om hem eerder in de categorie samenwonenden dan wel in de categorie alleenstaanden te rangschikken[628];
- «op Uw verzoek is de beslissing herzien. U bent gehoord op deze zitting. U is uitgelegd op welke gegevens het Vast Bureau zich gesteund heeft om te besluiten dat U een bestaansminimum, bedrag samenwonenden, moest worden toegekend»[629];
- de betrokkene blijft voortwerken voor een onderneming die niet levensvatbaar is, in plaats van elke beroepsactiviteit stop te zetten in het belang van de ganse maatschappij[630];
- het centrum is territoriaal onbevoegd wegens de inschrijving in het bevolkingsregister en er wordt kinderbijslag ontvangen[631];
- «de aanwerving door een V.Z.W. zonder bindingen met het OCMW wordt niet aanvaard. Niettemin zal uw dossier opnieuw worden onderzocht in het kader van de 5 te onderzoeken betrekkingen»[632];
- de vermelding dat de verklaringen van de aanvraagster enerzijds, en de door het OCMW ingewonnen inlichtingen anderzijds, een tegenstrijdigheid bevatten, zonder aan te geven of het om de verblijfplaats gaat, of om inkomsten, werkbereidheid[633];
- een sanctie (bestaansminimum twee maanden afgeschaft) zo onduidelijk motiveren, dat de aanvrager op het dwaalspoor wordt gebracht, waardoor hij ten onrechte denkt dat hij na het verstrijken van die twee maanden opnieuw het bestaansminimum zal genieten, zonder dat een nieuwe aanvraag nodig is[634];

---

625 T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Fléron, RG 313.401.
626 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M.
627 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00.
628 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00.
629 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL.
630 T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Burdinne, RG 46.850, 47.353 et 53.615.
631 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M.
632 T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 111.142.
633 T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.
634 T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 314.695.

- het alleenstaande feit dat de verzoekster niet inging op de uitnodiging om gehoord te worden door het Bijzonder Comité, is ruimschoots onvoldoende als motivering voor een weigeringsbeslissing[635];
- *onbevoegdheid OCMW* is een stijlformule en laat de aanvrager niet toe de precieze redenen te achterhalen waarom hem geen bestaansminimum wordt toegekend[636];
- een weigeringbesluit dat stelt dat aanvraagster "maar weinig inspanningen doet om haar recht op een bestaansminimum op te volgen en zich niet persoonlijk op de sociale dienst heeft aangeboden"[637].

Eveneens niet afdoende motivering vertoont een beslissing waarbij een bestaansminimum werd geweigerd omdat het inkomen van de eiser te groot was, maar waarin het OCMW in het motiverende gedeelte van de beslissing naliet het inkomen te vermelden alsook de grens waarboven geen bestaansminimum kan worden toegekend; de eiser kon zich aldus geen oordeel vormen over het inkomen dat het OCMW in aanmerking genomen had[638].

De motivering van een beslissing tot stopzetting van het bestaansminimum met de motivering dat betrokkene niet de studies volgt die het OCMW wenst, is op geen enkele rechtsgrond gesteund[639]; betrokkene moet integendeel een vrije keuze genieten wat de te volgen studierichting betreft. Een dergelijke voorwaarde kan door het OCMW geenszins worden opgelegd.

Daarenboven werd er in 2001 gevonnist dart, wanneer het dossier van het OCMW niet voldoende gemotiveerd of onderbouwd is, de afschaffing van het bestaansminimum voorbarig is.[640]

3.3.3. De betekening

De beslissing van toekenning, weigering of herziening moet aan de betrokkene worden betekend binnen de acht dagen nadat ze genomen is. De beroepstermijn begint te lopen na de betekening.

De sociale gerechten hebben bevestigd dat dit moet gebeuren aan de hand van een ter post aangetekend schrijven. Een gewone brief die door de maatschappelijk werkster is verzonden, is niet wettig betekend. De beroepstermijn begint niet te lopen.[641]

De wet bevat geen enkele sanctie voor een onregelmatige betekening of voor een betekening die niet geschiedt. Volgens de rechtspraak begint de beroepstermijn niet te lopen zo de beslissing onregelmatig betekend is.[642]

---

635 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 26 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 335.49.
636 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 331.942.
637 Arbrb. Gent, 10de K, 05 januari 2001, X / OCMW Nevele, AR. 132.884/97.
638 Arbrb. Kortrijk (Afdeling Roeselare), 7de K, X / OCMW Ledegem, AR. 38342.
639 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 9 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327/652.
640 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Auderghem, RG 24.741/00.
641 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 6.780/01.
642 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 636/w/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 6.780/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 14.373/01.

Ingeval een OCMW niet kan aantonen dat een beslissing tijdig en op het juiste adres is betekend, zal worden aangenomen dat een rechtsvordering ertegen tijdig en regelmatig werd ingesteld en ontvankelijk moet worden geacht[643].

Zo hebben de sociale gerechten, conform de rechtspraak van 2000, geoordeeld dat, bij verschillende opeenvolgende aanvragen en beslissingen tot toekenning van het bestaansminimum voor een lange periode, het beroep tegen de weigeringsbeslissing van het bestaansminimum voor een deel van die periode waarin de betrokkene nog steeds de voorwaarden vervulde, ontvankelijk is, zelfs buiten termijn, aangezien bij verzuim van betekening een sanctie geldt, namelijk dat de beroepstermijn zolang niet aanvangt (analoge toepassing van de sanctie uit de artikelen 14, 15 en 16 van de wet van 11 april 1995. Bij gebrek aan betekening kon de betrokkene immers niet ingelicht worden over zijn mogelijkheid om een beroep in te dienen).[644]

Op te merken valt dat een in 2001 uitgesproken vonnis bepaald heeft dat verzuim van betekening aan de voorlopige bewindvoerder van de aanvrager, niet de nietigheid van de beslissing meebracht krachtens artikel 488*bis* k) van het Burgerlijk Wetboek.[645]

3.3.4. Het ogenblik van uitwerking van de beslissing

Er is aan herinnerd dat het ogenblik van uitwerking van de beslissing inzake bestaansminimum kan verschillen naargelang het gaat om een toekenningsbeslissing, of om een beslissing van vermindering, schorsing of intrekking.

De rechtspraak van 2001 heeft bevestigd dat de beslissingen die het bestaansminimum toekennen of verhogen na een door de betrokkene ingediend verzoek, uitwerking hebben op de datum van ontvangst van dit verzoek.[646] Aldus heeft de beslissing van toekenning of verhoging uitwerking vanaf de datum van ontvangst van de aanvraag.[647]

Artikel 24, eerste alinea van het Koninklijk Besluit van 30 oktober 1974 houdende algemeen reglement betreffende het bestaansminimum, beschikt dat het bevoegde centrum binnen de 30 dagen die volgen op de ontvangst van de aanvraag een gemotiveerde beslissing neemt, met uitwerking vanaf de dag van ontvangst van de aanvraag. Die beschikking strekt er in de eerste plaats toe de aanvrager toe te laten een beroep in te stellen bij de Rechtbrank in geval van nalatigheid van het centrum.[648]

Aangezien artikel 9, §2, van de BM-wet bepaalt dat de beslissing houdende toekenning of verhoging van een bestaansminimum uitwerking heeft op datum van ontvangst van die aanvraag, moet het OCMW dat die regel toepast hieraan geen bijzondere motivering in rechte of in feite te verbinden[649].

---

643 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 21 april 2001, X / OCMW Lobbes, AR. 328.352.

644 C.T. Bruxelles, 8e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 37.260 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 636/w/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 6.780/01.

645 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 28.455/00.

646 T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.298.

647 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Somme-Leuze, RG 59.645.

648 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 51.452, 51.453.

649 Arbh. Gent (Afdeling Brugge), 5de K, 26 oktober 2001X / OCMW Damme, AR. 2001/051.

Komt er een einde aan de onduidelijkheid omtrent de gezinstoestand van de aanvrager tijdens de procedure en blijkt de aanvrager dan te voldoen aan alle voorwaarden, dan erkent de rechtbank het recht op bestaansminimum vanaf de laatste aanvraag[650].

Zoals in 2000, kan het OCMW in beginsel geen bestaansminimum met terugwerkende kracht toekennen op verzoek.[651]

Overeenkomstig de vonnissen uitgesproken in 2000, heeft de de rechtspraak beslist dat een beslissing die het bestaansminimum afschaft of vermindert, geen terugwerkende kracht kan hebben, en heeft ze integendeel uitwerking op de dag van de beraadslaging door de Raad, of op de datum van betekening van de beslissing buiten de wettelijke termijn. De beslissing om het bestaansminimum af te schaffen gedurende drie maanden, is gegrond, behalve wat haar terugwerkende kracht betreft, aangezien de reglementering niet toelaat dat een beslissing tot afschaffing of vermindering van het bestaansminimum zo'n uitwerking krijgt (dit is voorbehouden aan de beslissingen tot toekenning of verhoging van het bestaansminimum). De beslissing kan pas uitwerking krijgen vanaf de dag waarop ze genomen is, voor zover de betekening heeft plaatsgevonden binnen de acht dagen.[652]

Nochtans bestaat er volgens sommige vonnissen in 2001 een mogelijkheid om van dit principieel verbod van terugwerkende kracht af te wijken, zelfs bij toekenning van het bestaansminimum op verzoek.[653] Het OCMW kan immers ook overeenkomstig artikel 7, § 1, 1° van de Bestaansminimumwet ambtshalve een bestaansminimum toekennen, in welk geval het, met toepassing van artikel 24 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974, zelf de datum moet bepalen waarop zijn beslissing in werking treedt. Er wordt aan herinnerd dat dit uitzondelijk mogelijk is, wanneer er uitzonderlijke omstandigheden zijn waardoor de betrokkene verhinderd was om een aanvraag in te dienen voor een eerdere periode.[654]

Aldus kan het bestaansminimum niet worden toegekend voor het verleden zonder dat de aanvrager zelf op dit ogenblik een uitdrukkelijk verzoek heeft ingediend, of zonder dat de staat van behoeftigheid destijds door het OCMW is vastgesteld, zodat dit ambtshalve had moeten optreden.[655]

Zoals aangegeven door de in de loop van 2000 geproduceerde rechtspraak, worden beschouwd als uitzonderlijke omstandigheden :

- het feit dat de aangevochten administratieve beslissing van het R.V.A. (verwerpt de aanvraag voor wachtuitkeringen) slechts achteraf betekend is, wat een geval van overmacht is waardoor de termijn van aanvraag voor het bestaansminimum bij het bevoegde OCMW geschorst is. De betrokkene was er immers te goeder trouw van overtuigd dat hij het bestaansminimum niet nodig zou hebben[656];

---

650 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 19 december 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 334.331.

651 T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Tournai, RG 72.528.

652 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 30.494/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.042.

653 C.T.Liège, section de Neufchateau, 11ème chambre, 24 octobre 2001, X / CPAS Etalle, RG 3.483/01.

654 C.T.Liège, section de Neufchateau, 11ème chambre, 24 octobre 2001, X / CPAS Etalle, RG 3.483/01 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R.

655 T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.298.

656 T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.298.

- het feit dat de betrokkene zich aangemeld heeft op de gemeentelijke administratie om aangifte te doen van een adreswijziging en een aanvraag in te dienen voor toekenning van het bestaansminimum, maar voor dit laatste onverrichter zake is teruggekeerd, aangezien het bevoegde bureau gesloten was (verlof)[657];
- het feit dat de aanvraag laattijdig is omdat een OCMW gedraald heeft bij zijn beslissing zich onbevoegd te verklaren[658].

Men erkent nog steeds dat het OCMW in zo'n geval in werkelijkheid twee beslissingen neemt : een eerste, als antwoord op de eis en met uitwerking vanaf de dag van ontvangst van de aanvraag, en een tweede, ambtshalve, met terugwerkende kracht voor de eerdere periode.[659]

In een rechtszaak waarin de aanvrager het bestaansminimum met terugwerkende kracht vroeg omdat zijn aanvraag naar zijn zeggen laattijdig was door een foutief advies, oordeelde de rechtbank[660]: "*Zelfs als het bestaan van een foutief advies wordt aanvaard, dan nog is onbekend wanneer eiser dit advies inwon en welke de precieze inhoud daarvan was, en vooral toch blijft het onverklaarbaar dat eiser zich niet bij verweerder (OCMW) zelf heeft bevraagd; hij kan derhalve zijn laattijdigheid niet afwentelen".*

3.4. De betaling

3.4.1. De wijzen van betaling

De geanalyseerde rechtspraak heeft duidelijk herbevestigd dat de praktijk waarbij het bedrag van het toegekende bestaansminimum maandelijks rechtstreeks betaald wordt aan het opvangtehuis via requisitoirs die van maand tot maand verlengd worden, dit om de kosten van verblijf in die instelling te dekken, onwettig moet verklaard worden, wegens strijdig met artikel 1410, § 2, 7°van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd door artikel 21 van de wet van 7 augustus 1974. Uitbetaling in handen van de begunstigde zelf is dus onbetwistbaar het beginsel.[661]

Bevestigd wordt dat een stempelformaliteit opleggen niet in strijd is met de menselijke waardigheid. Een OCMW dat een dagelijkse prikformaliteit oplegt, voert een redelijke controlemaatregel in met betrekking tot de materiële situatie van de betrokkene die door de wet wordt toegelaten en correct in verhouding staat tot de zaak. Het gaat niet om een ingestelde vervolging, ontneemt de betrokkene zijn individuele vrijheid niet en is niet onverenigbaar met de artikelen 12 en 22 van de Grondwet, aangezien het gewoon een onderzoeksmaatregel is met betrekking tot het administratief dossier die het OCMW kan opleggen, gelet op de ruime onderzoeksformaliteiten waarin de wet voorziet.[662]

In 2001 werd er namelijk bepaald dat het verzoek aan het OCMW om elke maand van het bestaansminimum, bedrag voor alleenstaanden, waarop de aanvrager recht heeft vanaf 1 juli

---

657 T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R.
658 C.T.Liège, section de Neufchateau, 11ème chambre, 24 octobre 2001, X / CPAS Etalle, RG 3.483/01.
659 C.T.Liège, section de Neufchateau, 11ème chambre, 24 octobre 2001, X / CPAS Etalle, RG 3.483/01.
660 Arbrb. Brugge, 6de K, 4 januari 2001, X / OCMW Damme, AR. 99.877.
661 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00.
662 T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1316/2001.

2000, enerzijds een som van 13.000 BF te storten op zijn rekeningnummer bij de post, en anderzijds het maandelijks saldo van dit bestaansminimum, bedrag voor alleenstaanden, vast te zetten, om hem vervolgens in staat te stellen zich fatsoenlijk te vestigen, gegrond is.[663]

3.4.2. De inhoudingen

Op de bedragen die worden toegekend als bestaansminimum, kunnen geen inhoudingen worden verricht voor administratie-, dossier- of onderzoekskosten.

De rechtspraak heeft bevestigd dat geen enkele inhouding of vrijwillige overdracht kan worden verricht om het bestaansminimum rechtstreeks uit te betalen in de handen van een schuldeiser van de begunstigde.[664]

Zo werd er gevonnist dat, met acht op artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt dat de bedragen uitgekeerd als bestaansminimum niet vatbaar zijn voor beslag of overdacht, de door het OCMW op het bestaansminimum verrichte afhoudingen onwettig zijn en dus een feitelijkheid vormen.[665]

In dezelfde zin bleven de rechtbanken eraan herinneren dat het recuperatiesysteem in maandelijkse aflossingsschijven eigenlijk neerkomt op inhoudingen die verricht worden op het bestaansminimum dat aan de aanvrager toekomt voor de daaropvolgende maanden. Dit wordt formeel verboden door artikel 1410, § 4, zesde alinea van het Gerechtelijk Wetboek (verzekert een volledige immunisering).[666]

De aftrek van 11.000 BF op het bestaansminimum, bedrag voor samenwonenden, waartoe het OCMW gemachtigd is, is gerechtvaardigd.[667]

3.4.3. Overdracht en beslag

(Er is geen rechtspraak.)

3.4.4. De interesten

Wanneer het OCMW het bestaansminimum laattijdig uitbetaalt, is het op die bedragen interesten verschuldigd. Aangezien het om een verplichting tot betalen van geldsommen gaat, oordeelt de rechtspraak, zoals in 2000, meestal dat die interesten niet van rechtswege lopen, maar slechts vanaf de aanmaning tot betaling.[668]

De gerechten bevestigen dat een eerdere ingebrekestelling, of, zo dit niet bestaat, de rechtsvordering, geldt als aanmaning tot betaling waardoor de interesten een aanvang nemen.

---

663 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.761.
664 T.T. Verviers, 1e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 0914/2001.
665 T.T. Verviers, 1e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 0914/2001.
666 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00.
667 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 2 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.538.
668 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7.249/01.

Het inleidend verzoekschrift of de neerlegging van de conclusies maken een dergelijke aanmaning uit.[669]

Zoals in 2000, zijn de rechtbanken van oordeel dat de moratoire interesten op aan het OCMW verschuldigde sommen lopen vanaf de betekening van de datum van de recuperatiebeslissing of vanaf de bekentenis van zijn schulden door de betrokkene. Wanneer het OCMW een uitvoerbare titel verwerft met het oog op de recuperatie van een onverschuldigde betaling, beginnen de interesten te lopen vanaf de ingebrekestelling.[670] Indien het dossier geen ingebrekestelling bij aangetekend schrijven bevat, beginnen de interesten te lopen vanaf de datum van neerlegging van het verzoekschrift.[671]

3.4.5. Schorsingen van betaling

Schorsing van betaling van het bestaansminimum is slechts toegelaten in de gevallen die op beperkende wijze opgesomd worden door de wet.

Een schorsing is steeds gericht op de toekomst en impliceert dat er gedurende een bepaalde termijn geen bestaansminimum zal worden uitbetaald, ook al wordt aan de voorwaarden voor het bekomen ervan voldaan. De beslissing die het bestaansminimum ook voor het verleden schorst, voldoet derhalve niet aan de wettelijke voorwaarden zodat zij moet worden vernietigd[672].

In geval van verzuim van aangifte van gekende bestaansmiddelen kan het bestaansminimum worden geweigerd of de uitbetaling ervan worden geschorst voor ten hoogste zes maanden; een beslissing tot intrekking is in dergelijk geval niet in overeenstemming de BM-wet[673]. De intrekking is immers geen weigering of schorsing, en zodoende heeft een dergelijke beslissing volgens de rechtspraak geen reden van bestaan.

Tijdens de periode van detentie wordt de uitbetaling van het bestaansminimum geschorst[674].

---

669 T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.476 ; T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.481 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 23 mai 2001, CPAS Mons / X, RG 1.451/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7.249/01 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.026 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.624/01.

670 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, CPAS Ixelles, RG 7370/01.

671 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.809 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 311.803 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.002 et 314.652 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.004 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 octobre 2001, CPAS Verviers / X, RG 0793/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 296.132 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.475 ; T.T. Liège, 9e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.747 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.808 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313.758 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 314.632.

672 Arbrb. Mechelen, 1ste K, 14 maart 2001, X / OCMW Lier, AR. 75633.

673 Arbrb. Brugge (afd. Oostende), 9de K, 15 mei 2001, X / OCMW Oostende, AR. 54.258.

674 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 17 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 320.699.

In de loop van de geanalyseerd periode heeft er zich een zekere rechtspraak ontwikkeld aangaande de schorsing van het bestaansminimum in het kader van een integratiecontract. Ze bepaalt met name het volgende :

- wanneer het OCMW weet had van de ernstige (gezondheids)problemen waarmee de betrokkene kampte, en hem niet gevraagd heeft zijn zelfstandigenactiviteit te beëindigen zonder hem met begeleiding bij te staan in zijn zoektocht naar een alternatief, mocht het centrum het integratiecontract niet schorsen[675];
- de weigering van bestaansminimum omwille van de weigering een integratiecontract te sluiten, is niet gerechtvaardigd, wanneer er geen enkel concreet en welbepaald project voor het contract wordt voorgesteld, of wanneer de weigering door de betrokkene om geldige redenen gerechtvaardigd is. Wanneer een integratiecontract wordt geweigerd (of de verplichtingen uit een aanvaard contract niet worden nageleefd), kan het bestaansminimum gedurende hoogstens één maand worden geweigerd[676];
- de beslissing om het bestaansminimum af te schaffen is gegrond, wanneer blijkt dat de aanvrager bij herhaling zijn dienstbetrekkingen in het kader van artikel 60 verlaten heeft (nadat hij eerder al vaak werkverzuim had gepleegd). Het past evenwel die beslissing om te zetten in een beslissing van volledige schorsing van het recht voor een periode van drie maanden met toepassing van artikel 16, waardoor het recht later weer kan worden opgenomen (bij een afschaffing van het bestaansminimum op basis van artikel 6 zou dit onmogelijk zijn)[677];
- de wet voorziet uitdrukkelijk in sancties (en in voorwaarden om die sancties op te leggen) wanneer het integratiecontract niet wordt nageleefd. Op een ingebrekestelling kan overeenkomstig artikel 16 een volledige of gedeeltelijke schorsing van het bestaansminimum volgen gedurende hoogstens één maand, zodat het OCMW niet kan beslissen het bestaansminimum volledig af te schaffen[678];
- de sanctiebeslissing voor een periode van twee maanden jegens de betrokkene die niet is opgedaagd voor een aangeboden betrekking, moet nietig worden verklaard, aangezien de wet met uitzondering van de sanctie van één maand voor het integratiecontract, niet in een sanctie voorziet, behoudens de intrekking van het bestaansminimum[679];
- wanneer de beslissing gegrond is op verzuim van naleving van de verbintenissen uit het integratiecontract, en niet op de werkonwillige ingesteldheid, mag het OCMW het bestaansminimum niet onbeperkt in de tijd afschaffen, maar moet het de sanctie van artikel 16 toepassen, namelijk een schorsing voor hoogstens één maand. Omdat er geen ingebrekestelling verricht is in overeenstemming met die beschikking, moet de beslissing nietig worden verklaard en het bestaansminimum toegekend[680].

3.5. De herziening

Herhaaldelijk is bevestigd dat het bestaansminimum voor een onbepaalde duur wordt toegekend, zolang de toekenningsvoorwaarden vervuld zijn. Wanneer de aanvrager de

675 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 7.250/01.
676 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782.
677 T.T. Arlon, 4 décembre 2001, X / CPAS Florenville, RG 30.284.
678 T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.026.
679 T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 314.695.
680 T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.624/01.

toekenningsvoorwaarden vervult, moet het bestaansminimum worden toegekend zonder beperking in tijd, behoudens uitzonderlijke reden.[681]

Zoals in het verleden, heeft de rechtspraak bevestigd dat geen enkele wettelijke of reglementaire beschikking het OCMW machtigt om het bestaansminimum *a priori* in de tijd te beperken. Wanneer een eiser opeenvolgend verschillende aanvragen heeft ingediend, mag men hieruit niet veronderstellen dat de datum van een aanvraag het einde betekent van de uitwerking van een eerdere aanvraag in geval van weigering van een voorziening.[682]

De uitspraken in 2001 hebben duidelijk geoordeeld dat dDe praktijk van het OCMW om stelselmatig toekenningsbeslissingen van bestaansminimum te nemen met beperking in tijd, na afloop waarvan de aanvrager telkens weer opnieuw een aanvraag moet indienen, niet kan aanvaard worden. De enige rechtvaardiging van het centrum, met name dat het verplicht is op tijd en stond na te gaan of de toekenningsvoorwaarden nog vervuld zijn, gaat niet op. Het OCMW kan onmogelijk een beperking in de tijd rechtvaardigen wanneer het vaststelt dat de voorwaarden vervuld zijn. De administratieve praktijk om opeenvolgende beslissingen van tijdelijke toekenning te betekenen, moet verboden worden.[683]

Aldus oordeelt de rechtbank dat een verzoek om een bestaanminimum voor de blokperiode aan de universiteit, niet kan ingewilligd worden, aangezien het bestaansminimum niet punctueel kan worden toegekend. Voor die periode kan wel om financiële steun verzocht worden.[684]

Conform de rechtspraak van 2000, moet, wanneer de wettelijke voorwaarden vervuld zijn, het bestaansminimum worden toegekend tot wanneer er nieuwe gegevens opduiken die aanleiding kunnen geven tot een herziening van de beslissing.[685]

De rechtbanken hebben nogmaals bevestigd dat het recht op bestaansminimum geen verworven recht is, aangezien dit recht door het OCMW kan herzien worden (op verzoek van de betrokkene of ambtshalve).[686]

Wanneer er zich een wijziging voordoet in de situatie van de betrokkene, is het aan het OCMW om zijn toevlucht te nemen tot alle wettelijke middelen waarover het beschikt, inzonderheid de herziening. Een beslissing tot herziening kan slechts genomen worden wanneer een nieuw gegeven opduikt dat de wijziging van de eerdere beslissing rechtvaardigt.

Voorbeelden van dergelijke gebeurtenissen :

- het feit dat het recht op een overlevingspensioen en een gewaarborgd inkomen van de aanvrager op een bepaalde datum erkend wordt[687];

---

681 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 23 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.900.

682 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 novembre 2001, X / CPAS Libramont, RG 27.888.

683 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 636/w/2001 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 novembre 2001, X / CPAS Libramont, RG 27.888.

684 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1.956/w/2000.

685 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 novembre 2001, X / CPAS Libramont, RG 27.888.

686 C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 17.03 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M.

687 T.T. Namur, 9e ch., 9 février 2001, X / CPAS Namur, RG 107.294 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 31 mai 2001, X / CPAS La Louvière, RG 945/00/LL, 1.671/01/LL, 945/00/LL et 1.671/01/LL.

- het feit dat de betrokkene op een bepaalde datum een halftijdse GESCO-betrekking heeft gevonden (de betaling van het bestaansminimum wordt vanaf dit ogenblik geschorst)[688].

De rechtbanken bevestigen dat het OCMW het recht heeft om het bestaansminimum in te trekken zodra nieuwe gegevens opduiken.[689] Het OCMW moet daarentegen geen nieuw gegeven aanvoeren om met name een beslissing te herzien met toepassing van artikel 13 van het koninklijk besluit van 1974 (de situatie was ongewijzigd gebleven).[690]

Zoals in 2000, oordelen de sociale gerechten dat het toekomt aan het OCMW dat met betrekking tot een eerder toegekend bestaansminimum een beslissing van herziening of intrekking neemt, om vast te stellen dat de aanvrager één van de wettelijke voorwaarden niet langer vervult. Het is aan het OCMW om de aangevoerde reden te bewijzen.[691]

De intrekkingsbeslissing moet naar behoren worden gemotiveerd en het dossier moet het bewijs bevatten voor de aangevoerde elementen.[692]

Als trouwe hoeders van die beginselen oordelen de sociale gerechten in 2001 dat :

- wanneer de toekenningsvoorwaarden voor het bestaansminimum vervuld zijn, het OCMW niet kan beslissen om het recht op bestaansminimum te vervangen door het recht op maatschappelijke dienstverlening, waardoor het de steun niet 12 maanden op 12 moet toekennen. Een herziening van het recht is pas mogelijk wanneer de voorwaarden niet langer vervuld zijn[693];
- een intrekkingsbeslissing van het bestaansminimum op grond van het vermoeden dat de betrokkene niet werkelijk verblijft op het medegedeelde adres, nietig moet worden verklaard, wanneer het OCMW zich gewoon steunt op eerdere vermoedens en één enkel bezoek, zonder een bijkomend onderzoek te gelasten[694];
- de herzienings- en weigeringsbeslissing van het bestaansminimum niet gerechtvaardigd is wanneer blijkt dat de inkomsten en de lasten van de betrokkene en zijn gezin niet in gunstige zin geëvolueerd zijn, in tegenstelling tot wat het OCMW beweert[695];
- het OCMW geen schorsingsbeslissing mag nemen in afwachting van een bijkomend onderzoek, noch die omzetten in een weigeringsbeslissing, omwille van het feit dat de betrokkene geen teken van leven geeft. Het komt het OCMW immers toe om ambtshalve over te gaan tot herziening van het recht op bestaansminimum[696].

---

688 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Oupeye, RG 303.518.

689 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001.

690 C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 17.03.

691 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 109.203 ; T.T. Charkeroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158 ; T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1349.2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Oupeye, RG 313.687 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.851/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.357/R.

692 T.T. Liège, 9e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 316.012 et 316.166 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.851/R.

693 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00.

694 T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158.

695 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 109.203 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-L'Evêque, RG 57.196/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 93.730/99.

696 C.T. Liège, 8e ch., 24 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 29.819/01.

In de loop van de geanalyseerde periode en overeenkomstig de beslissingen uitgesproken in 2000, hebben de rechtbanken geoordeeld dat de afschaffings- of intrekkingsbeslissing gerechtvaardigd is :

- wanneer blijkt dat de aanvrager wel degelijk bij zijn moeder inwoont omwille van de gezinsinkomsten[697], of dat de betrokkene uitkeringen voor een persoon met een handicap en achterstallen ontvangen heeft[698], of dat hij werkloosheidsuitkeringen ontvangt als gezinshoofd[699];
- omwille van de verhoging van de wachtuitkeringen (werkloosheid), waardoor de betrokkene niet langer de voorwaarden vervult om het bestaansminimum te genieten[700];
- wanneer het past het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden met kind ten laste, te wijzigen, aangezien de betrokkene zelf aan de maatschappelijk werkster verklaard heeft dat ze met een persoon samenleeft die over inkomsten beschikt, ook al worden die inkomsten in beslag genomen door hetzelfde OCMW[701];
- wanneer het bedrag van de werkloosheidsuitkeringen hoger is dan het bedrag bestaansminimum voor alleenstaanden[702];
- wanneer de betrokkene niet thuis geeft bij een bezoek, twee convocaties onbeantwoord heeft gelaten en zich slechts drie maanden nadien aanmeldt om zijn bestaansminimum in ontvangst te nemen (een duidelijk gebrek aan medewerking die nochtans verplicht is)[703];
- wanneer de betrokkene niet meewerkt aan het sociaal onderzoek en zich agressief opstelt tegenover de maatschappelijk werker[704];
- wanneer de betrokkene reeds eerder had verzuimd haar contract na te leven, vaak afwezig blijft zonder rechtvaardiging en niet opgedaagd is voor het werk of de controlearts[705];
- wanneer de betrokkene een aanwerving weigert in het kader van een halftijdse arbeidsovereenkomst «artikel 60», en blijkt dat hij een andere activiteit uitoefent voor een laag loon[706];
- wanneer de betrokkene geen legitieme redenen heeft om een geschikte dienstbetrekking te weigeren die door het OCMW wordt aangeboden[707];
- wanneer de betrokkene de hem toevertrouwde opdrachten verveeld uitvoert, vaak te laat komt of zelfs helemaal niet opdaagt voor het werk[708];
- wanneer de betrokkene geen duidelijk en concreet gegeven bezorgt aan de hand waarvan de omvang van haar uitgeoefende activiteit en de eruit voortvloeiende

---

697 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 28.455/00.
698 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 2.249/01/LL.
699 T.T. Liège, 7e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 316.709.
700 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 109.178.
701 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Fleurus, RG 57.795/R.
702 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 6 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3.056/01/M.
703 T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 302.100 ; T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.
704 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.686/00.
705 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Florennes, RG 5.852/99.
706 T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.988.
707 T.T. Verviers, 1e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Spa, RG 1.945/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Berchem-Saint-Agathe, RG 27.476/00 et 30.949/00.
708 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Jette, RG 14.896/01.

inkomsten kunnen worden ingeschat. Ze schiet tekort in haar medewerkingsplicht. De weigeringsbeslissing moet bevestigd worden[709];

- wanneer de betrokkene na een convocatie niet opdaagt zonder enige geloofwaardige verontschuldiging[710].

Omgekeerd heeft de in 2001 geproduceerde rechtspraak bepaald dat :

- het feit dat de bestaansminimumgerechtigde herhaaldelijk niet thuis gaf ter gelegenheid van een controlebezoek door de maatschappelijk werkster, geen weigering van het bestaansminimum rechtvaardigt. Uit de omstandigheid dat de begunstigde tijdens die verschillende bezoeken afwezig was, noch uit zijn aanwezigheid op een ander adres (waar het OCMW weet van heeft) kan worden afgeleid dat hij niet werkelijk op het medegedeelde adres verblijft[711];
- het OCMW geen afschaffingsbeslissing van het bestaansminimum kan nemen wegens gebrek aan medewerking bij de vaststelling van het gewoonlijk verblijf, waarbij het zich uitsluitend steunt op de afwezigheid van de betrokkene bij verrassingsbezoeken, terwijl uit de andere gegevens van het dossier (bewijs betaling huur, …) blijkt dat hij er werkelijk verblijft[712].

De beslissing tot herziening van het bestaansminimum (verlaging bedrag) is ongegrond wanneer het OCMW niet aantoont dat de betrokkene maandelijks onderhoudsgeld heeft ontvangen.[713]

De intrekkingsbeslissing van het bestaansminimum, bedrag samenwonenden, met aftrek van de inkomsten van de moeder, is ongegrond, wanneer blijkt dat geen enkel gegeven uit het dossier toelaat om te besluiten dat de toekenning niet langer zou gerechtvaardigd zijn.[714]

De beslissing van het OCMW om op een welbepaalde datum niet langer het bestaansminimum toe te kennen, is een afschaffingsbeslissing, aangezien die volgt op andere beslissingen die het bestaansminimum voor één maand toekenden, omwille van het feit dat de inkomsten van de betrokkene niet konden gecontroleerd worden. Hieruit vloeit voort dat het aan het OCMW is om die inkomsten te bewijzen.[715]

Conform de in 2000 geproduceerde rechtspraak, werd bepaald dat de afschaffing van het recht op bestaansminimum nooit definitief is, aangezien er steeds een nieuwe aanvraag kan worden ingediend en een nieuwe toekenning overwogen, zolang de aanvrager maar een beetje medewerkingsbereidheid aan de dag legt. De aanvrager kan altijd een nieuw verzoek om bestaansminimum indienen om een einde te maken aan de schorsing of de intrekking ingevolge een eerdere beslissing. Het OCMW is op zo'n ogenblik verplicht andermaal uitspraak te doen.[716]

---

709 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Bertrix, RG 28.135.

710 T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Tournai, RG 72.528.

711 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Liège, 9e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.284 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112.467.

712 T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112.467.

713 T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Beyne-Heusay, RG 313.267.

714 T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Namur, RG 110.578.

715 T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 105.157.

716 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R.

Wanneer een beslissing tot vermindering van het bestaansminimum tot op het bedrag voor samenwonenden op verzoek wordt genomen, bestaat zij autonoom, zodat het feit dat de omstandigheden ongewijzigd zijn gebleven in vergelijking met vroeger, niet verhindert dat het OCMW, met toepassing van zijn beoordelingsvrijheid, een nieuwe inhoudelijke beslissing neemt die zich onderscheidt van eerdere beslissingen.[717]

4. DE GERECHTELIJKE PROCEDURE

4.1. Het bevoegde gerecht

4.1.1. De territoriale bevoegdheid

Zoals in 2000, hebben de rechtbanken de gelegenheid gehad om te bevestigen dat artikel 628, 14° van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat tot kennisneming van de vordering alleen bevoegd is, de rechter van de woonplaats van de verzekerde of van de rechthebbende wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in de artikelen 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11° en 12°, 581, 582 1° en 2°…[718]

Volgens een constante rechtspraak en volgens artikel 628, 14° van het Gerechtelijk Wetboek is alleen de Arbeidsrechtbank van de woonplaats van de eiser bevoegd.[719]

De Arbeidsrechtbank van Bergen is bevoegd wanneer de studente op de woonplaats van haar ouders te Frameries ingeschreven blijft in het rijksregister, en er terugkeert gedurende een periode van ziekte.[720]

Indien de eiser blijkt gedomicilieerd te zijn in Lokeren, dat tot het ambtsgebied van de Arbeidsrechtbank te Dendermonde behoort, moet de behandeling van de voorliggende betwisting voor dat rechtscollege plaatsvinden[721].

Ook in het geval betrokkene een referentieadres heeft bij een OCMW, blijft de rechter van de woonplaats van de betrokkene, - in dit geval: de plaats waar hij zijn referentieadres aangevraagd en verkregen heeft -, de enige bevoegde rechter. De Brugse Arbeidsrechtbank is aldus onbevoegd om een zaak te behandelen van een verzoeker die een referentieadres heeft in Sint-Genesius-Rode[722].

---

717 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M.

718 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

719 T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS Enghien, RG 110.195 – 110.196.

720 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

721 Arbrb. Gent, 10de K, 2 februari 2001, X / OCMW Lokeren, AR. 148.360/00.

722 Arbrb. Brugge, 7de K, 12 november 2001, X / OCMW Sint-Genesius-Rode, AR. 105.391.

In 2001 zijn de gerechten opnieuw geconfronteerd geworden met problemen van aanhangigheid en samenhang bedoeld in de artikelen 30 en 566 van het Gerechtelijk Wetboek.[723]

Artikel 565 bepaalt dat rechtsvorderingen bij aanhangigheid ofwel van rechtswege ofwel op verzoek van één der partijen worden samengevoegd. De verwijzing gebeurt volgens de voorrang zoals bepaald in dit artikel.[724]

Zoals in 2000, verwijzen de gerechten de zaak soms naar de rechtbank die het eerst gevat werd (krijgt voorrang op de rechtbank die later gevat werd).[725]

Aldus werd in 2001 besloten dat :

- wanneer de eiser eerst een beroep instelt tegen een beslissing van het OCMW van Luik, en vervolgens tegen een beslissing van het OCMW van Molenbeek, waarvoor de Arbeidsrechtbank van Brussel territoriaal bevoegd is, het past de ganse zaak naar de Arbeidsrechtbank van Luik te verwijzen, die als eerste gevat werd met toepassing van de artikelen 565, 5° en 566 van het Gerechtelijk Wetboek[726];
- wanneer een beslissing van het OCMW van Luik al betwist wordt voor de Arbeidsrechtbank van Luik, waarvoor de zaak hangende is, de Arbeidsrechtbank van Namen daarnaar moet verwijzen omwille van de aanhangigheid met het geschil waarvoor ze gevat is tussen dezelfde eiser en het OCMW van Jemeppe (dat een weigeringsbeslissing van bestaansminimum heeft genomen)[727].

Eén vonnis bepaalt dat, wanneer het beroep de betaling van de door de eiser geleverde prestaties in het kader van een P.W.A. betreft, binnen de rechtbank deze kamer bevoegd is die kennis neemt van geschillen aangaande werkloosheid, aangezien het P.W.A.-stelsel onder de werkloosheidsreglementering huist.[728]

4.1.2. De materiële bevoegdheid

In 2001 werd eraan herinnerd dat luidens artikel 580, 8° van het Gerechtelijk Wetboek de arbeidsgerechten kennis nemen van alle geschillen betreffende de toepassing van de wet tot instelling van het recht op een bestaansminimum, voor wat betreft de toekenning, de herziening, de weigering en de terugbetaling door de gerechtigde van het bestaansminimum, alsmede betreffende de toepassing van de administratieve sancties bepaald in de desbetreffende wetgeving.[729]

Een beslissing heeft bepaald dat de eis die ertoe strekt het OCMW te veroordelen tot betaling van de verschuldigde sommen in uitvoering van een vonnis dat de betrokkene in zijn rechten op het bestaansminimum herstelt, terwijl het OCMW zich hiertegen verzet op grond van een

---

723 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

724 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 23.530/00.

725 T.T. Mons (section de La Louvière), 7e ch., 8 février 2001, X / CPAS Braine-Le-Comte, RG 50.801 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dinant, RG 59.869.

726 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 23.530/00.

727 T.T. Namur, 9e ch., 23 novembre 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 112.469.

728 T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Perulwez, RG 71.102.

729 T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803.

latere beslissing van afschaffing van het bestaansminimum die niet aangevochten werd, geen eis is die strekt tot interpretatie of verbetering van een vonnis.[730]

Verder werd bevestigd dat deze vordering er in werkelijkheid toe strekt een titel te verkrijgen waardoor een andere titel kan uitgevoerd worden die in strijd zou zijn met een administratieve beslissing, zodat de rechtbank niet bevoegd is en de zaak naar de arrondissementsrechtbank moet worden verwezen.[731]

Als een gerechtigde op het bestaansminimum als eiser wenst dat verweerder zou afzien van de vaststelling van de onderhoudsplicht van de ouders en dit om billijkheidsredenen, dan is het beroep gericht tegen de beslissing van het OCMW om de onderhoudsverplichting van de ouders vast te stellen; in dat geval is de Arbeidsrechtbank derhalve ratione materiae onbevoegd om kennis te nemen van het beroep en verzendt de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg[732].

Overeenkomstig de rechtspraak van 2000, geven de bevoegdheidsgeschillen tussen openbare centra voor maatschappelijk welzijn aanleiding tot toepassing van de wet van 2 april 1965 en worden beslecht door de bestendige deputatie (indien het een geschil betreft tussen verschillende centra van één enkele provincie). De arbeidsgerechten zijn niet bevoegd om een geschil te beslechten tussen centra, zo het geschil slechts de vraag betreft wie de last moet dragen van de maatschappelijke dienstverlening (huurwaarborg, betaling eerste huur). Zij nemen immers slechts kennis van bevoegdheidsgeschillen tussen verschillende centra zo de beslechting van het geschil vereist is opdat een subjectief recht zou erkend worden.[733]

4.1.3. Kort geding

(Er is geen rechtspraak.)

4. 2. Het Handvest van de sociaal verzekerde

Het Handvest van de sociaal verzekerde is van toepassing op de bestaansminimumbegunstigden. Zo werd er in 2001 geoordeeld dat artikel 14, 6° van het Handvest bepaalt dat de beslissing tot weigering van de prestaties een vermelding moet bevatten volgens dewelke het mogelijk is om opheldering te verkrijgen omtrent de beslissing bij de dienst die het dossier beheert. Welnu, de beslissing van 02.03.1998 lijkt een regularisatie te zijn van een situatie die sterk gelijkt op een feitelijkheid. Nochtans bevat ze geen bijzondere vermelding zoals in artikel 14, 6°. Derhalve rijst een vraag aangaande de eerbiediging van de beroepstermijn, gelet op het wettelijk voorschrift van artikel 14, tweede alinea van voormelde wet.[734]

---

730 T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Ohey, RG 110.855 et 111.102.

731 T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.027/00.

732 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 26 april 2001, X / OCMW Mortsel, AR. 326.353.

733 T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803.

734 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Mons, RG 93.306.

Zoals in het verleden, hebben de rechtbanken bevestigd dat het Handvest van de sociaal verzekerde het OCMW verplicht een heldere en bevattelijke taal te gebruiken in zijn contacten met de steunaanvragers, vooral wanneer dit het bestaansminimum weigert.[735]

4.3. Instellen van een beroep

4.3.1. Het voorwerp van het beroep

4.3.1.1. Het beroep tegen een beslissing

In beginsel kan elke beslissing van het OCMW voorwerp zijn van een beroepsprocedure voor de Arbeidsrechtbank. Nochtans is bevestigd dat eerst een verzoek aan het OCMW moet worden gericht, zo niet wordt het arbeidsgerecht voorbarig gevat en is het ingestelde beroep onontvankelijk wegens gebrek aan een bestaand en actueel belang.[736]

Aldus is geoordeeld dat de nieuwe aanvraag van de betrokkene die strekt tot toekenning van het verschil tussen het bestaansminimum voor alleenstaanden en voor samenwonenden (als maatschappelijke dienstverlening) onontvankelijk is, in zoverre niet blijkt dat een dergelijke aanvraag is ingediend bij het OCMW vóór het beroep in rechte.[737]

De gerechten hebben bijgevolg andermaal bevestigd dat :

- het beroep onontvankelijk is wanneer het verzoekschrift gericht is tegen een beslissing van intrekking van bestaansminimum (reden : de werkbereidheid van de aanvrager is niet aangetoond), en de aanvrager de beslissing aanvecht maar thans noch voor de toekomst bijstand vraagt[738];
- wanneer de betrokkene een beroep instelt omdat het OCMW geen beslissing genomen heeft over zijn verzoek, en het centrum intussen besloten heeft het bestaansminimum toe te kennen, het beroep voorbarig en onontvankelijk is (want ingesteld vóór betekening van een beslissing)[739];
- het beroep dat ingesteld is op 13 maart 2001 onontvankelijk is, bij gebrek aan belang, aangezien dit gebeurd is nog vóór de eiser het bestaansminimum bij het OCMW heeft gevraagd (10 april 2001). Verondersteld dat de eiser een aanvraag heeft ingediend op 20 februari 2001, beschikte het OCMW over een termijn van 30 dagen om een beslissing te nemen, zodat het beroep van 13 maart 2001 ook onontvankelijk moest worden verklaard[740].

---

735 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 1685/00/M.
736 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5.800/01.
737 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Waterloo, RG 728/N/2001 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.671.
738 T.T. Liège, 9e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 309.715.
739 T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1265/2001.
740 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5.800/01.

Net zoals in de loop van het jaar 2000, worden één of meer beroepen tegen één of meer beslissingen aangaande (het recht op) maatschappelijke dienstverlening en/of bestaansminimum bij de rechtbanken aanhangig gemaakt.[741]

Ze doen dus uitspraak over ofwel het recht op bestaansminimum, ofwel het recht op maatschappelijke dienstverlening, ofwel over beide.[742]

Er is aan herinnerd dat, ook al heeft het OCMW zijn onderzoek beperkt tot de toekenning van een bestaansminimum, dit de eiser geenszins bindt, zodat hij de vordering in het kader van een beroepsprocedure voor de rechtbank een andere omschrijving kan geven. Ook de rechtbank zelf kan de oorspronkelijke steunaanvraag anders omschrijven.[743]

Bij het instellen van een beroep beperkt de sociaal verzekerde dit niet tot een onderzoek van de wettelijkheid van de betwiste beslissing, maar vat hij de rechtbank ook voor een vraag van algemenere strekking (recht op het bestaansminimum of op maatschappelijke dienstverlening).[744]

De rechtbanken blijven dus bij hun opvatting dat het bij hen aanhangig gemaakte geschil zich niet beperkt tot de vraag of de voorwaarde vervuld is op een bepaalde datum, maar ook de vraag betreft of de eiser zich sedertdien in een situatie bevindt die werktuiglijk de veronderstelling wekt dat de voorwaarde vervuld is.[745]

Hieruit volgt dat een nieuwe beslissing van het OCMW geen aanleiding kan zijn tot een beperking van de aanhangigmaking bij de rechtbank (beperking van de periode waarover geschil tot de inwerkingtreding van de nieuwe beslissing, met name door een beslissing die dezelfde periode dekt als de eerste, zij het gegrond op andere redenen).[746]

Volgens een goed gevestigd principe moet de rechtbank, zolang er geen nieuwe beslissing wordt genomen, de evolutie van de situatie beschouwen tot op het ogenblik dat ze uitspraak doet.[747]

---

741 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Ixelles – CPAS Etterbeek, RG 29.078/00 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R.

742 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.002/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713.

743 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365 ; T.T. Liège, 9e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.285 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 33.767/00.

744 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1016/00/LL ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 6.780/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673.

745 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.821/R ; T.T. Liège, 9e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.285.

746 T.T. Verviers, 1e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 1878/2000 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R.

747 T.T. Liège, 9e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.285.

Zoals in 2000, oordelen de rechtbanken dat de periode waarover er een geschil is, zich dus uitstrekt vanaf de inwerkingtreding van de aangevochten beslissing tot op het ogenblik dat het vonnis wordt gewezen, met name wanneer opeenvolgende beslissingen van het OCMW een identieke grondslag krijgen.[748]

In geval van opeenvolgende beslissingen onderscheiden de arbeidsgerechten nog steeds zorgvuldig de verschillende periodes waarover geschil, dit in functie van de verschillende beslissingen.[749]

Aldus hebben de rechtbanken geoordeeld dat de periode waarover geschil beperkt blijft tot :

- het tijdvak tussen de datum van afschaffing van het bestaansminimum en de datum van opsluiting van de aanvrager[750] of de datum waarop een nieuw integratiecontract wordt gesloten[751];
- het tijdvak tussen de datum van aanvraag van het bestaansminimum en de datum waarop de betrokkene van verblijfplaats is veranderd[752];
- het tijdvak tussen de datum van de eis die aanleiding gaf tot de afschaffing en de latere toekenningsdatum, wanneer beroep is ingesteld tegen een weigeringsbeslissing en het OCMW daarna een nieuwe beslissing neemt (toekenning van het bestaansminimum)[753];
- het tijdvak tussen de datum van weigering van het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden, maar met toekenning van het bestaansminimum, bedrag samenwonenden, en de datum van afschaffing van het bestaansminimum, bedrag samenwonenden[754];
- het tijdvak tussen de datum waarop het eertijds bevoegde OCMW ophoudt met toe te kennen, en de datum van toekenning door het andere OCMW dat bevoegd is geworden[755];

---

748 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Oupeye, RG 303.518 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1016/00/LL.

749 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.761 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17.790/00 ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 89.755 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.721/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.171 et 311.179 ; T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 292.396 ; T.T. Liège, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.026.

750 T.T. Huy, 2e ch., 2 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253.

751 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 311.673.

752 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Berchem-Sainte-Agathe, RG 31.685/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.518/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 5.170/01 ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.013.

753 C.T. Liège, 8e ch., 28 novembre 2001, CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 28.934/00 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.721/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 16 février 2001, X / CPAS Liège, RG 297.778 ; T.T. Liège, 9e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 301.515 et 316.285.

754 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 65.336/98 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 307.361.

755 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 33.407/00 et 34.022/00 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 7.250/01.

- het tijdvak tussen de datum waarop het bestaansminimum is geweigerd, en de datum waarop een dienstbetrekking aanvangt[756] of de datum waarop de betrokkene werkloosheidsuitkeringen geniet boven de wettelijke bestaansminimumdrempel[757];
- het tijdvak tussen de datum van afschaffing van bestaansminimum met terugwerkende kracht en de datum van toekenning van bestaansminimum door een latere, onbetwiste beslissing[758];
- het tijdvak tussen de datum van aanvraag en de datum waarop de betrokkene een dienstbetrekking aanvangt[759];
- het tijdvak tussen de datum van bevoegdheid van het eerste, en de datum van bevoegdheid van het tweede OCMW[760];
- het tijdvak tussen de datum van intrekking van het onbevoegd geworden OCMW en de datum van aanvraag bij het tweede, bevoegd geworden OCMW[761];
- het tijdvak tussen de datum waarop de betrokkene recht heeft op het bedrag voor samenwonenden en de datum waarop hij recht heeft op het bedrag voor alleenstaanden[762];
- de datum van inwerkingtreding van een eerste toekenningsbeslissing bestaansminimum waarop een nieuwe beslissing volgt die een nieuwe datum van inwerkingtreding van het bestaansminimum vastlegt[763].

Het is bevestigd dat een beroep tegen een beslissing ontvankelijk is, ook al volgt die ene beslissing op een andere die over dezelfde eis ging, dezelfde motivering meekreeg, maar niet te gelegener tijd aangevochten werd vóór de rechtbank.[764]

In dezelfde zin als aangegeven door de in 2000 geproduceerde rechtspraak, hebben de sociale gerechten in dit opzicht besloten dat :

- de op 4 april 2001 tegen een beslissing van 27 december 2000 ingestelde vordering onontvankelijk is wegens laattijdigheid, tenzij ze zo ontleed wordt dat ze eigenlijk de datum aanvecht waarop de beslissing het bestaansminimum toekent, aangezien pas na

---

756 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 90.434/99 ; T.T. Liège, 12e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Engis, RG 315.138.

757 T.T. Liège (section Huy), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 54.570.

758 T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège, RG 304.946 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.711/R.

759 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Oupeye, RG 303.518 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.258/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 28.602/00.

760 T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 96.046/99 et 20.978/00 ; T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466.

761 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Ixelles – CPAS Etterbeek, RG 29.078/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Dinant, RG 109.892 et 110.370.

762 T.T. Dinant, 7e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Vresse-sur-Semois, RG 60.308 et 60.404 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne et CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 313.274 et 317.496.

763 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M.

764 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.689 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1016/00/LL ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 4 octobre 2001, X / CPAS Jette, RG 23.266/00 et 10.556/01.

kennisneming van het feit dat het OCMW de datum van de tweede doch niet van de eerste aanvraag in aanmerking nam, een vordering in rechte is ingesteld[765];

- wanneer de eiser verschillende verzoeken om bijstand indient zonder de beslissingen van het OCMW te betwisten, en vervolgens een nieuwe aanvraag voor bestaansminimum indient, het beroep ontvankelijk is, niettegenstaande er geen reactie is gekomen op de vorige beslissingen. De aangevochten beslissing heeft immers een ander onderwerp en de motivering van die beslissingen laten niet toe te stellen dat de laatste beslissing slechts een bevestiging is van de eerdere[766];
- het binnen de drie maanden tegen een weigeringsbeslissing ingestelde beroep (beslissing volgt op een intrekkingsbeslissing die niet binnen de drie maanden werd betwist), geldt voor beide beslissingen, aangezien ze dezelfde motivering en hetzelfde voorwerp hebben[767];
- de tegen een beslissing van 15 april 1998 ingediende verzoekschriften (de beslissing bevestigt een eerdere, omwille van verzuim van overhandiging van de gevraagde documenten, genomen afschaffingsbeslissing van 1 februari 1998, die nooit is aangevochten), zijn geldig, de periode waarover geschil vangt aan op 1 februari 1998 en eindigt op datum van de latere toekenning via een nieuwe beslissing[768].

Zo ook hebben de rechtbanken andermaal bevestigd dat een tegen een eerste beslissing ingesteld beroep ook geldig is voor een tweede, latere, niet binnen de wettelijke termijn betwiste beslissing, die naar beschikkend gedeelte en motivering identiek is. Aldus hebben sommige in 2001 gevelde vonnissen bepaald dat :

- wanneer een beroep wordt ingesteld tegen een schorsingsbeslissing van bestaansminimum, doch niet tegen een tweede beslissing (weigering bestaansminimum), dit niettemin ook ontvankelijk is voor die tweede beslissing, aangezien de periode waarvoor de rechtbank gevat is, namelijk de periode vanaf de aanvraag tot op het ogenblik van vonnis, de datum van de tweede beslissing omvat. Het feit dat er tegen de tweede beslissing geen enkel beroep is ingesteld, belet niet dat de rechtbank het recht op bestaansminimum onderzoekt voor de periode die volgt op die tweede beslissing[769];
- wanneer een eerste beslissing die weigert het bestaansminimum toe te kennen, niet betwist wordt, en de betrokkene vervolgens een nieuwe aanvraag indient die opnieuw wordt geweigerd, het beroep tegen die tweede weigeringsbeslissing ontvankelijk is, aangezien dit niet louter een bevestigingsbeslissing is (ze betreft niet dezelfde periode en de prestaties zouden op verschillende data beginnen lopen);
- wanneer twee verschillende openbare centra voor maatschappelijk welzijn beide een weigeringsbeslissing van bestaansminimum nemen wegens territoriale onbevoegdheid[770], en de betrokkene een beroep instelt waarin hij uitdrukkelijk aangeeft dat het gericht is tegen de eerste beslissing, zonder melding te maken van de tweede, maar op de hoorzitting verduidelijkt en bevestigt dat hij wel degelijk de bedoeling had om beide te betwisten, waarvan akte is genomen in het P.V. van de hoorzitting, het beroep ontvankelijk is, ook al stemt dit strikt genomen niet helemaal overeen met de wijze waarop een beroep moet worden ingesteld volgens artikel 10, § 1 van de wet van

765 T.T. Arlon, 20 juillet 2001, X / CPAS Arlon, RG 29.836.
766 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.821/R.
767 T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 302.100.
768 T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Auderghem, RG 71.851/98 et 4.626/99.
769 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1016/00/LL.
770 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Ixelles – CPAS Etterbeek, RG 29.078/00.

7 augustus 1974.[771] Omgekeerd zal een beroep tegen een beslissing van een OCMW dat zich onbevoegd acht, onontvankelijk zijn ten opzichte van het andere OCMW, in de mate dat dit geen beslissing heeft genomen, zodat de betrokkene een beroep zal moeten instellen zodra een beslissing valt, waarna de twee vorderingen kunnen worden samengevoegd[772].

Maar, wanneer een beroep gericht is tegen een eerdere beslissing die niet op dezelfde wijze werd gemotiveerd, achten de rechtbanken het beroep steevast onontvankelijk.[773]

Zo zal, wanneer een beroep is ingesteld tegen een besluit dat het onderzoek van de herziening van het bestaansminimumbedrag schorst, maar niet tegen een latere beslissing die weigert dit bedrag te herzien, die laatste beslissing definitief zijn, en derhalve niet meer vatbaar voor betwisting voor de rechtbank. De betrokkene behoudt wel de mogelijkheid om een nieuwe aanvraag tot herziening in te dienen.[774]

In tegenstelling tot de rechtspraak van het jaar 2000, hebben de rechtbanken ook bevestigd dat het beroep ingesteld tegen een louter bevestigende beslissing van een voorgaande beslissing, onontvankelijk is.[775] Zo werd bepaald dat de door een materiële vergissing op 12 oktober 2000 betekende weigeringsbeslissing van bestaansminimum (voorgesteld als een bevestigingsbeslissing van de intrekking waartoe besloten werd op 18 juli 2000, maar die eigenlijk de intrekkingsbeslissing van de op 20 september 1999 betekende intrekking bevestigt) ervoor zorgt dat het beroep onontvankelijk is.[776]

Daarentegen is geoordeeld dat de volgende beslissing geen bevestigende beslissing is : de beslissing die niet de afschaffing van het bestaansminimum beoogt, maar slechts de studieplannen van de aanvraagster verwerpt, zodat het beroep tegen die beslissing ontvankelijk is, ook al is het eigenlijk ingesteld tegen latere beslissingen.[777]

Net zoals in 2000 zal de rechtbank zich bij het onderzoek van het tweede beroep niet gebonden achten door het gezag van gewijsde van zijn naar aanleiding van het eerste beroep gewezen vonnis, wanneer er twee opeenvolgende beroepen bestaan tegen twee opeenvolgende beslissingen voor twee opeenvolgende periodes (maar met andere feitelijke omstandigheden).[778]

In dit opzicht is geoordeeld dat :

- wanneer het OCMW een beslissing heeft genomen tot toekenning van maatschappelijke dienstverlening, gelijkwaardig aan het bestaansminimum, en de aanvrager in zijn beroep dingt naar het bestaansminimum in plaats van maatschappelijke dienstverlening, er

---

771 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R.

772 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

773 C.T. Liège, 8e ch., 28 novembre 2001, CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 28.934/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 53.334 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Chièvres, RG 10.777/01.

774 T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 53.334 ; T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 312.505.

775 T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Liège, RG 310.311 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 103.016.

776 T.T. Liège, 10e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 301.311.

777 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 103.016.

778 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Oupeye, RG 303.518.

reden toe is om het recht op bestaansminimum toe te kennen, aangezien hij de voorwaarden daartoe vervult[779];

- de rechtbank die tussen dezelfde partijen een vonnis heeft gewezen, er niet door gebonden is, wanneer de aanvrager een nieuw verzoek indient tegen een nieuwe beslissing die anders is gemotiveerd[780].

Omgekeerd is in 2001 andermaal bevestigd dat de aan een beslechte rechtsvraag gegeven oplossing die gebruikt wordt in het beschikkend gedeelte van een eerder tussen dezelfde partijen gewezen vonnis, de rechter bindt, wanneer geen enkele partij een nieuw feitelijk gegeven of gegeven in rechte vermeldt dat de financiële situatie van de aanvrager raakt. [781]

Zo werd, in de lijn van de in 2000 geproduceerde rechtspraak, ook in de loop van de geanalyseerde periode geoordeeld dat :

- wanneer een vonnis (dat definitief is geworden aangezien er geen beroep is ingesteld) de aanvrager duidelijk veroordeeld heeft tot terugbetaling aan het OCMW van de ten onrechte ontvangen sommen, dit de rechter bindt die gevat is voor een beroep tegen een andere beslissing van het OCMW[782];
- wanneer de rechtbank in een eerste vonnis het beroep tegen twee weigeringsbeslissingen van het OCMW gegrond heeft geacht, zij alleen nog maar moet onderzoeken hoe het bestaansminimum moet betaald worden waarvoor ze een heropening van de debatten had bevolen[783];
- wanneer de rechtbank het OCMW veroordeeld heeft tot betaling, gedurende enige maanden, van het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden, ze in het kader van een tegen een nieuwe beslissing van het centrum ingesteld beroep, niet langer een nieuwe titel kan geven voor dezelfde periode[784];
- het beroep tegen een weigeringsbeslissing van bestaansminimum voor één maand niet gegrond is, wanneer blijkt dat het bestaansminimum ontvangen is vanaf de daaropvolgende maand en een eerder vonnis beslist had dat het bestaansminimum niet verschuldigd was voor de maand waarover geschil[785];
- het beroep tegen een beslissing die het bestaansminimum toekent in uitvoering van een reeds tussen de partijen gewezen vonnis, onontvankelijk is, in de mate waarin dit de administratieve beslissing (en zo onrechtstreeks ook het eerdere vonnis) in twijfel trekt, en aldus artikel 25 van het Gerechtelijk Wetboek schendt, dat immers bepaalt dat het gezag van het rechterlijk gewijsde verhindert dat de vordering opnieuw wordt ingesteld[786];

---

779 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154.

780 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 310.064.

781 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.027/00 ; T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 103.016.

782 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 23 mai 2001, CPAS Mons / X, RG 1.451/00/M.

783 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.761.

784 T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.027/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Marchin, RG 53.106 et 53.214.

785 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00.

786 T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.027/00.

- het beroep van de eigenaar van de aanvrager onontvankelijk is, omdat de zaak zonder voorwerp is, aangezien het aan de aanvrager is om het eerdere vonnis dat zijn verzoek om bestaansminimum gegrond had verklaard, te laten uitvoeren[787];
- aangezien het OCMW er door een eerder vonnis toe veroordeeld is het bestaansminimum toe te kennen, het geen nieuwe beslissing kan nemen die de terugbetaling oplegt van het bestaansminimum, verleend in uitvoering van het vonnis. Dit zou immers in strijd zijn met hetgeen, bij gebrek aan een beroep binnen de wettelijke termijn, definitief werd gevonnist[788].

Het komt nog steeds dikwijls voor dat verschillende beroepsprocedures worden ingeleid ingevolge één of verschillende weigeringsbeslissingen van bestaansminimum en/of maatschappelijke dienstverlening, of er nu één dan wel verschillende aanvragen zijn ingediend door de betrokkene.[789]

In die gevallen besluiten de rechtbanken, zoals in 2000, dat de ingestelde beroepen samenhangen en zullen zij alle samen worden beoordeeld.[790] Aldus hebben, bij wijze van

---

787 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.027/00.

788 T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365.

789 T.T. Verviers, 1e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 1878/2000 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 33.407/00 et 34.022/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 90.248/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 96.046/99 et 20.978/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.228 et 60.439 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Ohey, RG 110.855 et 111.102 ; T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Burdinne, RG 46.850, 47.353 et 53.615 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 10 septembre 2001, X / CPAS Jurbise, RG 3.902/01/M et 3.905/01/M ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 7.647/01 et 7.648/01 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.357/01 et 17.1130/01.

790 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 1.715/00 – 2.512/00. ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 309.076, 310.313, 310.314, 310.315 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 292.665, 292.666 ; T.T. Huy, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Huy, RG 53.443, 53.444 et 53.445 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 25.084/00 et 29.310/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961 ; T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et CPAS Libin, RG 309.168 et 311.097 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 33.407/00 et 34.022/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Huy, RG 53.443, 53.444 et 53.445 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 25.084/00 et 29.310/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 avril 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 11.492/99 et 15.323/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.171 et 311.179 ; T.T. Dinant, 7e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Cerfontaine, RG 58.893 et 59.624 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Marchin, RG 53.106 et 53.214 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713 ; T.T. Dinant, 7e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Vresse-sur-Semois, RG 60.308 et 60.404 ; T.T. Huy, 2e ch., 23 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 31 mai 2001, X / CPAS La Louvière, RG 945/00/LL, 1.671/01/LL, 945/00/LL et 1.671/01/LL ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 312.431 et 313.386 ; T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 291.986 et 294.126 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 51.452, 51.453 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Jette, RG 25.778/00 et 2.447/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 10 juillet 2001, X / CPAS Liège, RG 310.275 et 311.682 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Dison, RG 0376/2001 et 0377/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.060 ; T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.891 et 54.981 ; T.T. Huy, 2e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.709 et 54.875 ; T.T. Liège, 9e ch., 4

voorbeeld, de arbeidsgerechten in 2001 geoordeeld dat verdienden bijeengebracht te worden wegens samenhang :

- twee zaken wanneer de beroepen ingesteld zijn tegen twee opeenvolgende beslissingen met een zelfde motivering[791];
- verschillende beroepen tegen verschillende, opeenvolgende beslissingen[792];
- twee ingediende verzoekschriften tegen twee verschillende openbare centra die weigeren op te treden wegens territoriale onbevoegdheid[793], waarbij de als tweede gevatte rechtbank verwijst naar de eerste, aangezien zij het recht betreffen om voor dezelfde periode bestaansminimum te verwerven[794];
- verschillende, tegen verscheidene beslissingen ingediende verzoeken, in de mate waarin ze alle hetzelfde probleem tot voorwerp hebben (weigering bestaansminimum, bedrag alleenstaanden)[795];
- de door twee onderscheiden personen ingestelde verzoeken tegen hetzelfde OCMW, wanneer die personen onderwerp waren van een beslissing met betrekking tot hun samenwonen of hun inkomsten[796];
- tegen drie beslissingen ingediend verzoekschriften, ook al kan de rechtbank er maar twee van beoordelen, aangezien het eerste dat de maatschappelijke dienstverlening betreft, onontvankelijk is wegens laattijdigheid[797].

Wanneer er verschillende verzoekschriften bestaan tegen verschillende beslissingen van het OCMW, oordelen de rechtbanken, zoals in 2000, soms dat de verzoekschriften tegen

---

octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.002 et 314.652 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.004.

791 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Theux et X / CPAS Theux, RG 1282/2001 et 1283/2001 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R.

792 T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 309.076, 310.313, 310.314, 310.315 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803.

793 T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et CPAS Libin, RG 309.168 et 311.097 ; T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 96.046/99 et 20.978/00 ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803 ; T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS Enghien, RG 110.195 – 110.196 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Dinant, RG 109.892 et 110.370 ; T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.896/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Liège et X / CPAS Seraing, RG 293.312 et 295.387 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxellrs et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M ; T.T. Liège, 9e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 301.515 et 316.285 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 novembre 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 112.469.

794 T.T. Mons (section de La Louvière), 7e ch., 8 février 2001, X / CPAS Braine-Le-Comte, RG 50.801 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dinant, RG 59.869 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Chièvre, RG 11.493/99 et 27.057/00.

795 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.444 et 316.992.

796 T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Fontaine-l'Evêque, RG 58.953/R et 58.953bis/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 14.889/01 et 14.890/01.

797 T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961.

beslissingen aangaande het bestaansminimum ontvankelijk zijn, maar de andere (aangaande de maatschappelijke dienstverlening) niet, wegens laattijdigheid (niet ingediend binnen de termijn van één maand).[798]

Evenzo, wanneer er verschillende verzoekschriften bestaan tegen verschillende beslissingen van het OCMW, oordelen de sociale gerechten soms dat de verzoekschriften tegen beslissingen aangaande het bestaansminimum (al dan niet gedeeltelijk) gegrond zijn, maar dat de debatten voor de verzoekschriften met betrekking tot de maatschappelijke dienstverlening moeten heropend worden.[799]

Soms spreken ze recht over bepaalde beroepen, maar bevelen ze een heropening van de debatten voor andere beroepen.[800]

In 2001 hebben wij kunnen aanhalen dat er soms één enkel verzoekschrift staat tegen verschillende weigeringsbeslissingen van bestaansminimum.[801] In dit geval hebben de vonnissen, trouw aan de meerderheidsrechtspraak, bevestigd dat de rechtbank gevat wordt voor het geheel van de betwistingen, zo het verzoekschrift is ingediend binnen de termijn van drie maanden vanaf de betekening.[802]

Dit is ook het geval wanneer de eerste beslissing het bestaansminimum intrekt voor een periode van 12 maanden, en de tweede de recuperatie oplegt van het onverschuldigd uitgekeerde bestaansminimum.[803]

Conform dat rechtspraak van 2000, oordelen de gerechten in elk geval dat de bijstandzoeker het recht heeft zijn eis een nieuwe omschrijving te geven, zelfs nog voor de rechter, door zijn toevlucht te nemen tot artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek. Aldus kan de aanvrager die via een verzoekschrift een beslissing van 14 februari 2001 aangevochten heeft, via conclusies dit beroep uitbreiden tot een beslissing van 14 juli 1999, aangezien het beroep tegen die eerdere beslissing stilzwijgend reeds deel uitmaakte van het verzoekschrift, de twee beslissingen hadden immers hetzelfde onderwerp.[804]

---

798 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17.790/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.522 et 59.961 ; T.T. Arlon, 20 juillet 2001, X / CPAS Arlon, RG 29.836.

799 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 103.016.

800 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.171 et 311.179.

801 T.T. Verviers, 1e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 1878/2000 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 92.126/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7.249/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.988 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.606 ; T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.015 et 215.866.

802 C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 90.248/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Chièvre, RG 11.493/99 et 27.057/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310.310 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.051 et 54.052 ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Waterloo, RG 865/N/2001.

803 T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1.763/2001.

804 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 6.780/01.

4.3.1.2. Het beroep tegen het uitblijven van een beslissing

Zoals in het verleden wordt er natuurlijk aan herinnerd dat het OCMW zijn beslissing moet nemen binnen de 30 dagen vanaf de ontvangst van de aanvraag. Het mag de beslissing niet uitstellen omdat het dossier nog niet voldoende in gereedheid is. Het besluit van de Raad volgens hetwelk een aanvulling op het onderzoek nodig is, en de aanvrager uitgenodigd wordt om een nieuwe aanvraag in te dienen, is onregelmatig, aangezien dit geen of een negatie van beslissing is. Het «besluit» wordt nietig verklaard.[805]

Het op 25 mei 2001 ingediende verzoekschrift (tegen een beslissing die volgt op een andere beslissing waarmee het OCMW zijn besluit uitstelt in afwachting van de resultaten van het aanvullend onderzoek), is ontvankelijk, aangezien die eerste beslissing werkelijk een weigeringsbeslissing is, en het OCMW een fout heeft begaan door zijn beslissing uit te stellen tot na de termijn van 30 dagen, wat tot gevolg heeft dat de beslissing van uitstel eigenlijk een weigeringsbeslissing is, wat de weg opent voor een beroep.[806]

De wet zelf bepaalt geen sanctie zo er geen beslissing is binnen de wettelijke termijn. De rechtspraak stelt dit unaniem gelijk met een weigeringsbeslissing waartegen beroep mogelijk is. De bestudeerde rechtspraak heeft nogmaals bevestigd dat het gebrek aan een beslissing moet gelijkgesteld worden met een negatieve beslissing die steeds het recht om in beroep te gaan met zich meebrengt.[807]

De arbeidsgerechten hebben bevestigd dat een beroep tegen een stilzwijgen, en een uitblijven van enige motivering hiervoor, na indienen van de aanvraag, ontvankelijk is, aangezien er geen administratieve akte is die officieel wordt betekend.[808]

Daarentegen werd geoordeeld dat het verzoekschrift, ingediend wanneer er nog geen formeel gemotiveerde en betekende beslissing is, onontvankelijk is, aangezien de eis in elk geval zonder voorwerp is bij gebrek aan een bestaand en actueel belang van de aanvrager (de eiser loopt met zijn beroep vooruit op de feiten, aangezien het vóór de beslissing komt waarover geschil).[809]

Het beroep tegen het uitblijven van een beslissing is zonder voorwerp indien het OCMW in de periode tussen het indienen van het beroep en de behandeling van de zaak door de rechtbank toch een beslissing neemt[810]; een OCMW-bestuur kan niet worden verweten en derhalve terecht zijn beslissing uitstellen omdat bijvoorbeeld het sociaal onderzoek nog niet volledig is afgerond. Een rechtsvordering bij de arbeidsgerechten om die reden is ongegrond[811].

Zoals in 2000, hebben de rechtbanken soms geoordeeld dat het uitblijven van een beslissing binnen de wettelijke termijn ook kan bestraft worden met het opleggen van een

---

805 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / Grâce-Hollogne, RG 297.265.
806 T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.015 et 215.866.
807 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 1685/00/M.
808 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 avril 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 11.492/99 et 15.323/00.
809 T.T. Charleroi, 5e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.558/R.
810 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 1 juni 2001, X / OCMW Lanaken, AR. 1686/2000.
811 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR. 2172/2000.

schadevergoeding. In dit opzicht is geoordeeld dat het OCMW, door geen intrekkingsbeslissing te nemen voor de bijstand en door de aanvrager in onwetendheid te laten en hem aldus te verhinderen zich te gelegener tijd tot het bevoegde OCMW te wenden om een bestaansminimum te vragen, een fout heeft begaan waarbij het geleden nadeel gelijkwaardig is aan het verlies van het bestaansminimum voor de volgende maand (bedrag alleenstaanden).[812]

4.3.1.3. Andere onderwerpen voor een eis

De arbeidsgerechten worden geconfronteerd met eisen tot schadevergoeding vanwege de aanvrager van bestaansminimum wanneer deze schade zou hebben geleden omwille van door het OCMW begane fouten. De rechtspraak blijft dergelijke eisen tot schadevergoeding zeer streng beoordelen. Zo acht zij in 2001 de eis die strekt tot veroordeling van het OCMW tot betaling van schadevergoeding wegens begane fouten ongegrond :

- bij gebrek aan bewijs voor het oorzakelijk verband tussen de intrekkingsbeslissing van bestaansminimum wegens verzuim van naleving van het contract, en de geleden schade[813];
- bij gebrek aan schade geraamd op het schuldbedrag dat het OCMW geweigerd heeft te dragen in het kader van het bestaansminimum, daar die schulden zijn aangegaan na de periode waarover geschil en daar niet is aangetoond dat er enige fout van het OCMW ten grondslag ligt aan het beweerde geleden nadeel[814];
- aangezien het OCMW geen enkele fout kan verweten worden bij het beheer van het dossier[815];
- bij gebrek aan bewijs voor een concrete schade[816];
- bij gebrek aan bewijs voor de bewering dat het OCMW zich niet zou gedragen hebben als verwacht wordt van een normaal en naarstig centrum[817].

Overeenkomstig de rechtspraak van 2000, willigen de gerechten eisen tot schadevergoeding slechts in bijzonder ernstige omstandigheden in. Aldus is geoordeeld dat het OCMW, door de toekenning van het bestaansminimum op 30 juni 2001 stop te zetten, een fout begaat die bestraft wordt door toekenning van het bestaansminimum (het centrum had het bestaansminimum voor een geslaagde student rechtsgeleerdheid voortijdig en op onrechtvaardige wijze stopgezet, aangezien het academiejaar tot september loopt, waardoor zijn slaagkansen gehypothekeerd werden).[818]

Zo ook heeft de rechtbank geoordeeld dat het OCMW dat nalaat om het administratief dossier onverwijld over te maken aan het arbeidsauditoraat, zonder enige twijfel een fout is, in het bijzonder in een geschil waar het overleven en de menselijke waardigheid in het geding zijn. De nalatigheid moet bestraft worden door het toekennen van een schadevergoeding (1 BF).[819]

---

812 T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.015 et 215.866.
813 T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 110.683.
814 T.T. Namur, 9e ch., 9 février 2001, X / CPAS Namur, RG 107.294.
815 T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1745/2001.
816 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Florennes, RG 5.852/99.
817 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 13.540/01.
818 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Auderghem, RG 24.741/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.488/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00.
819 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 1.642/00/LL.

Het is onaanvaardbaar dat het OCMW niets ondernomen heeft om de betrokkene te helpen bij het vinden van een huisvesting in fatsoenlijke omstandigheden. Die onthouding maakt een fout uit die ex *æquo et bono* geraamd wordt op 25.000 BF (vergoeding voor de geleden morele en materiële schade).[820]

4.3.2. Wie stelt het beroep in ?

4.3.2.1. De bekwaamheid

Ingeval tegen een OCMW-beslissing inzake bestaansminimum een beroep door twee personen bij de Arbeidsrechtbank wordt ingeleid, met name bijvoorbeeld samenwonende echtgenoten, moet beider handtekening op het verzoekschrift voorkomen; een verzoekschrift dat alleen ondertekend werd door de echtgenote en niet door haar man, en de ondertekenaarster niet bewijst dat zij een mandaat had om beroep aan te tekenen, dan is dit verzoekschrift, in zoverre gericht tegen de beslissing van het Bijzonder Comité voor Sociale Bijstand t.a.v. de niet-ondertekenaar in kwestie onontvankelijk[821].

Minderjarigen kunnen niet in rechte optreden om hun rechten m.b.t. het bestaansminimum te doen gelden, ook al zijn zij bekwaam om een aanvraag tot het OCMW te richten. Een beroep bij de Arbeidsrechtbank tegen een beslissing van het OCMW is dan ook onontvankelijk[822].

4.3.2.2. De hoedanigheid

De in 2001 geproduceerde rechtspraak heeft het gevestigde beginsel bekrachtigd dat stelt dat een rechtsvordering aanhangig gemaakt kan worden door de rechtzoekende persoon zelf of door een gevolmachtigde.[823]

De rechtbanken hebben nogmaaks bevestigd dat de gevolmachtigde slechts in rechte kan optreden zo hij hiertoe over de noodzakelijke hoedanigheid beschikt, of hij nu gevolmachtigd is bij wet dan wel bij overeenkomst, wat met name inhoudt dat hij het bestaan of de draagwijdte van zijn bevoegdheid om te handelen in naam en voor rekening van een ander, moet bewijzen. De dienst Jongerenrechten is een maatschappelijke organisatie zoals bedoeld in artikel 728, § 3, derde alinea van het Gerechtelijk Wetboek, zodat hij de aanvrager rechtsgeldig kan vertegenwoordigen en bijstaan.[824]

---

820 T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 16.128/01.
821 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 316.477.
822 Arbrb. Mechelen, 1ste K, 19 december 2001, X / OCMW Mechelen, AR. 77972.
823 T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.060.
824 T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.702.

Zo hebben de sociale gerechten, trouw aan de rechtspraak van het jaar 2000, de volgende beroepen ontvankelijk verklaard :

- het beroep ingesteld door een advokaat in zijn hoedanigheid van voorlopig bewindvoerder van de goederen van de aanvrager, ook al kwam het bevel van de vrederechter pas na de indiening van het beroep[825];
- het beroep ingesteld door de moeder, vader, broer, zuster, stiefmoeder, zoon, huwelijkspartner of het neefje van de betrokkene, zo ze over een geschreven volmacht beschikken[826];
- het beroep ingesteld door een persoon van de dienst Jongerenrechten die een volmacht bezit of door een lid van de V.Z.W. Onthaalkantoor en Verdediging van Jongeren met een volmacht[827] of door de jurist van de V.Z.W. Info-Rechten[828];
- het beroep ingesteld door een vakbondsraadsman of door een vakbondsafgevaardigde in het bezit van een schriftelijke volmacht[829].

Overeenkomstig de gebruikelijke rechtspraak, tonen de rechtbanken zich inzake bestaansminimum betrekkelijk soepel en aanvaarden zij dat een door een andere persoon ingesteld beroep door de rechthebbende zelf wordt bevestigd in de loop van het geding. Zo moet de vertegenwoordiging van de partij ruim geïnterpreteerd worden[830], en voorwerp zijn van een marginale toetsing door de rechter (nagaan of er wel degelijk een verband is tussen het maatschappelijk doel van de maatschappelijke organisatie en de maatschappelijke dienstverlening). Wanneer de eiser in persoon ter rechtzitting verschijnt, maar niet geldig vertegenwoordigd is, acht de rechtbank zich onbevoegd om sancties te treffen.[831]

Aldus is het door de moeder van de betrokkene ingestelde beroep ontvankelijk, aangezien die laatste aanwezig was op de zitting en er haar mandaat bevestigd heeft (mandaat tot het instellen van een beroep en tot zijn vertegenwoordiging op de zittingen om zijn rechten tegenover het OCMW te recupereren).[832]

---

825 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 28.455/00 ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 89.755 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Mons, RG 2.661/00/M ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1695/2001.

826 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 14 juin 2001, CPAS Namur / X, RG 6.850/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Oupeye, RG 303.518 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.711/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310.899 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Braives, RG 54.447 ; T.T. Liège, 9e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 312.372 ; T.T. Liège, 12e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Engis, RG 315.138 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 24 septembre 2001, X / CPAS Daverdisse, RG 28.000 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.060.

827 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Momignies, RG 57.954/R ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 714/N/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 11 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.259.

828 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 6.780/01.

829 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 40.627 ; T.T. Verviers, 1e ch., 13 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 2.308/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 90.434/99 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 21 août 2001, X / CPAS Waterloo, RG 1325/N/2000 et 1909/N/2000 ; T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 282.493 ; T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, CPAS Seraing / X, RG 304.708 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

830 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

831 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

832 T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.060.

Het OCMW heeft aan de meerderjarige aanvraagster het bedrag bestaansminimum voor samenwonenden toegekend. Het zonder volmacht ingestelde beroep door de vader die met haar samenwoont, is nietig.[833]

Geoordeeld is dat de volgende vordering onontvankelijk is wegens gebrek aan belang : de aanvraagster stelt een beroep in tegen het OCMW omdat haar ex-echtgenoot geen bestaansminimum ontvangt, terwijl deze laatste niet eens een aanvraag tot toekenning had ingediend. Het recht op bestaansminimum is een persoonlijk recht.[834]

4.3.3. De beroepstermijn

De in 2001 gevelde vonnissen consolideren de bestudeerde rechtspraak van 2000 en herinneren eraan dat de datum waarop het aangetekend schrijven aan de bestemmeling wordt aangeboden, het vertrekpunt is voor de beroepstermijn. Overeenkomstig artikel 52, eerste alinea van het Gerechtelijk Wetboek wordt de termijn gerekend vanaf de dag na die van de akte of van de gebeurtenis welke hem doet ingaan. Aldus is het op 29 maart 2001 bij aangetekend schrijven ingesteld beroep tegen een op 29 december 2000 per aangetekende brief betekende beslissing, ontvankelijk, aangezien de datum van het aangetekend schrijven het ogenblik bepaalt waarop het beroep vorm heeft gekregen, en niet de datum waarop het schrijven op de griffie in ontvangst wordt genomen. [835]

De gerechten zijn ertoe gekomen te bevestigen dat artikel 23 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde die beroepstermijn op drie maanden heeft gebracht.[836]

Conform het beginsel dat in 2000 gevestigd werd, is die termijn is voorgeschreven op straffe van verval en begint hij te lopen vanaf de betekening aan, of de kennisneming van de beslissing door, de betrokkene.[837] [838]

Bepaalde rechters nemen echter aan dat de beroepstermijn een aanvang neemt de dag na het vermoeden van kennisneming, i.e. de dag na die waarop de betrokkene effectief kennis kon krijgen van de beslissing[839].

De betekening geschiedt op het ogenblik waarop de brief wordt aangeboden aan het nuttig adres.[840]

---

833 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 109.203.

834 T.T. Charleroi, 5e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.351/R.

835 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 7.250/01.

836 T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 7.250/01.

837 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Walhain, RG 1816/w/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250.

838 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 16 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 310.758; Arbrb. Kortrijk (afd Roeselare), 7 februari 2001, X / OCMW Roeselare, AR. 37894; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 22 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 329.059; Arbrb. Dendermonde (Afdeling Sint-Niklaas), 3de K, 2 oktober 2001, X / OCMW Beveren, AR. 60.09.

839 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 16 november 2001, X / OCMW Maaseik, AR. 1978/2001.

840 T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250.

De vonnissen bevestigen dat het laattijdig ingesteld beroep onontvankelijk is.[841]

Een aantal voorbeelden uit 2001:

- het op 4 september 2000 tegen een op 9 mei 2000 betekende beslissing ingesteld beroep aan de hand van een verzoekschrift, is laattijdig en onontvankelijk (of het nu om het bestaansminimum dan wel om maatschappelijke dienstverlening gaat)[842];
- wat het bestaansminimum betreft, is de ingestelde vordering ontvankelijk, maar niet voor zover ze ertoe strekt de beslissing aangaande de maatschappelijke dienstverlening aan te vechten (door het centrum genomen op 17.06.1998, betekend bij aangetekend schrijven op 29.06.1998). De eiser heeft immers de termijn niet nageleefd zoals die wordt opgelegd door artikel 71 van de wet van 08.07.1976[843];
- het tegen twee beslissingen met betrekking tot het bestaansminimum en de tenlasteneming van elektriciteitsrekeningen ingesteld beroep, is wat dit laatste betreft onontvankelijk, wegens ingesteld buiten de wettelijke termijn van één maand. Het beroep is wel ontvankelijk met betrekking tot het bestaansminimum[844].

Artikel 14 van het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt dat de beroepstermijn niet begint te lopen zo de beslissing bepaalde vermeldingen niet bevat. Wanneer de aangevochten beslissing een beroepstermijn van één maand in plaats van drie maanden vermeldt, is er geen sprake van een gebrek aan vermelding maar van een foute vermelding, die toch moet doorgaan als een verzuim van vermelding. De aanvraagster heeft weliswaar geen beroep ingesteld binnen de maand, maar dit heeft ze nagelaten omdat ze in de waan verkeerde buiten termijn te zijn, terwijl een dergelijke veronderstelling onterecht was. De vordering is ontvankelijk wat het bestaansminimum betreft, maar onontvankelijk voor de gevraagde maatschappelijke dienstverlening.[845]
De beroepstermijn kan worden gestuit; een bij de Arbeidsrechtbank te Ieper in het Frans ingesteld beroep tegen een administratieve beslissing werd door deze rechtbank niet ontvankelijk verkaard omdat het verzoekschrift in strijd was met de wet van 15 juni 1935, maar hierdoor werd de verjaring wel gestuit[846]. Bijgevolg kon verzoekster later nog tijdig verhaal instellen dat wel ontvankelijk is.

4.3.4. De vorm van het beroep

Conform de gebruikelijke rechtspraak, wordt de vordering in beginsel ingesteld met een gewoon dan wel aangetekend verzoekschrift, neergelegd op, dan wel gericht aan, de griffie; niets belet echter dat dit gebeurt door dagvaarding of vrijwillige verschijning.[847]

Aangezien artikel 10 van de wet van 1974 van openbare orde is, voor zover het oplegt dat het verzoekschrift dient neergelegd bij, of bij aangetekend schrijven gericht aan, de griffie, is een

---

841 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 5.831/01.
842 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Walhain, RG 1816/w/2000.
843 C.T. Liège (section Liège), 15e ch., 28 août 2001, CPAS Flemalle / X, RG 30.078/01T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.
844 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17.790/00 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1745/2001.
845 T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Cerfontaine, RG 61.229.
846 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 10 januari 2001, X / OCMW Wevelgem, AR. 59988.
847 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 7.250/01.

gewone verzending met daarin de beslissing van het OCMW en zonder identificatie van de afzender, geen ontvankelijke inleidende rechtsakte.[848]

Een handgeschreven en niet ondertekend, als gewone brief verzonden verzoekschrift is onbehoorlijk en dus onontvankelijk.[849]

Zoals in 2000, hebben de rechtbbanken bevestigd dat de akte van rechtsingang de bepalingen van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken moet eerbiedigen. Artikel 704 van het Gerechtelijk Wetboek wijkt inderdaad niet af van de wet van 15 juni 1935 die een onderdeel is van de gerechtelijke organisatie, niet van het regime van de nietigheden uit het artikel 860 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek. Wanneer de beroepen in een vonnis onontvankelijk worden verklaard omdat ze niet in het Nederlands maar in het Frans zijn opgesteld, doet het vonnis een nieuwe beroepstermijn ingaan van één maand waarbinnen een verzoekschrift geldig kan worden ingediend.[850]

De arbeidsgerechten hebben artikel 40 van die wet toegepast. Dit bepaalt dat deze regels voorgeschreven zijn op straffe van nietigheid, ambtshalve uit te spreken door de rechter. Aldus heeft een vonnis de volgende schriftelijke eis nietig verklaard : eis opgesteld in het Frans, terwijl krachtens de wetgeving aangaande het taalgebruik in administratieve aangelegenheden enkel het Nederlands mocht gebruikt worden in de betrokken gemeente.[851]

Artikel 704, eerste alinea van het Gerechtelijk Wetboek laat in afwijking van artikel 700 toe de rechtsingang anders dan bij dagvaarding te doen plaatsvinden voor de aangelegenheden die worden opgesomd in de vermelde artikelen, inzonderheid in artikel 580, 8° van het Wetboek. Dit belet niet dat een tussenvordering wordt ingesteld overeenkomstig de voorwaarden van artikel 807. Echter, aangezien het om een eis gaat die ertoe strekt een overeenkomstig artikel 9 van de wet van 7 augustus 1974 door het OCMW genomen en betekende beslissing inzake de toekenning, weigering of herziening van het bestaansminimum, aan te vechten, legt artikel 10 van dezelfde wet op dat de rechtsingang op een welbepaalde manier plaatsvindt : verzoekschrift neergelegd bij, of via aangetekend schrijven gericht aan, de griffie van de Arbeidsrechtbank, binnen de volgens de betekening opgelegde termijn, in deze binnen drie maanden. Die beschikking belet elke mogelijkheid om een beroep, dat ingesteld is tegen een welbepaalde administratieve beslissing, aan de hand van conclusies uit te breiden tot een daaropvolgende beslissing, ook al heeft die dezelfde inhoud als de voorgaande.[852]

---

848 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 24 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 540/00/M.

849 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Auderghem, RG 31.688/00.

850 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00.

851 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Drogenbos, RG 32.467/00.

852 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Mons, RG 93.306.

4.4. Het onderzoek

4.4.1. De vertegenwoordiging van de partijen

Een veel voorkomend probleem is dat verzoekers tijdens de zitting niet opdagen of zich niet geldig laten vertegenwoordigen[853]. Hierdoor zijn zij niet in staat ook de gegrondheid van hun eis aan te tonen, indien die in het verzoekschrift onvoldoende werd aangetoond. De verwerende partij kan in dat geval desgevallend een vonnis bij verstek vorderen.

Bepaalde verzoekers verschijnen wel ter zitting in persoon, terwijl het OCMW als verweerder dan weer niet verschijnt[854]; de eiser had in dit geval om afstand van geding verzocht.

4.4.2. De devolutieve werking

De rechter moet zich in de plaats stellen van de administratie en een beslissing nemen, ook al is dit eigenlijk een taak van die laatste. Hij wijzigt voorwerp noch oorzaak van de eis door zich uit te spreken over het bij hem aanhangig gemaakt geschil, en zich te steunen op redenen die aan de wet ontleend zijn, zelfs als deze niet worden aangevoerd door de partijen. Bijgevolg zal de rechter, die kennis moet nemen van een geschil betreffende een administratieve beslissing die uitspraak doet over een subjectief recht waarvan de toekenning afhangt van wettelijke voorwaarden, zich niet beperken tot de eventuele vernietiging van een administratieve handeling, maar ook een substitutiebevoegdheid uitoefenen[855].

Deze bevoegdheid miskent het beginsel van de scheiding van de machten niet[856].

---

853 Arbrb. Kortrijk, 2de K, 10 januari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 59988; Arbrb. Turnhout, 2de K, 12 januari 2001, X / OCMW Beerse, AR. 21.49; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 15 januari 2001, X / OCMW Wommelgem, AR. 325.624; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 25 juni 2001, X / OCMW Ranst, AR. 331.73; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 24 april 2001, X / OCMW Lummen, AR. 203829; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 27 april 2001, X / OCMW Hasselt, AR. 202340; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 20 april 2001, X / OCMW Gingelom, AR. 2001975; Arbrb. Dendermonde (afd St-Niklaas), 3de K, 19 juni 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR. 58.346; Arbrb. Dendermonde (afd Aalst), 3de K, 08 mei 2001, X / OCMW Aalst, AR. 47.97; Arbrb. Leuven, 2de K, 4 april 2001, X / OCMW Leuven, AR. 2892/00; Arbrb. Mechelen, 1ste K, 7 maart 2001, X / OCMW Mechelen, AR. 76340; Arbrb. Gent, 10de K, 27 april 2001, X / OCMW Gent, AR. 149.170/00; Arbrb. Gent, 10de K, 16 maart 2001, X / OCMW Gent, AR. 149.200/00; Arbrb. Gent, 10de K, 9 maart 2001, X / OCMW Gent, AR. 146.618/00; Arbrb. Gent, 10de K, 16 februari 2001, X / OCMW Gent, AR. 148.162/00; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 21 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 326.359; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 330.566; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 12 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.813, AR. 327.814; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 25 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 329.059; Arbrb. Antwerpen, 14de K, 14 maart 2001, DH.N., X / OCMW Wommelgem, AR. 321.687, AR. 322.896, AR. 322.897; Arbrb. Tongeren, 1ste K, 06 april 2001, X / OCMW Maaseik, AR. 2170/2000; Arbrb. Tongeren, 1ste K, 28 juni 2001, X / OCMW Genk, AR. 583/2000; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 25 mei 2001, X / OCMW Lommel, AR. 202339; Arbrb. Ieper, 1ste K, 18 mei 2001, X / OCMW Ieper, AR. 23119.

854 Arbrb. Ieper, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Poperinge, AR. 23908.

855 T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1316/2001 ; T.T. Dinant, 7e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.914 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Courcelles, RG 59.071/R.

856 Arbrb. Tongeren, 1ste K, 06 april 2001, X / OCMW Genk, AR. 2770/99.

Overeenkomstig een erg vaste rechtspraak, beperkt de bevoegdheid van de arbeidsgerechten bij beroep tegen een beslissing inzake het bestaansminimum, zich bij vernietiging van de bestreden beslissing niet tot de toekenning van het recht op bestaansminimum aan de eisende partij.[857] Het is ook aan de rechtbank om te onderzoeken of de betrokkene voldoet aan de voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op het bestaansminimum.[858]

De rechtbanken hebben bevestigd dat dit inhoudt dat de rechterlijke macht bevoegd is om zich in de plaats te stellen van de administratieve overheid en om de wetsbepalingen betreffende het al dan niet toekennen van het opgeëiste recht toe te passen.[859] De rechtbank mag zich daarbij niet beperken tot het vernietigen van de administratieve beslissing, zij is gebonden door de substitutieplicht.[860]

Op grond van een beginsel dat constant geworden is, stelt de Arbeidsrechtbank zich, indien zij zelf een beslissing neemt, die in de plaats komt van de vernietigde OCMW-beslissing, volledig in de plaats van het OCMW en velt ze een nieuw oordeel over de aanvraag van bestaansminimum, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele wijzigingen die zich hebben voorgedaan na de bestreden beslissing en die door de eiser worden ingeroepen.[861]

Eens de beslissing van het OCMW vernietigd is, blijven de rechters nagaan of de voorwaarden tot het bestaansminimum in de aanhangige zaak vervuld zijn, zelfs indien de eisende partij verstek geeft.[862]

---

857 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Fontaine-l'Evêque, RG 58.953/R et 58.953bis/R ; T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112.467.

858 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 21 août 2001, X / CPAS Onhaye, RG 60.949 ; T.T. Mons (section Mons), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.200/00/LL ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 109.143 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Jette, RG 667/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.224/01.

859 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 25.084/00 et 29.310/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Rochefort, RG 60.065 ; T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 53.970 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 32.043/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Floreffe, RG 112.566.

860 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Nandrin, RG 29.226/00 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.258/00 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Boussu, RG 84.188 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1016/00/LL ; T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Fléron, RG 313.401 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / Grâce-Hollogne, RG 297.265 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Braine l'Alleud, RG 1136/N/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 5.170/01.

861 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.684/00 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.689 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Uccle, RG 31.267/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 6 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 octobre 2001, X / CPAS Neufchâteau, RG 28.332 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 112.140 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 12.421/01.

862 C.T. Bruxelles, 8e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 37.260 ;T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Somme-Leuze, RG 59.645 ; T.T. Verviers, 1e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Spa, RG 1.945/2000 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 février 2001, X / CPAS Namur, RG 107.294 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.881 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.966 ; T.T. Namur, 9e

Bij verstek van het OCMW spreekt de rechtbank normaal recht en mag zij de administratieve beslissing bevestigen.[863]

Er werd aan herinnerd dat de rechtbanken de zaak niet naar het OCMW mogen verwijzen opdat zou worden overgegaan tot een onderzoek, maar zelf een onderzoek ten gronde moeten voeren en zo nodig elke onderzoeksmaatregel gelasten.[864]

Wanneer de beslissing is vernietigd, is het aan de rechtbank, overeenkomstig de rechtspraak van 2000, om in feite en in rechte na te gaan of het recht op bestaansminimum kan worden toegekend, geweigerd of herzien, zo nodig via een heropening van de debatten.[865]

---

ch., 9 mars 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 109.191 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bouillon, RG 27.630 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 32.687/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 28.200/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.481 ; T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Liège, RG 310.311 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310.310 ; T.T. Huy, 2e ch., 16 mai 2001, X / CPAS Modave, RG 53.684 ; T.T. Liège (section Huy), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 54.468 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 1685/00/M ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 306.544 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 311.803 ; T.T. Arlon, 20 juillet 2001, X / CPAS Arlon, RG 29.836 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 7.601/01 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 30 juillet 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 865/w/2001 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), ch. des vacations, 8 août 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque, RG 58.666/R ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Braine-le-Château, RG 1337/N/2001 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.266/2001 ; T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 302.008 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Oupeye, RG 313.362 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313.684 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.312 ; T.T. Liège, 10e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 301.417 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.002 et 314.652 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.004 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 octobre 2001, X / CPAS Leuze, RG 70.985 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, CPAS Ixelles, RG 7370/01 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.351/R ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 296.132 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Momignies, RG 58.285/R ; T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.475 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 109.939 ; T.T.Liège, 9ème chambre, 20 novembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 313.698 ; T.T. Neufchâteau, 1e ch., 3 décembre 2001, X / CPAS Paliseul, RG 28.402 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 14.373/01.

863 C.T. Bruxelles, 8e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 37.260 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.793 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.999 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Chièvre, RG 11.493/99 et 27.057/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 60.167 ; T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 313.274 ; T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Beyne-Heusay, RG 313.267 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Floreffe, RG 111.245 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1297/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.811 ; T.T. Dinant, 7e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Yvoir, RG 61.031.

864 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M ; T.T. Liège, 10e ch., 10 juillet 2001, X / CPAS Liège, RG 310.275 et 311.682 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Oupeye, RG 313.687.

865 T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.999 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Marchin, RG 53.106 et 53.214 ; T.T. Dinant, 7e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Vresse-sur-Semois, RG 60.308 et 60.404 ; T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 636/w/2001 ; T.T. Namur, 9e ch. C, 13

Wat betreft de vraag of de rechtbank zich na de nietigverklaring van de beslissing in de plaats mag stellen van het OCMW, lijkt de rechtspraak, zoals in 2000, eenduidig.[866]

Zij maakt een onderscheid tussen twee hypotheses waaraan zij verschillende gevolgen verbindt omwille van het voorwerp zelf van de beslissing.

Zo de bestuurlijke beslissing een administratieve maatregel of sanctie oplegt, bevestigen de rechtbanken dat het de rechter niet toekomt zich in de plaats te stellen van de bestuurlijke overheid, want dit zou de scheiding der machten schenden. Het komt de rechtbank niet toe om zelf een sanctie te overwegen.[867]

Zo de bestuurlijke beslissing uitspraak doet over de toekenning, de herziening of de intrekking van een sociale voorziening, op basis van regels van openbare orde, blijven de uitspraken in 2001 bevestigen dat de rechterlijke macht zich in de plaats moet stellen van de administratieve overheid en de wettelijke bepalingen moet toepassen met betrekking tot de erkenning of de weigering van het opgeëiste recht.[868]

---

juillet 2001, X / CPAS Enghien, RG 110.195 – 110.196 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Dinant, RG 109.892 et 110.370 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00 ; T.T. Arlon, 2e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Florenville, RG 29.996 ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 105.157 ; T.T. Huy, 14 novembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Jette, RG 16.401/01.

866 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1.930/w/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.495/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Florennes, RG 59.569 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 février 2001, X / CPAS Mettet, RG 109.887 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.966 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 109.191 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.258/00 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Boussu, RG 84.188 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 60.167 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Rochefort, RG 60.065 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 23 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.900 ; T.T. Arlon, 20 juillet 2001, X / CPAS Arlon, RG 29.997 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.821/R.

867 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311.992 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.042.

868 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 93.730/99 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.002/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège, RG 304.946 ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 89.755 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dour, RG 1470/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Berchem-Sainte-Agathe, RG 31.685/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 53.970 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.711/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Marchin, RG 53.106 et 53.214 ; T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.864 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.060 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 26 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 2.149/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.624/01 ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 110.683 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.851/R ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.042 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Bernissart, RG 72.268.

Aldus kan de rechtbank zich in de plaats stellen van het OCMW en nagaan of de betrokkene de toekenningsvoorwaarden voor het bestaansminimum vervult, aangezien de beslissing er één is van intrekking, gegrond op het verzuim van naleving van de bepalingen van artikel 6 van de wet van 7 augustus 1974.[869]

In 2001 hebben de rechtbanken nogmaals geoordeeld dat de rechter niet aan banden gelegd wordt door de ingeroepen redenen in de beslissing van het OCMW en moet rekening houden met de feiten die zich sedert de beslissing hebben voorgedaan.[870]

Anders is het wanneer de beslissing een administratieve sanctie oplegt – de rechter kan de sanctie alleen maar vernietigen, die dan zonder gevolg blijft. In dit geval kan hij een sanctie niet verzwaren, noch verminderen zo die al op het wettelijk minimum is vastgesteld.

Zelfs wanneer het beroep voorbarig en hierdoor onontvankelijk is, meent de rechtbank dat het past om er de grondslag van te onderzoeken, opdat de eiser in staat zou zijn om te begrijpen waarom het OCMW het bestaansminimum weigert.[871]

4.4.3. De beoordelingsvrijheid van de rechtbanken

Zoals in 2000, hebben de gerechten de aan de eis gegeven omschrijving beoordeeld. Zo zal, wanneer de eis betrekking heeft op het bestaansminimum en niet op de maatschappelijke dienstverlening, en de voorwaarden voor het bestaansminimum vervuld zijn, het er op aan komen de vraag te beoordelen in het licht van het bestaansminimum, niet van de maatschappelijke dienstverlening.[872]

De rechtbanken bevelen dikwijls een heropening van de debatten, zodat :

- uitleg kan worden verschaft over de financiële situatie van de echtgenoot met wie de aanvraagster samenwoont (verkoop van een onroerend goed)[873];
- uitleg kan worden verschaft over de door de eiser gevraagde beheerswijze[874];
- de betrokkene de redenen kan mededelen waarom de overeenkomst verbroken werd, en verduidelijken of hij door de R.V.A. uitgesloten is van werkloosheidsuitkeringen[875];
- wanneer de rechtbank vaststelt dat de voorwaarden voor bestaansminimum niet vervuld zijn, de aanvrager de noodzaak van maatschappelijke dienstverlening kan aantonen[876];

---

869 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL ; T.T. Dinant, 7e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Ciney, RG 60.496 et 60.633 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.060.

870 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 février 2001, X / CPAS Namur, RG 109.891 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Braives, RG 54.447 ; T.T. Liège, 9e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 312.372 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.711/R ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 13 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 7.250/01 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Floreffe, RG 111.245 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Herstal, RG 314.695 ; T.T. Liège, 9e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.292.

871 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5.800/01.

872 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 31.511/00.

873 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.673.

874 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.761.

875 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R.

- een berekening van het recht op bestaansminimum (bedrag alleenstaanden) kan worden voorgesteld[877];
- de betrokkene kan aantonen hoe hij het hoofd biedt aan zijn gewone en gebruikelijke uitgaven[878];
- de betrokkene een dossier kan neerleggen dat alle gegevens bevat, nodig om zicht te krijgen op de inkomsten van de inwonende vader[879];
- de betrokkene de juridische vragen van de rechtbank kan beantwoorden (inzonderheid wat betreft het beslag)[880];
- de betrokkene uitleg kan verschaffen over de financiële situatie van het gezin door met name de aanslagbiljetten en de bewijzen voor alle gezinslasten over te maken,…[881];
- de betrokkene kan aantonen dat hij zijn activiteit slechts tijdelijk heeft uitgeoefend (met bewijs van de verdiende inkomsten)[882];
- de betrokkene de verkoopakte van het gemeenschappelijk goed en de voorbereidende overeenkomsten voor een echtscheiding (onderlinge overeenstemming) kan overhandigen[883];
- de betrokkene uitleg kan verschaffen over zijn inkomsten en zijn lasten met het oog op de toekenning van maatschappelijke dienstverlening (hij heeft geen recht op het bestaansminimum)[884];
- het bevoegde OCMW kan worden vastgesteld (gezinssamenstelling, getuigschrift ziekenfonds, …)[885];
- de betrokkene documenten kan overmaken met betrekking tot zijn werkelijk verblijf en zijn bestaansmiddelen[886];
- de werkloosheidsinstelling de verschillende bedragen van werkloosheidsuitkeringen kan verduidelijken die de aanvrager opeenvolgend genoten heeft[887].

De heropening van de debatten is ook bevolen om het OCMW toe te laten uitleg te verschaffen over het eventuele bestaan van een onverschuldigde, terug te vorderen betaling[888], of om de eerdere beslissing te overhandigen (de aangevochten beslissing zou hier

---

876 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R.

877 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782.

878 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.

879 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M.

880 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Chimay / X, RG 15.679 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Mons, RG 93.306 ; C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, CPAS Geer / X, RG 27.075/98.

881 T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Sambreville, RG 109.801 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 311.818.

882 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Heron, RG 28.271/99 ;T.T. Neufchâteau, 2e ch., 24 septembre 2001, X / CPAS Bertrix, RG 28.135.

883 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 311.009.

884 T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 317.110 et 318.670.

885 T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 53.694 et 53.695.

886 T.T. Liège, 10e ch., 7 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 306.308 ; T.T. Liège, 9e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Bassenge, RG 318.181 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 15 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.789/R ; T.T. Dinant, 7e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Couvin, RG 61.516.

887 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 9.532/01.

888 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 65.336/98 ; T.T. Liège, 9e ch., 22 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.615, 314.616, 314.617, 314.618.

slechts een bevestiging van zijn)[889], een nieuwe berekening van het bestaansminimum voor te stellen, met acht op de door de rechtbank naar voren geschoven beginselen[890], of om het bewijs te overhandigen voor het feit dat de vraag ingeschreven werd in het speciaal daartoe bijgehouden register op de dag van ontvangst, en waarbij een bericht van ontvangst aan de betrokkene werd overgemaakt.[891]

Overeenkomstig de rechtspraak van 2000, kennen de gerechten de student soms het bestaansminimum toe, zij het vaak voorwaardelijk : hij moet zijn studiegeschiktheid bewijzen aan het einde van het academiejaar, datum waarvoor een nieuwe zitting wordt belegd of een heropening van de debatten wordt bevolen. Welke bedragen werden door de ouders betaald, zet de student de studies nog voort ?[892]

Ook voorzien ze vaak in een begeleiding, inzonderheid met het oog op het vinden van een bezoldigde studentenjob die beantwoordt aan de bekwaamheid en de vaardigheden van de student en verenigbaar is met zijn lessenrooster[893], met het oog op het sluiten van een contract van sociale integratie met het OCMW binnen een zekere termijn[894], om de geneeskundige kosten en de kosten voor geneesmiddelen te dekken tot de betrokkene de mogelijkheid heeft om zich bij een verzekeringsinstelling aan te sluiten[895], of met het oog op het vinden van een eigen woning, waarbij de betrokkene bijstand zal krijgen zodra hij zelfstandig woont.[896]

Het Arbeidshof van Brussel heeft geoordeeld dat de rechtbanken die een begeleiding opleggen die niet door de partijen werd gevraagd, *ultra petita* recht spreken, zodat die maatregelen nietig moeten worden verklaard.[897]

De gerechten waken er over dat het OCMW het goede verloop van de studies niet hindert.[898] Vaak oordelen ze ook dat het ontijdig is om een beslissing van afschaffing van het bestaansminimum te nemen voor de maanden mei tot juli (= de maanden van de examens). Dergelijke beslissingen worden dan nietig verklaard.[899]

---

889 T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Liège, RG 310.311.

890 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Spa, RG 0989/2001.

891 T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, CPAS Seraing / X, RG 304.708.

892 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-L'Evêque, RG 57.196/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.711/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 32.043/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 32.687/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Uccle, RG 31.267/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 10 juillet 2001, X / CPAS Liège, RG 310.275 et 311.682 ; T.T. Liège, 7e ch., 21 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 317.958.

893 T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29.721/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.711/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 32.687/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Uccle, RG 31.267/00.

894 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311.992 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13.371/01 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 4 octobre 2001, X / CPAS Jette, RG 23.266/00 et 10.556/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 14.223/01.

895 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.901/01.

896 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 16.402/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 7610.

897 C.T. Bruxelles, 8e ch., 22 mars 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 39.478.

898 C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, CPAS Mont-Saint-Guibert / X, RG 37.764.

899 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Auderghem, RG 24.741/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00.

Zoals medewerking op het niveau van de administratieve afhandeling van een bestaansminimumaanvraag is vereist, wordt ook medewerking van de indiener van een jurisdictioneel beroep in de gerechtelijke fase verwacht; de Arbeidsrechtbank kan bijgevolg een vordering afwijzen bij gebrek aan enige medewerking van verzoeker in deze stand van betwisting[900].

Zoals in 2000, kennen de rechtbanken soms het bestaansminimum toe voor een zekere periode, en nodigen zij tegelijkertijd de centra uit om de situatie te herzien op een welbepaalde datum, met name wat betreft het bewijs voor de werkbereidheid van de aanvrager of voor zijn samenwonen[901], wat betreft de uitwerking van de eis in rechte ter verkrijging van onderhoudsgeld of een studiebeurs[902], of wat betreft de verandering in de staat van behoeftigheid door een nieuwe dienstbetrekking.[903]

Wanneer de zaak in die gevallen weer voor de rechter komt, kent deze voorgoed het bestaansminimum toe aan de student die aangetoond heeft geschikt te zijn voor de aangevangen studies. Voor het lopende studiejaar kent hij tot het einde een voorlopig bestaansminimum toe. Voor de periode daarna wordt een nieuwe hoorzitting vastgelegd (heropening debatten).[904]

Soms verwerpt de rechter de aanvraag, ook al is bewezen dat de betrokkene de vereiste voorwaarde vervult (eis in rechte met het oog op het verkrijgen van het onderhoudsgeld), dit omdat een andere toekenningsvoorwaarde voor het bestaansminimum niet vervuld is.[905] In andere gevallen bevestigt de rechter een voorlopig vonnis door een weigeringsbeslissing nietig te verklaren (aan de vereiste voorwaarde lijkt immers voldaan te zijn).[906]

In de loop van de geanalyseerde periode kennen de rechtbanken soms een voorlopig bestaansminimum toe, evenwel zonder in te gaan tegen de rechtspraak uit het verleden, en waarbij ze ook bevelen dat :

- de debatten moeten heropend worden, met vaststelling van een hoorzitting bij afloop, zodat de eiser de mogelijkheid heeft om te bewijzen dat hij vergoed is geweest in het kader van een sociale verzekering[907];
- de debatten moeten heropend worden, opdat de betrokkene klare wijn zou schenken over haar financiële situatie, met name na verkoop van een onroerend goed door haar echtgenoot. Wanneer uiteindelijk op de zitting die later plaatsvindt blijkt dat die gegevens niet beschikbaar zijn, oordeelt de rechtbank dat het gebrek aan medewerking de weigeringsbeslissing van bestaansminimum rechtvaardigt[908];

---

900 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 25 juni 2001, X / OCMW Ranst, AR. 331.73.

901 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1.930/w/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7.249/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.883 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 7610.

902 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 274.105 ; T.T. Liège, 7e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 318.664.

903 T.T. Liège, 10e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Waremme, RG 310.237.

904 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.538.

905 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 274.105.

906 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 297.707 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 109.801 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 décembre 2001, X / CPAS Bassenge, RG 318.181.

907 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 février 2001, X / CPAS Bouillon, RG 27.630.

908 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.673.

- de debatten heropend moeten worden om op de vastgelegde datum de gevraagde documenten mee te brengen inzake de toekenning van een studiebeurs, alsook het bewijs van een vordering tot verkrijging van onderhoudsgeld[909];
- de debatten heropend moeten worden opdat de betrokkene in staat zou zijn om te bewijzen dat hij niet met zijn vriendin samenwoont en dat ze niet over inkomsten beschikt[910];
- de zaak terug naar de rol wordt verwezen, opdat de partijen uitleg zouden kunnen verschaffen over de grond van het geschil[911] of opdat de zaak aan de bevoegde kamer zou toegewezen worden[912].

In dit opzicht heeft het Arbeidshof van Luik bepaald dat een veroordeling ten provisionele titel meebrengt dat de voorlopig toegekende bedragen ontegensprekelijk verschuldigd zijn, terwijl een voorlopige veroordeling laat doorschemeren dat er dient terugbetaald te worden zo uit het onderzoek zou blijken dat het recht niet moet worden toegekend. Wanneer niet voldoende kan bewezen worden dat de voorwaarde inzake verblijfplaats vervuld is, maar de nood dit gebiedt, kan de rechtbank slechts een voorlopige veroordeling bevelen.[913]

De rechtbank veroordeelt, overeenkomstig de rechtspraak van 2000, soms het eerste bevoegde OCMW tot toekenning van een bestaansminimum voor de periode van zijn territoriale bevoegdheid, en beveelt een heropening van de debatten om alle gegevens te verkrijgen die haar inlichtingen kunnen verschaffen voor de latere periode.[914]

De gerechten bevelen in 2001 ook vaak dat de debatten heropend worden opdat partijen of derden de mogelijkheid zouden hebben om de door de rechtbank gevraagde documenten neer te leggen[915] of om hen de mogelijkheid te geven uitleg te verschaffen over bepaalde juridische vragen.[916]

Ook hebben zij ze de persoonlijke verschijning van de partijen bevolen, alsook getuigenverhoren en hoorzittingen voor getuigen.[917]

Dit is het geval wanneer het OCMW zich beijvert voor aanvullende onderzoeken om te achterhalen of de inkomsten van de aanvrager de wettelijke drempel overstijgen. Zolang moet voorlopig financiële steun worden toegekend.[918]

---

909 T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.710, 54.711, 54.712 et 54.713.

910 T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 313.274.

911 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000.

912 T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Perulwez, RG 71.102.

913 C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99.

914 T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Dinant, RG 109.892 et 110.370.

915 T.T. Nivelles (sect. Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 973/w/2000 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 972/w/2000 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 974/w/2000 ; T.T. Huy, 2e ch., 2 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.051 et 54.052 ; T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Burdinne, RG 46.850, 47.353 et 53.615 ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 111.142 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, CPAS Theux / X et FGTB, RG 0484/2001.

916 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 14 mai 2001, CPAS Seraing / X, RG 27.880 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 16.128/01.

917 T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.864 ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Seraing et X / CPAS Saint-Nicolas, RG 312.686 et 313.154.

918 T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Fléron, RG 313.401.

Soms verplichten ze het OCMW tot bepaalde stappen, met name wat betreft de aansluiting van de aanvrager bij een verzekeringsinstelling.[919]

Zoals in 2000, verklaren ze het beroep niet zelden zonder voorwerp wanneer blijkt dat het OCMW het bestaansminimum betaald heeft voor de periode waarover geschil, of wanneer blijkt dat het een nieuwe beslissing genomen heeft waardoor de schorsing van het bestaansminimum ongedaan werd gemaakt of de beslissing tot recuperatie van een onverschuldigd bedrag nietig werd verklaard.[920]

De rechtbanken hebben ook ook een afstand van geding vastgesteld wanneer de aanvrager de rechtbank schrijft dat zijn verzoek zonder voorwerp is geworden, dat hij afstand doet van vervolging, of wanneer de betrokkene verklaart werk te hebben gevonden, zelfs wanneer hij verstek geeft op de zitting, of wanneer het OCMW afstand doet van zijn vordering tot terugbetaling.[921]

Op dezelfde wijze wordt soms overgegaan tot schrapping van de zaak van de algemene rol, zelfs wanneer de aanvrager verstek geeft op de zitting.[922]

In bepaalde gevallen beveelt de rechtbank dat bewijzen worden overhandigd via alle mogelijke rechtsmiddelen (een deskundigenonderzoek, onderzoeken, getuigenverhoren), om bijvoorbeeld de staat van samenwonen van de persoon in kwestie na te gaan vóór ze de

---

919 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.002/00.

920 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 6 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57.973/R ; T.T. Verviers, 1e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 2.228/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 309.076, 310.313, 310.314, 310.315 ; T.T. Verviers, 1e ch., 13 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 2.149/2000 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 291.163 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310.899 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 mai 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 159/01 ; T.T. Dinant, 7e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.228 et 60.439 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 1685/00/M ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1297/2001 ; T.T. Charleroi, 5ème chambre, 18 septembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG n° 57666/R ;T.T. Dinant, 7ème chambre, 23 octobre 2001, X / CPAS Couvin, RG n° 60.968 ; T.T.Liège, 9ème chambre, 30 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG, 310.958 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.702.

921 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 59.824/97 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve / X, RG 1.621/w/2000 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, CPAS Waterloo / X, RG 1.748/N/2000 ; T.T. Huy, 2e ch., 16 mai 2001, X / CPAS Modave, RG 53.684 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Mons, RG 2.661/00/M ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 10 septembre 2001, X / CPAS Jurbise, RG 3.902/01/M et 3.905/01/M ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.312 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 289.744.

922 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Momignies, RG 57.954/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Momignies, RG 57.900/R ; T.T. Charleroi (sect. Charleroi), 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Chimay, RG 58.175/R ; T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.481 ; T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 291.986 et 294.126 ; T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 313.985 ; T.T. Liège, 9e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 313.063 ; T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 312.675 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), ch. des vacations, 8 août 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque, RG 58.666/R ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 112.411 ; T.T. Liège, 9e ch., 20 novembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 313.438 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 298.497.

vordering tot terugbetaling van het onverschuldigd bedrag inwilligt.[923] Of nog, om het gebrek aan medewerking vast te stellen.[924]

De rechtbanken bevelen het OCMW soms over te gaan tot een aanvullend sociaal onderzoek, inzonderheid om hoogte te krijgen van de gegevens met betrekking tot een samenwoning.[925]

De rechtbanken nemen soms akte van het akkoord tussen partijen over de verschillende door het OCMW toegekende steunvormen.[926]

4.5. Het vonnis

4.5.1. De voorlopige uitvoering

Zoals in 2000, bevelen bepaalde beslissingen de voorlopige tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing, niettegenstaande enig beroep en zonder waarborg noch kantonnement.[927]

De gerechten motiveren maar zelden het uitvoerend karakter van de beslissing.[928]

Wanneer ze dit wel doen, voeren ze met name aan dat het bestaansminimum sommen betreft die onontbeerlijk zijn om een menswaardig leven te leiden, zodat aan de hoogdringendheid niet kan getwijfeld worden, met name aangezien de betrokkene het gevaar loopt om uitgezet te worden.[929]

De rechter is in dit concrete rechtsgeschil voor de Arbeidsrechtbank van Antwerpen op die vraag ingegaan, omdat een vertraging in de uitkering van het bestaansminimum een ernstig nadeel aan eiseres zou berokkenen[930].

---

923 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Mons, RG 2409/00/M.

924 T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.891 et 54.981.

925 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Rochefort, RG 59.394 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.171 et 311.179.

926 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 25.382/00.

927 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00 ; T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Erezée, RG 26.782 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve / X, RG 1.621/w/2000 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 février 2001, X / CPAS Namur, RG 109.891 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Auderghem, RG 31.688/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.881 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Braives, RG 54.447 ; T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Beyne-Heusay, RG 313.267 ; T.T. Dinant, 7e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.228 et 60.439 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 636/w/2001 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 1.642/00/LL ; .T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Floreffe, RG 111.245 ; T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466 ; T.T. Mons (section Mons), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.200/00/LL ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Ecaussines, RG 1.566/00/LL ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 12.421/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Jette, RG 667/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14.224/01; T.T. Dinant, 7e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Couvin, RG 61.510.

928 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Auderghem, RG 31.688/00.

929 T.T. Liège, 9e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 315.811.

930 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 328.122.

Daarentegen is er geen reden toe om het vonnis bij provisie uitvoerbaar te verklaren, enerzijds omdat dit immers niet gevraagd is, en, anderzijds, omdat, ook al mocht dit wel zijn gevraagd, geen enkel gegeven uit het dossier toelaat te veronderstellen dat de huisvesting van de eiser, hoe gebrekkig ook, thans bedreigd wordt. Aldus is er geen reden om af te wijken van de schorsende uitwerking van het beroep.[931]

Zo is er evenmin reden tot een tenuitvoerlegging bij provisie omdat de aanvrager thans geholpen wordt door het OCMW[932]

Bepaalde rechtbanken oordelen nog steeds dat de voorlopige tenuitvoerlegging slechts moet worden toegekend voor de toekomst, en niet voor de periode vóór de gerechtelijke beslissing.[933]

4.5.2. De kosten

De veroordeling tot de kosten wordt, conform de rechtspraak van 2000, altijd uitgesproken ten laste van het OCMW, wat ook de beslissing moge wezen over de grond van 's eisers recht op bestaansminimum.[934]

Zo blijven de uitspraken van 2001 de kosten op de rekening van het OCMW plaatsen, zelfs indien :

- er ten aanzien van de aanvrager, die verstek geeft, geacht wordt een uitspraak op tegenspraak te zijn gedaan, en het beroep onontvankelijk wordt verklaard met name wegens laattijdigheid[935];
- het gaat om een afstand van rechtsvordering of het beroep zonder voorwerp is geworden[936]. Artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek wijkt af van artikel 827, dat

---

931 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.654/00.

932 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00.

933 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 25.084/00 et 29.310/00.

934 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve / X, RG 39.990 ; C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99 ; C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, CPAS Mont-Saint-Guibert / X, RG 37.764 ; C.T.Liège, 8ème chambre, 28 mars 2001, CPAS Liège / X, RG 29.683 ; C.T. Bruxelles, 8e ch., 22 mars 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 39.478 ; C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, X / CPAS Verviers, RG 29.718 / 01 ; C.T. Liège (sect. Liège), 4e ch., 18 mai 2001, CPAS Liège / X, RG 29.046/2000 ; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15.146 ; C.T. Liège, 8e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 29.829/01 ; C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 14 juin 2001, CPAS Namur / X, RG 6.850/2001 ; C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, CPAS Ciney c/ X., RG 6.874/2001 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Nandrin, RG 29.226/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, CPAS Herstal / X, RG 29.655/01 ; C.T. Liège, 8e ch., 24 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 29.957/01 ; C.T. Liège, 8e ch., 28 novembre 2001, CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 28.934/00.

935 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Walhain, RG 1816/w/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Spa, RG 1.945/2000 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 février 2001, X / CPAS Namur, RG 107.294 ; T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.476 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 109.191 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bouillon, RG 27.630 ; T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 313.985 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Oupeye, RG 313.362 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Cerfontaine, RG 61.229.

936 T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, CPAS Waterloo / X, RG 1.748/N/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 309.076, 310.313, 310.314, 310.315 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001,

bepaalt dat iedere afstand voor de afstanddoende partij de verplichting meebrengt tot betaling van de kosten, in zoverre eerstvermeld artikel bepaalt dat de overheid of de instelling steeds in de kosten wordt verwezen, behoudens roekeloos en tergend geding. Het feit dat de materiële situatie van de eiser verbeterd is na de datum van beroep kan geen weerslag hebben op het roekeloos en tergend geding van dit beroep[937];

- de eisende partij zich schikt naar de wijsheid van de rechtbank[938];
- het beroep onontvankelijk wordt verklaard met name omwille van laattijdigheid of wegens onregelmatigheid van vorm, of het beroep ongegrond wordt verklaard ten aanzien van de verstekgevende eiser, ook al was het beroep zonder voorwerp geworden[939];
- de hoofdvordering van de betrokkene onontvankelijk is, en de tegenvordering van het OCMW tot terugbetaling van het onverschuldigd betaalde bedrag ontvankelijk en gegrond is, ook al geeft de betrokkene verstek op de zitting[940];
- blijkt dat er een territoriale onbevoegdheid is[941].

Sommige beslissingen blijven de kosten ten laste van de eisende partij leggen wanneer het verzoek zonder voorwerp is geworden, de aanvrager verstek geeft en er stilzwijgend afstand van geding is.[942]

Soms vallen ze ten laste van de betrokkene, met name wanneer de eis roekeloos en tergend is (leugenachtige verklaringen van de betrokkene betreffende zijn inkomsten).[943]

De vordering is niet roekeloos en tergend wanneer ze ingesteld wordt tegen een beslissing die de steun toekent maar tevens de stappen vermeldt die de eiser moet ondernemen om zijn recht op bestaansminimum te behouden, met het doel een verzoeningsgesprek met de maatschappelijk werkster op gang te brengen om het wederzijds onbegrip de wereld uit te helpen.[944]

X / CPAS Huy, RG 53.334 ; T.T. Huy, 2e ch., 16 mai 2001, X / CPAS Modave, RG 53.684 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 mai 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 159/01 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Mons, RG 2.661/00/M ; T.T. Dinant, 7ème chambre, 23 octobre 2001, X / CPAS Couvin, RG n° 60.968 ; T.T.Liège, 9ème chambre, 30 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG, 310.958 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.702 ; T.T. Dinant, 7e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Couvin, RG 61.510.

937 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 59.824/97.

938 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 18.427/96.

939 T.T. Verviers, 1e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 2.228/2000 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 24 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 540/00/M ; T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 109.178 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Drogenbos, RG 32.467/00 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 2 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.538 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 28.200/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310.310 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.312 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.351/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 5.831/01 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.558/R.

940 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365.

941 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Ixelles, RG 13.896/01.

942 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 6 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57.973/R ; T.T. Verviers, 1e ch., 13 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 2.078/2000.

943 T.T. Verviers, 1e ch., 13 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 2.078/2000 ; T.T. Dinant, 7e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Cerfontaine, RG 58.893 et 59.624.

944 T.T. Dinant, 7e ch., 10 juin 2001, X / CPAS Anhée, RG 60.409.

Gebruik maken van een vordering in rechte kan op zich nooit roekeloos en tergend zijn.[945]

De vordering is roekeloos en tergend wanneer blijkt dat de eiser volstrekt geen medewerking verleent om een goed zicht te krijgen over zijn situatie, waardoor het OCMW en de rechtbank verhinderd worden met kennis van zaken een redelijke beslissing te nemen.[946]

Wanneer er verschillende beroepen zijn tegen verschillende beslissingen, en de beroepen worden bijeengevoegd wegens samenhang, is er, conform de vroegere rechtspraak, slechts één procedurevergoeding verschuldigd.[947]

Zoals in 2000 worden de kosten bepaald op de vergoeding voor de eenvoudige procedure, aangezien het bedrag waartoe het OCMW veroordeeld wordt onder 100.000 BF lag, of aangezien de waarde van de eis, zoals uitgedrukt in de akten van rechtsingang, niet bepaald was en ook niet kon bepaald worden.[948] Soms veroordelen de rechtbanken het OCMW tot de vergoeding voor de dubbele procedure, verhoogd met 7.560 BF.[949] Sommige verhogen de

---

945 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Dison, RG 0376/2001 et 0377/2001.

946 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / Grâce-Hollogne, RG 297.265.

947 T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 309.076, 310.313, 310.314, 310.315 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Chièvre, RG 11.493/99 et 27.057/00 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 51.452, 51.453 ; T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS Enghien, RG 110.195 – 110.196 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M.

948 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Somme-Leuze, RG 59.645 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 1878/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30.655/00 ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Frasnes-Lez-Anvaing, RG 70.281 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.037 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dour, RG 1470/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 90.434/99 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.689 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Florennes, RG 5.852/99 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Rochefort, RG 60.065 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Ixelles, RG 32.687/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.617 ; T.T. Huy, 2e ch., 9 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 53.334 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 28 mai 2001, X / CPAS Neufchâteau, RG 27.883 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.250 ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Waterloo, RG 728/N/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 309.715 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Ottignies – Louvain-la-Neuve, RG 636/w/2001 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803 ; T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Namur, RG 110.578 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Dison, RG 0376/2001 et 0377/2001 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Dour, RG 1.605/00/M ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Theux et X / CPAS Theux, RG 1282/2001 et 1283/2001 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.685/R ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 10 octobre 2001, X / CPAS Berchem-Sainte-Agathe, RG 10.757/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 302.100 ; T.T. Dinant, 7e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.914 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Courcelles, RG 59.071/R ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 2.249/01/LL ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 105.157 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 novembre 2001, X / CPAS Libramont, RG 27.888 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1.763/2001 ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.042 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313.7577 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 6 décembre 2001, X / CPAS Leuze, RG 71.810 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Auderghem, RG 71.851/98 et 4.626/99.

949 T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 310.252 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 1.642/00/LL ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Ohey, RG 110.855 et 111.102.

procedurevergoeding met de kosten om de rechtsakte in te leiden[950] of met de kosten van dagvaarding in geval van een vordering tot terugbetaling vanwege het OCMW[951]

Sommige in 2001 gevelde vonnissen veroordelen het OCMW tot de verzendingskosten van de aangetekende stukken en tot de procedurevergoeding, verminderd tot ¼, aangezien het beroep zonder voorwerp is geworden.[952]

Wanneer de zaak voor de rechter terugkomt na de heropening van de debatten, wordt er ook een aanvulling op de procedurevergoeding toegekend.[953]

Er wordt zoals in 2000 voorbehoud gemaakt voor de kosten wanneer de rechtbank de zaak verwijst naar de rechtbank die aanvankelijk territoriaal bevoegd was, de uitspraak opschort of een heropening van de debatten gelast.[954]

Bepaalde rechtbanken blijven de de kosten vaststellen op nul BF bij verstek van de raadsman die de verstekgevende eiser zou moeten vertegenwoordigen.[955]

---

950 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Boussu, RG 84.188 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Chièvres, RG 10.777/01 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne et CPAS Grâce-Hollogne / X, RG 313.274 et 317.496.

951 T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, CPAS Waterloo / X, RG 1.748/N/2000.

952 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 10 septembre 2001, X / CPAS Jurbise, RG 3.902/01/M et 3.905/01/M.

953 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 108.673 ; T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 51.686/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 19.708/00 ; T.T. Nivelles (sect. Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 973/w/2000 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 972/w/2000 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 974/w/2000 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 6 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.364/00/M ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Dinant, RG 109.892 et 110.370.

954 C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, CPAS Geer / X, RG 27.075/98 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Heron, RG 28.271/99 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, CPAS Heron / X, RG 29.170/99 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Ham-Sur-Heure-Nalinnes, RG 57.779/R et 57.780/R/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-L'Evêque, RG 57.196/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 65.336/98 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.538 ; T.T. Mons (section de La Louvière), 7e ch., 8 février 2001, X / CPAS Braine-Le-Comte, RG 50.801 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dinant, RG 59.869 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 février 2001, X / CPAS Bouillon, RG 27.630 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Sambreville, RG 109.801 ; T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Liège, RG 310.311 ; T.T. Huy, 2e ch., 2 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 54.253 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.171 et 311.179 ; T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Fléron, RG 313.401 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 23.530/00 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 623/w/2001 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Perulwez, RG 71.102 ; T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54.891 et 54.981 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 9.532/01 ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Mettet, RG 111.142 ; T.T. Liège, 9e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Bassenge, RG 318.181 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 15 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.789/R ; T.T. Liège, 7e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 318.664.

955 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Ottignies-Lou vain-la-Neuve, RG 1.930/w/2000 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve / X, RG 1.621/w/2000 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Juprelle, RG 310.238 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 291.163 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 21 août 2001, X / CPAS Waterloo, RG 1325/N/2000 et 1909/N/2000 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13.371/01 ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Waterloo, RG 865/N/2001 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS

Bepaalde gerechten verdelen de kosten tussen de twee openbare centra voor maatschappelijk welzijn die partij zijn bij het geschil, zo het ene territoriaal onbevoegd is[956], of leggen de kosten ten laste van het bevoegde OCMW[957]

4.5.3. Het kantonnement

(Er is geen rechtspraak.)

4.6. De beroepsmiddelen

4.6.1. Het verzet

(Er is geen rechtspraak.)

4.6.2. Het beroep

Zoals in het verleden wordt eraan herinnerd dat de beroepstermijn één maand bedraagt en aanvangt op het ogenblik van de betekening van het vonnis (datum waarop de betekening aan de betrokken partijen wordt gedaan).[958]

De arbeidsgerechten hebben derhalve verduidelijkt dat het beroep tegen een vonnis dat op 4 november 1998 betekend werd (beroep via een brief die op 8 december 1998 door de griffie ontvangen werd), naar vorm onontvankelijk is.[959]

Via een door beide partijen ondertekend en gedagtekend geschrift kan het OCMW verklaren dat het afstand doet van zijn beroep tegen een vonnis dat zijn beslissing nietig had verklaard. In die beslissing had het centrum geweigerd de betrokkene de financiële toeslag toe te kennen, bestemd om het steunbedrag op te trekken tot het bestaansminimumbedrag. Afstand kan geschieden via een brief van één der partijen én het betuigd akkoord van de andere partij ter gelegenheid van de zitting.[960]

Incourt, RG 1687/w/2001 ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Waterloo, RG 494/N/2001 et 669/N/2001.

956 T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 96.046/99 et 20.978/00 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxellrs et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

957 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Ixelles – CPAS Etterbeek, RG 29.078/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et CPAS Libin, RG 309.168 et 311.097 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R ; T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Chièvre, RG 11.493/99 et 27.057/00.

958 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Chimay / X, RG 15.679.

959 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Chimay / X, RG 15.679.

960 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 40.627.

In dit geval leggen bepaalde gerechten de kosten ten laste van de aanvrager van het bestaansminimum die het beroep heeft ingesteld, of ten laste van het OCMW[961]

Rekening houdend met de devolutieve werking, wordt het Arbeidshof, conform de rechtspraak van 2000, gevat voor het geheel van het geschil, ook wanneer de bijstandverzoeker verstek geeft.[962]

Aldus hebben de rechtbanken in de loop van de referteperiode geoordeeld dat :

- het Hof uitspraak mag doen over eisen die nog niet helemaal beslecht zijn door de rechter in eerste aanleg[963];
- wanneer een beroep gericht is tegen een vonnis dat de procedure aangaande een weigeringsbeslissing naar aanleiding van een eerste bestaansminimumaanvraag gegrond heeft verklaard, en de betrokkene later een nieuwe aanvraag indient die evenzeer door het OCMW wordt geweigerd, het Hof van Beroep krachtens het beginsel van het gezag van het rechterlijk gewijsde slechts gevat zal zijn voor de periode gelegen tussen de datum van de eerste eis en de datum van de tweede[964];
- het beroep gericht tegen een vonnis, dat enerzijds een procedure aangaande een beslissing inzake maatschappelijke dienstverlening onontvankelijk heeft verklaard, maar anderzijds een procedure tegen twee beslissingen inzake het bestaansminimum ontvankelijk heeft verklaard, onontvankelijk is, aangezien de beginselkwestie reeds beslecht is door een definitief geworden vonnis[965].

De nieuwe eis tot schadevergoeding die door de betrokkene is ingesteld wegens roekeloos en tergend beroep vanwege het OCMW, is ontvankelijk maar ongegrond, aangezien niet wordt aangetoond dat het centrum het beroep met een schuldige lichtzinnigheid heeft ingesteld, of met als enig doel schade te berokkenen.[966] Is roekeloos en tergend verklaard, het door de eiser ingesteld beroep (via een verzoekschrift zonder enige motivering), waarbij deze zich tevens ongegeneerd opstelt tegenover het OCMW en de rechtbank. In dit geval wordt hij veroordeeld tot de kosten en tot een schadevergoeding ten belope van 20.000 BF, te betalen aan het OCMW[967].

---

961 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 40.627.

962 C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99 ; C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Mons / X, RG 15.560 ; C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, CPAS Mont-Saint-Guibert / X, RG 37.764 ; C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 39.418 ; C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, X / CPAS Verviers, RG 29.718 / 01 ; C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 38.282 ; C.T. Liège (sect. Liège), 4e ch., 18 mai 2001, CPAS Liège / X, RG 29.046/2000 ; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15.146 ; C.T. Liège, 8e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 29.829/01 ; C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 14 juin 2001, CPAS Namur / X, RG 6.850/2001 ; C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, CPAS Ciney c/ X., RG 6.874/2001 ; C.T. Liège (section Neufchâteau), 11e ch., 10 octobre 2001, CPAS Messancy / X, RG 3.415/01 ; C.T. Liège, 8e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Limbourg, RG 30.070/01.

963 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Nandrin, RG 29.226/00.

964 C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, CPAS Mont-Saint-Guibert / X, RG 37.764 ; C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 38.282.

965 C.T. Liège (section Liège), 15e ch., 28 août 2001, CPAS Flemalle / X, RG 30.078/01.

966 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 38.282.

967 C.T. Bruxelles, 8e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Jette, RG 39.418.

5. DE TERUGVORDERING VAN HET BESTAANSMINIMUM

Een beslissing tot terugvordering komt eigenlijk neer op een beslissing van herziening of weigering van bestaansminimum voor het tijdvak waarover de teruggevorderde sommen lopen.

Dergelijke beslissing moet bijgevolg de voorwaarden vervullen die gelden voor elke beslissing inzake het bestaansminimum : een sociaal onderzoek vooraf, de hoorplicht naleven en de bestuursbeslissing motiveren. De mogelijkheid om met behulp van dit middel de terugbetaling van de kosten van de maatschappelijke dienstverlening te verzekeren op de goederen van de begunstigde, mag slechts geschieden binnen het kader van de eigenlijke maatschappelijke dienstverlening. De terugvordering waartoe de verweerder is overgegaan, is onwettig : een hypothecaire inschrijving nemen, vervolgens de som waarover geschil inhouden, waarbij dit bedrag niet eens op een bijzondere rekening wordt overgeschreven. Bovendien bestaat er geen behoorlijk betekende beslissing van die terugvordering aan de betrokkene zelf.[968]

De openbare centra voor maatschappelijk welzijn hebben tijdens de onderzochte periode verscheidene procedures opgestart om een uitvoerbare titel te verkrijgen met oog op de terugvordering van de bepaalde bedragen. In het bijzonder gaat het om terugvorderingsbeslissingen van het OCMW waartegen de verweerder nooit een beroep heeft ingediend, zodat deze definitief geworden zijn.

5.1. Het bij wijze van voorschot toegekende bestaansminimum

Artikel 12 van de wet van 7 augustus 1974 bepaalt dat, wanneer een persoon de beschikking krijgt over bestaansmiddelen krachtens rechten die hij bezat gedurende de periode waarvoor hem een bestaansminimum betaald is geworden, het OCMW de betaalde sommen recupereert ten belope van het bedrag van de bestaansmiddelen die in overweging zouden zijn genomen bij de berekening van het bestaansminimum, mocht de betrokkene er op dit ogenblik al de beschikking hebben over gehad.[969]

Uit de voormelde artikelen 12 en 99 blijkt dat de terugvordering van een door het OCMW toegestaan voorschot slechts mogelijk is in de mate waarin de schuldvordering van de begunstigde van het bestaansminimum jegens een betalingsinstelling of enige andere schuldenaar reeds bestond op het ogenblik van toekenning van het voorschot. Deze beperking heeft tot gevolg dat, wanneer een procedure betreffende het bestaan van een recht op een sociale voorziening (werkloosheids- of ziekenfondsuitkeringen, pensioen, uitkeringen voor personen met een handicap, …) wordt ingesteld, het bestaansminimum of de maatschappelijke dienstverlening slechts als voorschot zullen gelden vanaf het ogenblik dat de gevatte rechtbank het recht op de uitkeringen waarover geschil, erkent. Dit is het geval wanneer het Arbeidshof de door de R.V.A. opgelegde sanctie verlaagt van 18 weken tot één week.[970]

---

968 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Florennes, RG 5.852/99.
969 T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 282.493.
970 T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 282.493.

Nog steeds op het vlak van de beginselen kan een bij wijze van voorschot toegekend bestaansminimum kan later door het OCMW worden teruggevorderd zonder dat het bevoegde orgaan hierover nog een expliciete beslissing neemt[971].

Er wordt aan herinnerd dat terugvordering slechts kan geschieden in de veronderstelling dat de betrokkene persoonlijk het achterstal geniet.[972]

Aldus is geoordeeld geworden dat het OCMW niet het recht heeft het equivalent van de kinderbijslag in te houden wanneer dit niet aan de betrokkene werd uitbetaald; aangezien deze niet werkelijk over dit bedrag heeft kunnen beschikken, kon dit evenmin in mindering worden gebracht op het bestaansminimumbedrag.[973]

De rechtbanken hebben bevestigd dat achterstallen ook zijn, de vervallen renten gekoppeld aan een sociale uitkering waarop de begunstigde daadwerkelijk recht heeft, en die verschuldigd zijn op het ogenblik van toekenning van maatschappelijke dienstverlening, zij het nog niet uitbetaald.[974]

Derhalve mag het OCMW het jaarbedrag van de werkloosheidsuitkeringen waarop de aanvrager voor het jaar 1997 recht heeft, niet in aanmerking nemen om te beslissen dat het van rechtswege in de plaats is gesteld ten belope van het totaalbedrag van de verschillende door hem toegekende steunvormen. Het OCMW kan het bestaansminimum slechts terugvorderen voor de maanden gedurende dewelke de betaling van de werkloosheidsuitkeringen werd afgewacht. Ook kan het de noodhulp terugvorderen die kan worden omschreven als een voorschot op een sociale uitkering. Voor de andere bedragen van maatschappelijke dienstverlening is het wettelijk echter niet in de plaats gesteld (brilkosten, huurwaarborg, huur, …).[975]

Alleen de terugvordering op werkloosheidsuitkeringen die ingevolge het beroep tegen een beslissing van de R.V.A. met terugwerkende kracht zouden worden toegekend, is toegelaten.[976]

Zo is ook overgegaan tot terugvordering wanneer de betrokkene een voorschot heeft gekregen op de werkloosheidsuitkeringen, uitkeringen die hij nu ook ontvangt[977] of wanneer hij niet in beroep is gegaan tegen een door de R.V.A. opgelegde sanctie.[978]

Zoals in 2000 oordelen de rechtbanken vaak dat het past een door het OCMW gevraagde uitvoerbare titel toe te kennen om de terugvordering te verwerven van een saldo van het bestaansminimum dat als een terug te betalen voorschot op sociale voorzieningen werd uitbetaald.[979]

---

971 Arbh. Antwerpen (afdeling Hasselt), 4de K, 13 december 2001, X / OCMW Meeuwen-Gruitrode en OCMW As, AR. 99257.

972 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365.

973 T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 299.531.

974 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365.

975 T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 299.531.

976 T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.002 et 314.652.

977 T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.002 et 314.652 ; T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 282.493 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 296.132.

978 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.475.

979 T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 282.493 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 296.132 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 299.531.

Zo ook is geoordeeld dat de tegenvordering tot terugbetaling van de verleende voorschotten gegrond is wanneer de betrokkene een som van 1.154.020 BF heeft ontvangen uit de verkoop van een gemeenschappelijk onroerend goed.[980]

De terugvordering van het aan de aanvrager toegekende bestaansminimum is geoorloofd wanneer de betrokkene weet dat zij binnen de drie maanden die volgen op de overschrijving van de echtscheiding een toeslag van 3.000.000 BF zal ontvangen (een bestaand recht dat echter niet opeisbaar was op het ogenblik dat ze om een bestaansminimum verzocht).[981]

Een rechtbank heeft de debatten heropend zodat ze meer inlichtingen kan krijgen van het OCMW over zijn praktijk om één en dezelfde dag twee beslissingen te nemen : één die toegang verschaft tot het bestaansminimum voor de duur van de door de R.V.A. opgelegde sanctie, en een andere tot terugvordering van de verleende steun.[982]

Het beroep is gegrond zo dit ertoe strekt de terugvordering van de door het OCMW verleende liters huisbrandolie (als voorschot) te verminderen van 2.000 BF per maand tot 1.500 BF.

5.2. Het onverschuldigde bestaansminimum

Zoals in 2000 bevestigen de vonnissen dat deze terugvordering slechts mogelijk is in twee gevallen : bij materiële vergissing van het OCMW[983], en, wat de betrokkene betreft, bij opzettelijk achterhouden van eigen bestaansmiddelen (of bestaansmiddelen waarover de persoon met wie hij samenwoont, beschikt) ter gelegenheid van zijn verklaring.[984]

Samenwoning met een persoon die over middelen beschikt, verzwijgen, is gelijk aan het opzettelijk verzuim van aangifte van middelen, zodat toekenning en betaling van het bestaansminimum niet langer noodzakelijk zijn.[985]

De dit jaar geanalyseerde rechtspraak heeft zorgvuldig nagegaan of men zich in één van die twee gevallen bevindt.

Aldus heeft zij geoordeeld dat :

- wanneer de betrokkene een overlevingspensioen en een inkomensgarantie ontvangen heeft, tot terugvordering mag worden overgegaan van datgene dat een teveel vormt (wegens onverschuldigd)[986 987];
- er (terecht) is overgegaan tot terugvordering van het toegekend bestaansminimum voor de persoon die dit minimum cumuleerde met een beroepsactiviteit die niet bij het OCMW was aangegeven[988 989];

---

980 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Florennes, RG 5.852/99.
981 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ciney, RG 58.365.
982 T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, CPAS Seraing / X, RG 304.708.
983 Arbrb. Gent, 10de k, 9 februari 2001, X / OCMW Gent, AR 137.540/98.
984 T.T. Verviers, 1e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1695/2001.
985 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 111.457.
986 T.T. Namur, 9e ch., 9 février 2001, X / CPAS Namur, RG 107.294.
987 Arbrb . Turnhout, 2de K, 12 januari 2001, X / OCMW Geel, AR 24.294.
988 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve / X, RG 1.621/w/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 octobre 2001, CPAS Ixelles, RG 7370/01 ; T.T. Liège, 9e

- het, bij gebrek aan een ernstige en objectieve beweegreden, en aangezien de betrokkene niet heeft aangetoond dat hij een ongelukkige schuldenaar is te goeder trouw, past de beslissing tot terugvordering van een onverschuldigde betaling te bevestigen (betaling verricht wegens een administratieve fout bij het OCMW)[990];
- de beslissing tot terugvordering van een onverschuldigde betaling (het verschil tussen het bedrag bestaansminimum voor alleenstaanden en het bedrag bestaansminimum voor samenwonenden) nietig moet worden verklaard, wanneer blijkt dat er geen sprake was van samenwoning[991];
- er (terecht) is overgegaan tot terugvordering van het bestaansminimum, toegekend aan een persoon die had verzuimd aan te geven samen te wonen (de persoon met wie wordt samengewoond, beschikt over bestaansmiddelen). Dit verzuim, ook al gebeurt het onopzettelijk, geeft recht op een terugvordering van de onverschuldigde betaling[992];
- wanneer de oorzaak voor de betaling van het onverschuldigd bedrag duidelijk buiten het kader ligt van artikel 13 van de wet van 1974 (het betreft niet één van de aanleidingen tot terugbetaling zoals die op beperkende wijze zijn vastgelegd), de beslissing van het OCMW in strijd is met bepalingen van openbare orde[993].

Ook indien het OCMW in haar besluiten geen bedrog aangeeft, kan de rechtbank hiertoe concluderen en het OCMW in het gelijk stellen; de Arbeidsrechtbank te Antwerpen[994] stipuleerde dat de eiser verzuimde zijn bestaansmiddelen uit zijn handelsactiviteit aan te geven en dat dit bewust bedrieglijk gebeurde, bleek volgens de rechter ondubbelzinnig uit het feit dat er hieromtrent nog een procedure hangend was bij het Arbeidshof; en dit ongeacht het gegeven dat verzoeker steeds heeft volgehouden dat hij niet over bestaansmiddelen beschikte… Over deze inkomsten moet aanvrager niet daadwerkelijk beschikken tijdens de periode dat er een bestaansminimum betaald is; het is voldoende dat er recht op inkomsten bestond voor die periode en dat de aanvrager die inkomsten ontvangen heeft, weze het in die maanden zelf of erna met terugwerkende kracht[995].

In geen enkel ander geval kan tot terugvordering van het bestaansminimum jegens de begunstigde worden beslist. De rechtbanken hebben dit jaar bevestigd dat de terugvordering door het OCMW van de ten onrechte ontvangen bedragen, afhangt van de eerbiediging van een voorafgaandelijke administratieve procedure zoals bedoeld in artikel 14 van de wet.

Derhalve is geoordeeld dat de poging tot terugvordering in rechte via tegenvordering, zonder eerst gebruik te maken van de verplichte voorafgaandelijke administratieve procedure, een schending uitmaakt van artikel 14, aangezien de eiser van zijn recht beroofd wordt zijn verweermiddelen ten aanzien van het OCMW te laten gelden vóór enige juridische fase in de terugvorderingszaak. Die schending van rechten brengt de nietigverklaring mee van de betwiste beslissing zonder dat de rechtbank zich in dit opzicht in de plaats kan stellen van het OCMW De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft echter bepaald dat het centrum het terug te

---

ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 310.747 ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.042.

989 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 17 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 320.681.

990 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 306.544.

991 T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège, RG 304.946.

992 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 111.457 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.808.

993 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 14 mai 2001, CPAS Seraing / X, RG 27.880.

994 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 3 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 318.294, AR. 318.396.

995 Arbrb. Kortrijk, 3de K, 27 juni 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 60895.

vorderen onverschuldigd bedrag mocht becijferen in de conclusies die een daartoe strekkende tegenvordering bevatten.[996]

Het OCMW dat beslist om de verleende bedragen terug te vorderen, dan moet het de gerechtigde schriftelijk in kennis stellen van die beslissing; terwijl de beslissing pas kan ten uitvoer worden gelegd na verloop van één maand. Indien uit het administratief dossier niet blijkt dat aan die voorwaarde voldaan werd, zijn de vormvereisten tot terugvordering niet nageleefd en is de vordering ongegrond[997]. Ingeval de betrokkene daarentegen de brieven en de ingebrekestelling door het OCMW negeert, dan verleent de Arbeidsrechtbank vlot een uitvoerbare titel voor het gevraagde bedrag en voor de verwijlintresten[998].

Het door het OCMW teruggevorderde bedrag mag het nominaal bedrag vermeerderd met verwijlintresten omvatten[999]; administratiekosten mogen daarentegen krachtens artikel 98 en 99 van de OCMW-wet niet worden aangerekend.

Ten slotte is op te merken dat de terugvordering van het Bestaansminimum dat niet op de artikelen 12, 13 en 16 van de Bestaansminimumwet is gegrond, onwettig is[1000].

De gerechten beoordelen de praktijk waarbij het onverschuldigd bedrag wordt teruggevorderd door maandelijks sommen in te houden op latere betalingen van het bestaansminimum op uiteenlopende wijze.

De rechtspraak heeft geoordeeld dat :

- het OCMW niet ambtshalve mag overgaan tot het verrichten van inhoudingen op het aan de betrokkene toegekend bestaansminimum. Het moet de inhoudingen ongedaan maken, aangezien artikel 14 van de wet van 7 augustus 1974 een welbepaalde procedure bevat waaraan het centrum zich dient te houden om onverschuldigde betalingen terug te vorderen[1001];
- de beslissing van het OCMW om op elke maandschijf bestaansminimum 500 BF in te houden (vrijwillige overdracht), zodat een onverschuldigde betaling wordt aangezuiverd die het gevolg is van een huisbrandoliebon, niet gegrond is, aangezien verwarming (op huisbrandolie) een behoefte is van allerhoogste noodzaak, en dus geen aanleiding kan zijn tot een terugbetaling, met acht op de inkomsten van het koppel[1002].

Indien de betrokkene weigert de onverschuldigde betaling terug te storten, moet het OCMW een vordering instellen bij de Arbeidsrechtbank met het oog op de verkrijging van een uitvoerbare titel.[1003]

Artikel 14 van de wet noch artikel 1371 van het Burgerlijk Wetboek stellen de begunstigde van een juridisch ongegronde betaling vrij van de verplichting een onverschuldigd bedrag

---

996 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 65.336/98.
997 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 25 oktober 2001, OCMW Antwerpen /D.P.M., AR. 335.671.
998 Arbrb. Gent, 10de K, 21 september 2001, OCMW Gent /B.P., AR. 149.722/00.
999 Arbh. Antwerpen (afdeling Hasselt), 4de K, 13 december 2001, X / OCMW Meeuwen-Gruitrode en OCMW As, AR. 99257.
1000 Arbh. Gent (Afdeling Brugge), 6de K, 17 mei 2001, OCMW Gent / X, AR. 99/420.
1001 T.T. Verviers, 1e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 0914/2001.
1002 T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Floreffe, RG 112.566.
1003 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.809.

terug te betalen, ook al werd dit bedrag betaald omwille van onoplettendheid of nalatigheid bij diegene die zonder juridische grond de betaling verricht heeft.[1004]

De rechtbanken hebben, zoals in 2000, geoordeeld dat de eis tot terugbetaling van het onverschuldigd bedrag, beperkt moet blijven tot de periode :

- van werkelijk vastgesteld verblijf in de gemeente, zodat de terugbetaling van het onverschuldigd bedrag beperkt wordt tot dit tijdvak[1005];
- vanaf wanneer de betrokkene zijn pensioen van de R.V.P. ontvangen heeft, waardoor hij aldus zijn pensioen cumuleert met het bestaansminimum, of tot de periode gedurende dewelke hij werkloosheids- of mutualiteitsuitkeringen of uitkeringen voor een persoon met een handicap ontvangen heeft[1006];
- van bewezen activiteit van de betrokkene[1007].

Aldus hebben de rechtbanken de door het OCMW gevraagde uitvoerbare titel toegekend :

- om de recuperatie te verkrijgen van een saldo van het onterecht uitbetaald bestaansminimum, terwijl de betrokkene samenwoonde met de partner[1008];
- om de recuperatie te verkrijgen van een saldo van het onterecht aan de betrokkene uitbetaald bestaansminimum, en van het saldo van een huurwaarborg[1009];
- om de recuperatie te verkrijgen van een saldo van het onterecht aan de betrokkene uitbetaald bestaansminimum, die dit cumuleerde met een werkloosheidsuitkering[1010];
- om de recuperatie te verkrijgen van een saldo van het onterecht uitbetaald bestaansminimum (vertegenwoordigt het verschil tussen het bestaansminimum, bedrag alleenstaanden, en het gedeeltelijk bestaansminimum, bedrag samenwonenden)[1011], of het bestaansminimum, verhoogd bedrag alleenstaanden met kinderen ten laste[1012];
- om de recuperatie te verkrijgen van een saldo van het onterecht aan de betrokkene uitbetaald bestaansminimum, die dit cumuleerde met een mutualiteitsvergoeding[1013] of met wachtuitkeringen en een onderhoudsgeld[1014];
- om de recuperatie te verkrijgen van een saldo van het onterecht aan de betrokkene uitbetaald bestaansminimum (hij had de gemeente verlaten)[1015];

1004 T.T. Verviers, 1e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1695/2001.

1005 T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 310.252 ; T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466.

1006 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 24 septembre 2001, X / CPAS Daverdisse, RG 28.000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1695/2001.

1007 T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.042 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 314.632.

1008 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.809 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 111.457 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.808.

1009 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 26 avril 2001, CPAS Mons / X, RG 51.406.

1010 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 311.803 ; T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313.7577.

1011 T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.476 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 octobre 2001, CPAS Verviers / X, RG 0793/2001.

1012 T.T. Verviers, 1e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 0914/2001.

1013 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 24 septembre 2001, X / CPAS Daverdisse, RG 28.000.

1014 T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313.758.

1015 T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.481 ; T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466.

- om de recuperatie te verkrijgen van een saldo van het onterecht aan de betrokkene uitbetaald bestaansminimum (hij heeft het opvangtehuis van de gemeente of de gemeente verlaten)[1016].

De sociale gerechten leggen de betrokkenen voorwaarden op en kennen termijnen toe voor de terugbetaling van ten onrechte ontvangen sommen, en bepalen dat bij ontstentenis van een maandelijkse betaling het saldo onmiddellijk opeisbaar wordt.[1017]

De rechtbanken worden tevens gevat voor beroepen die ertoe strekken de maandschijven voor de terugbetaling van het onverschuldigd bedrag bestaansminimum te verminderen, en kennen in dit geval termijnen van verlaagde betaling toe, die in geval van verzuim van naleving aanleiding zullen zijn tot een onmiddellijk opeisbaar worden van het overblijvend saldo, zonder enige voorafgaandelijke ingebrekestelling.[1018]

Laten wij tenslotte nog even het proceduregebruik dat eigen is aan de nederlandstalige rechtbanken aanhalen. Indien de verweerder, i.e. de begunstigde of de rechthebbende, het bedrag niet in rechte aanvecht en evenmin op de terechtzitting verschijnt, kan de rechtbank meestal een uitvoerbare titel aan het OCMW verlenen[1019]. Bij verschijning ter zitting kan er een afbetalingsregeling tussen partijen uitgewerkt, die door de rechtbank kon worden bekrachtigd[1020].

5.3. De terugvordering bij onderhoudsplichtigen

(Er is geen rechtspraak.)

5.4. De terugvordering bij aansprakelijke derden

(Er is geen rechtspraak.)

5.5. Billijkheidsoverwegingen

Veelal wordt een bestaansminimum door een OCMW teruggevorderd omdat na het uitbetalen ervan blijkt dat betrokkene tijdens een bepaalde periode niet gerechtigd was, meestal omdat hij bepaalde belangrijke elementen - zoals bijvoorbeeld inkomsten of tewerkstelling -

---

1016 T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314.004.

1017 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.809 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 octobre 2001, CPAS Verviers / X, RG 0793/2001 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 111.457 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 299.531 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313.758 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 314.632.

1018 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.809 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 octobre 2001, CPAS Verviers / X, RG 0793/2001 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 111.457 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 299.531 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313.758 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 314.632.

1019 Arbrb. Gent, 10de K, 16 maart 2001, X / OCMW Gent, AR. 149.200/00.

1020 Arbrb. Gent, 10de K, 2 november 2001, OCMW Gent /D.R.W., AR. 149.750/00.

verzwegen had[1021]. Billijkheidsoverwegingen liggen dan ten grondslag van de terugvordering; dit is o.m. het geval bij bewezen geachte inkomsten uit prostitutie[1022].

Ook een beslissing van het BCSD tot terugvordering van het bestaansminimum op grond van artikel 98, §1, OCMW-wet en die gesteund is op de onduidelijkheid omtrent de verblijfplaats en gezinssamenstelling van betrokkene en die nooit in rechte betwist is (geworden), heeft een definitief karakter en is bindend voor de gedingpartijen[1023].

6. DE SANCTIES

6.1. De sancties tegen de rechthebbende

Gelieve hiervoor punt 2.3.4. te raadplegen (over de medewerkingsplicht).

6.1.1. Gebrek aan medewerking

In 2001 werd bevestigd dat bij miskenning van de informatieplicht, het OCMW de vraag om hulp mag afwijzen.[1024] Dit is geen sanctie op zich, maar veeleer een vanzelfsprekend gevolg van het feit dat het bestuur niet kan nagaan of de betrokkene de voorwaarden vervult die vereist zijn om het bestaansminimum te ontvangen.

6.1.2. Bestaansmiddelen opzettelijk verzwijgen

Sancties worden met name getroffen wanneer inkomsten uit een beroepsbezigheid of gegevens die een invloed uitoefenen op de financiële situatie van de bestaansminimumgerechtigde, niet worden aangegeven.[1025] Dit stilzwijgen moet wel een weerslag hebben op het bedrag van de inkomsten waarover de begunstigde kan beschikken, en moet de beslissing van het OCMW beïnvloed hebben.

1021 Arbrb. Antwerpen, 6de K, 26 april 2001, X / OCMW Mortsel, AR. 326.353; Arbrb. Kortrijk, 2de K, 7 februari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR. 60122; Arbrb. Veurne, 1ste K, 4 januari 2001, X / OCMW Diksmuide, AR. 24584.

1022 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 14 maart 2001, X / OCMW Wommelgem, AR.nr. 321.687, AR. 322.896, AR. 322.897 (gezien de eisende partijen verstek laten gaan zodat de rechtbank geen kennis heeft van stukken die het tegendeel moeten bewijzen, besluit de rechtbank dat het bestaansminimum terecht werd stopgezet).

1023 Arbrb. Gent, 10de K, 27 april 2001, X / OCMW Gent, AR. 149.170/00.

1024 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.686/00.

1025 Arbrb. Antwerpen, 14de K, 14 maart 2001, X / OCMW Wommelgem, AR.321.687, AR. 322.896, AR. 322.897; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 26 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 327.521; Arbrb. Antwerpen, 6de K, 23 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR. 325.390; Arbrb. Brugge (afd. Oostende), 7de K, 26 maart 2001, X / OCMW Oostende, AR. 53.964; Arbrb. Gent, 10de K, 16 februari 2001, X / OCMW Gent, AR. 148.162/00; Arbrb. Gent, 10de K, 23 februari 2001, X / OCMW Gent, AR. 128.19/96; Arbrb. Gent, 10de K, 16 maart 2001, X / OCMW Gent, AR. 149.200/00; Arbrb. Hasselt, 1ste K, 16 februari 2001, X / OCMW Hasselt, AR. 203716; Arbrb. Turnhout, 2de K, 12 januari 2001, X / OCMW Turnhout, AR. 21.49.

Belangrijk is in deze context nogmaals te vermelden dat verzuim van aangifte van een samenwonen kan worden gelijkgesteld met een verzuim van aangifte van inkomsten. Zo is, op grond van een erg vaste rechtspraak, in 2001 geoordeeld dat :

- de schorsings- en afschaffingsbeslissingen gedurende zes maanden doordat de betrokkene nagelaten heeft inkomsten waarvan hij weet had, aan te geven, gegrond zijn, aangezien hij voor de rechtbank in gebreke blijft om eender welk gevraagd gegeven te verschaffen[1026];
- de weigeringsbeslissing van bestaansminimum wegens een samenwonen dat niet werd aangegeven, gerechtvaardigd is, aangezien de betrokkene zijn reële inkomsten verzwegen heeft om aanspraak te kunnen maken op meer inkomsten[1027];
- de afschaffing van het recht op bestaansminimum gedurende een periode van één jaar (met toepassing van artikel 16 van de wet van 7 augustus 1974) op zich gerechtvaardigd is, wanneer een persoon opzettelijk heeft verzwegen dat hij niet op de opgegeven plaats woonde, maar niettemin moet teruggebracht worden op een afschaffing gedurende één maand. De tegenvordering van het OCMW tot verkrijging van een uitvoerbare titel ten belope van het bestaansminimum tussen januari 1998 en september 1999 inbegrepen, is gegrond[1028];
- de beslissing tot afschaffing van het recht op bestaansminimum gedurende een periode van twaalf maanden, gerechtvaardigd is, wanneer in het dossier een geheel van gegevens onomstotelijk aantoont dat de betrokkene valse verklaringen heeft afgelegd met betrekking tot zijn situatie, alsook verzuimd heeft aan te geven dat er inkomsten werden genoten[1029].

Bijgevolg vertoont de rechtspraak, en dit overeenkomstig de in 2000 gevestigde rechtspraak, de neiging de sanctie op te heffen wanneer er geen sprake is van bedrieglijk opzet of wanneer datgene wat verzwegen wordt, nauwelijks belang heeft.

Aldus hebben de sociale gerechten geoordeeld dat :

- de schorsing van het bestaansminimum gedurende één maand wegens gebrek aan medewerking, verzuim van aangifte en niet te controleren inkomsten, een sanctie is die geregeld wordt door artikel 16 van de wet, zodat zij moet vernietigd worden wanneer er geen bewijs is voor de door de betrokkene ontvangen inkomsten. Het gaat wel degelijk om een sanctie, aangezien de schorsing voor een zekere termijn is opgelegd, niet om een afschaffing die van toepassing is wanneer de bestaansminimumbegunstigde niet langer de toekenningsvoorwaarden vervult, zoals bijvoorbeeld het gebrek aan medewerking, wat tot het gevolg heeft dat het OCMW verkeerd ingelicht is, of het gebrek aan werkbereidheid, verondersteld dat zulks bewezen is[1030];
- de afschaffing van het recht op bestaansminimum gedurende één jaar met toepassing van artikel 16 van de wet van 7 augustus 1974, op zich gerechtvaardigd is, wanneer een persoon opzettelijk heeft verzwegen dat hij niet op de opgegeven plaats woonde, maar niettemin moet teruggebracht worden op een afschaffing gedurende één maand[1031];

1026 T.T. Dinant, 7e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Cerfontaine, RG 58.893 et 59.624.
1027 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 19.708/00.
1028 T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466.
1029 T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1.763/2001.
1030 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 32.688/00.
1031 T.T. Huy, ch. de vacation, 14 août 2001, X / CPAS Huy et X. / CPAS Wanze, RG 54.051, 54.052 et 54.466.

- het OCMW geen bestaansminimum kan weigeren wegens het opzettelijk verzwijgen van inkomsten, wanneer blijkt dat de betrokkene het bestaansminimum niet gecumuleerd heeft met werkloosheidsuitkeringen (aangezien de R.V.A. sancties heeft opgelegd)[1032].

Tevens vertoont de rechtspraak, zoals in 2000, de neiging om een door het OCMW opgelegde sanctie te temperen. Aldus hebben de rechtbanken geoordeeld dat de afschaffingsbeslissing van bestaansminimum gedurende twaalf maanden, op zich gerechtvaardigd is, wanneer in het dossier een geheel van gegevens onomstotelijk aantoont dat de betrokkene valse verklaringen heeft afgelegd met betrekking tot zijn situatie, alsook verzuimd heeft aan te geven dat er inkomsten werden genoten. De sanctie moet echter teruggebracht worden op acht maanden.[1033]

De intrekkingsbeslissing van bestaansminimum omwille van het feit dat de betrokkene niet zou hebben aangegeven dat hij samenwoont met een persoon die inkomsten ontvangt, moet nietig worden verklaard, wanneer blijkt dat het OCMW zich steunde op de domiciliëring van de eiser, en het deze er bij elk bezoek alleen aantrof.[1034]

6.2. De sancties tegen het OCMW

(Er is geen rechtspraak.)

7. DE TENLASTENEMING DOOR DE STAAT

7.1. Het beginsel

(Er is geen rechtspraak.)

7.2. De bijzondere gevallen

(Er is geen rechtspraak.)

[1032] T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 297.707.
[1033] T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1.763/2001.
[1034] T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège, RG 304.946.

Tweede deel : de maatschappelijke dienstverlening

1. DE TOEKENNINGSVOORWAARDEN

1.1. Het verblijf

1.1.1. Het beginsel: het gewoonlijke en daadwerkelijke verblijf

Overeenkomstig een vaste rechtspraak kan het werkelijk verblijf met alle rechtsmiddelen worden bewezen[1035]. Bij gebrek aan bewijs wordt de aanvrager geacht zijn verblijfplaats niet te hebben aangetoond[1036].

Overeenkomstig de rechtspraak bewijzen zeer onzekere levensomstandigheden in een woning op zich geenszins dat dit adres niet de werkelijke verblijfplaats is[1037].
In hetzelfde perspectief dwingt de kwetsbare situatie waarin bepaalde asielzoekers leven in afwachting van de regularisatie van hun verblijf hen soms om herhaalde verhuizingen te ondergaan die het bepalen van het vaste verblijf nog ingewikkelder maken. Het OCMW moet zichzelf zekerheid verschaffen over de realiteit van dit verblijf. Indien bijvoorbeeld een asielzoeker aan een OCMW werd toegewezen maar uit de vaststellingen van de wijkagent blijkt dat het gezin er niet meer woont, dat er geen nieuwe verblijfsplaats bekend is en de betrokkene vermoedelijk terugkeerde naar Kosovo beslist het Centrum terecht geen steun toe te kennen wegens gebrek aan bewijs van een verblijf in België.[1038]

Een postbusadres is geen verblijfplaats[1039].

De wet legt de bijstandzoeker niet op om in deze of gene gemeente te verblijven, zij verplicht enkel om op het grondgebied van het Rijk te verblijven. De begunstigde van maatschappelijke dienstverlening is vrij en mag zijn verblijfplaats vestigen in de gemeente van zijn keuze[1040].

De periode van verblijf in het buitenland verhindert dat de maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend[1041].

1035 T.T. Liège, 9e ch., 31 avril 2001, X / Liège, RG 310.933.
1036 T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310.974 ; T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Namur, RG 110.750 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Forest, RG 5445/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.016.
1037 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30.015/00.
1038 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 10 oktober 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 61440.
1039 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 14.630/01.
1040 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 24.945/00, 24.946/00 et 24.947/00.
1041 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 32.689/00.

1.1.2. De bijzondere gevallen

(Er is geen rechtspraak.)

1.2. De leeftijd

1.2.1. Het beginsel: geen leeftijdsvereiste

Het toekennen van maatschappelijke dienstverlening aan minderjarigen stelt principieel geen problemen.

De beslissingen van 2001[1042] zijn betrekkelijk streng bij de beoordeling van de behoefte en de noodzaak van een optreden van het OCMW, aangezien de verplichtingen die voortvloeien uit het ouderlijk gezag blijven gelden tot de meerderjarigheid. Deze verplichtingen worden als wettig en als vanzelfsprekend omschreven[1043].

Het bereiken van de meerderjarigheid opent niet automatisch recht op maatschappelijke dienstverlening. De rechtspraak staat afwijzend tegenover aanvragen die louter gebaseerd zijn op het bereiken van de meerderjarigheid om aldus aparte financiële steun of een verhoging van de steun te bekomen[1044].

- De eis tot dienstverlening wordt afgewezen indien de eis alleen steunt op het bereiken van de meerderjarigheid, vooral wanneer de eiseres onder ouderlijke dak blijft wonen[1045].
- Een verklaring dat men alleen wenst te leven, onafhankelijk van de ouders, is onvoldoende, gelet op de leeftijd van 19 jaar en het feit dat het gezin waar betrokkene deel van uitmaakt voldoende steun ontvangt om menswaardig te leven. De vraag tot financiële steun om onafhankelijk van de ouders te wonen, kan niet ten laste van de gemeenschap worden gelegd[1046].
- De vraag tot verhoging van de steun, ingediend door een meerderjarige student die bij zijn ouders woont, wordt afgewezen wanneer uit het sociaal onderzoek geen motief blijkt waarom hij niet meer bij zijn ouders zou kunnen blijven wonen. Volgens de Arbeidsrechtbank van Mechelen moet het centrum niet tussenkomen wanneer de betrokkene verkiest te verhuizen met de uitsluitende bedoeling hogere uitkeringen te ontvangen[1047].

1042 T.T. Mons, 2e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Mons, RG 744/00/M.
1043 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 16.475/01.
1044 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 3 januari 2001, X / OCMW Edegem, AR 321.995.
1045 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.184.
1046 Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 2.166/01.
1047 Arbrb. Mechelen, 1ste K., 21 februari 2001, X / OCMW Mechelen, AR 75207.

1.2.2. De bijzondere gevallen

1.2.2.1. OCMW en jeugdzorg

Net zoals in het rapport van verleden jaar stellen zich nog altijd problemen i.v.m. het begeleid zelfstandig wonen. De Arbeidsrechtbank van Dendermonde bevestigde het strikt residuaire karakter van de maatschappelijke dienstverlening. Ingevolge art. 73 van het besluit van de Vlaams Executieve van 21 mei 1991 staat de instelling in voor de huisvesting en het onderhoud van de jongeren ten belope van het bedrag van het bestaansminimum voor alleenstaanden, verminderd met de eigen inkomsten van de jongeren. Deze jongeren worden verplicht om een aanvraag te doen tot het bekomen van een bestaansminimum of van financiële steun, omdat de betoelaging wordt toegekend aan de hand van maandelijkse begrotingsstaten, indien het bewijs is geleverd dat alle rechten van de jongeren werden uitgeput (artikel 65 voormeld besluit). De verblijfssubsidie wordt immers slechts toegekend indien de jongere over geen eigen inkomsten beschikt en na uitputting van de procedure inzake het recht op het bestaansminimum of maatschappelijke dienstverlening. Het recht op maatschappelijke dienstverlening moet slechts worden uitgekeerd als laatste middel, aan iemand die over geen andere sociale prestaties kan beschikken. In casu beschikt eiser over huisvesting, kleding, voeding, begeleiding enz. Er wordt dus aan alle noden voldaan en hij is niet behoeftig.[1048]

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft het Arbitragehof voor de volgende prejudiciële vraag gevat :

"Schendt het decreet van 4 maart 1991 van de Franse Gemeenschap, en met name de artikelen 35 en 36, de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling tussen de Federale overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten en met name het nieuwe artikel 134 (oud artikel 26*bis*) van de Grondwet in zoverre het bepaalt of tot noodzakelijk gevolg zou hebben dat de door de Franse Gemeenschap verschuldigde financiële bijstand bijkomend en aanvullend is in vergelijking met de steun die prioritair door het bevoegde OCMW moet worden verleend ?"[1049].

1.3. De nationaliteit

1.3.1.Het beginsel: geen nationaliteitsvereiste

De rechtspraak herinnert aan het fundamentele principe dat de toekenning van maatschappelijke dienstverlening, in tegenstelling tot het bestaansminimum, niet gekoppeld is aan een nationaliteitsvoorwaarde.[1050]

[1048] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.474.

[1049] T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 22.059/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 20.974/00.

[1050] Arbrb. Kortrijk, 2de K., 21 februari 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 59994 ; Arbrb. Tongeren, 14 december 2001, X / OCMW Lanaken, AR 2444/2001.

1.3.2. De bijzondere gevallen

1.3.2.1. De vreemdeling en het kort verblijf

(Er is geen rechtspraak.)

1.3.2.2. De ten laste genomen vreemdeling

In overeenstemming met de rechtspraak van het jaar 2000 is maatschappelijke dienstverlening verschuldigd ten gunste van vreemdelingen die over een borg beschikken en voor wie de financiële tussenkomst van die borg om redenen eigen aan de zaak onmogelijk[1051] of te onzeker blijkt[1052].

Indien omgekeerd de borg zelf hulp bij het OCMW zoekt om de financiële last van zijn borgstelling ten voordele van een derde te dragen, moet die behoefte net zoals een andere situatie van financiële behoeftigheid worden benaderd[1053].

1.3.2.3. De vreemdeling- student

Men blijft de toekenning van maatschappelijke dienstverlening aan buitenlandse studenten strikt interpreteren.

De buitenlandse student moet bewijzen dat hij over voldoende bestaansmiddelen beschikt. Dit bewijs kan bijvoorbeeld voortvloeien uit een verbintenis van tenlasteneming die een derde voor hem heeft aangegaan.

Wanneer een onderdaan van een andere staat studies wil volgen in België, kan hij dit slechts doen voor zover hij niet ten laste valt van de gemeenschap en voor zover hij een borg voorstelt naar wie hij moet worden doorverwezen[1054].

Maatschappelijke dienstverlening moet worden toegekend aan de buitenlandse student die een verlenging gevraagd heeft van zijn verblijfsdocument op grond waarvan hij destijds het grondgebied van het Rijk kon betreden om er zijn studies te volgen. Het past immers een onderscheid te maken tussen enerzijds het recht op verblijf om studieredenen dat de betrokkene ontleent aan de beslissing van de Minister volgens dewelke hij toegang krijgt voor de duur van zijn studies en die niet werd ingetrokken op beslissing van de bevoegde Minister, en anderzijds het document dat zulks vaststelt en hem op die grondslag wordt overhandigd.
De toegekende steun geldt slechts voorlopig, in afwachting van een door de bevoegde Minister te nemen beslissing over de aanvraag tot verlenging[1055].

1051 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.748 ; T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2144/W/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 août 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 6.786/01.

1052 T.T. Mons, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2976/00/M.

1053 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 15.685/01.

1054 T.T. Nivelles, section Wavre, ch. vac., 30 juillet 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1242/W/2001.

1055 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26.412.

1.3.2.4. Kandidaat-vluchtelingen

1.3.2.4.1. Artikel 57 §2 van de wet van 8 juli 1976 tot 10 januari 1997

(Er is geen rechtspraak.)

1.3.2.4.2. Artikel 57 §2 na 10 januari 1997

De rechtspraak van het jaar 2000 wordt bevestigd : artikel 57, § 2 moet strikt worden geïnterpreteerd[1056].

De arbeidsgerechten moeten de wettigheid beoordelen van het verblijf op het grondgebied van het Rijk van een vreemdeling die om maatschappelijke dienstverlening verzoekt, met name om te weten of er al dan niet toepassing moet worden gemaakt van de bepalingen van artikel 57, § 2 van de wet van 1976. Zonder zich in de plaats te stellen van de administratieve en de gerechtelijke organen waarbij aanvragen of een beroep aangaande het administratief statuut van de vreemdeling hangende zijn, ontleden de arbeidsrechtbanken en –hoven de wettigheid van het verblijf door zich tussen alle andere feitelijke gegevens te steunen op de beslissingen van die administratieve of gerechtelijke organen[1057].

De rechtspraak heeft in 2001 gelegenheid gehad om de grenzen van de toepassingssfeer van die beschikking nauwer af te bakenen. Artikel 57, § 2 is van toepassing op de vreemdeling die, nadat de administratieve beslissing houdende weigering van verblijf bevestigd is door de Raad van State, andermaal een verzoek indient bij die Hoge Rechtsinstantie, deze keer tegen het bevel om het grondgebied te verlaten, gegeven in uitvoering van de beslissing houdende weigering van verblijf. Volgens de rechtbank is deze tweede beslissing definitief[1058].

1.3.2.4.3. Artikel 57 §2 na het arrest van het Arbitragehof van 22 april 1998

De overvloedige rechtspraak snijdt opnieuw dezelfde thema's aan als in het rapport van het jaar 2000. Zowel de discussie over het ogenblik van de toekenning van de steun als over de problematiek m.b.t. de bijlagen 13 quater en 16 quater houden de rechtspraak bezig.
Ingevolge het arrest 43/98 van 22 april 1998 van het Arbitragehof is artikel 57, §2 OCMW-wet niet van toepassing op de vreemdeling die gevraagd heeft als vluchteling erkend te worden, wiens verzoek is verworpen en die een bevel heeft gekregen om het grondgebied te verlaten, zolang de beroepen die hij bij de Raad van State heeft ingesteld tegen de beslissingen van het CGVS of van de VBV niet zijn beslecht.

Hoewel de rechtspraak deze lezing van het arrest van het Arbitragehof reeds meerdere malen heeft ontkracht, hebben een heel aantal OCMW's andermaal getracht de maatschappelijke dienstverlening slechts toe te kennen vanaf de dag waarop het beroep bij de Raad van State wordt ingeleid en niet voor het deel van de beroepstermijn dat tot op die datum verstreken is.
De OCMW's beroepen zich hiervoor doorgaans op de omzendbrief van de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie van 9 december 1998, die een reactie is op het arrest nr. 43/98 van het Arbitragehof van 22 april 1998, volgens dewelke de vluchteling die een

[1056] T.T. Liège, 9e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Saint Nicolas et E.B., RG 310.175.
[1057] T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Ixelles, et E.B., RG 29.188/00.
[1058] T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 91.339/99.

negatieve beslissing van de CGVS of de VBV ontvangen heeft en die niet zelf zijn vrijwillig vertrek aanvraagt maar beslist een annulatieberoep in te dienen bij de Raad van State pas aanspraak kan maken op maatschappelijke dienstverlening ten vroegste vanaf het indienen van een verzoekschrift bij de Raad van State, voor zover hij effectief ook een verzoek heeft ingediend voor maatschappelijke dienstverlening en het OCMW daarop gunstig reageert met een grondig sociaal onderzoek.

Het gevolg is een nieuwe stroom aan vonnissen van verscheidene arbeidsrechtbanken die allen de betrokken OCMW's in het ongelijk stellen, al is de motivering de ene keer wat omstandiger dan de andere.

De Arbeidsrechtbank van Hasselt volgt, zoals vorig jaar, het standpunt van het OCMW inzake de toepassing van art. 57 OCMW- wet niet. Na een negatieve beslissing van het CGVS heeft de betrokkene de mogelijkheid een annulatieberoep in te stellen bij de Raad van State binnen de 60 dagen na de betekening van de beslissing. De periode tussen de datum van de beslissing en het indienen van een annulatieberoep behoort tot de procedure. De beperking van artikel 57 OCMW-wet is niet van toepassing[1059]. De beroepstermijn van 60 dagen voor het indienen van dergelijk beroep bij de Raad van State maakt integraal deel uit van de beroepsprocedure. Anders oordelen zou er overigens op neerkomen eiser te verplichten de eerste dag van de termijn al beroep aan te tekenen[1060].

Ook de Arbeidsrechtbank van Leuven blijft bij haar standpunt[1061].

De Arbeidsrechtbank te Brussel, Nederlandstalige kamers, wijst er eveneens op dat op grond van het vermelde arrest van het Arbitragehof de kandidaat-vluchteling aanspraak kan maken op financiële steun zolang het beroep hangende is voor de Raad van State[1062].

De Arbeidsrechtbank van Dendermonde sluit zich hierbij aan en preciseert dat een uitwijzingsbevel geen uitvoerende kracht heeft indien tijdig beroep werd ingesteld bij de Raad van State. Het ogenblik van het ingediende beroep speelt geen rol voor de maatschappelijke dienstverlening voor zover het tijdig werd ingediend[1063].

De Arbeidsrechtbank van Tongeren steunt zich eveneens op het arrest van het Arbitragehof. Het OCMW had geen recht om de steunverlening stop te zetten in de periode tussen de negatieve beslissing van het CGVS en het verstrijken van de beroepstermijn van de Raad van State, omdat anders aan het arrest van het Arbitragehof van 22 april 1998 elke zinvolle betekenis wordt ontnomen[1064].

De Arbeidsrechtbank van Antwerpen volgt deze rechtspraak. Deze rechtspraak stelt dat
een omzendbrief geen rechten kan afnemen die een persoon krachtens de wet werden toegekend.

1059 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X /OCMW Hasselt, AR 2010491.
1060 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 23 maart 2001, X / OCMW Lommel, AR 2003020.
1061 Arbrb. Leuven, 2de K., 31 oktober 2001, X / OCMW Diest, AR 1589/01.
1062 Arbrb. Brussel, 20ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Asse, AR 29.303/00.
1063 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Lebbeke, AR 46.230 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Hamme, AR 46.319.
1064 Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, S.L. t./ OCMW Maaseik, AR 2407/2000.

De zesde kamer meent dat het Arbitragehof impliciet een opschortend karakter heeft toegekend aan bepaalde beroepen bij de Raad van State, waaronder het schorsings- en annulatieberoep tegen de beslissing van het CGVS[1065].
De veertiende Kamer verwijst naar de vernietiging door het Arbitragehof in zijn arrest d.d. 22 april 1998[1066] en voegt eraan toe dat het Arbitragehof aan een beroep tot nietigverklaring een schorsende werking toekent voor wat betreft het recht op dienstverlening[1067]. De termijn om dit beroep in te stellen is hierin vanzelfsprekend inbegrepen[1068]. Deze rechtbank meent dat het Arbitragehof oordeelde dat vermits er een procedure bestaat om dilatoire beroepen weg te werken, het overdreven was het recht op een daadwerkelijk uitoefenen van een jurisdictioneel beroep van een vreemdeling te belemmeren[1069].

Ook de Arbeidsrechtbank te Turnhout[1070] verwijst naar het arrest d.d. 22 april 1998 van het Arbitragehof.

De Arbeidsrechtbanken van Ieper en Kortrijk stellen uitdrukkelijk dat de omzendbrief van 9 december 1998 niet bindend is. De kandidaat-vluchteling die bewijst ten gepaste tijd een

---

1065 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 18 januari 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR 325.465 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 18 januari 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR 325.467 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 1 februari 2001, X / OCMW Maarkedal, AR 327.365 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 31 mei 2001, X / OCMW Schoten, AR 325.850 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 31 mei 2001, X / OCMW Rumst, AR 331.403 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Zandhoven, AR 330.208 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Schoten, AR 331.240 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 25 oktober 2001, X / OCMW Schoten, AR 335.740.

1066 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 17 januari 2001, X / OCMW Waremme, AR 325.840 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 februari 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR 325.626 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 mei 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 328.634 + 329.459 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 mei 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 328.635 + 329.458 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 mei 2001, X / OCMW Merksplas, AR 326.041 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 6 juni 2001, X / OCMW Waregem, AR 330.618 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.200 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.201.

1067 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 10 oktober 2001, X / OCMW Oudenburg, AR 334.309 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Oud-Turnhout, AR 333.860 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Wevelgem, AR 334.270 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 31 oktober 2001, X / OCMW Erpe-Mere, AR 333.859.

1068 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 17 januari 2001, X / OCMW Waremme, AR 325.840 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 februari 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR 325.626 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Malle, AR 328.293 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Cerfontaine, AR 329.285 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 mei 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 328.634 + 329.459 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 mei 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 328.635 + 329.458 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 mei 2001, X / OCMW Merksplas, AR 326.041 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 6 juni 2001, X / OCMW Waregem, AR 330.618 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.200 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.201 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 10 oktober 2001, X / OCMW Oudenburg, AR 334.309 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Oud-Turnhout, AR 333.860 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Wevelgem, AR 334.270 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 31 oktober 2001, X / OCMW Erpe-Mere, AR 333.859.

1069 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 17 januari 2001, X / OCMW Waremme, AR 325.840 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 februari 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR 325.626 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Malle, AR 328.293 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Cerfontaine, AR 329.285 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 mei 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 328.634 + 329.459 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 mei 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 328.635 + 329.458 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 mei 2001, X / OCMW Merksplas, AR 326.041 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 6 juni 2001, X / OCMW Waregem, AR 330.618 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.200 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.201 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Oud-Turnhout, AR 333.860.

1070 Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 februari 2001, X / OCMW Lille, AR 24.453.

beroep tot schorsing en tot vernietiging te hebben ingediend bij de Raad van State kan aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening gedurende de periode tussen het verstrijken van de termijn om het grondgebied te verlaten en het verstrijken van de termijn om tegen de beslissing van de CGVS bij de Raad van State een schorsings- en annulatieberoep aan te tekenen. Anders oordelen zou er toe leiden dat de asielzoeker geen recht heeft op een bestaan dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid gedurende de periode waarin hij inlichtingen kan inwinnen en contacten leggen met het oog op een jurisdictioneel beroep bij de Raad van State, terwijl hij dat recht opnieuw verwerft vanaf het ogenblik dat hij het beroep tijdig heeft ingesteld totdat het door de Raad van State wordt beslecht[1071].

Het Arbeidshof te Antwerpen heeft in arrest een andere oplossing weerhouden die zich inspireert op de omzendbrief van de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie van 9 december 1998. Het meent dat de dienstverlening slechts kan worden hervat na een grondig sociaal onderzoek door het OCMW en ten vroegste vanaf de datum dat een annulatieberoep bij de Raad van State werd ingediend en voor zover de kandidaat vluchteling effectief beroep heeft gedaan op steun[1072].

De rechtspraak verfijnt de draagwijdte van de lering uit het arrest van 22 april 1998.
Enerzijds moet het recht op maatschappelijke dienstverlening behouden blijven gedurende de beroepstermijn bij de Raad van State, zelfs voor de periode voorafgaande aan het neerleggen van het vermelde beroep. De datum van inschrijving op de rol is zonder belang aangezien het vervullen van deze administratieve formaliteit niet aan de aanvrager toekomt.
Anderzijds rechtvaardigt het laattijdig neerleggen van het bewijs van het indienen van een beroep bij de Raad van State niet de weigering van steun omdat dit bewijs dikwijls moeilijk te verkrijgen is in korte tijd en omdat het OCMW zelf moet nagaan bij de griffie van de Raad van State dat een beroep effectief werd neergelegd.
Overigens komt het niet aan de rechtbank toe zich uit te spreken over een eventuele onontvankelijkheid of ongegrondheid van de procedure voor de Raad van State. De arbeidsrechtbank kan zich ook niet buigen over de motieven die de betrokkene hebben bewogen om een dergelijke procedure in te dienen. Hij moet zich beperken tot het nagaan of de betrokkene al dan niet voldoet aan de voorwaarden zoals gesteld bij artikel 57 § 2 van de OCMW-Wet om aanspraak te kunnen maken op steun[1073].

De vraag naar de eventuele terugvordering van deze steun bij de Staat is geen criterium om al dan niet steun toe te kennen[1074].

Tenslotte, wanneer geen procedure werd ingeleid bij de Raad van State is het bevel op het grondgebied te verlaten dat slechts voorlopig geschorst was, opnieuw van kracht na betekening van de bevestigende negatieve beslissing vanwege het OCMW[1075].

1071 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 16 mei 2001, X / OCMWHarelbeke, AR 60523 ; Arbrb. Ieper, 1ste K., 16 november 2001, X / OCMW Staden, AR 24392 + 24409.
1072 Arbh. Antwerpen, 4de K., 13 december 2001, X / OCMW Leglise, AR 2010254.
1073 Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 februari 2001, X / OCMW Ravels, AR 24.339.
1074 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Zandhoven, AR 330.208 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Wevelgem, AR 334.270.
1075 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 2 oktober 2001, X / OCMW Lokeren, AR 57.227.

1.3.2.4.4. Een beroep tot intrekking

Het Hof van Cassatie heeft zich moeten uitspreken over een beroep gericht tegen een arrest, geveld na een vraag tot intrekking van een in kracht van gewijsde gegaan arrest. Het beroep tot intrekking steunde op een arrest van 43/98 waarin het Arbitragehof de term "uitvoerbaar" in artikel 57 § 2 leden 3 en 4 van de OCMW-Wet had vernietigd. Het betwiste arrest na beroep tot intrekking stelde dat "het arrest waarvan de intrekking werd gevraagd de motivering niet heeft laten steunen op de bepaling zoals gewijzigd door de wet van 8 juli 1976 gericht op het "uitvoerbaar" karakter van de beslissing". Volgens het Hof van Cassatie volstaat deze enkele overweging om de beslissing van het Arbeidshof te wettigen dat het beroep tot intrekking ongegrond is [1076].

1.3.2.4.5. De vreemdeling die werd erkend als vluchteling

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft in een vonnis maatschappelijke dienstverlening verstrekt tot aan het verstrijken van de periode van één maand na de kennisgeving van de beslissing houdende toekenning van het statuut van vluchteling, waarna de steun zal moeten worden omgezet in bestaansminimum. Dit is de enige wijziging die de steun op dat ogenblik zal ondergaan. Dit vonnis komt stilzwijgend neer op het ontzeggen van enig rechtverklarend karakter aan de beslissing tot erkenning als vluchteling[1077].

1.3.2.5. De vreemdeling aan wie een verplichte plaats van inschrijving werd opgelegd

De commentaar op dit punt wordt uiteengezet bij het onderzoek naar de territoriale bevoegdheid van het OCMW (zie deel III).

1.3.2.6. De kandidaat-geregulariseerde (art. 9 wet 15 december 1980)

Overeenkomstig de eerdere rechtspraak schorst een verzoek ingediend op grond van artikel 9, derde alinea van de wet van 15 december 1980 het bevel om het grondgebied te verlaten niet. Er is geen steun verschuldigd en artikel 57, § 2 is van toepassing[1078]. De door de Minister toegestane machtiging tot verblijf heeft geen terugwerkende kracht[1079].

1076 Cass., 3de K., 26 februari 2001, AR S990205Fv.

1077 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 3753/01.

1078 T.T. Liège, 9e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Flémalle, RG 313.652 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 9.903/01 ; T.T. Liège, 9e ch., 2 octobre 2001, X / CPAS Saint-Nicolas, RG 313.248 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 4918/99, 8624/99, 13.461/00 et 31.681/00 ; T.T. Mons, ch. vac., 24 octobre 2001, X / CPAS Hensies, RG 4.144/01/M; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 13.370/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13.997/01 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 110.708.

1079 Cass., 19 mars 2001, *J.T.T.*, 2001, 266.

1.3.2.7. De kandidaat-geregulariseerde (wet van 22 december 1999)

1.3.2.7.1. Recht op maatschappelijke dienstverlening

De rechtspraak uit 2001 ligt in het verlengde van de gevestigde rechtspraak sinds de vraag opdook of de vreemdelingen die een regularisatieaanvraag hadden ingediend op grond van de wet van 22 december 1999, al dan niet aanspraak konden maken op maatschappelijke dienstverlening.

De middelen die al in 2000 werden opgeworpen om die vraag positief te beantwoorden, vonden andermaal bevestiging in 2001.

In het bijzonder geldt dit voor de argumenten ontleend aan artikel 14 van de wet van 22 december 1999 waardoor het bevel om het grondgebied te verlaten wordt geschorst en de aanwezigheid van de regularisatieaanvrager op het grondgebied van het Rijk wordt "gedoogd" of zelfs wettelijk wordt. Bijgevolg wordt de toepassing van artikel 57, § 2 van de organieke OCMW-Wet van 1976 afgewezen[1080] [1081].

Aldus is het bevel om het grondgebied te verlaten niet langer uitvoerbaar zo de wet bepaalt dat een tenuitvoerlegging ervan niet langer kan afgedwongen worden[1082].

[1080] Arbrb. Brussel, 20ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Zemst, AR 29.732/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Joost-Ten-Noode, AR 17.259/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.468/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.467/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.466/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Halle, AR 28.465/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 maart 2001, X / OCMW Anderlecht, AR 1.1485/01 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.026 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 33.385/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans Molenbeek, AR 33.386/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 32.940/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Halle, AR 29.734/00 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.925 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Brussel, AR 32.211/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Roosdaal, AR 738/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 33.532/00 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 11 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.305 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.820 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.087 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Damme, AR 06449/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Zemst, AR 7433/01.

[1081] T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307.081 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309.588 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307.873 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.307 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Libin, RG 27.592 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 30.022 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.073 ; T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.515 ; T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 02 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1933/w/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 06 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306.611 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 28 avril 2001, X / Saint-Hubert, RG 27.683 ; T.T. Mons, section La Louvière, ch. vac., 20 septembre 2001, X / CPAS Ecaussinnes, RG 893/00/LL.
Idem : T.T. Bruxelles : 10 jugements, T.T. Charleroi : 10 jugements, T.T. Liège : 2 jugements, T.T. Mons : 1 jugement, T.T. Namur : 3 jugements.

[1082] T.T. Liège, 9e ch., 3 avril 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312.429 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 avril 2001, X / CPAS Trooz et E.B., RG 312.722.
Idem : T.T. Liège : 13 jugements.

De vraag of voormeld artikel 14 het verblijf van de regularisatieaanvrager op het grondgebied van het Rijk wettig maakt blijft omstreden, evenwel zonder dat de verschillende ingenomen stellingen tot een uiteenlopend resultaat leiden wat het recht op maatschappelijke dienstverlening ten gunste van de regularisatieaanvragers betreft.

Sommige beslissingen gingen er van uit dat men, bij gebrek aan een andere definitie voor wettig verblijf, terug moest vallen op de algemene betekenis, volgens dewelke een verblijf wettig is indien het een wettelijke grondslag heeft; voormeld artikel 14 is zo'n wettelijke grondslag[1083].

Andere beslissingen voeren een tijdelijk recht van verblijf op het grondgebied van het Rijk aan[1084], een wettig[1085] [1086] of een regelmatig[1087] verblijf op dit grondgebied, of nog, een "toegestaan" verblijf op het grondgebied[1088].

Volgens de Arbeidsrechtbank van Bergen kent artikel 14 een recht toe. Zij laat echter na te verduidelijken welk recht dan wel wordt toegekend, maar geeft wel aan dat de bepaling inhoudt dat ten aanzien van de regularisatieaanvrager een algemeen verbod geldt om het bevel het grondgebied te verlaten, uit te voeren[1089].

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft het bestaan van een subjectief recht aangevoerd[1090].
Nog andere beslissingen oordelen dat het verblijf opgelegd of toch minstens "gedoogd" wordt door de Belgische Staat, aangezien volgens de wet van 22 december 1999 de vreemdeling die door de Regularisatiecommissie ontboden wordt, verplicht is hier op in te gaan[1091] [1092].

1083 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.586/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.500/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert et E.B., RG 30.499.
Idem : T.T. Bruxelles : 21 jugements.

1084 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 5793/01.
Idem : T.T. Bruxelles : 17 jugements.

1085 Arbrb. Kortrijk, 7 maart 2001, X / OCMW Roeselare, AR 37539.

1086 C.T. Liège, 1e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.577/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3475/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3474/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 1854/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-gilles et E.B., RG 6090/01 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 930/N/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 10.178/01.

1087 T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312.954 qui cite C.T. Liège, 14 juin 2000, *J.T.T.*, 10.06.2001, 270.

1088 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24.742/00 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Tournai, RG 70.162 et 70.902 ; T.T. Charleroi, ch. vac., 8 août 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.765/R ; T.T. Charleroi, ch. vac., 5 septembre 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58.955/R ; T.T. Mons, section La Louvière, ch. vac., 20 septembre 2001, X / CPAS Ecaussinnes, RG 893/00/LL ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 11.606/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 9.898/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 novembre 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 6.658/01.

1089 T.T. Mons, ch. vac., 26 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2.251/00/M; T.T. Mons, section La Louvière, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.351/00/LL; T.T. Mons, section La Louvière, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 956/00/LL et 1.291/00/LL.

1090 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 15.233/01.

1091 Arbrb. Brussel, 20ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Zemst, AR 29.732/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Joost-Ten-Noode, AR 17.259/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Halle, AR 28.465/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 maart 2001, X / OCMW Anderlecht, AR 1.1485/01 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.026 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.925 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 11

Het Arbitragehof heeft evenwel in zijn arrest van 30 oktober 2001 nr. 131/2001[1093] geoordeeld dat, ook al wordt het verblijf op het grondgebied gedoogd (jegens regularisatieaanvragers wordt niet overgegaan tot de feitelijke verwijdering), dit niet betekent dat het hierdoor regelmatig wordt.

Andere beslissingen gaan er zelfs van uit dat het verblijf gedoogd wordt door artikel 14, maar voor de rest onwettig blijft. In overeenstemming met haar eerdere rechtspraak oordeelt de Arbeidsrechtbank van Nijvel aldus dat zelfs in een onwettige situatie elke vreemdeling de betrokken Staat ten laste valt, daar hij immers aanspraak kan maken op bepaalde fundamentele waarborgen, ook al geniet hij in vergelijking met de onderdanen van de Staat minder rechten. Respect voor de menselijke waardigheid, een mensenrecht, is één van die fundamentele waarborgen. Bijgevolg brengt het recht op respect voor de menselijke waardigheid, ook jegens een persoon, die onwettig op het grondgebied van het Rijk verblijft maar van wie dit verblijf wordt gedoogd, en die over geen enkele mogelijkheid meer beschikt om zich persoonlijk bestaansmiddelen te verschaffen, mee dat hij het recht op financiële steun kan genieten om in zijn wezenlijk levensonderhoud te voorzien[1094].

Ook de rechtspraak in het Duitse taalgebied[1095] vindt het eventueel recht op steun een logisch gevolg van de regularisatieprocedure. Op grond van de wet van 22 december 1999 moeten de kandidaat-geregulariseerden in België verblijven. Ze moeten iedere oproep van de commissie beantwoorden, want anders volgt automatisch een negatief antwoord op hun aanvraag. De vreemdeling zonder levensonderhoud tijdens de regularisatieprocedure zou worden gedwongen het land te verlaten en zo de kans verbeuren op een positieve beslissing over zijn regularisatieaanvraag.

Opvallend is dat de Duitstalige rechtbanken in deze materie regelmatig tot een voorlopige uitspraak besluiten, omdat de eiser niet bewijst dat hij aan de voorwaarden van artikel 9 van de wet van 22 december 1999 voldoet. Alvorens een beslissing ten gronde te nemen, wordt daarom een afschrift van de regularisatieaanvraag en de eventuele bijlagen aan de regularisatiecommissie gevraagd[1096].

Hetzelfde geldt voor de argumenten ontleend aan het advies van de Raad van State, uitgebracht naar aanleiding van de voorbereidende werkzaamheden van die wet[1097] [1098].

---

juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.305 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.820 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.087.

1092 C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.294/00 et 29.325/00.

Idem : C.T. Liège : 4 arrêts.

1093 Arbitraghof, 30 oktober 2001, nr. 131/2001,

1094 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Perwez, RG 1926/W/2000.

1095 Arbrb. Eupen, 1ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Eupen, AR 598/00.

1096 Arbrb. Eupen, 1ste K., 1 maart 2001, X / OCMW Eupen, AR 543/00 ; Arbrb. Eupen, 1ste K., 8 maart 2001, X / OCMW Eupen, AR 530/00 ; Arbrb. Eupen, 1ste K., 6 september 2001, X / OCMW Eupen, AR 530/00.

1097 Arbrb. Brussel, 20ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Zemst, AR 29.732/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Joost-Ten-Noode, AR 17.259/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.468/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.467/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.466/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Halle, AR 28.465/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 maart 2001, X / OCMW Anderlecht, AR 1.1485/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 33.385/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans Molenbeek, AR 33.386/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart

De rechtspraak verduidelijkt dat de onmogelijkheid om het bevel het grondgebied te verlaten, ten uitvoer te leggen, niet louter een feitelijke onmogelijkheid is, maar volgt uit de juridische samenhang van de regularisatieprocedure[1099].

De Arbeidsrechtbank van Hasselt[1100] ontwikkelt verder de argumentatie, ontleend aan het advies van de Raad van State m.b.t. artikel 14 van de Regularisatiewet in de lijn van de rechtspraak van het Arbitragehof inzake artikel 57, § 2 OCMW-wet, m.b.t. de arresten d.d. 29 juni 1994 en d.d. 30 juni 1999. De rechtspraak van het Arbitragehof impliceert dat telkens de vreemdeling in de feitelijke of juridische onmogelijkheid verkeert om het land te verlaten hij ook aanspraak kan maken op de dienstverlening. De Regularisatiewet schrijft voor dat de indiener van een regularisatieaanvraag gevolg moet geven aan de oproepingen van de regularisatiecommissie. Wil de vreemdeling zijn regularisatieaanvraag tot een goed einde brengen, dan is zijn aanwezigheid in ons land tijdens de duur van de procedure tot regularisatie vereist en bevindt hij zich in de onmogelijkheid om het grondgebied te verlaten. Tijdens het onderzoek van de regularisatieaanvraag moet de vreemdeling dan ook in staat worden gesteld om een leven te leiden conform de menselijke waardigheid. Het weigeren van steun zou in dat geval een indirecte vorm van dwang tot verwijdering van het grondgebied uitmaken.
De verklaring van de Minister tijdens de parlementaire voorbereiding en een omzendbrief van 11 februari 2000 van de Minister van Sociale Integratie kunnen niet worden ingeroepen tegen de tekst van de wet in.

Evenals in 2000 werd het argument volgens hetwelk het doel van het intrekken van de maatschappelijke dienstverlening voor onwettige vreemdelingen – hen ertoe aanzetten gevolg te geven aan het betekende bevel het grondgebied te verlaten – niet langer kan aangevoerd worden om maatschappelijke dienstverlening te ontzeggen aan de regularisatieaanvrager die bijstand vraagt, aangezien er niet zal worden overgegaan tot zijn verwijdering van het grondgebied zolang de Minister geen beslissing genomen heeft over zijn regularisatieaanvraag[1101 1102].

2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 32.940/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Halle, AR 29.734/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Brussel, AR 32.211/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Roosdaal, AR 738/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 33.532/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Damme, AR 06449/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Zemst, AR 7433/01.

1098 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53.402 ; T.T. Charleroi., 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.946/R; T.T. Huy, 2e ch., 24 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53.851.

1099 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.589 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.414 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24.439.

1100 Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2003607 ; Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2002344 ; Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2010116 ; Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2010989.

1101 C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Bassenge et X / CPAS Bassenge et E.B., RG 29.225/00 et 29.235/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.292/00 et 29.333/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.286/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.294/00 et 29.325/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 3 juillet 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29.592/00, 29.599/00 et 29.604/0 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 22.503 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.395 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.438 et 109.786 ;T.T. Nivelles, section Wavre, 2e

Het kan niet worden toegestaan dat men zich beroept op feitelijke dwang, in het onderhavige geval door de maatschappelijke dienstverlening tot dringende medische hulp te beperken, met het doel om een vreemdeling tijdens de regularisatieprocedure te verwijderen, terwijl het gebruik van dwang om de verwijdering af te dwingen wettelijk uitgesloten is[1103].

De rechtspraak citeert regelmatig de beginselarresten uitgesproken door het Arbeidshof van Luik op 22 maart 2000[1104] en door het Arbeidshof van Brussel op 8 juni 2000[1105].

Bepaalde gerechten verwijzen naar die vonnissen, vaak zonder verdere uitleg[1106], of met als reden dat "de rechtspraak in die zin vaststaat"[1107].

Bepaalde beslissingen stellen tevens het principe dat regularisatieaanvragers maatschappelijke dienstverlening moeten krijgen maar omkleden helemaal niet met redenen[1108].

In verhouding tot het jaar 2000 heeft de rechtspraak haar gedachtegang omtrent verschillende aspecten van het probleem verfijnd.

---

ch., 02 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1933/w/2000 ; T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Rixensart, RG 871/w/01.
Idem : T.T. Bruxelles : 18 jugements, T.T. Mons : 4 jugements, T.T. Namur : 2 jugements.

1102 C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Bassenge et X / CPAS Bassenge et E.B., RG 29.225/00 et 29.235/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.292/00 et 29.333/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.286/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.294/00 et 29.325/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 3 juillet 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29.592/00, 29.599/00 et 29.604/0 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 22.503 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.395 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.438 et 109.786 ;T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 02 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1933/w/2000 ; T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Rixensart, RG 871/w/01.
Idem : T.T. Bruxelles : 18 jugements, T.T. Mons : 4 jugements, T.T. Namur : 2 jugements.

1103 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 1227/2001.

1104 C.T. Liège, 22 mars 2000, *J.L.M.B.*, 2000, 249.

1105 C.T. Bruxelles, 8e ch., 8 juin 2001, X / CPAS, RG 39.502.

1106 C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, CPAS Huy / X et E.B., RG 29.191/00.T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 28.202 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 28.203 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 27.650 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 28.255 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26.945 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 27.449 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 29.008 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 26.449 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 27.405 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 06 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24.707/00 ; T.T. Mons, section La Louvière, 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS La Louvière, RG 943/00/LL.
Idem : C.T. Liège : 7 arrêts, T.T. Bruxelles : 68 jugements, T.T. Charleroi : 4 jugements, T.T. Dinant : 2 jugements, T.T. Huy : 1 jugement, T.T. Liège : 19 jugements, T.T. Mons : 6 jugements, T.T. Nivelles : 6 jugements, T.T. Tournai : 3 jugements.

1107 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 28.720 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 28.895 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12.761/01 ; T.T. Mons, ch. vac., 24 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 3.183/01/M.

1108 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 27.480 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29.007.

Aldus benadrukken de Arbeidshoven van Brussel[1109] en Luik[1110] dat het genot van maatschappelijke dienstverlening niet automatisch voortvloeit uit het indienen van een regularisatieaanvraag. Die Hoven zeggen niet dat een persoon in regularisatieprocedure geen recht heeft op maatschappelijke dienstverlening, maar dat het enkele feit een dergelijke aanvraag in te dienen, niet automatisch een recht schept op maatschappelijke dienstverlening vanwege het OCMW Ook dient er nagegaan te worden of de andere toekenningsvoorwaarden vervuld zijn, in het bijzonder de staat van behoeftigheid en het werkbereid zijn[1111].

Dit zal met name het geval zijn wanneer de regularisatieaanvrager, vóór zijn aanvraag gedurende een lange periode in België gewoond heeft (verblijf al dan niet wettig), zonder ooit maatschappelijke dienstverlening te hebben aangevraagd[1112].

Die beoordeling wordt door een aantal andere beslissingen gedeeld, volgens dewelke het ongeloofwaardig is dat ter gelegenheid van de regularisatieaanvraag plotseling een staat van behoeftigheid opduikt voor een vreemdeling die al jaren in België woont en nooit een beroep heeft gedaan op het OCMW[1113] De aanvrager moet in elk geval rechtvaardigen hoe zijn situatie precies dermate verslechterd is dat maatschappelijke dienstverlening voortaan nodig zal zijn[1114].

Omgekeerd werd geoordeeld dat een lange periode van illegaliteit gedurende dewelke de aanvrager gedwongen is geweest middelen te vinden om in zijn levensonderhoud te voorzien, op zich geen hinderpaal is om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen. Immers, uitgerekend dergelijke periodes van illegaliteit worden door de wet van 22 december 1999 aanvaard om een aanvraag tot regularisatie van het verblijf in te dienen[1115].

Overigens gaat het Arbeidshof van Luik er van uit dat de vraag naar de regelmatigheid van het verblijf van de regularisatieaanvraag in het kader van de wet van 22 december 1999 niet moet gesteld worden met betrekking tot het onderzoek van het recht op maatschappelijke dienstverlening tijdens de procedure. Die wet richt zich immers tot iedere vreemdeling, of er nu jegens hem een bevel tot het verlaten van het grondgebied is uitgevaardigd of niet, en dus ook tot een persoon die hier illegaal verblijft en geen enkele procedure heeft geëerbiedigd bij het betreden van en het verwijlen op het grondgebied.

Er een andere gedachtegang op na houden, zo gaat het Arbeidshof van Luik verder, zou leiden tot een ongelijke behandeling tussen, enerzijds, de vreemdelingen die een bevel hebben gekregen het grondgebied te verlaten en van wie het verblijf onregelmatig is geworden en

---

1109 C.T. Bruxelles, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS Jodoigne / X, RG 40.347.

1110 C.T. Liège, 1e ch., 17 avril 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.550 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.294/00 et 29.325/00 ; C.T. Liège, 1e ch., 19 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège, RG 29.541/00 et 29.544/00.
Idem : C.T. Liège : 4 arrêts.

1111 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 19.470/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 11.510/01 et 17.453/01.

1112 C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.294/00 et 29.325/00.

1113 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22.729/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 3633/01.

1114 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1853/00 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 27 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7.443/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 6.784/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310.623.

1115 T.T. Nivelles, 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Tubize et E.B., RG 1566/N/2000.

anderzijds, de vreemdelingen die het grondgebied illegaal en zonder enige procedure betreden hebben en aan wie niet zou kunnen verweten worden dat ze een bevel om het grondgebied te verlaten, hebben ontvangen, aangezien ze per definitie onmogelijk in het bezit konden zijn van een dergelijk bericht[1116].

De Arbeidsrechtbank van Brussel voegt er het argument aan toe dat een regularisatieaanvrager krachtens de ministeriële omzendbrief ONKELINX van april 2000 een voorlopige arbeidsvergunning kan verwerven; hij mag op het grondgebied "blijven", zonder dat de Rechtbank die "toelating" juridisch omschrijft[1117].

Bepaalde beslissingen gaan de moeilijkheden naar aanleiding van de hierboven omschreven discussie uit de weg en onderzoeken eerst of er sprake is van een staat van behoeftigheid die een optreden van het OCMW rechtvaardigt. Zij beperken er zich toe de eis ongegrond te verklaren wanneer ze vaststellen dat de aanvrager die staat van behoeftigheid niet aantoont[1118] [1119].

In tegenstelling tot de unanieme rechtspraak van het jaar 2000 verschijnt een beperkte minderheidsstroming in 2001 die meent dat de regularisatieaanvrager geen recht heeft op maatschappelijke dienstverlening.

Enerzijds, in een alleenstaande beslissing heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel haar eerdere rechtspraak helemaal herzien : de regularisatieaanvrager heeft geen recht op maatschappelijke dienstverlening. Volgens die beslissing staat de rechtspraak van het Arbitragehof niet toe dat er wordt teruggekomen op de toepassing van artikel 57, § 2. Het door de wetgever nagestreefde doel, te weten de vreemdeling ertoe aanzetten het ontvangen bevel om het grondgebied te verlaten op te volgen, blijft volstrekt relevant in het kader van een regularisatieaanvraag, aangezien dit bevel nog steeds een dwangbevel is. Bovendien wordt de doelstelling van artikel 57, § 2, een algemene samenhang verzekeren tussen de wetgeving betreffende het statuut van vreemdelingen en de wetgeving inzake maatschappelijke dienstverlening, bereikt, aangezien de vreemdeling die hier illegaal verblijft geen recht heeft op de gewone maatschappelijke dienstverlening, maar op dringende medische hulp. Tot slot is het niet aan de arbeidsgerechten om zich uit te spreken over de verdiensten van de regularisatieaanvraag en via hun oordeel vooruit te lopen op de beslissing die op dit vlak zal worden genomen[1120].

1116 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29.237/00.
Idem : C.T. Liège : 5 arrêts.

1117 T.T. Bruxelles 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3467/01.

1118 C.T. Liège, 1e ch., 17 avril 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.550 ; C.T. Liège, 1e ch., 19 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège, RG 29.541/00 et 29.544/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, CPAS Liège / X et E.B., et X / CPAS Liège et E.B., RG 29.547/00et 29.549/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 30.935/00 et 30.939/00 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Herve et E.B., RG 2109/2000 ; T.T. Liège, 11e ch., 7 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 287.123, 307.708 et 307.872 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6.012/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309.839.
Idem : T.T. Bruxelles : 3 jugements.

1119 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 19 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.773 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.034.

1120 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22.729/00.

Anderzijds steunt de Arbeidsrechtbank van Tongeren[1121] op een analyse van de omzendbrief van de Minister van Sociale Integratie van 11 februari 2000, gericht aan de OCMW's die uitdrukkelijk de geest van de wet van 22 december 1999 omschrijft. Uit de parlementaire voorbereiding van de vermelde wet blijkt dat de wetgever zelf heeft verduidelijkt dat deze wet niet tot doel had om een recht op sociale steun te openen voor diegene die er anders niet zou kunnen van genieten. Het ging enkel om het scheppen van een uitzonderlijke mogelijkheid van verblijfsregularisatie. Alleszins opent het eenvoudig verzoek van een regularisatieaanvraag op grond van de wet van 22 december 1999 geenszins het recht op sociale dienstverlening tijdens de procedure, met uitzondering van de dringende medische hulp volgens art. 57 § 2 OCMW-Wet. Het verblijf is tijdens de regularisatieprocedure eerder precair, vermits tot de weigering van regularisatie en de verwijdering van het grondgebied op elk moment zal kunnen worden beslist, hetzij voor redenen van openbare orde, voor kennelijk bedrog of ook nog altijd na niet-verschijning voor de Commissies voor regularisaties.[1122]

Volgens de Arbeidsrechtbank te Tongeren[1123] schendt deze omzendbrief geenszins de beginselen van behoorlijk bestuur en in het bijzonder het redelijkheidsbeginsel. De overheid handelt niet kennelijk onredelijk door te eisen dat zij effectief op het Belgisch grondgebied moeten verblijven om hun recht uit te oefenen, doch inmiddels deze personen gedurende de ontvankelijkheidsfase geen enkele mogelijkheid geeft om op legale wijze een inkomen te verdienen of een vervangende financiële tegemoetkoming van het OCMW te bekomen. Volgens deze rechtspraak wordt er geen schending van het gelijkheidsbeginsel gecreëerd, door de in de wet ingeschreven waarborg van niet-verwijdering in samenlezing met artikel 57, §2 OCMW-wet. De wettelijke uitsluiting van het gebruik van directe vormen van dwang bij de verwijdering van het grondgebied verhindert niet het hanteren van indirecte dwangmiddelen, zoals de weigering om de betrokkene via OCMW-steun in de materiële mogelijkheid te stellen in België te kunnen verblijven.

Tenslotte meent de rechtbank dat enkele recente arresten van het Arbitragehof de stelling van de regering lijken te bekrachtigen, alhoewel er een aantal hangende procedures zijn voor het Arbitragehof onder de vorm van prejudiciële vragen,. De rechtbank verwijst in dit verband naar het arrest van het Arbitragehof d.d. 25 oktober 2000 nr. 106/2000.[1124]

In dezelfde zin concludeert het Arbeidshof te Antwerpen[1125] tot verwerping van de eis. Volgens het Hof werden in het kader van de immigrantenpolitiek de afgelopen jaren aanzienlijke beperkingen aangebracht aan het recht op maatschappelijke dienstverlening voor bepaalde categorieën vreemdelingen. Hoewel artikel 191 GW aan vreemdelingen principieel dezelfde rechten toekent als aan Belgen, verhindert het de wetgever niet om uitzonderingen te stipuleren. Artikel 57, § 2 OCMW- wet is een wetsbepaling die dergelijke uitzondering voorziet en viseert alle illegale vreemdelingen ongeacht hun administratief statuut en beperkt de OCMW-taak t.a.v. dezen slechts tot het verlenen van dringende medische hulp tenzij de

---

1121 Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Genk, AR 2400/2000 ; Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1185/2000 ; Arbrb. Tongeren, 23 april 2001, X / OCMW Kinrooi, AR 1712/2000 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 79/2001 ; Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Genk, AR 633/2001.

1122 Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Genk, AR 2400/2000 ; Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1185/2000 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 79/2001.

1123 Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Genk, AR 2400/2000 ; Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1185/2000 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2400/2000.

1124 Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 2953/2000.

1125 Arbrh. Antwerpen, 4de K., 8 juni 2001, X / OCMW Bilzen, AR 2000276.

illegale vreemdeling "werkelijk reeds steuntrekkende was" en een intentieverklaring heeft ondertekend om het grondgebied zo snel mogelijk te willen verlaten.
Volgens het Hof laat de expliciete bewoording van het wetsartikel geen enkele ruimte meer voor interpretaties. De beperking van het recht op maatschappelijke dienstverlening moet worden toegepast vanaf het ogenblik dat het bevel om het grondgebied te verlaten uitvoerbaar is, ongeacht elke andere omstandigheid en ongeacht uitvoeringsproblemen. Het komt de OCMW's niet toe hun beoordeling in de plaats te stellen van het oordeel van de autoriteiten die inzake verblijf in België bevoegd zijn. De OCMW's zijn uitsluitend bevoegd om geen dienstverlening meer te verlenen eenmaal een uitvoerbaar bevel om het grondgebied te verlaten is betekend. Ze zijn niet bevoegd om na te gaan of de uitvoering ervan gepast, opportuun of zelfs mogelijk is. Eenmaal deze overheden door het afleveren van een bevel om het grondgebied te verlaten stelling hebben genomen inzake eventuele problemen op het vlak van vreemdelingenrecht of internationaal recht, kan het OCMW hiervan slechts akte nemen en hieruit de conclusies trekken die artikel 57, § 2 hieraan verbindt.

Het Arbitragehof heeft verschillende vonnissen geveld over de wet van 22 december 1999.

Een arrest van 25 oktober 2000, nr. 106/2000[1126], naar aanleiding van een prejudiciële vraag, benadrukt dat de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 22 december1999 verklaren dat deze wet geen enkele wijziging doorvoert met betrekking tot de maatschappelijke dienstverlening.

De Arbeidsrechtbank van Luik oordeelt dat dergelijke verklaring verbazing kan wekken, aangezien die overbodig is, het gaat immers om een arrest van het Arbitragehof dat de vordering tot schorsing verwerpt omdat die onontvankelijk is wegens laattijdig beroep. De Arbeidsrechtbank van Luik is geneigd te vermoeden dat het Arbitragehof zich vergist heeft en voelt zich in haar mening gesterkt door het feit dat het in het voor dezelfde zaak ten gronde gewezen arrest van 1 maart 2001 (Belgisch Staatsblad, 20 maart 2001) weliswaar het beroep verwerpt, maar zonder de eerdere beschouwing over te nemen[1127].

Het arrest van het Arbitragehof van 14 februari 2001 verwerpt het beroep tegen artikel 57, § 2 van de wet van 8 juli 1976, ingesteld wegens een mogelijk ongelijke behandeling tussen vreemdelingen die een beroep hebben ingediend bij Raad van State en vreemdelingen die een rechtsvordering hebben ingesteld om hun hoedanigheid als staatloze te laten erkennen, daar ze niet over een beroepsmogelijkheid voor de Raad van State beschikken.
Het Arbeidshof van Luik heeft geoordeeld dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen het onderwerp van dit arrest en het vraagstuk van de regularisatieaanvrager, zodat het niet aan de Hoven en Rechtbanken is om dit arrest van het Arbitragehof analoog toe te passen[1128].

De Arbeidsrechtbank van Luik velt een vonnis in dezelfde zin en oordeelt dat het haar niet toekomt de arresten van het Arbitragehof te interpreteren (art. 118 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof) : het arrest van het Arbitragehof van 14 februari 2001 is voor het vraagstuk van de regularisatieaanvragers niet relevant. Het geniet de voorkeur

---

1126 Arbitragehof, 25 oktober 2000, nr. 106/2000, *B.S.* 31 januari 2001.

1127 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 311.008.
Idem : T.T. Liège : 7 jugements.

1128 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.354/00 et 29.437/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, RG 29.432/00 et 29.468/00 ; Idem : T.T. Charleroi, ch. vac., 5 septembre 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58.955/R.

artikel 57, § 2 slechts toe te passen in de gedingen die bij de rechtbank aanhangig worden gemaakt en te onderzoeken of één en ander overeenstemt met de supranationale rechtsnormen die rechtstreeks van toepassing zijn, met name artikel 13 van het E.V.R.M.[1129].

In een arrest van 1 maart 2001[1130] heeft het Arbitragehof geantwoord op een prejudiciële vraag met betrekking tot een eventuele schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikelen 57 § 2 leden 3 en 4 van de OCMW-Wet, in de mate dat de vreemdeling die vraagt om erkend te worden als vluchteling en wiens aanvraag werd verworpen door de Dienst Vreemdelingenzaken en die het bevel heeft ontvangen om het grondgebied te verlaten, geen recht heeft op maatschappelijke dienstverlening zolang het beroep tegen de beslissing van de Dienst Vreemdelingenzaken inzake de weigering van overweging (bijlage 13 quater) nog hangende is bij de Raad van State, terwijl een vreemdeling die een beroep indient bij dezelfde Raad van State tegen een beslissing van het CGVS of tegen een beslissing van de VBV er wel recht op heeft.
Het Arbitragehof heeft voor recht gezegd dat artikel 57, § 2, zoals gewijzigd door artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt, wanneer dit het recht op maatschappelijke dienstverlening beperkt tot dringende medische hulp voor de vreemdeling van wie de erkenningsaanvraag als vluchteling niet in aanmerking is genomen door de bevoegde Minister of zijn gemachtigde met toepassing van artikel 51/8 van de wet van 15 december 1980, ook al gaat de betrokkene tegen de beslissing om de aanvraag niet in aanmerking te nemen in beroep bij de Raad van State.
Het Hof stelt dat een persoon die zijn beroep tegen een weigering om de aanvraag in overweging te nemen uitgeput heeft, zich in een situatie bevindt die essentieel verschillend is van de situatie van een persoon waarvan het beroep over dergelijke vraag nog hangende is.
Volgens het Hof kan het toegelaten zijn om de betrokkene geen maatschappelijke dienstverlening te verlenen zolang dat noch de Minister noch zijn afgevaardigde, noch de Raad van State de realiteit en de pertinentie hebben erkend van de nieuw elementen die worden ingeroepen ter ondersteuning van de nieuwe aanvraag als vluchteling.

In zijn arrest van 30 mei 2001[1131] bevestigt het Arbitragehof zijn arrest van 17 mei 2000 (nr. 57/2000). Volgens dit arrest schendt artikel 57, § 2 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet en is het van toepassing op de vreemdelingen van wie de aanvraag door de Minister van Binnenlandse Zaken verworpen is met toepassing van artikel 51/5 van de wet van 15 december 1980 en artikel 8 van de Overeenkomst van DUBLIN betreffende de vaststelling van de Staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek dat bij één van de Lidstaten van de Europese Gemeenschappen wordt ingediend, goedgekeurd bij de wet van 11 mei 1995, ook al bestrijdt de betrokkene die beslissing met een beroep tot nietigverklaring en een vordering tot schorsing bij de Raad van State[1132 1133].

1129 T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Herstal et E.B., RG 312.725.
Idem : T.T. Liège : 10 jugements.

1130 Arbitragehof, 1 maart 2001, nr. 21/2001.

1131 Arbitragehof, 30 mei 2001, nr. 71/2001.

1132 Arbrb. Turnhout, 2de K., 8 juni 2001, X / OCMW Hulshout, AR 24.687 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Aartselaar, AR 331.202 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.941.

1133 T.T. Verviers, 1e ch. vac., 9 août 2001, X / CPAS Boutersem, RG 1223/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 4802.01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 11 septembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 9.100/01 ; T.T. Liège, 9e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Wevelgem, RG 314.079.

In zijn arrest van 30 oktober 2001 (nr. 131/2001) heeft het Hof in antwoord op verschillende vragen van met name de Arbeidsrechtbanken van Antwerpen, Luik en Brussel geoordeeld dat artikel 57, § 2, gewijzigd door de wetten van 30 december 1992 en 15 juli 1996, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang met andere bepalingen van de Grondwet en internationale verdragen, niet schendt, indien dit artikel zo opgevat wordt dat het recht op maatschappelijke dienstverlening beperkt wordt tot dringende medische hulp voor een vreemdeling die illegaal op het grondgebied verblijft en die een aanvraag tot regularisatie van verblijf op grond van de wet van 22 december 1999 heeft ingediend.
Hetzelfde arrest oordeelt ook dat dit artikel 57, § 2 evenmin in strijd is met de Grondwet in zoverre dit het recht op maatschappelijke dienstverlening van de vreemdeling die hier illegaal verblijft en bij de Raad van State een beroep heeft ingesteld tegen het bevel om het grondgebied te verlaten, beperkt tot dringende medische hulp. [1134]

Het arrest van 30 oktober 2001 oefent eigenlijk op verschillende wijzen invloed uit, zodat de rechtspraak gaandeweg verdeeld raakt.

- Talrijke beslissingen bevelen ambtshalve dat de debatten worden heropend, opdat de partijen zich zouden kunnen uitspreken over dit arrest dat een nieuw gegeven vormt[1135].

- De Arbeidsrechtbank van Verviers heeft uit dit arrest afgeleid dat de vreemdeling die zich in een welbepaald geval bevindt slechts recht heeft op dringende medische hulp. Dit geval is : de vreemdeling heeft een bevel ontvangen om het land te verlaten, de beroepsmogelijkheden tegen die beslissing zijn uitgeput (waardoor hij hier illegaal verblijft, niettegenstaande een eventuele, hangende procedure met het oog op de regularisatie van zijn verblijf, en ondanks het feit dat een gebeurlijk bevel om het grondgebied te verlaten tijdens die procedure jegens hem niet ten uitvoer kan worden gelegd)[1136].

- De Arbeidsrechtbank van Brussel merkt het volgende op : het Arbitragehof oordeelt dat het feit niet over te gaan tot het fysiek verwijderen van regularisatieaanvragers niet betekent dat dezen regelmatig op het grondgebied verblijven doch enkel dat ze hier gedoogd worden.
  Bovendien wordt het wettig verblijf als criterium om over de toekenning van maatschappelijke dienstverlening aan vreemdelingen te beslissen als objectief en pertinent beoordeeld, anders zou het door de regering gevoerde immigratiebeleid doorkruist worden. Het verschil in statuut tussen de vluchtelingen van wie de erkenning voortvloeit uit internationale verplichtingen van de Staat en de regularisatiekandidaten voor wie de organisatie van de procedure afhangt van de soevereine beoordelingsvrijheid van de Belgische overheden, rechtvaardigt dat deze laatsten uiteenlopende verplichtingen kunnen hebben jegens de enen en jegens de anderen.

[1134] Arbrh. Antwerpen, 4de K., 5 september 2001, OCMW Ravels / X, AR 2010190.

[1135] T.T. Verviers, 1e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 1285/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 33.408/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS SBruxelles et E.B., RG 14.213/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 novembre 2001, X / CPAS Saint-josse-ten-Noode et E.B., RG 12.075/01 et 14.728/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 novembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 13.748/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 14.205/01 ; T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 1469/w/2001.

[1136] T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 1.345/2001 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 859/2001.

De Arbeidsrechtbank van Brussel herinnert er verder aan dat het Hof in een antwoord op een andere prejudiciële vraag geoordeeld heeft dat, wat het onderscheid betreft tussen vreemdelingen die hier illegaal verblijven en van het grondgebied kunnen verwijderd worden, en dezen die dankzij artikel 14 van de wet van 22 december 1999 een gedoogbeleid genieten voor hun verblijf, het niet redelijk zou geweest zijn om de vreemdelingen die illegaal op het grondgebied verblijven (vaak in de clandestiniteit), uit te nodigen zich kenbaar te maken via het indienen van een verzoek tot regularisatie van het verblijf, zonder hen de waarborg te geven dat ze niet "fysiek" van het grondgebied zouden verwijderd worden. Bovendien zijn de regularisatiekandidaten voor wie de maatschappelijke dienstverlening beperkt wordt tot de dringende medische hulp, vreemdelingen die ofwel niet gehandeld hebben in overeenstemming met de geldende verblijfswetgeving of geen gehoor hebben gegeven aan het bevel om het grondgebied te verlaten, ofwel de vereiste verblijfsmachtiging niet hebben verkregen (of zelfs gevraagd). Slotsom van de Arbeidsrechtbank van Brussel : de rechtssituatie van de regularisatiekandidaten verschilt niet van die van de andere vreemdelingen die hier wettig verblijven, waardoor het gerechtvaardigd is ze op dezelfde manier te behandelen wat het beperken van de maatschappelijke dienstverlening tot de dringende medische hulp betreft[1137].

- Uit dit arrest nr. 131/2001 van het Arbitragehof maakt de Arbeidsrechtbank van Brussel ook op dat de regularisatiekandidaat niet wettig op het grondgebied van het Rijk verblijft, aangezien dit verblijf krachtens artikel 14 van de wet van 22 december 1999 slechts gedoogd wordt. Hij valt dus onder de draagwijdte van het artikel 57, § 2[1138].

- De Arbeidsrechtbank van Charleroi heeft geoordeeld dat de regularisatiekandidaat hier illegaal verblijft, waardoor hij onder het toepassingsgebied valt van artikel 57, § 2, niettegenstaande het feit dat zijn verblijf wettelijk wordt gedoogd krachtens artikel 14 van de wet van 22 december 1999[1139].

- De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft tevens geoordeeld dat artikel 57, § 2 van toepassing is op de vreemdeling die een beroep heeft ingesteld tot herziening van een weigeringsbeslissing aangaande een verzoek tot vestiging, genomen overeenkomstig de artikelen 14 tot 16 van de wet van 15 december 1980 (beroep zoals bepaald door het artikel 64 en volgende van diezelfde wet), met als reden dat niet vaststaat dat dit beroep het aan de aanvrager betekende bevel om het grondgebied te verlaten zou opschorten. Tevens wordt als reden opgegeven dat artikel 67 van voormelde wet bepaalt dat gedurende het onderzoek van de vraag tot herziening geen enkele verwijderingsmaatregel mag worden ten uitvoer gelegd en geen enkele maatregel van dien aard kan genomen worden omwille van de feiten die de administratieve beslissing hebben gemotiveerd. De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft geoordeeld dat artikel 67 lijkt op artikel 14 van de wet van 22 december 1999 : beide bepalingen schorsen de geldigheid van het bevel om

---

1137 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 12.636/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 14.631/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 691/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 33.383/00.

1138 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 12.373/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 33.408/0O ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 31.816/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 1.306/01 et 15.627/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 21.249/00 et 32.756/00.

1139 T.T. Charleroi, 5e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 59.342/R.

het grondgebied te verlaten noch wettigen ze het verblijf, niettegenstaande het feit dat beide verduidelijken dat dit verblijf gedoogd wordt.
De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft vervolgens geoordeeld dat het dit arrest van 30 oktober 2001 naar analogie kon toepassen jegens een dergelijke vreemdeling en aldus maatschappelijke dienstverlening kon weigeren[1140].

- Een vonnis in tegenovergestelde zin werd ook geveld: de vraag tot herziening heeft een schorsende uitwerking, zodat het verblijf van de vreemdeling voorlopig regelmatig is. De maatschappelijke dienstverlening kan niet geweigerd worden omwille van de reden dat hij hier illegaal zou verblijven[1141].

Talrijke beslissingen ten gronde blijven maatschappelijke dienstverlening toekennen, niettegenstaande het arrest van 30 oktober 2001.

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft in navolging van de stelling van de Ministerraad voor het Arbitragehof geoordeeld dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen regularisatiekandidaten volgens de wettelijke bepaling op grond waarvan ze hun aanvraag indienen. De personen bedoeld in artikel 2, 1° tot 2, 3° van de wet van 22 december 1999 genieten maatschappelijke dienstverlening of kunnen hiertoe een aanvraag indienen in geval van overmacht, terwijl de personen bedoeld in 2, 4° een bijzondere categorie vormen, aangezien ze zelf verantwoordelijk zijn voor de onregelmatigheid van hun situatie.
Anderzijds heeft het Arbitragehof geoordeeld dat de beperking, gedurende de procedure, tot dringende medische hulp van de steun die verleend wordt aan een regularisatiekandidaat, niet kennelijk onredelijk was aangezien een ministeriële omzendbrief van 6 april 2000 de bedoelde kandidaten de mogelijkheid gaf te werken via een voorlopige arbeidsvergunning. Wanneer de bijstandverzoeker zich echter in een bijzondere situatie bevindt waardoor hij niet in de mogelijkheid verkeert om te werken, met name ingevolge zijn zwakke gezondheid, lijkt de beperking van de maatschappelijke dienstverlening tot dringende medische hulp niet langer gerechtvaardigd[1142].
De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft ook geoordeeld dat dit arrest de rechters ten gronde niet mag verhinderen om aan het artikel 57, § 2 een andere interpretatie te geven dan deze waarvan de grondwettigheid door het Arbitragehof is bevestigd. Immers, het Arbitragehof heeft zich uitgesproken over een zaak die aanhangig is gemaakt, dat wil zeggen met als vertrekpunt een interpretatie van het artikel 57, § 2 gegeven door de rechter *a quo,* die aan de regularisatiekandidaat maatschappelijke dienstverlening heeft geweigerd. Meer nog, het feit dat het Arbitragehof de interpretatie onderschrijft die de prejudiciële vraag voorstelde of suggereerde, betekent niet dat het stelling heeft genomen wat de juridische waarde betreft van de aldus voorgelegde interpretatie.
De Arbeidsrechtbank van Brussel oordeelt verder dat overeenkomstig de interpretatie die volgens haar aan artikel 57, § 2 moet worden gegeven, de regularisatiekandidaat recht heeft op maatschappelijke dienstverlening gedurende het onderzoek van de aanvraag, op basis van de argumenten die de rechtspraak eerder haast eenstemmig had ontwikkeld[1143].
De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft ook nog gevonnist dat het arrest van het Arbitragehof van 30 oktober 2001 niet de bodem wegslaat onder de gevestigde rechtspraak van dit Hof

---

1140 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 décembre 2001, X / CPAS Saint-gilles, RG 10.923/01.
1141 T.T. Verviers, 1e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 757/2001.
1142 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 14.213/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 15.233/01.
1143 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 25.608/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 15.695/01.

krachtens dewelke maatschappelijke dienstverlening gerechtvaardigd is in geval van overmacht die belet dat de betrokkene effectief uit het land wordt verwijderd, naar het land van herkomst[1144].

In een arrest van 20 november 2001[1145] heeft het Arbitragehof geoordeeld dat artikel 57, § 2, zoals gewijzigd door artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt, in zoverre die bepaling de maatschappelijke dienstverlening beperkt tot de dringende medische hulp voor de vreemdeling van wie de aanvraag om als vluchteling te worden erkend niet in aanmerking is genomen door de bevoegde Minister of zijn gemachtigde, met toepassing van artikel 51/8 van de wet van 15 december 1980, ook al vecht de betrokkene die beslissing aan via een beroep voor de Raad van State.

De rechtspraak van 2001 heeft wel opgemerkt dat er ondertussen veel tijd verstreken is.

De Arbeidsrechtbanken en Leuven en Antwerpen hekelen in dit opzicht de traagheid van de regularisatieprocedure. Twee jaar na het inwerkingtreden van de wet moet de commissie nog verschillende aanvragen afhandelen. Volgens deze rechtbanken heeft de wetgever niet gewild dat deze termijnen zo lang zouden uitlopen, wat pleit voor het toekennen van maatschappelijke dienstverlening in afwachting van de beslissing. [1146]

1.3.2.7.2. Een subjectief recht

(Er is geen rechtspraak.)

1.3.2.7.3. Staat van behoeftigheid

Onafhankelijk van de administratieve situatie van het verblijf in België blijft vereist dat de kandidaat-geregulariseerde zijn staat van behoeftigheid bewijst. Als een onderzoek van de feitelijke elementen van het dossier niet toelaat om aan deze voorwaarde tegemoet te komen moet de aanvraag worden afgewezen. [1147]

Ook de Arbeidsrechtbank te Brussel gaat de staat van behoeftigheid na én de bereidheid tot tewerkstelling. Immers, overeenkomstig art. 4, § 4 van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers en de omzendbrief van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid d.d. 6 april 2000 kan onder bepaalde voorwaarden een voorlopige arbeidsvergunning worden afgeleverd aan een werkgever voor o.a. de buitenlandse onderdanen die een aanvraag tot regularisatie van hun verblijf hebben ingediend op grond van de wet van 22 december 1999. Hieruit kan worden afgeleid dat de bereidheid tot

---

1144 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Uccle, Ixelles et E.B., RG 93.291/99 et 7.620/01.

1145 Arbitragehof 20 november 2001, nr. 148/2001, *B.S.*, 29 december 2001.

1146 Arbrb. Leuven, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Tervuren, AR 1944/00 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.026 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.925 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 11 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.305 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.820 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.087 ; Arbrb. Leuven, 2de K., 31 oktober 2001, X / OCMW Aarschot, AR 277/01.

1147 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2003570 ; Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2010116 ; Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2010989.

tewerkstelling een voorwaarde is voor het toekennen van maatschappelijke dienstverlening zodat deze werkbereidheid dient nagegaan te worden.[1148]

De Arbeidsrechtbank van Tongeren lijkt eveneens uit deze omzendbrief af te leiden dat de aanvrager van een regularisatie niet behoeftig is. [1149]

In tegenovergestelde zin oordeelde de Arbeidsrechtbank te Antwerpen dat het feit dat kandidaat geregulariseerden kunnen werken nog niet uitsluit dat zij behoeftig zijn. In de praktijk schrikken veel werkgevers er immers voor terug om allochtone werknemers in dienst te nemen, vooral wanneer hun verblijfstoestand niet duidelijk is. [1150]

De Arbeidsrechtbank van Antwerpen meent dat de voorwaarden inzake behoeftigheid en werkbereidheid natuurlijk grondig moeten worden onderzocht. [1151]

In een vonnis van de Arbeidsrechtbank van Tongeren kwam de vraag aan de orde of een kandidaat-geregulariseerde recht heeft op de betaling van het inschrijvingsgeld aan een universiteit.[1152] De rechtbank heeft de vraag verworpen met de motivering dat de steun, gelijk aan het bestaansminimum, dat de eiser reeds bekwam hem reeds toeliet een leven te leiden overeenkomstig de menselijke waardigheid en tevens zelf zijn studiekosten te dragen.

1.3.2.7.4. De toekenningsduur van de dienstverlening

(Er is geen rechtspraak.)

1.3.2.7.5.Het koninklijk besluit van 6 oktober 1999

(Er is geen rechtspraak.)

1148 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 33.385/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 32.940/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Halle, AR 29.734/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Brussel, AR 32.211/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Roosdaal, AR 738/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 33.532/00.

1149 Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Genk, AR 2400/2000 ; Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1185/2000 ; Arbrb. Tongeren, 23 april 2001, X / OCMW Kinrooi, AR 1712/2000 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 79/2001 ; Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Genk, AR 633/2001.

1150 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.026 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.925 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 11 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.305 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.820 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.087.

1151 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.026 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.925 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 11 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.305 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.820 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.087.

1152 Arbrb. Tongeren, 1 maart 2001, X / OCMW Genk, AR 2635/2000.

1.3.2.7.6. De ministeriële omzendbrieven

De ministeriële omzendbrief van 11 februari 2002 krachtens dewelke een regularisatieaanvraag geen recht gaf op maatschappelijke dienstverlening is zoals in 2000 door de rechtspraak van tafel geveegd[1153] [1154].

Verschillende uitspraken stellen dat een omzendbrief een licht kan werpen op de wetgeving, maar dat ze nooit in de plaats van een wettelijke bepaling kan komen[1155].

In tegenovergestelde zin verwijst de Arbeidsrechtbank van Tongeren uitdrukkelijk naar de omzendbrief om steun te weigeren[1156].

1.3.2.7.7. Onderzoek naar de kansen om geregulariseerd te worden

Naar het voorbeeld van rechtspraak door verschillende gerechten in 2000, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Bergen dat de toekenning van maatschappelijke dienstverlening aan een regularisatiekandidaat des te meer noodzakelijk is, wanneer op het huidige ogenblik niet aangetoond is of kan vermoed worden dat de aanvrager onder de toepassingssfeer valt van de uitzonderingen bedoeld door artikel 14 van de wet van 22 december 1999, anders gezegd, zou kunnen verwijderd worden omwille van de openbare of de staatsveiligheid, net zomin als het aangetoond is of kan vermoed worden dat de regularisatievraag van de betrokkene kennelijk niet zou voldoen aan de voorwaarden van artikel 9 van de wet van 22 december 1999[1157].

[1153] Arbrb. Brussel, 20ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Zemst, AR 29.732/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.468/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.467/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.466/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans Molenbeek, AR 33.386/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 32.940/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Halle, AR 29.734/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 33.532/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Damme, AR 06449/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Zemst, AR 7433/01.

[1154] T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.300/R;T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.946/R; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.586/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.500/00 ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Tournai, RG 70.162 et 70.902.
Idem : C.T. Liège : 5 arrêts, T.T. Bruxelles : 6 jugements, T.T. Charleroi : 4 jugements, T.T. Mons : 4 jugements, T.T. Nivelles : 1 jugement, T.T. Tournai : 1 jugement.

[1155] Arbrb. Brussel, 20ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Zemst, AR 29.732/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.468/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.467/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.466/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans Molenbeek, AR 33.386/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 32.940/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Halle, AR 29.734/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00 ; . Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 33.532/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Damme, AR 06449/01 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 12 juli 2001, X / OCMW Zemst, AR 7433/01.

[1156] Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Genk, AR 2400/2000 ; Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1185/2000 ; Arbrb. Tongeren, 23 april 2001, X / OCMW Kinrooi, AR 1712/2000 ; Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 2953/2000 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2400/2000 ; Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Genk, AR 633/2001.

[1157] T.T. Mons, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 2498/00/M, qui cite T.T. de Verviers, 28.03.2000, *J.D.J.*, mai 2000, 37 ; T.T. Mons, section La Louvière, 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 920/00/LL.

De Arbeidsrechtbank van Brussel, Nederlandstalige kamers, voegen er aan toe dat het niet aan de rechtbank, noch aan het OCMW toekomt om de gegrondheid van de aanvraag te onderzoeken. Deze taak is voorbehouden aan de bevoegde Minister na advies van de regularisatiecommissie in toepassing van artikel 12 van de vermelde wet. [1158]

Er werd tevens geoordeeld dat een gunstig advies van de regularisatiecommissie nog niet betekent dat de betrokkene wettelijk in België verblijft. Zolang de Minister het advies niet heeft bekrachtigd is de situatie van de betrokkene niet gewijzigd[1159].

1.3.2.7.8. Het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens

Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens wordt nog steeds regelmatig geciteerd als ondersteuning voor de stelling dat regularisatiekandidaten recht hebben op maatschappelijke dienstverlening.

a) artikel 3

Er wordt verwezen naar artikel 3 dat onmenselijke of vernederende behandelingen verbiedt. Een regularisatieaanvrager alle maatschappelijke dienstverlening ontzeggen tijdens de procedure, terwijl de wet hem niet alleen de waarborg biedt dat zijn bevel om het grondgebied te verlaten niet ten uitvoer zal worden gelegd, maar hem bovendien oplegt zich aan te bieden telkens hij wordt opgeroepen, druist in tegen de menselijke waardigheid en is derhalve een behandeling verboden door het Verdrag[1160] [1161].

Net zoals in het jaar 2000 zijn verschillende beslissingen gegrond op artikel 3.

- De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft geoordeeld dat de weigering van maatschappelijke dienstverlening terwijl de staat van behoeftigheid vaststaat, neerkomt op een veroordeling tot tot de bedelstaf, tot zwartwerk of zelfs diefstal. Dit maakt een onmenselijke en vernederende behandeling uit[1162].

- De Arbeidsrechtbank van Leuven heeft gesteld dat de weigering van maatschappelijke dienstverlening tijdens het bij wet geregeld regularisatieonderzoek een schending uitmaakt van artikel 3 EVRM[1163].

[1158] Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 februari 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 26.938/00.

[1159] Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Genk, AR 633/2001.

[1160] Arbrb. Leuven, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Tervuren, AR 1944/00 ; Arbrb. Leuven, 2de K., 31 oktober 2001, X / OCMW Aarschot, AR 277/01.

[1161] T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 22.503 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 24.935 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 25.105 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.300/R.

[1162] T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.586/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.500/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert et E.B., RG 30.499.
Idem : T.T. Bruxelles : 11 jugements.

[1163] Arbrb. Leuven, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Tervuren, AR 1944/00 ; Arbrb. Leuven, 2de K., 31 oktober 2001, X / OCMW Aarschot, AR 277/01.

- De Arbeidsrechtbank van Nijvel heeft geoordeeld dat een Staat een vreemdeling onmenselijk en vernederend behandelt, wanneer deze hem toegang verleent – zij het nog bij wijze van gunst – tot het grondgebied, maar hem openbare steun weigert te geven en hem ten slotte dus geen keuze laat : vasten, geen onderdak zoeken noch in zijn wezenlijke levensbehoeften voorzien of in de misdaad wegzinken[1164].

- De Arbeidsrechtbank van Verviers heeft geoordeeld dat een Staat de regularisatiekandidaat onmenselijk en vernederend behandelt, wanneer hij eerst beslist dat hij niet zal worden verwijderd zolang de Minister geen besluit heeft genomen, maar vervolgens op een verdoken manier het verblijf van de vreemdeling bestraft, door hem het recht op menselijke waardigheid te ontzeggen[1165].

- Artikel 23 van de Grondwet wordt ingeroepen om de stelling te verdedigen dat aan regularisatiekandidaten maatschappelijke dienstverlening moet worden gegeven[1166], soms in samenhang met artikel 3 van het Europese Mensenrechtenverdrag[1167].

Het Arbeidshof van Brussel heeft daarentegen een genuanceerde opvatting verdedigd.
Het heeft geoordeeld dat een verplichting om elk werk te aanvaarden dat het mogelijk maakt om in het levensonderhoud te voorzien, in samenhang met het onwettig verblijf en de onmogelijkheid om het land te verlaten, de vreemdeling in een situatie brengt die dermate onwaardig, onmenselijk en vernederend is, dat het centrum hem wel degelijk financiële steun moet toekennen omwille van de menselijke waardigheid[1168].
Het Hof vraagt zich ook af of moet verondersteld worden dat België aan een vreemdeling, die moet aantonen over voldoende bestaansmiddelen te beschikken om het grondgebied te betreden en erop te verblijven, een onmenselijke en vernederende behandeling oplegt door hem maatschappelijke dienstverlening te weigeren.

In tegengestelde zin heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel geoordeeld dat de beperking van de maatschappelijke dienstverlening zoals ingevoerd door artikel 57 § 2 geen onmenselijke en vernederende behandeling is in de zin van artikel 3 van het Europese Mensenrechtenverdrag[1169].

b) artikel 8

De arbeidsgerechten aarzelen om een recht op maatschappelijke dienstverlening af te leiden uit het recht ter bescherming van het privé- en het familieleven[1170].

1164 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Perwez, RG 1926/W/2000.

1165 T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, E.B./CPAS Verviers, RG 1897/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2302/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2077/2000.

1166 T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Gerpinnes, RG 58.058/R.

1167 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 22.503 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 24.935 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 25.105 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, E.B./CPAS Verviers, RG 1897/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2302/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2077/2000.

1168 C.T. Bruxelles, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS Jodoigne / X, RG 40.347.

1169 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22.729/00.

1170 Arbrh. Antwerpen, 4de K., 8 juni 2001, X / OCMW Bilzen, AR 2000276.

Volgens het Arbeidshof te Antwerpen[1171] handelt het EVRM niet over het recht op bestaansmiddelen maar beoogt het Verdrag de waarborgen aan iedere persoon die onder de jurisdictie van een Verdragssluitende Staat valt, van de uitoefening van de fundamentele vrijheden waaronder het recht op vrije vestiging en het recht op gezinsleven. De Verdragsluitende Staat dient te waken over het daadwerkelijk recht op verhaal zonder bovendien gehouden te zijn om het levensonderhoud van de persoon die dit verhaal uitoefent, te verzekeren. Uit het recht op vrije vestiging en een recht op gezinsleven en menswaardig bestaan kan niet het recht op maatschappelijke dienstverlening lastens het OCMW worden afgeleid.

Er werd tevens geoordeeld dat artikel 8 geen beletsel vormt voor de behandeling van het asielverzoek aan de hand van de criteria zoals bepaald in de overeenkomst van Dublin dd. 15 juni 1990. In casu bevinden de familieleden zich in België, maar moeten de Duitse autoriteiten, krachtens het verdrag, de aanvraag afhandelen[1172].

Er werd tevens geoordeeld dat indien echtgenote en kinderen in België kunnen blijven en niet kunnen worden gerepatrieerd, de echtgenote niet redelijk uit het land kan worden verwijderd zonder het recht op bescherming van het privé-leven te schenden[1173].

c) artikel 13

Tevens wordt er verwezen naar de bepalingen van artikel 13 volgens dewelke de vreemdeling over een effectief recht van beroep beschikt, wat inhoudt dat hij op een behoorlijke manier zijn verdediging moet kunnen verzekeren. Dit brengt mee dat hij aanwezig moet zijn op het grondgebied van het Rijk, en bijgevolg, dat hij daartoe over de nodige bestaansmiddelen beschikt[1174].

Bepaalde rechterlijke uitspraken verwijzen stilzwijgend naar de inhoud van artikel 13, zonder het met naam te vermelden. Ze besluiten dat de regularisatiekandidaat, wil hij de aanvraagperiode doorstaan, een menswaardig leven moet kunnen leiden[1175].

Het Arbeidshof van Bergen schaart zich achter die rechtspraak in een arrest waar het oordeelt dat de bewering als zou een persoon die niet bij machte is huisvesting te vinden of zich te voeden, toch toegang zou hebben tot het gerechtelijk apparaat, niet volgehouden kan worden[1176].

De rechtspraak heeft de argumenten verfijnd op basis waarvan de beschikkingen van artikel 13 ten voordele van de vreemdeling, regularisatiekandidaat, van toepassing zijn.
Indien artikel 14 van de wet van 22 december 1999 al niet een wettig belang in het leven roept, dan is het toch wel aannemelijk(er) dat het een effectief subjectief recht schept om een uitspraak te krijgen over de regularisatieaanvraag, wat een burgerlijk recht is in de zin van

---

1171 Arbrh. Antwerpen, 4de K., 8 juni 2001, X / OCMW Bilzen, AR 2000276.
1172 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.941.
1173 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 februari 2001, X / OCMW Hulshout, AR 312.379.
1174 C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Tournai / X, RG 15.959 ; C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16/921 ; C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Mons / X, RG 17.016 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.354/00 et 29.437/00 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Gerpinnes, RG 58.058/R.
Idem : T.T. Charleroi : 3 jugements.
1175 T.T. Mons, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 2498/00/M.
1176 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS La Louvière / X, RG 15.949.

artikel 6 van het E.V.R.M. Een bevestiging van het recht op een effectief verhaal in rechte is gevonden in de overweging B 33 van het arrest nr. 43/98 van 22 april 1998 van het Arbitragehof dat erop wees dat het aan het Hof toekomt te onderzoeken of zo'n beschikking niet discrimineert in zoverre die voor een categorie personen het recht op maatschappelijke dienstverlening en op het gebruik van een beroep in rechte aantast, wat hen benadeelt. Artikel 57 § 2 moet bijgevolg worden afgewezen, het is onverenigbaar met artikel 13 van het E.V.R.M[1177].

De rechtspraak van 2001 bevestigt de beslissingen uit 2000 wat betreft de onmogelijkheid om de maatschappelijke dienstverlening in te trekken tussen de datum van beslissing van het CGVS of van de VBV en de datum waarop beroep wordt ingediend bij de Raad van State, onder het voorwendsel dat de betrokkene zich gedurende die periode in een onwettige situatie bevindt. Er een andere gedachtegang op na houden zou het grondrecht op het effectief uitoefenen van een beroep in rechte schenden, in de mate dat hij noodgedwongen overhaast zou moeten handelen om zijn recht op maatschappelijke dienstverlening te behouden. Die schending zou dan op haar beurt andermaal een nieuwe discriminatie uitmaken[1178].

1.3.2.7.9. Het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind

Men blijft zich beroepen op het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind. Het wordt in verschillende beslissingen geciteerd en van die beslissingen oordeelt een meerderheid dat het van toepassing is. Hierdoor moet maatschappelijke dienstverlening worden toegekend ten voordele van de kinderen van de aanvrager.

De rechtspraak heeft haar analyse verfijnd. Het volstaat niet dat de kinderen illegaal op het grondgebied van het Rijk verblijven opdat ze uit de toepassingssfeer van het Verdrag zouden geweerd worden. Ze bevinden zich op Belgisch grondgebied en dat vormt een band (ook al is het verblijf onwettig) met de Belgische Staat en maakt dat ze onder de rechtsbevoegdheid van België vallen, zoals bedoeld in artikel 2 van het Verdrag.
Het behoort tot de bevoegdheid van de rechter ten gronde om geval per geval de rechtstreekse werking van de verdragsbeschikkingen in de interne rechtsorde te beoordelen, dit door het wezen zelf van het opgeëiste recht te onderzoeken.

Elke maatschappelijke dienstverlening behalve dringende medische hulp ontzeggen aan minderjarige kinderen terwijl de staat van behoeftigheid van hun ouders niet wordt aangevochten en deze niet bij machte zijn om met eigen bestaande middelen te voorzien in het absoluut noodzakelijke welzijn van die kinderen, schendt de door de Belgische Staat aangegane verbintenissen krachtens de artikelen 3.1, 3.2 en 6.2 van het Verdrag. Maatschappelijke dienstverlening is gerechtvaardigd en wordt in deze zaak begroot op het equivalent van de gewaarborgde gezinsbijslag[1179].

1177 T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306.582, 307.375 et 308.954 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 305.727.
Idem : T.T. Liège : 13 jugements.

1178 C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16.921 ; T.T. Verviers, 1e ch., 26 2001, X / CPAS Couvin, RG 547/2001 ; T.T. Arlon, 2e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Neupré et E.B., RG 30.044.

1179 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 9.903/01 ; T.T. Mons, section La Louvière, ch. vac., 18 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 2.250/01/LL.

Artikel 3.1 rechtvaardigt dat het OCMW veroordeeld wordt tot betaling van maatschappelijke dienstverlening aan de aanvrager, in zijn hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger van zijn minderjarig kind. In deze zaak is de dienstverlening begroot op een forfaitair bedrag[1180].

Ook de Arbeidsrechtbank van Brussel vindt die oplossing gerechtvaardigd, vanuit de overweging dat het recht op gezinsbijslag een recht is, eigen aan het kind zelf, en dat, in die mate, een ongelijke behandeling tussen kinderen onderling onrechtvaardig zou zijn, gelet op het Verdrag. Bovendien bepaalt het koninklijk besluit van 30 januari 1995 inzake de terugbetaling door de Staat van de kosten met betrekking tot de door de openbare centra verleende steun aan een behoeftige die niet over de Belgische nationaliteit beschikt en niet in het bevolkingsregister ingeschreven is, in artikel 2 dat voor de terugbetaling door de Staat van de maatschappelijke dienstverlening aan één of meer kinderen de gewaarborgde gezinsbijslag als referentiebedrag wordt genomen[1181].

Andere beslissingen beslechtten het geschil evenwel in tegenovergestelde zin. Geoordeeld werd dat geen enkele beschikking uit het Verdrag het recht opende om maatschappelijke dienstverlening ten gunste van de kinderen op te eisen : de aan de Staat opgelegde verplichtingen ontspruiten met name aan de Belgische wet, die aan het OCMW de opdracht toevertrouwt om, bij gebrek aan of uitputting van alle andere mogelijkheden, geschikte maatschappelijke dienstverlening te verschaffen, zo de ouders zelf niet in staat zijn in het levensonderhoud van hun kinderen te voorzien. Die verplichting geeft de bijstandzoeker geen enkel rechtstreeks recht op een welbepaald bedrag dat overeenstemt met de gewaarborgde gezinsbijslag, ingesteld bij Belgische wet. Evenmin kan men uit dit Verdrag enige wettelijke grondslag afleiden waardoor de rechter het OCMW zou kunnen opleggen dit bedrag als maatschappelijke dienstverlening toe te kennen[1182].

1.3.2.7.10. De aan het Arbitragehof gestelde prejudiciële vragen

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1183] heeft volgende prejudiciële vraag gesteld aan het Arbitragehof:

"Schendt artikel 57, § 2 van de organieke wet van 8 juli 1976, gewijzigd bij artikel 65 van de wet van 15 juli 1996 en bij het arrest van 22 april 1998 van het Arbitragehof, de artikelen 10 en 11, gelezen in samenhang met de artikelen 23 en 191 van Grondwet, artikel 11.1 van het Internationaal Verdrag van New York van 19 december 1966 inzake economische, sociale en culturele rechten en artikel 3 van het Verdrag van Rome van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, doordat het categorieën van vreemdelingen die zich in vergelijkbare situaties bevinden, verschillend behandelt, namelijk :

1) - enerzijds, vreemdelingen die hebben gevraagd om als vluchteling te worden erkend, wier aanvraag in het stadium van de ontvankelijkheid is verworpen bij een beslissing waarbij de weigering van verblijf wordt bevestigd, zolang de beroepen tot schorsing en/of nietigverklaring die zij voor de Raad van State hebben ingesteld tegen de beslissing die de Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de

[1180] T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 13.883/01.
[1181] T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 32.403/00 et 11.497/01.
[1182] T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 16.637/01.
[1183] T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 9.431/01.

Staatlozen met toepassing van artikel 63.3 van de wet van 15 december 1980 heeft genomen, niet zijn beslecht, en,

- anderzijds, vreemdelingen die illegaal in het land verblijven, die een regularisatieaanvraag hebben ingediend die binnen de toepassingssfeer valt van de wet van 22 december 1999 betreffende de regularisatie van het verblijf van bepaalde categorieën van vreemdelingen verblijvend op het grondgebied van het Rijk en die met toepassing van artikel 14 van die wet, niet zullen worden verwijderd gedurende het onderzoek van hun regularisatieaanvraag maar wier aanvraag door de Minister van Binnenlandse Zaken is geweigerd, zolang de beroepen tot schorsing en/of nietigverklaring die zij voor de Raad van State tegen die negatieve beslissing hebben ingesteld, niet zijn beslecht, terwijl de aard van de ingestelde beroepen, het rechtscollege waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, en de verblijfssituatie voor die twee categorieën van vreemdelingen identiek zijn,

2) - enerzijds, vreemdelingen die niet zullen worden verwijderd tijdens het onderzoek van hun regularisatieaanvraag, met toepassing van artikel 14 van de wet van 22 december 1999 betreffende de regularisatie van het verblijf van bepaalde categorieën van vreemdelingen verblijvend op het grondgebied van het Rijk, voor zover het Arbitragehof van mening is dat artikel 57, § 2 van de wet van 8 juli 1976 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt in het kader van de zaken die zijn ingeschreven onder de rolnummers 1964, 2004, 2016 tot 2020 en 2021 (Belgisch Staatsblad, 1 september 2000, p. 30209),
- anderzijds, diezelfde vreemdelingen, wier regularisatieaanvraag is verworpen, zolang de beroepen tot schorsing en/of nietigverklaring die zij voor de Raad van State tegen die negatieve beslissing hebben ingesteld, niet zijn beslecht, terwijl :
  - in geval van schorsing, die tweede categorie van vreemdelingen, net zoals de eerste, met toepassing van het voormelde artikel 14 niet meer zal kunnen worden verwijderd,
  - en in geval van nietigverklaring, de tweede categorie met terugwerkende kracht in dezelfde situatie als de eerste categorie zal worden geplaatst.

In verschillende arresten heeft het Arbeidshof van Bergen de volgende vraag gesteld aan het Arbitragehof :

"Schendt artikel 57, § 2, gewijzigd bij artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, en bij de arresten gewezen door voormeld Hof op 22 april 1998, 21 oktober 1998 en 30 juni 1999, al dan niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 23 en 191 van de Grondwet, artikel 11.1 van het Internationaal Verdrag van New York van 19 december 1966 inzake economische, sociale en culturele rechten, en artikel 3 van het E.V.R.M., in zoverre het twee afzonderlijke categorieën van vreemdelingen, hetzij met een voldoende en redelijke verantwoording, hetzij zonder een dergelijke verantwoording, op dezelfde wijze behandelt, namelijk de vreemdeling die illegaal in het Rijk verblijft en ertoe kan worden gebracht op bevel van de overheid het grondgebied te verlaten, en de vreemdeling die zich in dezelfde situatie bevindt, maar regularisatiekandidaat is in het kader van de wet van 22 december 1999 en die met toepassing van artikel 14 van diezelfde wet niet van het grondgebied kan worden verwijderd[1184] ?".

[1184] C.T. Mons, 6e ch., 25 septembre 2001, CPAS Charleroi / X et E.B., RG 16.894.
Idem : C.T. Mons : 8 arrêts du même jour.

In afwachting van de door het Arbitragehof te vellen arresten aangaande de talrijke prejudiciële vragen uit het jaar 2000 (is artikel 14 van de wet van 22 december 1999 al dan niet in strijd met de Grondwet ?), hebben vele gerechten besloten nog geen uitspraak te doen en veroordelen ze het OCMW desgevallend tot betaling van een voorlopige maatschappelijke dienstverlening[1185] [1186].

Die voorlopige veroordeling geldt in het ene geval zolang het Arbitragehof geen arrest velt over de gestelde prejudiciële vragen, in het andere geval tot het ogenblik waarop de rechtbank uitspraak zal doen over de grond van het geschil, voor de rest blijft alles gelijk[1187].

Bepaalde beslissingen zoeken voor hun stelling steun in artikel 19, tweede alinea van het Gerechtelijk Wetboek[1188].

Voorlopige steun wordt niet automatisch toegekend. Soms wordt de steun geweigerd omdat de voorwaarden daartoe niet alle vervuld zijn : een noodsituatie enerzijds en het redelijke en voldoende karakter van een waarschijnlijk subjectief recht op betaling van een som, anderzijds[1189].

De voorlopige toekenning van steun werd door de Arbeidsrechtbank van Verviers gerechtvaardigd vanuit de overweging dat de norm van de menselijke waardigheid voorkeur geniet, niettegenstaande een mogelijk risico op een benadeling van de gemeenschap, dat voortvloeit uit de toekenning van maatschappelijke dienstverlening die weliswaar voorlopig is, maar *de facto* niet meer kan teruggewonnen worden indien nadien zou blijken dat het Arbitragehof elk recht op maatschappelijke dienstverlening ten gunste van de regularisatiekandidaat nietig verklaart of de administratieve regularisatiecommissie de aanvraag verwerpt[1190].

Nieuwe nuancering : de Arbeidsrechtbank van Verviers heeft die oplossing gerechtvaardigd in het licht van het "voorzichtigheidsbeginsel", dat de toepassing van de norm menselijke waardigheid volgens artikel 23 van de Grondwet en artikel 1 van de wet van 1976 gebiedt "om redenen van behoedzaamheid"[1191].

1185 C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Bassenge et X / CPAS Bassenge et E.B., RG 29.225/00 et 29.235/00 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, E.B./CPAS Verviers, RG 1897/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2302/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30.552/00 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2077/2000.

1186 Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 februari 2001, X / OCMW Mol, AR 24.300 + 24.401 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 10 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.787 + 333.335 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.294.

1187 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312.459 et 313.027.
Idem : T.T. Liège : 3 jugements.

1188 T.T. Liège, 11e ch., 10 avril 2001, X / Liège et E.B., RG 312.483.
Idem : T.T. Bruxelles : 7 jugements , T.T. Liège : 9 jugements.

1189 T.T. Liège, 11e ch., 31 avril 2001, X / Liège et E.B., RG 306.618 ; TL, 11e ch., 7 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 305.669 et 307.110.

1190 T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, E.B./CPAS Verviers, RG 1897/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2302/2000 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2077/2000.

1191 T.T. Verviers, 1e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 757/2001.

Het Arbeidshof van Luik[1192] en de Arbeidsrechtbank van Brussel[1193] hebben daarentegen geoordeeld dat de stelling volgens dewelke maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend aan een regularisatiekandidaat, voldoende rechtszekerheid bood om zijn eis te beslechten en het OCMW tot een tegemoetkoming te veroordelen, zonder het arrest van het Arbitragehof af te wachten.
In dit opzicht komt het aan het OCMW toe, zo verduidelijkt het Arbeidshof van Luik, om een nieuwe beslissing te nemen waardoor de steun wordt ingetrokken, wanneer het beginsel van toekenning tegengesproken wordt in het antwoord van het Arbitragehof op de gestelde prejudiciële vragen, wanneer de wetgever optreedt of wanneer de regularisatiecommissie een ongunstige beslissing neemt[1194].

1.3.2.7.11. Maatschappelijke dienstverlening toekennen met terugwerkende kracht

De strekkingen die zich in het jaar 2000 reeds aftekenden, keren terug in de rechtspraak van 2001.

Eén strekking spreekt zich uit voor het toekennen van maatschappelijke dienstverlening gedurende de ganse periode waarop het geschil betrekking heeft, ook voor het verleden, en zonder de steun te beperken tot de schulden die nog bestaan op het ogenblik dat de Rechtbank zich uitspreekt, en evenmin tot de huidige schadelijke gevolgen van een eerdere noodsituatie.
De steun die noodzakelijk is voor een menswaardig leven vanwege de situatie van tegenspoed waarin de eiser zich bevindt moet inderdaad niet beperkt worden tot het dekken van schulden waarvan hij het bestaan aantoont.
Er een andere gedachtegang op na houden zou inhouden dat men aan de wet een bijkomende voorwaarde toevoegt en dat men aan het verstrijken van de tijd tussen het instellen van de vordering en het ogenblik waarop de Rechtbank uitspraak doet over het beroep, een onbestaande uitwerking toekent waardoor het recht uitdooft, terwijl de wet helemaal geen uitdovende verjaringstermijn bevat wat het recht op maatschappelijke dienstverlening betreft[1195].

De steun moet dus worden toegekend vanaf de datum van aanvraag[1196], ook al is de betrokkene in staat gebleken om zonder dergelijke bijstand te leven en in zijn levensbehoeften te voorzien tot op de dag van de zitting.

Zo ook oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel dat het recht op maatschappelijke dienstverlening aanvangt op de dag van de aanvraag, aangezien het regularisatieverzoek de

---

1192 C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, et CPAS Verviers / X et E.B., RG29.292/00 et 29.333/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.286/00.

1193 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.589 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.414 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24.439.

1194 C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, et CPAS Verviers / X et E.B., RG 29.295/00 et 29.324/00.
Idem : C.T. Liège : 4 arrêts du même jour.

1195 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.589 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.414 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24.439 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 28.255 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 19.377 et 24.670 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29.101/00.
Idem : T.T. Bruxelles : 21 jugements.

1196 C.T. Liège, 8e ch., 21 juin 2001, E.B. / X et CPAS Dison, RG 29.386/00 et 29.422/00.

wil van de eiser aantoont om in België te blijven en men niet van asielzoekers kan verlangen dat ze schuldbekentenissen voorleggen van schulden die werden aangegaan om in het levensonderhoud te voorzien, zonder mijlen verwijderd te staan van de realiteit die ze dagelijks beleven. Overleven is geen synoniem voor menswaardig leven, het recht op maatschappelijke dienstverlening is een subjectief recht dat niet vervalt omdat het niet werd erkend. De staat van behoeftigheid aantonen betekent niet noodzakelijk dat moet bewezen worden dat schulden werden aangegaan om menswaardig te leven. Dit eisen zou betekenen dat het recht uitdooft louter en alleen omdat de tijd loopt, wat niet het geval is[1197].

De rechtspraak heeft haar argumenten verder nog verfijnd.

Zo heeft het Arbeidshof van Luik geoordeeld dat de lange procedureperiode voor het OCMW geen reden is om zich aan zijn wettelijke verplichtingen te onttrekken, wanneer tijdens de periode waarover het geschil gaat alle toekenningsvoorwaarden voor de steun vervuld zijn[1198].

Evenzeer stemt het feit te overleven op particuliere liefdadigheid en de goede wil van anderen niet overeen met de menselijke waardigheid, wanneer de Grondwet het recht op een menswaardig leven waarborgt en de wet van 1976 de openbare centra met die opdracht belast[1199].

Die strekking wordt ook nog gerechtvaardigd door het feit dat er geen reden toe is om inzake achterstallen een onderscheid te maken tussen maatschappelijke dienstverlening *sensu stricto* en de andere aangelegenheden van sociale zekerheid, waaronder het bestaansminimum[1200].
Ter ondersteuning van dezelfde oplossing werd ook geoordeeld dat maatschappelijke dienstverlening een onderhoudssteun is en dat het vonnis dat een dergelijk recht voor de bijstandzoeker bepaalt, rechtverklarend is wanneer het vaststelt dat de toekenningsvoorwaarden alle vervuld waren op de datum van het verzoek om bijstand[1201].

Deze stelling wordt niet ondergraven door de onderrichtingen uit de arresten van 6 november 1997 en 21 oktober 1998 van het Arbitragehof (Belgisch Staatsblad, 14 januari 1998 en 1 december 1998) volgens dewelke het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening een onderscheiden doelstelling en juridische regeling hebben, zodat die verschillen niet rechtvaardigen dat de gewone maatschappelijke dienstverlening niet wordt erkend als een volwaardig subjectief recht, net zoals het recht op levensonderhoud[1202].

1197 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.586/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.500/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert et E.B., RG 30.499.
Idem : T.T. Bruxelles : 7 jugements.

1198 C.T. Liège, 8e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Liège, RG 26.279/97.
Idem : T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 267.782 et 291.736.

1199 C.T. Liège, section Namur, 13e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 6755/2000.

1200 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24.440 ; T.T. Charleroi, ch. vac., 18 juillet 2001, X / CPAS Chapelle, RG 58.954/R.

1201 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 30.552/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 14.169/01.

1202 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 30.552/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 30.855/00.
Idem : T.T. Bruxelles : 2 jugements.

De Arbeidsrechtbank van Brussel vindt het ook rechtvaardig dat de steun met terugwerkende kracht wordt toegekend tot op de dag van de aanvraag, aangezien vanaf die datum zowel de staat van behoeftigheid als de werkbereidheid vaststonden[1203].

Omgekeerd steunen zekere beslissingen op de in 2000 door het Arbeidshof van Brussel ontwikkelde rechtspraak[1204] volgens dewelke de plicht om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen niet met terugwerkende kracht kan worden opgelegd, zij het dat een compensatiebedrag kan worden verschaft om de betrokkene in de mogelijkheid te stellen de schulden af te betalen die hij noodgedwongen heeft aangegaan omdat hij geen maatschappelijke dienstverlening ontving waarop hij nochtans aanspraak kon maken en waarmee hij een menswaardig leven had kunnen leiden[1205].

Bij ontstentenis van het bewijs voor een aangegane schuld vanaf het indienen van het verzoek of van een bewijs dat de aanvrager, op het ogenblik van de gerechtelijke uitspraak, gebukt gaat onder een reële druk om schulden terug te betalen, kan de arbeidsrechter geen enkele terugwerkende kracht toekennen aan de steun[1206] ofwel kan hij een som toekennen die *ex aequo et bono* als een forfait wordt bepaald[1207].

Andere beslissingen geven de voorkeur aan de stelling volgens dewelke de steun noodzakelijk is indien gedurende de betwiste periode de ingeroepen staat van behoeftigheid in de huidige omstandigheden de menselijke waardigheid van de aanvrager nog altijd onzeker maakt[1208 1209].

Vanuit dit perspectief is steun slechts vereist zo vaststaat dat in de huidige omstandigheden nog steeds nadeel wordt geleden omdat tijdens de betwiste periode (die in het verleden ligt) geen maatschappelijke dienstverlening is toegekend[1210].

Het Arbeidshof van Luik heeft in een beslissing het voordeel van de maatschappelijke dienstverlening voor een periode die al grotendeels verlopen was, beperkt tot de tenlasteneming door het OCMW van verschillende door de aanvrager aangegane schulden om het hoofd te bieden aan de door het Hof opgesomde huishoudelijke lasten (huur, kledij, voedsel, geneesmiddelen, zorgverlening, water-, gas-, elektriciteits- en verwarmingsrekeningen). Hiertoe moesten rekeningen of andere bewijsstukken worden overhandigd[1211].

1203 T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7121/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 6656/01.

1204 C.T. Bruxelles, 8e ch., 8 juin 2000, X / CPAS Ixelles, RG 39.502.

1205 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 22.273/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53.910 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Thimister-Clermont, RG 0372/2001.

1206 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 3017/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1.159/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 28.257/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 2976/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309.819 ; T.T. Liège, 11e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.280 et 314.283.
Idem : T.T. Bruxelles : 2 jugements.

1207 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12.279/01.

1208 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 26 januari 2001, X / OCMW Heusden-Zolder, AR 2000342.

1209 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 1953/01.

1210 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 76.196/98 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 76.195/98.

1211 C.T. Liège, 1e ch., 15 avril 2001, X/ Huy et E.B., RG 25.838/97.

Tot slot kiest de Arbeidsrechtbank van Brussel in een beslissing de gulden middenweg tussen die twee strekkingen : de steun moet voor de periode die loopt tussen de datum van de aanvraag en die van het vonnis *ex aequo et bono* beoordeeld worden[1212].

Buiten de hiervoor besproken hypotheses, herinnert het Arbeidshof van Luik er aan dat er zeker geen sprake is van een toekenning met terugwerkende kracht of toekenning van achterstallen, wanneer de rechter het OCMW enkel en alleen veroordeelt te betalen vanaf de datum waarop de vraag om bijstand bij het centrum is ingediend, aangezien de aanvrager bovendien niet verantwoordelijk is voor onzekerheden op procedurevlak die in voorkomend geval de behandeling van zijn aanvraag hebben beïnvloed[1213].

Ten slotte heeft een alleenstaande beslissing van de Arbeidsrechtbank van Luik geoordeeld dat de maatschappelijke dienstverlening nooit voor het verleden verschuldigd is, zonder verdere uitleg op dit punt.[1214].

1.3.2.7.12. De vordering in tussenkomst en vrijwaring tegen de Belgische staat

Betwisting blijft bestaan over de ontvankelijkheid van de vordering in tussenkomst en vrijwaring vanwege het OCMW tegen de Belgische Staat op grond van de bepalingen in de wet van 2 april 1965.

Een deel van de rechtspraak is ervan overtuigd dat artikel 15 van die wet uitdrukkelijk bepaalt dat de geschillen die tussen de federale Staat en het OCMW kunnen ontstaan naar aanleiding van de terugvordering of de terugbetaling van de steun die toegekend is aan kandidaat-vluchtelingen tot de bevoegdheid behoren van de Raad van State. De burgerlijke rechtscolleges zijn onbevoegd[1215].

Een dergelijke eis die gegrond is op de artikelen 1382 (Burgerlijk Wetboek) en 564 (Gerechtelijk Wetboek) is daarentegen ontvankelijk[1216].

Net zoals in 2000 oordeelt de Arbeidsrechtbank van Charleroi soms dat de burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van de Staat op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek speelt aangezien hij onwrikbaar vasthoudt aan een beginsel dat nochtans herhaaldelijk is veroordeeld door de Rechtbanken van het Rijk (met name dat de wil van de federale Regering, die door de Raad van State nochtans gewezen was op de gevolgen die de wet van 22 december 1999 kon hebben op het recht van maatschappelijke dienstverlening, geen uitdrukking had gevonden in deze wet), waardoor hij een bijzondere schade berokkende aan

---

1212 T.T. Bruxelles, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29.189/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 11.510/01 et 17.453/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 14.752/01.

1213 C.T. Liège, 8e ch., 13 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège et CPAS Liège / X et E.B., RG 29.220/00 et 29.233/00.

1214 T.T. Liège, 12e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Geer, RG 314.835.

1215 C.T. Liège, 8e ch., 13 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège et CPAS Liège / X et E.B., RG 29.220/00 et 29.233/00 ; C.T. Liège, 1e ch., 19 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège, RG 29.541/00 et 29.544/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 21 juin 2001, E.B. / X et CPAS Dison, RG 29.386/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Ciney et E.B., RG 60.316.

1216 T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.946/R; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.300/R.
Idem : T.T. Charleroi : 6 jugements.

het OCMW, eisende partij in de tussenkomst, die zich immers ingevolge de dwingende kracht van ministeriële omzendbrieven genoodzaakt zag om lange en kostelijke procedures in te stellen[1217].

Talrijke beslissingen stellen vast dat de partijen geen conclusies hebben neergelegd, doen geen uitspraak en verwijzen de zaak naar de bijzondere rol of heropenen de debatten.

1.3.2.7.13. De eis tot verklaring van gemeen vonnis jegens de Belgische staat

De rechtspraak bevestigt dat de eis tot gemeenverklaring van het vonnis, door het OCMW ingesteld tegen de Belgische Staat, ontvankelijk is, aangezien de eerste er belang bij heeft dit vonnis over te leggen in het kader van een eventueel beroep bij de Raad van State met betrekking tot het vraagstuk van de tenlasteneming door de Staat van de kosten inzake maatschappelijke dienstverlening[1218].

De eis tot gemeenverklaring van het vonnis, door een administratief orgaan ingediend tegen de eigen voogdijoverheid waar het ondergeschikt aan is, kan buitengewoon lijken. Toch is dit gerechtvaardigd, in zoverre dat het past de Belgische Staat voor zijn verantwoordelijkheid te plaatsen in zijn hoedanigheid als voogdijoverheid van het OCMW, zodat het centrum zijn opdracht kan vervullen (maatschappelijke dienstverlening toekennen aan de vreemdelingen-regularisatiekandidaten)[1219].

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft de eis onontvankelijk verklaard, omdat er geen belang aanwezig was, aangezien de tegenstelbaarheid van het vonnis jegens de Belgische Staat geen noodzakelijke voorafgaande voorwaarde is om van de Staat de steun die werd uitgekeerd in uitvoering van vonnissen en arresten, terugbetaald te krijgen.[1220].

Volgens een andere beslissing is de eis onontvankelijk (waarover verder echter geen uitleg volgt)[1221].

1.3.2.7.14. De vrijwillige tussenkomst van de Belgische staat

De Belgische Staat mag vrijwillig tussenkomen in de geschillen tussen de bijstandzoeker en het OCMW[1222].

De Arbeidsrechtbank van Luik bepaalt dat de uitgaven die voortvloeien uit de procedure in bewaring die door een vrijwillig tussenkomende partij wordt ingesteld, voor haar rekening zijn. Er is dus geen reden toe om het OCMW ten gunste van de Staat (of andersom) tot

---

1217 T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.300/R; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 février 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.372/R.
Idem : T.T. Charleroi : 5 jugements.

1218 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307.081 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.589 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30.414 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24.439 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309.588 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307.873 ; T.T. Liège, 9e ch., 06 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306.611.

1219 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 19.377 et 24.670.

1220 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 98.481/99.

1221 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 25.105.

1222 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24.707/00.

betaling van de kosten te veroordelen wanneer deze of gene vraagt dat het vonnis gemeen zou worden verklaard[1223].

1.3.2.8. De geregulariseerde vreemdeling

De geregulariseerde vreemdeling die zich tot het OCMW wendt heeft recht op maatschappelijke dienstverlening vanaf de datum van zijn verzoek om bijstand[1224].

Wanneer het verzoek om bijstand vóór de regularisatiebeslissing is ingediend, oordeelt de rechtspraak dat de steun zeker verschuldigd is vanaf de regularisatiedatum.

Op de vraag of de regularisatie recht opent op maatschappelijke dienstverlening voor de periode vóór de regularisatiebeslissing, zonder dat er vooraf een aanvraag in die zin werd ingediend, biedt de rechtspraak geen duidelijk antwoord.

Het Hof van Cassatie stelt dat de krachtens artikel 9, 3de lid Vreemdelingenwet aan de vreemdeling in buitengewone omstandigheden verleende machtiging om langer dan drie maanden in het Rijk te verblijven, eerst rechtsgevolgen ressorteert vanaf het tijdstip waarop zij wordt verleend[1225].

De Arbeidsrechtbank van Luik heeft geoordeeld dat het OCMW, eens er een gunstige beslissing is gevallen over de regularisatievraag van de aanvrager, de rekeningen voor gezondheidszorg met betrekking tot een periode vóór de regularisatiebeslissing ten laste moet nemen. Die stelling wordt verder echter niet met redenen omkleed[1226].

Ook heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel zonder enige verdere uitleg het OCMW veroordeeld tot het betalen van maatschappelijke dienstverlening vanaf de aanvraag (ook al werd die ingediend vóór de regularisatiebeslissing)[1227].

Volgens de Arbeidsrechtbank van Bergen moet aan de geregulariseerde aanvrager maatschappelijke dienstverlening worden toegekend vanaf de datum van het regularisatieverzoek, ook al is dit ingediend vóór het verzoek om bijstand. Volgens deze beslissing moest de nadien geregulariseerde aanvrager, stilzwijgend verondersteld worden een machtiging tot verblijf in België te hebben verkregen vanaf zijn regularisatieverzoek (ingediend vóór het verzoek om bijstand), aangezien het bevel om het grondgebied te verlaten niet ten uitvoer kon worden gelegd[1228].

Volgens de Arbeidsrechtbank van Brussel is maatschappelijke dienstverlening verschuldigd vanaf het verzoek, ook al werd dit vóór de regularisatiebeslissing ingediend, aangezien de regularisatiekandidaten overeenkomstig een vaste rechtspraak recht hebben op maatschappelijke dienstverlening gedurende het onderzoek van hun aanvraag[1229].

1223 T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 296.002 et 307.136.
Idem : T.T. Liège : 8 jugements.
1224 T.T. Mons, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 2498/00/M.
1225 Cass., 3de K., 19 maart, 2001, AR S990195N.
1226 T.T. Liège, 9e ch., 10 avril 2001, X/ Liège et E.B., RG 312.386 et 313.462.
1227 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 1951/01.
1228 T.T. Mons, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 2498/00/M.
1229 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 33.534/00.

De regularisatiebeslissing die valt na de aangevochten beslissing van het OCMW is een nieuw gegeven in de situatie van de aanvrager. Deze hypothese roept vragen op over de draagwijdte van de aanhangigheid bij de Rechtbank.

Wanneer de regularisatiebeslissing valt na de aangevochten beslissing van het OCMW, oordeelt de rechtspraak in het algemeen dat het om een nieuw gegeven gaat dat in aanmerking moet worden genomen in het onderzoek van het recht op maatschappelijke dienstverlening.
In die zin onderscheidt de Rechtbank twee periodes, één vóór en één na de regularisatiebeslissing en doet ze uitspraak over het recht op steun voor elk van de onderscheiden periodes[1230].

Een beslissing van de Arbeidsrechtbank van Brussel heeft in tegenovergestelde zin geoordeeld dat de regularisatiebeslissing een nieuw gegeven was dat niet rechtstreeks aan de rechter kon worden voorgelegd, maar de noodzaak inhield om het OCMW te vatten met een nieuw verzoek om bijstand op grond van nieuwe gegeven[1231].

1.3.2.9. De vreemdeling die hier onwettig verbijft

1.3.2.9.1. De toepassing van artikel 57 § 2

Volgens artikel 57 § 2 verblijft een vreemdeling die zich vluchteling heeft verklaard en heeft gevraagd om als dusdanig te worden erkend illegaal in het Rijk wanneer de asielaanvraag werd geweigerd en aan de betrokken vreemdeling een uitvoerbaar bevel om het grondgebied te verlaten, is betekend. De maatschappelijke dienstverlening, met uitzondering van de dringende medische hulpverlening, wordt stopgezet de dag dat de vreemdeling daadwerkelijk het grondgebied verlaat en ten laatste de dag van het verstrijken van de termijn van het bevel om het grondgebied te verlaten. [1232]

De rechtspraak van 2001 heeft gelegenheid gehad om de grenzen van het toepassingsgebied van artikel 57, § 2 nog verder af te bakenen.

- Die beschikking is niet van toepassing op de vreemdeling die geen bevel heeft gekregen om het land te verlaten[1233] of die erkend staatloze is, een erkenning die rechtverklarend (terug)werkt tot op de dag waarop de gebeurtenis zich heeft voorgedaan waardoor deze hoedanigheid veroorzaakt werd[1234].

- Artikel 57, § 2 is niet van toepassing zolang de hangende beroepen tot schorsing en tot nietigverklaring voor de Raad van State niet beslecht zijn[1235].

1230 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 14.169/01.
1231 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 31.816/00.
1232 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 2 oktober 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 59.861 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 3 oktober 2001, X / OCMW Beveren-Waas, AR 61903 ; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 23 november 2001, X / OCMW Peer, AR 2013040.
1233 T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310.024.
1234 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16.538.
1235 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 26.126.

- Artikel 57, § 2 is niet van toepassing op een kandidaat-vluchteling die, ook al is een eerste asielaanvraag voorgoed afgewezen, een tweede aanvraag heeft ingediend. Minstens zolang die tweede aanvraag onderzocht wordt, is dit artikel niet van toepassing[1236].

- Het loutere feit dat een vreemdeling die hier illegaal verblijft, een aanvraag indient tot erkenning als staatloze voor de burgerlijke gerechten, verhindert niet dat artikel 57, § 2 geldt[1237].

- Illegaal is de vreemdeling die op het Belgisch grondgebied verblijft en die hiertoegemachtigd noch toegelaten is, m.a.w. een vreemdeling die over geen enkele titel beschikt om in België te verblijven.[1238]

De rechtspraak werd overtuigd rekening te houden met de regularisatieverzoeken die ingediend werden op grond van de wet van 22 december 1999.
Verschillende beslissingen hebben het volgende benadrukt : het loutere feit dat een vreemdeling die hier illegaal verblijft, een bijzonder regularisatieverzoek indient op grond van artikel 9, derde alinea van de wet van 15 december 1980, verhindert niet dat artikel 57, § 2 geldt[1239].

Wanneer de maatschappelijke dienstverlening afloopt door toepassing van artikel 57, § 2, moet de eerder toegekende steun niet worden terugbetaald[1240].

Daarentegen mag het OCMW bij wijze van tegenvordering de terugbetaling eisen van de steun die onterecht werd ontvangen in een periode waarin artikel 57 van toepassing was[1241].

Een bijzonder probleem stelt zich wanneer de administratie terugkomt op haar beslissing. Opdat artikel 57, § 2 toepasselijk zou zijn is vereist dat de vreemdeling illegaal in het land zou verblijven, d.w.z. wanneer de termijn van het bevel om het grondgebied te verlaten is verstreken. Aan eisende partij werd weliswaar een bevel om het grondgebied te verlaten betekend, maar de administratie heeft deze beslissing ingetrokken. De rechtbank sluit zich aan bij het standpunt van eisende partij dat de intrekking van voormelde beslissing ex tunc terugwerkt. Door de intrekking heeft zij nooit bestaan. Eisende partij verbleef dus niet illegaal in het Rijk zodat artikel 57, § 2 geen toepassing vindt[1242].

Ten slotte stuit een interessante beslissing op de hypothese waarin de leden van één enkel gezin elk oog in oog staan met verschillende administratieve situaties.
De Arbeidsrechtbank van Dinant heeft geoordeeld dat een veelzijdige situatie gevolgen kan hebben op het vlak van de aard en de reikwijdte van de toe te kennen maatschappelijke dienstverlening.
Aldus werd gevonnist dat het OCMW aan een vader steun moet toekennen (barema bestaansminimum huishouden) in het volgende geval. Van een gehuwd koppel met verschillende inwonende kinderen had de vader een beroep ingediend bij de Raad van State

---

1236 T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Modave, RG 53.850.
1237 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 5795/01.
1238 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 23 november 2001, X / OCMW Peer, AR 2013040.
1239 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 5795/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 août 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 6.969/01 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.101.
1240 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, CPAS Oosterzele / X, RG 7/01.
1241 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 26 oktober 2001, X / OCMW Anzegem, AR 335.757.
1242 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 26 januari 2001, X / OCMW Heusden-Zolder, AR 2000342.

tegen de weigering van erkenning als vluchteling, en verbleef de moeder hier illegaal, zodat de administratieve situatie van de vader voor hem het recht opende op een gewone maatschappelijke dienstverlening (alle andere voorwaarden waren immers vervuld), terwijl de moeder door haar situatie slechts recht had op dringende medische hulp[1243].

1.3.2.9.2.Artikel 57 § 2 niet van toepassing wegens overmacht

De rechtspraak van 2001 bevestigt de uitzondering op de toepassing van artikel 57, § 2 ten gunste van de vreemdeling die omwille van medische redenen in de onmogelijkheid verkeert om gevolg te geven aan het bevel het grondgebied te verlaten[1244].

Het Hof van Cassatie oordeelt dat uit de opzet van de wet blijkt dat de beperking van het recht op maatschappelijke dienstverlening uitsluitend geldt voor de vreemdelingen die weigeren gevolg te geven aan het bevel om het grondgebied te verlaten, maar niet voor hen die om redenen, onafhankelijk van hun wil, verhinderd zijn naar hun land van herkomst terug te keren. Het OCMW blijft ten aanzien van laatstgenoemden gehouden tot maatschappelijke dienstverlening tot het ogenblik waarop zij in staat zijn het grondgebied effectief te verlaten. Onder deze categorie valt ook diegene die het land onmogelijk kan verlaten omdat de autoriteiten van zijn land van herkomst weigeren de voor zijn repatriëring noodzakelijke stukken af te geven[1245].

Men blijft zich steunen op het arrest van het Arbitragehof van 30 juni 1999 (nr. 80/99; Belgisch Staatsblad, 24 november 1999) in de vonnissen die aanvoeren dat het volstrekt onmogelijk is het grondgebied te verlaten omwille van medische redenen, waardoor de toepassing van het artikel 57, § 2 verhinderd wordt[1246] [1247].

Het Arbeidshof van Antwerpen werd gevat betreffende de vraag of door sociale dienstverlening te ontzeggen aan iedere vreemdeling die een bevel tot verlaten van het grondgebied heeft ontvangen, zonder onderscheid te maken tussen vreemdelingen waarvan de gezondheidstoestand het onmogelijk maakt naar hun land van herkomst terug te keren de wetgever al dan niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet heeft geschonden. Het Hof verwees daarbij naar het Arbitragehof dat oordeelde dat de maatregel in artikel 57 § 2 OCMW-Wet zonder redelijke verantwoording personen die in fundamenteel verschillende situaties verkeren gelijk behandelt, wat discriminatoir is[1248].

1243 T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.034.

1244 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 30.580/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 avril 2001, X/ Saint-Nicolas et E.B., RG 311.802.

1245 Cass., 3de K., 18 december 2000, AR S980010Fv.

1246 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.279 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.405 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.309 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 15 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.455 + 325.456 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.597 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.506 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.504.

1247 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS CH et E.B., RG 57.689/R; T.T. Bruxelles, ch. vac., 17 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5.165/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 3.017/01 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 110.708.

1248 Arbh. Antwerpen, 4de K., 26 september 2001, OCMW Schelle t./ x, AR 2000463.

De onmogelijkheid om gevolg te geven aan het bevel het grondgebied te verlaten omwille van een overmacht die verband houdt met de politieke situatie in het land van herkomst opent ook het recht op maatschappelijke dienstverlening[1249].

Vormt een geval van overmacht dat de niet-toepassing van de bepalingen van artikel 57 § 2 wettigt:

- wanneer het land van herkomst van de aanvrager weigert hem te erkennen als zijn onderdaan, waardoor hij dit land niet binnen raakt[1250]. Er werd geoordeeld dat het OCMW in een dergelijke hypothese ertoe gehouden blijft maatschappelijke dienstverlening te verzekeren tot op het ogenblik dat de aanvrager bij machte zal zijn effectief het grondgebied te verlaten[1251];

- premature geboorte van een dochtertje[1252];

- de noodzaak om aan een zwangere vrouw een termijn toe te staan van 2 maanden vóór en 3 maanden na de bevalling om op een menswaardige wijze haar kind ter wereld te brengen[1253];

- gebrek aan zelfredzaamheid van de dochter die continu gespecialiseerde begeleiding behoeft[1254];

- zware diabetes met intensieve behandeling met insuline, zonder dat dergelijke intensieve behandeling en follow-up in het land van herkomst kan geschieden, zodat de betrokkene in een levensbedreigende situatie verkeert[1255];

- een ernstige chronische leveraandoening die op middellange termijn levensbedreigend kan worden en erbarmelijke woonomstandigheden[1256];

- continu en onomkeerbaar met een zuurstofapparaat leven en de woning niet meer kunnen verlaten, terwijl ook de echtgenote aan suikerziekte en ernstig gezichtsverlies lijdt[1257];

- het feit dat een zware ziekte niet kan worden behandeld in het land van herkomst: pernatale encefalopathie met diplegie en ernstige diabetes[1258], homozygote sikkelcel met levensbedreigende complicaties,[1259] een levensbedreigende en chronische ziekte[1260].

1249 C.T. Liège, 8e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Liège, RG 26.279/97 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 17 juillet 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5.172/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 17 juillet 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5.171/01 ; T.T. Mons, section La Louvière, 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Le Roeulx, RG 2.090/01/LL; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 10.181/01.

1250 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS La Louvière / X, RG 15.949.

1251 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS La Louvière / X, RG 15.949 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 avril 2001, X/ Saint-Nicolas et E.B., RG 311.802.

1252 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.279.

1253 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.597 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 10 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.787 + 333.335.

1254 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 16 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.392.

1255 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.309.

1256 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 15 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.455 + 325.456.

1257 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.304.

1258 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 30 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.105.

1259 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 322.665.

1260 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.504.

Maar wanneer blijkt dat zowel de door de Dienst Vreemdelingenzaken aangeduide geneesheer als de door de rechtbank aangestelde deskundige, oordelen dat de gezondheidstoestand van betrokkene toelaat gerepatrieerd te worden, is de vordering ongegrond.[1261]

1.3.2.9.3. De bijstand die strikt noodzakelijk is om het land te kunnen verlaten

(Er is geen rechtspraak.)

1.3.2.9.4. Dringende medische hulp

In afwijking van artikel 57, § 2, lid 2 van de OCMW- wet is de opdracht van het centrum beperkt tot dringende medische hulp aan de vreemdeling die onwettig in het Koninkrijk verblijft. Een vreemdeling die zich vluchteling heeft verklaard en heeft gevraagd om als dusdanig erkend te worden, verblijft illegaal in het Rijk wanneer zijn asielaanvraag is geweigerd en aan de betrokken vreemdeling een bevel om het grondgebied te verlaten, werd betekend[1262].

Het begrip "dringende medische hulp" blijft het voorwerp uitmaken van ruime interpretaties, zelfs indien de meerderheid van de rechtspraak zich achter een strikte toepassing van dit begrip schaart.

Het begrip dringende medische hulp blijft onderwerp van vele interpretaties, ook al schaart een meerderheid binnen de rechtspraak zich voortaan achter een strikte toepassing ervan.

- Kosten van bevalling vallen onder dringende medische hulp aangezien ze de medische zorgen moeten dekken die het mogelijk maken dat de bevalling verloopt in omstandigheden die een gezondheids- of levensbedreigend risico voor moeder en kind vermijden[1263].

- Het begrip dringende medische hulp sluit uit dat ze kan verleend worden voor een langere periode voorafgaand aan de aan het OCMW gerichte aanvraag, nadat de medische zorgen of behandeling al achter de rug zijn[1264].

- Rekeningen voor gewone gezondheidszorg vallen niet onder de dringende medische hulp[1265].

- Financiële steun die huisvestingskosten moet dekken, is geen dringende medische hulp[1266].

- De Arbeidsrechtbank van Mechelen heeft geoordeeld dat een dringende medische nood uitmaakt de steun naar aanleiding van een dringende psychische hulp, gestaafd door een medisch attest, met het motief dat het K.B. van 12 december 1996 de dringende medische

---

1261 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 31 januari 2001, X / OCMW Wijnegem, AR 305.363.
1262 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.309.
1263 T.T. Nivelles, 2e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Tubize, RG 1874/N/2000.
1264 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 5705/01.
1265 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 14.698/01.
1266 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 15.756/01.

nood definieert als de hulp die zowel preventief als curatief aard kan zijn, zowel ambulant als in een verplegingsinstelling, en zorgverstrekking kan bevatten van zowel preventieve als curatieve aard[1267].

De rechtspraak benadrukt de noodzaak om het bewijs van de overmacht wegens medische omstandigheden te bewijzen en herinnert eraan dat een dergelijk bewijs niet automatisch recht op steun oplevert. Een vage beschrijving van de gezondheidsredenen en van de redenen waarom de noodzakelijke zorgen niet kunnen worden verstrekt in het land van herkomst is onvoldoende. [1268]

Het komt de eiser tevens toe het land aan te duiden waar hij niet naartoe kan worden gerepatrieerd, vooral wanneer hij overmacht inroept omdat hij geen aangepaste zorgen in dat land kan ontvangen. [1269]

1.3.2.10. De staatloze

De staat van "staatloze" opent het recht op maatschappelijke dienstverlening, indien alle andere voorwaarden zijn vervuld. Er werd geoordeeld dat de erkenning als staatloze *ex tunc,* werkt zodat het recht op maatschappelijke dienstverlening bestaat vanaf het ogenblik van de aanvraag van steun ingediend na de aanvraag van erkenning als staatloze, maar vóór de beslissing tot erkenning als staatsloze.[1270]
De Arbeidsrechtbank van Antwerpen heeft deze situatie gelijkgesteld met een geval van overmacht vergelijkbaar met de medische overmacht en heeft verwezen naar het arrest van het Arbitragehof van 30 juni 1999. (zie boven 1.3.2.9.2.)

1.3.2.11. De vreemdeling is een kind

(Er is geen rechtspraak.

1.4. Verzuim van eerbied voor de menselijke waardigheid

1.4.1. Het begrip menselijke waardigheid

Talrijke Franstalige rechtspraak herinnert eraan dat het recht op maatschappelijke dienstverlening, d.w.z. het recht om een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid, een grondrecht[1271] is, gewaarborgd door de Grondwet (artikel 23) en de organieke OCMW-wet (artikel 1) [1272].

1267 Arbrb. Mechelen, 1ste K., 7 maart 2001, X / OCMW Bornem, AR 76474.
1268 Arbh. Antwerpen, 4de K., 26 september 2001, OCMW Schelle / X, AR 2000463.
1269 Arbh. Antwerpen, 4de K., 26 september 2001, OCMW Schelle / X, AR 2000463.
1270 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 februari 2001, X / OCMW Hulshout, AR 312.379.
1271 Arbitragehof, 22 april 1998, *J.L.M.B*. 1998, 884.
1272 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Châtelet, RG 58 107/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 946/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 300/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-l'Evêque, RG 57 951/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57 811/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Gerpinnes, RG 58 058/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS

1.4.1.1. Een onbepaald begrip

Sinds de inwerkingtreding van de organieke OCMW-wet heeft de rechtspraak het begrip zelf van de « menselijke waardigheid » slechts zelden omschreven.

Nochtans hebben in het verlengde van de rechtspraak uit 2000 de arbeidsgerechten de grenspalen aangebracht die de casuïstiek in dit verband afbakenen. Zij blijven het begrip menselijke waardigheid uitleggen vanuit de doelstelling en het belang van de maatschappelijke dienstverlening. Ze hebben de bestanddelen van de menselijke waardigheid afgelijnd.

Het Arbeidshof van Brussel[1273] volstaat ermee te zeggen dat "het begrip menselijke waardigheid ingewikkeld is en varieert in functie van de tijd, de maatschappelijke cultuur, religie, het deel uitmaken van een sociale groep. Het kan zelfs verschillen van persoon tot persoon". Verder in zijn arrest stelt het dat "de waarachtige menselijke waardigheid erin bestaat dat een individu in de mate van het mogelijke voor zichzelf zorg draagt en dat in gebeurlijk geval de leden van de gemeenschap waarin men leeft van de vaardigheden en de talenten van het individu moeten kunnen genieten …".

De Arbeidsrechtbank van Gent[1274] velde een uitvoerig gemotiveerd vonnis dat ingaat op dit begrip. Volgens de rechtbank kan rekening worden gehouden met navolgende vaststellingen:

- de OCMW-Wet heeft het vroeger beginsel verlaten dat aan de grondslag ligt van de werking van de vroegere C.O.O.'s, namelijk dat slechts hulp dient te worden verleend aan onvermogenden of minvermogenden;

Charleroi et E.B., RG 58 058/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 février 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 372/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ham-sur-Heure, RG 58 248/R ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 581 ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Perulwez, RG 70 852 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 696 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 557 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 829 ; T.T. Tournai, 9e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 874 ; T.T. Tournai, 9e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 968 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 800/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 039/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Fontaine-l'Eveque ., RG 58 211/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 007/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Froidchapelle, RG 58 654/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Farciennes, RG 59 152/R ; T.T. Verviers, 1ère ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 0757/2001 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Thimister et E.B., RG 1 246/2001 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 1 234/2001 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Brugelette, RG 3 231/01/M ; T.T. Mons (section Mons), ch. vac., 6 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2 361/00/M ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3 393/01/M ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3 160/01/M ; T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 20 septembre 2001, X / CPAS Ecaussinnes, RG 893/00/LL ; T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 20 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1356/00/LL et 1565/00/LL ; T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Dour, 71 179 ; T.T. Bruxelles, ch.vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29 189/00 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1 243/00/LL ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Courcelles, RG 59 083/R.

[1273] C.T. Bruxelles, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS Jodoigne / X, RG 40 347.

[1274] Arbrb. Gent, 10de K., 5 oktober 2001, X / OCMW Gent, AR 149.143/00.

- thans geldt integendeel dat elke persoon recht heeft op maatschappelijke dienstverlening, op grond van de overweging dat menselijke nood niet valt te herleiden tot louter materiële geldelijke nood;
- bijgevolg dient aandacht te worden besteed aan de concrete factoren en situatie van de betrokken persoon, die een bedreiging (kunnen) vormen voor zijn normale ontplooiing als mens, voor zichzelf en/ of zijn gezin.

Wanneer men deze beginselen toetst aan de doelstelling van het OCMW, zoals die is bepaald in het artikel 1 OCMW-Wet, dan dient uiteraard rekening te worden gehouden met een zekere beperking. De Raad van State overwoog in dit verband dat "deze dienst alleen wordt verleend in zoverre die noodzakelijk is om aan de betrokkene toe te laten een menswaardig bestaan te leiden."

Niettegenstaande het begrip betrekkelijk onbepaald blijft, komt het aan het OCMW toe (of, bij geschil, aan de rechter) om elke zaak *in concreto* te onderzoeken[1275], waarbij het criterium van de menselijke waardigheid het referentiekader vormt. [1276] Een deel van de rechtspraak beklemtoont zo de noodzaak om noodsituaties "geval per geval" te benaderen[1277], waarbij een onderliggende logica van individualisering wordt nagestreefd, een logica die voortdurend doordrongen is van de vereisten van de menselijke waardigheid.

Immers, "de enige maar noodzakelijke voorwaarde om toegang te krijgen tot het recht op maatschappelijke dienstverlening" is het recht een menswaardig leven te leiden. Deze opdracht is toevertrouwd aan het OCMW : dit moet in elk geval besluiten of er steun moet worden verleend, en, zo ja, in welke vorm. Het komt toe aan het centrum om rekening te

---

1275 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Tournai / X, RG 16 941 ; C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16 315 ; C.T. Bruxelles, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS Jodoigne / X, RG 40 347 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 081 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 873 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 588 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 308 275 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 29 008/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Ans et E.B., RG 310 054 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 30 580/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 20 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 003 ; T.T. Liège, 9e ch., 27 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 025 ; T.T. Liège, 9e ch., 3 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 429 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Saint-Nicolas et E.B., RG 311 802 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Trooz et E.B., RG 312 722 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Fleron et E.B., RG 312 723 ; T.T. Liège, 9e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 311 813 ; T.T. Liège, 9e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 311 814 ; T.T. Liège, 9e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Saint-Nicolas et E.B., RG 312 819 ; T.T. Liège, 9e ch., 29 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 241 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 974 ; T.T. Liège, 9e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Chaudfontaine, RG 313 142 ; T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 423 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 314 723 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 313 407 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 10 754/01.

1276 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Ranst, AR 58847 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 14 maart 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 59798 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 3 april 2001, X / OCMW Beveren, AR 59.171 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 4 april 2001, X / OCMWAnzegem, AR 60561 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Dendermonde, AR 45.987 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Wetteren, AR 46.469 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 5 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61282 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 2 oktober 2001, X / OCMW Wetteren, AR 47.107 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Denderleeuw, AR 47.155 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61774.

1277 C.T. Liège, 8e ch., 14 juin 2001, CPAS Liège / X, RG 29 657/01.

houden met de concrete situatie en met de reële behoeften van de verzoekende partij, niet met haar financiële situatie[1278].

Overeenkomstig de besproken tendenzen in 2000, oordeelt de rechtspraak dat :

- er een belangrijk verschil bestaat tussen verschillende manieren om te "overleven" en een menswaardig leven[1279] : zij volgt hierin de mening van Sylvie SAROLEA[1280];
- volgens de Arbeidsrechtbank van Doornik[1281] bestaan: "er geen verschillende niveaus van menselijke waardigheid. Inderdaad moet de menselijke waardigheid van een kandidaat-vluchteling die een beslissing van de Dienst Vreemdelingenzaken afwacht, dezelfde waardigheid zijn als die van de kandidaat die de beslissingen afwacht van het C.G.V.S., de V.B.C.V. of de Raad van State. Artikel 23 van de Grondwet noch de wet van 8 juli 1976 kennen meer dan één "menselijke waardigheid". Mocht er méér dan één vorm van menselijke waardigheid bestaan, dan zou dit immers betekenen dat er meer dan één categorie van mensen bestaat ter gelegenheid van de beoordeling van het eerste, wezenlijkste recht, te weten het recht om een menswaardig leven te leiden". In dezelfde zin bevestigt de Rechtbank van Charleroi[1282] eerdere rechtspraak volgens dewelke "er slechts één standaard bestaat voor de menselijke waardigheid". Ook als hun recht op maatschappelijke dienstverlening door het centrum wordt betwist is er geen enkele reden om personen die een aanvraag tot regularisatie hebben ingediend in een substatuut onder te brengen;
- elke persoon[1283] heeft, ongeacht de nationaliteit, het recht om een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid en maatschappelijke dienstverlening. Deze dienstverlening kan de meest uiteenlopende vormen aannemen[1284] en het bedrag ervan kan verschillen volgens het oordeel van de arbeidsgerechten[1285];
- de wet verplicht asielzoekers niet om over een getuigschrift van inschrijving te beschikken, ook al stuurt het centrum in dit opzicht een aanmaning[1286]. In dezelfde zin is het onwettig om het verschaffen van maatschappelijke dienstverlening aan een

---

1278 T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-l'Evêque., RG 57 951/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57 811/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58 028/R ; T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Dour, RG 71 179 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Courcelles, RG 59 083/R.

1279 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24 440/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30 940/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 671/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 009/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 789/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 271/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG33 207/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPASMolenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 8 747/99-17 816/00-4 471/01-4 473/01-10 926/01-12 270/01 ; T.T. Bruxelles,15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Uccle, Ixelles et E.B., RG 93 291/99 – 7 620/01.

1280 S. SAROLEA, « aide sociale et droit aux arriérés », *J.T.* 2000, 717.

1281 T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 696 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 557 .

1282 T.T. Charleroi, ch. vac., 18 juillet 2001, X / CPAS Chapelle, RG 58 954/R.

1283 T.T. Verviers, ch. vac., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 1 227/2001.

1284 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16 315.

1285 C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15 959 ; C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Tournai / X, RG 16 927 ; C.T. Mons, 6e ch., 25 septembre 2001, CPAS Tournai / X, RG 17 392 ; C.T. Liège, 8e ch.,27 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, RG 29 354/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29 237/00.

1286 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 1 150/01.

geregulariseerde aanvrager afhankelijk te maken van een inschrijving in het vreemdelingenregister[1287];

- de menselijke waardigheid geldt ook jegens minderjarigen: de onzekerheid van hun situatie blijft even groot vóór en na hun verjaardag[1288].

De rechtspraak bakent de menselijke waardigheid verder af door de maatschappelijke dienstverlening te omschrijven aan de hand waarvan de aanvrager van die waardigheid moet verzekerd blijven :

- "de maatschappelijke dienstverlening[1289] moet elke persoon in staat stellen zich te voeden, te kleden, te verzorgen en onderdak te vinden, alsook uitzonderlijke hulp te krijgen bij een opname in het ziekenhuis, huisvesting en het vinden van werk" [1290];
- "ook al is de maatschappelijke dienstverlening in de praktijk geëvolueerd naar een "bestaansminimum bis", dan nog blijft ze in de eerste plaats een recht dat geen onderscheid maakt naar categorie en tot doel heeft de betrokkenen overeenkomstig het begrip menselijke waardigheid huisvesting en levensonderhoud te verzekeren, waarbij evenwel rekening dient te worden gehouden met de bewezen behoeften van de betrokkenen[1291];
- de maatschappelijke dienstverlening is een "individueel recht dat telkens moet onderzocht worden in een specifieke context en waarbij een al te strakke toepassing die alle menselijke bezorgdheid zou weren, dient te worden vermeden"[1292] [1293];
- "de maatschappelijke dienstverlening moet geïndividualiseerd worden en men moet rekening houden met de vereiste van de verdelende rechtvaardigheid jegens de begunstigden van maatschappelijke dienstverlening"[1294];
- de maatschappelijke dienstverlening strekt er niet toe om schuldeisers af te betalen, maar heeft als doel om de aanvragers in staat te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid[1295]. In het geval waarin de betrokkene een

---

1287 T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 juillet 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 10 925/01.

1288 T.T. Mons, 2e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Mons, RG 744/00/M.

1289 Cf. A.LESIW ET M.C. THOMAES, *Les missions du C.P.A.S*, U.V.C.B,1998, p. 117.

1290 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Châtelet, RG 58 107/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 946/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Gerpinnes, RG 58 058/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 058/R. ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Perulwez, RG 70 852 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ham-sur-Heure, RG 58 248/R ; T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 581 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 696 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 557 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 829 ; T.T. Tournai, 9e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 874 ; T.T. Tournai, 9e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 968 ; T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Dour, RG 71 179 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 800/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 007/R ; T.T. Charleroi, ch. vac., 18 juillet 2001, X / CPAS Chapelle, RG 58 954/R ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Brugelette, RG 3 231/01/M.

1291 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Morlanwez / X, RG 16 443 ; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Tournai / X, RG 17 196 ; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15 959 ; C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Mons / X, RG 17 016 ; C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Tournai / X, RG 16 927 ; C.T.Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 29 523/00.

1292 Cf. J.C. BODSON, *L'aide sociale*, Kluwer.

1293 T.T. Mons, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2 976/00/M.

1294 T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Ans., RG 313 888.

1295 T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 581 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 829 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG2 184/01 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Farciennes, RG 59 152/R ; T.T.

mensonwaardig leven leidt, mag de maatschappelijke dienstverlening "niet beperkt worden tot de terugbetaling van enkel die schulden die door de aanvrager worden bewezen, want zo zou aan de wet niet alleen een nieuwe voorwaarde worden toegevoegd, maar zou bovendien aan het verstrijken van de tijd tussen het indienen van de aanvraag en het ogenblik waarop die wordt behandeld, ook een werking gegeven worden (verval recht na verloop van tijd) die de wet zelf niet heeft – immers, de wet zelf bevat geen termijn waarna het recht op maatschappelijke dienstverlening door verjaring vervalt[1296] [1297];

- de maatschappelijke dienstverlening moet geen periodes dekken die reeds lang voorbij zijn[1298];
- de maatschappelijke dienstverlening moet voorzien in wezenlijke behoeften, zoals het leveren van elektriciteit en gas[1299]. Daarentegen vormen volgens de arbeidsgerechten geen elementaire behoeften, die de menselijke waardigheid in het gedrang brengen: het kopen van dierenvoeding[1300], de uitgaven verbonden aan de eindejaarsfeesten[1301], een patent nemen op een uitvinding[1302]. De menselijke waardigheid strekt er niet toe iemand in staat te stellen een luxeleven te leiden; zij is verenigbaar met een bescheiden leven[1303];
- volgens het Arbeidshof van Bergen[1304] dat een vonnis van de Arbeidsrechtbank van Doornik[1305] herziet, hangt de maatschappelijke dienstverlening af van een onderzoek, door het centrum, van de reële levensomstandigheden van de aanvragers, afgetoetst aan het begrip menselijke waardigheid. Zoals ontleed door het Hof van Bergen, kunnen de wezenlijke behoeften van een persoon die steun aanvraagt variëren naargelang van zijn administratieve situatie (een oordeel waarvan de relevantie ons ontgaat). Naar oordeel van het Hof draagt een persoon die zich opmaakt voor een definitief verblijf op ons grondgebied verscheidene kosten die een persoon “in afwachting” niet moet torsen. Met deze stelling rechtvaardigt het Hof de praktijk van steunverlening beneden het bestaansminimum. Eventueel bepaalt het Hof een heropening van de debatten opdat de betrokkenen hun reële staat van behoeftigheid zouden aantonen;
- “de toegekende maatschappelijke dienstverlening moet de aanvrager de mogelijkheid bieden de eindjes terug aan elkaar te knopen, maar houdt ook in dat de rechthebbende verplicht is om via persoonlijke stappen bij te dragen tot de sociale integratie die hij

---

Charleroi, 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Farciennes, RG 59 152/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 11 352/01 ; T.T. Tournai, 3e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Tournai, RG 71 962.

1296 Cf. S. SAROLEA, « aide sociale et droit aux arriérés », *J.T.T.*, 2000, p. 714 et ss.

1297 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 589/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26 412/00 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 414/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24 439/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 1 160/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 1 190/01.

1298 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 76 196/98 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 76 195/98.

1299 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Vielsalm, RG 2 339/01.

1300 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 108 683 et 109 177.

1301 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 109 807 et 109 895.

1302 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Jette, RG 28 870/00 et 29 083/00.

1303 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 30 668/00.

1304 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Tournai / X, RG 16 941 ; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Tournai / X, RG 17 196.

1305 T.T. Tournai, 6 décembre 2000.

nastreeft door een aanvraag tot regularisatie in te dienen …"[1306]. Anders gezegd : de maatschappelijke dienstverlening is een noodzakelijke voorwaarde om werk te vinden, in het verlengde van een opleiding in het kader van een gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst[1307];

- de maatschappelijke dienstverlening is bestemd voor de aanvragers; dit is niet het geval wanneer een verzoek tot (terug te vorderen) steun wordt ingediend met het oog op de tenlasteneming van de repatriëring van de dochter van de aanvragende partij en haar drie kinderen[1308];
- de maatschappelijke dienstverlening is bestemd voor natuurlijke personen, niet voor verenigingen : de aanvrager kan geen steun genieten om vervolgens met die financiële middelen een V.Z.W. op te richten (o.a. de betaling van de publicatie in het Staatsblad van de statuten) [1309];
- de maatschappelijke dienstverlening is niet ondergeschikt aan de "openbare" vrijgevigheid[1310]. Het gaat immers om een subjectief recht;
- de maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend aan eenieder die zich in zo'n situatie bevindt dat een menswaardig leven onmogelijk is, zonder dat er rekening wordt gehouden met diens mogelijke verantwoordelijkheid[1311].

Net zoals vorig jaar lijnen sommige arbeidsgerechten de bestanddelen van het begrip menselijke waardigheid, grondslag van de organieke OCMW-wet verder af:

- het recht op een duidelijke en volledige informatie over het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening, laatste vangnet voor de personen in onze samenleving van wie de behoeftigheid en de onzekerheid het grootst zijn[1312] ;
- het recht op een deftige woning als fundamenteel element van de menselijke waardigheid[1313] ;
- het recht op gezondheid en medische bijstand, onbetwistbare elementen van het recht op menselijke waardigheid[1314];
- het beginsel van de vrije keuze van woonplaats dat voor iedereen geldt, ook voor bejaarden, rechtstreeks verbonden met respect voor de menselijke waardigheid[1315];
- "niet oneindig lang in een te krappe ruimte moeten leven" [1316];
- de menselijke waardigheid rechtvaardigt de tenlasteneming van bepaalde uitzonderlijke kosten :
  - de verplaatsingskosten op verzoek van een geïnterneerde die een bezoek wenst te brengen aan zijn moeder van wie de gezondheid wankel is[1317] ;
  - de begrafeniskosten wanneer de nalatenschap van een overleden persoon ontoereikend is[1318]; het verzoek tot tenlasteneming van een zerk op het graf van de

---

1306 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 099/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 7 600/01.
1307 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Watermael, RG 5 166/01.
1308 T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Perulwez, RG 70 852.
1309 T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Ath, RG 71 099.
1310 T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 302.
1311 T.T. Liège, 10e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Visé, RG 306 484.
1312 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 25 244/00.
1313 T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 829.
1314 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 1 953/01.
1315 T.T. Mons (section Mons), ch. vac., 6 septembre 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 3 933/01/M.
1316 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 12 070/01.
1317 T.T. Arlon, 1ère ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29 368.

echtgenoot van de aanvragende partij werd echter niet aanvaard door de Arbeidsrechtbank van Nijvel (niet onontbeerlijk in het licht van de menselijke waardigheid) [1319].

A contrario werden de volgende elementen in strijd bevonden met de menselijke waardigheid door Brusselse arbeidsgerechten: de bedelarij is niet in overeenstemming met de menselijke waardigheid overeenkomstig het Belgisch recht en kan volgens het Arbeidshof van Brussel[1320] een onmenselijke of vernederende behandeling uitmaken in de zin van artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden[1321].

De rechtspraak blijft verdeeld over zaken waarin de volwassen aanvrager te kennen geeft onafhankelijk te willen leven van zijn familie.

Dergelijke verzoeken worden door de Arbeidsrechtbank van Brussel geval per geval onderzocht :

- in een geschil waar een vragende partij helemaal afhing van haar zus heeft het Brusselse gerecht[1322] de aanvraag ingewilligd (en dus de behoefte aan zelfstandigheid erkend) door het OCMW te veroordelen tot het betalen van financiële steun;
- in een ander geschil waar een meisje van 18 jaar haar moeder verlaten had om zich bij haar "vriendje" te vestigen, heeft de Brusselse Arbeidsrechtbank[1323] geoordeeld dat de betrokkene het centrum met een voldongen feit had geconfronteerd, dat zij zich uit eigen beweging behoeftig had gemaakt en dat de moeder onderhoudsplichtig bleef. Hierdoor achtte de rechtbank de vordering ongegrond.

De Arbeidsrechtbank van Verviers[1324] heeft geoordeeld dat een aanvrager geen maatschappelijke dienstverlening kan ontvangen waarvan het bedrag hoger is dan het bestaansminimum voor samenwonenden "ook al tracht zij op een geforceerde manier en door een misplaatst gedrag, dat niet overeenstemt met de sociale gebruiken in België, een zelfstandigheid af te dwingen".

In de Nederlandstalige rechtspraak is de zelfstandigheid eveneens een element van menselijke waardigheid. Het concept zelf van het menswaardig bestaan impliceert dat aan de hulpvrager een zekere keuzevrijheid wordt gelaten wat de concrete organisatie van zijn bestaan betreft. Alzo kan het OCMW een hulpaanvrager niet opleggen om zijn intrek te nemen in de woning van zijn alimentatieplichtige familieleden, om de meeruitgaven van het afzonderlijk wonen of van een noodzakelijke opname in een inrichting te vermijden, zelfs niet wanneer laatstgenoemden een aanbod in die richting formuleren. De alimentatieplicht tussen verwanten en aanverwanten moet immers in principe door een geldelijke uitkering worden

---

1318 T.T. Mons, 5e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Honnelles, RG 1 627/00/M.

1319 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,30 juillet 2001, X / CPAS Chastre, RG 1030/w/2001.

1320 C.T. Bruxelles, 8 juin 2000, *Chr. D.S.*, 2000, 397.

1321 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 15 695/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Anderlecht et E.B., RG 7 119/01. T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 14 169/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 14 379/01 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5 294/01.

1322 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 28 203/00.

1323 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 16 475/01.

1324 T.T. Verviers, 1ère ch., 27 février 2001, X / CPAS Dison et E.B., RG 1 897/2000.

nagekomen. Indien betrokkene afzonderlijk wenst te wonen, is dat haar recht, doch zij kan de financiële gevolgen van deze keuze niet afwentelen op de gemeenschap. Dit is des te meer het geval, gezien het gezin, gedurende 10 jaar een inkomen had van 60.000 BEF per maand en dus de mogelijkheid had een spaarreserve aan te leggen. Alleszins is het zo dat betrokkene, zelfs indien zij onvoldoende financiële middelen zou hebben, de gemeenschap niet kan aanspreken, vermits zij een onderhoudsplichtige en vermogende schoonfamilie heeft. (Haar echtgenoot daarentegen had zijn job verloren en was gedetineerd)[1325].

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1326] heeft de wens tot gezinshereniging, zoals gevraagd door een vreemdeling en de daaraan verbonden kosten, afgewezen aangezien de betrokkene reeds gedurende 13 jaar gescheiden leefde van zijn familie.

1.4.1.2. Het residuaire karakter van de maatschappelijke dienstverlening

Overeenkomstig een vaste rechtspraak[1327] geldt als voorwaarde voor de dienstverlening dat de aanvrager in zodanige toestand verkeert dat hij niet over de middelen beschikt om een leven te leiden dat overeenstemt met de waardigheid van zijn menszijn (Raad van State 26 februari 1979). Doorslaggevend is niet dat men in feite een leven leidt dat niet beantwoordt aan de menselijke waardigheid maar wel dat men niet beschikt over de mogelijkheid, de middelen om een menswaardig leven te leiden. De concrete mogelijkheid die een persoon heeft om een menswaardig bestaan te leiden is het enige beslissende criterium om uit te maken of het OCMW moet optreden. Het OCMW moet tussenkomen zodra de mogelijkheid om menswaardig te leven in het gedrang komt.[1328]

De Arbeidsrechtbank van Nijvel[1329] trekt deze gedachtengang volledig door en oordeelt dat het aan de rechtbank toekomt om na te gaan of het voor de aanvrager "onmogelijk is om een menswaardig leven te leiden door te steunen op de eigen inspanningen of eventueel, met respect voor zijn waardigheid, van verschillende vormen van solidariteit te genieten vanwege de familie of vanwege een vereniging". Het is bijgevolg aan de Rechtbank om na te gaan of het centrum er al dan niet toe gehouden is om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen.

De rechtspraak maakt deze gevolgtrekkingen uit het subsidiariteitsbeginsel :

- de betrokkene die niet heeft geaarzeld om te verzaken aan een onderhoudstoeslag zodat hij de functie van gemeenteraadslid kan uitoefenen en die overigens geholpen wordt

---

1325 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2316/2000.

1326 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 32 045/00.

1327 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22 729/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Clavier, RG 54 265 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 14 017/01.

1328 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Ranst, AR 58847 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 14 maart 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 59798 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 3 april 2001, X / OCMW Beveren, AR 59.171 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 4 april 2001, X / OCMWAnzegem, AR 60561 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Dendermonde, AR 45.987 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Wetteren, AR 46.469 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 5 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61282 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 2 oktober 2001, X / OCMW Wetteren, AR 47.107 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Denderleeuw, AR 47.155 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61774.

1329 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2 144/w/2000.

door zijn vader (betaling huur), heeft geen recht op maatschappelijke dienstverlening[1330];

- wie over middelen beschikt om menswaardig te leven doordat hij in een deftige woonst samenwoont met de moeder van hun gemeenschappelijk kind, kan geen aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening in de mate dat hij niet aantoont dat het gemeenschappelijke leven of het samenwonen onmogelijk of ondraaglijk is geworden[1331];
- de persoon die aan een normale lonende betrekking heeft verzaakt "door zelf zijn insolventie te organiseren kan omwille van een koppige weigering zijn onderhoudsplichten na te komen geen maatschappelijke dienstverlening genieten" [1332];
- de betrokkene met een achterstal van 600.000 BEF aan verschuldigd onderhoudsgeld, op wiens loon beslag is gelegd en overigens zijn staat van behoeftigheid noch zijn zoektocht naar inkomsten bewijst, kan geen maatschappelijke dienstverlening genieten[1333];
- de persoon die om naar België te komen zijn eventuele buitenlandse bestaansmiddelen heeft achtergelaten, heeft geen recht op maatschappelijke dienstverlening aangezien deze "zichzelf zelfstandig heeft gemaakt zonder daartoe over de nodige middelen te beschikken" [1334];
- de doctoraatsstudent, die per definitie reeds een universitair diploma heeft, beschikt over de mogelijkheid om een menswaardig bestaan te leiden en valt bijgevolg buiten de OCMW- dienstverlening, tenzij er bijzondere gezondheids- of billijkheidsredenen zijn waardoor hij niet in staat is een eigen inkomen te verwerven[1335].

Tegelijkertijd bepaalt de rechtspraak ook de grenzen die dit subsidiariteitsbeginsel binnen de perken houden: de aanvrager van wie de echtgenote slachtoffer was van een verkeersongeval, moet niet eerst een vordering tot schadeloosstelling instellen én schadevergoeding verkrijgen vóór hij om maatschappelijke dienstverlening verzoekt. Volgens de Arbeidsrechtbank van Brussel[1336] is het geboden "tegemoet te komen voor het allernoodzakelijkste door maatschappelijke dienstverlening toe te kennen en gelijktijdig de aanvrager bij te staan in alle stappen die hij zet met betrekking tot het verkeersongeval … ".

Kortom, de rechtspraak herinnert eraan dat het recht op materiële dienstverlening in het kader van de OCMW- wet een residuaire prestatie is.[1337] In dezelfde zin heeft het bestaansminimum of het equivalent bestaansminimum een residuair karakter en is het bedoeld als laatste redplank voor personen die niet of nauwelijks in hun bestaan kunnen voorzien.[1338]

1330 T.T. Charleroi (section Haine-Saint-Pierre), 11e ch., 9 janvier 2001,X / CPAS Manage, RG 10 272/HR.
1331 T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 058/R.
1332 T.T. Nivelles, 2e ch., 6 février 2001, X / CPAS Ittre, RG 1 269/2000.
1333 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 3 014/01.
1334 T.T. Verviers, 1ère ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 854/2001.
1335 Arbrb. Leuven, 2de K., 31 oktober 2001, X / OCMW Leuven, AR 1993/01.
1336 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 10 894/01.
1337 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 321.213 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 14 maart 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 59798 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 11 september 2001, X / OCMW Aalst, AR 45.206 +45.290.
1338 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Genk, AR 1408/2000.

1.4.1.3. Een subjectief recht

De rechtspraak blijft standvastig verkondigen dat het recht op maatschappelijke dienstverlening een subjectief recht[1339] is dat overigens niet uitdooft omdat het niet erkend zou zijn[1340].

Zo herinnert de Arbeidsrechtbank van Luik[1341] eraan dat er sinds 1976 in de maatschappelijke dienstverlening sprake is van een subjectief recht, "aangezien de wet heeft willen breken met het oude stelsel van openbare onderstand en liefdadigheid". Dezelfde Luikse rechtbank[1342] voegt daar aan toe dat de betrokkene "als ware hij schuldeiser een individueel recht op een menswaardig leven geniet".

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1343] bevestigt in argumenten ontwikkeld naar aanleiding van het toekennen van achterstallige maatschappelijke dienstverlening evenzeer dat "het onderscheid *qua* rechtsstelsel en doelstelling tussen het bestaansminimum en de gewone maatschappelijke dienstverlening – onderscheid erkend door het Arbitragehof in zijn arresten van 6 november 1997[1344] en 21 oktober 1998[1345] – geen reden kan zijn om het recht op gewone maatschappelijke dienstverlening niet als een volwaardig subjectief recht te erkennen, net zoals het recht op levensonderhoud".

De Arbeidsrechtbank van Luik[1346] voegt daar aan toe dat "subjectieve geschillen inzake maatschappelijke dienstverlening de erkenning of de verwerping van voortdurend evoluerende subjectieve rechten betreffen", in tegenstelling tot de theorie van de bevestigende rechtshandelingen met betrekking tot objectieve administratieve geschillen en dat "inzake maatschappelijke dienstverlening geen onveranderlijke situatie bestaat : daar kunnen ambtshalve of op verzoek wijzigingen in optreden".

Het gevolg van de kwalificatie als subjectief recht, is dat de rechtbank over dat recht ook controle zal uitoefenen. In de regel geldt dat de arbeidsrechtbank de volledige controlebevoegdheid uitoefent over de betwisting die hem wordt voorgelegd. De arbeidsrechtbank toetst de beslissing van de administratie met volle rechtsmacht. Niets wat onder de beoordelingsbevoegdheid van de ambtenaar valt, ligt buiten de controle van de rechtbank.[1347]

1339 T.T. Mons (Mons), 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Quévy, RG 1 416/00/M.

1340 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24 440/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30 940/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 671/00. ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 009/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31 101/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 789/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 13 776/01.

1341 T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 302 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 804 et 311 224.

1342 T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège., RG 315 269.

1343 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 30 552/00. T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 30 855/00.

1344 Arbitragehof 6 november 1997, *B.S.* 14 janvier 1998.

1345 Arbitragehof 21 oktober 1998, *B.S.* 1december 1998.

1346 T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 730-310 731-313 471-313 472.

1347 Arbrb. Tongeren, 28 september 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1319/2001.

1.4.1.4. Een mensenrecht

De rechtspraak stelt dat het recht op maatschappelijke dienstverlening een subjectief recht is dat tevens als een mensenrecht of grondrecht kan worden gezien maar het doet geen natuurlijke verbintenis ontstaan, vermits er geen onveranderlijk recht op maatschappelijke dienstverlening bestaat.[1348]

1.4.1.5. Toekenning van maatschappelijke dienstverlening met terugwerkende kracht

Dit punt zal onderzocht worden in het kader van de aanvragen tot regularisatie.
Rubriek 1.3.2.7.

1.4.2. De staat van behoeftigheid

De rechtspraak houdt vol[1349] dat een situatie die niet in overeenstemming kan worden gebracht met de menselijke waardigheid "geval per geval" erkend moet worden als een gebrek aan bestaansmiddelen.

1.4.2.1. Het gebrek aan middelen

De eerste vraag die dient te worden gesteld betreft niet het wettig verblijf, ook al gebeurt dit in de praktijk vaak (door maatschappelijke werkers belast met het sociaal onderzoek), maar wel of er al dan niet sprake is van een staat van behoeftigheid, zo brengt het Arbeidshof van Brussel in herinnering[1350].

Wat in eerdere jaren ook al kon worden opgemaakt uit de strekkingen binnen de rechtspraak, blijkt nu andermaal: de staat van behoeftigheid wordt concreet onderzocht door een vergelijking[1351] te maken tussen de middelen van de bijstandverzoeker en de courante lasten die hij moet dragen. Er wordt rekening gehouden met verschillende elementen :

- bijzonderheden binnen de gezins- en huursituatie[1352];
- de specifieke problemen waarmee de betrokkene kampt, zoals een agressieve aanval[1353], een ernstig verkeersongeval[1354], een rechtsprocedure van 17 jaar[1355];
- de geringe courante lasten, zoals het betrekken van een woonst met vrijstelling van huur[1356] of een lage huur[1357];

1348 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 16 januari 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 58.625.

1349 M.VAN RUYMBEKE, PH. VERSAILLES, Guide social permanent, l'aide sociale, Titre III, ch. I, 2 –10.

1350 C.T. Bruxelles, 8e ch., 15 février 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 40 270.

1351 T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57 811/R ;T.T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Walcourt, RG 59 766 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1 192/01 ; T.T. Marche-en-Famenne, 1ère ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Marche-en-Famenne, RG 26 953.

1352 T.T. Nivelles, 2e ch., 31 juillet 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 993/N/2001.

1353 T.T. Nivelles, 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Nivelles, RG 653/N/2001 ; T.T. Huy, 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Andenne, RG 54 113 et 54 114.

1354 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 4 805/01. T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 10 894/01.

1355 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 21 septembre 2001, X / CPAS la Hulpe, RG 1391/W/2001.

1356 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 avril 2001, X / CPAS Uccle, RG 32 522/00.

- het al dan niet bestaan van buitengewone lasten[1358];
- de reeds toegekende steun[1359 1360];
- het eenmalige, tijdelijke en het uitzonderlijke van de behoeftigheid.

Wat dit laatste betreft, blijven de arbeidsgerechten verdeeld in hun rechtspraak. Voor de enen rechtvaardigt een eenmalig, tijdelijk probleem dat een vraag om financiële hulp uitzonderlijk wordt ingewilligd[1361], eventueel bij wijze van voorschot[1362] of door maaltijdcheques toe te kennen, maar dan zonder verdere financiële hulp[1363].

Anderen[1364] vinden net dat de korte duur van de staat van behoeftigheid, of nog, een behoeftigheid die niet voortduurt, rechtvaardigt dat het centrum geen steun toekent.

Bij het afwijzen van de aanvraag, wijst de rechtspraak er op dat er soms geen probleem is van behoeftigheid, maar van budgetbeheer:

- een verzoeker bevindt zich zeker niet in een positie van een mensonwaardig bestaan maar eerder in een probleem van budgetbeheer wanneer men vaststelt dat hij geabonneerd is op canal+, zeer hoge telefoonfacturen zonder objectieve verklaring heeft en zich een nieuwe kleurentelevisie van 27.540 BEF veroorlooft[1365];
- uit de budgetberekening door het OCMW blijkt dat een gezin over een voldoende besteedbaar inkomen beschikt, na aftrek van de vaste bewezen uitgaven. Dit moet hen toelaten om een menswaardig leven te leiden[1366].

In dezelfde zin is een maandelijks inkomen van 48.378 BEF voor eiseres en haar dochter voldoende om een menswaardig bestaan te leiden. Het financieel probleem is het gevolg van de beslissing om de gezinswoning over te nemen. Indien ze de woning zou verkopen en een goedkopere woning zou huren zou zij geen problemen meer ondervinden om de verschillende rekeningen te betalen. De rechtbank is van oordeel dat het inkomen van eiseres moet volstaan voor een menswaardig bestaan. Het is niet de taak van een OCMW om de aanvrager in staat te stellen een onroerend goed te verwerven of te behouden.[1367]

Bepaalde rechtspraak benadrukt hoe moeilijk het wel is hoogte te krijgen van de staat van behoeftigheid van de bijstandverzoeker, zeker wanneer deze om een regularisatie heeft gevraagd en gedurende talrijke jaren zonder recht op maatschappelijke dienstverlening heeft geleefd.

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1368] heeft het OCMW in een zaak waar een persoon die een regularisatie had aangevraagd, veroordeeld tot betaling van maatschappelijke dienstverlening

---

1357 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 5 048/01.
1358 T.T. Charleroi, ch.vac., 5 septembre 2001, X / CPAS Manage, RG 10 512/HR.
1359 C.T. Liège (section Neufchâteau), 11e ch., CPAS Wellin / X, RG 3 318/00 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers., RG 1 056/2001.
1360 Arbrb. Kortrijk, 7de K., 5 september 2001, X / OCMW Roeselare, AR 37959.
1361 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / C.P.A.S Bièvre, RG 59 546 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ciney, RG 59 474 ; T.T. Liège, 9e ch., 29 novembre 2001, X / CPAS Vise, RG 316 089.
1362 T.T. Liège, 9e ch., 29 novembre 2001, X / CPAS Vise, RG 316 089.
1363 T.T. Dinant, 7e ch., X / CPAS Ciney, RG 60 030.
1364 T.T. Verviers, 1ère ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Olne ., RG 1 850/2001.
1365 Arbh. Antwerpen, 4de K., 15 november 2001, OCMW Hamont-Achel / X, AR 2010178.
1366 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Dendermonde, AR 45.987.
1367 Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2011181.
1368 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30 015/00.

(bedrag voor samenwonenden). De persoon in kwestie bezat geen bestaansmiddelen, verbleef al een twintigtal jaren onwettig in België en had verklaard samen te wonen met een vriend. Volgens de Rechtbank kwam de weigering van het centrum om maatschappelijke dienstverlening te betalen "voort uit een negatieve vooringenomenheid, een overtuiging die zich had gevormd bij de maatschappelijke werker over de onmogelijkheid voor de betrokkene om te leven op het adres dat hij had opgegeven, zonder dat zulks gestaafd kon worden door overtuigende elementen". Omdat niets het tegendeel bewees, ging de Rechtbank er van uit dat de versie van de bijstandverzoeker geloofwaardig was.

In andere gedingen heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1369] geoordeeld dat een betrokkene recht heeft op maatschappelijke dienstverlening, ook al heeft hij tot op de dag van de zitting zonder steun geleefd en is hij erin geslaagd om tijdens die periode in zijn levensbehoeften te voorzien. Hetzelfde geldt indien een bijstandverzoeker voordien verzaakt heeft aan een gevraagde maatschappelijke dienstverlening – uit die afstand mag geen enkel vermoeden worden afgeleid[1370].

Daarentegen heeft de Arbeidsrechtbank van Verviers[1371] geoordeeld dat een persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft lopen, in België is aangekomen in 1991 en sindsdien de nodige bestaansmiddelen had weten te verwerven om in zijn levensonderhoud te voorzien, wordt verondersteld bij machte te zijn dit verder te doen. Op grond hiervan heeft de Rechtbank zijn verzoek om maatschappelijke dienstverlening verworpen. Wel maakte de Rechtbank duidelijk een onderscheid tussen de door de betrokkene gevraagde regularisatie en zijn behoefte aan bijstand.

Overigens heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1372] daar aan toegevoegd dat "de staat van behoeftigheid bewijzen niet hoeft te betekenen dat aflosbare schulden zijn aangegaan om menswaardig te kunnen leven" [1373].

Aldus houdt de eis, ten aanzien van de bijstandverzoekers, om bewijzen te overhandigen met betrekking tot schulden die niet noodgedwongen zouden zijn aangegaan, geen rekening met de situatie waarin zij leven. Het criterium om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen is "de staat van behoeftigheid, niet het aantal schulden of de omvang ervan" [1374].

1369 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30 940/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 789/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 2 458/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 539/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 4 918/99-8 624/99-13 461/00-31 681/00.

1370 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 586/00.

1371 T.T. Verviers, 1ère ch., 27 mars 2001, X / CPAS Herve et E.B., RG 2 109/2000. Cf. bewijslast.

1372 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 15 233/01.

1373 Cf. Bewijslast.

1374 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24 440/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 586/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30 940/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 009/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 789/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 14 438/01.

In andere gedingen heeft het Arbeidshof van Luik[1375] daarentegen geoordeeld dat de personen die een aanvraag tot regularisatie hebben ingediend en talrijke jaren op Belgisch grondgebied hebben doorgebracht zonder ooit een gewone maatschappelijke dienstverlening te vragen, en "geen enkele schuld bewijzen, een gegeven dat, mocht het voorhanden zijn, zou kunnen meespelen in de beslissing om een dergelijke bijstand te verlenen", zich op het ogenblik van hun verzoek niet in een staat van behoeftigheid bevinden zoals bedoeld in de Wet van 8 juli 1976.

1.4.2.2. Het criterium tekort aan middelen

Net als in de eerdere rechtspraak blijven de arbeidsgerechten algemeen de verschillende bedragen die gelden voor het bestaansminimum als maatstaf gebruiken om na te gaan of een persoon of een huishouden al dan niet over voldoende middelen beschikt om een menswaardig leven te leiden[1376].

Volgens het Arbeidshof te Antwerpen spruit het socio-vitaal minimum weliswaar niet voort uit enige wettelijke bepaling maar kan het toch als beoordelingselement m.b.t. het al of niet bestaan van behoeftigheid worden aanvaard. Als men derhalve dit socio-vitaal minimum heeft, is er, behoudens onvoorziene uitgaven, geen behoeftigheid. De eiser heeft voldoende inkomen om een menswaardig leven te leiden.[1377]

Aldus bevindt een bijstandzoeker (of een huishouden) zich niet in een staat van behoeftigheid :

- zo hij over het bestaansminimum beschikt en geen bewijs levert voor uitzonderlijke kosten die hij moet dragen[1378], buiten, zo verduidelijkt de Arbeidsrechtbank van Verviers[1379], de in het verleden opgebouwde schuldenlast die dient afgebouwd te worden aan de hand van een schuldbemiddeling;
- zo hij sociale uitkeringen geniet (uitkeringen hoger dan de bedragen bestaansminimum) en geen uitzonderlijke lasten moet dragen[1380 1381];
- zo hij over (arbeids)inkomsten beschikt (hoger dan de bedragen bestaansminimum) en geen uitzonderlijke lasten moet dragen[1382].

1375 C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, RG 29 294/00 ; C.T. Liège,4e ch., 15 juin 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29 228/00.

1376 C.T. Bruxelles,, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS Jodoigne / X, R.G. / 40 347 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 909/00.

1377 Arbrh. Antwerpen, 4de K., 15 november 2001, OCMW Hamont-Achel / X, AR 2010178.

1378 T.T. Charleroi (Haine-Saint-Pierre), 11 juillet 2001, X / CPAS La Louvière, RG 10 349/HR.

1379 T.T. Verviers, 1ère ch., 13 février 2001, X / CPAS Pepinster, RG 2 300/2000.

1380 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 105 552 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Houffalize, RG 27 552 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 30 668/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 31 597/00 ; T.T. Liège, 11e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310 933 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Auderghem, RG 14 753/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 16 556/01 ;T.T. Verviers, 1ère ch., 11 décembre2001, X / CPAS Olne, RG 1 850/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 12 269/01.

1381 Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2952/2000 ;Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.502.

1382 T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 30 560/00 ;T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 162/70 902 ;Arbrb. Dendermonde, 3de K., 2 oktober 2001, X / OCMW Wetteren, AR 47.107.

A contrario, verkeert in een staat van behoeftigheid, elke persoon die ofwel over geen enkele inkomstenbron beschikt of van wie de inkomsten minstens lager liggen dan de bedragen bestaansminimum ofwel het hoofd moet bieden aan dermate belangrijke problemen dat zijn levenswijze niet meer voldoet aan de norm van de menselijke waardigheid, ook al geniet hij op zich inkomsten die minstens gelijk zijn aan de bedragen bestaansminimum :

- de studente die alleen woont, slechts over de kinderbijslag beschikt en van wie de familie niet bij machte is om haar bij te staan, bevindt zich ontegensprekelijk in een staat van behoeftigheid[1383];
- de persoon die uit de echt gescheiden en gepensioneerd is, alleen woont en onderhoudsgeld betaalt voor zijn twee kinderen, chronisch ziek is en van wie het pensioen maandelijks 24.537 BEF bedraagt en de medische factuur meer dan 3.800 BEF, beschikt niet over voldoende middelen: hij heeft recht op de medische kaart[1384];
- de huismoeder, die maandelijks ongeveer over 65.000 BEF kan beschikken en het hoofd moet bieden aan uitzonderlijke uitgaven die het gevolg zijn van twee studerende dochters (huur van een kot enerzijds, verblijf in een internaat anderzijds), vervult de voorwaarden om maatschappelijke dienstverlening te krijgen. Het OCMW moet gedurende het academiejaar de huurkosten voor het kot ten laste nemen[1385];
- de huismoeder, van wie de gezondheid is aangetast door een voortschrijdende ziekte, die over 57.500 BEF inkomsten beschikt, de vaste maandelijkse huishoudkosten op zich moet nemen en verschillende leningen moet afbetalen, waardoor ze tenslotte slechts 19.300 BEF overhoudt om in het eigen levensonderhoud en dat van haar drie tieners te voorzien, heeft recht op medische bijstand [1386];
- de weduwe die door het overlijden van de echtgenoot niet langer de huurlast kan dragen kan geen leven leiden dat in overeenstemming is met de menselijke waardigheid. Zij heeft recht op een huurbijstand van 5.000 BEF tot op het ogenblik waarop ze naar een nieuwe woonst verhuist die aangepast is aan haar financiële situatie[1387];
- personen die een regularisatie hebben aangevraagd en die door een samengaan van verschillende probleemsituaties binnen één familie dreigen af te glijden naar een onzeker bestaan (de onmogelijkheid voor een verwant om nog verder bijstand te geven, het overlijden van een gezel en het verlies van een baan) hebben recht op maatschappelijke dienstverlening[1388];
- de bejaarde weduwe die slechts over het gewaarborgd inkomen voor bejaarden beschikt en met verschillende vormen van onheil wordt geconfronteerd, heeft recht op bijkomende steun ("medische kaart") [1389].

Bepaalde arbeidsgerechten zinspelen niet op de bedragen bestaansminimum maar hechten eraan het beschikbare saldo te bepalen (saldo op het einde van alle financiële verrichtingen),

---

1383 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109 395.
1384 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 30 493/00.
1385 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59 626.
1386 T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109 401.
1387 T.T. Charleroi, 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ham-sur-Heure, R.G. ; 58 248/R.
1388 T.T. Bruxelles, ch. vac., 29 août 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 9 111/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8 916/01.
1389 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 17 132/01.

en oordelen vervolgens of dit saldo [1390] de betrokkene al dan niet de mogelijkheid geeft om menswaardig te leven[1391].

1.4.2.3. De in aanmerking genomen bestaansmiddelen

Al sinds de inwerkingtreding van de OCMW-wet zorgt het ontbreken van een wettelijke of reglementaire regeling inzake de aanrekening van bestaansmiddelen voor een leemte. Bijgevolg blijft de rechtspraak in hoofdzaak inspiratie zoeken bij de Bestaansminimumwet.

Net zoals in eerdere rechtspraak kunnen alle inkomsten van een rechthebbende op maatschappelijke dienstverlening in rekening worden gebracht. Worden aldus aangerekend : inkomsten uit arbeid[1392], met inbegrip van loon ingevolge een overeenkomst voor studentenarbeid[1393], de rente die wordt betaald na een arbeidsongeval[1394], het loon dat voortvloeit uit een opleiding voor beroepen in de bouwnijverheid[1395].

Het begrip bestaansmiddelen blijft aanleiding tot geschillen.

Voor de rechtspraak zijn de volgende inkomsten geen middelen die het mogelijk maken om een minimum aan waardigheid in het leven te brengen :

- de uitkering aan een onthaalgezin, meer bepaald de som die door de "Service d'aide à la Jeunesse" wordt toegekend krachtens artikel 37, § 1 van het uitvoeringsbesluit van de Franse Gemeenschap[1396];
- de subsidies bestemd voor de instelling die de betrokkene onderdak verleent[1397].

De volgende inkomsten werden daarentegen wel door de rechtspraak aangerekend :

- de som die verdiend werd door op kinderen te passen[1398] en/of te poetsen[1399];
- de diensten verricht als tegenprestatie voor een huurovereenkomst[1400];
- de vergoeding ingevolge een stagecontract[1401], met inbegrip van de voordelen toegekend door artikel 1 van het Besluit van het College van de Franse

---

1390 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 105 552.T.T. Verviers, 1ère ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Spa, RG 1 398/2001 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 111 239.

1391 T.T. Nivelles, 2e ch., 6 février 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 1 268/N/2000 ; T.T. Tournai, 9e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 968 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Gembloux, RG 109 527 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109 401 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Gembloux, RG108 954.

1392 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30 675/00 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 25 april 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 60640 ; T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 039 ; Arbrb. Turnhout, 12 juli 2001, X / OCMW Geel, AR 24.462 en 24.649.

1393 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 24 857//00 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29 189/00.

1394 T.T. Liège, 9e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Saint Nicolas et E.B., R.G. 310 175.

1395 T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Anderlecht., RG 11 499/01.

1396 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8 556/01.

1397 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8 556/01.

1398 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 29 542/00 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29 189/00.

1399 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 30 855/00.

1400 T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R.

1401 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 5 050/01.

Gemeenschapscommissie van 6 februari 1997 tot toekenning van bepaalde voordelen aan de stagiairs die een beroepsopleiding krijgen; een forfaitair bedrag van 8.000 BEF wordt van de toegekende steun afgetrokken[1402];

- de vergoedingen voor opleiding en tolkwerk[1403];
- de inkomsten die voortvloeien uit de verkoop van straatkranten: 6.000 BEF voor 150 verkochte kranten per maand[1404];
- geldsommen ten belope van 20.000 BEF of 25.000 BEF per maand (bedelarij van straatmuzikanten) [1405].

Voor de vaststelling van het bedrag van de financiële dienstverlening dient er rekening te worden gehouden met **de huidige en effectieve inkomsten** van betrokkene, ongeacht de wijze waarop ze werden verworven. Het betreft dus ook inkomsten zonder een beroepswerkzaamheid.[1406] Indien de steuntrekker t.a.v. de maatschappelijk werker verklaarde de bovenverdieping te verhuren aan haar twee minderjarige zonen en uit geen enkel stuk blijkt dat ze de huurgelden niet int, kan zij niet eisen dat bij de berekening van de toegekende maatschappelijke dienstverlening geen rekening mag worden gehouden met deze bedragen die zij niet effectief ontvangt[1407].

Bij de beoordeling van de hulpaanvraag kan niet enkel rekening worden gehouden met de financiële toestand van betrokkene op dat ogenblik maar dient ook **de normale evolutie in de nabije toekomst** in aanmerking te worden genomen. Als een aanvraagster de opbrengst van de verkoop van een personenwagen besteedt aan het herstel van een caravan en niet aan een afbetalingsplan bij de sociale woningmaatschappij moet zij de gevolgen dragen van die keuze. Men kan die gevolgen niet afwentelen op de gemeenschap. Hoewel niet is uitgesloten dat zij op termijn onvermogend wordt, blijft de aanvraag voorbarig[1408].

Aangaande het **neutraliseren van inkomsten** zoals de Bestaansminimumwet en haar uitvoeringsbesluit dit doet, loopt de rechtspraak nogal uiteen:

- in één geval heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1409] het loon verdiend via een PWA-overeenkomst geneutraliseerd, vanuit de overweging dat dit moet gebeuren ten belope van het werkelijk verdiende bedrag, 7.950 BEF per maand, "zodat de begunstigden worden aangemoedigd om te werken";
- de rechtspraak van de Arbeidsrechtbank van Brussel met betrekking tot het neutralisatiebeginsel van de inkomsten die voortvloeien uit een tewerkstelling of een beroepsopleiding met tussenkomst van het centrum (artikel 23*bis* van het Koninklijk Besluit van 30 oktober 1974) is zeer omstreden: in één vonnis[1410] werd de neutralisatie van die inkomsten geweigerd, terwijl een ander vonnis[1411] van dezelfde Rechtbank (maar met een andere samenstelling) net het tegenovergestelde deed, vanuit de overweging dat deze inkomsten slechts gedeeltelijk tot het levensonderhoud van de

---

1402 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 31 389/00.
1403 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 33 207/00.
1404 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 8 747/99-17 816/00-4 471/01-4 473/01-10 926/01-12 270/01.
1405 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 15 233/01.
1406 Arbh. Antwerpen, 4de K., 10 januari 2001, X / OCMW Herentals, AR 2000700.
1407 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.599.
1408 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Denderleeuw, AR 47.155.
1409 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., R.G : 29 080/00.
1410 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13 767/01.
1411 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles ., RG 14 697/01.

betrokkene bijdragen. Een deel ervan dient immers tot betaling van de verplaatsingskosten. Met toepassing van o.a. artikel 12*bis* van het uitvoeringsbesluit trekt dezelfde Rechtbank een jaarforfait van 6.250 BEF alsook de vergoedingen voor verplaatsingen af van de inkomsten van de betrokkene.

Met betrekking tot het **onderhoudsgeld ten gunste van kinderen** woedt er nog steeds een controverse in de rechtspraak.

In de hypothese dat het onderhoudsgeld aan de bijstandverzoeker zelf wordt uitbetaald stelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1412] enerzijds dat het OCMW bij de berekening van de bestaansmiddelen nooit rekening heeft gehouden met het bedrag van het onderhoudsgeld dat door de vader aan de bijstandverzoeker wordt betaald. Maar anderzijds dat de financiële steun werd verminderd. Gelet op de tegenstrijdige inlichtingen over de effectieve uitbetaling van het onderhoudsgeld, kent de Rechtbank de maatschappelijke dienstverlening onverkort toe.
De arbeidsrechtbanken van Tongeren en Turnhout[1413] stellen dat het OCMW terecht het persoonlijk onderhoudsgeld van de steuntrekkers in mindering brengt.

In het andere geval waarin de ouder/bijstandverzoeker onderhoudsgeld ontvangt voor de kinderen, is de huidige rechtspraak verdeeld :

- de Arbeidsrechtbank van Brussel[1414] meent dat er geen reden is om rekening te houden met het onderhoudsgeld dat de vader aan de moeder van het kind/bijstandverzoekster betaalt, zelfs niet met de kinderbijslag, aangezien dit dient om de kinderen te onderhouden;
- het Arbeidshof van Luik[1415] rekent daarentegen het geheel van de inkomsten van een huismoeder aan, met inbegrip van zowel de kinderbijslag dat voor de kinderen wordt ontvangen als van de bijdrage die de echtgenoot ten gunste van de kinderen betaalt. Na eerst rekening te hebben gehouden met het bedrag vaste lasten, bekijkt het Hof het overblijvende beschikbare saldo en komt het tot de slotsom dat de door het centrum toegekende steun toereikend is.

Wat betreft de **kinderbijslag** neemt de meerderheidsrechtspraak deze kennelijk in rekening, zonder onderscheid te maken of die bijslag aan de bijstandzoeker zelf of ten voordele van zijn kinderen wordt betaald:

- de Arbeidsrechtbank van Nijvel[1416] brengt in mindering op de maatschappelijke dienstverlening die een student ontvangt : het bedrag van de kinderbijslag die de moeder verder uitbetaald krijgt ten voordele van de studerende zoon en waarvoor de bijstandzoeker alle nodige stappen moet zetten. In dezelfde zin trekt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1417] de kinderbijslag voor de periode waarover het geding gaat, af van de aan de bijstandverzoekster voor dezelfde periode toegekende maatschappelijke dienstverlening;

1412 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 30 670/00.
1413 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Genk, AR 1408/2000 ; Arbrb. Turnhout, 12 juli 2001, X / OCMW Geel, AR 24.462 en 24.649.
1414 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 4 174/01.
1415 C.T. Liège, 8e ch., 14 juin 2001, CPAS Liège / X, RG 29 657/01.
1416 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,12 janvier 2001, X / CPAS Chastre, RG 1950/W/2000.
1417 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Forest, RG 31 522/00.

- in het kader van een aanrekenen van alle gezinsinkomsten doet het Arbeidshof van Luik[1418]dit ook met de kinderbijslag die aan een persoon wordt betaald voor de kinderen.

Een minderheidsstrekking binnen de rechtspraak verdedigt de opvatting dat er geen reden is om van de maatschappelijke dienstverlening die aan een begunstigde wordt toegekend, de kinderbijslag af te trekken die zij geniet voor haar kind. De Arbeidsrechtbank van Brussel[1419] heeft een alleenstaand vonnis in die zin geveld.

We vestigen de aandacht op twee belangwekkende vonnissen, geveld met betrekking tot **inkomsten uit arbeid:**

- in een zaak waarbij een rechthebbende werkopdrachten uitvoert op initiatief van verschillende agentschappen voor uitzendarbeid en het centrum naar behoren inlicht over zijn arbeidsinkomsten, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Luik[1420] dat het "eenvoudiger en zekerder zou zijn voor elk van de betrokken partijen" om het tijdens de maand verdiende loon als inkomst te beschouwen voor de daaropvolgende maand, en aldus aan te rekenen op de maatschappelijke dienstverlening voor die komende maand;
- in een geschil waarbij de betrokkene gedurende de maand juli als student gewerkt heeft en een nettomaandloon van 35.000 BEF heeft ontvangen, voert de Arbeidsrechtbank van Brussel[1421] aan dat de op het bedrag van de toegekende steun aan te rekenen inkomsten "berekend moeten worden over een kalenderjaar, en niet maand per maand", dit naar analogie met het stelsel bestaansminimum; op deze grond weigert de Rechtbank elke financiële steun voor het verleden.

Met betrekking tot de waardeberekening van een **voordeel in natura** heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1422] zich gebogen over een verzoek om bijstand vanwege een persoon die een aanvraag tot regularisatie had ingediend en gratis een woonst kon betrekken die bestond uit twee verbonden kamers van 25 vierkante meter "achter een met rooster bedekt keldergat". Als tegenprestatie diende toezicht gehouden te worden. De Rechtbank greep terug naar artikel 20 van het Koninklijk Besluit van 29 april 1969 houdende reglement inzake het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en bepaalde het voordeel in natura aan de hand van de de maandelijkse huurwaarde, met inbegrip van het water- en gasverbruik, op 2.000 BEF.

Wat de **verkoop van onroerende goederen** betreft, werd door de Arbeidsrechtbank van Namen[1423] geoordeeld dat de opbrengst van de verkoop van een onroerend goed ontegensprekelijk een bron van inkomsten is waar het OCMW rekening dient mee te houden, welke ook de pijnlijke omstandigheden mogen zijn die er een persoon toe gebracht hebben om tot verkoop over te gaan, en ook al volstond die opbrengst niet om alle schuldeisers van de echtgenoten te betalen.

De vraag naar het aanrekenen van **inkomsten die in beslag zijn genomen wegens het niet betalen van onderhoudsgelden** blijft actueel.

1418 C.T. Liège, 8e ch., 14 juin 2001, CPAS Liège / X, RG 29 657/01.
1419 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 7 600/01.
1420 T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 314 001.
1421 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 24 857//00.
1422 T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 14 438/01.
1423 T. T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 107 618.

Betreffende het beslag verwijzen een aantal Nederlandstalige Arbeidsrechtbanken[1424] naar de rechtspraak van het Hof van Cassatie dat "*voor de berekening van de bestaansmiddelen, alle inkomsten van de aanvrager in rekening moeten worden gebracht voor elk beslag verricht wegens onderhoudsverplichtingen, als bedoeld in artikel 1412 van het Gerechtelijk Wetboek".* Het Hof stelt immers dat in de uitzonderingsbepaling van artikel 5 §2 Bestaansminimumwet de verworven inkomsten die in beslag zijn genomen wegens niet betaalde onderhoudsgelden niet voorkomen. Het enige criterium inzake maatschappelijke dienstverlening is de menselijke waardigheid zoals bepaald in artikel 1 OCMW-wet die geen bepalingen bevat m.b.t. de bestaansmiddelen. Het zou onrechtvaardig zijn om de gemeenschap te dwingen de last van de onderhoudsuitkering op zich te nemen. Bijgevolg brengen de rechtbanken deze inkomsten in rekening, zelfs indien ze in beslag werden genomen.

Andere arbeidsgerechten nemen de interpretatie van het Hof van Cassatie[1425] (bij bestaansminimum) niet over voor de gewone maatschappelijke dienstverlening. [1426] Zij rekenen de in beslag genomen inkomsten niet aan, maar kennen steun toe in verschillende vormen :

- een maandelijkse financiële steun, eventueel samen met een verwarmingstoelage en voedselbonnen[1427];
- dienstencheques ter waarde van 300 BEF per dag[1428];
- pakketten in natura, 250 BEF per dag, met daar bovenop : het bedrag van de huur, de tenlasteneming van de geneeskundige kosten en kosten voor geneesmiddelen voor een maandbedrag dat is vastgesteld op 4.000 BEF voor een beperkte duur[1429];
- een tenlasteneming van de huur (7.000 BEF), van de mutualiteitsbijdragen, voedselpakketten, maaltijdcheques voor een bedrag van 2.000 BEF en steun voor kosten voor geneesmiddelen[1430];
- een financiële steun gedurende drie maanden[1431].

De Arbeidsrechtbank van Bergen[1432] heeft een zaak waarbij het OCMW bovenop voedselbonnen een financiële steun van 200 BEF heeft toegekend omdat "de werkloosheidsuitkeringen van de betrokkene andermaal in beslag zijn genomen wegens verzuim van betaling van onderhoudsgeld …" en de waarbij de aanvrager slechts kon overleven indien hij nieuwe schulden maakte, objectief beoordeeld. De Rechtbank oefende kritiek uit op de houding van het centrum dat zich had gebaseerd "op morele criteria en de steun drastisch verlaagd had bij wijze van sanctie". Het centrum werd veroordeeld tot betaling van een maandelijkse maatschappelijke dienstverlening van 10.000 BEF boven de eerder al toegekende voedselbonnen.

1424 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Genk, AR 3204/99 ; Arbrb. Tongeren, 16 februari 2001, X / OCMW Tongeren, AR 1727/2000 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 16 mei 2001, X / OCMWKortrijk, AR 60504.

1425 Cass., 17 mei 1993 : cf. supra.

1426 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 19 901/01.

1427 T.T. Mons (section de La Louvière), 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 738/00/LL ; T.T. Tournai, 3e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Tournai, RG 71 954.

1428 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Pierre, RG 30 485/00.

1429 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31 268/00.

1430 C.T. Mons, 6e ch., 25 septembre 2001, CPAS Colfontaine / X, RG 17 192.

1431 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 19 901/01.

1432 T.T. Mons (section de La Louvière), 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 738/00/LL.

Los van de vraag of inkomsten waar beslag is op gelegd al dan niet moeten worden aangerekend, weerlegt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1433] de gedachtengang van het OCMW "volgens dewelke maatschappelijke dienstverlening wordt geweigerd omdat die de schuldeiser van het onderhoudsgeld, en niet rechtstreeks de bijstandverzoeker ten goede komt". Volgens de Rechtbank moet de aanvrager steun krijgen die overeenstemt met het bestaansminimum voor een alleenstaande, zodat hij zijn onderhoudsgeld betaalt of kan pogen een overeenkomst te bereiken met zijn echtgenote.

1.4.2.3.1. Particuliere liefdadigheid

Kan hulp vanwege vrienden, landgenoten of liefdadigheidsverenigingen als een inkomen worden aangemerkt ?

De controverse binnen de rechtspraak houdt aan.

Volgens de Arbeidsrechtbank van Brussel stellen onregelmatige steun vanwege landgenoten of liefdadigheidsinstellingen of voedselpakketten de bijstandverzoeker in staat om te "overleven" en volstaan ze niet om een menswaardig leven te kunnen leiden[1434]. Dergelijke goederen en diensten, verschaft door particuliere liefdadigheid, kunnen net zo min als onderdak aangeboden door vrienden, gelijkgesteld worden met een inkomen, zo luidt de stelling van de Arbeidsrechtbank van Luik[1435]. Vonnissen van de Arbeidsrechtbanken van Doornik[1436], Charleroi[1437] en Bergen[1438] oordelen in dezelfde zin als de Luikse rechtspraak[1439] : "particuliere liefdadigheid kan voor het OCMW nooit een voorwendsel zijn om zich aan zijn wettelijke opdracht te onttrekken".

Andere rechtbanken oordelen in tegenovergestelde zin :

- de Arbeidsrechtbank van Nijvel [1440] lijkt de mening te zijn toegedaan dat wie op verschillende vormen van solidariteit kan rekenen, met name vanuit verenigingen, over middelen beschikt om waardig te leven en bijgevolg niet de wettelijke voorwaarden vervult om recht te hebben op maatschappelijke dienstverlening;
- een Nederlandstalige kamer van de Arbeidsrechtbank van Brussel en de Arbeidsrechtbank;

1433 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30 415/00.

1434 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24 439/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 33 207/00.

1435 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 081 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 873 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 127 ; T.T. Liège, 9e ch., 20 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 003. T.T. Liège, 9e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Saint-Nicolas et E.B., RG 312 819 ; T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 288 637 et 313 006 ; T.T. Liège, 9e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Seraing et E.B., RG313 254.

1436 T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Dour, RG 71 179.

1437 T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque, RG 58 211/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 263/R ; T.T. Charleroi, ch. vac., 8 août 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 765/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 955/R.

1438 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1 234/00/LL.

1439 T.T. Liège, 4 mai 1995, *J.L.M.B.,* 1997, p.556.

1440 T.T. Nivelles (Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2 144/w/2000.

- van Antwerpen gebruiken het argument van de hulp vanwege vrienden of andere liefdadigheid om te stellen dat de behoeftigheid niet is aangetoond en weigeren derhalve steun aan de aanvrager, die een vreemdeling is[1441].

In één welbepaalde zaak heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1442] evenwel een forfaitaire raming gemaakt van de kosteloze huur die een gezinshoofd met zijn twee kinderen gedurende zes maanden heeft genoten. Eén en ander werd geraamd op 60.000 BEF en werd afgetrokken van de verschuldigde maatschappelijke dienstverlening.

In een ander geschil heeft de Arbeidsrechtbank van Namen[1443] deze analyse verder doorgetrokken en stelt zij dat de persoon die van zijn schoonbroer een voorschot ontvangen heeft van 66.000 BEF geen maatschappelijke dienstverlening kan aanvragen om dit voorschot terug te betalen.

In een zaak waar een persoon zonder kost bij een bevriend koppel kon inwonen, rees de vraag of de inkomsten van het bevriend koppel evenzeer dienden betrokken te worden in het onderzoek naar de staat van behoeftigheid van de bijstandverzoeker. De Arbeidsrechtbank van Luik[1444] heeft deze vraag ontkennend beantwoord : "de personen die de aanvrager kosteloos onderdak hebben verleend, zijn jegens deze laatste niet gehouden om in zijn onderhoud te voorzien. Bekijkt men de gezondheidstoestand van de aanvrager van dichtbij, dan komt het onderdak eigenlijk veeleer neer op het verschaffen van hulp aan een persoon in nood".

1.4.2.3.2. Zwartwerk

Zoals eerder vastgesteld blijven uiteenlopende strekkingen binnen de rechtspraak naast elkaar bestaan op het vlak van zwartwerk dat door een persoon werd verricht nog vóór deze om maatschappelijke dienstverlening verzoekt:

- maatschappelijke dienstverlening is verschuldigd volgens de Arbeidsrechtbanken van Brussel[1445], Charleroi[1446], Namen[1447], Luik[1448] en Nijvel[1449]. Bij uitblijven van maatschappelijke dienstverlening, *dixit* Charleroi[1450], "zou de bijstandverzoeker die in

---

1441 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 25 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.946 + 330.947 + 331.207.

1442 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 28 202/00.

1443 T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Namur, RG 110 745.

1444 T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 302.

1445 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 414/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG28 255/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, et E.B., RG 6 100/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 539/00.

1446 T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 007/R ; T.T. Charleroi, ch.vac., 8 août 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 765/R ; T.T. Charleroi, ch.vac., 8 août 2001, X / CPAS Charleroi ., RG 58 901/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 955/R.

1447 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109 515.

1448 T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 953 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 119.

1449 T.T. Nivelles, (section Nivelles) 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Tubize et E.B., RG 1 566/N/2000.

1450 T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R ; T.T. Charleroi, ch.vac., 8 août 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 765/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 955/R.

zijn levensonderhoud wil voorzien, verplicht zijn om te volharden in zijn bedrog, wat niet op de goedkeuring van de Rechtbank kan rekenen";

- andere beslissingen oordelen afwijkend : maatschappelijke dienstverlening is verschuldigd maar wordt beperkt in de tijd[1451] of verminderd met het "ontvangen loon"[1452];
- nog andere Brusselse arbeidsgerechten[1453] weigeren nochtans de gevraagde maatschappelijke dienstverlening omdat de bijstandverzoeker die voorheen dankzij "klusjes" kon leven niet voldoende bewijst dat hij in een staat van behoeftigheid verkeert.

In dezelfde zin wordt zwartwerk regelmatig vermeld door de Nederlandstalige rechtbanken in de feitelijke omstandigheden als één van de elementen waaruit moet blijken dat de behoeftigheid niet wordt aangetoond. (cf. 1.4.4.1.)

Talrijke beslissingen betreffen personen die een regularisatie hebben aangevraagd en die vóór de aanvraag gedwongen waren om via "lepe trucjes" te overleven.

Omdat de Arbeidsrechtbanken van Namen[1454] en Luik[1455] hebben vastgesteld dat zwartwerkers, eens ze hun aanvraag tot regularisatie hadden ingediend, het werk verloren, allicht doordat de voormalige werkgevers een inspectie vreesden, kenden zij een recht op maatschappelijke dienstverlening toe aan de betrokkenen die zich immers in een staat van behoeftigheid bevonden.

De Arbeidsrechtbank van Luik[1456] huldigt dezelfde opvatting: precies omdat de regularisatieprocedure personen die hier illegaal verblijven de kans wil geven om hun verblijf te wettigen, "zou het misplaatst zijn, en in tegenspraak met dit oogmerk, om te muggenziften over enkele duizenden franken die de betrokkene effectief overgehouden heeft aan een aantal klussen die niet aangegeven zijn, een kwestie van overleven, aangezien de overheid er zich toe verbonden had om de regularisatieprocedures in juni 2000 af te ronden". Om deze reden, die "de Staat, wetgever maar vooral de uitvoerende macht voor zijn verantwoordelijkheid stelt", kent de Rechtbank bij gebrek aan concreet bewijs "en krachtens het beginsel van de redelijkheid" maatschappelijke dienstverlening toe (voor alleenstaanden).

Andere rechtspraak zit dan weer op een ander spoor. In een geding waarbij een persoon gedurende 15 jaar in zijn levensonderhoud heeft kunnen voorzien zonder hulp in te roepen van het OCMW of van vrienden, heeft het Arbeidshof van Brussel[1457] opgeworpen "dat men geen regel kan maken van het feit dat elk werk dat niet wordt aangegeven en dat het mogelijk

---

1451 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G 28 255/00.

1452 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26 945/00 et 28 894/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 4 104/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 14 438/01.

1453 C.T. Bruxelles, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS Jodoigne / X, RG 40 347 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 39 491/97 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 30 934/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 31 513/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 5 704/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 11 126/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 11 455/01.

1454 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109 515.

1455 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 311 008.

1456 T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 953.

1457 C.T. Bruxelles, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS Jodoigne / X, RG 40 347.

maakt om in het levensonderhoud te voorzien, de vreemdeling, die hiertoe zijn toevlucht moet nemen omwille van zijn onwettig verblijf en de onmogelijkheid om het land te verlaten, in een situatie brengt die dermate onwaardig, onmenselijk en vernederend zou zijn, dat hem noodgedwongen een maatschappelijke dienstverlening zou moeten worden toegekend die overeenstemt met het bestaansminimum, en waardoor hij dan de menselijke waardigheid zou terugkrijgen die ten onrechte als teloorgegaan wordt beschouwd". Slotsom van het Hof : de betrokkene die, "waardig en met ontzag bejegend door de bevolking, op een blijvende manier in zijn levensonderhoud heeft kunnen voorzien", heeft geen recht op maatschappelijke dienstverlening die overeenstemt met het bestaansminimum. Het Arbeidshof van Brussel onderschrijft bijgevolg de rechtspraak die maatschappelijke dienstverlening weigert aan de betrokkene die dankzij zwartwerk heeft overleefd.

Ook omtrent het bewijs van via zwartwerk ontvangen inkomsten rijzen nog altijd geschillen :

- de bijstandverzoeker, voorzitter van een vereniging, geeft toe "mensen kosteloos diensten te hebben verleend", zonder de aard en de omvang van die diensten te verduidelijken. Evenmin wordt duidelijk gemaakt waarom dit gratis moest gebeuren. In dergelijke omstandigheden toont de betrokkene zijn staat van behoeftigheid niet aan. Zijn vordering wordt ongegrond verklaard[1458];
- een gezin, in 1989 in België aangekomen, geniet reeds sinds 1995 geen maatschappelijke dienstverlening meer en is naar eigen zeggen "goed geïntegreerd in de Belgische samenleving". Volgens het Arbeidshof van Brussel[1459] is dit gezin wellicht goed bijgestaan om zijn verblijf te regulariseren en de collectieve solidariteit te genieten en beschikt het over inkomsten die niet aangegeven zijn, aangezien het met name geen enkele huurschuld of lasten aanvoert. Het Hof bevestigt de weigering van maatschappelijke dienstverlening in eerste aanleg.

1.4.2.4. De personen van wie de middelen in aanmerking komen

Aangezien er geen enkele wettelijke of reglementaire bepaling bestaat inzake het aanrekenen van de bestaansmiddelen van de personen met wie de bijstandzoeker samenwoont, duurt de discussie binnen de rechtspraak voort.

In de rechtspraak bestaan er twee strekkingen :

- ofwel passen de Arbeidsrechtbanken artikel 13 van het Koninklijk Besluit van 30 oktober 1974 toe (naar analogie met wat voor het bestaansminimum geldt) [1460];
- ofwel rekenen de Arbeidsrechtbanken[1461] alle bestaansmiddelen aan van de personen met wie de bijstandzoeker samenwoont, zonder een onderscheid te maken volgens graad van verwantschap[1462] of verwantschapsband.

Aldus werden, analoog aan artikel 13 van het uitvoeringsbesluit, de volgende vonnissen geveld.

1458 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 588.
1459 C.T. Bruxelles, 8e ch., 15 février 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 40 270.
1460 Arbrb. Ieper, 1ste K., 5 oktober 2001, X / OCMW Poperinge, AR 24344.
1461 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.599.
1462 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 30 580/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 14 449/01.

Bij **samenwonen in een feitelijk huishouden** [1463]:
wanneer de aanvrager samenwoont met een persoon die werkloosheidsuitkeringen geniet, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1464] dat een maatschappelijke dienstverlening (barema samenwonenden) verschuldigd is, met aftrek van, wat betreft de middelen waarover de persoon met wie hij samenwoont beschikt, het deel dat voormeld barema overtreft. De Rechtbank komt tot dit vonnis nadat zij de "invloed van het samenwonen op het bestaan en de omvang van de behoefte aan bijstand" heeft ingeschat.

Het blijft een twistpunt of de rechtbank op de hoogte kan (mag) zijn van het bedrag van de bestaansmiddelen waarover de persoon met wie de aanvrager samenwoont, beschikt.
Zolang de bijstandzoeker geen overtuigende gegevens kan aanvoeren, verkeren de Arbeidsrechtbanken[1465] in de onmogelijkheid om zijn staat van behoeftigheid correct in te schatten en wordt het beroep ongegrond verklaard.

Bij **samenwonen in het kader van een beperkt gezin**[1466]**:**

- voor een aanvrager van wie het gezin is samengesteld uit ouders en twee meerderjarige kinderen, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Hoei[1467] dat het past het geheel van de gezinsinkomsten in aanmerking te nemen en op te tellen : pensioen van de vader, werkloosheidsuitkeringen van de kinderen, kinderbijslag ten gunste van de dochter, vergoeding van de zoon in het kader van een opleiding … in totaal, 87.458 BEF. Derhalve oordeelt de Rechtbank dat een gezin met vier volwassenen aan de hand van dergelijke inkomsten in staat moet zijn om menswaardig te leven, ook na aftrek van 34.218 BEF (lasten). Immers, "de ouders hebben geen enkele reden om hun meerderjarige kinderen te onderhouden, deze moeten in staat zijn om aan de hand van de verschillende uitkeringen die ze ontvangen, in het eigen onderhoud te voorzien". Deze uitkeringen maken voor hen geen zakgeld uit;
- voor een gezin waar een meerderjarige zoon samenwoont met zijn ouders en ongeveer 12.000 BEF inkomsten geniet, heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1468] deze slechts ten belope van de helft (6.000 BEF) aangerekend, "aangezien de zoon het recht heeft om een deel van zijn inkomsten voor persoonlijke behoeften te behouden".

Omgekeerd is er ook rechtspraak die geen toepassing maakt van voormeld artikel 13 van het uitvoeringsbesluit:

- wanneer de betrokkene samenwoont met een persoon die arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ontvangt ten belope van 37.000 BEF waarvan meer dan de helft dient om schulden af te lossen, kent de Arbeidsrechtbank van Neufchâteau[1469] de betrokkene een aflosbare maandelijkse steun van 10.000 BEF toe;

1463 T.T. Verviers, 1ère ch., 9 août 2001, X / CPAS La Louvière, RG 0967/2001 ; T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège et E .B., RG 315 814 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Evere, RG 10 948/01.

1464 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1 811/01.

1465 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 34 030/01.

1466 T.T. Dinant, 7e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Onhaye, RG 60 255 ;T.T. Verviers, 1ère ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 854/2001 ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Namur, RG 11 710 et 112 539.

1467 T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Villers-le-Bouillet, RG 53 705 ; T.T. Huy, 2e ch., 2 7 juin 2001, X / CPAS Andenne, RG 54 493.

1468 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 2 458/01.

1469 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Léglise, RG 28 078.

- gelet op de inkomsten (waarin met name ook het rustpensioen en het gewaarborgd inkomen van de schoonvader voorkomen, goed voor 23.143 BEF) en de huishoudkost van de aanvrager, heeft de Arbeidsrechtbank van Dinant[1470] geoordeeld dat hij over voldoende middelen kon beschikken om een menswaardig leven te leiden. Bijgevolg werd het verzoek om zijn achterstallige sociale bijdragen (80.780 BEF) ten laste te nemen, door de rechtbank verworpen.

Tenslotte kan het OCMW dus bij de berekening van de bestaansmiddelen rekening houden met de inkomsten van de personen die met de aanvrager samenwonen.[1471] Alleen de beschikbaarheid van de bestaansmiddelen van de samenwonende personen is relevant, niet het al dan niet bestaan van een onderhoudsplicht tussen hulpaanvrager en het betrokken gezins- of familielid. Het criterium is dus het globaal beschikbaar gezinsinkomen. Dit impliceert ook dat met het inkomen van niet samenwonende familieleden nooit rekening mag worden gehouden omdat deze inkomsten niet ter beschikking staan, evenmin als met de inkomsten van onderhoudsplichtige familieleden die niet met de hulpaanvrager samenwonen.

1.4.2.5. De in aanmerking genomen lasten

Bij het opstellen van de financiële balans houden de arbeidsgerechten gewoonlijk rekening met de lasten die voortvloeien uit de vitale behoeften.

In die zin konden als vitale behoeften worden aangemerkt : de schoolmaaltijden en de inschrijvingskosten voor sportactiviteiten en naschoolse activiteiten[1472].

A contrario werden niet als kosten beschouwd die noodzakelijk waren om een leven in waardigheid door te brengen, maar wel als "ondoordachte uitgaven aan weelde" [1473] :

- de kosten verbonden aan een wagen in eigendom[1474], behoudens bijzondere omstandigheden;
- het gebruik van een draagbare telefoon met een maandelijkse kost van 3.000 BEF[1475], of overdreven telefoonrekeningen. [1476]

De Arbeidsrechtbank van Antwerpen heeft er ook aan toegevoegd dat een toekomstige en belangrijke belastingsuitgave nog geen staat van behoeftigheid op het moment van de aanvraag impliceert. [1477]

1.4.2.6. De berekening van de bestaansmiddelen

Welk bedrag is noodzakelijk voor een menswaardig leven ?

1470 T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, RG 58 645.
1471 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 23 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2013004.
1472 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24 439/00.
1473 T.T. Nivelles, 2e ch., 4 septembre 2001, RG 1732/N/2000 et 678/N/2001.
1474 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Houffalise, RG 27 552 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 4 septembre 2001, RG 1732/N/2000 et 678/N/2001.
1475 T.T. Nivelles, 2e ch., 4 septembre 2001, RG 1732/N/2000 et 678/N/2001.
1476 Arbrb. Tongeren, 28 september 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1319/2001.
1477 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Zoersel, AR 329.125.

Dit kan aanleiding geven tot ingewikkelde berekeningen. Zo oordeelde de Arbeidsrechtbank van Antwerpen dat vaste kosten (huur, gas, water, telefoon) voor een bedrag van 30.838 BEF in aanmerking kunnen worden genomen, ook al zijn deze vrij hoog. Conform artikel 13 KB van 30 oktober 1974 kunnen de inkomsten van de zonen worden aangerekend op het inkomen van de ouders. Rekening houdend met de hoge vaste kosten, waarbij dan nog geen rekening wordt gehouden met de kosten van de auto van de zoon, komt de Arbeidsrechtbank toch tot de vaststelling dat het gezin ruim beneden het bedrag komt van het levensminimum gelijk aan het bedrag van het bestaansminimum als gehuwden. Voor deze periode is het dan ook nodig dat de ouders een financiële steun ontvangen gelijk aan het bedrag van het bestaansminimum categorie gehuwden.[1478]

Wij verwijzen de lezer overigens naar de commentaren met betrekking tot de aanrekening van de bestaansmiddelen.

1.4.3. De bijzondere moeilijkheden

Bijstandzoekers ontmoeten dagelijks talrijke problemen op hun levensweg. Zoals voorheen hebben de arbeidsgerechten hier aandacht voor.

Aldus werden door de Arbeidsrechtbanken in overweging genomen :

- de opvang van een landgenote (wees) van 16 jaar, die op haar eentje in België is aangekomen als kandidaat-politiek vluchteling[1479];
- de geboorte van een kind[1480];
- blindheid[1481] ;
- het hoofd moeten bieden aan een ernstige ziekte of aan een bijzonder gebrekkige gezondheid[1482].

Als voorbeeld geven we het vonnis van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen in de volgende zaak. De steunaanvrager kan voorlopig niet verhuizen naar Nederland omdat hij in België een asielaanvraag indiende. Hij kan in Nederland niet opnieuw een asielaanvraag indienen. Zijn echtgenote kan niet naar België komen omdat zij werkt in Nederland. De afstand bedraagt ongeveer 100 km. De verplaatsing met het openbaar vervoer zou dagelijks meer dan drie uur bedragen. Zij dienen dus noodgedwongen twee verschillende huishoudingen te voeren hetgeen extra kosten meebrengt. Eiser heeft voorlopig geen werkvergunning zodat hij niet in staat is zelf op een wettelijke wijze in zijn onderhoud te voorzien. Het maandelijks salaris van zijn echtgenote bedraagt 34.375 BEF, amper 5.000 BEF boven het bedrag van het bestaansminimum. Dit is onvoldoende om de kosten van een tweede huishouding te dragen en de wekelijkse verplaatsingskosten tussen België en Nederland. De betrokkene is gerechtigd op een maandelijkse financiële bijstand van 9.000 BEF.[1483]

1478 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Schoten, AR 323.951.
1479 T.T. Mons, 2e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Mons, RG 4 798/01/M.
1480 T.T. Mons, 2e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Mons, RG 4 798/01/M.
1481 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26 613/00 et 26 614/00.
1482 Cf. hulp bij ziekte : Rubriek 4.2.
1483 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 mei 2001, X / OCMW Scherpenheuvel-Zichem, AR 329.364.

1.4.4. Het bewijs

1.4.4.1. De bewijslast

Krachtens de algemene beginselen betreffende de bewijslast moet de bijstandzoeker aantonen dat hij in een staat van behoeftigheid verkeert[1484]. Bij uitblijven van relevante bewijsgegevens[1485], stavingsstukken in het dossier[1486] of bij opeenvolgende "vage en tegenstrijdige" verklaringen[1487] van de aanvrager, verklaren de Arbeidsrechtbanken het beroep ongegrond[1488], bevelen ze een heropening van de debatten[1489] of leggen ze het OCMW op een sociaal onderzoek te verrichten[1490].

Aangaande de personen in een regularisatieprocedure herinnert het Arbeidshof van Luik[1491] er aan dat "het onderzoek naar de staat van behoeftigheid voor elke bijstandzoeker op dezelfde wijze moet worden gevoerd, of het nu gaat om een Belg, een vreemdeling, een vluchteling, een staatloze of niet. Het volstaat niet een verzoek om maatschappelijke dienstverlening te laten volgen op een aanvraag tot regularisatie opdat die eerste zou gerechtvaardigd zijn".

In een zaak waar het OCMW geen sociaal onderzoek verricht heeft omdat de betrokkene niet over een geldig verblijfsdocument beschikte heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1492] voorlopig toch maatschappelijke dienstverlening toegekend, beperkt tot vier maanden, te rekenen vanaf de zitting in de loop waarvan een begin van bewijs geleverd werd (de betrokkene had zulks effectief gedaan m.b.t. zijn staat van behoeftigheid en zijn bereidheid om te werken).

Zoals voorheen hebben de arbeidsgerechten uit verschillende omstandigheden afgeleid dat er geen sprake kon zijn van een staat van behoeftigheid :

1484 C.T. Bruxelles, 8e ch., 15 février 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 40 270 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 30 juillet 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint_Jean et E.B., RG 8 237/01.

1485 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Herk-de-Stad, AR 2003390 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 30 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.361 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 27 062/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 2 340/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 10 902/01.

1486 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Zaventem, RG 7 353/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 10 896/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 32 962/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Auderghem et E.B., RG 13 698/01 ; T.T. Mons (La Louvière), ch.vac., 29 août 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 862/00/LL.

1487 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Walcourt, RG 59 923 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint_Jean, RG 2 184/01.

1488 T.T. Charleroi (section Haine-Saint-Pierre), 11e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Manage, RG 10 274/HR ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 31 513/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 039 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 30 juillet 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint_Jean et E.B., R.G. 8 237/01 ;T.T. Bruxelles, ch. vac., 27 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 443/01 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Dison, RG 1 339/2001.

1489 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109 307.

1490 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles., RG 19 654/00.

1491 C.T. Liège, 1ère ch., 17 avril 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29 550.

1492 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3 197/01 et 10 325/01.

- verstek op de openingszitting, afwezigheid van de vertegenwoordiger[1493];
- verstek op de zitting tot uitstel van de rechtszaak, er worden geen stukken neergelegd die de stelling van een geleden verlies van 10.000 BF zouden kunnen staven[1494];
- verstek bij drie zittingen[1495];
- stukken die niet zijn opgenomen in het dossier of niet worden meegedeeld op de zitting[1496];
- het gebrek aan bereidwilligheid bij de aanvrager om zijn dossier in gereedheid te brengen en de behandeling ervan te bespoedigen[1497];
- de gerechtigde op bijstand die verschillende maanden laat verstrijken alvorens hij zijn maatschappelijke dienstverlening opeist door de te zijnen gunste opgestelde postassignaties[1498] af te halen of door zich aan te bieden bij het centrum[1499].

A contrario kan de staat van behoeftigheid worden afgeleid uit deze omstandigheden :

- wanneer het OCMW geen sociaal onderzoek heeft verricht aangaande de staat van behoeftigheid van de aanvrager[1500] terwijl de zaak nochtans naar een latere datum werd verdaagd om het in staat te stellen dit te doen[1501], of wanneer op de zitting gegevens en inlichtingen worden overgemaakt die een begin van bewijs vormen[1502];
- wanneer er zeer weinig gegevens met bewijskracht voorhanden zijn, maar het centrum achteraf toch maatschappelijke dienstverlening heeft toegekend, te rekenen vanaf de regularisatie[1503];
- de weigering van steun wegens werk in een nachtwinkel, indien het OCMW deze bewering niet kan staven met concrete gegevens. In het dossier is er evenmin een verklaring te vinden van de medewerker van het OCMW die deze informatie zou hebben verstrekt.[1504]

In het epicentrum van de talrijke verzoeken om maatschappelijke dienstverlening vanwege de personen die een aanvraag tot regularisatie hebben ingediend, hebben de arbeidsgerechten met verschillende feitelijke gegevens rekening gehouden. Deze gegevens werden geacht

---

1493 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 26 615/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG26 123/00 ; T.T. Neufchâteau, 1ère ch., 2 avril 2001, X / CPAS Bouillon, RG 27 792 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Zaventem, RG 7 353/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 313 672.

1494 T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 795.

1495 C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Olne, RG 29 464/00 ; T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 162/70 902.

1496 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG26 612/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 28 720/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 313 672.

1497 T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 258 037 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Koekelberg et E.B., RG 18 128/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 19 470/00 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 29 août 2001, X / CPAS Ixelles., RG 19 930/00.

1498 T.T. Liège, 12e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Geer., RG 314 835.

1499 T.T. Bruxelles, ch. vac., 29 août 2001, X / CPAS Ixelles., RG 19 930/00.

1500 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 789/00 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 349/N/2001 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3 393/01/M ;T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3 160/01/M.

1501 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00.

1502 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1 954/01.

1503 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 984/01.

1504 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.779.

rechtens in voldoende mate het bestaan van een staat van behoeftigheid te bewijzen. Die gegevens kunnen los of samen spelen[1505].

Gegevens m.b.t. de **huisvesting** van de bijstandzoeker :

- verblijf bij particulieren[1506], bij een verwant[1507], bij een landgenoot[1508] of een vriend[1509], bij kennissen[1510], dit samen met het niet voorhanden zijn van eigen bestaansmiddelen;
- onderdak bij een opvangtehuis of een gemeenschapshuis, en het niet voorhanden zijn van eigen bestaansmiddelen[1511];
- onderdak via een V.Z.W. [1512] waarbinnen de betrokkene als vrijwilliger diensten verricht[1513];
- het feit dakloos te zijn en tegelijkertijd met problemen van ondervoeding te kampen[1514];
- het feit dakloos en zonder inkomsten te zijn, onderdak te vinden in een nachtasiel of "her en der, bij vrienden" [1515];
- het feit in uiterst moeilijke levensomstandigheden te wonen : in een overbevolkte en onderkomen ruimte[1516], in een kelder, met afgesloten elektricteitsmeters[1517], in een ongezonde of smerige woonst [1518], in een kamertje met een primitieve kookhoek[1519], in een woonst met slechts twee vertrekken, gedeeld met het gezin van een zuster, schadelijk voor de gezondheid van één van de kinderen[1520], in een woonst die ongezond en gevaarlijk is, en niet voorzien van enige verluchting, zonder verwarming of warm

---

1505 T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 300.

1506 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53 402 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 873 ; T.T. Nivelles (section Wavre),2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1 933/w/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Saint Nicolas et E.B., R.G. 310 175.

1507 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 28 203/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., R.G. 310 127 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1954/w/2000 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2 302/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 avril 2001, X / CPAS Forest et E.B., RG 31 265/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Saint-Nicolas et E.B., RG 311 802.

1508 T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306 611 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00.

1509 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30 015/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 3 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 312 429.

1510 T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 423.

1511 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109 438 et 109 786 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 27 449/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 183/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 3 629/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 28 877/00.

1512 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 081/00 et 7 604/01.

1513 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 29 112/00.

1514 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 589/00.

1515 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 082/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 32 971/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31 101/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 11 498/01.

1516 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30 750/00.

1517 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 30 942/00.

1518 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 6 089/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 10 894/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Liège, R.G. 307 412.

1519 T.T. Liège,10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 162 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 315 519.

1520 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 10 178/01.

water[1521], in een woonst zonder verwarming[1522] gedurende de wintermaanden (op een petroleumkachel na) en zonder aparte bedden voor de kinderen[1523];

- de uitdrijving uit een woonst[1524] en zelfs een dreigende, nakende uitdrijving[1525].

Gegevens m.b.t. **ernstige persoonlijke problemen** :

- het feit volledig verstoken te zijn van enige bestaansmiddelen en tegelijkertijd het hoofd moeten bieden aan een ernstige ziekte[1526] of aan een gebrekkige gezondheid[1527];
- het feit blind te zijn en toch van plan te zijn aangepaste studies aan te vangen[1528].

Gegevens m.b.t. de **onzekere situatie en/of de schuldenlast** van de bijstandzoeker, aanwijzingen voor financiële problemen :

- het feit over geen bestaansmiddelen te beschikken, waaruit voortvloeien : het verplicht bedelen[1529], de onmogelijkheid om een metrokaartje te kopen[1530], de onmogelijkheid voor de aanvrager om "levensreddende geneesmiddelen te nemen" en te kopen[1531], de plaatsing van de dochter van de verzoekster in een kinderdagverblijf, alleen omwille van de absolute stoffelijke armoede van de moeder[1532];
- het bewijs voor leningen aangegaan bij particulieren, die schriftelijk[1533] en precies[1534] verklaard hebben dat ze de bijstandzoeker krediet hebben verstrekt voor de aankoop van voedsel en/of om deze in staat te stellen onderdak te vinden[1535];
- het bewijs van verschillende schulden, eventueel via neerlegging van onbetaalde facturen[1536];

1521 T.T. Bruxelles, ch. vac., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8 734/01.

1522 C.T. Bruxelles, 8e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 40 327.

1523 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31 700/00.

1524 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 308 275 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 121/01.

1525 T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG11 510/01 et 17 453/01.

1526 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG26 412/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 23 651/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 5 793/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 313 026 et 313 250.

1527 C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, RG 29 285/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 7 683/01.

1528 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG26 613/00 et 26 614/00.

1529 T.T.Bruxelles, ch. vac., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B. : 8 734/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 15 233/01.

1530 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24 439/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 10 178/01.

1531 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30 940/00.

1532 T.T. Liège,10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 305 727.

1533 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean., RG 11 713/01. T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 2 446/01.

1534 T.T. Verviers, 1ère ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Thimister et E.B., RG 1 246/2001.

1535 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 102/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Saint Nicolas et E.B., R.G. 310 175 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 671/00 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 269/w/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 4 104/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 11 606/01.

1536 C.T. Liège, 4e ch., 3 juillet 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29 592/00, 29 599/00 et 29 604/00 ; Arbh. Brussel, 7de K., 22 januari 2001, OCMW Brussel / X, AR 40.518 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 29 542/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 28 599/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Ixelles, RG 30 750/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 385/00 ; T.T.

- de kennelijke staat van behoeftigheid, niettegenstaande elk bewijs ontbreekt van schulden, ontstaan na de aanvang van de periode waarover het geding gaat[1537];
- achterstallige huurgelden of schulden in verband met energieverbruik waarvan de rechtbank de omvang raamt [1538];
- een situatie van een zeer grote armoede, af te leiden uit een verzameling van feitelijke gegevens (los of samen te beschouwen): vele achterstallige huurgelden, facturen voor energieverbruik en opname in het ziekenhuis die nog niet zijn afgehandeld, de installatie van een zes ampère-teller, de bedreiging van uitdrijving, bijstand van vrienden met voedsel, de steun van liefdadigheidsinstellingen[1539 1540 1541];
- het gebrek aan (voldoende) bewijs voor "bestaande en actuele" schulden, goedgemaakt door bewijzen waaruit blijkt dat de betrokkene werk zoekt[1542] of door de verantwoordelijkheid over een meisje van 12 jaar[1543];
- de staat van behoeftigheid van de aanvrager, bevestigd door huurschulden en medische kosten, los van andere schulden die een inbeslagneming van de meubelen hebben gerechtvaardigd[1544];
- de dreigende openbare verkoop van de roerende goederen van de betrokkene, niettegenstaande de huurgelden regelmatig betaald zijn[1545].

Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., 31 389/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Ellezelles et E.B., RG 20 434/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 4 103/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean,, RG 4 470/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vacations, 17 juillet 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 5 172/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 4 642/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 26 442/00.

1537 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 26 124/00 et 26 125/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 24 787/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 24 617/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 105/00.

1538 T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 930/N/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 279/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 11 351/01-14 729/01.

1539 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG26 945/00 et 28 894/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 28 454/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24 707/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 102/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B. RG31 379/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Forest et E.B., RG 27 060/00 ; T.T. Bruxelles 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 25 244/00 ;. T.T. Bruxelles 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 31 103/00 ; T.T. Bruxelles 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 29 911/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31 380/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 23 651/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 23 651/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Forest, RG 31 522/00 ; T.T. Bruxelles, ch . vac., 17 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5 165/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 749/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1 777/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 2 976/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 septembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 818/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 14 213/01.

1540 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 323.193.

1541 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Halle, AR 29.734/00.

1542 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 24 845/00 et 26 751/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 27 647/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 913/00.

1543 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 28 606/00.

1544 T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 488/N/2001.

1545 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 5 052/01.

Gegevens m.b.t. de **persoonlijke geschiedenis van de bijstandzoeker** en aangaande zijn **overlevingspraktijken** :

- maatschappelijke dienstverlening genieten sinds de aankomst in België[1546];
- het feit te overleven dankzij hulp van vrienden, verwanten[1547] of landgenoten[1548] en/of de steun van één of meer liefdadigheidsinstellingen[1549] of van een opvangcentrum voor inwijkelingen[1550].

A contrario werd er geoordeeld dat tekenend is voor het ontbreken van een staat van behoeftigheid :

Gegevens m.b.t. de **houding van de aanvrager ten opzichte van zijn situatie :**

- geen werk zoeken en bovendien onvoldoende mededeelzaamheid van informatie[1551] of de passiviteit van de bijstandverzoeker als het op werk zoeken aankomt, niettegenstaande het bestaan van eventuele schulden[1552];
- het gebrek aan persoonlijke inspanningen om zich in België te integreren, in het bijzonder om een passende dienstbetrekking te vinden, en daarenboven geen schulden hebben en geen verklaring (willen) afleggen over de middelen waarover de partner of de ouders beschikken[1553].

1546 T.T. Huy, 24 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53 851 ; T.T. Nivelles (Wavre), 2 février 2001, X / CPAS Court-Saint-Etienne RG 1833/w/00 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109 930 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Ciney et E.B., RG 60 316.

1547 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG29 093/00 ; T.T. Liège,10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 721 ; T.T. Liège,10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 953.

1548 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00.

1549 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 28 252/00 et 28 253/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 101/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Forest et E.B., RG 27 060/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 385/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 avril 2001, X / CPAS Forest et E.B., RG 31 265/00 ; T.T. Liège,10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 721 ; T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 863 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 6 089/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 081/00 et 7 604/01 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 989 et 311 223 ; T.T. Bruxelles, ch.vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 121/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 749/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 4 104/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 9 898/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 11 129/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 11 133/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 10 924/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 773/01 ; T.T.Bruxelles, ch. vac., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B. : 8 734/01 ; T.T. Mons, ch.vac., 24 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 3 183/01.

1550 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109 515.

1551 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 588.

1552 C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29 511/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 33 541/00. T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31 334/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 166/01.

1553 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 30 935/00 et 30 939/00 ; T.T Bruxelles, 5e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 31 523/00.

Gegevens m.b.t. de **schuldenlast** van de bijstandzoeker :

- ontbreken van een bewijs dat "schulden ontstaan zijn sinds de aanvang van de periode waarover het geding gaat en vroegere sommen nog verschuldigd zijn"[1554] [1555] [1556], eventueel maar niet noodzakelijk samen met het gegeven dat de betrokkene zelf onvoldoende inspanningen levert om bezoldigd en aangegeven werk te vinden[1557];
- geen achterstallige huurgelden of huurlasten[1558] [1559] [1560] hebben en/of schulden aangegaan vanuit levensbelang (aangegaan of nog verschuldigd tijdens de periode waarover het geschil gaat) [1561];
- het bewijs van één enkele particuliere schuld[1562], dat het schuldbedrag laag is[1563] niettegenstaande het neerleggen van verschillende bewijzen waaruit blijkt dat de betrokkene werk zoekt[1564], of nog, een slechts geringe achterstal bij de betaling van de huur[1565];
- het neerleggen van een fotokopie die steun vanwege particulieren bewijst maar geen datum draagt en van documenten die niet op de periode slaan waarover het geding handelt[1566].

1554 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26 944/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 98 217/99 ; T.T. Huy, 2é ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et E.B., 53.910. Idem: T.T. Bruxelles : 16 jugements.

1555 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 33.385/00.

1556 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Brussel, AR 32.211/00.

1557 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26 944/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG26 613/00 et 26 614/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Anderlecht ., RG 28 256/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 26 750/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles., RG 20 899/00, 24 775/00, 24 778/00 et 28 185/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 412/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 29 544/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 538/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 29 995/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 31 765/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 31 805/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Forest et E.B., RG 8 150/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3 748/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG3 749/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert et E.B., RG 30 936/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 320/01-321/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 011/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 012/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 10 764/01 et 10 790/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 septembre 2001, X / CPAS Forest, RG 9 972/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8 556/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 13 860/01.

1558 C.T. Bruxelles, 8e ch., 15 février 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 40 270 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31 422/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 6 090/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 10 788/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 10 381/01.

1559 Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Joost-Ten-Noode, AR 17.259/00.

1560 Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.468/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.467/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.466/00.

1561 T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Bruxelles., RG 24 952/00.

1562 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG24 938/00.

1563 T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 839.

1564 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG25 092/00.

1565 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 016/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 31 047/00.

1566 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 14 439/01 et 14 440/01.

Gegevens die **verdoken bestaansmiddelen** of een **gebrek aan medewerking** laten vermoeden :

- de onduidelijke situatie van een persoon[1567], met name zijn identiteit[1568] en zijn financiële situatie, verbonden aan het prostitutiemilieu[1569] of de mogelijke geheime verstandhouding tussen de "verhuurder-werkgever" en de bijstandverzoeker[1570];
- de ongeloofwaardigheid van een staat van behoeftigheid die plotseling zou opgetreden zijn naar aanleiding van een aanvraag tot regularisatie, dit des te meer daar de betrokkenen gedurende talrijke jaren in hun levensonderhoud hebben kunnen voorzien zonder een beroep te doen op de gemeenschap[1571 1572 1573];
- een buitensporige huur voor een alleenstaande persoon (13.000 BEF of 14.000 BEF zonder huurlasten) in het licht van de staat van behoeftigheid die deze aanvoert[1574];
- het feit dat er geen kinderbijslag werd aangevraagd, terwijl het (de) kind(eren) van de aanvrager al langer dan vijf jaar op Belgisch grondgebied verblijft (verblijven) of in België geboren is (zijn) [1575];
- het feit dat er geen onderhoudsgeld werd aangevraagd[1576];
- het feit dat een netwerk voor hulp aan berooide personen niet (frequent) bezocht wordt[1577];
- het gebrek aan bewijs van de middelen waarover men kan beschikken voor het levensonderhoud[1578] en van het examen dat moet worden afgelegd tot behoud van het rijbewijs dat haast verstreken is (onontbeerlijk voor het behoud van de betrekking als chauffeur)[1579];
- de onbevredigende uitleg over de betaling van een vliegtuigticket, noodzakelijk om zich naar Afrika te begeven[1580];

1567 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 26 466/00 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 26 750/00 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57 571/R et 57 720/R ; T.T. Liège, 11e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 315 477.

1568 Arbrb. Hasselt, 11 juli 2001, X / OCMW Leglise, AR 3028.

1569 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Anderlecht, RG25 611/00.

1570 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 500/00 et T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 671/01.

1571 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22 729/00 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG6 784/01 ; T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 623 ; T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 839 ; T.T. Liège, 9e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 403 et 313 075 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Verviers et X / CPAS Dison et E.B., RG : 0853/2001 et 1286/2001.

1572 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 32.940/00.

1573 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 19 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.773.

1574 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Herstal, RG 309 703 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 31 047/00.

1575 T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 29 304/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 538/00.

1576 C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 29 989/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG3 749/01.

1577 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 3 621/01.

1578 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 3 633/01.

1579 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 31 276/00.

1580 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 32 689/00.

- de hardnekkige weigering van de bijstandverzoeker, onder het mom van beroepsgeheim, om aan het OCMW de namen te bezorgen van de vestigingen waar hij illegaal gewerkt heeft[1581];
- het feit geen financiële hulp te zoeken bij het OCMW[1582] [1583] ; geen teken van leven gegeven te hebben gedurende een tiental maanden. [1584]

Gegevens m.b.t. de **huisvesting** van de aanvrager :
- onderdak in een gemeenschapshuis waar de aanvrager kost en inwoon kreeg zonder de kosten hiervoor te moeten betalen[1585];
- het verblijf van de aanvrager in een revalidatiecentrum waar hij wordt verzorgd[1586];
- onderdak bij een oom, een tante[1587], eventueel bij andere personen die dezelfde naam dragen[1588];
- het feit dat er, in ruil voor het verrichten van klusjes, geen huur moet worden betaald (de betrokkene betrekt een woonst die toebehoort aan een familielid)[1589];
- de bijstandverzoeker wordt door zijn broers ten laste genomen en zij bezorgen hem onderdak[1590].

1.4.4.2. De bewijsmiddelen

In overeenstemming met een vaste rechtspraak aanvaarden de arbeidsgerechten verschillende middelen als bewijsmiddel, waaronder met name getuigschriften opgesteld door liefdadigheidsinstellingen[1591].

De OCMW's steunen nog steeds op "uiterlijke tekenen van welstand" om maatschappelijke dienstverlening te weigeren of af te schaffen. Net zoals vroeger ontleden de arbeidsgerechten de relevantie van dergelijke beslissingen en gaan ze achter de schijn op zoek naar de effectieve middelen waarover een rechthebbende beschikt.

Aldus werd geoordeeld dat :
- een koppel niet noodzakelijk over voldoende middelen beschikt om een menswaardig leven te leiden, ook al is één van hen tijdelijk naar de Verenigde Staten teruggekeerd om zijn verblijfsdocumenten geldig te maken (het vliegtuigticket was in de V.S. verworven) [1592];

1581 T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315 520 et 315 521.
1582 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Uccle, RG 16 112/01.
1583 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 april 2001, X / OCMW Esneux, AR 325.370.
1584 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 7 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.453.
1585 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 908/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 007/00.
1586 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 100/00.
1587 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 011/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 012/01.
1588 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 149/00.
1589 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 1 853/01.
1590 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 4 101/01.
1591 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., R.G 19 377/00 et 24 670/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306 582, 307 375 et 308 954 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 181/00.
1592 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16 315.

- het bezit van een voertuig een aanwijzing is voor bestaansmiddelen, aangezien die op dit vlak onontbeerlijk zijn (verwerven, onderhoud, verbruik, betaling van de verzekering en de verkeersbelasting …)[1593];
- het bezit van een GSM en een elektronisch adres, uitgaven die als "weeldeuitgaven" kunnen worden omschreven : zij bewijzen het bestaan van middelen waarmee die uitgaven kunnen worden gedaan[1594].

Vooral vermoedens inzake niet aangegeven nevenactiviteiten of zwartwerk worden streng beoordeeld door de rechtspraak. Dit wijst immers op voldoende inkomsten. Hoewel men voorzichtig moet zijn met allerhande vermoedens kan dit zwartwerk wel worden afgeleid uit diverse elementen:

- het vermoeden kan als bewezen worden beschouwd bij een verklaring van de zoon van de huisbaas dat de aanvrager werkt in een hotel en daar avond- en nachtdienst heeft, de betrokkene bovendien met een BMW rijdt en in het bezit van een GSM is. Hij heeft steeds zijn kosten en huur kunnen betalen[1595];
- wie in het zwart werkt in een Afrikaans café, verklaart onderhouden te worden door een vriend, dure merkkledij draagt; een levensstijl heeft die niet in overeenstemming is met de aangegeven inkomsten; een huishuur van 15.000 BEF per maand betaalt en eigenaar is van een oudere Mercedes toont onvoldoende het onvermogen aan[1596].

1.4.5. De bijstandzoeker is zelf verantwoordelijk voor zijn staat van behoeftigheid

De rechtspraak[1597] lijkt de strekking te bevestigen volgens dewelke de bijstandzoeker die zelf aansprakelijk is voor zijn staat van behoeftigheid niet wordt uitgesloten van het recht op maatschappelijke dienstverlening, voor zover deze staat niet voortvloeit uit een bedrieglijk opzet[1598].

Het Hof van Cassatie[1599] stelt, verwijzend naar artikel 1, lid 1 OCMW-Wet, dat de aanspraak op maatschappelijke dienstverlening bestaat los van vergissingen, onwetendheid, nalatigheid of fout van de aanvrager. Dit artikel houdt echter niet in dat het OCMW steun dient te verlenen aan diegene die zich met bedrieglijk opzet van al zijn bestaansmiddelen ontdoet teneinde aanspraak te kunnen maken op maatschappelijke dienstverlening. Het bestreden arrest van het Arbeidshof van Antwerpen[1600] neemt de mogelijkheid aan dat de aanvrager zich "kunstmatig" in samenwerking met verre familieleden in een toestand van onvermogen heeft geplaatst, maar oordeelt dat bedrieglijk onvermogen geen criterium of voorwaarde is waarop in rechte beroep kan worden gedaan. Door de mogelijkheid uit te sluiten dat bedrog, gepleegd door de aanvrager, bij de beoordeling van de steunaanvraag zou mogen worden betrokken,

---

1593 C.T. Bruxelles, 8e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 38 603 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Ixelles, RG 6 010/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / C.P.A.S Bruxelles, RG 12 540/01.

1594 T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 039/R ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Tournai, RG 71 377 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / C.P.A.S Bruxelles, RG 12 540/01.

1595 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.638.

1596 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 30 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.910.

1597 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 19 901/01.

1598 Cass. 10 janvier 2000, *Chr. D.S.*, 2000, 190.

1599 Cass., 3de K., 10 januari 2000, AR S990044.

1600 Arbh. Antwerpen, 24 november 1998, OCMW Hamont-Achel / X.

geeft het arrest aan het genoemde artikel 1 een draagwijdte die het niet heeft en schendt het aldus die wetsbepaling.

Ook de lagere rechtspraak stelt dat de maatschappelijke dienstverlening bestaat, los van de vergissingen, de onwetendheid, de onkunde, de nalatigheid of de fout van de aanvrager. Het eerste beginsel is dat niemand zonder enig middel van bestaan mag zijn. Wanneer er sprake is van "schuld" van de aanvrager moet het OCMW zich niet beperken tot het verminderen van de financiële steun. Andere vormen van begeleiding zijn meer aangepast. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen fouten in het verleden en fouten in de relatie met het OCMW. Onwil om mee te werken kan wel een invloed hebben op het recht op maatschappelijke dienstverlening.[1601]

Als illustratie citeren we volgende gerechtelijke uitspraken :

In een zaak waarin de aanvrager « zich bij verstek heeft laten veroordelen tot betaling van een grote som onderhoudsgeld, geen verzet heeft aangetekend, de bedoelde bedragen onderhoudsgeld niet betaald heeft en herhaaldelijk verward is geraakt » heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1602] geoordeeld dat "deze verantwoordelijkheid hem niet het recht op maatschappelijke dienstverlening ontneemt". Niettegenstaande dergelijk gedrag werd het OCMW tot betaling van maatschappelijke dienstverlening aan de betrokkene veroordeeld.

Wanneer het OCMW weigert maatschappelijke dienstverlening toe te kennen op grond van een gebrek aan medewerking vanwege een dakloze die, door niet op te dagen op afspraken, een sociaal onderzoek onmogelijk heeft gemaakt, rekent het de aanvrager naar oordeel van de Arbeidsrechtbank van Brussel[1603] een "fout" aan die de weigering van bijstand zogezegd zou rechtvaardigen. De rechtbank beslist dat de traditionele methodes van het sociaal werk niet geschikt zijn jegens daklozen. Er moet op een andere manier een onderzoek worden ingesteld.

Omgekeerd bevestigt de Arbeidsrechtbank van Verviers[1604] de weigeringsbeslissing van het centrum en verklaart zij de vordering ongegrond "gelet op de gevallen van verzuim en de opeenvolgende hiaten begaan door de aanvrager, en dit op een onvergeeflijke manier". De rechtbank merkt dus op dat de aanvrager zijn staat van behoeftigheid aan zijn eigen nalatigheid te danken heeft.

De Arbeidsrechtbank van Namen[1605] heeft kennis genomen van verschillende geschillen waarbij de aanvrager zich vrijwillig een belangrijk deel van zijn werkloosheidsuitkeringen ontzegd heeft, alleen om aan een derdenbeslag vanwege zijn ex-echtgenote te ontsnappen. Het Naamse gerecht heeft geweigerd het gedrag van de aanvrager goed te keuren, verklaarde de eis ongegrond, maar heeft de reeds door het centrum toegekende steun bevestigd. Het steunt hiervoor op het arrest van het Hof van Cassatie dat verklaart dat : "het recht op maatschappelijke dienstverlening niet betekent dat het OCMW steun moet verlenen aan

---

1601 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Genk, AR 3204/99 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.826.

1602 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 30 415/00.

1603 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 32 971/00.

1604 T.T. Verviers, 1ère ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1 337/2001.

1605 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 108 683 et 109 177 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 109 808, 109 857 et 109 899 ; T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Jemeppe sur Sambre, RG 109 806.

diegene die zich ontdoet van al zijn bestaansmiddelen met het bedrieglijk voornemen om aanspraak te kunnen maken op maatschappelijke dienstverlening".[1606]

In dezelfde zin oordeelt de Arbeidsrechtbank te Tongeren dat het OCMW niet tot steunverlening is gehouden, wanneer iemand zichzelf in een positie van onvermogen heeft geplaatst door tegen advies in toch naar België te komen zonder financiële middelen en perspectieven. De vader van betrokkene werd bovendien voldoende ingelicht door het OCMW dat zijn financiële en sociale situatie niet toeliet zijn dochter op te vangen. Hoewel onder voorlopige bewindvoering tekende hij toch een verbintenis tot tenlasteneming. Overigens bleek dat de dochter een visum kreeg op basis van een onderhoudsverklaring van haar oom in Frankrijk. Bij de binnenkomst in België gaf ze dus te kennen alleszins ten laste te zijn van haar familie en geenszins van de Belgische staat. Ze kan de betrokken OCMW's niet voor een voldongen situatie plaatsen om een tussenkomst af te dwingen.[1607]

De arbeidsrechtbanken nemen tevens meer en meer aan dat kleine spaarpotjes een zekere verplichting inhouden voor elke weldenkende burger. Men moet dus niet bij elk tekort op het budget naar het OCMW trekken voor een steunaanvraag. In casu stelt het OCMW terecht, dat weinig waarschijnlijk is dat de aanvrager over geen spaartegoeden beschikt, gezien een maandelijks inkomen van ongeveer 42.000 BEF, terwijl de onkosten miniem waren wegens inwoning bij anderen. Het valt op dat haar familieleden nooit enige controle hebben uitgeoefend op de besteding van haar inkomsten, terwijl ze na het stopzetten van het systeem van sekwester, nimmer een verzoek tot verlengd minderjarigverklaring of gerechtelijke onbekwaamverklaring hebben opgestart. Er zijn dan ook ernstige twijfels omtrent het zogenaamd 'goed beheer' vanwege de familie. Het OCMW roept in deze omstandigheden terecht de exceptie van schuld aan de eigen situatie in, vermits bij het bepalen van een onderhoudsverbintenis ook rekening dient te worden gehouden met de mogelijkheden die de 'onderhoudsgerechtigde' heeft om middelen te verwerven om in zijn onderhoud te voorzien.[1608]

Evenmin vervult volgens de Arbeidsrechtbank te Brussel[1609] een persoon die ertoe gehouden is een belangrijke som aan de R.V.A. terug te storten wegens fraude (terugvordering van 30% van de werkloosheidsuitkeringen die zullen toevallen), de voorwaarden tot toekenning van maatschappelijke dienstverlening.

In een geval waar de betrokkene zijn huur noch verschillende facturen voor energieverbruik kon betalen doordat de toegekende financiële steun was geschorst wegens gebrek aan bewijs van werkwilligheid, heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1610] de weigering om de onbetaalde facturen ten laste te nemen, eveneens bevestigd, aangezien de aanvrager verantwoordelijk was voor zijn eigen situatie.

1.4.6. De vrije keuze van de bijstandzoeker

Dit vraagstuk blijft actueel voor de huisvesting van bejaarden in rustoorden en rust- en verzorgingstehuizen.

1606 Cass. 10 januari 2000, geciteerd.
1607 Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2487/2000 + 2581/2000.
1608 Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Wellen, AR 1380/2000 + 2420/2000.
1609 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 76 352/98.
1610 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 14 802/01.

1.4.7. De meest geschikte steun

Het OCMW verstrekt materiële hulp in de meest passende vorm (artikel 60, § 3 OCMW-Wet). Zo kan het OCMW eenmalige geldelijke steun verlenen voor het dekken van bijzondere dringende uitgaven of voor uitzonderlijke noden. Ook hier is de menselijke waardigheid de norm bij de beoordeling van de uitgave waarvan tussenkomst aan het OCMW wordt gevraagd. Determinerend voor de OCMW- hulp is niet zozeer de aard van de kosten, dan wel de oorzaak en de bestemming van de hulp. De aanschaf van een bepaald goed moet noodzakelijk zijn voor het menswaardig bestaan van de aanvrager. Zo zijn luxegoederen onverenigbaar met het recht op maatschappelijke dienstverlening, tenzij uitzonderlijke omstandigheden het bezit ervan rechtvaardigen.[1611]

1.4.7.1. De beoordeling, geval per geval

Dit onderwerp wordt bestudeerd in het kader van de individualisering van de steun.

1.5. De werkbereidheid

1.5.1. Een facultatieve voorwaarde

De allereerste mogelijkheid om zichzelf een bestaan te verschaffen dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid is de bereidheid tot werken.[1612] Maatschappelijke dienstverlening dient immers te worden verstrekt aan personen die niet in de mogelijkheid zijn een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Iemand die wel die mogelijkheid heeft, bv. door te werken, is bijgevolg niet gerechtigd op deze dienstverlening.[1613]

Volgens de Arbeidsrechtbank van Antwerpen is de voorwaarde van werkbereidheid vervuld wanneer de begunstigde van de hulp voldoende inspanningen heeft verricht om werk te zoeken. Het kan hier geenszins gaan om een resultaatsverbintenis. [1614]

Aangaande maatschappelijke dienstverlening herinnert het Arbeidshof van Luik [1615] er eveneens aan dat de voorwaarde van werkbereidheid moet worden ontleed in het licht van artikel 1 OCMW-wet. In die zin verklaart dit Hof op grond van het arrest van het Hof van Cassatie van 10 januari 2000[1616] dat "het in deze aangelegenheid zeker past de initiatieven

---

1611 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61774.

1612 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.362 + 325.393 + 329.123; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 25 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.946 + 330.947 + 331.207.

1613 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476.

1614 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 19 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.499 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.638 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.940.

1615 C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, RG 29 295/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège, RG 29 488/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B./ X et CPAS Verviers, RG 29 298/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 3 juillet 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29 592/00, 29 599/00 et 29 604/00.

1616 Cass., 10 janvier 2000, Bull., 2000, p.49.

goed te keuren die de bijstandzoeker eventueel heeft genomen met het oog op het vinden van werk, maar bovenal mag niet worden vergeten dat het recht op maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend op grond van artikel 1, eerste alinea van de Wet van 8 juli 1976, onafhankelijk van de vergissingen, onwetendheid, nalatigheid of fout van de betrokkene, uitgezonderd in geval van bedrieglijk oogmerk".

Bovendien benadrukken de Arbeidsrechtbank van Brussel[1617] en van Kortrijk[1618] de vereisten van artikel 60, § 3, tweede alinea OCMW-wet, die het centrum verplichten een uitdrukkelijke beslissing te nemen m.b.t. de band tussen de financiële steun en de voorwaarden van artikel 6 van de Wet tot instelling van het recht op een bestaansminimum.

Andere arbeidsgerechten[1619] [1620] beklemtonen eerder het wezenlijk en onontbeerlijk karakter van de werkbereidheid :

- om discriminatie tussen Belgen en vreemdelingen[1621] te vermijden en om hun kansen op regularisatie te verhogen[1622] moeten de personen die een aanvraag tot regularisatie hebben ingediend werk zoeken in het kader van de omzendbrieven van 6 april 2000 en 6 februari 2001[1623];
- bij een gehuwd koppel dat om maatschappelijke dienstverlening verzoekt moet elk van de partners de werkbereidheid aantonen. In een bepaalde zaak werd echter besloten dat de echtgenote van een persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend, niet werkbereid moet zijn op het ogenblik van het vonnis, aangezien het gezin verschillende kinderen telt waaronder een voortijdig geboren baby van 6 maanden die bijzondere zorg vergt[1624].

1617 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 6 091/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1 159/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 749/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 septembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 818/01.

1618 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 5 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61282.

1619 T.T. Bruxelles, ch.vac., 30 juillet 2001, X / CPAS Laeken., RG 2 890/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 11 348/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 14 017/01.

1620 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 19 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61187.

1621 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53 402 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 908/00 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 007/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 28 868/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 24 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53 851 ; T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53 974.

1622 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30 940/00.

1623 C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B./ X et CPAS Verviers, RG 29 286/00 ; 29 291/00 ; 29 292/00 et 29 296/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 024 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 077/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 183/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53 910 ; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Modave., RG 53 850 ; T.T. Liège, 9e ch., 3 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 429 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Saint-Nicolas et E.B., RG 311 802 ; T.T. Liège, 9e ch., 29 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 241.

1624 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 671/00.

Aangezien de wetgever geen omschrijving geeft van « werkbereidheid », blijven de gerechten verder het begrip verfijnen:

- de werkbereidheid moet *in concreto* worden ontleed, in functie van de effectieve mogelijkheid om werk te vinden[1625] en van het lichamelijke en geestelijke vermogen van de bijstandverzoeker[1626];
- de werkbereidheid vereist een actieve en voortdurende zoektocht naar werk[1627] en een intens aanleren van de taal[1628];
- werkbereidheid houdt in dat een bezoldigde en aangegeven baan wordt gezocht[1629] ;
- aangezien het zoeken naar werk op de algemene arbeidsmarkt geschiedt, wordt niet aan de verplichte werkbereidheid voldaan via een activiteit van socio-professionele inschakeling in het gemeenschapshuis waar de bijstandzoeker woont[1630];
- de werkbereidheid mag zich niet beperken tot het zoeken van werk, uitsluitend binnen de sector waarin de aanvrager voorheen bedrijvig is geweest[1631];
- werkbereidheid houdt ook in dat de betrokkene gedurende minstens enige tijd toch zeker over een minimum aan inkomsten beschikt. Hieruit vloeit voort dat aanvankelijk voorzichtige stappen volstaan om te bewijzen dat aan de voorwaarde is voldaan, maar dat de aanvrager vervolgens, na de "ruggensteun" van de maatschappelijke dienstverlening, belangrijker inspanningen moet bewijzen[1632];
- werkbereidheid wordt ruim geïnterpreteerd, waaronder bijvoorbeeld ook elke taalopleiding valt die integratie in de wereld van de arbeid mogelijk maakt[1633];
- werkbereidheid van een persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend[1634] moet « gelet op zijn ingewikkelde en broze levensomstandigheden" «evenwichtig» worden beoordeeld [1635].

1625 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 414/00.

1626 T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 313 121 et 313 345 ; T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 313 256.

1627 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 082/00 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 500/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 29 304/00 ; T.T. Bruxelles, 5e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 31 523/00 ; T.T. Bruxelles, 5e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 2 169/01.

1628 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 28 868/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 718/00.

1629 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 016/00 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 29 304/00 ; T.T .Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 31 523/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG1 812/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 4 165/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 11 126/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 14 320/01.

1630 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 183/00.

1631 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 944/00.

1632 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 586/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00. T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30 940/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 789/00.

1633 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 14 017/01.

1634 T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Herstal et E.B., RG 312 725.

1635 C.T. Liège, 1ère ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29 577/00.

De Franstalige arbeidsgerechten zetten de lijn van eerdere rechtspraak voort en temperen de vereiste van werkbereidheid door die redelijk te interpreteren[1636] :

- m.b.t. het verzoek om bijstand vanwege een dakloze heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1637] zich afgevraagd hoe de verplichte werkbereidheid "kon worden verwezenlijkt, de bijzonder onzekere levensomstandigheden of zelfs overlevingsomstandigheden van de betrokkene in acht genomen";
- wanneer de gezondheid van een persoon zijn professionele integratie bemoeilijkt, houdt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1638] bij de beoordeling van zijn werkbereidheid rekening met zijn actieve medewerking aan de verdeling van warme maaltijden en de verkoop van tweedehandskledij in het kader van een centrum voor sociale dienstverlening;
- wanneer de betrokkene zich bekommert om een jong kind, houdt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1639] er rekening mee, dat zulks de zoektocht naar een passende dienstbetrekking bemoeilijkt, maar "niet van dien aard is dat een dergelijke zoektocht volstrekt onmogelijk wordt". Bijgevolg heeft de Rechtbank rekening gehouden met de actuele werkbereidheid van de betrokkene en maatschappelijke dienstverlening toegekend, met de verduidelijking dat deze bereidheid tot werken ook in de toekomst zal moeten blijken.

De Nederlandstalige rechtspraak gaat in dezelfde richting. Volgens de Arbeidsrechtbank van Tongeren kan het OCMW alleen maatschappelijke dienstverlening weigeren op grond van artikel 1 OCMW-Wet indien het OCMW de overtuiging heeft dat de hulpaanvrager concreet en realistisch passende arbeid kan verrichten om een menswaardig leven te leiden. Een abstracte en theoretische mogelijkheid volstaat niet. [1640] Deze stelling wordt ook vertolkt in een arrest van de Raad van State van 15 februari 1990.[1641] " Het kan de aanvrager niet worden verweten geen werk te hebben gevonden, wel er geen gezocht te hebben (maar deze opzoekingen mogen zich niet uitsluitend concentreren in tijdsvakken waarin zich de vrees voor een weigering of het verlies van het bestaansminimum deed gevoelen.)"[1642] Gevergd mag worden dat de aanvrager ernstig en veelvuldig solliciteert of nog dat hij wekelijks minstens een ernstige poging doet om aan werk te geraken en dit moet laten blijken door een sollicitatieattest of op een andere wijze.[1643]

Het Arbeidshof te Antwerpen stelt eveneens dat het recht op maatschappelijke dienstverlening pas ontstaat wanneer de betrokkene niet de *mogelijkheden* heeft om een menswaardig bestaan te leiden en in het eigen onderhoud te voorzien. De dienstverlening kan derhalve worden geweigerd wanneer de hulpaanvrager concreet passende arbeid kan verrichten om een menswaardig bestaan te leiden. De voorwaarde van werkbereidheid speelt

---

1636 T.T. Liège, 10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 863.

1637 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG32 971/00.

1638 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 105/00.

1639 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 069/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 7 600/01.

1640 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2316/2000 ; Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 122/2001 ; Arbrb. Tongeren, 14 december 2001, X / OCMW Lanaken, AR 2444/2001.

1641 Arr. R.v. State nr. 34.059, 1990.

1642 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2316/2000 ; Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 122/2001.

1643 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2316/2000.

derhalve bij elke aanvraag een rol, vermits men rekening moet houden met de realistische potentiële inkomsten.[1644]

Onder verwijzing naar het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 28 februari 2000 oordeelde de Arbeidsrechtbank van Tongeren dat het OCMW de toekenning van financiële maatschappelijke hulp kan koppelen aan de voorwaarde dat de persoon bewijst bereid te zijn om te werken, tenzij dat onmogelijk blijkt te zijn om gezondheidsredenen of redenen van billijkheid.[1645]

Verschillende vonnissen betreffen de personen die een aanvraag tot regularisatie hebben ingediend :

- gelet op de houding van de persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1646] dat "er rekening dient gehouden te worden met de bijzondere onzekerheid van zijn situatie, in wezen met de belangrijke administratieve moeilijkheden die de aanvragers ondervinden vóór ze kunnen werken (zware administratieve procedure die werkgevers die geen ervaring hebben met dergelijke situaties liever vermijden)". Bijgevolg heeft hij recht op maatschappelijke dienstverlening;
- wanneer een persoon met een handicap die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend een lage opleidingsgraad heeft, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1647] dat de betrokkene die op bijzondere hinderpalen botst op zijn zoektocht naar werk, recht heeft op maatschappelijke dienstverlening, ten minste voor de periode gedurende dewelke het OCMW hem helpt om gaandeweg zijn problemen te overwinnen;
- wanneer een persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend uit de illegaliteit treedt en om maatschappelijke dienstverlening verzoekt, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1648], die rekening houdt met zijn huidig stadium van socio-professionele inschakeling, dat hij voldoende stappen heeft gezet om zijn werkbereidheid aan te tonen: inschrijving bij de B.G.D.A., verschillende opleidingen, vruchtenpluk. Hij krijgt maatschappelijke dienstverlening;
- wanneer een echtpaar (beiden hebben een aanvraag tot regularisatie ingediend) "in het zwart" heeft gewerkt en maatschappelijke dienstverlening vraagt, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1649] dat elk van de partners binnen de drie maanden na de rechterlijke uitspraak moet bewijzen werkbereid te zijn door een inspanning te leveren om op de algemene arbeidsmarkt in een proces van socio-professionele inschakeling te stappen. Het OCMW wordt veroordeeld tot betaling van maatschappelijke dienstverlening aan de echtgenoten, dit vanaf de datum van aanvraag maar met aftrek van de geldsommen die "in het zwart" verdiend zijn en vervolgens ook gedurende drie maanden vanaf de rechterlijke uitspraak, maar dan zonder aftrek van middelen gewonnen uit het "zwartwerk";
- de persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend maar twee jaar nadien geen enkele stap kan aantonen waaruit blijkt dat hij werk of een opleiding heeft gezocht

---

1644 Arbh. Antwerpen, 4de K., 10 januari 2001, X / OCMW Herentals, AR 2000700.
1645 Arbrb. Tongeren, 6 november 2001, X / OCMW Genk, AR 1785/2001.
1646 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 14 169/01.
1647 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00.
1648 T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 352/01.
1649 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 4 165/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1 159/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 septembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 818/01.

waardoor hij in staat zou zijn in de toekomst regelmatige middelen te verwerven voor zijn levensonderhoud (op de inschrijving bij de B.G.D.A. na) zal daarentegen volgens de Arbeidsrechtbank van Brussel[1650] geen recht hebben op maatschappelijke dienstverlening.

Aan Vlaamse zijde valt op dat er veel rechtspraak is over kandidaat-geregulariseerden. Indien er discussie is over de werkbereidheid bij kandidaat-geregulariseerden, stelt de rechtspraak vaak kort en bondig dat de aanvrager geen pogingen heeft ondernomen om werk te zoeken of te vinden en dat geen steun verschuldigd is.[1651]

Aangaande de houding van de bijstandverzoeker werd aldus geoordeeld :

- een bijstandverzoekster die daadwerkelijk te kennen geeft dat zij wil werken en zich in de Belgische samenleving wil integreren, niettegenstaande een tijdelijk of gedeeltelijk aangetaste gezondheid, heeft recht op maatschappelijke dienstverlening[1652]. Dit is met name het geval voor een persoon die "gedurende vier jaar als huishoudster bij een gezin heeft gewerkt, waar ze werkelijk werd uitgebuit" [1653];
- een bijstandzoeker die in Brussel verblijft en niet aarzelt om buiten de hoofdstad te werken, is kennelijk niet werkschuw : hij voldoet aan de voorwaarde om werkbereid te zijn[1654];
- een werk weigeren staat niet automatisch gelijk aan het verlies van het recht op maatschappelijke dienstverlening. "In elk geval is het aangeven van (andere) verplichtingen of effectieve moeilijkheden geen synoniem voor werkweigering" [1655];
- een persoon die de aangegane verbintenissen, verbonden aan de socio-professionele inschakeling, niet naleeft en een tewerkstelling weigert, voldoet daarentegen niet aan de voorwaarde inzake werkbereidheid; het was rechtvaardig de voor de periode, voorwerp van geschil, toegekende maatschappelijke dienstverlening in te trekken[1656].

De gerechten leggen meer en meer de nadruk op de verplichtingen die inzake professionele inschakeling op de OCMW's wegen nl. :

- op het ogenblik van zijn aanvraag, de aandacht van de bijstandzoeker vestigen op de verplichte werkbereidheid[1657] en hem opleggen zijn zoektocht naar werk te bewijzen;

1650 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 15 695/01.

1651 Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.468/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.467/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Sint-Jans-Molenbeek, AR 28.466/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Brussel, AR 32.211/00 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Elsene, AR 32.409/00.

1652 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 101/00 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 119.

1653 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 28 895/00.

1654 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 30 022/00.

1655 T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 313 121 et 313 345.

1656 T.T. Bruxelles, ch.vac., 30 juillet 2001, X / CPAS Laeken., RG 2 890/01.

1657 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 27 480/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30 015/00. T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 25 244/00 ; T.T. Bruxelles, ch.vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 6656/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 539/00 ; T.T.Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 313 121 et 313 345 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 279/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 8 747/99-17 816/00-4 471/01-4 473/01-10 926/01-12 270/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 13

slaagt het centrum er niet in te bewijzen dat dergelijke informatie duidelijk werd verstrekt, dan kan het geen gebrek aan werkbereidheid aanvoeren om de aanvrager maatschappelijke dienstverlening te ontzeggen[1658];

- de aanvrager bijstaan bij het zoeken naar werk en alle documenten voorleggen waaruit blijkt welke hulp geleverd is of wat eventueel de reden was voor het gebrek aan bijstand[1659]; m.a.w. de aanvrager gidsen op het pad naar tewerkstelling[1660];
- de aanvrager inlichten en bijstaan, door bijvoorbeeld een overeenkomst van sociale integratie te sluiten[1661];
- de betrokkene van de nodige omkadering voorzien: zo het OCMW de bijstandzoeker niet begeleid heeft, kan dit vervolgens niet een gebrek aan werkbereidheid aanvoeren[1662];
- alle nuttige adviezen en inlichtingen verstrekken met het oog op het verzekeren van de begeleiding van de betrokkene, zodat deze uit zichzelf moeilijkheden kan overwinnen, dit overeenkomstig artikel 60, §§ 2 en 4 OCMW-wet[1663]. Derhalve kan volgens de Arbeidsrechtbank van Brussel[1664] volstrekt niet overtuigen, het bericht van ontvangst (standaardvorm) dat als volgt is opgesteld : "het betaamt om alles in het werk te stellen opdat u niet zou afhangen van steun vanwege het OCMW; indien uw situatie het toelaat, dient u een beroep te doen op solidariteit vanuit de familie en u actief in te schrijven in een proces van inschakeling".

1.5.1.1. Het bewijs van de werkbereidheid

Zoals in het verleden werden de arbeidsgerechten geroepen oordelen te vellen over de verschillende bewijsmiddelen waarover de gerechtigden beschikken om te bewijzen dat ze werkwillig zijn :

- getuigschriften waaruit blijkt dat naar werk wordt gezocht[1665];
- de inschrijving bij de B.G.D.A. [1666], For.Em. [1667] of de V.D.A.B. [1668], samen met verschillende stappen gericht op professionele inschakeling;
- een verzoek tot inschrijving bij een instelling als "Promotion de l'emploi de la Ville de Bruxelles"[1669];

776/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 15 233/01.

1658 T.T. Liège, 9e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 311 813 ; T.T. Liège, 9e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 311 813 ; T.T. Liège, 9e ch., 11 octobre 2001, X / CPAS Seraing., RG 316 059 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG11 510/01 et 17 453/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 14 752/01.

1659 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53 402.

1660 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 077/00.

1661 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 6 088/01.

1662 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22 503/00.

1663 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 801/00.

1664 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 2 168/01.

1665 T.T. Bruxelles, 15e ch.,19 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 26 449/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 27 647/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 29 150/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 29 607/00.

1666 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17 361/00 et 29 311/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 août 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 7 120/01.

1667 T.T. Liège,10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 721.

1668 Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Roosdaal, AR 738/01.

- een inschrijving voor een taal- en/of beroepsopleiding, te verrichten binnen de zeven dagen die volgen op de ontvangst van het vonnis[1670];
- een overeenkomst voor training en opleiding met de V.D.A.B.[1671];
- het volgen van verschillende opleidingen :
  - een alfabetiseringsprogramma volgen, zelfs al is de betrokkene daarmee begonnen zonder er het centrum op voorhand van op de hoogte te brengen[1672];
  - het volgen van opleidingen, wat ook het kader is waarbinnen dit gebeurt (in of buiten de B.G.D.A., For.Em. of V.D.A.B.) [1673] en zelfs indien, wegens de moeilijke situatie de betrokkene nog niet geslaagd is[1674] ;
  - de voortzetting van een cursus Nederlands, samen met andere stappen tot professionele inschakeling[1675];
  - deelneming aan basisopleiding "keukenactiviteiten" en het volgen van een cursus Nederlands[1676], het voltijds volgen van een cursus "bouw" [1677];
  - de herinschrijving voor een kwalificerende opleiding niettegenstaande een eerdere gerechtvaardigde onderbreking[1678];
  - wanneer het werk zoeken de vorm aanneemt van "stages" [1679];
- arbeid verrichten in het kader van een PWA-overeenkomst[1680];
- het uitvoeren van verschillende werken van onderhoud in een opvangtehuis waar de betrokkene verblijft om zijn deel in de kosten te vergoeden[1681];
- het indienen van een aanvraag en het verkrijgen van een voorlopige arbeidsvergunning samen met nog andere stappen bij verschillende "tewerkstellingsdiensten" [1682];
- het neerleggen van getuigschriften waaruit de inschrijving blijkt bij agentschappen voor uitzendarbeid[1683] of de uitzendarbeid zelf[1684] ;
- de zeer recente tewerkstelling van de echtgenoot ondanks zijn psychische gezondheidstoestand. [1685]

1669 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G. 24 707/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 10 178/01.

1670 T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Modave., RG 53 850.

1671 Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Roosdaal, AR 738/01.

1672 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Jette, RG 6 503/01.

1673 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 29 112/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 29 911/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 novembre 2001, X / CPAS Forest ., RG 4 812/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 novembre 2001, X / CPAS Anderlecht ., RG 6 654/01.

1674 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 maart 2001, X / OCMW Halle, AR 29.734/00.

1675 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 102/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 5 164/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 761/01.

1676 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 101/00.

1677 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 5 050/01.

1678 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 081/00 et 7 604/01.

1679 T.T. Bruxelles, 4 avril 2001, X / CPAS Ellezelles et E.B., RG 20 434/00.

1680 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG29 080/00.

1681 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 3 629/01.

1682 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Koekelberg et E.B., RG 3 477/00.

1683 T.T. Liège,10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 721 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53 910.

1684 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17 361/00 et 29 311/00.

1685 Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 33.532/00.

Het feit dat uit vroegere verslagen is gebleken dat de sociale dienst vragen had over de werkbereidheid van iemand volstaat echter niet als bewijs. Betrokkene werkte wel maar diende regelmatig beroep te doen op aanvullende steun.[1686]

De rechtspraak hecht voor vreemdelingen veel belang aan het volgen van een cursus Nederlands omdat dit de kansen op tewerkstelling vergroot. [1687] Eén van de essentiële elementen om aan de voorwaarde van werkbereidheid te kunnen voldoen, is een elementaire kennis van de voertaal. Van een persoon die zich in een ander land wenst te vestigen mag worden geëist dat hij een minimum inspanning levert om zich te integreren o.a. door het volgen van taallessen.[1688]

Nochtans was in de volgende situatie de werkbereidheid alleszins aanwezig op het ogenblik van de aanvraag: de man vond werk in de fruitpluk. Dergelijk werk betreft in essentie seizoensarbeid. Het is voor de betrokkene alleszins niet gemakkelijk werk te vinden daar hij nederlandsonkundig is en pas recent in Vlaanderen aankwam. De mededeling dat hij nog niet de mogelijkheid had om Nederlandse taallessen te volgen, wegens te kort verblijf in het land en de overboeking van de taallessen komt dan ook plausibel voor. Het feit dat zijn echtgenote onderwijs volgde op het ogenblik van de aanvraag stelt haar vrij werk te zoeken daar haar studie haar kansen op de arbeidsmarkt verhoogt.[1689]

Voor de Arbeidsrechtbanken leverden de volgende gegevens onvoldoende bewijs op om gewag te kunnen maken van werkbereidheid :

- de loutere inschrijving van de betrokkene bij de B.G.D.A., For.Em. of de V.D.A.B. [1690];
- het feit bij de B.G.D.A. ingeschreven te zijn, maar slechts een handvol getuigschriften te kunnen verschaffen waaruit blijkt dat naar werk wordt gezocht[1691];
- het feit niet bij de B.G.D.A. ingeschreven te zijn en slechts één brief te kunnen overhandigen waarin de sollicitatie wordt afgewezen[1692];
- het niet voorhanden zijn van enig bewijs van de zoektocht naar werk, niet goedgemaakt door het volgen van een taalcursus tijdens de avonduren[1693];
- het feit zich naar het "plaatselijke huis voor werk en opleiding" te begeven en slechts één bewijs te kunnen overhandigen van de zoektocht naar werk[1694];
- geen enkele inspanning leveren om werk te vinden en zich acht dagen vóór het verschijnen voor de Rechtbank bij het PWA aanbieden[1695];

1686 Arbrb. Leuven, 2de K., 5 december 2001, X / OCMW Rotselaar, AR 2116/01.

1687 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.021 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 26 april 2001, X / OCMW Grimbergen, AR 18.013/00 +18.014/00.

1688 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 3 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.222 + 325.845.

1689 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.362 + 325.393 + 329.123.

1690 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G. 30 016/00 ;T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 024 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 31 276/00 ; T.T. Bruxelles,15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1 952/01 ; T.T. Bruxelles, ch.vac., 13 août 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 7 125/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 941/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 15 695/01.

1691 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 183/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 941/00.

1692 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G. 29 149/00.

1693 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 août 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 7 444/01.

1694 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 007/00.

1695 T.T. Huy, 2e ch., 20 avril 2001, X / CPAS Huy, RG 54 339.

- het leveren van verdachte bewijzen van werkbereidheid (daterend van de vooravond van de zitting)[1696];
- het feit een langdurige opleiding «bosbouw » te hebben gevolgd en pas drie jaar nadien naar een betrekking te dingen[1697];
- het volgen van een cursus Nederlands (vijftien uren per week), zonder werk te zoeken[1698];
- de met het oog op het vinden van werk aangevoerde inspanningen door een persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend, 40 jaar oud is, sinds 17 jaar in België verblijft, het Frans machtig is, over twee licentiaatsdiploma's van Belgische universiteiten beschikt en vertrouwd is met talen en boekhouden : inschrijving bij For.Em. en bij een agentschap van uitzendarbeid, briefwisseling met de B.G.D.A. [1699];
- het verlies van het rijbewijs, het niet beschikken over een identiteitskaart of over een bewijs van goed gedrag en goede zeden[1700].

Meestal wordt er niet één enkel feit aangedragen, maar wordt er een situatie geschetst, waaruit het gebrek aan werkbereidheid moet blijken. Zo wordt de werkbereidheid niet bewezen geacht in volgende situaties:

- het OCMW blijkt alles gedaan te hebben om de aanvrager de nodige steun te verlenen o.a. door begeleiding naar tewerkstelling, maar hij heeft nooit enige inspanning gedaan om zijn situatie te verbeteren. Hij vertoont geen bereidheid om los te geraken van de sociale zekerheid. Zo heeft hij nagelaten om sollicitatiebewijzen te tonen. Hij werd bovendien verschillende malen verwezen naar het team voor begeleiding naar tewerkstelling en/of opleiding, maar hield zich niet aan de afspraken en was evenmin gemotiveerd[1701];
- de werkloze is ongetwijfeld verantwoordelijk voor zijn ontslag om dringende redenen wegens herhaalde onwettige afwezigheden en ziekteverzuim. De dringende redenen worden ook niet betwist. Anderzijds blijkt dat hij tot op heden niet is ingeschreven voor een taalcursus Nederlands, welke zijn kansen tot tewerkstelling in het Nederlandstalig taalgebied ongetwijfeld zou vergroten. Hij bekwam desondanks via tussenkomst van het OCMW een tewerkstelling bij een firma, waaraan hij door eigen nalatigheden een einde stelde[1702];
- een eiser heeft door eigen schuld en onwil een door het OCMW verschafte kans op regelmatige arbeid laten teloorgaan. Bovendien vertoonde hij herhaald agressief gedrag ten opzichte van de maatschappelijk werker en andere instanties. Dit maakt het verlenen van maatschappelijke dienstverlening moeilijk. Het feit dat betrokkene weigert Nederlands te praten, alhoewel hij die taal voldoende machtig is, stelt een bijkomend probleem[1703];
- iemand levert onvoldoende inspanningen i.v.m. het volgen van Nederlandse lessen, wat zijn kansen op de arbeidsmarkt aanzienlijk beperkt. Een uitnodiging voor een jobdag kan bezwaarlijk als een uiting van werkbereidheid worden aanzien. Effectieve sollicitatiebewijzen worden niet voorgelegd, tenzij slechts één inschrijving in een

---

1696 T.T. Bruxelles, 5e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 2 169/01.
1697 T.T. Bruxelles, 5e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Forest et E.B., RG 5 441/01.
1698 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 5 050/01.
1699 T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 954.
1700 T.T. Bruxelles, 5e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 8563/01.
1701 Arbrb. Tongeren, 6 november 2001, X / OCMW Genk, AR 1785/2001.
1702 Arbrb. Tongeren, 14 december 2001, X / OCMW Lanaken, AR 2444/2001.
1703 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 12 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.495.

interim-bureau. Contacten met twee andere interim-bureaus worden slechts aangetoond door visitekaartjes. De rechtbank beoordeelt de inspanningen dan ook als zeer beperkt en onvoldoende om daaruit de bereidheid tot werken te kunnen afleiden[1704];

- het OCMW deed meerdere pogingen om de aanvrager via het woon-werk project tewerk te stellen in de vorm van vrijwilligerswerk, teneinde zijn werkbereidheid te onderzoeken. Al de pogingen waren negatief[1705];
- eiser kwam niet opdagen voor een selectiegesprek en liet tot drie keer toe verstek bij de start van een opleiding. Hij kan evenmin ernstige sollicitatiebewijzen voorbrengen[1706];
- het is wel juist dat eiser de moeite nam om zich in te schrijven in een aantal interim-bureaus, dat hij enkele dagen werkte en dat hij zich aanbood bij een beperkt aantal werkgevers. Maar het sociaal verslag bewijst dat eiser niet gemotiveerd was om te werken, zoals blijkt uit een proef bij een firma, uit het feit dat hij geen gevolg geeft aan een boodschap van een interim-bureau per GSM. Zelf neemt hij nooit contact op met interim-bureaus niettegenstaande de beschikbaarheid over een wagen en over een GSM.[1707]

Wanneer een betrokkene niet (of onvoldoende) aantoont dat hij werk zoekt, kent een minderheid binnen de rechtspraak niettemin de gevraagde maatschappelijke dienstverlening toe, in het algemeen voor drie of zes maanden[1708], en/of beveelt zij een heropening van de debatten, opdat hij zijn werkbereidheid zou kunnen aantonen[1709].

Wat de bewijslast inzake de werkbereidheid betreft, ontwikkelen de Arbeidsrechtbanken van Brussel[1710] en Tongeren[1711] de volgende gedachtengang. Op grond van het arrest van de Raad van State[1712] dat bepaalt dat het centrum eerst een sociaal onderzoek moet voeren vóór het een weigeringsbeslissing neemt omwille van het feit dat er geen werkbereidheid is, menen de rechtbanken dat het centrum eerst moet bewijzen dat de betrokkene de concrete mogelijkheid heeft om een geschikte dienstbetrekking te vinden waardoor hij in zijn behoeften kan voorzien. Bijgevolg "rust de bewijslast inzake het al dan niet werkwillig zijn bij het OCMW".

1.5.1.2. De overeenkomst van sociale integratie

Krachtens artikel 60, § 3 OCMW.-wet heeft het centrum de mogelijkheid om een overeenkomst van sociale integratie te onderhandelen en te ondertekenen, een middel van belangrijke overtuigingskracht om de werkbereidheid vast te stellen.

Naar aanleiding van de tenuitvoerlegging van de overeenkomst van sociale integratie rijzen er nog steeds geschillen, zoals in een volgende beslissing: wanneer een bijstandverzoeker

---

1704 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 4 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.994.
1705 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 6 maart 2001, X / OCMW Temse, AR 58.852.
1706 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.645.
1707 Arbrb. Veurne, 2de K., 21 juni 2001, X / OCMW Loreninge, AR 24875.
1708 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 26 449/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 31 264/00.
1709 T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53 974 ; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53 910 ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 318 526.
1710 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 14 017/01.
1711 Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 122/2001 ; Arbrb. Tongeren, 14 december 2001, X / OCMW Lanaken, AR 2444/2001.
1712 R.v.St., 15 februari 1990, nr. 34 059.

weigert om een overeenkomst van sociale integratie (tewerkstelling voor vijftien uur per week) te ondertekenen, omwille van het feit dat hij al vijftien uur per week een cursus Engels volgt, en overigens slechts één enkel bewijs overmaakt waaruit blijkt dat hij werk zoekt, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1713] dat de betrokkene de voorwaarde van werkbereidheid niet vervult, en derhalve geen recht heeft op maatschappelijke dienstverlening. De vordering wordt ongegrond verklaard.

1.5.2. Vrijgesteld van bewijs

1.5.2.1. Gezondheidsredenen

De arbeidsgerechten velden soms oordelen waardoor rechthebbenden -soms kortstondig[1714]- worden vrijgesteld van normale werkbereidheid zo zij getuigschriften overhandigen waaruit verschillende ziekten[1715] blijken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een gebrekkige gezondheid van een 35-jarige persoon die niet over persoonlijke inkomsten beschikt, "gelet op de omstandigheden gedwongen is om bij zijn ouders te wonen" en "om diens onzekere situatie van aanwezigheid op het Belgisch grondgebied" [1716]. Dit is ook het geval bij beperkte mogelijkheden tot het verrichten van arbeid.

De aanvrager moet daarvan wel het bewijs leveren. Een appellante voert pas in haar verzoekschrift aan dat zij wegens gezondheidsredenen onmogelijk kan werken. Zij staaft dit met drie medische attesten. Het advies van het OM stelt dat uit deze attesten blijkt dat eiseres beperkt is in haar mogelijkheden maar niet in welke mate dit het geval is. Het OCMW heeft niet de kans gehad om aan geneesheer advies te vragen nopens de gezondheidstoestand. Geen van beide partijen vordert de aanstelling van een geneesheer- deskundige met de opdracht advies te geven over de medische situatie en de gevolgen inzake tewerkstelling. Nochtans is deze informatie noodzakelijk om het geschil te beslechten. Alvorens over te gaan tot deze onderzoeksmaatregel moeten evenwel de debatten worden heropend teneinde partijen toe te laten hierover standpunt in te nemen.[1717]

1.5.2.2. Billijkheidsredenen

Zulke redenen moeten natuurlijk tijdig worden ingeroepen en voldoende worden gestoffeerd. Zo heeft het OCMW terecht beslist om steun te weigeren nu eiseres haar werkbereidheid niet aantoont en geen specifieke informatie verstrekt over de toestand van haar jongste dochter. De problematiek van de opvang van de kinderen en de mentale achterstand van het jongste kind was te vaag geformuleerd. Pas later werd een medisch attest ingediend waaruit blijkt dat verhoogd toezicht van de moeder noodzakelijk is. Het is ook pas naar aanleiding van een

---

1713 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 25 126/00.

1714 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 24 787/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 29 093/00.

1715 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 25 105/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 28 187/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 27 058/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31 101/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3 467/01.

1716 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean. et E.B., RG 1 854/01.

1717 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 19 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61187.

nieuwe schriftelijke aanvraag tot financiële steun dat haar raadsman verklaarde de rechten op onderhoudsgeld voor de kinderen te zullen uitputten. Na kennisname van deze gegevens werd beslist om opnieuw steun toe te kennen.[1718]

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft eveneens als billijkheidsreden erkend: de ernstige geestelijke moeilijkheden van de echtgenote van de aanvrager ingevolge de oorlog in voormalig Joegoslavië, waardoor het vereist was dat deze laatste thuis aanwezig bleef om zich over de kinderen te ontfermen[1719].

1.6. Eerst het recht op sociale voorzieningen en op onderhoudsgeld aanspreken

1.6.1. Eerst het recht op onderhoudsgeld aanspreken

Wat maatschappelijke dienstverlening betreft, worden er door de rechters nog altijd uiteenlopende antwoorden gegeven op de vraag of de solidariteit van de familie (in de ruime zin van het woord) voorgaat op de solidariteit van de gemeenschap :

- voor de Arbeidsrechtbanken van Charleroi[1720] en Brussel[1721], verkeert de bijstandverzoeker die er slechts in geslaagd is om te overleven dankzij de solidariteit van zijn familie (de vrijgevigheid van een oom, een zuster en een zwager) in een staat van behoeftigheid; derhalve wordt het OCMW veroordeeld tot betaling van maatschappelijke dienstverlening (bedrag bestaansminimum voor samenwonenden);
- de Arbeidsrechtbank van Nijvel[1722] lijkt een andere mening toegedaan en brengt de solidariteit binnen familieverband onder bij andere vormen van solidariteit, beoefend door verenigingen : die solidariteit stelt de betrokkene in de mogelijkheid een menswaardig bestaan te leiden (mogelijkheid die onderzocht dient te worden door de rechtbank).

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1723] lijkt een positie in te nemen, tussen die twee strekkingen in: “er dient zeker een evenwicht gezocht te worden tussen de solidariteit vanwege de gemeenschap en de individuele verantwoordelijkheid, maar het is ondenkbaar dat de OCMW’s hun wettelijke opdracht zouden afwentelen op de liefdadigheidsinstellingen, de familiesolidariteit of solidariteit vanwege landgenoten. Het moet trouwens worden toegegeven dat het feit om bij machte te zijn bij personen (broer en neven) aangegane schulden terug te betalen – personen die zelf ook behoeftig zijn - ook bijdraagt tot de menselijke waardigheid.

De Arbeidsrechtbank van Tongeren heeft eveneens uitspraak gedaan over de band tussen de verplichting van de aanvrager om zijn rechten op onderhoudsgeld uit te putten en de familiale

---

1718 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 4 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.146.
1719 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean., RG 4 470/01.
1720 T.T. Charleroi, 5e ch., 20 février 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 372/R.
1721 T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 août 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 7 120/01.
1722 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2 144/w/2000.
1723 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 271/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG33 207/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 8 747/99-17 816/00-4 471/01-4 473/01-10 926/01-12 270/01.

solidariteit. In die zaak betrof het een gezin dat van 1993 tot november 1999 heeft samengewoond met de ouderlijke familie. Op dat ogenblik stelde een beperkte kleine huisvesting geen probleem. Nochtans had het gezin op dat ogenblik de financiële mogelijkheden tot een aparte huisvesting. In Turkije is de familiale solidariteit en samenwoonst overigens een vast gegeven. Precies op het ogenblik dat het gezin, ingevolge het verlies van de job van de vader en zijn navolgende detinering, over geen enkele bron van inkomsten beschikt, wordt de familiale solidariteit in twijfel getrokken, en wordt de enge woonruimte ingeroepen. Later wordt deze dan weer gedeeld met dezelfde schoonouders.[1724]

Er dient een onderscheid te worden gemaakt naargelang van het feit of de bijstandzoeker al dan niet samenwoont met zijn familie.

Wanneer de betrokkene samenwoont met zijn familie (naaste of verre verwanten), maken de arbeidsgerechten[1725] de financiële balans op van de hele familie en zal het verzoek om maatschappelijke dienstverlening worden verworpen indien de ganse familie over voldoende inkomsten beschikt (de bestaansmiddelen worden geacht te voldoen wanneer ze hoger liggen dan de bedragen bestaansminimum).

Wanneer de betrokkene niet samenwoont met de familie, is de toevlucht tot onderhoudsplichtigen overeenkomstig artikel 60, § 3, tweede alinea OCMW-wet, dat zelf verwijst naar artikel 6 van de Bestaansminimumwet, facultatief.[1726]

De rechtspraak heeft een aantal bakens uitgezet om de wenselijkheid van een beroep op onderhoudsplichtigen te beoordelen. Deze herkenningspunten gaan terug op de toepassing, zonder meer, van artikel 6 van de Bestaansminimumwet, of op de rechtspraak van de Arbeidsrechtbanken betreffende het bestaansminimum (analoge toepassing voor de maatschappelijke dienstverlening) [1727].

Hoe moet er worden gehandeld ?

- zo er onderhoudsplichtigen zijn moet het OCMW eerst vaststellen dat het gepast is de aanvrager naar hen te verwijzen. Het mag niet onmiddellijk weigeren maatschappelijke dienstverlening toe te kennen[1728];
- vóór het OCMW beslist om de aanvrager door te sturen naar de onderhoudsplichtigen moet het overgaan tot een "grondig en volledig" sociaal onderzoek naar de financiële situatie van die schuldenaars[1729] en naar de effectieve mogelijkheid om te voldoen aan de vraag om onderhoudsgeld[1730];

1724 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2316/2000.

1725 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Schaebeek, RG 29 487/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Uccle, RG 30 848/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 5 440/01 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Mons, RG 2 256/00/M.

1726 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 321/713 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 321.213.

1727 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG. : 2 122/W/2000.

1728 T.T. Arlon, 1ère ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29 368.

1729 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG. 2 122/W/2000 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2 144/w/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Herstal, RG 307 621; T.T. Bruxelles, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29 189/00.

1730 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 11 september 2001, X / OCMW Aalst, AR 45.206 +45.290.

- de maatschappelijk assistente gaat na of er effectief een onderhoudsplicht is en of deze onderhoudsplicht al dan niet de familiale banden in het gedrang brengt. In casu heeft het OCMW de onderhoudsplicht niet onderzocht. Eiseres is 70 jaar, spreekt alleen Arabisch en is niet in staat om voor haar rechten op te komen. De verstandhouding met haar schoondochter is niet goed. Het is aan het OCMW om eventueel de onderhoudsplichtigen aan te spreken[1731].

M.b.t. de bedoelde **onderhoudsplichtigen** :

- wanneer de neef van een begunstigde uit eigen beweging verschillende financiële verbintenissen op zich heeft genomen om zijn tante uit de nood te helpen mag het centrum deze natuurlijke onderhoudsplicht niet als excuus aanwenden om maatschappelijke dienstverlening te weigeren. Dit initiatief "wordt voor de toekomst niet omgezet in een verplichting van burgerlijk recht die door een derde zoals het OCMW zou kunnen worden tegengeworpen"[1732];
- een vordering tot betaling van onderhoudsgeld tegen de zuster van de bijstandzoeker kan niet worden overwogen aangezien alleen de echtgenoot en de voor- en nazaten in de eerste graad onderhoudsplichtigen zijn overeenkomstig artikel 60, § 3 OCMW-wet, dat zelf verwijst naar artikel 6 van de Bestaansminimumwet[1733].

M.b.t. de **opportuniteitscontrole**:

- het centrum spreekt zich zelf tegen als het een bijstandzoeker naar een onderhoudsplichtige verwijst "van wie het OCMW zelf verklaart dat deze niet in staat is om zelfs maar in zijn onderhoud te voorzien … !" [1734];
- ook al bieden de ouders nog kost en inwoon aan, dit is niet adequaat aangezien er sprake is van ernstige psychologische moeilijkheden[1735];
- bij zware spanningen binnen de familie kan het OCMW desnoods gebruik maken van zijn eigen vorderingsmogelijkheid om in naam en ten voordele van de betrokkene tegen de onderhoudsplichtige op te treden[1736].

Bij **echtscheiding** :

- in het kader van een echtscheiding met onderlinge toestemming en het opstellen van overeenkomsten vóór de echtscheiding, "past het te overwegen alleen naar de onderhoudsplichtige te verwijzen wanneer dit realistisch is; men kan dus niet stelselmatig verwijzen; geval per geval dient onderzocht te worden, in functie van de bijdragemogelijkheden van de onderhoudsplichtige"[1737];
- volgens de Arbeidsrechtbank van Kortrijk moet eiseres die geen onderhoudsuitkering van haar (gewezen) echtgenoot wou vragen om een echtscheiding met onderlinge toestemming mogelijk te maken instaan voor de gevolgen van die keuze en kan ze geen beroep doen op het OCMW voor de inkomsten die ze vrijwillig derft[1738];

1731 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 321.213.
1732 T.T. Dinant, 7e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Hastière, RG 60 636.
1733 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14 931/01.
1734 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2 144/w/2000.
1735 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,12 janvier 2001, X / CPAS Chastre, RG 1950/W/2000 ; T.T. Huy, 2e ch., 24 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53 851.
1736 T.T. Liège,10e ch., 25 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 309 721.
1737 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 311 121.
1738 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 14 maart 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 59798.

- in het kader van een scheiding tussen echtgenoten, hetgeen heeft geleid tot voorlopige maatregelen door de Vrederechter, zonder verplichting voor de echtgenoot van de bijstandverzoekster om onderhoudsgeld te betalen, is het gerechtvaardigd de maatschappelijke dienstverlening van de betrokkene te verlagen, maar niet om deze volledig te ontzeggen. De staat van behoeftigheid van de betrokkene is onbetwistbaar, "elke vorm van maatschappelijke dienstverlening weigeren lijkt buiten verhouding in het licht van de aangevoerde redenen, in het bijzonder in het licht van de toekenningsmogelijkheid van een onderhoudsgeld vanwege de echtgenoot"[1739].

Tenslotte heeft de Arbeidsrechtbank van Turnhout geen lakse houding van een aanvraagster betreffende de invordering van geldsommen getolereerd. Het OCMW stelt zich terecht de vraag of eiseres het onderhoudsgeld van haar echtgenoot toch niet geheel of gedeeltelijk ontvangt. Verdoken afspraken tussen echtgenoten omtrent de betaling van het onderhoudsgeld zijn mogelijk. Het verweer dat de echtgenoot zelfs zijn bijdragen sociaal statuut niet meer kan betalen houdt geen steek. Artikel 1412, 1° Ger. W. bepaalt immers dat de beperkingen en uitsluitingen i.v.m. beslagprocedures niet van toepassing zijn bij onderhoudsverplichtingen. De bemerking als zou de betrokkene niet over de nodige middelen beschikken om de beslagprocedure op te starten werd ook afgewezen. Zij bewijst immers niet dat zij pogingen heeft ondernomen om te kunnen genieten van kosteloze rechtspleging of/en rechtsbijstand. Wegens het niet uitputten van rechten is geen steun verschuldigd.[1740]

1.6.2. Eerst de rechten op andere sociale voorzieningen aanspreken

Op grond van artikel 60, § 3 OCMW-wet, dat zelf verwijst naar artikel 6 van de Bestaansminimumwet, bevestigt de rechtspraak eenstemmig dat de aanvrager eerst zijn rechten op andere sociale voorzieningen moet aanspreken, vóór hij maatschappelijke dienstverlening kan genieten.

Bijgevolg heeft de persoon die zijn rechten verwaarloost door na te laten de nodige maatregelen tot verkrijging of behoud ervan te nemen, geen recht op maatschappelijke dienstverlening[1741].

Een voorbeeld : de werkloze van wie de werkloosheidsuitkeringen volledig in beslag worden genomen wegens verzuim van betaling van achterstallig onderhoudsgeld en die, ondanks de verwittigingen van de maatschappelijk werker van het centrum niet is gaan stempelen, schiet tekort in het te gelde maken van zijn recht op werkloosheidsuitkeringen en vervult derhalve niet de voorwaarden om maatschappelijke dienstverlening te ontvangen. Bijgevolg heeft het OCMW terecht de betaalde maatschappelijke dienstverlening afgeschaft, ook al heeft de betrokkene nadien zijn situatie geregulariseerd[1742].

1739 T.T. Bruxelles, ch.vac., 13 août 2001, X / CPAS Uccle, RG 6 655/01.
1740 Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 november 2001, X / OCMW Ravels, AR 24.835.
1741 T.T. Verviers, 1ère ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Verviers, RG 1 751/2000.
1742 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Mons / X, RG 14 965.

2. FINANCIËLE STEUNVERLENING

2.1. Steun met referentie aan het bestaansminimum

2.1.1. Steun gelijkwaardig aan het bestaansminimum

Zoals voorheen kennen talrijke arbeidsgerechten de rechthebbenden een maatschappelijke dienstverlening toe die gelijkwaardig is aan het bestaansminimum (uit naam van de menselijke waardigheid). [1743]

Het bestaansminimum blijft dus een "klassieke" referentie om de bedragen maatschappelijke dienstverlening te bepalen, tenzij bijzondere omstandigheden een afwijking rechtvaardigen[1744] [1745].

Zo hebben de arbeidsgerechten steun toegekend in overeenstemming met de verschillende barema's (bestaansminimum) die op dit vlak gekend zijn :

- maatschappelijke dienstverlening gelijkwaardig aan het barema voor een huishouden[1746];
- maatschappelijke dienstverlening gelijkwaardig aan het barema voor samenwonenden[1747];

1743 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 20 juni 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 60638-60798.

1744 C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B./ X et CPAS Verviers, RG 29 286/00 ; 29 291/00 ; 29 292/00 et 29 296/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B./ X et CPASBassenge, RG 29 225/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B./ X et CPASVerviers, RG 29 295/00 ; RG 29 285/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B./ X et CPAS Liège, RG 29 488/00 ; C.T. Liège, 4e ch., 15 juin 2001, E.B./ X et CPAS Verviers, RG 29 298/00 ; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, E.B. / X et CPAS Verviers, RG 29 354/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 20 février 2001, X / CPAS Visé, RG 310 004 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Bossu, RG 89 389 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Bossu, RG 1 410/00/M ; T.T. Mons (section Mons), ch.vac., 26 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2 251/00/M ; T.T. Mons (section La Louvière), ch.vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 1351/00/LL ; T.T. Mons (section La Louvière), ch.vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 956/00/LL ; T.T. Nivelles, 2e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Rebecq, RG 1 273/2000 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1 811/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Tournai, RG 3 631/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Tournai, RG 31 682/00.

1745 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 25 april 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 60001 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 25 april 2001, X / OCMW Kuurne, AR 60002 ; Arbrb. Gent, 10de K., 5 oktober 2001, X / OCMW Gent, AR 149.143/00.

1746 C.T. Liège, 13ère ch., 26 juin 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 6 755/2000 ; T.T. Arlon, 1ère ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29 329 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22 503/00 ; T.T. Huy, 24 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53 851 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 26 janvier 2001, X / CPAS Grez-Doiceau, RG 2 123/w/2000 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G. 24 707/00T.T. Liège, 9e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Saint Nicolas et E.B., R.G. 310 175 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Trooz et E.B., RG 312 722 ; T.T. Liège, 9e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Saint-Nicolas et E.B., RG 312 819 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 920/00/LL ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 921/00/LL ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Ciney et E.B., RG 60 316 ; Idem : T.T. Bruxelles : 27 jugements.

1747 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 24 949/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307 081 ;T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Bxl et E.B., RG 24 868/00 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 946/R ;

- maatschappelijke dienstverlening gelijkwaardig aan het barema voor een alleenstaande[1748];
- maatschappelijke dienstverlening gelijkwaardig aan het barema voor een alleenstaande met (een) minderjarig(e) kind(eren) ten laste[1749].

Volgens het Arbeidshof van Luik[1750] dat zich diende uit te spreken over de aard en het bedrag van de aan een huishouden verschuldigde steun, "vormt de maatschappelijke dienstverlening, gelijkwaardig aan het bestaansminimum, het strikte minimum waaronder een persoon niet fatsoenlijk kan leven. In werkelijkheid is de steun in functie van het aantal leden dat het huishouden telt en de uitgaven die het moet dragen vaak volstrekt onvoldoende om een beter levenspeil te halen dan de menselijke waardigheid vereist, ten minste in België".

T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 300/R ; T.T. Nivelles (section Wavre),2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1 933/w/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306 611 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Perwez, RG 1 926/W/2000 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 20 février 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 372/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 263/R ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS La Louvière, RG 943/00/LL ; T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54 582 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 930/N/2001 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 349/N/2001 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve et E.B., RG 888/W/2001 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1 243/00/LL ; Idem : T.T. Bruxelles : 33 jugements ; T.T. Liège : 11 jugements.

1748 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 25 105/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 308 275 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 26 126/00 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,12 janvier 2001, X / CPAS Chastre, RG 1950/W/2000 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 946/R (à partir du jour de l'installation effective du demandeur dans un logement qui lui est propre) ; T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109 515 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2 février 2001, X / CPAS Court-Saint-Etienne RG 1833/w/00 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Gerpinnes, RG 58 058/R ; T.T. Liège, 9e ch., 20 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 003 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPASFontaine-l'Evêque, RG 58 211/R ; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Modave., RG 53 850 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109 930 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS La Louvière, RG 943/00/LL ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 28 mai 2001, X / CPAS Saint-Hubert, RG 27 683 ; T.T. Nivelles (section Nivelles), 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 488/N/2001 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 269/w/2001 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Rixensart, RG 871/w/2001 ; T.T. Charleroi, ch. vac., 18 juillet 2001, X / CPAS Chapelle, RG 58 954/R ; T.T. Charleroi, ch.vac., 8 août 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 765/R ; T.T. Charleroi, ch.vac., 8 août 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58 901/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58 955/R ; T.T. Verviers, ch. vac., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 1 227/2001 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3 393/01/M ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3 160/01/M ; T.T. Mons (section Mons), ch.vac., 26 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2 251/00/M ; T.T. Charleroi, 5e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Pont-a-Celles., RG 58 547/R ; Idem : T.T. Bruxelles : 40 jugements ; T.T. Liège, 8 jugements.

1749 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24 439/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 26 619/00 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Bossu, RG 89 389 ; T.T. Liège,10e ch., 2 mars 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 305 727 ; T.T. Liège, 9e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Chaudfontaine, RG 313 142 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314 043 ; T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 20 septembre 2001, X / CPAS Ecaussinnes, RG 893/00/LL ; Idem : T.T. Bruxelles : 20 jugements.

1750 C.T. Liège, 13ère ch., 26 juin 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 6 755/2000 ; en sens contraire : C.T. Liège, 4e ch., 3 juillet 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29 592/00, 29 599/00 et 29 604/00.

Andere arbeidsgerechten zijn echter van mening dat de maatschappelijke dienstverlening niet automatisch moet overeenstemmen met de bedragen van het bestaansminimum[1751]. De noodzakelijke omvang van de dienstverlening wordt "geval per geval" beoordeeld en kan boven[1752] of onder[1753] het bestaansminimum liggen; dit schommelt in functie van de reële behoeften van de aanvrager[1754]. Het komt aan het OCMW toe om over te gaan tot een ernstig sociaal onderzoek om het bedrag te bepalen en eventueel om vast te stellen of een lager bedrag niet gepast is. [1755]

In die zin verduidelijkt het Arbeidshof van Bergen[1756] op grond van eerdere rechtsleer[1757] dat het bedrag van de verleende steun kan gelijken op de verschillende, aan bestaansminimumgerechtigden toegekende bedragen, "maar dat het hier om een kompas gaat, niet om een verplichting"; het centrum moet de "meest geschikte" maatschappelijke dienstverlening verschaffen.

Zo heeft het Arbeidshof van Bergen in een geding[1758] geoordeeld dat een som van 20.400 BEF, verhoogd met de tenlasteneming van de kosten voor geneesmiddelen en geneeskundige kosten en met verschillende eenmalige bijstand, een koppel in staat stelt om een menswaardig leven te leiden.

Bemerk dat de arbeidsrechtbank te Tongeren stelt dat de OCMW's t.a.v. kandidaat-vluchtelingen het bedrag van de toegekende hulp vrij kunnen bepalen en dat dit bedrag lager, hoger of gelijk aan het bestaansminimum kan zijn.[1759]

Wat betreft de praktijk volgens dewelke een OCMW in bepaalde gevallen het bedrag van de maatschappelijke dienstverlening verlaagt ingevolge een afgewezen verzoek om asiel, loopt de rechtspraak van de arbeidsgerechten uiteen :

- het Arbeidshof van Bergen[1760] erkent dergelijke praktijk omdat enerzijds, het centrum de meest geschikte financiële steun moet toekennen, en anderzijds de betrokkene de realiteit van zijn behoefte moet bewijzen;

1751 C.T. Liège, 1ère ch., 15 mai 2001, X / CPAS Huy, RG 25 838-97 ; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15 959 ; C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Mons / X, RG 17 016 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 24 945/00, 24 946/00 et 24 947/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 46 674.

1752 C.T. Liège, 8e ch., 14 juin 2001, CPAS Liège / X, RG 29 657/01.

1753 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, C.PA.S. Tournai / X, RG 16 941.

1754 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53 402 ;T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53 957 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5 794/01.

1755 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 19 februari 2001, X / OCMW Sint-Katelijne-Waver, AR 323.595 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 11 juni 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 331.145 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Sint Niklaas, AR 331.144 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Eghezee, AR 331.402 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.959.

1756 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, C.PA.S. Bernissart / X, RG 14 836 ; C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, C.PA.S. Tournai / X, RG 16 941 ; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 15 959 ; C.T. Mons, 6e ch., 25 septembre 2001, CPAS Tournai / X, RG 17 392 ; C.T. Mons, 6e ch., 25 septembre 2001, CPAS Colfontaine / X, RG 17 192.

1757 I. DECHAMPS et M.VAN RUYMBEKE, *L'aide sociale dans la dynamique du droit,* DE BOECK, 1995, nr. 534.

1758 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, C.PA.S. Tournai / X, RG 16 941.

1759 Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1728/2001.

1760 Cf.. supra dignité humaine. C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Tournai / X, RG 17 196 ; C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Tournai / X, RG 16 927.

- de Arbeidsrechtbank van Doornik[1761] oordeelt integendeel dat "er geen verschillende niveaus zijn van menselijke waardigheid". De rechtbank volgt het Hof van Bergen dus niet en kent een maatschappelijke dienstverlening toe, gelijkwaardig aan het bestaansminimum, ongeacht de fase waarin de verblijfsaanvraag zich bevindt;
- de Arbeidsrechtbank van Brussel[1762] oordeelt evenzeer "dat de behoeftige vreemdelingen hetzelfde bedrag moeten ontvangen als behoeftige Belgen, of ze hier wettig verblijven of niet, of hun aanvraag om als vluchteling erkend te worden afgewezen wordt of niet, aangezien het recht op maatschappelijke dienstverlening zelf, verworven is. Om te voorzien in de behoeften van een menswaardig bestaan kunnen de huidskleur of de identiteitspapieren niet spelen". Het Brusselse gerecht voegt daar aan toe dat het OCMW dat de behoeften van de betrokkene schat op zijn basishuur, verhoogd met 180 BEF per dag (voedsel), belangrijke lasten verwaarloost (maandelijkse huurlasten, vervoer naar Doornik, kledij, …). Het toont niet aan dat men waardig kan leven met een bedrag van 180 BEF per dag.

De Arbeidsrechtbank van Bergen[1763] heeft ook een OCMW terechtgewezen dat aan een alleenstaande persoon die een aanvraag tot regularisatie had ingediend, "om humanitaire redenen" een maatschappelijke dienstverlening had toegekend gelijkwaardig aan het bestaansminimum voor alleenstaanden, maar verminderd met 5.000 BEF terwijl die vermindering door geen enkel gegeven werd gerechtvaardigd. De Rechtbank heeft geoordeeld dat de rechthebbende aanspraak kon maken op een maatschappelijke dienstverlening, gelijkwaardig aan het bestaansminimum voor alleenstaanden zonder enige vermindering.

Geconfronteerd met de discussie die in de rechtspraak woedt over "een restrictieve vrije beoordeling" van de openbare centra inzake het bedrag van de maatschappelijke dienstverlening heeft de Arbeidsrechtbank van Verviers[1764] hierover een prejudiciële vraag gesteld aan het Arbitragehof. In afwachting van een antwoord, doet de rechter nog geen uitspraak.

2.1.2. Aanvullende steun

De strekking in de rechtspraak die bovenop het bestaansminimum (of het equivalent ervan), andere sociale uitkeringen, of nog, bovenop de inkomsten van de betrokkene [1765] [1766] [1767], aanvullende steun toekent, dit omwille van bepaalde omstandigheden, wordt bevestigd :

1761 T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 696 ; T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 557.

1762 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 30 853/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Tournai, RG 3 631/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Tournai, RG 31 682/00.

1763 T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 20 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1356/00/LL et 1565/00/LL ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1 243/00/LL.

1764 T.T. Verviers, 1ère ch., 27 mars 2001, X / CPAS Hasselt, RG 2 042/2000 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 27 mars 2001, X / CPAS Hasselt, RG 2 043/2000 et 0079/2001 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 27 mars 2001, X / CPAS Hasselt, RG 2 044/2000 et 0081/2001 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 27 mars 2001, X / CPAS Hasselt, RG 2 045/2000 et 0080/2001.

1765 T.T. Arlon, 1ère ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Habay, RG 30 010 et 30 018.

1766 Arbrb. Leuven, 2de K., 10 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR 131/00.

1767 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 25 oktober 2001, X / OCMW Grâce-Hollogne, AR 328.990.

- een kind ten laste nemen en het opstarten van een adoptieprocedure maken een uitzonderlijke kost uit. In een zaak waar de aanvraagster haar nichtje ten laste heeft genomen en voor haar een adoptieprocedure heeft opgestart, kent de Arbeidsrechtbank van Brussel[1768] haar een steun toe, gelijkwaardig aan de gewone kinderbijslag;
- de geboorte van een kind kan bijkomende uitgaven vergen, sommige eenmalig, andere vast. Arbeidsgerechten hebben in verschillende zaken aanvullende steun toegekend, gaande van een maatschappelijke dienstverlening, gelijkwaardig aan het kraamgeld[1769] tot een forfaitair bedrag van 10.000 BEF[1770];
- een financiële situatie kan bijzonder onzeker zijn, zelfs na tussenkomst van de schuldbemiddelingsdienst. In één zaak heeft de Arbeidsrechtbank van Doornik[1771], tegen de argumenten van het OCMW in, een aanvullende steun van 2.500 BEF toegekend; volgens de Rechtbank komt die steun niet ten goede aan de schuldeisers van de aanvrager, aangezien het bedrag buiten de schuldaflossing blijft en de betrokkene, die eerder al een maandsteun van 5.500 BEF kreeg, zo in staat is "de eindjes aan elkaar te knopen";
- op sommige budgetten weegt de aanvang van een nieuw schooljaar zwaar. In een zaak waar de aanvraagster die over een inkomen van 38.826 BEF kon beschikken, talrijke medische kosten moest dragen, alsook de onderwijskosten en de kosten voor herstellingswerken aan haar woonst, heeft de Arbeidsrechtbank van Nijvel[1772] geoordeeld dat men haar een "laatste maal op weg mocht helpen". Het OCMW werd veroordeeld tot betaling van een som van 5.000 BEF voor de onderwijskosten van het nieuwe schooljaar dat de dochter van de aanvraagster aanving.

Over het toekennen en het bepalen van het bedrag van aanvullende steun rijzen soms geschillen die telkens op een andere manier door de rechtspraak worden beslecht.

In een zaak waar het OCMW het bedrag van de toegekende aanvullende steun van 4.500 BEF tot 2.000 BEF verlaagd had, "gelet op het reële budget en de vermindering van de lasten", heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1773] eraan herinnerd dat "de maatschappelijke dienstverlening in tegenstelling tot het bestaansminimum op elk ogenblik kan worden gewijzigd" aangezien de openbare centra niet gebonden zijn door vaste bedragen. Bijgevolg heeft het centrum volgens de Rechtbank van Brussel, door bovenop de werkloosheidsuitkeringen een steun van 2.000 BEF toe te kennen, de specifieke situatie van de rechthebbende verder in overweging genomen.

In een ander geval waar de bijstandverzoeker en zijn familie konden beschikken over een loon van 22.481 BEF en kinderbijslag ten belope van 18.369 BEF heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1774] geweigerd aanvullende sociale bijstand te verlenen, met name omwille van het feit dat de betrokkene "niet aantoont dat hij voldoende effectieve stappen heeft gezet om een dienstbetrekking met een hoger loon te vinden, waardoor hij in het levensonderhoud van zijn familie zou kunnen voorzien zonder dat hij een beroep moet doen op de gemeenschap", alsook omwille van het feit dat zijn echtgenote op geen enkele manier werk heeft gezocht.

[1768] T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 31 810/00.
[1769] T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-l'Evêque et E.B., RG 57 951/R.
[1770] T.T. Bruxelles, ch.vac., 13 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG6 981/01.
[1771] T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 828.
[1772] T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 828.
[1773] T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 29 716/00.
[1774] T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22 729/00.

Naar aanleiding van een geschil waarbij de aanvragers van mening waren dat hun inkomsten niet toestonden om in de behoeften te voorzien, heeft de Arbeidsrechtbank van Nijvel[1775] geoordeeld dat "maatschappelijke dienstverlening bezwaarlijk maandelijks stelselmatig kan worden toegekend, wanneer de betrokkenen over inkomsten beschikken. Aan de maatschappelijke dienstverlening ligt een beginsel van steun ten grondslag als de noodzaak zich aandient, niet van stelselmatige steun".

Daarentegen kennen verschillende arbeidsgerechten stelselmatig aanvullende steun toe[1776].

Aldus, bijvoorbeeld :

- de Arbeidsrechtbank van Dinant[1777] kent aan een familie, samengesteld uit zeven personen, en waarbinnen de echtgenote in het kader van haar beroepsactiviteit over een maandinkomen van 25.000 BEF kan beschikken, een aanvullende steun toe, rechtvaardig vastgesteld op 25.000 BEF per maand vanaf de datum van aanvraag;
- de Arbeidsrechtbank van Namen[1778] kent aan een werknemer die via een arbeidsovereenkomst in het kader van een doorstromingsprogramma per maand 34.583 BEF verdient en lasten waarop niet kan worden bespaard ten belope van 29.000 BEF draagt, maandelijks een maatschappelijke dienstverlening toe van 5.000 BEF.

Tenslotte toont de rechtspraak zich eerder restrcitief voor de toekenning van steun boven op een rustpensioen, waarvan wordt beweerd dat het ontoereikend is:

- de verzoeker behield het levenslang vruchtgebruik van de woning en heeft aldus geen strikte huisvestingskosten. Zijn vaste uitgaven belopen 10.807 BEF per maand. De vraag om financiële steun boven op zijn rustpensioen, werd geweigerd omdat hij voldoende inkomsten had. De rechtbank kan de beslissing van het OCMW volledig onderschrijven, temeer daar de betrokkene in 1997 nog een kapitaal ontving van 1.250.000 BEF. Hij heeft aldus voldoende middelen om op een menswaardige manier in zijn bestaan te voorzien, hetgeen overigens ook blijkt uit het feit dat hij elk van zijn 3 kleinkinderen 25.000 BEF kon schenken[1779];
- eisers hebben een bijstandsvraag ingediend omdat de pensioeninkomsten niet toereikend zijn. Zij zouden over geen spaargelden meer beschikken. Het is duidelijk voorzien in de vigerende wetgeving dat rekening mag worden gehouden met de inkomsten van samenwonende ascendenten. Tijdens het huisbezoek werd vastgesteld dat het over een welstellend gezin gaat. Het betreft een zeer ruime woning in eigendom met een tandartspraktijk. De betrokkenen hebben een aparte woonruimte, terwijl keuken en sanitair gemeenschappelijk zijn. Rekening houdend met de feitelijke situatie blijkt het inkomen van de aanvragers hoger dan de norm[1780].

1775 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Jodoigne, RG 1460/W/2001.
1776 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 12 novembre 2001, X / CPAS Tellin, RG 28 329.
1777 T.T. Dinant, 7e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Rochefort, RG 60 880.
1778 T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Gembloux, RG108 954.
1779 Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2952/2000.
1780 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.502.

2.2. Steun bepaald geval per geval

2.2.1. Individualisering van de steun

Via een concreet en geïndividualiseerd onderzoek van de levensomstandigheden van de bijstandzoekers zal de steun geval per geval worden bepaald.

In een zaak waar een persoon tijdens zijn opname in het ziekenhuis en zijn herstelverlof voeding en onderdak kreeg heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1781] met name geoordeeld dat de maatschappelijke dienstverlening tijdens die periode beperkt moet blijven tot de betaling van het huurgeld voor de flat, dit om een uitdrijving te verhinderen; de uitdrijving kan niet worden verzoend met de menselijke waardigheid.

In een geval waar een persoon die om regularisatie had verzocht, huisvesting vond bij broer en schoonzuster, zelfstandigen van wie de aangegeven inkomsten laag waren, heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1782] de aanvrager een forfaitaire maatschappelijke dienstverlening toegekend die beperkt bleef tot 10.000 BEF per maand. In een verwante zaak heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1783] de maatschappelijke dienstverlening ook voor de persoon in een regularisatieprocedure op 10.000 BEF bepaald (de betrokkene leed aan suikerziekte, betaalde geen huur en bewees volgens het gerecht schulden noch bijzondere lasten). Nog in een andere zaak waar de bijstandzoeker tijdelijk kosteloos onderdak en voedsel ontving van verwanten van wie de inkomsten hoger waren dan de referentiecriteria van het centrum, heeft de Arbeidsrechtbank van Luik[1784] hem een financiële maatschappelijke dienstverlening toegekend van 5.000 BEF voor de duur van twee maanden.

De beoordeling geval per geval laat toe dat een maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend die kan worden aangepast in functie van de omvang en de ontwikkeling van de concrete behoeften van een persoon[1785] of een familie en maakt het ook mogelijk dat steun wordt verleend die in de tijd beperkt[1786] is met het oog op het nagaan van elementen zoals de identiteit van de aanvrager.

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1787] heeft in dezelfde zin gedurende drie maanden maatschappelijke dienstverlening toegekend (gelijkwaardig aan het bedrag bestaansminimum voor alleenstaanden) aan een bijstandzoeker die bepaalde gezondheidsproblemen inriep, "zodat hij over de nodige tijd zou beschikken om zich te verzorgen én over de nodige bestaansmiddelen zou beschikken om een menswaardig leven te leiden".

1781 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 29 184/00 et 29 908/00.
1782 T.T. Bruxelles, 15e ch., 14 février 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 29 150/00.
1783 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5 794/01.
1784 T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège., RG 315 269.
1785 T.T. Namur, 9e ch.,26 janvier 200&, X / CPAS Gembloux, RG 109 200 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2 144/w/2000.
1786 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 27 405/00.
1787 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 24 812/00 et 1 956/01.

2.2.2. Soevereine beoordeling door de rechter

In bepaalde zaken waar de aanvragers vaag blijven over hun voorbije of toekomstige situatie, kennen enkele arbeidsgerechten maatschappelijke dienstverlening toe die verschillende vormen kan aannemen :

- een maatschappelijke dienstverlening "gelijkwaardig aan een geldsom, begroot op 35.000 BEF" [1788];
- een maatschappelijke dienstverlening "gelijkwaardig aan het bedrag van de huidige maandhuur, alsook de betaling van de geneeskundige kosten en de kosten voor geneesmiddelen, afhankelijk gemaakt van verplichte begeleiding[1789];
- een maatschappelijke dienstverlening "gelijkwaardig aan de tenlasteneming van de huurlast, het aansluiten van de gas- en elektriciteitsmeters en –facturen, alsook de tenlasteneming van de geneeskundige kosten en de kosten voor geneesmiddelen, afhankelijk gemaakt van verplichte begeleiding[1790].

2.2.3. De familiale situatie

2.2.3.1. Feitelijk huishouden

Wat de maatschappelijke dienstverlening betreft is het begrip feitelijk huishouden synoniem voor huwelijksleven in de zin van artikel 13, § 1 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974. Dit is niet het geval voor een persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend en in afwachting onderdak heeft gevonden bij een landgenote met wie hij volgens zijn verklaring geen huwelijksleven leidt[1791].

De arbeidsgerechten staan nog steeds oog in oog met vraagstukken aangaande het bewijs voor het bestaan van een feitelijk huishouden[1792] : om die vraagstukken op te lossen steunen ze zich op objectieve gegevens zoals de verklaringen van de metgezel[1793] of het (van de samenstelling van het huishouden afhankelijke) bedrag van de werkloosheidsuitkeringen[1794].

Wanneer de verklaringen die een persoon aflegt inzake zijn familiale situatie onsamenhangend zijn, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[1795] dat het onmogelijk is om uit te maken of deze al dan niet met iemand anders samenwoont en diens recht op maatschappelijke dienstverlening vast te leggen. Bijgevolg wordt de vordering ongegrond verklaard.

1788 T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Anderlecht et E.B., RG 3 752/01.
1789 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G. 30 016/00.
1790 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 071/00.
1791 T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306 611.
1792 T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Beauraing, RG 61 349.
1793 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Anderlecht ., RG 28 256/00.
1794 T.T. Liège, 11e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310 933.
1795 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 15 683/01.

2.2.3.2. Samenwoning

Hier zijn er opnieuw heel wat betwistingen over samenwoning. Dit hoeft geen verbazing te wekken, omdat er een lager bedrag aan steun wordt toegekend aan steuntrekkers die als samenwonenden worden beschouwd.

De rechtspraak[1796] doet nog altijd een beroep op het begrip samenwonen zoals het omschreven wordt door de arresten van 24 januari 1983[1797] en 8 oktober 1984[1798] van het Hof van Cassatie, en door het arrest van 22 mei 1991 van de Raad van State [1799].

Zo veronderstelt samenwonen het samengaan van twee wezenlijke elementen: een materieel element, namelijk hetzelfde dak delen, en een economisch element, een gemeenschappelijk huishouden vormen. Of, zoals het Arbeidshof van Brussel[1800] het uitdrukt, een "huiselijke gemeenschap" [1801] vormen.

De gemeenschappelijke huishouding veronderstelt dat de betrokkenen hun huishoudelijke aangelegenheden geheel, of althans hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen, zonder dat daartoe noodzakelijk is dat zij hun vermogen volledig of bijna volledig samenbrengen. Het begrip "samenwonen" is een economisch gegeven en kan niet louter administratief worden beschouwd.[1802]

De Arbeidsrechtbank van Namen[1803] drukt het nog anders uit en bepaalt "dat samenwonen vereist dat het budget met betrekking tot de verschillende woonlasten gezamenlijk wordt beheerd". Dit is het geval wanneer twee neven samen huren en de gas- en telefoonrekening delen.

Samenwoning is een feitelijke toestand, wars van de plaats waar de personen zijn ingeschreven in het bevolkingsregister, vreemdelingenregister of wachtregister.[1804] Samenwoning is dus een feitelijk gegeven dat moet blijken uit het sociaal onderzoek. Het loutere feit van onder één dak te wonen volstaat niet.[1805]

Overeenkomstig de strekking die eerder ook al de rechtspraak kenmerkte, interpreteren de arbeidsgerechten samenwonen ruim. Aldus kregen de volgende situaties dergelijke omschrijving mee :

- een woonst delen met een broer[1806] of met een zus[1807];

1796 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 28 877/00 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 septembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7 811/01 et 7 964 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles ., RG 16 132/01.

1797 Cass., 24 janvier 1983, *Soc.Kron.*, 1983, 97.

1798 Cass., 8 octobre 1984, *Soc.Kron.*, 1985, 110, noot H. FUNCK.

1799 R.v.St., 22 mei 1991, nr 37 053 cité par T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 2 901/01.

1800 C.T. Bruxelles, 6 mai 1998, X / CPAS Bruxelles, R.G. 31 654 cité par T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 16 132/01.

1801 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 16 132/01.

1802 Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 maart 2001, X / OCMW Balen, AR 24.510.

1803 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Uccle, RG 110 124.

1804 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 20 juni 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 60638-60798.

1805 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.290.

1806 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 009/00.

- samenleven met twee andere personen[1808];
- een kamer huren en die betalen via het verrichten van arbeidsprestaties "in het zwart", en daarbij ook de maaltijd nuttigen met de eigenaar, "verpachter en vriend" [1809];
- slapen in het salon van een gemeenschapshuis[1810];
- een woonst huren door de huur met een andere persoon te delen en het sanitair en de keuken gemeenschappelijk te gebruiken[1811];
- in een psychiatrisch gasthuis verblijven[1812].

Kunnen ook nog worden geciteerd als voorbeelden waar de samenwoning werd bewezen :

- de maatschappelijk assistente stelt vast dat de eiser en een vrouw samen aanwezig waren, dat de tafel was gedekt voor twee personen en het gelijkvloers onbewoond bleek terwijl eiser beweert dat hij alleen woont en de betrokken vrouw de eerste verdieping huurt. Bovendien had de vrouw ten aanzien van haar OCMW zelf te kennen gegeven samen te wonen met eiser[1813];
- de betrokken man is de vader van de twee bij eiseres inwonende kinderen; hij verplaatst zich met voertuigen ingeschreven op haar naam; hij kan niet worden aangetroffen in de door hem gehuurde studio, die enkel bemeubeld is met een lege kast en een bed; eiseres wordt opgesomd samen met de betrokken man in de doodsbrief opgesteld n.a.v. het overlijden van de moeder van de man[1814];
- eiseres verklaart aan de maatschappelijk assistente samen te wonen met haar vriend. Ze wenst echter het bestaansminimum als alleenstaande toegewezen te krijgen en betwist thans de samenwoonst[1815].

Daarentegen werd geoordeeld dat er geen sprake is van samenwonen wanneer :

- een door een V.Z.W gehuisvest persoon, alleen een flat betrekt, uitgerust met een keuken en persoonlijk sanitair, zelf haar maaltijden bereidt, terwijl ze tegen betaling wel een maaltijd en de wasserij van de vereniging kan gebruiken, alsook deelnemen aan verschillende activiteiten[1816];
- een persoon onderdak heeft gevonden in een tehuis voor ongehuwde moeders met als "doel een moeder en haar kind te helpen zelfstandig te leven, ook al worden tijdens het onderdak bepaalde activiteiten gemeenschappelijk geregeld" [1817];
- een betrokkene een gemeubileerde kamer huurt, sanitair en keuken met andere huurders deelt, zonder dat er een band of enige "huiselijke gemeenschap" bestaat tussen de bijstandzoeker en die laatsten[1818];

1807 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Beringen, AR 2001910.
1808 C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16 958.
1809 T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 719/R.
1810 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 28 877/00.
1811 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 26 620/00 et 26 621/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Watermael, RG 5 166/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 26 442/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 33 207/00.
1812 T.T. Namur, 9e ch., 9 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111 696.
1813 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 maart 2001, X / OCMW Zandhoven, AR 324.917.
1814 Arbrb. Turnhout, 12 juli 2001, X / OCMW Lille, AR 24.375.
1815 Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Opglabbeek, AR 2774/2000.
1816 T.T. Nivelles, ch. vac., 31 juillet 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 920/N/2001.
1817 T.T. Liège, 9e ch., 18 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313 397.
1818 T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 septembre 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 7 811/01 et 7 964 citant M. BONHEURE, « Réflexions sur la notion de cohabitation », *J.T.T.*, 2 000, p. 493.

- een persoon voorlopig en kosteloos onderdak vindt bij een gezin uit de familie[1819] ;
- een persoon voor een bescheiden bedrag een kamer huurt in een luxeflat die toebehoort aan iemand die vaak uithuizig is en de bedoeling heeft zich als gepensioneerde in het buitenland te vestigen[1820];
- de aanvrager in een gebouw een kamer betrekt die met name ingericht is met een tweepersoonsbed[1821];
- eiser huurt een studentenkamer, wat impliceert dat er gemeenschappelijk gebruik is van badkamer en keuken. Uit het gemeenschappelijk gebruik van keuken en badkamer volgt niet automatisch een intentie om een gemeenschappelijke huishouding te voeren met de andere bewoners.[1822]

De volgende gevallen illustreren de afwezigheid van bewijskracht van diverse vermoedens van samenwoning :

- het OCMW betwist dat de steuntrekker op het aangeduide adres woont, omdat uit het Rijksregister en uit contacten met de dienst bevolking is gebleken dat het adres niet klopt. Niettemin refereert een brief van een vastgoedmakelaar aan herhaaldelijke gesprekken en tekortkomingen inzake het onderhoud van de gemeenschappelijke delen van het gebouw. Het vermoeden van samenwoning wordt derhalve niet weerhouden[1823];
- het OCMW verwijst naar het wachtregister waaruit blijkt dat er op het opgegeven adres nog een tweede persoon woont. Een uittreksel uit het wachtregister kan enkel vaststellen dat op een welbepaald adres meerdere personen een inschrijving hebben. Dat bewijst niet zonder meer dat er sprake is van samenwoonst. De bewijslast van de samenwoning rust op het OCMW[1824];
- de verzoekster woont op hetzelfde adres als een andere steuntrekkende vrouw met haar kind. Het begrip "samenwonen" kan zoals in casu niet louter administratief worden beschouwd. Het OCMW voert geen enkel element aan waaruit de gemeenschappelijke huishouding blijkt[1825];
- de verklaring van de vrouw dat zij regelmatig bezoek krijgt van een heer die wel eens blijft slapen maar zeker niet samenwoont, wordt niet weerlegd. De vaststellingen van de maatschappelijk assistente zijn onvoldoende. Het feit dat er Franse lectuur, een bril en kledingstukken in de woning lagen bewijst nog geen samenwoonst. Gaat het om één boek of een hele bibliotheek ? Hoeveel kledingstukken waren er ? Waren deze eigendom van de heer in kwestie? De vaststellingen dat zijn adres slechts een postadres is, wordt tegengesproken door zijn huurcontract. Er werd ook geen contact opgenomen met de verhuurder.[1826]

Nochtans hoort een betwisting omtrent de hoedanigheid van alleenstaande/samenwonende in wezen enkel thuis in de context van het recht op bestaansminimum, volgens het Arbeidshof van Antwerpen. Het behoort ter zake aan degene die zich beroept op het recht op maatschappelijke dienstverlening het bewijs te leveren dat hij niet in staat is een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Naar analogie van de in de

---

1819 T.T. Liège, 10e ch., 16 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315 269.
1820 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 16 132/01.
1821 T.T. Liège, 9e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 319 018.
1822 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.290.
1823 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 1 februari 2001, X / OCMW Zwijndrecht, AR 325.854.
1824 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Incourt, AR 328.628.
1825 Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 maart 2001, X / OCMW Balen, AR 24.510.
1826 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 333.096.

bestaansminimumwet voorziene bedragen voor bepaalde categorieën, mag worden aangenomen dat deze, afhankelijk van de specifieke omstandigheden, mogelijk een leidraad kunnen zijn voor de bepaling van het bedrag aan maatschappelijke dienstverlening. Het is in dit kader dan ook niet van belang te weten of betrokkene al dan niet als samenwonende dient te worden beschouwd. Het bewijs van de hoedanigheid van alleenstaande behoort echter te worden geleverd door degene die er aanspraak op maakt.[1827]

Een vonnis van de Arbeidsrechtbank van Nijvel[1828] is bijzonder belangwekkend : in een zaak waar een persoon die om een regularisatie had verzocht, samen met zijn gezin onderdak had gevonden bij verwanten, heeft het gerecht geoordeeld dat "zij hun situatie niet zelf hebben gekozen maar ondergaan, dit omwille van hun ontoereikende inkomsten". Bijgevolg moet de steun die voorlopig aan de aanvrager en aan zijn echtgenote wordt toegekend, gelijkwaardig zijn aan het bedrag bestaansminimum voor "echtgenoten"; dit moet hen in staat stellen in een eigen woning te leven.

Omgekeerd heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1829] geoordeeld dat een persoon "die voorlopig en om humanitaire redenen onderdak krijgt" [1830] bij een andere persoon die zelf over inkomsten beschikt die hoger zijn dan het bestaansminimum, niet geacht wordt dermate behoeftig te zijn dat hij recht heeft op maatschappelijke dienstverlening; immers, volgens de Rechtbank "wordt maatschappelijke dienstverlening toegekend of geweigerd met acht op de objectieve situatie van een persoon, los van zijn of andermans bedoelingen, bedoelingen waarnaar het OCMW niet moet peilen".

2.2.3.3. De aanwezigheid van personen ten laste

Bij aanvraag van maatschappelijke dienstverlening "gelijkwaardig aan het bestaansminimum voor een alleenstaande met een minderjarig kind ten laste" rijst de vraag of een kind al dan niet ten laste is.

In een zaak waar het minderjarig kind van de begunstigde van maatschappelijke dienstverlening geplaatst was, maar de woensdagnamiddag en om het andere weekend bij zijn moeder doorbracht, het weze "ongeveer 8 dagen per maand", heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1831] het OCMW bovenop de reeds ontvangen dienstverlening (bedrag bestaansminimum voor een alleenstaande) veroordeeld tot betaling van het verschil tussen de maatschappelijke dienstverlening, gelijkwaardig aan het bedrag voor een alleenstaande met een minderjarig kind ten laste, en de steun voor een alleenstaande, "pro rata het daadwerkelijk verblijf van de dochter bij de moeder".

1827 Arbh. Antwerpen, 4de K., 9 januari 2001, OCMW Incourt / X, AR 2010268.
1828 T.T. Nivelles, 2e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Tubize, RG 1 566/N/2000.
1829 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 2 901/01.
1830 Cf. particuliere liefdadigheid : 1.4.2.3.1.
1831 T.T. Bruxelles, ch. vac., 4 octobre 2001, X / CPAS Jette, RG 8 744/01.

2.3. Steun gebaseerd op barema's

Zoals de Arbeidsrechtbank te Antwerpen[1832] stelt :
De hamvraag is: wat heeft iemand nodig om in België op dit ogenblik menswaardig te kunnen leven?
Er werden verschillende sociologische onderzoeken uitgevoerd waarin werd gepoogd budgetnormen op te stellen voor verschillende gezinstypes en die proberen een antwoord te geven op de vraag wat iemand nodig heeft om menswaardig te leven.
De budgetmethode maakt een lijst op van goederen en diensten, die als essentieel worden beschouwd voor maatschappelijke participatie. Per item wordt een bepaalde prijs vastgesteld. Deskundigen op verschillende terreinen hebben gepoogd na te gaan hoeveel brandstof er nodig is om een woning te verwarmen, hoe een gezond voedingspakket er uit zag, wat verzekeringen, vervoer en gezondheidszorg kosten, e.a.
Een van deze budgetmethodes is het "low cost budget". Dit "low cost budget" werd berekend volgens een levensstandaard die duidelijk lager is dan van een gemiddeld gezin. Het budget moest een gezin in staat stellen te voldoen aan de normen van hygiëne, gezondheid en fatsoen. Volgens het "low cost budget" heeft een gezin hiervoor minstens 38.197 BEF nodig.
Een andere methode: het "systeem levensminimum" (opgesteld door de Werkgroep normen bij de financiële hulpverlening van de Federatie Maatschappelijk Werkers van de Limburgse OCMW's) berekende dat een gezin met 2 kinderen minstens 44.273 BEF (bedrag 1996, zonder huur) nodig heeft om menswaardig van te kunnen leven.
Volgens deze methodes zou een gezin dus gemiddeld minstens 340 BEF per dag per persoon nodig hebben om op een menswaardige wijze deel te kunnen nemen aan onze maatschappij. Hierbij wordt dan rekening gehouden met een zeer sobere levensstandaard en een zeer efficiënte besteding van het budget. De rechtbank kan gebruik maken van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek om de basisbehoeften van een aanvrager in te schatten. Dit bedrag benadert het bedrag van 300 BEF per dag per persoon, dat eerder door bepaalde rechtspraak werd weerhouden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het bedrag nooit het bedrag van het bestaansminimum mag overschrijden, tenzij in bijzondere omstandigheden die door de eiser moeten worden bewezen. De wetgever heeft immers geoordeeld dat het bedrag van het bestaansminimum volstaat om een menswaardig bestaan te leiden in normale omstandigheden. Een bedrag van 185 of 195 BEF per dag en per persoon ligt dus duidelijk te laag.

2.3.1. Het barema "tussenin"

We zijn op geen enkele beslissing uitgekomen die een barema "tussenin" verleent, d.w.z. een financiële steun waarvan het bedrag zich situeert tussen de equivalente bedragen bestaansminimum aan het barema alleenstaande en aan het barema samenwonende.

2.3.2. De barema's van het OCMW

Overeenkomstig de beginselen van behoorlijk bestuur is het OCMW ertoe gehouden de toegekende middelen op een oordeelkundige manier te benutten waarbij een evenwicht dient

[1832] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Sint Niklaas, AR 331.144 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Eghezee, AR 331.402 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.959.

te worden bewaard tussen enerzijds gelijkberechtiging en anderzijds individualisering. Het opstellen van barema's, bijdrageschalen of steunnormen biedt rechtszekerheid aan de hulpzoekende omdat daardoor wordt gegarandeerd dat iedereen in een zelfde situatie op dezelfde wijze zal worden behandeld. Een voldoende mate van individualisering moet anderzijds toelaten om in zeer behartenswaardige situaties een aangepaste hulp te verlenen. Het opstellen van algemene normen door het OCMW houdt weliswaar een zekere rechtszekerheid in doch ontslaat hem nog niet om een individueel en concreet onderzoek te voeren bij elke aanvraag.[1833]

In die zin bevestigt een aantal vonnissen de toepassing van lokale, door het OCMW opgestelde barema's :

- betreffende de verwarmingstoelage heeft een centrum een intern barema gebruikt, met twee voorwaarden die elk moeten vervuld zijn; enerzijds moet het budget van de persoon die om maatschappelijke dienstverlening verzoekt, bezwaard zijn met een huurgeld waardoor zijn inkomsten tot 4.000 BEF onder het bestaansminimum duiken, en, mogen, anderzijds, de totale inkomsten van deze persoon het bestaansminimum voor zijn categorie niet met 2.500 BEF overtreffen. De Arbeidsrechtbank van Bergen[1834] heeft geoordeeld dat het toekennen van een verwarmingstoelage met schalen als voorwaarde, geoorloofd is, met mogelijke afwijking van het toepasselijke barema bij uitzonderlijke omstandigheden. Nochtans heeft het centrum volgens het gerecht "de verplichting om de sociaal verzekerden uit te leggen waarom dit gebeurt, opdat zou vermeden worden dat een schijn van een onbillijke sociale politiek ontstaat";
- betreffende de huurbijstand heeft een centrum zijn steun verlaagd omdat het inkomen van de aanvragers gestegen was. De Arbeidsrechtbank van Brussel[1835] heeft geoordeeld dat "binnen het OCMW ontwikkelde barema's voor een tegemoetkoming weliswaar een nuttig instrument kunnen zijn voor het beheer van de toe te kennen steun", maar dat dergelijke barema's de bijstandzoekers niet mogen beroven van een beoordeling op individuele basis van hun behoeftigheid en van de manier waarop hier zo goed als mogelijk kan aan verholpen worden;
- de bijstandsnorm van het OCMW is redelijk wanneer bij de berekening van het benodigde bedrag wordt uitgegaan van het bedrag bestaansminimum, verhoogd in functie van het aantal kinderen ten laste van de hulpaanvrager en ook met een verwarmingstoelage. De inkomsten van de betrokkene overschrijden deze verhoogde norm zodat de weigering van verdere steun correct is.[1836]

In een analoge zaak komt de andere kamer van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen tot eenzelfde besluit in een geval waarin de bijstandsnorm door het OCMW werd herzien. Uit de berekening blijkt dat het inkomen van het gezin de door het OCMW gehanteerde norm overschrijdt. Daarom vervalt terecht het recht op aanvullende bijstand.[1837]

Kortom, het gebruik van steunnormen objectiveert de bijstandsverzekering en verhoogt de rechtszekerheid. Het OCMW heeft hierbij een beleidsvrijheid, maar moet wel objectieve maatstaven gebruiken. De arbeidsrechtbank kan de beslissing van de administratie toetsen

---

1833 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.053.
1834 T.T. Mons (section la Louvière), ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1437/00/LL.
1835 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Watermael-Boitsfort., RG 15 081/96 et 27 061/96.
1836 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.362.
1837 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.225.

met volle rechtsmacht.[1838] De rechtbank stelt vast dat het OCMW een correcte toepassing maakt van de eigen richtlijnen zoals in het vademecum weergegeven. Het staat de rechtbank echter vrij deze alsnog aan te passen indien dit nodig blijkt. [1839]

In uitvoering van dit principe van de individualisering wijkt de rechtspraak af van de beslissing van het OCMW in volgende gevallen:

- er zijn goede medische redenen aanwezig zodat kan worden afgeweken van de algemene richtlijnen die door het OCMW werden opgesteld. Het OCMW dient de volledige onderhoudslast voor de plaatsing van een bejaarde in een eenpersoonskamer in een privé-instelling op zich te nemen[1840];
- het OCMW keert aan een vluchteling-alleenstaande het bedrag financiële steun uit gelijk aan het bedrag bestaansminimum samenwonende met de overweging dat hij een huur betaalt die lager is dan de gemiddelde huur. Het kan de betrokkene niet worden aangerekend dat hij probeert zijn budget zo goed mogelijk te beheren en de goedkoopste woning zoekt. Er zijn dan ook geen bijzondere omstandigheden die in dit geval verantwoorden dat hij met een lagere uitkering kan leven[1841];
- een verwijzing van het OCMW naar de gangbare praktijk is onvoldoende. Het OCMW moet immers steeds een individueel onderzoek doen naar de situatie van het gezin. Dat is in casu niet gebeurd. Het OCMW kent aan kandidaat-vluchtelingen met kinderlast zonder enige motivering een bedrag toe dat onder de norm ligt van wat rechthebbenden op een bestaansminimum met kinderlast ontvangen. Aangezien de bedragen vastgelegd in de Bestaansminimumwet en in de wet gewaarborgde kinderbijslag als absoluut minimum dienen te worden beschouwd om een menswaardig leven te kunnen leiden en het OCMW in casu niet aangeeft dat eisers beschikken over andere inkomsten, kan de beslissing van het OCMW niet worden gevolgd[1842];
- het inkomen van betrokkene ligt boven het door het OCMW gehanteerde steunbarema. Het kan evenwel niet worden ontkend dat het inkomen van betrokkene zeer miniem is en dat een huurverhoging van ongeveer 6.000 BEF, benevens alle verdere kosten van de verhuizing, het inkomen van betrokkene zeer zwaar belast. In deze omstandigheden veroordeelt de rechtbank het OCMW om de huurwaarborg van 12.000 BEF voor te schieten, met dien verstande dat betrokkene deze dient terug te betalen met 1.000 BEF per maand[1843].

Tenslotte wijst het Arbeidshof te Antwerpen[1844] er terecht op dat de OCMW-Wet nergens voorziet in "steunnormen". De wet geeft geen precieze richtlijnen wanneer iemand in aanmerking komt voor bijkomende steun van het OCMW. Volgens de wet is het de taak van het OCMW ervoor te zorgen dat iedereen in staat is een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Het OCMW kan hiervoor zelf bepaalde criteria opstellen. Dergelijke normen hebben het voordeel dat de objectiviteit wordt gewaarborgd. Deze steunnormen nemen echter niet weg dat het OCMW in elk dossier apart moet nagaan of de aanvrager over voldoende inkomsten beschikt en in staat is een menswaardig leven te leiden

---

1838 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 februari 2001, X / OCMW Ganshoren, AR 325.980.
1839 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 30 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.001.
1840 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.053.
1841 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 februari 2001, X / OCMW Ganshoren, AR 325.980.
1842 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 27 juni 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 328.928.
1843 Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2956/2000.
1844 Arbh. Antwerpen, 4de K., 21 november 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 2000571.

en/of de nodige medische verzorging te krijgen.[1845] Het feit dat het OCMW een "ontmoedigingsbeleid" volgt kan nooit een voldoende reden zijn om in een individueel dossier steun te weigeren.[1846]

2.3.3. De 300 BF/dag-regel

Bepaalde rechtbanken stellen een eigen norm voorop: aldus is eerder geoordeeld dat, om enigszins menswaardig te kunnen leven, een minimaal bedrag van 300 BEF per persoon voor levensnoodzakelijke behoeften als eten, drinken en courante medicamenten per dag en per persoon noodzakelijk is. Dergelijke berekening is ongetwijfeld voor bepaalde kritiek vatbaar, terwijl bovendien veralgemening dient te worden vermeden.[1847] (Zie ook 2.3.)

2.4. Steun gelijk aan de gezinsbijslag en aan het kraamgeld

Wat de steun betreft, gelijkwaardig aan de gezinsbijslag, blijft de rechtspraak verdeeld als het over het bedrag gaat van deze aanvullende steun :

- bepaalde Arbeidsrechtbanken leggen de maatschappelijke dienstverlening vast met verwijzing naar de gewaarborgde gezinsbijslag[1848] [1849]. De Arbeidsrechtbank van Brussel[1850] bevestigt haar stelling en vindt hiervoor steun in het Verdrag inzake de rechten van het kind dat geen ongelijke behandeling tussen kinderen duldt : het recht op kinderbijslag is een recht dat eigen is aan elk kind;
- andere Arbeidsrechtbanken leggen de aanvullende steun ten gunste van de kinderen vast in vergelijking met de gewone gezinsbijslag[1851];

1845 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.999 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.007 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Lokeren, AR 329.332.

1846 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Lokeren, AR 329.332.

1847 Arbrb. Gent, 10de K., 5 oktober 2001, X / OCMW Gent, AR 149.143/00.

1848 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24 439/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 188/00 ; T.T.Mons (section Mons), 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Bossu, RG 89 389 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Trooz et E.B., RG 312 722 ; T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60 034 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 920/00/LL ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 921/00/LL ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7 121/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 4 472/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 749/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1 777/01 ; T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 20 septembre 2001, X / CPAS Ecaussinnes, RG 893/00/LL ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Bossu, RG 1 401/00/M ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 9 453/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 9 903/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 4 octobre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 8 411/01 ; T.T.Bruxelles, ch. vac., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B. : 8 734/01 ; T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 18 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 2 250/01/LL ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 32 403/00-11 497/01 ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Ans, RG 313 888.

1849 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 februari 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 326.999 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 februari 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 327.000.

1850 T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Anderlecht., RG 32 403/00-11 497/01. En sens contraire : T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg., RG 16 637/01.

1851 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 31 810/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 33 534/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 9 453/01.

- andere rechtsinstanties kennen een maatschappelijke dienstverlening toe, gelijkwaardig aan gezinsbijslag, zonder erbij te zeggen over welk barema het gaat[1852];
- nog andere Arbeidsrechtbanken leggen het bedrag van de aanvullende steun voor het onderhoud van kinderen "*ex aequo et bono*" vast. Zij bepalen de bedragen die zouden moeten volstaan, gelet op de familiale situatie, of bevestigen de praktijk binnen de centra, met name : een steun van 5.000 BEF[1853], 4.000 BEF[1854], 3.000 BEF[1855], 2.500 BEF[1856] of 2.000 BEF[1857] per kind en per maand;
- de Arbeidsrechtbank te Hasselt is van oordeel dat de vordering dient te worden beoordeeld op grond van de wettelijke bepalingen van de organieke wet van 8 juli 1976. De norm "menselijke waardigheid" is het enige wettelijk criterium voor het beoordelen van het subjectief recht op dienstverlening. De bedragen van financiële hulpverlening worden autonoom vastgesteld door elk OCMW. Betrokkene legt in casu geen gegevens voor waaruit zou blijken dat hij en zijn gezin met de toegekende steun geen leven zouden kunnen leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid[1858].

Verder werd in een bijzonder geval de vordering tot toekenning van een steun gelijk aan de gezinsbijslag voor een minderjarig kind afgewezen, omdat het niet mogelijk is met de toegekende steunverlening een menswaardig bestaan te leiden. Het staat het gezin vrij hun meerderjarige kinderen een zakgeld te geven van 5.500 BEF per maand, doch zij kunnen de gevolgen van deze keuze niet afwentelen op de gemeenschap. Het OCMW stelde in casu terecht dat het gezinsinkomen voldoende is om de vaste maandelijkse kosten te betalen om in het levensonderhoud te voorzien.[1859]

Wat betreft de aanvraag van een geboortepremie door een koppel bij de geboorte van hun kindje gelet op de extra kosten die gezinsuitbreiding met zich meebrengt is dezelfde rechtbank van oordeel dat niet kan worden betwist dat een geboorte, zeker van een eerste kind, extra kosten met zich meebrengt voor het gezin. Het levensminimum is een minimumbedrag dat geen rekening houdt met hoge bijkomende uitgaven zodat de rechtbank het opportuun acht een geboortepremie toe te kennen.[1860]

Wat de steun betreft, gelijkwaardig aan het kraamgeld[1861] zijn andere arbeidsgerechten de mening toegedaan dat het aan de aanvraagster is om te bewijzen dat de hulp gelijk aan de

---

1852 T.T. Arlon, 1ère ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29 368 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 février 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 296 002 et 307 136 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Saint Nicolas et E.B., R.G. 310 175 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 avril 2001, X / CPAS Forest et E.B., RG 31 265/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean., RG 4 470/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3 474/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 3 475/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 6 091/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 4 102/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 4 362/01 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111 030.

1853 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 2 175/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 069/01.

1854 T.T. Bruxelles, ch. vac., 17 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5 165/2001.

1855 T.T. Charleroi, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque, RG 58 795/R.

1856 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg., RG 16 637/01.

1857 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 6 089/01.

1858 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 15 maart 2001, X / OCMW Ham, AR 2001308.

1859 Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1728/2001.

1860 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 februari 2001, X / OCMW Sint-Pieters-Woluwe, AR 325.197.

1861 T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111 030.

geboortepremie nodig is opdat zowel zij als haar kind een menswaardig leven zouden kunnen leiden[1862].

2.5. Geactiveerde sociale steun

De geactiveerde sociale steun is een bijkomende financiële vergoeding toegekend aan personen die omwille van hun nationaliteit geen recht hebben op een bestaansminimum en die worden tewerkgesteld in een inschakelingsprogramma met het oog op hun integratie in de maatschappij.[1863]

2.6. Dringende steun

We verwijzen de lezer naar de rubrieken m.b.t. de dringende medische steun[1864] en naar de terugvordering van de steun die werd toegekend bij wijze van voorschot.[1865]

2.7. Voorlopige steun

Ter gelegenheid van verschillende omstandigheden veroordeelt de rechtspraak de openbare centra nog steeds tot betaling van voorlopige steun :

- wanneer een dossier niet in gereedheid is gebracht en een heropening van de debatten noodzakelijk is[1866];
- in afwachting van een sociaal onderzoek dat zal uitmaken welke de meest geschikte maatschappelijke dienstverlening is[1867];
- in afwachting van de beslissing van de Regularisatiecommissie[1868];
- in afwachting van een beslissing van de Minister van Binnenlandse Zaken over het verzoek tot verlenging van het verblijf[1869];
- in afwachting van een bestuurlijke beslissing naar aanleiding van een nieuw onderzoek over het vestigingsrecht van de bijstandverzoeker[1870];

1862 T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Fontaine-l'Evêque et E.B., RG 57 951/R.

1863 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 12 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.495.

1864 cf. 1.3.2.9.4.

1865 cf. 7.2.

1866 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53 402 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Hubert, RG 27 586 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Tubize, RG 1 566/N/2000 ; T.T. Liège, 9e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 313 336 ; T.T. Liège, 9e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Seraing et E.B., RG 313 254 ; T.T. Liège, 9e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Liège, Herstal et E.B., RG 313 473 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306 876 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et CPAS Morlanwelz, RG 7 251/01 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 317 950 ; En sens contraire, T.T. Nivelles, 2e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Nivelles, RG 1 568/N/2000.

1867 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53 402 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Tubize, RG 1 566/N/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Watermael, RG 5 166/01.

1868 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 589/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 30 414/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Evere et E.B., RG 24 439/00.

1869 T.T. Bruxelles, 15e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG26 412/00.

1870 T.T. Verviers, 1ère ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 0757/2001.

- in afwachting[1871] van ofwel een antwoord door het Arbitragehof op verschillende prejudiciële vragen[1872] of van de bestuurlijke beslissing m.b.t. de regularisatie;
- tot op het ogenblik dat de Rechtbank kans ziet uitspraak te doen over de grond van het geschil, indien voor de rest alles hetzelfde blijft[1873].

De Arbeidsrechtbank van Verviers[1874] heeft de toekenning van een voorlopige maatschappelijke dienstverlening als volgt gerechtvaardigd. Voorzichtigheidshalve is het geboden de norm van de menselijke waardigheid uit artikel 1 van de Wet van 8 juli 1976 toe te passen waarbij de verschillende belangen die in het geding zijn, overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel worden afgewogen. De norm van de menselijke waardigheid zal dus de voorkeur genieten, ondanks een waarschijnlijk gevaar voor een benadeling van de gemeenschap … in geval het Arbitragehof elk recht op maatschappelijke dienstverlening tenietdoet of in geval de administratieve commissie die uitspraak doet over de regularisaties, een weigeringsbeslissing neemt".

De voorlopige steun is in elk geval afgestemd op de dringende situatie en kan de vorm aannemen van een voorschot dat rechtstreeks aan een ziekenhuis wordt betaald[1875].

3. DE STEUNVERLENING IN NATURA

3.1. Diverse vormen

Wanneer een persoon in het licht van elementen als daar zijn geldzorgen omwille van de inbeslagneming van de sociale uitkeringen wegens verzuim van betaling van een onderhoudsschuld, niet bij machte is een menswaardig leven te leiden, kan het OCMW bepalen welke steun het meest geschikt is en voedselbonnen, maaltijdcheques en dergelijke bezorgen[1876].

1871 T.T. Verviers, 1ère ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 1 897/2000 ; T.T. Verviers, 1ère. ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 2 302/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 30 552/00 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 27 mars 2001, X / CPAS Verviers et E.B, RG 2 077/2000 ; T.T. Verviers, 1ère ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B, RG 1 338/2001.

1872 C.T. Liège, 8e ch., 14 mars 2001, E.B. / X et CPAS Bassenge, RG 29 225/00 ; T.T. Liège, 11e ch., 10 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 483 ; T.T. Liège, 11e ch., 10 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 425 ; T.T. Liège, 11e ch., 10 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 252 ; T.T. Liège, 11e ch., 10 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 330 ; T.T. Liège, 11e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Herstal et E.B., RG 310 808 et 311 763 ; T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 459 et 313 027 ; T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 428 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5 794/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6 099/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 7 600/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 6 088/01 ; En sens contraire : T.T. Liège, 11e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306 618 ; T.T. Liège, 11e ch., 7 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 305 669 et 307 110.

1873 T.T. Liège, 11e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 427 ; T.T. Liège, 11e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 315 014 ; T.T. Liège, 11e ch., 18 octobre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 316 980.

1874 T.T. Verviers, 1ère ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 1 897/2000. Dans le même sens : T.T. Verviers, 1ère ch., 26 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 0757/2001.

1875 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Hubert, RG 27 586.

1876 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 20001, X / CPAS Woluwé-Saint-Pierre, RG 30 485/00.

4. DE STEUNVERLENING DOOR DIENSTVERLENING

4.1. Dienstverlening door begeleiding

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1877] blijft eisen dat het OCMW de bijstandverzoekers moet begeleiden opdat zij de volgende vormen van steun of van dienstverlening zouden verwerven :

- psychologische bijstand (zie verder)[1878];
- een taalopleiding en de tenlasteneming van de verplaatsingskosten naar het taalopleidingscentrum[1879];
- het dekken van de nodige geneeskundige kosten en kosten voor geneesmiddelen zolang de betrokkene niet aangesloten is bij het ziekenfonds van zijn keuze;
- de erkenning van de onderwijsdiploma's;
- de inschrijving in het gemeenteregister;
- het vinden van een bezoldigde en aangegeven baan die in overeenstemming is met de bekwaamheid en de vaardigheden van de betrokkene[1880].

Voor de betrokkenen zonder woonplaats noch werk zou de begeleiding bestaan uit bijstand op de zoektocht naar een eigen woonst en naar werk[1881].

Wanneer een bijstandverzoeker zonder woonplaats van wie de mutualiteitsuitkeringen volledig in beslag zijn genomen de oplossing weigert die het OCMW voor hem gezocht heeft (namelijk kost en inwoon bij een opvangcentrum), mag dit volgens de Brusselse Arbeidsrechtbank[1882] maatschappelijke dienstverlening weigeren. Uit het sociaal onderzoek blijkt o.a. dat de betrokkene tijdens de beslagperiode steun heeft gekregen van zijn ouders en zijn vrienden.

Voor de personen van wie de huur te hoog is zal de begeleiding eruit bestaan hen in de mogelijkheid te stellen te verhuizen naar een woonst die nauwer aansluit op hun budget[1883].

Voor de personen die werkloos maar werkbereid zijn heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1884] er niet mee volstaan akte te nemen van hun houding in deze, maar heeft ze het OCMW ook uitgenodigd om een begeleiding te bieden op de zoektocht naar werk.

In de zaak van een zigeunerfamilie waarin de ouders volgens het administratief dossier scholingsgraad en een elementaire kennis van het Frans ontbeerden, heeft de

---

1877 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 26 132/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 28 187/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 27 058/00. Idem : T.T. Bruxelles : 36 jugements.

1878 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 24 936/00.

1879 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 28 606/00.

1880 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 7 683/01.

1881 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 28 202/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 28 187/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G. 32 0971/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 30 580/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30 015/00.

1882 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 13 374/01.

1883 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., R.G. 30 016/00.

1884 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29 077/00.

Arbeidsrechtbank van Brussel[1885] de toekenning van maatschappelijke dienstverlening afhankelijk gemaakt van een vooraf te aanvaarden begeleiding met het oog op het vinden van werk gedurende een periode van zes maanden.

Voor een persoon met zware lichamelijke en geestelijke problemen heeft de Arbeidsrechtbank van Marche[1886] de toekenning van maatschappelijke dienstverlening afhankelijk gemaakt van het regelmatig volgen van een begeleiding op het vlak van budgetbeheer, "zonder dat die begeleiding kan betekenen dat de aanvraagster aan het gebruik van haar wagen moet verzaken; de begeleiding moet ervoor zorgen dat de zelfstandigheid van de aanvraagster geleidelijk toeneemt, en zal desgevallend samenwerken met haar moeder, zo zij hiermee akkoord gaat".

Tenslotte kan de maatschappelijke dienstverlening de vorm aannemen van een begeleiding voor zelfstandig wonen van mensen met psychiatrische problemen. Het gaat hierbij vaak om een dienstverlening die bestaat uit verschillende elementen. Meestal verhuurt het OCMW enkel woningen/ appartementen in een bepaald woonblok aan personen die nood hebben aan begeleiding. M.a.w. personen die geen begeleiding vereisen kunnen van het OCMW geen woning huren in dergelijk pand. Dit heeft tot gevolg dat de begeleiding van de betrokken personen en het sluiten van een huurovereenkomst dermate met elkaar zijn verknocht dat ze één geheel vormen waarbij de begeleidingsovereenkomst de hoofdzaak uitmaakt. Er moet dan ook worden aangenomen dat het OCMW door op die manier aan eiser een appartement te verhuren een vorm van maatschappelijke dienstverlening verleent. Ondanks een aantal tekortkomingen bij de uitvoering van de begeleidingsovereenkomst, die zich blijkbaar enkel hebben voorgedaan in de aanvangsperiode en die te wijten zijn aan het ziektebeeld van eiser, meent de rechtbank dat er geen redenen waren om te stellen dat eiser niet geschikt is voor een verblijf. Het slagen van de begeleidingsovereenkomst zal grotendeels ook het lot van de huurovereenkomst bepalen. Het OCMW heeft niet aangetoond dat eiser de begeleidingsovereenkomst in die mate niet heeft nageleefd dat ze een beëindiging van deze overeenkomst en de ontbinding van de huurovereenkomst met zich meebrengt, zodat de bestreden beslissing ten onrechte stelde dat eiser het appartement zo snel mogelijk dient te verlaten.[1887]

4.2. De geneeskundige dienstverlening

4.2.1. Medische kosten en geneesmiddelen

De geneeskundige dienstverlening zoals vermeld in artikel 57, § 1, derde alinea OCMW-wet is nog altijd aanleiding tot een groot aantal geschillen, enerzijds toegespitst op de diagnose van de behoefte[1888] [1889] aan geneeskundige en sociaal-geneeskundige dienstverlening, of hulp op het vlak van geneesmiddelen en anderzijds op de meest geschikte uitkomst in functie van de inkomsten van de betrokkene.

1885 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24 742/00.

1886 T.T. Marche-en-Famenne, 1ère ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Rendeux, RG 27 254.

1887 Arbrb. Ieper, 1ste K., 7 september 2001, X / OCMW Wervik, AR 23693.

1888 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Sint Pieters-Leeuw, RG 6 936/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 17 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 5 707/2001 ; T.T. Liège, 11e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 313 506 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 885/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 15 485/01.

1889 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 november 2001, X / OCMW Lommel, AR 2011614.

De Arbeidsrechtbanken zijn er zich van bewust dat de toegang tot de gezondheidszorg belangrijk is in het licht van de menselijke waardigheid, zodat ze de OCMW's tot verschillende vormen van tegemoetkoming verplichten (of in die zin genomen beslissingen bevestigen) :

- de tenlasteneming van effectief gedragen geneeskundige kosten en van kosten in verband met geneesmiddelen[1890];
- de tenlasteneming van geneeskundige kosten en van kosten in verband met geneesmiddelen die de terugbetaling door het ziekenfonds overtreffen, ten belope van een bepaald percentage van het remgeld of ten belope van een maandelijkse maximumsom [1891], eventueel gedurende een beperkte periode[1892];
- het verschaffen van een medische kaart [1893], eventueel met een door de Rechtbank vastgelegde vrijstelling[1894];
- kosteloze geneeskundige verstrekkingen en geneesmiddelen ten gunste van personen in een regularisatieprocedure[1895];
- de tenlasteneming van geneeskundige kosten en kosten van opname in het ziekenhuis die niet door de mutualiteit gedekt zijn[1896];
- de tenlasteneming van de bijdragen voor een verzekering gezondheidszorg (grote en kleine risico's) [1897];
- de tenlasteneming van de bijkomende verzekering (bovenop de verzekering gezondheidszorg) [1898];
- de tenlasteneming van het bedrag dat gedekt is door de verzekering gezondheidszorg (de aanvrager moet de last op zich nemen van het verschil tussen het factuurbedrag en het door de mutualiteit gedragen bedrag) [1899];
- het uitzonderlijk toekennen van een bepaalde som voor de geneesmiddelenkost in een zekere maand[1900];
- op overhandiging van bewijsstukken, de betaling van een forfaitaire som van 25.000 BEF bij de aanvang van elk kwartaal en een saldo van 10.000 BEF bij het verstrijken van zo'n kwartaal[1901];

1890 T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111 030 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 24 septembre 2001, X / CPAS Wellin, RG 27 503.

1891 T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Anhée, RG 60 028 ; T.T. Marche-en-Famenne, 1ère ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Rendeux, RG 27 254.

1892 T.T. Verviers, 1ère ch., 13 février 2001, X / CPAS Pepinster, RG 2 300/2000 ; en sens contraire : T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Sambreville et Neupré, RG 110 709.

1893 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 30 493/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 5 793/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8 565/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 14 931/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 17 132/01.

1894 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 12 071/01.

1895 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29 912/00.

1896 T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109 401.

1897 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 23 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27 887 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 1 953/01.

1898 T.T. Mons (La Louvière), 7e ch., 10 mai 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1 361/00/LL.

1899 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Morlanwez/ X, RG 16 443.

1900 T.T. Dinant, 7e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Vresse-sur-Semois, RG 60 273.

1901 T.T. Arlon, 1ère ch., 15 mai 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29 091.

- een eenmalige maatschappelijke dienstverlening van 15.000 BEF die niet kan worden teruggevorderd, uitsluitend bestemd voor gezondheidszorg; het centrum mag dit bedrag rechtstreeks uitbetalen aan de betrokken schuldeisers[1902];
- op basis van bewijsstukken, een tijdelijke financiële steun van 5.000 BEF die rechtstreeks aan de apotheker wordt uitbetaald, dit in afwachting van het resultaat van de stappen die ondernomen zijn opdat het gezinsbudget beter zou aangewend worden[1903] ;
- een eenmalige geldelijke steun voor het dekken van bijzondere uitgaven die zich opdringen of voor het voldoen van uitzonderlijke noden. [1904] Determinerend voor OCMW-hulp is niet zozeer de aard van de kosten, dan wel de motieven.

Werden geacht onontbeerlijk te zijn voor een menswaardig bestaan, en steun vanwege het OCMW te rechtvaardigen (na een ontleding van de concrete situatie van de betrokken personen) :

Inzake **tandverzorgingskosten** :
- de kosten van een tandprothese, op overhandiging van bewijsstukken en voor een terugvorderbaar bedrag van hoogstens 1.000 BF per maand[1905];
- het plaatsen van een beugel en de medische begeleiding, ook al zou een symptoombehandeling in de loop van het jaar mogelijk zijn, zij het eventueel met nefaste gevolgen voor de gezondheid[1906];
- het ereloon voor de tandarts van 2.000 BEF (de betrokkene heeft het eerste bezoek op eigen initiatief geregeld) [1907];
- de mondartskosten die overeenstemmen met het afslijten van de tanden en het aanbrengen van twee tandprotheses voor een maximumbedrag van 79.846 BEF, door het centrum op twee manieren ten laste te nemen: steun die niet kan worden teruggevorderd en die het deel dekt dat normalerwijze (bij verzekerden) voor rekening is van de ziekteverzekering (het ziekenfonds), en een voorschot voor het aandeel van de "patiënt" [1908].

Inzake **kinesitherapie** zijn terugbetaalbaar : de kinesitherapiekosten, ook al werden ze al betaald vóór de beslissing van het centrum over een eventuele tenlasteneming[1909].

Op **ander vlak** :
- ook de kosten voor de opticien vallen onder de medische kosten. Deze kosten worden gestaafd door een attest. Een aantal waarachtige medische oplegkosten waarvan eiser schriftelijk bewijs van betaling levert moet het OCMW ten laste te nemen[1910];
- de aankoop van brillen aan niet overdreven prijs is terugbetaalbaar[1911].

1902 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Bouillon, RG 28 115.
1903 T.T. Liège, 9e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 318 073.
1904 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 5 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61160.
1905 T.T. Dinant, 7e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Bièvre, RG 59 546.
1906 T.T. Liège, 9e ch., 10 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 386 et 313 462.
1907 T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Jemeppe-sur-Sambre, RG 110 853.
1908 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 24 812/00 et 1 956/01.
1909 T.T. Namur, 9e ch., 23 novembre 2001, X / CPAS Namur, RG 112 462.
1910 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 28 juni 2001, X / OCMW Schilde, AR 326.940 + 331.210.

In bepaalde gevallen is een medische expertise aangewezen, alvorens te beslissen om al dan niet tussen te komen, zoals bijvoorbeeld wanneer iemand zwaar ziek is en een dure alternatieve behandeling ondergaat die grotendeels niet wordt terugbetaald door het R.I.Z.I.V. terwijl het OCMW vragen heeft bij de hoge kostprijs, de zin en de effectiviteit van de behandeling. Het OCMW dient de beschikbare gelden aan te wenden en te besteden als een goed huisvader. Het was echter onmogelijk na te gaan of de betaalde gelden op een efficiënte en zinvolle manier werden besteed. Daarom is de vordering van het OCMW inzake een medische expertise gegrond.[1912]

Eens de Arbeidsrechtbank van Brussel[1913] aan de hand van het administratief dossier had vastgesteld dat de betrokkene zich bezondigde aan een overconsumptie van geneesmiddelen en weigerde over te schakelen op generische middelen en niet wou weten van een door een V.Z.W. voorgestelde budgetbegeleiding, werd de vordering van de betrokkene ongegrond verklaard.

In dezelfde zin heeft de Arbeidsrechtbank van Hasselt[1914] zich eveneens moeten buigen over diverse vorderingen m.b.t. medische kosten van een en dezelfde persoon. Dit leidde tot de volgende negatieve beslissingen m.b.t. medische tussenkomsten:

- eiser volgt een streng dieet maar verantwoordt niet de uitzonderlijk dure ingrediënten. Bovendien heeft hij de dieetmaaltijden van het OCMW geweigerd zonder aanvaardbare reden. Hij rekent bij de kost voor medicijnen ten onrechte de terugbetaling én het remgeld aan. Zelfs rekening houdende met de hogere kosten voor gezondheidszorg, geeft het besteedbaar bedrag van 38.000 BEF de mogelijkheid om een menswaardig bestaan te leiden[1915];
- eiser vraagt terugbetaling van het product XENICAL, waarvan hij het nut bewijst, maar de kostprijs niet verantwoordt zodat het OCMW tussenkomst mag weigeren. De kosten van een bloeddrukmeter voor een dagelijkse controle van zijn bloeddruk is nuttig, maar er zijn zeker goedkopere toestellen verkrijgbaar. Bovendien kan eiser met zijn inkomen deze aankoop bekostigen[1916];
- eiser vordert een eenmalige financiële steun voor de verplaatsingskosten naar Antwerpen. De rechtbank is van oordeel dat het OCMW geenszins gehouden is een tussenkomst te verlenen in de kosten in de cafetaria van het UZA. Daarenboven heeft hij deze uitgaven maandenlang zonder enig probleem kunnen dragen[1917].

Arbeidsgerechten hebben in het voorbije jaar sommige praktijken van bepaalde openbare centra inzake toegang tot de gezondheidszorg aan het licht gebracht en veroordeeld.

Het OCMW mag de tussenkomst in de medicatie niet weigeren omwille van de hoge inkomsten van het gastgezin. De steunvrager heeft onvoldoende inkomsten om de medische kosten te betalen. De redenering van het OCMW dat het gastgezin de tekorten moet

---

1911 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 080/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 3 027/01 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Beauraing, RG 61 315.

1912 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 februari 2001, X / OCMW Boechout, AR 324.640.

1913 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 28 723/00.

1914 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2011892.

1915 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2011892.

1916 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2000141.

1917 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2003302.

financieren, gelet op hun hoge inkomsten, wordt niet gevolgd door de rechtbank. Het gastgezin is immers een derde partij en heeft zich enkel geëngageerd om, tegen een maandelijkse vergoeding, in te staan voor huisvesting, voeding, was en dagelijkse begeleiding van de betrokkene.[1918]

De integratietegemoetkoming dient voor de vergoeding van de extra kosten, nodig voor de integratie bij een handicap. Met deze integratietegemoetkoming kan dus geen rekening worden gehouden om de bijstandsnorm te bepalen voor de medische kosten van het gezin, zeker niet gezien de hoge medische kosten voor het jongste dochtertje. De verhoogde kinderbijslag volstaat niet om de kosten van haar ziekte te dragen. Amper één jaar oud, heeft dit kind reeds verschillende zware operaties ondergaan. Naast deze ziekenhuisrekeningen zijn er nog extra kosten, o.m. kosten voor sondevoeding. Daarom moet het OCMW instaan voor de ziekenhuisrekeningen. Voor de kosten van de pomp kan het bedrag van de verhoogde kinderbijslag worden gebruikt. Deze verhoogde kinderbijslag dient immers om de extra kosten tengevolge van een handicap te dragen. De vader moet aantonen welke extra kosten hij heeft voor de verzorging van zijn dochtertje.[1919]

Het feit dat enkele rekeningen later zijn binnengebracht is niet doorslaggevend om steun voor de aankoop van medicatie in te trekken. De financiële mogelijkheden van de betrokkene moeten eerst worden bekeken.[1920]

Soms betreft de discussie over medische kosten enkel het bewijs of de bewijswaarde van de voorgelegde stukken. Bij een ondertekende factuur van een orthodont met vermelding van het totaal bedrag heeft de rechtbank geen redelijke argumenten om te twijfelen aan de echtheid.[1921]

In een bepaalde zaak waar het centrum zijn bijstand beperkt had tot de zorgverlening die twee, in zijn beslissing vernoemde, aandoeningen noodzakelijk maakten, heeft de Arbeidsrechtbank van Neufchâteau[1922] geoordeeld dat, enerzijds "die beperking niet beantwoordt aan het oogmerk van maatschappelijke dienstverlening, namelijk iedereen in staat te stellen een menswaardig leven te leiden" en dat anderzijds "de aanvrager steun moet krijgen voor alle gezondheidszorg die hij nodig heeft, aangezien hij niet over voldoende inkomsten beschikt".

Tenslotte moet, wat de aard van de behandeling en de keuze van de geneesheer betreft, er een zekere keuzevrijheid worden gelaten: volgens de Arbeidsrechtbank van Brussel, die hiertoe verwijst naar de rechtspraak van de Raad van State[1923], "is het strijdig met het beginsel van de vrije keuze wanneer men de verplichting oplegt zich een bril aan te schaffen bij een oogmeester met wie het OCMW samenwerkt" [1924].

1918 Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Tongeren, AR 788/2001.
1919 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 29 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.294 +332.662.
1920 Arbrb. Turnhout, 2de K., 12 januari 2001, X / OCMW Herentals, AR 24.059.
1921 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 maart 2001, X / OCMW Lommel, AR 2003687.
1922 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Tellin, RG 27 629.
1923 R.v.St., 17 februari 1997, *R.A.C.E.*,1997, nr. 64 554.
1924 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30 080/00.

4.2.2. De hospitalisatiekosten

De Arbeidsrechtbank van Brussel[1925] heeft een klassieke strekking[1926] in de rechtspraak bevestigd volgens dewelke inzake gezondheidszorg "de behoefte aan maatschappelijke dienstverlening met alle rechtsmiddelen kan worden aangetoond ook wanneer de rechthebbende een requisitoir noch een medische kaart gevraagd heeft vóór hij de gezondheidszorg toegediend kreeg". Dergelijke stelling betekent geenszins dat de Rechtbank kritiek uitoefent op de « requisitoirpraktijk » en de praktijk van medische kaarten. Dit biedt immers zeker voordelen : het centrum toelaten medisch te begeleiden, een beslissing aan te passen in functie van de situatie, de patiënt naar een algemeen geneesheer gidsen vóór hij op consultatie naar het ziekenhuis gaat, een vrijstelling vastleggen, de tenlasteneming van de geneesmiddelen beperken, de kosten van de gezondheidszorg verlagen door een akkoord tussen het centrum en de zorgenverstrekkers …

In een geschil waar de staat van behoeftigheid van een persoon naar behoren werd vastgesteld heeft de Arbeidsrechtbank van Marche[1927], in de betrachting een globale oplossing te bieden voor de verschillende moeilijkheden van deze persoon, het centrum met name veroordeeld tot "volledige betaling van het deel dat door de aanvraagster moet worden gedragen (rekening ziekenhuisverblijf in een gemeenschappelijke kamer), buiten de kostprijs van het persoonlijke comfort dat niet verplicht is, maar met inbegrip van zorgverlening, geneeskundige handelingen, benodigheden op het vlak van geneesmiddelen, verplaatsing in een ziekenwagen met een maandelijks plafond van 25.000 BEF. Het centrum mag die bedragen rechtstreeks aan de schuldeisers betalen". De bijstand werd afhankelijk gemaakt van een budgetbegeleiding.

Wat betreft de hospitalisatieschulden blijven de beslissingen van de Arbeidsrechtbanken pluriform. Verscheidene vormen van bijstand kunnen samengaan :

- toekennen van financiële steun om te vermijden dat een kwaal verergert[1928];
- het bedrag van de ziekenhuisfactuur voorschieten, aflosbaar in maandelijkse schijven die worden bepaald in het vonnis[1929] of nog, af te lossen via de eventueel door de Commissie voor Bijstand aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden verschuldigde sommen[1930];
- rechtstreekse betaling aan het ziekenhuiscentrum van hospitalisatieschulden die volgens de regels erkend zijn (of van minstens een deel van de achterstallige bedragen aan de schuldeisers) [1931];
- uitzonderlijke tenlasteneming van de ganse hospitalisatiefactuur ook al heeft het ziekenhuis geen conventie ondertekend met het OCMW [1932].

1925 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 décembre 2001, X / CPAS Anderlecht et E.B., RG 7 119/01.

1926 Cf. P. SENAEVE, D. SIMOENS et H. FUNCK, citant Ch. R. Brabant, 4 juin 1982*, Le droit au minimex et à l'aide sociale accordés par les CPAS,* nr. 399, 142.

1927 T.T. Marche-en-Famenne, 1ère ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Rendeux, RG 27 254.

1928 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 février 2001, X / CPAS Bertrix, RG 27 591.

1929 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2 001, X / CPAS Uccle, RG 29 603/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Saint-Georges-sur-Meuse, RG 53 688.

1930 T.T. Huy, 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Andenne, RG 54 113 et 54 114.

1931 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 février 2001, X / CPAS Bertrix, RG 27 591 ; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Saint-Georges-sur-Meuse, RG 53 688 ; T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 46 674 ; T.T. Marche-en-Famenne, 1ère ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Rendeux, RG 27 254.

1932 T.T. Liège, 9e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 315 962.

De arbeidsgerechten worden vaak geroepen om zich uit te spreken over de weigering van het OCMW tot tussenkomst in de ziekenhuisfactuur. Er worden door de OCMW's diverse redenen voor deze weigering aangehaald.

Aldus wordt in een zaak voor de Arbeidsrechtbank te Antwerpen de vraag tot terugbetaling van de ziekenhuisrekening geweigerd op basis van de motivering dat er voldoende mogelijkheden tot verzorging bestaan in eigen ziekenhuizen. De rechtbank wijst erop dat het OCMW bij het verstrekken van dienstverlening de ideologische, filosofische en godsdienstige overtuiging van de rechthebbende moet eerbiedigen (artikel 59 OCMW-Wet). De aanvrager heeft de vrije keuze bij een beroep op de medewerking van personen, instellingen of diensten (art. 61, lid 1 OCMW-Wet). In casu schendt het OCMW het recht van eiseres tot vrije keuze van ziekenhuis en van geneesheer. Nochtans is een geneesheer gebonden aan één bepaald ziekenhuis. Er bestaat dan ook geen enkele reden om de betaling van de factuur in kwestie te weigeren.[1933]

In een andere zaak dient dezelfde Arbeidsrechtbank vast te stellen dat de steunaanvrager, rekening houdende met zijn inkomsten en zijn uitgaven, normale medische kosten kan dragen. Hij mag aantonen dat zijn inkomen deze bijkomende kost niet kan dragen, maar faalt in zijn bewijslast dat hij deze factuur, eventueel in maandelijkse afbetalingen, onmogelijk kan voldoen.[1934]

Soms staat buiten kijf dat de betrokkene niet de mogelijkheden heeft om extra kosten te dragen, maar worden door het OCMW bijkomende voorwaarden gesteld. Zo constateert de Arbeidsrechtbank van Dendermonde dat eiseres slechts de beschikking heeft over het "minimum minimorum". Vermits zij ernstige gezondheidsklachten heeft, zijn er constant farmaceutische kosten (waarvoor het OCMW wel tussenkomt) én regelmatige ziekenhuisopnames. De menselijke waardigheid houdt ook in dat de gezondheid wordt verzorgd. De voorafgaande aangifte kan redelijkerwijze niet worden gevraagd bij een dringende opname en/ of ingreep. Slechts indien opname overbodig is of indien dezelfde zorg op een goedkopere wijze kan worden verleend zou eventueel betwisting mogelijk zijn. Bovendien blijkt dat zij sedert jaren in behandeling is bij een dokter van het ziekenhuis, zodat het logisch is dat zij aldaar ook wordt opgenomen.[1935]

Ook het niet vervullen van formaliteiten kan aanleiding geven tot discussies en een weigering tot terugbetaling vanwege het OCMW. De Arbeidsrechtbank van Kortrijk stelt dat het OCMW de verleende bijstand kan terugvorderen van de federale overheid krachtens de artikelen 4 en 5 van de wet van 2 april 1965 mits het OCMW de federale overheid hiervan kennis geeft. Overeenkomstig artikel 9 § 3 van voornoemde wet verliest het OCMW het recht op terugvordering van de uitgaven die betrekking hebben op de periode die de 45ste dag vóór het verzenden van de kennisgeving voorafgaat. Opdat het OCMW de terugvordering van haar uitgaven tijdig kan aanvragen is dus vereist dat het op zijn beurt tijdig in kennis wordt gesteld van de gebeurtenissen die kunnen leiden tot de tussenkomst. In casu bleef het formulier, bestemd om de uitgaven van het OCMW te verhalen op de federale overheid en in te vullen door het ziekenhuis, blanco, zonder dat kan worden uitgemaakt wie nalatig is geweest. De rechtbank oordeelt dat in elk geval deze nalatigheid er niet toe kan leiden dat de opnamekosten moeten worden betaald door het OCMW dat door de laattijdigheid van de

[1933] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 26 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.925.
[1934] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 september 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 327.381.
[1935] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Ninove, AR 46.942.

kennisgeving van de opname haar uitgaven niet meer kan terugvorderen van de federale overheid.[1936]

De vraag omtrent de tenlasteneming van de hospitalisatiekosten ingevolge een **spoedopname** geeft nog altijd aanleiding tot verschillende geschillen. De rechtspraak bevestigt het beginsel volgens hetwelk "de officiële goedkeuring van het ziekenhuis waarin de hospitalisatie plaats heeft, geen voorwaarde is voor maatschappelijke dienstverlening"[1937]:

- de Arbeidsrechtbank van Luik[1938] heeft het OCMW dat weigerde de hospitalisatiekosten ten laste te nemen, veroordeeld. De Rechtbank heeft de argumenten van het centrum – het was niet bijtijds verwittigd, waardoor het de kosten niet langer kon terugvorderen van het Ministerie van Volksgezondheid – verworpen;
- de Arbeidsrechtbank van Brussel[1939] heeft uitspraak moeten doen over een geval waar een persoon met spoed in een privé-ziekenhuis was opgenomen terwijl het centrum een overeenkomst had gesloten met een netwerk van ziekenhuizen in de regio. Het gerecht kon niet beschikken over het bedrag van de hospitalisatiefactuur en heeft de zaak terug op de rol gebracht, niet zonder het volgende beginsel onder woorden te brengen : "Het is perfect begrijpelijk dat een OCMW erover waakt dat een persoon met een medische kaart in het kader van de geneeskundige bijstand de nodige gezondheidszorg verstrekt krijgt volgens normale tarieven, maar die terechte bekommernis kan er niet toe leiden dat een OCMW weigert te betalen omdat de spoedopname plaats heeft gevonden in een ziekenhuis waarmee het geen akkoord over de tarieven heeft gesloten".

Indien er een discussie bestaat omtrent een factuur tussen het OCMW en het hospitaal, heeft de steunvrager geen belang om een procedure in te stellen tegen het OCMW.[1940]

4.2.3. Z.I.V.-verzekering

(Er is geen rechtspraak.)

4.2.4. Dringende medische hulp

(Er is geen rechtspraak.)

4.2.5. Andere : begrafeniskosten

Zoals in het verleden stelt de rechtspraak dat de menselijke waardigheid niet eindigt met het overlijden maar ook geldt voor de behandeling van het stoffelijk overschot. Iedereen heeft recht op een waardige uitvaart.

Wanneer de bijstandzoekers zelf over onvoldoende middelen beschikken om de begrafenisfactuur van hun dochter te betalen en haar nalatenschap niet toereikend is, is het OCMW ertoe gehouden voor die gelegenheid financiële steun toe te kennen aan de

---

1936 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 21 februari 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 58760.
1937 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 15 106/01.
1938 T.T. Liège, 9e ch., 10 mai 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312 386 et 313 462.
1939 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2 001, X / CPAS Etterbeek, RG 14 372/01.
1940 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kuurne, AR 61629.

aanvragers die de uitvaart hebben geregeld, zo oordeelt de Arbeidsrechtbank van Bergen[1941]. De steun kan worden teruggevorderd mochten de begrafeniskosten later worden vergoed.

Het OCMW kan zich niet verschuilen achter het argument dat de familie de begrafenis zelf heeft geregeld. Een 'handleiding voor toekenning van steun', afgesloten tussen het stadsbestuur en het OCMW bindt wel het OCMW maar niet de steunaanvrager. Bovendien blijkt uit het sociaal verslag dat de diensten van het OCMW reeds de dag zelf van het overlijden op de hoogte waren en dat de vraag tot financiële tussenkomst diezelfde dag volgde. Het OCMW kan derhalve niet argumenteren dat de familie zelf de kosten van de begrafenis moet dragen omdat zij daartoe alle nodige schikkingen heeft genomen. Volgens de Arbeidsrechtbank van Dendermonde mag de broer van de overledene derhalve een tussenkomst vragen voor de kosten van een waardige begrafenis van zijn behoeftige broer.[1942]

In een andere zaak waar eveneens de broer van de overledene de tenlasteneming van de begrafeniskosten vraagt stelt het OCMW dat betrokkene niet onderhoudsplichtig was ten aanzien van zijn broer zodat hij bijgevolg niet verplicht was de begrafeniskosten ten laste te nemen. Deze had eerst het OCMW moeten verwittigen voor doorverwijzing naar hun begrafenisdienst. De rechtbank stelt enerzijds vast dat de overleden broer het enige familielid was van aanvrager in België. Mede door de tragische wijze van overlijden heeft diens dood hem getraumatiseerd. Het is dan ook menselijk dat hij de begrafenis van zijn broer wenste te regelen en betaalde. Anderzijds houdt de rechtbank ook rekening met de stelling van het OCMW dat eiser vooraf contact had moeten opnemen om de kosten te drukken zodat het centrum niet de totale som moet betalen, maar slechts het bedrag dat het anders toch zou hebben betaald.[1943]

In een laatste zaak waarin beide ouders overlijden vordert het OCMW de terugbetaling van de begrafeniskosten van de onderhoudsplichtige zoon. De rechtbank oordeelt dat het OCMW terecht heeft beslist deze begrafeniskosten te verhalen op de onderhoudsplichtigen. De ouders werden aanvankelijk opgenomen in een verzorgingsinstelling, waardoor de spaargelden voorbehouden voor de betaling van de begrafeniskosten werden aangewend om de plaatsingskosten te betalen. Eiser kan geen aanspraak maken op die gereserveerde gelden daar op het ogenblik van de bestreden beslissing beide ouders nog in leven waren en de nalatenschap derhalve nog niet was opengevallen.[1944]

4.3. Huisvesting

4.3.1. Recht op huisvesting

In het kader van zijn opdracht inzake maatschappelijke dienstverlening zoals bepaald bij artikel 1 OCMW-Wet is het aan het OCMW om het recht op huisvesting te verzekeren.

1941 T.T. Mons, 5e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Honnelles, RG 1 627/00/M.

1942 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 16 oktober 2001, X / OCMW Lokeren, AR 59.908.

1943 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.390 + 326.391 + 328.007 + 328.302.

1944 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 januari 2001, X / OCMW Kapellen, AR 291.085 + 296.643.

Overigens komt het aan de eiseres toe om te bewijzen dat zij geen leven kan leiden overeenkomstig de menselijke waardigheid zonder hulp van het centrum, zoals bijvoorbeeld een verhoging van 650 BEF van de huurtussenkomst.[1945]

De woonst moet ook passend zijn. Een woning met slechts twee slaapkamers voor een moeder met een volwassen dochter en haar 14-jarige zoon voldoet daaraan niet.[1946]

Er kan wel niet altijd rekening worden gehouden met alle eisen en verlangens van de steunvragers.

Het OCMW kan bijvoorbeeld adviseren een bepaalde woning niet te huren, wegens te duur, wanneer er een goedkoper alternatief is. Dit alternatief beviel eiser echter niet. Eiser heeft dit alternatief zelfs geen kans gegeven, maar is wel niet in staat te werken of een opleiding te volgen. In deze omstandigheden is de bestreden beslissing niet onbillijk of willekeurig.[1947]

Een ander voorbeeld betreft een alleenstaande op wiens loon volledig beslag wordt gelegd wegens niet betaling van onderhoudsgelden en aan wie een socio-vitaal minimum wordt toegekend. Gezien de hoge woonkost wordt aan betrokkene een studio aangeboden. Hij beslist niet op dat aanbod in te gaan en vraagt tussenkomst in de huishuur. De rechtbank oordeelt in dit geval dat nu eiser een dergelijke steun ontvangt via bijstand van de gemeenschap, het niet aanvaardbaar is dat hij zich kieskeurig opstelt waardoor het OCMW een groot deel van de huurkost zou dienen ten laste te nemen.[1948]

Het is ook begrijpelijk dat steunaanvragers in een bepaalde gemeente willen blijven wonen, doch deze wens kan op zich geen prioritaire behandeling bij de toekenning van een sociale woning verantwoorden. Mensen die op een wachtlijst voor de toekenning van een sociale woning staan leven noodzakelijkerwijze allen in precaire financiële omstandigheden. Zij ondervinden allemaal dezelfde problemen. Eisers moeten niet alleen beweren maar ook bewijzen dat zij met hun budget geen geschikte huurwoning met 4 slaapkamers op de privé-markt kunnen vinden. Eisers leggen trouwens geen enkel bewijsstuk naar voor waaruit blijkt dat zij inderdaad vruchteloos op zoek zijn naar een nieuwe woonst. Daarom lijkt het dat eisers voor een groot deel zelf verantwoordelijk zijn voor de noodsituatie waarin zij zich thans bevinden. De rechtbank besluit dan ook dat eisers niet aantonen dat zij zich in een situatie bevinden die toelaat bij voorrang op de andere kandidaten een sociale woning te bekomen.[1949]

Een specifieke vorm van bijstand m.b.t. het recht op huisvesting betreft de zogenaamde 'doorgangswoning'. De enige wettelijke verplichting van een OCMW m.b.t. het ter beschikking stellen van een doorgangswoning is gelegen in artikel 1344 ter § 2 Ger. W. 'Wanneer de vordering (tot uitdrijving) wordt gemaakt bij verzoekschrift of bij vrijwillige verschijning, zendt de griffier … een afschrift van het verzoekschrift naar het OCMW van de woonplaats, of bij gebreke van een woonplaats, van de verblijfplaats van de huurder.' Wanneer er in casu slechts een dreiging tot uitdrijving wegens wanbetaling is maar de procedure nog niet is gestart met een verzoekschrift, dagvaarding of vrijwillige verschijning, is het OCMW dan ook niet op grond van de wet verplicht om een doorgangswoning ter beschikking te stellen. Het doel van een dergelijke woning bestaat er in crisissituaties op te

[1945] Arbrb. Turnhout, 2de K., 26 oktober 2001, X / OCMW Vorselaar, AR 24.879.
[1946] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 11 september 2001, X / OCMW Aalst, AR 45.206 +45.290.
[1947] Arbrb. Hasselt, 8 oktober 2001, X / OCMW Heusden-Zolder, AR 2010754.
[1948] Arbrb. Leuven, 2de K., 7 maart 2001, X / OCMW Herent, AR 1979/00.
[1949] Arbrb. Hasselt, 26 oktober 2001, X / OCMW Houthalen-Helchteren, AR 2012377.

vangen. De vraag rijst of de menswaardigheid vereist dat het OCMW een crisiswoning ter beschikking stelt. Eén van de toekenningsvoorwaarden ter beoordeling van het recht op maatschappelijke dienstverlening betreft – naast de nationaliteit en de territorialiteit – de verplichte aanrekening van de inkomsten van de samenwonende personen. De hoogte van deze inkomsten ligt duidelijk boven het bestaansminimum en de OCMW-norm. Er is dan ook geen crisissituatie die de opvang in een doorgangshuis in casu noodzakelijk maakt.[1950]

De toewijzing aan een gemeente ontneemt de kandidaat politiek vluchteling zijn recht op vrije keuze van woonplaats niet. Zo woonde een kandidaat-vluchteling aanvankelijk bij zijn familie. Omdat de woning te klein werd voor zijn gezin diende hij te verhuizen. Hij vond een appartement in Borgerhout. Het OCMW toont niet aan dat zij in staat was om een goedkoper alternatief te bieden. Het feit dat eiser familie heeft te Antwerpen verantwoordt zijn keuze van woonplaats. Het bevoegde OCMW moet eventueel tussenkomen in de huurwaarborg en de aangekochte huisraad.[1951]

4.3.2. De huurwaarborg en huurtoelage

Zoals in het jaar 2000 is het vaste rechtspraak[1952] dat maatschappelijke dienstverlening bij huisvesting de gedaante kan aannemen van de betaling van de huurwaarborg en van een huurtoelage voor de eerste huur.

Aldus oordeelt de Arbeidsrechtbank van Nijvel[1953] : "Het OCMW blijft binnen de afgebakende opdrachten wanneer het een persoon, die niet over voldoende middelen beschikt om een grote som te betalen en geen sociale woning kan krijgen, in staat stelt een woning te vinden in zijn gewoonlijk leefmilieu, dit door de huurwaarborg te betalen".

Wat het recht op maatschappelijke dienstverlening betreft die de vorm aanneemt van een huurwaarborg, heeft de rechtspraak in de volgende betwistingen de verplichting van het centrum bevestigd om die te betalen :

- in een zaak waar de betrokkene al een vestigingspremie had genoten[1954];
- wanneer de aanvraagster met de eigenaar al een huurovereenkomst heeft gesloten en ondertekend, en het centrum voor een voldongen feit stelt[1955];
- in een zaak waar de betrokkene een huurovereenkomst heeft ondertekend waarvoor de huur en de huurwaarborg hoger zijn dan het principeakkoord van het OCMW [1956];
- in een geschil waarbij de aanvrager dakloos is, waarbij het OCMW moet betalen zodra hij een woning zou vinden[1957].

1950 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 28 september 2001, X / OCMW Hove, AR 332.936.

1951 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Chapelle-lez-Herlaimont, AR 329.333.

1952 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Châtelet, RG 58 107/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 32 971/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 30 580/00 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Anhée, RG 59 808 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Fontaine l'Evêque et Charleroi, RG 58 693/R ; T.T. Tournai, 3e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Dour, RG 71 179 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 novembre 2001, X / CPAS Neufchâteau, RG 28 051.

1953 T.T. Nivelles, 2e ch., 20 février 2001, X / CPAS Nivelles, RG 1 745/N/2000.

1954 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Paliseul, RG 27 560.

1955 T.T. Mons, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Quévy, RG 1 416/00/M.

1956 C.T. Liège (section Namur), 12e ch., 21 mai 2001, CPAS Namur / X, RG 6 786/2000.

1957 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 11 498/01.

Daarentegen heeft de rechtspraak de weigering om een huurwaarborg te betalen bevestigd in de volgende gevallen :

- wanneer er geen concreet huisvestingsproject bestaat[1958] of een document waaruit zou kunnen blijken dat een huurwaarborg moet worden betaald[1959];
- wanneer de eigenaar de betaling van een huurwaarborg noch van de eerste huur vereist[1960] noch het bewijs levert van een dergelijke vraag van de verhuurder[1961];
- wanneer de huur te hoog is in vergelijking met de inkomsten van de betrokkene[1962];
- wanneer de aanvrager voor de betaling van de huurwaarborg een beroep heeft gedaan op zijn familie[1963] ;
- wanneer de betrokkene voorlopig huisvesting vindt bij zijn grootmoeder en er geen onmiddellijke noodzaak tot verhuis is en hij kan aldus sparen voor latere huisvesting[1964];
- wanneer de betrokkene voor de derde keer op korte termijn wil verhuizen, terwijl de huisdokter dit afraadt omwille van haar psychische problemen[1965];
- wanneer de betrokkene zich niet hield aan de vaste gebruiken en eist dat het OCMW de huurwaarborg en de eerste maand huur betaalt. Zij wenst niet dat de huiseigenaar hiervan iets afweet en dat het OCMW als derde deponent van de huurwaarborg optreedt. Daardoor verliest het OCMW echter een extra waarborg tot recuperatie van de gelden. Bovendien bestaat er geen directe nood omdat haar vader het geld voorschoot[1966];
- de betaling van een huurwaarborg door het OCMW wordt vaak geweigerd omdat de verzoeker de borg en/of de huur reeds heeft betaald alvorens de aanvraag te doen[1967].

Toch moet ook dit de redelijkheidtoets doorstaan. Het kan immers zijn dat de betrokkene geen andere keuze had dan een snelle beslissing wegens de grote afstand bij een verhuis naar de stad waar zijn familie woont. Hij kan dan niet voorafgaandelijk het OCMW verwittigen, maar het volstaat dan dat hij zich onverwijld tot het Centrum wendt en dat hij aantoont dat zijn neef de huurwaarborg heeft voorgeschoten. Zelfs indien de eigen dienst van het bevoegde OCMW scherpere prijzen kon bedingen inzake huisraad dan zouden de transportkosten dit voordeel nog overtreffen.[1968]

In een zaak die aanhangig is gemaakt door een dakloze persoon die een aanvraag tot regularisatie heeft ingediend, heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[1969] voorlopig een som van 30.000 BEF toegekend (huurwaarborg en eerste huur) voor zover "vier opschortende voorwaarden" werden nageleefd : de aanvrager moest alle medewerking verlenen aan een bezoek aan huis, de verplichting om met steun van het centrum een gemeubileerde kamer

---

1958 T.T. Arlon, 2e ch., 20 février 2001, X / CPAS Musson, RG 29 465.
1959 T.T. Dinant, 7e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Anhée, RG 61 011.
1960 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 1 953/01.
1961 Arbrb. Eupen, 1ste K., 1 februari 2001, X / OCMW Kelmis, AR 484/99.
1962 T.T. Verviers, 1ère ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 0881/2001.
1963 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 14 septembre 2001, RG 1 023/W/2001.
1964 Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Genk, AR 2475/2000.
1965 Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 maart 2001, X / OCMW Turnhout, AR 24.427.
1966 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2579/2000.
1967 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 februari 2001, X / OCMW Ganshoren, AR 30.583/00 ; Arbrb. Tongeren, 16 maart 2001, X / OCMW Hoeselt, AR 1735/2000 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 16 mei 2001, X / OCMWKortrijk, AR 60504.
1968 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Chapelle-lez-Herlaimont, AR 329.333.
1969 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12 773/01.

voor een bescheiden huurprijs te zoeken, een huurovereenkomst overmaken en binnen de acht dagen een bewijs bezorgen voor het betalen van de huurwaarborg en de eerste huur, en het centrum op de hoogte brengen van elke eventuele tewerkstelling. Aan de verplichting voor het centrum om die som te betalen is daarenboven "een ontbindende voorwaarde" gekoppeld, zo de aanvraag tot regularisatie van de bijstandzoeker ongegrond zou worden verklaard.

De **aard van de huurwaarborg,** die als bijstand door het centrum verschuldigd is werd ook ontleed door de rechtspraak :

- de Arbeidsrechtbank van Charleroi[1970] oordeelt dat het gaat om "een uit zijn aard terug te betalen bijstand", zij het dat dit niet kan gebeuren vóór het verstrijken van de huur;
- ook voor de Arbeidsrechtbank van Dinant[1971] moet de bijstand worden terugbetaald, en moet de aanvrager de door het centrum op een vergrendelde rekening gestorte waarborg in maandschijven afbetalen.

Het **bedrag van de huurwaarborg** is ook onderwerp van een geschil geweest : de Arbeidsrechtbank van Dinant[1972] heeft het bedrag van de gevraagde huurwaarborg in twijfel getrokken. De huur gold slechts voor één jaar, zodat het OCMW volgens de Rechtbank niet zozeer een huurwaarborg moest betalen, gelijk aan het bedrag voor drie maanden huur, alswel een waarborg van anderhalve maand huur.

De **vorm die de huurwaarborg** aanneemt is nader omschreven :
Volgens de Arbeidsrechtbank van Verviers[1973] kan de huurwaarborg perfect worden geleverd in de hoedanigheid van borg (persoonlijke verbintenis zo de hoofdschuldenaar tekortschiet), contractueel door het OCMW aangegaan bij een bank. Krachtens artikel 2031, tweede alinea van het Burgerlijk Wetboek, moet de borg (hier : het centrum) de hoofdschuldenaar (hier : de begunstigde van de maatschappelijke dienstverlening) eerst verwittigen vóór hij de bankier de toelating geeft om de waarborg te bevrijden en aan de verhuurder te betalen. Doet het centrum dit niet, dan heeft het centrum geen verhaal op de hoofdschuldenaar (de begunstigde van de maatschappelijke dienstverlening).

Bepaalde openbare centra hebben de gewoonte aangenomen om **principeakkoorden te sluiten m.b.t. de huurwaarborg**; betwistingen kunnen dan ontstaan over het naleven van het door het centrum vastgestelde bedrag[1974] en over de geldigheidsduur van het gesloten akkoord. Zo heeft de Arbeidsrechtbank van Namen[1975] de termijn verlengd gedurende dewelke het centrum ertoe gehouden is de huurwaarborg samen te stellen m.b.t. een huurovereenkomst die een betrokkene zou kunnen ondertekenen.

In verband met een bijstand, gelijkwaardig aan een eerste huur, is geoordeeld dat het genot van een dergelijke bijstand slechts geoorloofd is in het geval dat de bijstand van de begunstigde onderbroken werd[1976].

1970 T.T. Charleroi, 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Châtelet, RG 58 107/R.
1971 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Hastière, RG 59 870.
1972 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Hastière, RG 59 870.
1973 T.T. Verviers, 1ère ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Welkenraedt, RG 1 944/2000.
1974 C.T. Liège (section Namur), 12e ch., 21 mai 2001, CPAS Namur / X, RG 6 786/2000.
1975 T.T. Namur, 9e ch., 10 août 2001, X / CPAS Namur, RG 111 304.
1976 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 30 578/00.

4.3.3. Huurachterstallen

Zoals in het jaar 2000 blijft de rechtspraak van de Arbeidsrechtbanken met betrekking tot de huurachterstallen gelijk aan de rechtspraak aangaande schuldenlast in het algemeen.

De Rechtbanken nemen verschillende beslissingen:

- tenlasteneming van alle huurachterstallen[1977] en rechtstreekse betaling aan de eigenaar van het door de aanvrager gehuurde goed[1978] [1979] ;
- gedeeltelijke, voorwaardelijke betaling door het OCMW : toekenning van een maandsteun van 2.000 BEF die niet kan worden teruggevorderd, rechtstreeks betaald aan de schuldeiser van de huurgelden, na bewijs van betaling van de huur verhoogd met 3.000 BEF, in mindering te brengen op de achterstal en op voorwaarde dat de aanvrager actief werk zoekt[1980];
- verlenen van steun die later dient te worden terugbetaald [1981];
- zoeken naar alternatieven met de verhuurder;
- weigeren om te betalen, aangezien de betwiste steun niet onontbeerlijk is om de huisvesting te bewaren[1982] of nog, omdat de huurkost abnormaal hoog is vergeleken met de inkomsten[1983].

De stelling van het Arbeidshof van Bergen[1984] is duidelijk : "in het algemeen kan de tenlasteneming van huurachterstallen wel gerechtvaardigd zijn … maar toch mag dit slechts bij gelegenheid gebeuren, en niet gedurende verschillende jaren aanhouden".

Om te vonnissen dat huurachterstallen het recht op een menswaardig leven niet in gevaar brengen, hebben arbeidsgerechten in de loop van 2001 rekening gehouden met de volgende gegevens :

- de regeling met de eigenaar die de huurwaarborg behoudt[1985];
- de andere door de Rechtbank toegekende financiële maatschappelijke dienstverlening[1986].

Wanneer blijkt dat de huurkost zwaar weegt op het budget van een bijstandzoeker, neemt de rechtspraak veeleer de volgende houding aan : de Arbeidsrechtbank van Brussel heeft de sociale dienst van het centrum gevraagd te onderzoeken of het niet mogelijk was "de eigenaar (een kerkfabriek) ertoe te bewegen de huur te verlagen" en mocht dit niet mogelijk blijken, de betrokkene te helpen om een aanvraag voor een sociale woning in te dienen[1987].

1977 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24 748/00.
1978 T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 46 674.
1979 Arbh. Brussel, 7de K., 11 januari 2001, X / OCMW Halle, AR 40.027.
1980 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Bertrix, RG 28 121.
1981 T.T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Yvoir, R.G. 59 664 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 30 578/00.
1982 T.T. Tournai, 3e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 829.
1983 Arbrb. Tongeren, 16 maart 2001, X / OCMW Hoeselt, AR 1735/2000.
1984 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Morlanwez / X, RG 16 443.
1985 T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 107 723.
1986 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 6 089/01.
1987 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 30 668/00.

4.3.4. Opvangtehuizen, rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen

Althans wat het recht op hulpverlening "an sich" betreft, onderscheidt de maatschappelijke dienstverlening aan bejaarden zich niet van die aan andere personen. Indien een bejaarde in een instelling moet worden opgenomen, en hijzelf, noch zijn familie financieel daarvoor kunnen instaan, heeft hij recht op tussenkomst van het centrum van de gemeente waar hij is ingeschreven. Ter zake heeft het OCMW een ruime beoordelingsbevoegdheid.[1988]

Onderdak in opvangtehuizen, rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen is vaak aanleiding tot betwistingen.

Een eerste reeks betwistingen betreft **de vrije keuze van woonplaats en de toegangscriteria tot dergelijke instellingen** :

Vaste rechtspraak erkent de vrije keuze van woonplaats door een bejaard persoon, beginsel dat rechtstreeks te maken heeft met de menselijke waardigheid.

Senaeve en Simoens zijn van mening dat voor bejaarden die niet meer alleen kunnen wonen de facto de vrije keuzemogelijkheid beperkt is maar het principe van vrije keuze moet blijven bestaan. Volgens hen is het ongeoorloofd dat men hen van die vrijheid zou beroven.[1989] Bij de keuze van een bejaardentehuis kunnen verschillende maatstaven meespelen: 'medische' nl. de graad van zorgbehoevendheid, 'sociale' o.m. de bereikbaarheid voor de familie, vertrouwdheid met de omgeving, de aanwezigheid van vrienden in het rustoord en 'financiële' nl. de kostprijs. Deze keuzevrijheid dient in alle redelijkheid te worden uitgeoefend en beoordeeld.[1990] De vrije keuze wordt beoordeeld aan de hand van bepaalde criteria:

- de graad van sociale integratie in het rusthuis;
- de medische verzorging in het gekozen rusthuis;
- het prijsverschil in de plaatsingskosten.

Dit betekent echter niet dat deze drie criteria gelijktijdig moeten worden vervuld, dat ze alle drie even noodzakelijk zijn en alle drie door de betrokkene moeten worden aangetoond.[1991] De instelling dient te worden gekozen in functie van de bejaarde en niet in functie van de noden van het OCMW.[1992]

De keuzevrijheid kan slechts worden gerespecteerd wanneer de kosten in de gekozen instelling niet aanzienlijk hoger liggen[1993] dan bij een rusthuis dat door het OCMW wordt beheerd, en/ of wanneer zich bijzondere omstandigheden voordoen die de keuze voor die instelling billijken.[1994]

1988 Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Wellen, AR 1380/2000 + 2420/2000.

1989 P. SENAEVE en D. SIMOENS, *OCMW-Dienstverlening en bestaansminimum, praktische handleiding,* Die Keure, 1995, 215.

1990 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.579 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.790.

1991 Arbh. Lüttich, 7de K., 28 mei 2001, OCMW Eupen / X, AR 28.943/00 ; P. SENAEVE, D. SIMOENS en H. FUNCK, *Le droit au minimex et à l'aide sociale accordés par les CPAS, la Charte,* 1989, 161.

1992 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.579.

1993 T.T. Mons (section Mons), ch. vac., 6 septembre 2001, X / CPAS Braine-le-Comte, RG 3 933/01/M.

1994 Arbh. Antwerpen, 4de K., 21 november 2001, OCMW Antwerpen / X, AR 2010512.

Als er geen alternatief voorhanden is mag het OCMW niet weigeren het onderdak te betalen dat de familie voor een persoon gekozen heeft, aangezien niet aangetoond werd dat de kosten niet noodzakelijk zijn of kunnen verlaagd worden; bovendien zou het scheiden van de echtgenoten onvoorstelbaar zijn[1995].

Deze afweging maakt het Arbeidshof te Antwerpen nog in drie analoge zaken, waarbij het betrokken OCMW hoger beroep aantekende, maar met een verschillend resultaat.
In de eerste zaak bestaat geen wezenlijk verschil in de dagprijs voor een gemeenschappelijke kamer voor een echtpaar tussen het rustoord te Kalmthout en een gelijkaardig tehuis van het OCMW van Antwerpen. Bovendien verantwoorden specifieke elementen in dit geval de redelijke keuze. Deze elementen zijn: de eerbiedwaardige leeftijd, de centrale ligging van het home, zodat deelname aan activiteiten in het dorp mogelijk is, de nabijheid van twee (onderhoudsplichtige) kinderen met hun gezin. Het OCMW van Antwerpen kon niet onmiddellijk een bevredigende oplossing vinden binnen de eigen instellingen. De maatschappelijk werkster adviseerde na grondig onderzoek telkenmale gunstig inzake de keuze van de betrokkenen.[1996]
In het tweede dossier waren er daarentegen geen dwingende redenen die een integrale tussenkomst in opname in het door de betrokkene gekozen rusthuis kunnen rechtvaardigen. Het OCMW biedt een waardevol alternatief aan in zijn eigen rusthuis. Het Arbeidshof kan de bejaarde echter niet verplichten om zijn intrek te nemen in het rustoord van het OCMW, maar dan is het OCMW slechts gehouden tot een beperkte tussenkomst in de kosten.[1997]
In een derde zaak stelt het Hof dat het OCMW niet onbeperkt kan worden aangesproken. Het staat de bejaarde vrij zich in een privé instelling te laten opnemen, maar deze mag niet verwachten dat de kosten automatisch en zonder beperking door de gemeenschap worden betaald.[1998]

Ook de arbeidsrechtbanken moeten zich regelmatig buigen over het principe van de vrije keuze van woonplaats en een afweging maken m.b.t. de kosten en andere elementen:

- indien er geen verschil is in dagprijs van de door eisers gekozen instelling en een eventuele OCMW-instelling, oordeelt de rechtbank vaak dat eisers mogen verblijven in het rusthuis van hun keuze. Relevant is tevens dat de kinderen in de onmiddellijke omgeving wonen en het feit dat het echtpaar reeds geruime tijd in de instelling verblijft en er ondertussen goed geïntegreerd is zodat een verhuis wegens hun hoge leeftijd niet meer opportuun is[1999];
- het OCMW mag steun weigeren voor opname in een bejaardenhome wanneer de kosten aanzienlijk hoger zijn dan in de eigen instellingen en wanneer het zelf in staat is een menswaardig alternatief aan te bieden. Wanneer de kosten van opname nagenoeg gelijk zijn, kan de rechtbank geen rekening houden met het feit dat dit in de toekomst "mogelijk" kan veranderen. Na de opsomming van een aantal sociale elementen, die belangrijk zijn bij de keuze van een gepaste instelling, vindt de rechtbank een gedwongen verhuis één jaar na opname onaanvaardbaar[2000];
- maar in het geval waar de bejaarde werd opgenomen in een andere instelling tot er plaats vrij kwam in de instelling beheerd door het OCMW, belet volgens de rechtbank

[1995] T.T. Liège, 9e ch., 31 mai 2001, X / CPAS Herstal, RG 307 621.
[1996] Arbh. Antwerpen, 4de K., 21 november 2001, OCMW Antwerpen / X, AR 2010512.
[1997] Arbh. Antwerpen, 4de K., 16 mei 2001, OCMW Westerlo / X, AR 980879.
[1998] Arbh. Antwerpen, 4de K., 28 maart 2001, OCMW Antwerpen / X, AR 9900381.
[1999] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.502.
[2000] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.790.

niets een overplaatsing naar het eigen rusthuis: op het ogenblik van de voorgestelde overplaatsing kan van sociale integratie nog geen sprake zijn geweest en het contact met de familie in de twee instellingen is verzekerd. Bovendien is het huidige verblijf niet de keuze van betrokkene, maar een gevolg van plaatsgebrek. Het OCMW kon dus terecht de tussenkomst in de verblijfskosten beperken tot de dagprijs die wordt gehanteerd in de eigen instelling.[2001]

Interessant is de opmerking van de arbeidsrechtbank te Dendermonde m.b.t. het verschil in kostprijs: Het uitgangspunt is de vrije keuze van het bejaardentehuis waarin betrokkene wenst te worden opgenomen. Dit is weliswaar geen absoluut principe dat in ieder geval kan worden toegepast, daar het in conflict kan komen met een ander principe namelijk dat het OCMW de materiële hulp verstrekt in de meest passende vorm (artikel 60, §3). Evenwel kan uit artikel 60, §3 OCMW-wet geenszins worden afgeleid dat de meest passende hulpverlening enkel kan worden gerealiseerd in de verplichte opname van de bejaarde in de eigen instelling(en). De maatschappelijke dienstverlening moet immers aangepast zijn aan degene die hulp vraagt, en niet aan degene die deze hulp verleent. De mate van de sociale integratie in het rusthuis waar de betrokkene momenteel verblijft moet worden afgewogen tegen o.a. het verschil in kostprijs tussen de rusthuizen. Er moet worden aangestipt dat het verschil in aangerekende dagprijs daarom in realiteit niet het werkelijke verschil in kostprijs weergeeft, vermits het niet zelden gebeurt dat door OCMW' s beheerde rustoorden verlieslatend zijn. Deze verliezen worden dan uiteindelijk ook met overheidsgelden (via de OCMW- en gemeentebegroting) betaald. In casu weegt dit prijsverschil niet op tegen psycho- sociale of morele aspecten.[2002]

Een andere beperking aan het recht op vrije keuze van de bejaarde is de schaarste van serviceflats wegens het onevenwicht tussen vraag en aanbod. Het is dan ook evident dat het OCMW richtlijnen uitstippelt voor de toekenning van dergelijke flats, doch deze richtlijnen moeten objectief zijn. Het centrum mag een serviceflat weigeren indien de aanvrager niet voldoet aan bepaalde redelijke voorwaarden zoals: de leeftijd en de graad van hulpbehoevendheid. Het medisch attest inzake de validiteit dat de bevindingen van het OCMW tegenspreekt moet voldoende duidelijk zijn.[2003]

Een tweede reeks geschillen betreft **de verschuldigde maatschappelijke dienstverlening (bedrag)**.

Overeenkomstig eerdere rechtspraak rechtvaardigt onderdak in een opvangtehuis niet dat een maatschappelijke dienstverlening wordt betaald, gelijkwaardig aan het bestaansminimum voor samenwonenden, aangezien het opvangtehuis in het algemeen ingericht is op basis van een geïntegreerde huiselijke gemeenschap.
Niettemin beoordelen de arbeidsgerechten de geschillen "geval per geval"; dit verklaart dat soms hogere bedragen worden toegekend dan het bestaansminimum voor samenwonenden of dat omgekeerd elke steun wordt geweigerd.

In een geval waar de betrokkene, die een aanvraag tot regularisatie had ingediend, in een opvangtehuis heeft verbleven, kent de Arbeidsrechtbank van Charleroi[2004] hem een maatschappelijke dienstverlening toe, gelijkwaardig aan het bestaansminimum voor samenwonenden, met ingang van de dag van aanvraag, en met mogelijkheid om dit bedrag

[2001] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 6 maart 2001, X / OCMW Temse, AR 58.279.
[2002] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 8 mei 2001, X / OCMW Ninove, AR 46.989.
[2003] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 323.163.
[2004] T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57 300/R.

voor het verleden te verhogen, voor zover de betrokkene erin slaagt aan te tonen dat de reeds toegekende steun onvoldoende is om de kosten en uitgaven van de periode waarover de betwisting gaat, te dekken. Zo ook kan het bedrag in de toekomst worden bijgesteld, zodra de betrokkene zich in een eigen woning gevestigd heeft.
In een gelijkaardig geval heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[2005] het OCMW veroordeeld tot betaling van een maatschappelijke dienstverlening die niet kan worden teruggevorderd en overeenstemt met de huisvestingskosten in een opvangtehuis (dagprijs vermenigvuldigd met het aantal dagen dat er werd doorgebracht).

Wanneer de huisvestingskosten in een opvangtehuis de bestaansminimumbedragen (voor samenwonenden of zelfs voor een alleenstaande) overschrijden bevestigt de Arbeidsrechtbank van Brussel[2006] de praktijk van het OCMW (volledige tenlasteneming van de huisvestingskosten).

Het Arbeidshof van Bergen[2007] kwam daarentegen tot de conclusie dat in een zaak waar een familie de huisvestingskosten in een opvangtehuis niet aankon, een echtpaar (oorspronkelijke eisers) geen belang had bij de vordering. Het steunde zich hiervoor op artikel 3 van het Decreet van de Franse Gemeenschap van 27 oktober 1994 dat bepaalt dat de opvangcentra voor volwassenen van de begunstigden geen deelneming in de kosten mag eisen, hoger dan 2/3 van hun inkomsten. Eens 2/3 van hun inkomsten betaald, waren ze inderdaad vrij van verdere verplichtingen jegens het opvangtehuis. De 2/3-bijdrage wordt nog steeds door het Hof, op het netto-inkomen berekend, na aftrek van schulden, kinderbijslag niet inbegrepen.

In een geval van huisvesting in een rusthuis waarbij de inkomsten van de betrokkene onder de factuurbedragen van het rusthuis, het ziekenvervoer en de mutualiteitsbijdragen bleven, heeft de Arbeidsrechtbank van Aarlen[2008] het OCMW veroordeeld tot een tenlasteneming van het verschil tussen de inkomsten van de aanvraagster en de voormelde uitgaven.

De rechtspraak laat zich niet leiden door het argument van het OCMW dat de instelling niet officieel erkend is om de aanvraag te weigeren. In casu blijkt uit medische en financiële elementen dat de vordering gegrond is en dat het OCMW verplicht is een betalingsverbintenis af te leveren voor de verblijfskosten in het home.[2009] Of het home erkend is als opvangsinstelling of niet is irrelevant. Over welke erkenning gaat het overigens ? Indien het evident is dat eiser de kosten niet zelf kan dragen en het OCMW erkent dat eiser aanspraak kan maken op financiële steun voor zijn verblijf is het ondenkbaar dat een erkenning invloed heeft op het bedrag van de tussenkomst. De enige leidraad is het recht op een menswaardig bestaan. Dit heeft tot gevolg dat het OCMW gehouden is om het tekort bij te passen.[2010]

Ook m.b.t. de discussie over de plaatsingskosten in een éénpersoonskamer met eventuele kostensupplementen tot gevolg, laat de rechtspraak zich vooral leiden door de feitelijke situatie. Indien een bejaarde noodgedwongen verblijft in een éénpersoonskamer omdat er geen tweepersoonskamers ter beschikking zijn en uit het medisch attest blijkt dat zij, gezien haar handicap, in een éénpersoonskamer moet verblijven moet het OCMW het supplement

---

2005 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 12 643/01.
2006 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG27 449/00.
2007 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Mons / X, RG 14 852.
2008 T.T. Arlon,1ère ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Musson, RG 29 355.
2009 Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 november 2001, X / OCMW Anderlecht, AR 5.215/01 + 14.719/01.
2010 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 27 november 2001, X / OCMW Erpe- Mere, AR 47.451.

ten laste nemen.[2011] Hetzelfde geldt voor een tachtigjarige alleenstaande vrouw die lijdt aan leukemie en een ernstige vorm van endogene depressie en die reeds op een éénpersoonskamer verblijft. De behandelend geneesheer stelt expliciet dat zij om dringende medische redenen in een éénpersoonskamer moet verblijven. Het OCMW wijst op een principiële beslissing om plaatsingen in rusthuizen buiten Antwerpen slechts goed te keuren indien het gaat om een verblijf op gemeenschappelijke kamers. De rechtbank stelt dat de hulpverlening aan bejaarden moet gebeuren volgens de meest aangepaste methodes en in de meest passende vorm conform artikel 60, §3 OCMW-Wet. Het OCMW kan hiervoor bepaalde richtlijnen opstellen maar moet steeds rekening houden met de concrete situatie.[2012]

Wat betreft de vraag of het OCMW-Antwerpen de volledige onderhoudslast voor de plaatsing van een bejaarde in een rustoord buiten Antwerpen op zich moet nemen, steunt het centrum eveneens op de interne reglementering. De tussenkomst varieert van 1800 BEF voor plaatsing in OCMW-rusthuizen te Antwerpen tot een dagprijs van 1350 BEF voor een één- of tweepersoonskamer buiten Antwerpen. Deze reglementering heeft echter enkel een indicatieve waarde. De rechtbank oordeelt dat een dergelijk onderscheid niet op redelijke gronden steunt wanneer er lange wachtlijsten bestaan en een dringende plaatsing noodzakelijk bleek ingevolge de toestand van de betrokkene.[2013]

Een derde vraagstelling gaat over het **zakgeld** waarover personen kunnen beschikken die in instellingen verblijven en ten laste zijn van het OCMW.

De verschillende antwoorden die de rechtspraak hierop geeft, laten bedragen zien tussen 1.000 BEF[2014] tot 3.000 BEF per maand.

Een aantal voorbeelden.
De Arbeidsrechtbank van Hoei[2015] heeft bij de beoordeling van de behoeften van een valide persoon die in een rusthuis gehuisvest is gevonnist dat er rekening dient te worden gehouden met de gangbare uitgaven die de aanvrager moet dragen, met inbegrip van de kosten voor kledij, lichaamsverzorging en een beetje verstrooiing. Bijgevolg heeft de Rechtbank geoordeeld dat het aan de aanvrager toegekende zakgeld kan vastgelegd worden op een maandelijkse som van 3.000 BEF.
In een andere zaak heeft de Arbeidsrechtbank van Luik[2016] geoordeeld dat een persoon, gehuisvest in een rust- en verzorgingstehuis met een gewaarborgd inkomen voor gehandicapten recht heeft op de tenlasteneming van zijn haarverzorgingskosten (16.810 BEF), en op zakgeld ten belope van 2.000 BEF per maand om zijn kleine kosten te dekken.

2011 Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Drogenbos, AR 23.538/00.
2012 Arbrb.Antwerpen, 14de K., 19 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.724.
2013 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 15 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.471.
2014 T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Sambreville, RG 112 084 – 112 576.
2015 T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Braives, RG 55 003.
2016 T.T. Liège, ch. vac., 5 septembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 315 938.

4.3.5. Energieverbruik

De geschillen omtrent energieverbruik kristalliseren zich nog steeds rond twee vragen :

- de stookkosten;
- de achterstallen in huurlasten.

Wat de stookkosten betreft, bestuderen de arbeidsgerechten *in concreto* de financiële situatie van de bijstandzoekers[2017], waarbij ze afgelijnd ofwel een eenmalig bedrag ten laste nemen[2018] ofwel het saldo van de verwarmingsfactuur voorschieten (en het OCMW veroordelen tot rechtstreekse betaling aan de leverancier) [2019].

De geschillen m.b.t. de verwarmingsbonnen beperken zich soms tot de vraag of deze al dan niet moeten worden terugbetaald. Het antwoord van de rechtspraak[2020] hangt af van de ontleding van de financiële situatie van de persoon, en uiteindelijk ook van het saldo dat overblijft om te eten, zich te kleden, te ontspannen …

In een geding heeft de Arbeidsrechtbank van Neufchâteau[2021] het beginsel erkend van een niet in de tijd beperkte, maandelijkse steun van 3.000 BEF, bestemd om de verwarmingskosten te betalen, met dien verstande dat deze som rechtstreeks door het centrum aan de eigenaar wordt betaald.

Wat betreft de **achterstallen bij het verbruik van gas, elektriciteit of water** blijven de vonnissen van de Rechtbanken onderling verschillen:

- de bijstandverzoeker wordt doorverwezen naar de verdeler, aan wie hij een (gespreide) afbetalingstermijn moet vragen;
- er wordt een steun toegekend, die dikwijls dient te worden terugbetaald, en waarvan het bedrag gelijk is aan de onbetaalde factuur (of minstens de helft ervan) [2022], veelal rechtstreeks aan de energieverdelingsmaatschappij betaald[2023]. De Arbeidsrechtbank van Dinant[2024] heeft de volgende formule bedacht : er wordt steun (een voorschot) toegekend die later zal moeten worden terugbetaald en die het saldo van een elektriciteitsfactuur betreft; de aanvrager neemt onmiddellijk ongeveer de helft van de factuur op zich, en vangt pas maanden later aan de steun terug te betalen;

2017 T.T. Tournai, 9e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 874.

2018 T.T. Tournai, 9e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 968 ; T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60 076 ; T.T. Mons, 2e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Brugelette, RG 3 231/01/M ; T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Marchin, RG 54 092 ; T.T. Mons, 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Colfontaine, RG 3 139/01/M ; T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Visé, RG 314 643 et 315 533.

2019 T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Hamois, RG 60 321.

2020 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Jemeppe-sur-Sambre, RG 109 405 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Villers-le-Bouillet, RG 53 961.

2021 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Paliseul, RG 27 554.

2022 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Vielsalm, RG 2 339/01.

2023 T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 60 064 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG60 088 ; T.T. Dinant, 7e ch., 22 mai 2001, X / CPAS Beauraing, RG 60 305 ; T.T. Bruxelles, ch.vac., 29 août 2001, X / CPAS Ixelles., RG 19 930/00 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Neufchâteau, RG 28 493.

2024 T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Florennes, RG 59 641.

- elke maatschappelijke dienstverlening[2025] wordt geweigerd, de menselijke waardigheid is immers niet in gevaar : er is niet gedreigd met het afsnijden van energietoevoer[2026] of de staat van behoeftigheid is niet aangetoond[2027].

In een geschil betreffende een vraag van tenlasteneming van verschillende elektriciteitsfacturen, heeft de Arbeidsrechtbank van Dinant[2028] "tijdelijk" de steun geweigerd, na eerst de financiële balans van de aanvrager en zijn gezin te hebben opgemaakt en na de vaststelling dat de elektriciteitsverdelingsmaatschappij niets had afgesloten noch beperkingen had opgelegd voor het verbruik. De Rechtbank heeft de zaak naar een latere zitting verdaagd opdat zou kunnen worden nagegaan hoe de situatie evolueert.

4.3.6. Installatiepremie

In overeenstemming met hun eerdere rechtspraak markeren de Franstalige arbeidsgerechten het verschil tussen bijstand bij installatie en de installatiepremie zoals bepaald in artikel 2 van de Wet van 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum (verhoging van het bestaansminimum onder bepaalde voorwaarden). Bijstand bij installatie[2029] en bijstand voor de verhuiskosten[2030] zijn verschillende vormen van maatschappelijke dienstverlening.

Volgens het Arbeidshof van Luik[2031] "kan een OCMW de toekenning van een installatiepremie als mogelijke tegemoetkoming overwegen". Het voegt er wel aan toe dat de verwijzing naar artikel 2 van de Bestaansminimumwet weliswaar denkbaar is in het kader van een evaluatie van de maatschappelijke dienstverlening op grond van de OCMW-wet, maar dat zulks geenszins betekent dat die dienstverlening niet kan worden teruggevorderd. In het bedoelde geding verleende het Hof van Luik aan een koppel asielzoekers dat een opvangcentrum had verlaten, bijstand voor de installatie ten belope van 45.000 BEF, terug te betalen in schijven van 1.000 BEF via de toekomstige beroepsinkomsten van de rechthebbenden, dit bovenop de maandelijkse financiële bijstand, de huurwaarborg en de eerste huur die al door het centrum waren verleend.

De Arbeidsrechtbank van Namen[2032] heeft de asielzoeker die maatschappelijke dienstverlening ontvangt, gelijkwaardig aan het bestaansminimum voor alleenstaanden, en een huisvestingssteun van 28.500 BEF ter dekking van de huurwaarborg (en later terug te betalen), ook een aanvullende steun van 10.000 BEF toegekend (niet terug te betalen), zodat hij zich een inboedel kan aanschaffen die hij zal nodig hebben in het dagelijks leven.

De Arbeidsrechtbank van Brussel[2033] heeft een steun van 11.000 BEF toegekend, een forfaitair bedrag geëvalueerd op een maand huur (steun toegekend voor een verhuizing van Brussel naar de kust).

2025 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 28 463/00.
2026 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Jemeppe-sur-Sambre, RG 109 796, 109 805 et 109 897.
2027 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Auderghem, RG 14 794/01.
2028 T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Dinant, RG 59 618.
2029 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 32 971/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 30 580/00.
2030 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 30 578/00.
2031 C.T. Liège, 12e ch., 7 mai 2001, CPAS La Bruyère / X, RG 6 624/00.
2032 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Fernelmont, RG 109 650.
2033 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 30 578/00.

Wat de aanvraag tot steun betreft voor de verhuizing van Brussel naar de kust, aanvraag die het commissiegeld voor het makelaarskantoor zou moeten dekken, heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel[2034] geoordeeld dat de aanvrager hier geen recht op had, aangezien deze zich "tot het OCMW had moeten wenden vóór hij contact opnam met een makelaar om andere oplossingen te zoeken (gratis sociale diensten waarover het OCMW inlichtingen had kunnen geven, financiële steun om de verplaatsingskosten en de telefoonrekening te betalen waarmee de zoektocht naar een woonst gepaard gaat, …) of zo die niet werden gevonden, om het OCMW te overtuigen van de noodzaak van een makelaar".

4.4. Bijstand bij (overmatige) schuldenlast

4.4.1. Beginselen

De in de loop der jaren door de rechtspraak naar voren geschoven beginselen blijven actueel.

A priori maakt de tenlasteneming van de schulden van de bijstandzoeker geen deel uit van het opdrachtenpakket van het OCMW tenzij een dergelijk optreden noodzakelijk is omdat anders de levensomstandigheden van de betrokkene dermate evolueren dat hij niet langer menswaardig kan leven[2035].

Volgens de algemene richtlijn van 7 november 1979 i.v.m. de werking van de OCMW's van het Vlaams Gewest, kan een OCMW zich niet laten terugdringen in een rol van financieringsinstelling. "Een strikt opgevolgde gezinsbudgettering, eventueel met tenlasteneming of spreiding van bepaalde schulden kan iemand nieuwe kansen geven. Dit impliceert evenwel niet dat het OCMW alle schulden automatisch dient ten laste te nemen."[2036]

De maatschappelijke dienstverlening is verschuldigd als blijkt dat de betaling van een factuur het lot van de aanvrager verbetert.[2037]

2034 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 30 578/00.

2035 T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 581 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Seraing, RG 306 194 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 303 830 ; T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPASAywaille, RG 317 955 ; T.T. Mons (section La Louvière), ch.vac., 29 août 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1 776/01/LL ; T.T. Charleroi, 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Farciennes, RG 59 152/R.

2036 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1651/2000 ; Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Riemst, AR 2557/2000 ; Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Lanaken, AR 1674/2000 ; Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Tongeren, AR 1738/2000 + 2340/2000 ; Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2623/2000 ; Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 80/2001 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2979/2000 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2571/2000 ; Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Lanaken, AR 1665/2000 ; Arbrb. Tongeren, 6 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 458/2001 ; Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1307/2001.

2037 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Riemst, AR 2557/2000 ; Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Lanaken, AR 1674/2000 ; Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW Tongeren, AR 1738/2000 + 2340/2000 ; Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2623/2000; Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 80/2001 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2979/2000 ; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2571/2000 ; Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Lanaken, AR 1665/2000 ; Arbrb. Tongeren, 28 september

De steun van een OCMW is steeds subsidiair. De betrokkene moet zelf eerst proberen om een regeling te vinden met de schuldeisers, desnoods met de medewerking van de sociale dienst van het OCMW. Geen contact opnemen met de schuldeiser en de schuld gewoon doorschuiven naar het OCMW met verzoek die schuld te betalen of erin tussen te komen, is niet toegestaan. Het OCMW kan maar in allerlaatste instantie financieel tussenkomen wanneer duidelijk blijkt dat geen enkele regeling mogelijk is en de betrokkene daardoor in onoverkomelijke moeilijkheden geraakt waardoor hij geen leven meer kan leiden dat aan de menselijke waardigheid beantwoordt. Zolang de mogelijkheid van regeling met de schuldeisers open blijft kan het OCMW niet worden verplicht reeds met financiële steun over de brug te komen. Bovendien heeft betrokkene de plicht om eerst zelf het nodige te doen om aan geld te geraken vooraleer naar het OCMW te stappen (i.c. zijn schuldvordering proberen te innen).[2038]

De ingeroepen beweegredenen om niet ten laste te nemen hebben te maken met :

- hetzij de persoon-schuldenaar : diens uitkeringen zijn niet vatbaar voor beslag[2039];
- hetzij de door het OCMW nagestreefde doelstelling : het centrum is geen kredietmaatschappij noch een bank[2040] [2041], maar moet de rechthebbende, "ongelukkige schuldenaar", in de mogelijkheid stellen een menswaardig leven te leiden[2042] [2043]..

De weigering van hulpverlening werd ook bevestigd :

- wanneer de betwiste schuld van 6.000 BEF bestaat uit een vuilnistaks, interesten en de kosten voor terugvordering en het niet betalen van die schuld de menselijke waardigheid van de aanvraagster niet in het gedrang brengt[2044];
- wanneer de betrokkene verschillende straf- en correctionele geldboeten moet betalen[2045];
- wanneer de probleemsituatie waarin de aanvragers zich bevinden een globale aanpak vergt en dus niet kan worden opgelost door de afhandeling van een deel van de schulden[2046];
- wanneer de aanvrager verbintenissen aangaat die hij financieel niet aankan en het centrum vervolgens om hulp verzoekt door die verbintenissen rechtstreeks of onrechtstreeks te dragen[2047].

2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1319/2001 ; Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1307/2001.

2038 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 25 april 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 60615.

2039 T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 310 987.

2040 Arbrb. Tongeren, 1 maart 2001, X / OCMW Genk, AR 2635/2000 ; Arbrb. Tongeren, 28 september 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1319/2001.

2041 Zie ook: Arbrb. Kortrijk, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Ranst, AR 58847.

2042 T.T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Yvoir, R.G. 59 664 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Anhée, RG 60 028 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59 853 ; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Rochefort, RG 58 645 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 10 754/01.

2043 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 25 april 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 60615 ; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61774.

2044 T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 581.

2045 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., R.G.: 5 864/01.

2046 T.T. Charleroi, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Froidchapelle, RG 58 654/R.

2047 T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54 639 et 54 840.

Niettemin rechtvaardigen uitzonderlijke omstandigheden (noodgeval, gevaar van onherstelbare schade)[2048] dat maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend. De geïnventariseerde rechtspraak van het afgelopen jaar oordeelt bijvoorbeeld dat de menselijke waardigheid in gedrang komt wanneer de financiële situatie van een familie erg onzeker is, niettegenstaande het optreden van de schuldbemiddelingsdienst : in deze zaak heeft de Arbeidsrechtbank van Doornik[2049] een aanvullende steun van 2.500 BEF toegekend omdat na aflossing van de schulden en de dagelijkse kosten slechts een gering saldo overbleef.

De rechtspraak voegt daar nog aan toe dat de maatschappelijke dienstverlening niet noodzakelijk bestaat uit het verlenen van financiële bijstand maar ook andere vormen kan aannemen die onderling kunnen worden gecumuleerd :

- verwijzen naar de sociale dienst van het ziekenhuis[2050];
- het advies om een verzoek tot budgetbegeleiding in te dienen[2051];
- een woning zoeken die beter aansluit op de inkomsten, budgetbegeleiding en psycho-sociale hulp zoeken "zodat de bijstandzoeker inziet dat zijn hoop aangaande de ondernomen stappen ijdel is". Aangezien niet om dergelijke hulp verzocht werd, acht de Rechtbank zich onbevoegd om deze op te leggen[2052].

Wanneer de hierboven omschreven uitzonderlijke omstandigheden alle aanwezig zijn, neigen de Arbeidsrechtbanken ertoe terugbetaalbare voorschotten te verlenen, al dan niet vergezeld van een budgetbegeleiding of een beperkte steun (voedselbonnen) [2053].

Wanneer de arbeidsgerechten[2054] steun toekennen die later moet worden terugbetaald, waken ze erover dat de voor de terugbetaling vastgestelde maandschijven niet buitensporig hoog zijn.

De Arbeidsrechtbanken hebben de aankopen die de schuld van de betrokken personen verklaren ook opgedeeld in enerzijds onontbeerlijke uitgaven die het toekennen van maatschappelijke dienstverlening rechtvaardigen, en anderzijds uitgaven die dit niet zijn en bijgevolg een optreden van het centrum onaanvaardbaar maken.

Zo werden de volgende uitgaven voor de kost van het dagelijks leven onontbeerlijk geacht.

De Arbeidsrechtbank van Brussel[2055] heeft de beweegredenen onderzocht van het OCMW dat weigerde op te treden omdat "de aanvraagster in een flat verblijft waarvan de huur weelderig hoog is in verhouding tot haar inkomsten". Antwoord van de Rechtbank : voor een alleenstaande in Brussel is het moeilijk, ja zelfs onmogelijk om fatsoenlijke huisvesting te vinden onder de 10.000 BEF huur per maand (zonder lasten).

2048 T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Seraing, RG 309 486 ; T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 310 987 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 303 830.

2049 T.T. Tournai, 3e ch., 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70 828.

2050 T.T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Yvoir, R.G. 59 664.

2051 T.T. Charleroi, 5e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Froidchapelle, RG 58 654/R ; T.T. Charleroi, 5e ch., 16 octobre 2001, X / CPAS Courcelles, RG 59 083/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 septembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 11 352/01.

2052 T.T. Liège, 9e ch., 6 novembre 2001, X / CPAS Aywaille, RG 317 955.

2053 T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Ciney, RG 59 853.

2054 T.T. Charleroi, 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Farciennes, RG 59 152/R.

2055 T.T. Bruxelles, ch.vac., 29 août 2001, X / CPAS Ixelles, RG 19 930/00.

De Arbeidsrechtbank van Dinant[2056] heeft de schuldsituatie van een familie ontleed, meer bepaald de leningen die zijn aangegaan met het oog op de aankoop van twee wagens, waarvan er één ingevolge een ongeval onbruikbaar was geworden. Vanuit de vaststelling dat de kosten m.b.t. de andere wagen het gezinsbudget zwaar belasten, ziet de Rechtbank niet meteen een oplossing die ook de praktisch toets kan doorstaan :

- ook al verkopen de aanvragers hun wagen, de opbrengst zal het saldo van de lening niet dekken en ze zullen nog altijd verder moeten afbetalen;
- als ze hun wagen behouden maar er geen gebruik van maken, schorten ze de betaling van en voor de verzekering, de taksen en de motorbrandstof op, maar zal de wagen binnen drie jaar waardeloos geworden zijn.

Derhalve kent het gerecht geen enkele steun toe m.b.t. de leningen voor de financiering van de wagens – het centrum is een bank noch een kredietmaatschappij – maar wel voor de gezondheidszorg (tenlasteneming van geneeskundige kosten en kosten voor geneesmiddelen).

Daarentegen heeft de rechtspraak zich minder welwillend getoond in de volgende geschillen :

- de betrokkene heeft na beslag een inkomen van 38.000 BEF. Een normaal gezin kan met dergelijk inkomen rondkomen. Dat van dit inkomen weinig overblijft om te leven is het gevolg van de vele schulden wegens leningen aangegaan voor niet noodzakelijke goederen (nieuwe wagen, nieuwe meubels) die op een minder dure wijze konden worden aangeschaft (tweedehands). De lening werd niet aangegaan voor goederen die nodig zijn om menswaardig te kunnen leven. Betrokkene is niet gerechtigd op steun aangezien hij gemakkelijk zelf het gevraagde bedrag kan uitsparen op zijn uitgaven. Het OCMW is er niet om eiser te helpen leven boven zijn stand[2057];
- een tussenkomst in de elektriciteitsrekening en overbruggingskrediet omwille van tijdelijke financiële problemen wordt geweigerd. In casu blijkt niet dat eiseres op onwil van de schuldeisers is gestuit om een afbetalingsplan op te stellen en dat er een ernstige dreiging is dat de schuldeiser de schuld zal verhalen op de goederen van eiseres[2058];
- eiseres was onverwacht werkloos geworden maar wenste haar levensstandaard aan te houden. De financiële lasten van haar tijdelijke situatie kunnen niet integraal worden gedragen door de gemeenschap. Men kan niet verwachten dat het OCMW de voorschotten aanpast aan de financiële lasten die eiseres had aangegaan volgens de inkomsten van een voltijdse job[2059];
- de rechtbank heeft de indruk dat een eiser veeleer een probleem van budgettering heeft. Zo brengt hij bijvoorbeeld in de maand januari 2001 voor 18.000 BEF vervoerkosten in voor treinreizen in eerste klasse. Het staat eiser vrij zijn leven in te richten naar goeddunken maar uiteraard niet op kosten van de gemeenschap. Eiser heeft overigens de mogelijkheid om met zijn inkomsten, een menswaardig bestaan te leiden. Het OCMW verleende terecht geen kwijtschelding van de schuld inzake huurwaarborg[2060];
- de rechtbank meent dat het menswaardig bestaan van eiser niet in het gedrang komt omwille van de omstandigheid dat het OCMW weigerde de kosten van aansluiting op de waterleiding en van de brandpremie ten laste te nemen. Het inkomen van eiser is weliswaar bescheiden maar ligt boven het bestaansminimum voor een alleenstaande.

2056 T.T. Dinant, 7e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Anhée, RG 60 028.
2057 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61774.
2058 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Kuurne, AR 59856.
2059 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Riemst, AR 2557/2000.
2060 Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 2979/2000.

Het OCMW hielp eiser overigens verschillende malen op financieel gebied zowel voor als na de bestreden beslissing[2061];

- het gezin heeft een collectieve schuldenregeling en de schuldbemiddelaar stelt wekelijks een bedrag van 10.000 BEF ter beschikking terwijl hij de hypothecaire lening eveneens ten laste neemt. Aldus heeft het gezin voldoende om de lopende medische kosten, autokosten, telefoon, elektriciteit, onroerende voorheffing, voeding en kleding te voldoen. Eiseres onderging een borstamputatie, en wenst thans een heelkundige borstreconstructie, ter bestrijding van de pijn, te laten verrichten. Hiervoor dient ze een persoonlijke opleg van 20.000 BEF te betalen en zij stelt hiertoe niet de financiële mogelijkheden te hebben. Het OCMW weigerde deze persoonlijke opleg ten laste te nemen. De rechtbank kan het standpunt van het OCMW beamen en verwijst naar de algemene richtlijn[2062].

4.4.2. Budgetbegeleiding

Budgetbegeleiding wordt geacht één vorm van maatschappelijke dienstverlening te zijn tussen de andere, en valt onder het toepassingsgebied van artikel 60, § 4 OCMW-wet.

De rechtspraak bevestigt deze werkwijze wanneer de bijstandzoeker oog in oog komt te staan met terugkerende financiële moeilijkheden of wanneer hij ondoordacht zijn geld uitgeeft.

Hieruit volgt dat de rechtspraak niet gunstig staat tegenover de steunaanvraag van eisers die een structureel probleem hebben om hun geld op de juiste wijze te besteden maar budgetbegeleiding weigeren.[2063]

Daarentegen is zij nogal huiverig inzake het opleggen van budgetbegeleiding wanneer het budget van de begunstigde fatsoenlijk wordt beheerd, de schuldenlast gering is, of vermindert dankzij de inspanning van de aanvragers-schuldenaars[2064].

In het kader van een budgetbegeleiding heeft een OCMW een som van 2.000 BEF ingehouden op het bedrag van de toegekende maatschappelijke dienstverlening. De Arbeidsrechtbank van Luik[2065] volgt de gedachtengang van het centrum en ontleedt deze werkwijze als volgt : de verrichte inhouding is een beslag noch een overdracht, aangezien de begunstigde het centrum uitgenodigd heeft om een deel van zijn maatschappelijke dienstverlening aan te wenden voor de betaling van een uitstaande schuld; dit gebeurt in het kader van een mandaat, dat op elk ogenblik weer kan worden ingetrokken. Zodra het OCMW er door de begunstigde op de hoogte was van gebracht dat hij de aflossing wou stopzetten, heeft het de afhoudingen gestaakt, zonder evenwel de reeds verrichte inhoudingen ongedaan te maken. Het beroep heeft geen bestaansreden meer.

2061 Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Lanaken, AR 1665/2000 .

2062 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2896/2000.

2063 Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2623/2000 ; Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 80/2001 ; Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1307/2001.

2064 T.T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Yvoir, RG 59 664.

2065 T.T. Liège, 9e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 310 322.

4.5. Hulp bij studie en bij beroepsinschakeling

4.5.1. Hulp bij studie

De Arbeidsrechtbanken bevestigen het beginsel volgens hetwelk het recht op maatschappelijke dienstverlening het recht op studeren omvat wanneer dit van aard is de menselijke waardigheid van de persoon die om hulp verzoekt, te verzekeren of te bewaren[2066].

De Arbeidsrechtbanken van Nijvel[2067] en van Antwerpen[2068] hebben na onderzoek van een zaak waarin een student een onderwijscyclus aan het voltooien was verduidelijkt dat deze recht had op financiële steun van het OCMW om zijn studies tot een goed einde te brengen in omstandigheden die overeenstemmen met de menselijke waardigheid.

De arbeidsgerechten maken de toekenning van deze steun net zoals vroeger afhankelijk van verschillende voorwaarden :

- de student moet geschikt zijn voor de aangevangen studies[2069]. Erkend wordt dat er een zeker faalrecht bestaat, zolang dit falen maar niet al te vaak voorkomt of uiteindelijk van weinig belang is[2070]. In een zaak werd geoordeeld dat een universiteitsstudent die na een eerste mislukking tegen het advies van het centrum in van studierichting veranderd is, aanspraak kon maken op maatschappelijke dienstverlening in die mate dat enerzijds de nieuwe studierichting haar op termijn een passende dienstbetrekking kan bezorgen, en zij anderzijds duidelijk blijk heeft gegeven hogere slaagkansen te hebben in de nieuwe richting[2071];
- de student mag niet te oud zijn[2072];
- de gekozen studierichting moet van dien aard zijn de betrokkene te integreren op de arbeidsmarkt[2073];
- ook de student moet zelf financieel een steentje bijdragen door te werken (zonder dat zijn studies hieronder lijden – studentenjobs dus) [2074];
- in een zaak is de steun o.a. afhankelijk gemaakt van het ondertekenen van een contract met een geïndividualiseerd project van sociale integratie overeenkomstig artikel 6, § 2 van de Bestaansminimumwet van 1974[2075];
- in een laatste zaak, moet de studente die zich wenst om te scholen en voltijdse studies aan te vatten het bewijs leveren van deze wens en van de studiekosten[2076].

2066 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1 954/w/2000.

2067 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2 144/w/2000.

2068 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 323 193.

2069 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch.,16 février 2001, X / CPAS Chastre, RG 1 954/w/2000 ; T.T. Charleroi, 5e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58 028/R ; T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 313 422 et 313 436 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG1 812/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29 189/00.

2070 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve et E.B., RG 888/W/2001.

2071 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 30 850/00.

2072 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-La-Neuve, 1884/w/2001.

2073 T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 313 422 et 313 436.

2074 T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57 811/R ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 4 362/01 ; T.T. Bruxelles, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29 189/00.

2075 T.T. Bruxelles, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 29 189/00.

De aan studenten verleende steunvormen zijn zeer verscheiden en worden slechts verstrekt in de hypothese dat de student of zijn familie zich in een situatie bevinden die niet in overeenstemming is met de menselijke waardigheid, te weten een naar behoren bewezen staat van behoeftigheid :

- het verlenen van maatschappelijke dienstverlening, gelijkwaardig aan het bestaansminimum[2077], gedurende drie maanden[2078];
- een tegemoetkoming in de verplaatsingskosten: volledige of gedeeltelijke tenlasteneming, met of zonder vereiste van terugbetaling, van het schoolabonnement[2079], zelfs al is er een andere school buiten het gemeenschapsonderwijs voorhanden in de buurt van de nieuwe woonplaats van de familie[2080];
- tenlasteneming van de huurprijs van een kot gedurende een academiejaar (gedurende de maanden juli en augustus moet de student zelf instaan voor de huur via zijn bezoldigde activiteiten) [2081];
- tenlasteneming van een cursus over het A.R.A.B., onontbeerlijk voor het volgen van een stage, en waarvan de prijs 4.800 BEF bedraagt[2082];
- gedeeltelijke tenlasteneming van de kosten voor het nieuwe schooljaar ten belope van 5 000 BF ("laatste ruggensteuntje") [2083];
- het verlenen van financiële steun (12.130 BEF) als terugbetaling van de inschrijvingskosten voor de studie verpleegkundige en van de prijs van inentingen[2084].

In een zaak waar een studente dankzij een lening van haar broer het collegegeld van 9.000 BEF heeft kunnen betalen, heeft de Arbeidsrechtbank van Namen[2085] de vraag van de betrokkene met betrekking tot dit collegegeld verworpen, omdat de schuld vereffend was. De maandelijkse verplaatsingskosten moeten het OCMW daarentegen wel dragen.

Hulp bij studie beperkt zich niet altijd tot het gangbare schoolprogramma maar kan zich uitstrekken tot les in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers. Het behoort aan de ouder om zijn kinderen de passende opleiding te verschaffen. De kennis van de voertaal is noodzakelijk opdat de kinderen van kandidaat-vluchtelingen zonder hinderpalen met goed gevolg onderwijs kunnen volgen. Bovendien bevordert dit hun integratie en leren zij samen met andere nederlandsonkundige jongeren, wat hun groeps- en verantwoordelijkheidsgevoel bevordert. Deze extra-inspanning die ongetwijfeld ten goede zal komen aan de kinderen van eiser dient te worden aangemoedigd. De tussenkomst in deze uitgaven, die buiten en boven de gewone uitgaven voor de opvoeding en de opleiding van de kinderen valt, kadert volledig in de menselijke waardigheid waarop eiser en zijn gezin aanspraak kunnen maken. De rechtbank

---

2076 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Leopoldsburg, AR 2003220.
2077 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 30 850/00.
2078 T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 4 362/01.
2079 T.T. Charleroi, 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57 811/R ; .T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Rochefort, RG 59 482 ; .T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Gembloux, RG 109 527 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Evere, RG 22/01.
2080 T.T. Mons (La Louvière), 7e ch., 7 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1 676/01/LL.
2081 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59 626.
2082 T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Uccle, RG 30 486/00.
2083 T.T. Nivelles, 2e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Nivelles, RG 1568/N/2000.
2084 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 28 869/00.
2085 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Gembloux, RG 109 527.

meent dan ook dat het OCMW gehouden is tot tussenkomst in de uitgaven van de schooluitstap en de schoolrekeningen.'[2086]

4.5.2. Hulp bij beroepsinschakeling

Overeenkomstig eerdere rechtspraak herinneren de arbeidsgerechten eraan dat het aan het OCMW is om steun te verlenen met het oog op de beroeps(her)inschakeling van de bijstandzoeker.

De volgende maatschappelijke dienstverlening werd toegekend :

- de kosten verbonden aan het volgen van rijlessen bij een autoschool en het inschrijvingsgeld voor een examen (behalen rijbewijs voor vrachtwagen) ten belope van 9.800 BEF[2087];
- de kosten voor de motorbrandstof met het oog op het verrichten van arbeidsprestaties (afnemen van interviews aan huis), met name een voorschot, gespreid over twee maanden, voor een globaal bedrag van 12.000 BEF[2088].

De volgende maatschappelijke dienstverlening werd geweigerd :

- de tenlasteneming van de aggregaatscyclus na het verkrijgen van het diploma apotheker[2089];
- de herstelkosten voor een bestelwagen (bedrag : 50.000 BEF), nodig om werk uit te voeren in het kader van artikel 60, § 7 OCMW-wet[2090].

In een bijzonder geval deed eiser een aanvraag om te worden tewerkgesteld via artikel 60, § 7 OCMW-Wet, hetgeen werd geweigerd omwille van het taalprobleem en het feit dat hij beschikbaar moet zijn op de algemene arbeidsmarkt. Het valt de rechtbank op dat het OCMW voorhoudt dat eiser onvoldoende de taal kende doch dat hiervan geen enkel feitelijk gegeven is genoteerd in het sociaal verslag. Klaarblijkelijk kon hij zich voldoende verstaanbaar maken. Evenmin werd hij naar de taalcursus georiënteerd. Na de negatieve beslissing is hij aan de taalcursus begonnen. Dit lijkt de rechtbank een logisch gevolg van de bestreden administratieve beslissing en getuigt enkel van zijn wil om zich te integreren in de samenleving. De administratieve beslissing tot weigering van de aanvraag wordt vernietigd[2091]

4.6. Hulp aan minderjarigen

We verwijzen de lezer naar de afdeling m.b.t. de leeftijdsvereiste, alsook naar punt 2.4., financiële steun en gezinsbijslag.

2086 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 20 juni 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 60884.
2087 T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Yvoir, RG 57 672.
2088 T.T. Neufchâteau, 1ère ch., 25 juin 2001, X / CPAS Libin, RG 28 012.
2089 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 24 890/00.
2090 T.T. Dinant, 7e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Viroinval, RG 61 566.
2091 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Herk-de-Stad, AR 2003183.

4.7. Voorschotten op onderhoudsgeld

Artikel 68*bis* OCMW-wet heeft nauwkeurig de wettelijke voorwaarden geregeld overeenkomstig dewelke het OCMW ertoe gehouden is een voorschot te betalen op het onderhoudsgeld, terwijl artikel 68*ter* van deze wet de procedure vastlegt volgens dewelke de toekenning en de terugvordering verloopt.

Aldus hebben degenen die beantwoorden aan de specifiek gestelde vereisten een recht op voorschotten op de verschuldigde maar niet betaalde onderhoudsgelden, overeenkomstig de algemene norm van de menselijke waardigheid. Door het creëren van dit specifieke subjectief recht op voorschotten op onderhoudsgelden zijn de rechthebbenden die aan de in de nieuwe wet gestelde voorwaarden voldoen niet langer afhankelijk van het beleid dat ter zake door de afzonderlijke OCMW's wordt gevoerd. [2092]

De toepassing van die wetsbepalingen blijft oorzaak van geschillen.

Overeenkomstig voormeld artikel 68*bis* moet de vertraging in de betaling van het onderhoudsgeld door de onderhoudsplichtige verwant al minstens twee maanden duren in de periode van 12 maanden die de aanvraag voorafgaat (vertraging al dan niet aaneensluitend); wanneer de betrokkene niet al die voorwaarden vervult, is het beroep ongegrond [2093].

Wanneer een aanvraagster de toekenningsvoorwaarden vervult om voorschotten op het onderhoudsgeld te krijgen, mag het OCMW van de betrokkene niet vereisen dat ze eerst via gerechtelijke weg een loondelegatie vraagt. "Door die eis te stellen, heeft het centrum een bijkomende voorwaarde opgelegd die niet in de wet voorkomt", zo heeft de Arbeidsrechtbank van Charleroi gepreciseerd[2094].

De wet van 8 juli 1976 stelt de toekenning van maatschappelijke dienstverlening evenwel niet afhankelijk van een rechtsvordering van de steunaanvrager tegen de schuldenaars van de onderhoudsgelden. Deze opvatting wordt ook gedeeld door de auteurs Senaeve- Simoens[2095] die menen dat het geenszins is voorgeschreven dat de onderhoudsgerechtigde voorafgaandelijk een al dan niet geslaagde poging moet hebben ondernomen tot gedwongen uitvoering van de gerechtelijke uitspraak. [2096]

Overigens dient ook te worden nagegaan hoe de verschillende betalingen kunnen worden aangerekend op de verleende voorschotten.[2097]

[2092] Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Dilsen, AR 1796/2000 + 2801/2000 ; Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Riemst, AR 82/2001.

[2093] T.T. Huy, 2e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53 689 ; T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Floreffe, RG 110 130.

[2094] T.T. Charleroi, 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59 139/R.

[2095] P. SENAEVE en D. SIMOENS, *OCMW-Dienstverlening en bestaansminimum,* Die Keure, p. 162.

[2096] Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Riemst, AR 82/2001.

[2097] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 319.548.

Het in overweging nemen van de inkomsten van een verwant die niet onderhoudsplichtig was, is ook inzet geweest van meerdere geschillen :

- de jaarlijkse bestaansmiddelen van de vader of de moeder die niet de onderhoudsplichtige is samen met die van het kind mogen niet hoger zijn dan 360.000 BEF. Dit bedrag is gekoppeld aan een spilindex [2098];
- een eiseres ontving een indexatie van haar pensioen waarbij de maximumgrens nipt werd overschreden. Door het wegvallen van de voorschotten op onderhoudsgelden daalde haar inkomen wel met bijna 6.000 BEF. In dat geval behoort het tot de opdracht van het OCMW materiële hulp te verlenen in de meest passende vorm aan de personen en gezinnen die overeenkomstig artikel 1 OCMW-Wet recht hebben op maatschappelijke dienstverlening. Daarom moet het OCMW ook voldoende onderzoeken welke passende hulp kan worden verleend[2099];
- om de invloed van sterke variabele maandinkomsten af te zwakken moeten volgens de rechtbank de **jaarlijkse** bestaansmiddelen in aanmerking worden genomen, wil men nagaan of eiser aanspraak kan maken op voorschotten op onderhoudsgelden over de bewuste periode[2100];
- toch leidt een andere berekeningswijze niet altijd tot een andere beslissing. Zo bevestigt het Arbeidshof te Antwerpen, zij het op grond van een andere berekeningswijze, de beschikkingen van het vonnis van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen[2101];
- soms wordt er geen gedetailleerde berekening opgemaakt maar is de rechtbank van oordeel dat het aangewezen voorkomt dat aan eiseres voorschotten worden verleend op de onderhoudsbijdragen voor de kinderen, nu de echtgenoot van betrokkene veelvuldig in de gevangenis verbleef. Als uitkeringsgerechtigde werkloze staat eiseres alleen in voor de opvoeding en onderhoud van haar drie minderjarige kinderen zonder onderhoudsbijdragen vanwege de vader[2102];
- artikel 68bis, §5 OCMW-Wet verwijst voor de berekening van de bestaansmiddelen uitdrukkelijk naar artikel 5 Bestaansminimumwet en naar art. 12 K.B. 30 oktober 1974 [2103]. Gelet op deze uitdrukkelijke wetsbepalingen mogen noch de gezinsbijslag, noch de onderhoudsgelden voor het kind bij de bestaansmiddelen worden gerekend.[2104] Maar vergoedingen uit leercontract dienen wel in aanmerking te worden genomen (niet uitgesloten door artikel 5, § 2 Bestaansminimumwet waarnaar verwezen wordt door artikel 68 OCMW-Wet)[2105];
- in een laatste zaak leefde de begunstigde samen met een partner en de twee kinderen uit een eerder huwelijk. Het OCMW kende haar voorschotten op het onderhoudsgeld toe aangezien de vader van de kinderen zijn onderhoudsschulden niet afhandelde. De situatie sloeg volledig om na en door het huwelijk van de vrouw met haar vriend. Inderdaad, vóór het huwelijk van de voormelde personen hield het centrum geen rekening met de bestaansmiddelen van de vriend, terwijl na het huwelijk het centrum de helft van de beroepsinkomsten van de echtgenoot als inkomsten eigen aan de

---

[2098] Arbrb. Ieper, 1ste K., 19 januari 2001, X / OCMW Ieper, AR 23854 ; Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Dilsen, AR 1796/2000 + 2801/2000.

[2099] Arbrb. Leuven, 2de K., 7 maart 2001, X / OCMW Tienen, AR 2592/00.

[2100] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 23 oktober 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.434.

[2101] Arbrh. Antwerpen, 4de K., 14 november 2001, OCMW Antwerpen / X, AR 990955.

[2102] Arbrb. Tongeren, 25 juni 2001, X / OCMW Riemst, AR 150/2001.

[2103] Arbrb. Leuven, 2de K., 7 maart 2001, X / OCMW Tienen, AR 2592/00 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 319.548.

[2104] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 319.548.

[2105] Arbrb. Ieper, 1ste K., 19 januari 2001, X / OCMW Ieper, AR 23854.

echtgenote beschouwde : zij waren gehuwd volgens het wettelijk stelsel van gemeenschap van goederen. Derhalve bevestigt de Arbeidsrechtbank van Hoei[2106] zowel de weigering van het OCMW om nog verder voorschotten toe te kennen op het onderhoudsgeld, als de terugvordering van de onverschuldigde voorschotten, "ook al kan vanuit een billijk standpunt de situatie volgens de Arbeidsauditeur om twee redenen als uiterst kwetsend overkomen : de ex-echtgenoot die zichzelf onvermogend gemaakt heeft wordt blijkbaar ongemoeid gelaten door het OCMW en in de financiële situatie van het koppel is door het huwelijk geen verandering opgetreden".

Uiteraard geldt ook in deze materie de informatieplicht voor de steunaanvrager onverkort:

- indien de steunvrager nalaat om de inkomsten uit het leercontract te melden aan het OCMW kan deze laatste beslissen geen termijnvoorschotten meer uit te keren alsook tot terugvordering over te gaan van de betaalde voorschotten conform artikel 98, § 1, derde lid OCMW-Wet[2107];
- eiseres voldoet aan de voorwaarden van artikel 68bis OCMW-Wet, maar de rechtbank maakt haar wel attent op de verplichting om onverwijld bij het OCMW aangifte te doen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op haar recht tot het bekomen van onderhoudsvoorschotten ingevolge artikel 68ter, §1, lid 2. Zij dient er zich goed bewust van te zijn, dat er ernstige twijfels blijven bestaan omtrent een mogelijke hereniging met haar echtgenoot. Indien deze vermoedens waarheid blijken te zijn, stelt eiseres zich niet alleen bloot aan sancties vanwege het OCMW en terugvorderingen op haar werkloosheidsuitkeringen[2108];
- de betrokkene aan wie voorschotten op het onderhoudsgeld voor de kinderen zijn toegekend moet bij het centrum onverwijld aangifte doen van elk nieuw gegeven, zoals het feit dat haar oudste dochter het huis verlaten heeft, ook al had het centrum dit moeten weten, aangezien het deze dochter het bestaansminimum heeft toegekend[2109].

4.8. Voorschotten op sociale uitkeringen en andere onbeschikbare inkomsten

Het OCMW kan overeenkomstig artikel 99 OCMW-Wet voorlopig geldelijke steun toekennen bij wijze van voorschotten aan personen die een sociale uitkering hebben gevraagd maar deze nog niet hebben bekomen. [2110] Dit is tevens het geval voor personen van wie het inkomen tijdelijk onbeschikbaar is, bijvoorbeeld tengevolge van beslag. Het OCMW treedt dan van rechtswege in de rechten op achterstallen van de aanvrager. Daarbij heeft de betrokkene de plicht om mee te werken. Hij kan bijvoorbeeld niet stellen dat het geen belang heeft dat zijn dossier bij de mutualiteit niet in orde is, aangezien hij de uitkeringen waarop hij aanspraak zou kunnen maken toch niet zal ontvangen wegens het beslag. Daarmee maakt hij de rechtbank duidelijk dat hij de bedoeling heeft om het beslag op zijn ziekte-uitkeringen onwerkzaam te maken. Een dergelijke houding is onaanvaardbaar. Het OCMW verwijst hierbij terecht naar de verplichting van de steunvrager om eerst zijn rechten te doen gelden op andere sociale uitkeringen. Betrokkene verhindert indeplaatsstelling door zijn recht op ziektevergoedingen niet in orde te brengen. Bovendien heeft zijn werkwijze tot gevolg dat aan de oorzaak van het beslag, m.n. het bestaan van onderhoudsschulden, niet wordt

---

2106 T.T. Huy, 2e ch., 16 mai 2001, X / CPAS Wanze, RG 53 972.
2107 Arbrb. Ieper, 1ste K., 19 januari 2001, X / OCMW Ieper, AR 23854.
2108 Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Dilsen, AR 1796/2000 + 2801/2000.
2109 T.T. Mons (La Louvière), 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS Ecaussinnes, RG 1 352/00/LL.
2110 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 4 april 2001, X / OCMWAnzegem, AR 60561 ; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 november 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 2012332.

verholpen. Hij bestendigt aldus zijn eigen onvermogen. De beslissing om de terugvorderbare steun afhankelijk te maken van de voorwaarde dat hij eerst zijn rechten op ziekte-uitkeringen laat gelden is bijgevolg terecht genomen.[2111]

De overeenkomstig artikel 99 OCMW-Wet toegekende voorlopige geldelijke steun moet niet noodzakelijk een niet terugvorderbaar voorschot betreffen. Zo ziet de Arbeidsrechtbank van Kortrijk de beslissing van het OCMW om een terugvorderbaar voorschot op een verhoogde werkloosheidsuitkering toe te kennen als de meest passende vorm van steun overeenkomstig artikel 99 in de desbetreffende zaak. Daarom wordt de eis voor toekenning van een niet terugvorderbare steun afgewezen.[2112]

Lectuur van de vonnissen in het jaar 2001 leert ons dat er verschillende hypotheses zijn die toelaten om maatschappelijke dienstverlening als een voorschot uit te betalen in afwachting van de vrijmaking van inkomsten die op het ogenblik van de aanvraag onbeschikbaar zijn :

- in een geval waar een Tunesische bijstandzoeker van wie de familie in Tunesië over een vermogen beschikt en de vader net overleden is, veroordeelt de Arbeidsrechtbank van Namen[2113] het centrum tot betaling, aan de bijstandzoeker, van een dienstverlening, gelijkwaardig aan het bestaansminimum, dit als voorschot op het gebeurlijk positief saldo van de nalatenschap van zijn vader;
- in een geschil waar een Marokkaanse vrouw op grond van een aanvraag gezinshereniging zich in België bij haar echtgenoot vervoegd heeft, maar met hem nooit "al was het maar één dag gemeenschappelijk heeft doorgebracht" veroordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[2114] het centrum tot het toekennen van steun, gelijkwaardig aan het bestaansminimum, dit als voorschot op het onderhoudsgeld dat zij moet vragen aan haar "toekomstige ex-echtgenoot";
- in de hypothese waar een gepensioneerde inkomsten verwacht, enerzijds omdat hij zijn rustpensioen afwacht, anderzijds omdat een flat die hem toebehoort, wordt verkocht, veroordeelt de Arbeidsrechtbank van Luik[2115] het centrum tot betaling van, bovenop de al betaalde 14.169 BEF per maand, een aanvullende steun van 5.000 BEF gedurende zes maanden, dit als terug te betalen lening (terugbetaling op basis van de opbrengst van de verkoop van de flat);
- wanneer een persoon het gewaarborgd inkomen voor bejaarden afwacht en over geen enkele inkomsten beschikt, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Verviers dat hij recht heeft op voorlopige maatschappelijke dienstverlening, zonder dat op voorhand "het middel van de prioritaire familiale solidariteit" dient onderzocht te worden[2116];
- in een zaak waar de Belgische Staat, met name de Dienst Bijstand aan Slachtoffers bij het Ministerie van Justitie, de bijstandzoeker een zekere som verschuldigd is, veroordeelt de Arbeidsrechtbank van Aarlen[2117] het centrum tot betaling van een terug te betalen maatschappelijke dienstverlening ten belope van 138.000 BEF. Die betaling geschiedt rechtstreeks aan de verhuurder (aanzuivering van vervallen of weldra te betalen huurgeld) gedurende twee maanden die volgen op de dag van het vonnis. De Rechtbank bevestigt de indeplaatsstelling van het centrum in de rechten van de

---

2111 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 november 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 2012332.
2112 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 4 april 2001, X / OCMWAnzegem, AR 60561.
2113 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Gembloux et E.B., RG 109 854.
2114 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31 680/00.
2115 T.T. Liège, 9e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 310 325.
2116 T.T. Verviers, 1ère ch., 27 mars 2001, X / CPAS Verviers, RG 0359/2001.
2117 T.T. Arlon, 2e ch., 20 mars 2001, X / CPAS Habay, RG 29 684.

aanvrager op elke door de Commissie voor Bijstand aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden toegekende vergoeding (indeplaatsstelling ten belope van de voorschotten). Indien die indeplaatsstelling niet zou toelaten dat de dienstverlening helemaal wordt terugbetaald, legt de Rechtbank de terugbetaling vast op het saldo van het voorschot, te verrichten via maandschijven van 5.000 BF;

- in een geschil waar de aanvrager het OCMW om hulp verzoekt voor de betaling van een elektriciteitsschuld heeft de Arbeidsrechtbank van Dinant[2118] in haar uitspraak beslist dat het centrum de factuur ten laste moet nemen en de betrokkene het bedrag moet terugbetalen eens hij de vergoedingen ontvangt die hem toekomen omdat hij slachtoffer was van een ongeval.

4.9. Hulp en begeleiding bij juridische stappen

De Arbeidsrechtbank van Luik[2119] benadrukt de plicht van het centrum om raadgevingen te verstrekken overeenkomstig artikel 60, § 2 OCMW-wet, en legt uit dat die raadgevingsplicht in de eerste plaats betrekking heeft op het recht op maatschappelijke dienstverlening, "en voor de maatschappelijke dienstverlening de tegenhanger is van andere bepalingen die gelden voor het bestaansminimum, met name artikel 7 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1974 en artikel 4 van de Wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde". De Rechtbank voegt er aan toe dat het schuldig verzuimen van die raadgevingsplicht bestraft wordt door artikel 1382 B.W.

4.10. Preventieve en curatieve hulp

(Er is geen rechtspraak.)

4.11. Andere

Eén van de vormen van hulpverlening is de gezinshulp die bestaat in huishoudelijke hulp. Daarvoor kan het OCMW wel een bijdrage vragen, maar indien deze bijdrage wordt gewijzigd, dient het deze wijziging te motiveren.[2120]

Er blijken zich regelmatig problemen voor te doen m.b.t. de uitvoering van de zogenaamde "poetshulp" die blijkbaar vaak te maken hebben met de slechte verstandhouding tussen de hulpverlener en de hulpvrager, zodat de rechter hier eerder de rol van bemiddelaar op zich moet nemen. De oplossing bestaat erin dat de dienstverlening door het OCMW wordt omgezet in een financiële tegemoetkoming voor de door de hulpaanvrager zelf georganiseerde poetshulp.[2121]

Een andere vorm van hulp is de mantelzorgtoelage. In de omstandigheden waar het grootste gedeelte van de mantelzorgtaken worden uitgevoerd door de niet inwonende vriendin van

---

[2118] T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 60 064.

[2119] T.T. Liège, 10e ch., 7 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314 043.

[2120] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 323.961.

[2121] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 15 mei 2001, X / OCMW Beveren, AR 59.271 ; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.238 ; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.688.

eiser, welke geen verwantschap heeft met de zorgbehoevende, kende het OCMW terecht de mantelzorgtoelage niet toe aan eiser, vermits hij niet voldeed aan artikel 2 van het Limburgs provinciaal subsidiereglement "Ondersteuning Mantelzorg".[2122]

In één zaak vroeg een eiseres de terugbetaling van TV-taks. De vordering werd echter afgewezen omdat zij geen detail geeft van haar inkomsten en financiële lasten en niet motiveert waarom de beslissing van het OCMW ongegrond zou zijn.[2123]

5. ADMINISTRATIEVE PROCEDURE

5.1. De aanvraag bij het OCMW

5.1.1. Indienen van de aanvraag

5.1.1.1. Wie dient de aanvraag in ?

(Er is geen rechtspraak.)

5.1.1.2. De vormvereisten van de aanvraag

(Er is geen rechtspraak.)

5.1.1.3. Het bericht van ontvangst

(Er is geen rechtspraak.)

5.1.1.4. Het bewijs van de aanvraag

Overeenkomstig de gevestigde rechtspraak is het aan de bijstandzoeker om te bewijzen dat hij een aanvraag bij het OCMW heeft ingediend[2124] [2125].

5.1.2. Het voorwerp van de aanvraag

5.1.2.1. Bestaansminimum of maatschappelijke dienstverlening

(Er is geen rechtspraak.)

[2122] Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1619/2001.
[2123] Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Herk-de-Stad, AR 2003390.
[2124] T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6981/01.
[2125] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Diest, AR 329.461.

5.1.2.2. Andere soorten aanvragen

Over de principes bestaat er geen discussie. Er werden een aantal bijzondere geschillen beslecht :

- het is niet aan de maatschappelijk werker bij het OCMW om de aanvraag die hij notuleert juridisch te omschrijven. Rechtstreeks noch onrechtstreeks beschikt hij over die bevoegdheid. Dit is de bevoegdheid van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn[2126];
- de juiste draagwijdte van de aanvraag kan worden afgeleid uit elk schriftelijk document of uit elk feitelijk gegeven dat het mogelijk maakt deze af te bakenen, zoals uit de beslissing van het OCMW zelf[2127].

5.2. Behandeling van de aanvraag

5.2.1. De termijn van behandeling van het dossier

(Er is geen rechtspraak.)

5.2.2. Het sociaal onderzoek

5.2.2.1. De opsteller van het sociaal onderzoek

De rechtspraak herinnert eraan dat inzake maatschappelijke dienstverlening een sociaal onderzoek facultatief is[2128] maar benadrukt toch de noodzaak voor het OCMW om te beslissen op basis van een duidelijk inzicht in de situatie. Daarom is, samen met de informatieplicht van de hulpaanvrager, een actieve rol van het OCMW vaak onvermijdelijk in het kader van een sociaal onderzoek[2129].

5.2.2.2. Begrip sociaal onderzoek

Het sociaal onderzoek moet zoals de medewerkingsplicht van de aanvrager bijdragen tot het onderzoek van de aanvraag. [2130]

Het OCMW mag dus van de steunaanvrager verwachten dat hij meewerkt aan het sociaal onderzoek. [2131] Indien het centrum bijvoorbeeld geen sociaal onderzoek kan voeren omdat de

---

2126 T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307.873.
2127 T.T. Mons, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Quévy, RG 1416/00/M.
2128 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.126.
2129 Arbh. Antwerpen, 4de K., 10 januari 2001, X / OCMW Herentals, AR 2000700.
2130 Arbh. Antwerpen, 4de K., 10 januari 2001, OCMW Antwerpen / X , AR 2000708.
2131 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2316/2000; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2919/2000; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.660 + 327.796; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.981 + 331.564; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Genk, AR 2003736.

betrokkene geen gegevens verstrekt omtrent haar werkelijke verblijfplaats en statuut, dient de bestreden OCMW-beslissing te worden bevestigd.[2132]

De Arbeidsrechtbank van Antwerpen benadrukt dat, op grond van een gezamenlijke lezing van de beide leden van artikel 60 § 1 van de OCMW-wet, het sociaal onderzoek en de samenwerkingsplicht van de aanvrager ertoe moeten bijdragen om in wederzijdse samenwerking een klaar beeld te krijgen van de noden en de gewenste oplossing.[2133]

Het sociaal onderzoek moet op een ernstige wijze worden gevoerd. Het eindigt met een precieze diagnose wat betreft het bestaan en de omvang van de nood aan hulp en stelt de meest geschikte middelen voor om hieraan te verhelpen, zoals artikel 60 van de OCMW-wet het voorschrijft.

Het onderzoek moet verricht worden vóór de beslissing van het OCMW.[2134]

Hoven en rechtbanken blijven zich regelmatig buigen over dossiers waarin het sociaal onderzoek witte vlekken vertoont, vaag of zelfs onbestaande is. Op een dergelijk ogenblik sparen zij de roede niet.

Wanneer het sociaal verslag onvoldoende of tegenstrijdige gegevens bevat, hechten de arbeidsgerechten kennelijk liever geloof aan de verklaringen van de aanvrager, zolang die niet formeel worden tegengesproken[2135]. De Arbeidsrechtbank van Luik rechtvaardigt die oplossing op grond van het redelijkheidsbeginsel[2136].

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft tevens in die zin gevonnist: niettegenstaande het sociaal onderzoek niet verplicht is bij maatschappelijke dienstverlening, mag men de aanvrager op zijn woord geloven, aangezien er geen onderzoek is verricht naar zijn bestaansmiddelen. Er moet dus worden verondersteld dat de beweerde staat van behoeftigheid waar is, zodat het OCMW moet tussenkomen, tenzij dit het tegenovergestelde aantoont via een onderzoek[2137].

2132 Arbrb. Kortrijk, 7de K., 7 maart 2001, X / OCMW Roeselare, AR 37085.

2133 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 9 mei 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 59791; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.660 + 327.796; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.126; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.981 + 331.564; Arbrb. Brugge, 7de K., 22 oktober 2001, X / OCMW Oostende, AR 104.575; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortessem, AR 334.308; Arbrb. Oudenaarde, 3de K., 18 december 2001, X / OCMW Ronse, AR 22.683 + 22.684/III.

2134 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 13.859/01.

2135 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 30.760/00; T.T. Mons, 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3.393/01/M; T.T. Mons, 5e ch., 19 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 3.160/01/M.

2136 T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310.953.

2137 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 30.586/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.789/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1954/01; T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Nivelles, RG 394/N/2001.

In dezelfde zin werd geoordeeld dat de beslissing van het OCMW om een aanvrager door te verwijzen naar zijn onderhoudsplichtigen, bij gebrek aan een sociaal onderzoek aangaande de effectieve mogelijkheden daartoe, onregelmatig is[2138].

Sommige rechters zijn van mening dat de debatten moeten worden heropend opdat het OCMW een sociaal onderzoek zou kunnen voeren en het verslag ervan aan het gerechtelijk dossier toevoegen[2139], terwijl in afwachting van een eindoordeel voorlopige maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend[2140].

Sommige vonnissen veroordelen het OCMW tot betaling, totdat het een nieuwe beslissing neemt na het sociaal onderzoek dat door de rechtbank wordt gevraagd[2141].

5.2.2.3. Bewijswaarde van het sociaal onderzoek

Net zoals in 2000 zijn er maar weinig beslissingen die in hun motivering verwijzen naar de wetsbepalingen inzake de bewijswaarde van het sociaal verslag.

Enkele beslissingen herinneren eraan dat die bewijswaarde geldt tot bewijs van het tegendeel[2142 2143].

In die zin is het aan de aanvrager om het tegenbewijs aan te brengen voor de vaststellingen in het sociaal verslag[2144].

5.2.2.4. Sanctie bij een ontbrekend of onvoldoende sociaal onderzoek

Het OCMW heeft de verplichting een degelijk onderzoek te voeren. Indien het centrum zijn beslissing niet adequaat motiveert moet de beslissing worden vernietigd. In dit verband zijn vermoedens en indiciën die niet werden gecontroleerd in een sociaal onderzoek geen afdoende motivering van weigering van steun. [2145]

5.2.3. Het voorafgaandelijk verhoor

De rechtspraak bevestigt eerdere rechtspraak en steunt het principe van een voorafgaandelijk verhoor op de toepassing van de algemene principes van behoorlijk bestuur.[2146]

2138 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 2122/W/2000.

2139 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, CPAS Liège / X et E.B., RG 29.237/00.

2140 T.T. Nivelles, 2e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Tubize, RG 1566/N/2000.

2141 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 14.017/01.

2142 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 4165/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 2169/01; T.T. Bruxelles, ch. vac., 29 août 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 9.111/01; T.T. Bruxelles, ch. vac., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8.916/01.

2143 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 7 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.453; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Aalst, AR 46.721 + 47.308.

2144 T.T. Verviers, 1e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 0848/2001.

2145 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 26 april 2001, X / OCMW Beveren, AR 330.669.

2146 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.469 + 328.389.

5.2.4. De medewerking van de aanvrager

5.2.4.1. De draagwijdte van de medewerkingsplicht

Overeenkomstig artikel 60 §1, lid 2 OCMW-wet is de aanvrager ertoe gehouden elke nuttige inlichting over zijn toestand te geven, alsmede het centrum op de hoogte te brengen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op de hulp die hem wordt verleend.[2147]

De rechtspraak verduidelijkt de reikwijdte van de medewerkingsplicht zowel in hoofde van de bijstandzoeker, op het ogenblik van de aanvraag, als nadien, in hoofde van de begunstigde[2148].

Die verplichting is het gevolg van de bewijslast aangaande de toekenningsvoorwaarden die normaal rust op de aanvrager[2149].

De arbeidsgerechten beklemtonen het belang van die medewerking bij het bewijs van de staat van behoeftigheid[2150].

De mededelingsplicht slaat op alle 'nuttige' inlichtingen, aldus de wet.[2151] Tot die nuttige inlichtingen behoren uiteraard de aangifte van de bestaansmiddelen en de familiale toestand.[2152] De meeste rechtspraak betreft dan ook de samenwoning[2153] of het huwelijk[2154], de tewerkstelling[2155] en andere inkomsten, zoals achterstallige betalingen[2156] of het openvallen van een nalatenschap[2157], waarvan de steunzoeker het OCMW niet op de hoogte heeft gebracht.

Uit de rechtspraak blijken tal van situaties waarin de aanvrager te kort schiet aan zijn/haar verplichtingen, waardoor men het recht op dienstverlening verliest:

2147 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 9 mei 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 59791; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.660 + 327.796; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.126; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.981 + 331.564; Arbrb. Brugge, 7de K., 22 oktober 2001, X / OCMW Oostende, AR 104.575; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortessem, AR 334.308; Arbrb. Oudenaarde, 3de K., 18 december 2001, X / OCMW Ronse, AR 22.683 + 22.684/III.

2148 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 28.250.

2149 T.T. Liège, 10e ch., 2 novembre 2001, X / CPAS Ham, RG 310.261; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 708/01 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Dison, RG 1339/2001.

2150 T.T. Liège, 11e ch., 7 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 287.123, 307.708 et 307.872.

2151 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.660 + 327.796; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.981 + 331.564.

2152 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 9 mei 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 59791.

2153 Arbrb. Turnhout, 2de K., 12 januari 2001, X / OCMW Herentals, AR 24.059; Arbrb. Brugge, 7de K., 22 oktober 2001, X / OCMW Oostende, AR 104.575.

2154 Arbrb. Oudenaarde, 3de K., 18 december 2001, X / OCMW Ronse, AR 22.683 + 22.684/III.

2155 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 314.977 + 324.114; Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Heusden-Zolder, AR 2010472.

2156 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Genk, AR 1408/2000.

2157 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 25 mei 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2003236.

- zo laat betrokkene onzekerheid over een aantal pertinente vragen: de reden voor het verlaten van het ouderlijk huis, het voorleggen van sollicitatiebewijzen, het betalingsbewijs van huishuur aan zijn zuster, het bedrag van de maandelijkse huur[2158];
- uit de bankrekeningen van betrokkene blijkt onduidelijk geldverkeer waarover hij geen opheldering kan of wil verschaffen, waaruit kan worden afgeleid dat er inkomsten worden verzwegen[2159];
- betrokkene betwist weliswaar dat hij een uitnodiging om bij het OCMW een verklaring af te leggen naast zich zou hebben neergelegd, doch geeft geen verklaring waarom hij zich niet meer heeft aangeboden na de datum waarop hem door het OCMW bijkomende informatie werd gevraagd[2160];
- betrokkene verklaarde ontwikkelingshulp te hebben gedaan in Afrika en verklaarde hiervoor geen inkomsten te hebben ontvangen. Ondanks aandringen bekwam het OCMW geen nadere gegevens over zijn vroegere werkgever en over de juridische aard of inkomsten van deze activiteit. Eiser verschafte ook geen gegevens aan de maatschappelijk werkster over zijn financiële situatie zoals de betaling van de huurwaarborg van zijn huidige woonplaats[2161];
- betrokkene liet manifest na gedurende anderhalf jaar het OCMW te melden of te bewijzen dat hij niet in staat was een menswaardig leven te leiden. Bij een verhuis vond hij het zelfs niet de moeite om het OCMW daarvan op de hoogte te stellen. Bovendien is zijn juiste gezinstoestand volslagen onduidelijk. Tevens blijkt dat hij de huurwaarborg probleemloos betaalde en sedertdien ook alle nutsvoorzieningen vereffende[2162].

De arbeidsgerechten zijn wel opmerkzaam in hun controle op de wijze waarop het OCMW het naleven van de medewerkingsplicht van de aanvrager controleert, vooral wanneer het centrum de betrokkene ten onrechte een communicatiestoornis of ontbrekende documenten verwijt. Dit verwijt gaat niet op als de betrokkene kan bewijzen deze stukken toch te hebben meegedeeld. [2163]

Een door de Arbeidsrechtbank van Brussel aangebrachte verduidelijking : de verplichting om mee te werken aan het sociaal onderzoek schendt op zich niet het respect voor het privé-leven van de aanvrager[2164].

5.2.4.2. De sanctie bij gebrek aan informatie of medewerking

De rechtspraak bevestigt haar eerdere stellingen inzake het gebrek aan medewerking bij het sociaal onderzoek of bij de behandeling van het beroep voor de arbeidsgerechten.
Een dergelijke situatie maakt het voor het OCMW en de rechter onmogelijk na te gaan of de toekenningsvoorwaarden voor de bijstand zijn vervuld en welke vorm die bijstand zou moeten aannemen.

[2158] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.126.
[2159] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.981 + 331.564.
[2160] Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Genk, AR 2003736.
[2161] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476.
[2162] Arbh. Antwerpen, 4de K., 10 januari 2001, OCMW Antwerpen / X, AR 2000708.
[2163] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 319.548; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 24 oktober 2001, X / OCMW Kortessem, AR 334.308.
[2164] T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 11.510/01 et 17.453/01.

De arbeidsgerechten oordelen in dit geval dat de eisende partij niet het bewijs levert voor zijn staat van behoeftigheid, waardoor de eis ongegrond is[2165] [2166].

Wanneer de aanvrager onnauwkeurige en onvolledige antwoorden geeft, tegenstrijdige en niet bewezen aanspraken formuleert en het OCMW onvoldoende inlicht over zijn materiële toestand, mag de vraag om hulp worden afgewezen. [2167]

Dezelfde oplossing geldt wanneer de hulpvrager bij herhaalde huisbezoeken op wisselende tijdstippen afwezig is en over deze afwezigheden onduidelijke verklaringen aflegt en verder zijn werkelijke materiële toestand verzwijgt.[2168]

Voorbeelden uit de rechtspraak:

- zo besliste het OCMW niet akkoord te gaan met de toekenning van een eenmalige financiële steun aan een persoon die verklaart dat haar brieventas gestolen is en voorwendt dat de politie geweigerd heeft haar aangifte te noteren en die daarenboven in het verleden reeds meerdere malen heeft gelogen bij een steunaanvraag[2169];
- het OCMW besliste de steun in te trekken van een persoon die weigerde inlichtingen te verschaffen over zijn financiële situatie, die verschillende bedragen van inkomsten opgeeft zonder verdere uitleg, zodanig dat het voor het centrum onmogelijk is om de werkelijke inkomsten van het gezin te bepalen[2170];
- de beslissing van het OCMW om een verwarmingstoelage te weigeren omwille van de onduidelijke financiële situatie, is ook gerechtvaardigd wanneer de eiser die van het bestaansminimum leeft, beweert dat iemand hem geld heeft geleend zonder terugbetalingsgarantie om daarmee een woning te huren aan een huurprijs die zijn inkomsten te boven gaan[2171].

Op een vrijwillig onjuiste verklaring van de begunstigde staat krachtens artikel 98, § 1, derde alinea van de wet van 1976 een sanctie : terugvordering van de maatschappelijke dienstverlening, ongeacht de financiële situatie van de betrokkene[2172] [2173].

[2165] C.T. Liège, 1e ch., 19 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège, RG 29.541/00 et 29.544/00; C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 29.989/01; C.T. Liège, 8e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Limbourg, RG 30.071/01; T.T. Mons, 2e ch., 14 février 2001, X / CPAS Boussu, RG 1.432/00/M; T.T. Charleroi, 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57.571/R et 57.720/R; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 30.590/00; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58.039/R; T.T. Liège, 11e ch., 31 avril 2001, X / Liège, RG 310.933; T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.337/2001; T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Gedinne, RG 57.611. Idem : T.T. Bruxelles : 4 jugements, T.T. Liège : 2 jugements, T.T. Verviers : 2 jugements.

[2166] Arbh. Antwerpen, 4de K., 10 januari 2001, X / OCMW Herentals, AR 2000700.

[2167] Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Genk, AR 1408/2000; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Aalst, AR 46.721 + 47.308.

[2168] Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2316/2000; Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2919/2000; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.660 + 327.796; Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Opglabbeek, AR 2905/2000; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.981 + 331.564.

[2169] Arbrb. Tongeren, 4 september 2001, X / OCMW Opglabbeek, AR 2905/2000.

[2170] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 27 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.291.

[2171] Arbrb. Eupen, 1ste K., 8 februari 2001, X / OCMW Eupen, AR 531/00.

[2172] T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 28.250.

Ingeval van vrijwillige onjuiste of onvolledige aangifte vanwege de begunstigde, vordert het centrum het geheel van de kosten van de maatschappelijke dienstverlening terug, ongeacht de financiële toestand van de betrokkene.[2174]

De onjuiste of onvolledige aangifte betreft de opzettelijke verzwijging inzake inkomsten en andere bestaansmiddelen, inzake de familiale toestand of inzake elk ander nuttig gegeven over zijn toestand dat de aanvrager overeenkomstig artikel 60, § 1, lid 2 OCMW-wet had moeten mededelen.[2175]
Het bewijs van bedrieglijk opzet is niet vereist.[2176]

Tenslotte stelt de Arbeidsrechtbank te Dendermonde de vraag of de miskenning van de informatieplicht zo ver zou kunnen gaan dat hoegenaamd geen materiële dienstverlening moet worden verleend.[2177]

Toepassingen:

- de betrokkenen laten na het OCMW te verwittigen inzake een werkhervatting, terwijl zij reeds eerder formeel werden verwittigd door het centrum wegens het verzwijgen van andere beroepsinkomsten. De aangifteplicht werd duidelijk vermeld in de beslissing naar aanleiding van de eerste inbreuk op de aangifteplicht ;[2178]
- eiseres verblijft in een onthaaltehuis en vraagt aan het OCMW om het restant van de verblijfskosten die ze zelf niet kan voldoen, ten laste te nemen. Het OCMW ontdekt echter dat in de opgegeven tekorten ook de onderhoudsgelden opgenomen zijn die eiseres verschuldigd is voor haar twee kinderen en vordert deze bedragen terug. De rechtbank stelt vast dat het onthaaltehuis iedere maand een afrekening heeft opgesteld met opgave van inkomen en uitgaven waarbij het onderhoudsgeld telkens werd vermeld. Eiseres zelf legt de maandelijkse afrekeningen voor die door het tehuis aan het OCMW werden overgemaakt en op basis waarvan deze laatste het tekort bijpaste. In deze afrekeningen is het onderhoudsgeld telkens vermeld. Het is irrelevant of de onderhoudsgelden ook effectief werden betaald, vermits deze wel in de respectievelijke tekorten zijn opgenomen. De problematiek betreffende de betaling van de onderhoudsgelden heeft enkel betrekking op de verhouding tussen eiseres en het onthaaltehuis[2179].

2173 Arbrb. Turnhout, 2de K., 12 januari 2001, X / OCMW Herentals, AR 24.059; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 januari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 314.977 + 324.114; Arbrb. Kortrijk, 2de K., 9 mei 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 59791; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 23 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2013004; Arbrb. Oudenaarde, 3de K., 18 december 2001, X / OCMW Ronse, AR 22.683 + 22.684/III.

2174 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 9 mei 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 59791; Arbrb. Dendermonde, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Dendermonde, AR 45.917 + 45.921; Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 4/2001; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 23 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2013004.

2175 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 23 november 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2013004.

2176 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 9 mei 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 59791.

2177 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 3 april 2001, X / OCMW Beveren, AR 59.171.

2178 Arbrb. Tongeren, 1 juni 2001, X / OCMW Dilsen-Stokkem, AR 4/2001.

2179 Arbrb. Dendermonde, 14de K., 21 mei 2001, X / OCMW Dendermonde, AR 45.917 + 45.921.

5.2.5. Verplichting tot informatie, inlichtingen en raadgeving door het OCMW

Het OCMW heeft de plicht om de bijstandzoeker te informeren en mededelingen te doen, wat inhoudt dat het centrum op het ogenblik van de ontvangst of het onderzoek van de aanvraag de aanvrager inlicht over de eisen die hem desgevallend kunnen worden opgelegd inzake werkbereidheid. Wanneer het centrum de aandacht van de aanvrager daar niet op heeft gevestigd, kan het voor de rechtbank geen gebrek aan werkbereidheid aanvoeren[2180].

De Arbeidsrechtbank van Doornik heeft die verplichting omschreven als een opdracht van openbare dienstverlening[2181].

Een beslissing benadrukt het recht van de sociaal verzekerden om begrijpelijke uitleg te krijgen opdat de schijn zou worden vermeden dat het OCMW onrechtvaardig is in zijn sociale politiek of een gevoel van onrechtvaardigheid wekt dat overenigbaar is met de sociale opdracht van het centrum[2182].

Sommige beslissingen zoeken voor de analoge toepassing van artikel 60 van de wet van 1976 steun in de beschikkingen van het Handvest van de sociaal verzekerde[2183].

De sanctie jegens het OCMW dat zijn taak niet vervult kan bestaan uit het opwerpen van zijn burgerlijke aansprakelijkheid[2184].

5.3. De beslissing van het OCMW

5.3.1. De auteur van de beslissing

(Er is geen rechtspraak.)

5.3.2. De vorm van de beslissing

Het OCMW moet binnen een termijn van 30 dagen een beslissing nemen.
Volgens de rechtspraak wordt de beslissing van opschorting van uitspraak gelijkgesteld met een weigeringsbeslissing, waardoor het recht op beroep wordt geopend[2185].

2180 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30.015/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 25.244/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 2168/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29.539/00.

2181 T.T. Tournai, 3e ch. c, 6 décembre 2001, X / CPAS Chièvres, RG 72.502.

2182 T.T. Mons, section La Louvière, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.437/00/LL; T.T. Mons, section La Louvière, ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.365/00/LL

2183 T.T. Liège, 10e ch., 7 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.043; T.T. Mons, 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Quévy, RG 2.400/00/M.

2184 T.T. Liège, 10e ch., 7 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.043.

2185 T.T. Mons, 2e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Mons, RG 744/00/M.

5.3.3. De motivering

De rechtspraak blijft trouw aan de eerder uiteengezette principes.[2186] De OCMW-beslissing moet zowel in rechte als in feite gemotiveerd zijn. [2187] De motivering moet helder, afdoende en correct zijn, conform zijn met de Wet van 29 juli 1991 betreffende de Motivering van Bestuurshandelingen. [2188] Zij impliceert een verwijzing naar de feiten, d.w.z. de bijzondere situatie van de aanvrager. [2189]

De beslissing moet de toegepaste rechtsregels vermelden[2190], alsook hoe en waarom die regels met de feiten als uitgangspunt tot de genomen beslissing leiden[2191].

Of de motivering afdoende is zal afhangen van de evenredigheid tussen de draagwijdte van de beslissing en de motivering ervan, tussen enerzijds het belang, de aard en het voorwerp van de beslissing en anderzijds het belang van de motivering. Deze feitelijke elementen moeten steeds in concreto worden beoordeeld.[2192]

De rechtspraak dringt aan op het belang van een motivering die overeenstemt met de wettelijke bepalingen:

- de motivering is des te belangrijker nu de beslissing een einde maakt aan bijstand die voorheen wel was toegekend[2193];
- de motivering is volstrekt noodzakelijk, des te meer daar de persoon over wie de beslissing handelt, berooid is en de beslissing over zijn fundamentele rechten gaat[2194];
- een motivering aan de hand van afkortingen is onvoldoende[2195 2196];
- een motivering die de persoon van de aanvrager beledigt, kan een fout uitmaken, waardoor de burgerlijke aansprakelijkheid van het OCMW in het geding is[2197];
- een dubbelzinnige motivering waarvan is vastgesteld dat ze de persoon voor wie de beslissing gold, op een dwaalspoor heeft gebracht, kan in voorkomend geval rechtvaardigen dat het OCMW wordt veroordeeld tot het vergoeden van de behoeftigheid die werd veroorzaakt door de verkeerde interpretatie van de beslissing[2198];

2186 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Aartselaar, AR 331.202.

2187 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.021; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.298 + 328.299 + 328.300.

2188 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Niel, AR 327.268; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.049.

2189 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 30 mei 2001, X / OCMWKortrijk, AR 60637.

2190 contra : T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6.099/01.

2191 C.T. Mons, 6e ch., 26 juin 2001, CPAS Tournai / X, RG 16.927; T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Grez-Doiceau, RG 2123/W/2000; T.T. Mons, 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Boussu, RG 89.389; T.T. Mons, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2976/00/M.

2192 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 25 mei 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2003236.

2193 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 10 avril 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.361/00/LL.

2194 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 6089/01.

2195 Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Tongeren, AR 1745/2001.

2196 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS La Louvière, RG 943/00/LL; T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 18 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 2.250/01/LL.

2197 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Bernissart / X, RG 14.836.

2198 T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Gedinne, RG 57.611.

- de onderliggende motieven zijn niet duidelijk neergeschreven in de betwiste beslissing die de toepasselijke juridische regels niet vermeldt en niet aangeeft hoe en waarom die juridische regels, uitgaande van de vermelde feiten, leiden tot een dergelijke beslissing[2199];
- de OCMW-beslissing die zich vergenoegt met een typemotivering is niet afdoende gemotiveerd, vooral niet indien de bestreden beslissing niet motiveert waarom werd afgeweken van het voorstel van de sociaal assistente[2200];
- onvoldoende gemotiveerd is de beslissing waarbij het administratief dossier geen enkel element bevat dat de vermindering van de steun rechtvaardigt [2201], waarbij het OCMW geen sociaal onderzoek heeft gevoerd[2202] of niet ter zitting verschijnt .[2203]

Werd wel afdoende gemotiveerd:

- uit de beslissing blijkt duidelijk dat de steun werd ingetrokken wegens gemis aan werkbereidheid van eiser. De beslissing vermeldt dat dit gebeurt naar analogie van de Bestaansminimumwet, artikel 6. Eigenlijk is de intrekking gebaseerd op artikel 60 §3 OCMW-wet dat bepaalt dat de financiële hulpverlening bij beslissing van het centrum kan worden onderworpen aan de voorwaarden vermeld in artikel 6[2204];
- de betrokkene kan uit de gebruikte bewoordingen en precies vermelde feiten perfect opmaken waarom de gevraagde steunverlening niet werd toegekend. Aldus is het doel van de wet betreffende de motivering van bestuurshandelingen bereikt[2205];
- de weigering om tussen te komen in het boekengeld en de financiële steun te herleiden werd als volgt gemotiveerd: " … We weigeren een tussenkomst in het boekengeld voor uw zoon gezien enerzijds uw totale gezinsinkomsten en anderzijds u een afbetalingsregeling kan treffen met het economaat van de Handelsschool. .." Er werd dus uitdrukkelijk verwezen naar de inkomsten van aanlegster, alsook naar het feit dat desgevallend een afbetalingsregeling kon worden getroffen voor de schoolgelden. Deze redenering is op zich vatbaar voor kritiek omdat ze geen gedetailleerde berekening van de inkomsten inhoudt, maar kan in casu worden begrepen vanuit het feit dat de betrokkene nog inkomsten had verzwegen[2206].

Overeenkomstig een unanieme rechtspraak, moet een slecht of onvoldoende gemotiveerde beslissing worden vernietigd. Nochtans opent de vernietiging van de beslissing wegens gebrek aan motivering niet automatisch het recht op maatschappelijke dienstverlening. [2207] In dat geval oordeelt de rechter zelf over het betwiste recht[2208] [2209].

[2199] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Niel, AR 327.268; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.049.

[2200] Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Tongeren, AR 1745/2001.

[2201] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 323.961.

[2202] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 september 2001, X / OCMW Doornik, AR 325.331.

[2203] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 16 mei 2001, X / OCMW Doornik, AR 328.633 + 331.310.

[2204] Arbrb. Kortrijk, 2de K., 5 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61282.

[2205] Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1307/2001.

[2206] Arbrb. Hasselt, 1ste K., 25 mei 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2003236.

[2207] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.021; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.298 + 328.299 + 328.300; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Denderleeuw, AR 47.155.

[2208] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 19 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.499; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.390 + 326.391 + 328.007 +328.302; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.021; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.298 + 328.299 + 328.300; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18

Het middel afgeleid uit het gebrek aan motivering is van openbare orde zodat de rechter het moet onderzoeken[2210].

5.3.4. De betekening

In overeenstemming met de gevestigde rechtspraak is de datum van afgifte ter post van de aangetekende brief die de beslissing betekent, de aanvangsdatum voor de beroepstermijn en niet de datum waarop die aangetekende brief op het woonadres van de bestemmeling wordt overhandigd, of, *a fortiori*, de datum waarop die er kennis van neemt[2211].

Het is aan het OCMW om te bewijzen dat er tot betekening werd overgegaan[2212].

Overeenkomstig artikel 488bis B.W. moet er worden betekend aan de aangestelde voorlopige bewindvoerder. Elke rechtstreekse betekening aan de persoon onder voorlopig bewind is nietig[2213].

Volgens de gebruikelijke rechtspraak vangt de beroepstermijn niet aan zolang de beslissing niet geldig is betekend [2214].

Overeenkomstig artikel 62*bis* van de wet van 1976 moet de beslissing van het OCMW met name de mogelijkheid tot het instellen van beroep vermelden, alsook de beroepstermijn. Vermeldt de beslissing dit niet, dan is de betekening onregelmatig: het recht op een reële en effectieve toegang tot de rechtsprocedure is hierdoor immers niet langer gewaarborgd. De termijn van beroep tegen zo'n beslissing begint niet te lopen[2215].

Er werd geoordeeld dat in toepassing van het Decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 18 mei 1999 betreffende de openbaarheid van bestuur elke beslissing die beoogt rechtgevolgen te hebben, slechts geldig wordt ter kennis gebracht als tevens de beroepsmogelijkheden en de modaliteiten van het beroep worden vermeld. Bij gebrek aan vermelding van deze gegevens neemt de vervaltermijn voor het indienen van het beroep geen aanvang[2216].

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft in een alleenstaand en betwistbaar vonnis geoordeeld dat de bij gewone brief bekendgemaakte beslissing niet geldig betekend was en bijgevolg als

---

juni 2001, X / OCMW Aartselaar, AR 331.202; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.476; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Niel, AR 327.268; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.049.

2209 T.T. Mons, 2e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Brugelette, RG 3.231/01/M ; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Dour, RG 71.179.
Idem : T.T. Bruxelles : 2 jugements.

2210 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 30 mei 2001, X / OCMWKortrijk, AR 60637; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 9 oktober 2001, X / OCMW Denderleeuw, AR 47.155.

2211 T.T. Charleroi, 5e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.800/R.

2212 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Juprelle, RG 2.170.01 et 5.863/01.

2213 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Soignies, RG 52.612/99.

2214 Cass., 28 mai 2001, *Soc. Kron.*, 2001, 388 ; T.T. Namur, 9e ch., 23 février 2001, X / CPAS Namur, RG 109.296; T.T. Liège, 9e ch., 8 avril 2001, X / Fleron, RG 312.723; T.T. Liège, 9e ch., 31 avril 2001, X / Herstal, RG 307.621 ; T.T. Mons, 2e ch., 6 décembre 2001, X / CPAS Mons, RG 744/00/M; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306.988.

2215 C.T. Liège, section Namur, 12e ch., 19 mars 2001, X / CPAS Jemeppe-Sur-Sambre, RG 6.591/00.

2216 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Zandhoven, AR 330.208.

onbestaand moest worden beschouwd, zodat het beroep moest worden ingesteld binnen een termijn van twee maanden te rekenen vanaf de ontvangst van de aanvraag overeenkomstig artikel 71, tweede en derde alinea van de wet van 1976[2217]. Dezelfde rechtbank schaart zich in een andere samenstelling wel achter de gevestigde rechtspraak[2218].

5.3.5. De ingang van de beslissing

De rechtspraak bevestigt het beginsel dat de maatschappelijke dienstverlening moet worden toegekend vanaf de datum van aanvraag. Het verstrijken van de tijd tussen die aanvraag en het uitspreken van het vonnis mag in de regel niet raken aan de rechten van de aanvrager[2219].

Die oplossing wordt in het algemeen ook gebruikt jegens vreemdelingen-asielzoekers of vreemdelingen-regularisatiekandidaten[2220].

Jegens vreemdelingen-asielzoekers hebben verschillende beslissingen echter maatschappelijke dienstverlening toegekend die niet aanving op de datum van aanvraag bij het OCMW maar op een latere datum, zoals de datum waarop de staat van behoeftigheid is vastgesteld[2221] of de datum waarop uitspraak is gedaan door de rechter[2222], of zelfs op een nog latere datum[2223].

In het algemeen geven die beslissingen geen verklaring voor dit uitstel.

Bepaalde uitspraken leggen de datum van steunverlening door het veroordeelde OCMW echter vast in functie van het ogenblik waarop vaststaat dat de aanvrager de toekenningsvoorwaarden voor die bijstand vervult. Die datum stemt ofwel overeen met de datum van steunaanvraag ofwel met een latere, door de rechter te bepalen datum[2224], mede gelet op de data waarop de schulden zijn aangegaan[2225]. Sommige vonnissen leggen de toekenningsdatum voor de steun vast op de eerste dag van de maand waarin de rechter vonnist, zonder verdere uitleg[2226].

2217 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 24.945/00, 24.946/00 et 24.947/00.

2218 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 31.597/00.

2219 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 17.361/00 et 29.311/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31.101.00; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 28 avril 2001, X / Saint-Hubert, RG 27.683; T.T. Bruxelles, ch. vac., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8.916/01; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.243/00/LL.

2220 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 28.252/00 et 28.253/00.

2221 T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29.539/00.

2222 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 24.949; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Pierre et E.B., RG 25.103; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Auderghem et E.B., RG 24.813; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.680/00; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RB 310.119.

2223 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 26.613; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 26.124 et 26.125; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 27.647; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 24.787.

2224 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.845 et 26.751; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 29.102/00.

2225 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 29.542/00.

2226 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29.105/00.

Bij het onderzoek van de datum voor steuntoekenning is de rechter niet gebonden door de datum van de aangevochten beslissing[2227].

Een beslissing heeft steun toegekend vanaf andere data, net vóór de steunaanvraag bij het OCMW, zonder verdere uitleg[2228].

De tendens in de rechtspraak om slechts maatschappelijke dienstverlening met terugwerkende kracht te verlenen opdat schulden zouden kunnen worden afbetaald, aangegaan tijdens de periode waarvoor bijstand was geweigerd, beperkte zich aanvankelijk tot vreemdelingen-aanvragers, maar krijgt thans ook toepassing voor gewone steunaanvragen[2229]:

- een beslissing heeft in die zin geoordeeld dat een huidige steun toekennen voor een verstreken periode slechts gerechtvaardigd is wanneer wordt aangetoond dat de staat van behoeftigheid met betrekking tot die periode thans nog steeds de menselijke waardigheid van de betrokkene in gevaar brengt[2230];
- de Arbeidsrechtbank van Brussel kent regelmatig maar zonder die beslissing te rechtvaardigen steun toe die bestaat uit een eenmalig forfaitair bedrag voor de periode die het vonnis voorafgaat, ofwel zonder enige andere steun[2231] ofwel gevolgd door een maandelijkse steun vanaf de datum die het vonnis aangeeft[2232];
- dezelfde rechtbank (zij het met een andere samenstelling)[2233] rechtvaardigt de toekenning van een *ex aequo et bono* vastgesteld en compenserend forfaitair bedrag vanuit de rechtspraak van het Arbeidshof van Brussel in de loop van het jaar 2000[2234]. Volgens die rechtspraak kan de verplichting om maatschappelijke dienstverlening toe te kennen niet met terugwerkende kracht worden ten uitvoer gelegd, maar kan een bedrag als compensatie worden betaald opdat de betrokkene bij machte zou zijn om de schulden af te lossen die hij heeft aangegaan bij gebrek aan maatschappelijke dienstverlening, waarop hij nochtans aanspraak had en die hem in staat zou hebben gesteld om een menswaardig leven te leiden;
- omgekeerd heeft deze Arbeidsrechtbank van Brussel (zij het met een andere samenstelling) geoordeeld dat middelen voor het levensonderhoud pas toekennen vanaf de datum van het vonnis en in voorkomend geval, een forfaitair bedrag voor het verleden, vanaf de dag van de aanvraag – vanuit de overweging dat het toekennen van achterstallen niet verenigbaar zou zijn met het begrip maatschappelijke dienstverlening of dat maatschappelijke dienstverlening geen terugwerkende kracht kent – er zou op neerkomen dat het bestaan zelf wordt miskend van een eventueel recht op die steun vanaf de aanvraag of dat het vonnis een constitutief karakter zou hebben. Het verschil tussen het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening, zoals opgemerkt door het Arbitragehof in zijn arresten van 6 november 1997 en 21 oktober 1998,

---

2227 T.T. Charleroi, 5e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Pont-à-Celles, RG 58.547/R
2228 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.525.
2229 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Wavre, RG 2144/W/2000.
2230 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 septembre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 10.754/01.
2231 T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 3.752/01.
2232 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 23.651/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31.380/00.
Idem : T.T. Bruxelles : 5 jugements.
2233 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12.279/01.
2234 C.T. Bruxelles, 8e ch., 8 juin 2000, X / CPAS Ixelles, RG 39.502.

betekent niet dat het recht op gewone maatschappelijke dienstverlening geen volwaardig subjectief recht zou zijn, net zoals het recht op levensonderhoud[2235];

- in dezelfde zin moet uit de artikelen 57 tot 62*bis* van de wet van 8 juli 1976 worden afgeleid dat het recht op maatschappelijke dienstverlening net zoals het recht op levensonderhoud – waar het inderdaad de onderhoudsaard mee gemeen heeft – in beginsel ontstaat op de datum van de aanvraag en veronderstelt dat het OCMW, ook al handelt het ambtshalve, een staat van behoeftigheid heeft kunnen vaststellen die moet worden verholpen [2236];
- een beslissing van de Arbeidsrechtbank van Hoei rechtvaardigt de toekenning van een eenmalige en forfaitaire steun voor een periode die zich uitstrekt tot vele jaren vóór het vonnis vanuit de wens "de faire bref procès", wat moeilijk in overeenstemming kan worden gebracht met de motiveringsplicht van de vonnissen[2237].

5.3.6. De duur van de beslissing

De eerder door de rechtspraak uitgewerkte beginselen leiden de beoordeling van de beslissingen uit 2001.

Zo komt het niet aan het OCMW toe om de toekenning van de gewone financiële maatschappelijke dienstverlening in de tijd en *a priori* te beperken. Het is integendeel aan het centrum om, telkens wanneer het dit nuttig acht, na te gaan of alle toekenningsvoorwaarden nog zijn vervuld en of de hulp nog altijd op de meest geschikte manier wordt toegekend, rekening houdende met de situatie van de betrokkene[2238]. Indien dat niet het geval is, is het centrum gerechtigd om ambtshalve de beslissing te herzien en rekening houdende met de nieuwe elementen, eventueel anders te beslissen. [2239]

Een vonnis heeft in haar beschikkend gedeelte uitdrukkelijk aangegeven dat de steun voor een onbepaalde periode was toegekend en dat het aan het OCMW was om de situatie opnieuw te bekijken zodra er zich een nieuw gegeven aandiende of het centrum daar kennis van kreeg (nieuw gegeven na de betekening van het huidige vonnis). Het centrum moet dan wel eerst de aanvrager inlichten over het voornemen om de beslissing te herzien, over de aard van het nieuw gegeven dat in aanmerking wordt genomen, over de mogelijkheid om door het beslissingsorgaan gehoord te worden vóór dit een besluit neemt, met vermelding van plaats en tijdstip[2240].

Slechts uitzonderlijk en dan nog om redenen eigen aan de zaak zullen de arbeidsgerechten de steun enkel voor een bepaalde tijd toekennen:

- een vonnis veroordeelt het OCMW tot betaling van financiële maatschappelijke dienstverlening gedurende drie maanden, opdat volgens de motivering ervan het

---

2235 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 2458/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6.099/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 4918/99, 8624/99, 13.461/00 et 31.681/00.

2236 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6.099/01.

2237 T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 46.674.

2238 T.T. Charleroi., 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.352/R; T.T. Charleroi., 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.354/R.

2239 Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 maart 2001, X / OCMW Balen, AR 24.519; Arbrb. Turnhout, 12 juli 2001, X / OCMW Lille, AR 24.375.

2240 T.T. Marche-en-Famenne, 1e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Rendeux, RG 27.254.

centrum de identiteit van de aanvrager en zijn verblijf op gemeentelijk grondgebied nauwkeurig(er) zou kunnen nagaan[2241];

- eén andere uitspraak heeft steun toegekend gedurende vier maanden om de betrokkene tijdens die periode toe te laten een nieuw onderdak te vinden en zijn drang naar zelfstandigheid gestalte te geven[2242]. Andere vonnissen hebben steun toegekend gedurende drie maanden opdat de betrokkene bij machte zou zijn te bewijzen dat hij zich echt wil integreren op de algemene arbeidsmarkt[2243];
- sommige uitspraken beperken de toekenning van de maatschappelijke dienstverlening tot een bepaalde periode, zonder dit te rechtvaardigen, bijvoorbeeld financiële steun gedurende zes maanden[2244], de tenlasteneming van de mutualiteitsbijdragen "grote risico's" gedurende dertien maanden[2245];
- een uitspraak heeft de toekenning van steun jegens een persoon die maatschappelijke dienstverlening toegekend kreeg op voorwaarde dat hij zijn medewerking verleende aan een begeleiding, op verzoek van de rechtbank voor hem opgezet door het OCMW, beperkt tot een periode van zes maanden, gekwalificeerd als proefperiode[2246];
- bepaalde uitspraken veroordelen het OCMW, wat regularisatiekandidaten betreft, steun te verlenen tot op het ogenblik dat de regularisatiecommissie uitspraak doet[2247].

5.4. De betaling

5.4.1. De betalingsmodaliteiten

(Er is geen rechtspraak.)

5.4.2. De afhoudingen

(Er is geen rechtspraak.)

5.4.3. Afstand en beslag

(Er is geen rechtspraak.)

2241 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 27.405.

2242 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 3629/01.

2243 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 4165/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 24.812/00 et 1.956/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1.159/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 4.362/01; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 septembre 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7.818/01.

2244 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 31.264/00.

2245 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 23 avril 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.887.

2246 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24.742/00.

2247 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 920/00/LL; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 921/00/LL; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12.271/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 8.747.99, 17.816.00, 4.471.01, 4.4743.01, 10.926.01 et 12.270.01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 14.438/01.

5.4.4. Intresten

(Er is geen rechtspraak.)

5.4.5. Opschorten van betaling

(Er is geen rechtspraak.)

5.5. Herziening

Elke wijziging die het OCMW wil aanbrengen in de voorwaarden van eerder toegekende steun, vergt een nieuwe individuele beslissing. Dit is een toepassing van artikel 62*bis* van de wet van 1976.
De rechtspraak staat hier op, ook al vertonen de openbare centra soms de neiging die vereiste te vergeten.

Zo benadrukt de Arbeidsrechtbank van Luik dat de praktijk volgens dewelke de financiële maandelijkse steun niet langer wordt uitbetaald zonder dat op dit vlak een nieuwe beslissing is genomen, een feitelijkheid uitmaakt die meteen moet beëindigd worden, zonder acht te slaan op de eventueel relevante argumenten die het OCMW hiervoor aandraagt[2248].

De Arbeidsrechtbank van Luik heeft nog een andere praktijk van het OCMW als feitelijkheid van de hand gewezen, namelijk het ambtshalve inhouden van een forfaitaire som op de maatschappelijke dienstverlening om een bedrag te recupereren dat eerder ten onrechte door het OCMW was betaald[2249]. Dergelijke feitelijkheid maakt een fout uit waardoor de burgerlijke aansprakelijkheid van het OCMW in het geding komt. Het centrum moet weten dat een dergelijke inhouding onwettig is en schade berokkent wegens het feit dat aan de betrokkene gedeeltelijk een steun wordt ontzegd die noodzakelijk is voor een menswaardig leven:

- wanneer het OCMW de steunbetaling onderbreekt, zonder dat het een beslissing heeft genomen om de steun in te trekken, kan de betrokkene met het oog op betaling van de eerder door het centrum toegekende steun, beroep instellen bij de rechtbank[2250];
- wanneer het OCMW vaststelt dat een toekenningsvoorwaarde niet langer vervuld is, mag het maatschappelijke dienstverlening inhouden, zij het niet met terugwerkende kracht. Indien tijdens een eerdere periode steun is verleend op een ogenblik dat al niet langer aan die toekenningsvoorwaarde voldaan werd, rijst de vraag over de terugwinning van onverschuldigde steun. Dit moet gebeuren via een specifieke beslissing[2251];
- nochtans werd geoordeeld dat het OCMW op ambtshalve beslissing maatschappelijke dienstverlening mag intrekken, zelfs met uitwerking tot op een datum vóór die beslissing. Aangezien de wetgeving van openbare orde is, moet het OCMW inderdaad gevolgen trekken uit een nieuw gegeven, dit vanaf de datum waarop dit gegeven zich voordoet[2252].

[2248] T.T. Liège, 11e ch., 3 mai 2001, X / CPAS Liège, RG 309.390.
[2249] T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 312.218.
[2250] T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Juprelle, RG 312.331.
[2251] T.T. Liège, 9e ch., 20 décembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.055.
[2252] T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 6312/01.

6. DE GERECHTELIJKE PROCEDURE

6.1. Bevoegdheid van de rechtbank

6.1.1. Territoriale bevoegdheid

De territoriale bevoegdheid van de rechter van de woonplaats van de aanvrager is geen kwestie van openbare orde, zodat het geding voor de rechter van de plaats van het OCMW, verwerende partij, mag worden gevoerd, tenzij die laatste zich hiertegen zou verzetten[2253].

Geoordeeld werd dat de gemeente waarvan het OCMW krachtens artikel 57*ter* van de wet van 1976 is aangewezen als verplichte plaats van inschrijving voor de asielzoeker, de woonplaats is van de aanvrager[2254].

Het principe van de territoriale bevoegdheid van de rechter van de woonplaats van de rechthebbende geldt ook voor de door het OCMW ingestelde vorderingen tot terugbetaling van de toegekende voorschotten[2255].

De bijzondere situatie m.b.t. de kandidaat-vluchtelingen die niet in het bevolkingsregister maar wel in het wachtregister zijn ingeschreven, stelt problemen in de rechtspraak.

De rechtbank van de woonplaats van de verzekeringsplichtige is op grond van artikel 628, 14° Ger. W. territoriaal bevoegd. Artikel 36 Ger.W. definieert als woonplaats: "de plaats waar de persoon is ingeschreven op de bevolkingsregisters als hebbende aldaar zijn hoofdverblijf."

Het wachtregister werd ingevoerd bij wet van 24 mei 1994 en heeft als doel de asielzoekers op elk ogenblik te kunnen lokaliseren en wil verder een praktisch middel creëren om uitvoering te geven aan het spreidingsplan. In het wachtregister wordt melding gemaakt zowel van de plaats waar de asielzoeker werkelijk verblijft, de zogenaamde hoofdverblijfplaats als van de toegewezen verblijfplaats, indien deze niet overeenstemt met de werkelijke verblijfplaats. De invoering van het wachtregister verplicht de asielzoeker niet om zich daar daadwerkelijk te vestigen. Hij behoudt de vrije keuze van woonplaats. Dit betekent dus dat de verblijfplaats kan verschillen van de plaats van toewijzing. De "verplichte plaats van inschrijving" is een soort administratieve inschrijving waartoe de betrokken asielzoeker zich moet wenden als hij behoeftig is en steun wenst. Dit OCMW is als enige bevoegd deze steun te verlenen. Deze toewijzing heeft dus enkel tot doel om het bevoegde OCMW aan te duiden en wijzigt de werkelijke verblijfplaats van de betrokkene geenszins. (zie ook Derde Deel, 1.2.4.1.).

Ten aanzien van de kandidaat-vluchtelingen die hun hoofdverblijfplaats te Antwerpen hebben verklaart deze Arbeidsrechtbank zich bevoegd met als motivering dat het doel zoals voorzien door artikel 628, 14° Ger.W. erin bestaat aan de rechthebbenden toe te staan zich te

---

2253 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert, RG 30.578/00.

2254 T.T. Eupen, 1e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Lontzen, RG 54/01.

2255 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 30 novembre 2001, CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve / X, RG 703/w/2001.

verdedigen voor de rechtbank die het dichtst is gelegen bij de plaats waar zij werkelijk verblijven[2256], behoudens afwezigheid van bewijs van verblijf in dit arrondissement.[2257]

6.1.2. Materiële bevoegdheid

Over de materiële bevoegdheid van de arbeidsgerechten wordt er in de rechtspraak nauwelijks getwist.

Materiële bevoegdheid is van openbare orde en dient te worden nagegaan door de rechtbank, zelfs indien geen exceptie van onbevoegdheid wordt opgeworpen door de verweerder.[2258]

In overeenstemming met een vaste rechtspraak herinneren de beslissingen uit 2001 eraan dat alleen beslissingen met betrekking tot sociale dienstverlening het voorwerp kunnen uitmaken van een beroep bij de arbeidsgerechten[2259], maar dat vervolgingen in terugbetaling van de kosten voor steun toegekend bij verzuim van de onderhoudsplichtigen, net als het beroep tegen beslissingen met betrekking tot zo'n terugvordering, niet tot de bevoegdheid van de Arbeidsrechtbank behoren.[2260]

De beslissing waarmee het OCMW de toegekende steun verhaalt op onderhoudsplichtigen, raakt inderdaad niet rechtstreeks die onderhoudsplichtigen en heeft jegens hen geen dwingende rechtswerking. Het OCMW moet de bevoegde burgerlijke gerechten om een uitvoerbare titel vragen[2261] [2262].

[2256] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 april 2001, X / OCMW Esneux, AR 325.370; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Cerfontaine, AR 329.285; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 mei 2001, X / OCMW Merksplas, AR 326.041; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.200; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Titigny, AR 332.201; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 27 juni 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 328.928; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Kortessem, AR 329.460.

[2257] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Zwevegem, AR 325.634.

[2258] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.677; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.004.

[2259] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Kapellen, AR 321.739; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.607; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 16 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.284; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 30 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.996.

[2260] Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Alken, AR 1504/2000; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 januari 2001, X / OCMW Boom, AR 326.025; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Aartselaar, AR 317.111; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 4 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 316.316; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 4 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen en Buggenhout, AR 330.931; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 333.596.

[2261] T.T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Gembloux, RG 59.653; T.T. Charleroi., 5e ch., 6 février 2001, X / CPAS Chatelet, RG 58115/5; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Rixensart, RG 2108/W/2000; T.T. Huy, 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Ferrières, RG 54.269.

[2262] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 2 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.911; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Kapellen, AR 321.739; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.607; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.677; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 8 mei 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.324; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 16 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.284; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 30 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 329.996; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.004.

Enkele beslissingen hebben uitspraak gedaan over precieze vragen :

- de geschillen aangaande de toepassing van de wettelijke subrogatie zoals bepaald bij artikel 99 van de organieke wet, vallen onder de bevoegdheid van de gewone rechtbanken[2263];
- de arbeidsgerechten zijn niet bevoegd om uitspraak te doen over geschillen aangaande de tenuitvoerlegging van hun beslissingen. Zo moet de begunstigde, wanneer het OCMW een nieuwe administratieve beslissing neemt en wanneer die de door het centrum opgelopen veroordeling zou moeten ten uitvoer leggen maar tezelfdertijd bijkomende voorwaarden oplegt voor de toekenning van de steun zich wenden tot de Rechtbank van Eerste Aanleg (en niet tot de Arbeidsrechtbank) voor een betwisting betreffende de tenuitvoerlegging van het bedoelde vonnis[2264];
- de arbeidsgerechten zijn onbevoegd om de Belgische Staat die partij is in het geding te veroordelen tot het uitreiken van één of ander verblijfsdocument aan de bijstandzoeker. Evenmin is er reden om de zaak te verwijzen naar een burgerlijk gerecht aangezien de materiële bevoegdheid ervan evenzeer betwistbaar lijkt (het gewenste document is een administratief document)[2265];
- de Raad van State is bevoegd om betwistingen te beoordelen tussen de Belgische Staat en de OCMW's van verscheidene provincies of het nu al dan niet gaat om het verkrijgen van een uitvoerbare titel of niet (artikel 15, derde lid van de wet van 2 april 1965) ;[2266]
- de Arbeidsrechtbank is onbevoegd om kennis te nemen van geschillen die een steuntrekker stellen tegenover een distributiemaatschappij die elektriciteit verdeelt overeenkomst het Decreet van 20 december 1996 tot regeling van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water[2267];
- de Arbeidsrechtbank moet zich eveneens materieel onbevoegd verklaren in een geschil over de vraag tot schadevergoeding die ingediend wordt door de aanvrager van steun tegenover een derde, *in casu* een verhuismaatschappij, die op verzoek van het OCMW tussengekomen is om de huisraad van een sociale huurder te verhuizen.[2268]

Het feit dat een beslissing van het OCMW bij vergissing vermeldt dat beroep kan worden ingesteld bij de Arbeidsrechtbank, terwijl voor de bedoelde aangelegenheid krachtens wetsbepalingen van openbare orde alleen de gewone burgerlijke rechtbanken bevoegd zijn heeft niet tot gevolg dat de Arbeidsrechtbank bevoegd wordt[2269].

6.1.3. Het kort geding

De rechtspraak blijft waakzaam om de noodzaak van hoogdringendheid te controleren. [2270]

2263 T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Rochefort, RG 60.377.
2264 T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.030.
2265 C.T. Liège, 8e ch., 13 juin 2001, E.B / X et CPAS Liège et CPAS Liège / X et E.B., RG 29.220/00 et 29.233/00.
2266 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 2 mei 2001, X / OCMWWaregem, AR 58408.
2267 Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 februari 2001, X / OCMW Asse, AR 284/01.
2268 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 9 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.361.
2269 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Namur, RG 6.462/99.
2270 Arbrb. Eupen, 18 januari 2001, X / OCMW Eupen, AR 5/00.

6.1.4. Taalgebruik

Verschillende beslissingen maken toepassing van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, verklaren het verzoekschrift nietig en bepalen dat de eiser over de mogelijkheid beschikt om een ander beroep in te stellen in de juiste taal, binnen de maand die volgt op de uitspraak van het vonnis[2271].

Indien het verzoekschrift is opgesteld in de Engelse taal en derhalve strijdig is met artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, is het niet regelmatig naar de vorm.[2272]

Uiteraard komt het in Vlaanderen vaker voor dat foutief een verzoekschrift in het Frans werd opgesteld.[2273] Maar voor de rechtbanken met een uitsluitend Nederlands taalstatuut dient de inleidende akte op straffe van nietigheid in het Nederlands te geschieden. De vraag dient evenwel te worden gesteld of bij bilateraal verdrag kan worden afgeweken van de wet van 15 juni 1935 welke van openbare orde is. Volgens het vonnis van 28 april 1997 van de Arbeidsrechtbank te Oudenaarde, dient verwezen te worden naar de regel "lex posteriori derogat priori". Bovendien wordt thans aangenomen op grond van de gangbare theorie van het nominisme, dat het gehele recht (zowel het nationale als het internationale) een eenheid vormt, en het verdrag na zijn incorporatie in het interne recht, voorrang heeft op de vroegere interne rechtsregels, maar ook op de latere, en de rechtszoekende zich rechtstreeks voor de interne rechter kan beroepen op deze verdragsregels. De rechterlijke instanties mogen derhalve verzoekschriften niet afwijzen, wanneer zij zijn gesteld in een officiële taal van een land waarmee België een sociaal zekerheidsverdrag heeft afgesloten. Rwanda komt niet voor op de lijst van de bilaterale sociale zekerheidsverdragen die België heeft afgesloten. Het verzoekschrift diende aldus te worden opgesteld in de Nederlandse taal.[2274]

6.2. Het Sociaal Handvest

Het Sociaal Handvest is niet van toepassing inzake beslissingen in toepassing van de OCMW- wet.[2275]

Een beslissing maakt toepassing van het Handvest van de Sociaal Verzekerde zonder te verduidelijken dat dit handvest niet geldt voor het stelsel maatschappelijke dienstverlening in de strikte zin[2276].

2271 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Machelen, RG 31.683; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Ardooie, RG 31.615; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Vilvoorde, RG 29.296/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Linkebeek, RG 33.540/00 ; T.T. Liège, 7e ch., 12 décembre 2001, X / CPAS Zele, RG 318.626.
Idem T.T. Bruxelles : 5 jugements.

2272 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 26 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 335.390.

2273 Arbrb. Leuven, 2de K., 10 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR 2139/00; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 januari 2001, X / OCMW Hemiksem, AR 325.384; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 1 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.436.

2274 Arbrb. Tongeren, 15 juni 2001, X /OCMW Genk, AR 2595/2000.

2275 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Aartselaar, AR 331.202.

2276 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Huldenberg, RG 15.486/01.

6.3. Het inleiden van de vordering

6.3.1. Het voorwerp van de vordering

De rechtspraak van 2001 bevestigt in sterke mate dat het aanhangig maken van betwistingen inzake maatschappelijke dienstverlening niet langer afhangt van het naleven van de vormvereisten.

- een verzoek tot toekenning van "wettige steun" wordt als voldoende omschreven gelet op de verstrekte verduidelijkingen en aanwijzingen, het voorwerp en de aard van de gevraagde steun[2277];
- geoordeeld werd dat een door een vreemdeling-asielzoeker ingediend verzoekschrift, waarin hij vraagt dat het OCMW zou worden veroordeeld tot betaling van het bestaansminimum, zo moet begrepen worden, dat het in werkelijkheid om een verzoek tot maatschappelijke dienstverlening gaat, waarvan het bedrag gelijkwaardig is aan het bestaansminimum : een dergelijke categorie van vreemdelingen moet er immers perfect van op de hoogte zijn dat ze geen recht heeft op het bestaansminimum[2278].

6.3.1.1. Vordering tegen een beslissing

Het beroep tegen een door de voorzitter van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn krachtens artikel 28, § 3 van de wet van 1976 genomen dringende beslissing, is onontvankelijk, aangezien het niet gaat om een beslissing genomen krachtens een overdracht van bevoegdheden door de Raad van het OCMW[2279].

Het beroep tegen een beslissing die de terugbetalingscriteria bepaalt van bijstand die eerder ten onrechte werd uitbetaald, is ontvankelijk. Het beroep is daarentegen onontvankelijk in zoverre het kritiek levert op de door het OCMW bepaalde bedragen (wat betreft de terugbetalingsschijven), wanneer die zijn vastgelegd door een eerdere beslissing van het centrum waartegen geen beroep meer mogelijk is, aangezien zij niet werd aangevochten binnen de geldende beroepstermijn[2280].

6.3.1.2. De vordering tegen het ontbreken van een beslissing

(Er is geen rechtspraak.)

6.3.1.3. Beroep tegen opeenvolgende beslissingen

Een eerste hypothese betreft de uitbreiding van een tegen een beslissing van het OCMW ingesteld beroep tot een volgende tweede beslissing.

2277 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Rixensart, RG 871/W/2001.
2278 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 1861/W/2000 et 2132/W/2000.
2279 T.T. Namur, 9e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Jemeppe-sur-Sambre, RG 109.858 et 109.898.
2280 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 107.618.

Overeenkomstig de vroegere rechtspraak moet een tegen een beslissing van het OCMW ingesteld beroep verondersteld worden ook gericht te zijn tegen een latere beslissing van hetzelfde OCMW jegens dezelfde aanvrager en met dezelfde motivering.

Inderdaad, zelfs als het beroep slechts de eerste beslissing uitdrukkelijk beoogt, moet het toch verondersteld worden zich tevens uit te strekken tot de tweede beslissing, wanneer die niets anders doet dan de eerste bevestigen[2281] [2282].

Bepaalde beslissingen passen dezelfde oplossing toe, zelfs al slaat de tweede beslissing die buiten de wettige termijn wordt aangevochten op de verlenging van de steun voor een volgende periode.
Geoordeeld wordt dat het beroep niet alleen slaat op de legaliteit van de betwiste beslissing, maar de rechtbank voor een ruimer geschil vat, met name het recht op maatschappelijke dienstverlening, op zo'n manier dat een nieuwe beslissing van het OCMW de aanhangigheid bij de rechter niet *ratione temporis* kan beperken, zodat die zich dus uitstrekt tot de dag waarop het vonnis wordt geveld[2283].

De Arbeidsrechtbank van Bergen oordeelt in dezelfde zin, op zijn minst omdat de latere beslissing aangetast was door een verkeerde motivering en een dergelijke beslissing luidens het vonnis de aanhangigheid bij de rechtbank niet beperkt[2284].

In dezelfde zin machtigt geen enkele wettelijke of reglementaire bepaling het OCMW om de toekenning van de maatschappelijke dienstverlening *a priori* in de tijd te beperken. Verschillende opeenvolgende verzoekschriften impliceren geenszins dat de ingang van elke nieuwe vraag kan worden beschouwd als een beëindiging van de gevolgen die verbonden zijn aan een eerdere beslissing waarbij dienstverlening werd geweigerd[2285].

Het Arbeidshof van Brussel en verschillende andere gerechten hebben in tegenovergestelde zin geoordeeld dat de betwiste periode die aanving door een beslissing van het OCMW eindigde op het ogenblik dat het OCMW een nieuwe weigeringsbeslissing had genomen die definitief gold aangezien er geen beroep werd ingesteld[2286].

In hetzelfde opzicht heeft de Arbeidsrechtbank van Namen geoordeeld dat een eis tot tenlasteneming van de huurwaarborg zonder voorwerp is wanneer hetzelfde OCMW na de aangevochten beslissing twee nieuwe beslissingen heeft genomen die dezelfde vraag

---

2281 C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.618/00; T.T. Charleroi., 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57.571/R et 57.720/R.

2282 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 september 2001, X / OCMW Doornik, AR 325.331.

2283 T.T. Charleroi., 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57.571/R et 57.720/R; T.T. Tournai, 3e ch. C, 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70.696.

2284 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 28 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 920/00/LL.

2285 T.T. Charleroi., 5e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.800/R.

2286 C.T. Bruxelles, 8e ch., 8 mars 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 38.603.
Idem : T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 5.440/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 24.375/00; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 23001, X / CPAS Tournai, RG 71.377 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 4.805/01 ; T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.243/00/LL.
T.T. Tournai : 1 jugement.
T.T. Bruxelles : 2 jugements.

verwerpen. Volgens de Arbeidsrechtbank van Namen verloor het beroep tegen de eerste beslissing elke zin aangezien er geen beroep was ingesteld tegen die twee beslissingen[2287].

Een tweede hypothese betreft de uitbreiding van een tegen een beslissing van het OCMW ingesteld beroep tot een tweede, later genomen beslissing (op verzoek of ambtshalve), die voor de toekomst de steun helemaal of gedeeltelijk toekent in het kader van een beroep tegen de eerdere beslissing, maar dat buiten termijn is ingesteld.

Bepaalde beslissingen menen in dit geval dat de betwiste periode ten einde loopt op de datum dat de latere en niet aangevochten beslissing die steun toekent vanaf die datum, uitwerking krijgt[2288].

Andere menen op grond van het arrest van het Hof van Cassatie van 30 maart 1981[2289] dat de latere niet-aangevochten gebleven beslissing de aanhangigheid bij de rechter niet beperkt. Die strekt zich uit tot op de dag van het vonnis[2290].

De Arbeidsrechtbank van Bergen citeert de rechtspraak van de Raad van State die om redenen van rechtszekerheid het voorwerp van het beroep herhaaldelijk van rechtswege uitgebreid heeft tot handelingen na de aangevochten handeling, die geen aanleiding waren tot een beroep binnen termijn, maar waarvan de Raad meent dat ze niet kunnen worden losgemaakt van de aangevochten handeling, met name in geval van aanpassing van de beslissing op bepaalde punten[2291].

Een derde hypothese, een variatie op de vorige, betreft het geval waarin de latere beslissing naar onderwerp vreemd is aan de beslissing waartegen beroep wordt ingesteld.

In dit geval werd beslist dat de uitbreiding van het oorspronkelijk beroep tot de tweede beslissing onontvankelijk is[2292].

6.3.1.4. Beroep tegen een bevestigende beslissing

De rechtspraak benadrukt voortdurend dat een tegen een nieuwe beslissing gericht beroep ontvankelijk is, niettegenstaande een eerdere beslissing die in dezelfde zin uitspraak doet maar niet binnen termijn wordt aangevochten, omwille van het feit dat de tweede beslissing, die over een nieuwe periode uitspraak doet, noodzakelijk steunt op een nieuw onderzoek van de situatie en bijgevolg niet enkel de eerste beslissing bevestigt[2293].

2287 T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Namur, RG 109.403.

2288 C.T. Liège, 8e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Villers-le-Bouillet, RG 27.547/98; T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 31.765/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 2184/01.

2289 Cass., 30 mars 1981, 3e ch., *Pas*., 1981, I, p. 824.

2290 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 12 avril 2001, X / CPAS La Louvière, RG 943/00/LL.

2291 T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.351/00/LL.

2292 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Auderghem, RG 14.753/01.

2293 C.T. Liège, 1e ch., 17 avril 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.550; T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.515; T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Braives, RG 55.003.

Het doet er niet toe dat de tweede beslissing dezelfde motivering geeft als de eerste, deze motivering is immers gegrond op een nieuw onderzoek van het dossier[2294].

De Arbeidsrechtbank van Luik verfijnt die rechtspraak en herinnert eraan dat de theorie van de bevestigende rechtshandeling, ontleend aan objectieve administratieve geschillen, omzichtig moet worden benaderd in een subjectief geschil over maatschappelijke dienstverlening dat betrekking heeft op de bekrachtiging of de verwerping van subjectieve rechten die voortdurend evolueren. De steun kan op elk ogenblik worden toegekend of afgeschaft omwille van een wijziging in de situatie van de bijstandzoeker[2295].

De rechtspraak van het jaar 2001 zet zo die van het jaar 2000 voort wanneer ze een restrictieve definitie geeft aan de hypothese van een tweede beslissing die de eerste werkelijk bevestigt, en waartegen geen beroep mogelijk is bij gebrek aan beroep binnen termijn tegen de eerste beslissing. Het moet gaan om hetzelfde bijstandverzoek voor dezelfde periode[2296].

Een beslissing van de Arbeidsrechtbank van Brussel bepaalt in tegenovergestelde zin dat het beroep tegen een beslissing die op alle punten een eerdere, definitieve beslissing bevestigt, ontvankelijk is, omdat artikel 71 van de wet van 8 juli 1976 geen onderscheid maakt naargelang van het feit of het al dan niet om een beslissing gaat die een eerdere beslissing bevestigt[2297].

6.3.2. De indiener van de vordering

6.3.2.1. De bekwaamheid

Het door de minderjarige ingestelde beroep is ontvankelijk[2298]. Hij kan ook worden vertegenwoordigd door zijn wettige vertegenwoordiger[2299].

In afwijking van gevestigde rechtspraak oordeelde de Arbeidsrechtbank van Hasselt dat het verhaal dat ingesteld wordt door een minderjarige onontvankelijk is, aangezien hij handelingsonbekwaam is om in rechte op te treden en niet in rechte wordt vertegenwoordigd door een daartoe wettelijk aangestelde persoon.[2300]

6.3.2.2. De hoedanigheid

De ontvankelijkheid van een door een voorlopige bewindvoerder ingesteld beroep is het onderwerp van verschillende uitspraken die hierin de gevestigde rechtspraak volgen. De door de Vrederechter overeenkomstig artikel 488*bis* B.W. aangewezen voorlopige bewindvoerder

---

2294 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Lambert et E.B., RG 30.499/00.

2295 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310.119; T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310.730, 310.731, 313.471 et 313.472.

2296 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Thimister-Clermont, RG 0372/2001; T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Braine l'Alleud, RG 1756/N/2000; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Lasne, RG 1905/w/99 et 2337/w/2000.

2297 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 4104/01.

2298 T.T. Huy, 2e ch., 6 juin 2001, X / CPAS Hannut, RG 54.463.

2299 T.T. Nivelles, 2e ch., 31 juillet 2001, X / CPAS Waterloo, RG 456/N/2001.

2300 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Peruwelz, AR 2010490.

kan geldig een beroep in rechte instellen en voortzetten tegen de beslissing van het OCMW met betrekking tot de persoon onder voorlopig bewind[2301].

Het rechtstreeks door de persoon onder voorlopig bewind ingestelde beroep is onontvankelijk[2302].

Het door de oom en tante van een minderjarige ingestelde beroep (de minderjarige is bij dezen gehuisvest), dat ertoe strekt het OCMW te veroordelen tot de internaatkosten van de minderjarige, is ontvankelijk[2303].

6.3.2.3. Belang

De rechtzoekende moet vanzelfsprekend belang hebben om een vordering in te leiden.[2304]
De eiser heeft er geen belang bij een beslissing aan te vechten die hem toekent hetgeen hij heeft gevraagd[2305].

Een kind heeft geen belang om een beroep in te stellen namens zijn vader in afwachting van de aanstelling van een voorlopig bewindvoerder.[2306]

De eiser beschikt over een belang om op te treden en om een tegemoetkoming van het OCMW te verkrijgen in de tenlasteneming van de hospitalisatiekosten, niettegenstaande het feit dat hij zelf nog geen rekening heeft ontvangen, aangezien hij de rechtbank op een ontvankelijke wijze kan vatten voor de principiële vraag of het OCMW moet tegemoetkomen voor een bedrag dat dan later zal worden bepaald[2307].

6.3.3. De termijn

De arbeidsgerechten herinneren eraan dat volgens het besluit van het Arbitragehof het onderscheid inzake de beroepstermijn in de wetgeving betreffende het bestaansminimum en de wetgeving aangaande maatschappelijke dienstverlening geen discriminatie uitmaakt.[2308]

Het Arbeidshof van Luik voegt er echter aan toe dat het de beperking van de beroepstermijn tot één maand betreurt in een aangelegenheid waar de personen die om bijstand verzoeken dikwijls slecht op de hoogte zijn van hun rechten terwijl ze zowel op materieel als op psychologisch vlak in een uiterst onzekere situatie leven[2309].

2301 T.T. Arlon, 1e ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Musson, RG 29.355; T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Villers-le-Bouillet, RG 53.705; T.T. Liège, 9e ch., 8 avril 2001, X / Seraing, RG 306.194; T.T. Liège, 9e ch., 15 avril 2001, X / Ans et CPAS Saint-Trond, RG 256.552 et 296.707.
Idem : T.T. Liège : 2 jugements.

2302 T.T. Huy, 2e ch., 27 juin 2001, X / CPASWanze, RG 54.569.

2303 T.T. Mons, 2e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Mons, RG 4.798/01/M.

2304 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 8 mei 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.324; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 28 september 2001, X / OCMW Kalmthout, AR 331.770.

2305 T.T. Liège, 10e ch., 2 novembre 2001, X / CPAS Ravels, RG 315.738.

2306 Arbrb. Tongeren, 22 november 2001, X / OCMW Meeuwen- Gruitrode, AR 1271/2001.

2307 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Etterbeek, RG 14.372/01.

2308 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.774; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 1 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 333.173; Arbrb. Tongeren, 14 december 2001, X / OCMW Riemst, AR 1823/2001.

2309 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 29.523.

De beroepstermijn loopt niet wanneer, in overtreding van artikel 62*bis* van de wet van 1976, de beslissing niet vermeldt dat een dergelijk beroep kan worden ingesteld[2310].

Omdat de beroepstermijn varieert volgens de vraag of het gaat om een bestaansminimum dan wel om maatschappelijke dienstverlening werd geoordeeld dat de beroepstermijn wordt bepaald door het voorwerp van de beslissing en niet door het voorwerp van de aanvraag.[2311]

Deze termijn is voorgeschreven op straffe van verval.[2312]

Wanneer het beroep met aangetekend schrijven wordt ingediend dient de datum van de poststempel in aanmerking te worden genomen en niet de datum van ontvangst ter griffie.[2313]

6.3.3.1. Het voorbarig beroep

De eis van de aanvrager is onontvankelijk zo hij zijn aanspraken meteen voor de arbeidsgerechten brengt en niet eerst het OCMW heeft gevat [2314].

Een gevestigde oplossing in de rechtspraak: een beroep dat wordt ingesteld nog vóór het OCMW uitspraak heeft gedaan over de vraag waarvoor het gevat is en nog vóór de wettelijke termijn hiertoe is verstreken, is voorbarig en onontvankelijk[2315].

Overeenkomstig de recente rechtspraak van het Hof van Cassatie is het beroep dat werd ingesteld nadat de beslissing is genomen maar nog vóór ze betekend is, wel ontvankelijk[2316]. Krachtens artikel 71, 1ste lid kan éénieder bij de arbeidsrechtbank in beroep gaan tegen een beslissing inzake individuele dienstverlening te zijnen opzichte genomen door de raad van het OCMW of door één van de organen aan wie de raad bevoegdheden heeft overgedragen. Volgens het derde lid van datzelfde artikel, moet dat beroep worden ingesteld binnen de maand te rekenen vanaf hetzij de datum van afgifte ter post van de aangetekende brief waarmee de beslissing wordt meegedeeld, hetzij vanaf de datum van het ontvangstbewijs van de beslissing. Uit die wetsbepaling volgt, enerzijds, dat beroep openstaat zodra de beslissing is genomen en, anderzijds dat de mededeling van de beslissing de termijn doet ingaan

---

2310 T.T. Nivelles (section Wavre), ch. vac., 31 juillet 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 920/N/2001.

2311 Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 335.461.

2312 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Laarne, AR 46.106; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 22 mei 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.329; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Rumst, AR 331.349; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 1 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 333.173; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 27 november 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.449.

2313 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 20 juni 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 60638-60798; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Schoten, AR 331.240

2314 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29.399/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29.912/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 4470/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 6089/01; T.T. Bruxelles, ch. vac., 3 septembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 6.604/01; T.T. Mons, ch. vac., 26 septembre 2001, X / CPAS Colfontaine, RG 2.794/00/M.

2315 T.T. Charleroi., 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Chatelet, RG 58.184/R; TL, 11e ch., 7 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 305.669 et 307.110; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 309.797; T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.645.

2316 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 4918/99, 8624/99, 13.461/00 et 31.681/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 11.510/01 et 17.453/01.

waarbinnen dat beroep moet worden ingesteld. Uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat eiser zijn beroep bij de arbeidsrechtbank heeft ingesteld nadat het OCMW zijn beslissing had genomen maar vóór de daaropvolgende mededeling. Daarmee heeft het Hof van Cassatie de oplossing gegeven voor een lang omstreden kwestie.[2317]

Tevens werd (voor kritiek vatbaar) geoordeeld dat een aanvrager die een beroep indient bij de rechtbank zonder de termijn van een ingebrekestelling af te wachten die hij dezelfde dag naar het OCMW heeft gestuurd waarop het OCMW een nieuwe gunstige beslissing neemt, zijn beroep voortijdig heeft uitgeoefend en dus tot de kosten moet worden veroordeeld. [2318]

6.3.3.2. Het laattijdig beroep

Het beroep dat wordt ingesteld nadat de wettelijke termijn van één maand is verstreken, is laattijdig en onontvankelijk[2319] [2320], tenzij in geval van overmacht waardoor de betrokkene niet in staat is geweest om zijn beroep binnen de termijn neer te leggen[2321].

In overeenstemming met de gevestigde rechtspraak kan overmacht het verval van het laattijdige beroep opheffen.

- wijziging van woonplaats tussen de datum van de eis en de betekening van de beslissing is geen geval van overmacht. Integendeel, de betrokkene moet het OCMW hiervan op de hoogte brengen. De op het vroegere adres verrichte betekening is bijgevolg regelmatig en doet de beroepstermijn lopen[2322];

2317 Cass., 3de K., 28 mei 2001, AR S990185Fv., *Soc.Kron.* 2001, 388.

2318 Arbrb. Kortrijk, 2de K., 25 april 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 60409.

2319 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, E.B / X et CPAS Liège, RG 29.219/00 ; T.T. Charleroi., 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS CH et E.B., RG 57.415/R; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 26.622; T.T. Charleroi., 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Farciennes, RG 58.097/R; T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 109.261; T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Mettet, RG 109.311; T.T. Bruxelles, 15e ch., 07 février 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 29.996/00.
Idem : T.T. Bruxelles : 14 jugements, T.T. Charleroi : 2 jugements, T.T. Liège : 11 jugements, T.T. Mons : 1 jugement, T.T. Namur : 2 jugements, T.T. Neufchâteau : 1 jugement, T.T. Verviers : 7 jugements.

2320 Arbrb. Dendermonde, 3de K., 7 mei 2001, X / OCMW Laarne, AR 46.106; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 17 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.522; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 22 mei 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.329; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 31 mei 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.050; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 335.461; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 13 september 2001, X / OCMW Schoten, AR 331.240; Arbrb. Turnhout, 2de K., 12 oktober 2001, X / OCMW Laakdal, AR 24.809; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 17 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.839; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.661; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 27 november 2001, X / OCMW Aalst, AR 47.449.
cf. Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2410/2000; Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Bree, AR2411/2000; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 323.947; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 14 februari 2000, X / OCMW Antwerpen, AR 326.226; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 16 februari 2001, X / OCMW Lier, AR 325.604; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 februari 2001, X / OCMW Sint-Genesius-Rode, AR 27.067/00; Arbrb. Brussel, 20ste K., 8 maart 2001, X / OCMW Sint-Pieters-Leeuw, AR 14.159/00; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 maart 2001, X / OCMW Houthalen-Helchteren, AR 2002775; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 19 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.827; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 21 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.999; Arbrb. Leuven, 2de K., 4 april 2001, X / OCMW Leuven, AR 2484/00; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 29 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.057.

2321 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29.598/00.

2322 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 9899/01.

- er is overmacht wanneer de Fransonkundige aanvrager met vreemde nationaliteit, die niet ingeschreven is in het gemeentelijk register, er niet in geslaagd is om binnen termijn een getuigschrift van behoeftigheid te verkrijgen bij het gemeentebestuur noch de aanstelling van een advocaat in het kader van de rechtsbijstand[2323];
- in een geval werd een aanvrager misleid door de vermeldingen op de betwiste beslissing wat betreft de beroepstermijnen. De rechtbank verwerpt het argument van het OCMW dat het beroep laattijdig is ingesteld ;[2324]
- er is geen overmacht wanneer de eiser, die op tijd kennis had van een jegens hem genomen beslissing, er zich van onthouden heeft een initiatief te nemen ten aanzien van het OCMW of van de derde die in het bezit is van de beslissing (in deze, het opvangtehuis waar de eiser verbleef)[2325];
- de Arbeidsrechtbank van Antwerpen aanvaardde het argument van overmacht niet, indien eisende partijen niet het nodige hebben gedaan om de aangetekende zending bij de diensten van de Post op te halen. Hun bewering dat men geen aangetekende zending aan illegalen afgeeft, wordt helemaal niet bewezen[2326].

6.3.4. De vorm

- Er werd geoordeeld dat voor zover het voorwerp identificeerbaar is, het verzoekschrift niet noodzakelijk de aangevochten beslissing en de tegenpartij moeten vermelden[2327].
- Daarentegen is het verhaal niet regelmatig ingesteld indien het origineel van de kennisgeving van de beslissing bij aangetekende zending aan de griffie van de rechtbank werd gezonden, zonder enige verdere uitleg en zonder dat het dossier enig stuk bevat waaruit blijkt dat eisers verhaal instellen tegen voornoemde beslissing en zonder dat zij dit ter zitting inroepen, hoewel zij regelmatig werden opgeroepen[2328].

Artikel 115 OCMW-wet bepaalt dat de rechtsgedingen inzake de terugvordering van de kosten voor verleende hulp, overeenkomstig de beslissing van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn, in naam van het centrum, als eiser, worden gevoerd op vervolging en behartiging van de ontvanger. De voorzitter en de secretaris hebben niet de bevoegdheid dit rechtsgeding te voeren, zodat de vordering als niet-ontvankelijk dient te worden afgewezen.[2329]

6.4. De behandeling

6.4.1. De vertegenwoordiging van de partijen

Overeenkomstig artikel 728 van het Gerechtelijk Wetboek kan de eisende partij zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een afgevaardigde van een vakbondsorganisatie of een afgevaardigde van een maatschappelijke organisatie die zich ontfermt over de groep van de in de wetgeving betreffende de maatschappelijke dienstverlening bedoelde personen.

2323 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 109.515.
2324 Arbrb. Turnhout, 5 juli 2001, X / OCMW Turnhout, AR 24.627.
2325 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Fernelmont, RG 108.107.
2326 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Rumst, AR 331.349.
2327 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Hamont-Achel, AR 2010705.
2328 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 2010487.
2329 Arbrb. Leuven, 2de K., 4 april 2001, OCMW Lubbeek / X, AR 2013/00.

Eén beslissing heeft zulks toegestaan voor een V.Z.W. B.A.D.J. (niet nader geïdentificeerd)[2330], een andere voor de V.Z.W. Service Droit des Jeunes[2331], de V.Z.W. Bureau d'Accueil et de Défense des Jeunes[2332], de maatschappij Saint-Vincent de Paul[2333], de Service Social Juif[2334] en de V.Z.W. Centre des immigrés Namur-Luxembour[2335].

Een beslissing neemt akte van de vertegenwoordiging van de eisende partij door Mijnheer X, afgevaardigde van een vakbondsorganisatie, al wordt niet verduidelijkt welke[2336].

De toepassingsvoorwaarden van artikel 728 van het Gerechtelijk Wetboek, in het bijzonder de vraag of een organisatie de wettelijke voorwaarden vervult om de eisende partij te vertegenwoordigen, zijn nooit onderwerp van een debat voor het gerecht.

Een beslissing neemt akte van de vertegenwoordiging van de eisende partij door zijn gevolmachtigde nicht[2337].

Een aantal beslissingen hebben aanvaard dat de eiser door zijn levenspartner wordt bijgestaan[2338].

Het OCMW is voor de rechtbank vertegenwoordigd geworden door zijn voorzitter[2339], een raadslid van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn[2340], zijn secretaris[2341], zijn ontvanger[2342],of nog, een gevolmachtigd aangestelde, naargelang van het geval omschreven als bestuurssecretaris[2343], als afgevaardigd ambtenaar[2344], als jurist[2345], als juridisch adviseur[2346], aangestelde[2347], attaché van de sociale dienst[2348], attaché voor juridische

---

2330 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 22.729/00.

2331 T.T. Liège, 9e ch., 10 avril 2001, X/ Liège et E.B., RG 312.386 et 313.462; T.T. Namur, 9e ch., 13 juillet 2001, X / CPAS Namur, RG 109.403.

2332 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 6312/01.

2333 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 5795/01; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Schaerbeek et E.B., RG 7121/01.

2334 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 7683/01.

2335 T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.030.

2336 T.T. Bruxelles, ch. vac., 29 août 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 9.111/01.

2337 T.T. Liège, ch. vac., 5 septembre 2001, X / CPAS Herstal, RG 315.938.

2338 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Anderlecht, RG 2901/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 7.600/01.

2339 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 février 2001, X / CPAS Bertrix, RG 27.591; T.T. Namur, 9e ch., 09 mars 2001, X / CPAS Floreffe, RG 110.130.

2340 T.T. Charleroi., 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Chatelet, RG 58.184/R; T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Hastière, RG 59.856; T.T. Liège, 12e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Soumagne, RG 314.826.

2341 C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Olne, RG 29.464/00; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Rochefort, RG 58.645; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 15 septembre 2001, X / CPAS Grez-Doiceau, RG 633/W/2001.

2342 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 311.776.

2343 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 1951/01.

2344 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Uccle, RG 16.112/01.

2345 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 26.126; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.845 et 26.751;T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.405 et 24.406; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.748; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Uccle, RG 29.603/00.

2346 T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 29 août 2001, X / CPAS La Louvière, RG 1.776/01/LL.

2347 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5.794/01.

zaken[2349], attaché[2350], als directeur van de sociale actie[2351], als hoofdmaatschappelijk werker[2352], verantwoordelijke voor de sociale dienst[2353], als maatschappelijk assistent bij de personeelsdienst[2354].

Sommige beslissingen vermelden niet de hoedanigheid van de persoon die het OCMW vertegenwoordigt[2355].

6.4.2. De devolutieve werking

6.4.2.1. In hoeverre wordt de rechter gevat

De rechtbank moet uitspraak doen over het opgeëiste recht en moet rekening houden met alle nieuwe feitelijke gegevens die zich voordoen tussen de neerlegging van het verzoekschrift en de sluiting van de debatten[2356] [2357].

De devolutieve werking van het verhaal in rechte schendt het principe van de scheiding der machten niet. De sociale zekerheidswetgeving is van openbare orde en het behoort de rechter immers niet alleen toe de beslissingen te vernietigen, maar eveneens te verhelpen aan hun gebreken, alsook de gevolgen van een slechte werking van de openbare diensten te herstellen.[2358]

Wanneer het OCMW een nieuwe beslissing neemt als de zaak in behandeling is, rijst de vraag over de *ratione temporis* beperking van de aanhangigheid bij de rechtbank. Dit punt is besproken onder nr. 6.3.1.3.

In afwijking van het devolutieve beginsel achten de arbeidsgerechten zich onbevoegd om zich in de plaats te stellen van de bestuurlijke overheid en de begunstigde te veroordelen tot terugbetaling van onverschuldigde bijstand, wanneer zij een recuperatiebeslissing van het OCMW aangaande toegekende maatschappelijke dienstverlening nietigverklaren. Het

---

[2348] T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Ath, RG 71.099.

[2349] C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Tournai / X, RG 17.196.

[2350] C.T. Mons, 6e ch., 25 septembre 2001, CPAS Tournai / X, RG 17.392.

[2351] T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 1897/2000.

[2352] T.T. Tournai, 3e ch. C, 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70.795.

[2353] T.T. Liège, 9e ch., 27 février 2001, X / CPAS Chaudfontaine, RG 310.895.

[2354] T.T. Nivelles, 2e ch., 6 février 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 1268/N/2000; T.T. Tournai, 3e ch. C, 1er mars 2001, X / CPAS Peruwelz, RG 70.968; T.T. Arlon, 2e ch., 20 mars 2001, X / CPAS Habay, RG 29.684; T.T. Charleroi., 15e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Fontaine-l'Évêque, RG 58.211/R.

[2355] T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Uccle, RG 30.486/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 1er mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 29.188/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 mars 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 30.750/00.
Idem : T.T. Bruxelles : 4 jugements.

[2356] Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Tongeren, AR 1745/2001 ; Arbrb. Mechelen, 1ste K., 12 december 2001, X / OCMW Mechelen, AR 71288.

[2357] T.T. Arlon, 1e ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29.091; T.T. Charleroi., 5e ch., 27 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 57.571/R et 57.720/R.

[2358] Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2956/2000.

Arbeidshof van Luik heeft die oplossing voor maatschappelijke dienstverlening gerechtvaardigd naar analogie van de oplossing die geldt voor het bestaansminimum[2359].

6.4.2.2. De omvang van de rechterlijke controle

Wanneer de rechter over het opgeëiste recht uitspraak doet, beschikt hij over een volle rechtsmacht om net als het OCMW aan de toegekende maatschappelijke dienstverlening verschillende voorwaarden te verbinden.

De uitspraken van het jaar 2001 verduidelijken in hun beschikkend gedeelte de voorwaarden waarvan de toekenning van de steun door het OCMW afhangt en bevestigen aldus de eerdere rechtspraak.
De rechtspraak illustreert de wil van de hoven en rechtbanken om actief deel te nemen aan de zoektocht naar oplossingen voor situaties van behoeftigheid die de aanvragers beleven.

Daarentegen oordeelde de Arbeidsrechtbank van Tongeren dat wegens het principe van de scheiding der machten het niet aan de rechter toekomt, noch in feite, noch in rechte om het budgettaire beheer en de opportuniteit van het OCMW-beleid te controleren. [2360]

Tussen de toekenningsvoorwaarden die worden bepaald, bevindt zich vaak de verplichting om de steun terug te betalen[2361].

- geoordeeld werd dat de toegekende huurwaarborg moet worden terugbetaald, zij het pas na het verstrijken van de huur[2362];
- geoordeeld werd ook dat de steun wordt toegekend als terug te betalen lening. Terugbetaling geschiedt aan de hand van de opbrengst van de nakende verkoop van het onroerend goed van de eisende partij[2363];
- een beslissing heeft een terugbetaalbare steun toegekend en verduidelijkt dat dit zal gebeuren via een indeplaatsstelling in de rechten van de eiser op een geldsom die hij binnenkort zal ontvangen. De rechtbank geeft hiervan akte op vraag van de eisende partij ten voordele van het OCMW.[2364];
- geoordeeld werd daarentegen dat de betaalde steun waartoe het OCMW is veroordeeld, niet zal moeten worden terugbetaald, aangezien het om een bijstand gaat waardoor de eisende partij zich in een nieuwe woning kan vestigen. Dergelijke steun is pure noodzaak[2365].

2359 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Verviers, RG 27.628/98 qui cite C.T. Mons, 3e ch., 10 juin 1993, *J.T.T.*, 1994, 274; C.T. Liège, 5e ch., 20 février 1996, *J.T.T.*, 1996, 362.

2360 Arbrb. Tongeren, 28 september 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1319/2001.

2361 T.T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Jemeppe-sur-Sambre, RG 109.405; T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Florennes, RG 59.641; T.T. Nivelles, 2e ch., 20 février 2001, X / CPAS Nivelles, RG 1745/N/2000; T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Ciney, RG 59.474; T.T. Dinant, 7e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Beauraing, RG 60.088; T.T. Dinant, 7e ch., 22 avril 2001, X / Beauraing, RG 60.305; T.T. Mons, 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Colfontaine, RG 3.139/01/M.

2362 T.T. Charleroi., 5e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Châtelet, RG 58.107/R.

2363 T.T. Liège, 9e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 310.325.

2364 T.T. Arlon, 2e ch., 20 mars 2001, X / CPAS Habay, RG 29.684.

2365 T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Fernelmont, RG 109.650.

De Arbeidshoven kunnen tevens het aangevochten vonnis bevestigen in zoverre het OCMW erdoor veroordeeld wordt tot betaling van maatschappelijke dienstverlening, met die verduidelijking dat de steun zal moeten worden terugbetaald[2366].
Sommige rechtbanken verduidelijken trouwens – dit ligt in het verlengde van de gevestigde rechtspraak – dat de financiële steun waartoe het OCMW wordt veroordeeld, onmiddellijk moet worden betaald in handen van derden. Dit is bijvoorbeeld het geval jegens de schuldeiser van de eisende partij[2367], jegens de verzorgingsinstelling voor de kosten van huisvesting van de eisende partij[2368], jegens de verhuurder voor de huurachterstallen[2369] of voor de huurwaarborg (met naleving van de wettelijke bepalingen die in deze gelden overeenkomstig artikel 10 van de wet van 20 februari 1991)[2370].

De arbeidsgerechten maken de toekenning van steun afhankelijk van andere voorwaarden, zoals de voorwaarde dat de eisende partij of een derde (in deze zaak het ziekenhuis[2371]) het OCMW bewijsstukken overhandigen van de kosten waarvan de tenlasteneming is toegekend voor de toekomst, met name inzake gezondheidszorg[2372], huurgelden[2373], huisvestingskosten in een rustoord[2374], verplaatsingskosten[2375], verwarmingskosten[2376] of elektriciteitskosten[2377], of nog, recente getuigschriften waaruit blijkt dat een job wordt gezocht[2378]:

- de Arbeidsrechtbank van Brussel heeft de toekenning van steun afhankelijk gemaakt van de voorwaarde dat de begunstigde meewerkt aan een huisbezoek op het adres waar hij thans verblijft, alsook dat hij met hulp van het OCMW op zoek gaat naar een nieuwe woning[2379];
- de Arbeidsrechtbank van Hoei heeft het OCMW ertoe veroordeeld om de rekeningen te betalen via een terugvorderbaar voorschot, in zoverre de betrokkene een document tekent waarmee hij het centrum machtigt om alle stappen te ondernemen die het nodig acht bij de Commissie voor Bijstand aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden. Eén document machtigt deze Commissie om elke som die ze aan de betrokkene verschuldigd is, prioritair aan het OCMW te betalen, in een ander document gaat de betrokkene jegens het OCMW de verbintenis aan het eventuele saldo terug te betalen[2380];

2366 C.T. Liège, section Namur, 12e ch., 21 mai 2001, CPAS Namur / X, RG 6.786/2000.
2367 T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Villers-le-Bouillet, RG 53.961; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Bouillon, RG 28.115 ; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 17 décembre 2001, X / CPAS Neufchâteau, RG 28.493.
2368 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Hubert, RG 27.586; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Saint-Georges-sur-Meuse, RG 53.688; T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 46.674.
2369 T.T. Arlon, 2e ch., 20 mars 2001, X / CPAS Habay, RG 29.684.
2370 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Paliseul, RG 27.554.
2371 T.T. Nivelles, 2e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Tubize, RG 1874/N/2000.
2372 T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.401; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Tellin, RG 27.629; T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Beauraing, RG 61.349.
2373 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 3 septembre 2001, X / CPAS Bertrix, RG 28.121.
2374 T.T. Liège, 9e ch., 31 avril 2001, X / Herstal, RG 307.621.
2375 T.T. Arlon, 1e ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29.368.
2376 T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.076.
2377 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 21 septembre 2001, X / CPAS La Hulpe, RG 1.391/w/2001.
2378 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 30.668/00.
2379 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12.773/01.
2380 T.T. Huy, 2e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Andenne, RG 54.113 et 54.114.

- de Arbeidsrechtbank van Brussel heeft de toekenning van steun afhankelijk gemaakt van het aanleren van het Nederlands of het Frans[2381];
- de arbeidsgerechten kunnen uiteraard een termijn toestaan bij de veroordeling tot terugbetaling van de genoten steun[2382];
- een beslissing heeft een schuldvergelijking bevolen tussen, enerzijds de door het OCMW verschuldigde sommen voor gewone maatschappelijke dienstverlening en anderzijds een door de begunstigde van de dienstverlening verschuldigde som tengevolge van terugvorderbare voorschotten[2383].

Bepaalde beslissingen bevatten een beschikking waardoor de eisende partij of het OCMW worden uitgenodigd deze stap te zetten of gene begeleiding aan te bieden, kennelijk zonder dat zo'n uitnodiging een af te dwingen veroordeling zou zijn. Dit is met name het geval voor het zoeken van huisvesting[2384] of van werk[2385], een advies om inlichtingen in te winnen over de mogelijkheid om cursussen Frans te volgen[2386], alle mogelijke nuttige adviezen en inlichtingen opdat de betrokkene zijn rechten zou doen gelden op het vlak van de ziekte- en invaliditeitsverzekering[2387], in een sociale[2388] of een budgettaire[2389] begeleiding voorzien:

- een beslissing van de Arbeidsrechtbank van Bergen "vraagt" het OCMW in haar beschikkend gedeelte om de meest geschikte vorm van bijstand te zoeken voor de eisende partij[2390];
- een beslissing van de Arbeidsrechtbank van Brussel nodigt het OCMW uit om in een begeleiding te voorzien met het oog op het vinden van werk en heeft op grond van artikel 60, § 3 van de wet van 1976 besloten om de toegekende steun voor een "proefperiode" van zes maanden te koppelen aan de medewerking van de aanvragers aan deze begeleiding[2391];
- soms duikt die uitnodiging pas op ter gelegenheid van de motivering van het vonnis[2392].

Bepaalde beslissingen veroordelen het OCMW trouwens tot een optreden, maar vernoemen in hun beschikkend gedeelte hypotheses die, als ze zich voordoen, het centrum toelaten of verplichten de situatie te herzien, in functie van een nieuw gegeven dat door de rechtbank wordt beoogd. Soms bakent de rechtbank in deze vooraf het terrein af waarbinnen moet worden opgetreden:

2381 T.T. Bruxelles, ch. vac., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 8.734/01.

2382 C.T. Liège (section Namur), 12e ch., 7 mai 2001, CPAS La Bruyère / X, RG 6.624/00; C.T. Liège, 8e ch., 23 mai 2001, CPAS Seraing / X, RG 28.454/99; T.T. Dinant, 7e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Viroinval, RG 60.459.

2383 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 30.850/00.

2384 T.T. Bruxelles, 15e ch., 29 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.268/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31.101/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 30.015/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 11.498/01.

2385 T.T. Mons, 2e ch., 13 juin 2001, X / CPAS Brugelette, RG 3.231/01/M; T.T. Nivelles, 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Nivelles, RG 653/N/2001.

2386 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 25.244/00.
T.T. Bruxelles : 1 jugement.

2387 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 1811/01.

2388 T.T. Bruxelles, 15e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 31.784/00.

2389 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Vielsalm, RG 2.339/01.

2390 T.T. Mons, 2e ch., 14 novembre 2001, X / CPAS Mons, RG 4.798/01/M.

2391 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 24.742/00.

2392 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 4103/01.

- zo beveelt de Arbeidsrechtbank van Nijvel het OCMW op te treden ten gunste van een student en nodigt ze het centrum vervolgens uit om de situatie te herzien in het licht van de examenuitslag in de maand september[2393]. Zo ook veroordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel het OCMW tot het overhandigen van een medische kaart voor gratis zorgverstrekking met franchise die naar boven of naar onder kan worden herzien binnen de door het vonnis bepaalde hypotheses en grenzen[2394];
- de Arbeidsrechtbank van Brussel heeft in de toekenningsvoorwaarden voor maatschappelijke dienstverlening een toekomstig gegeven opgenomen dat kan opduiken in de situatie van de bijstandzoeker en veroordeelt het OCMW er toe daar nu al rekening mee te houden. Zo heeft de Arbeidsrechtbank van Brussel het OCMW tot maatschappelijke dienstverlening veroordeeld (bedrag bestaansminimum samenwonenden) zolang de betrokkene bij zijn ouders inwoont. Dit bedrag zal moeten worden gewijzigd, eens hij een eigen woning heeft gevonden (bedrag alleenstaande)[2395].

Dergelijke beslissing is toch wel onderhevig aan kritiek, aangezien de rechter zich mengt in de wettelijke opdracht van het OCMW. Zijn beoordelingsvrijheid om de meest geschikte steun toe te kennen, wordt erdoor aan banden gelegd.

Een vonnis van de Arbeidsrechtbank te Tongeren[2396] schetst zeer goed de problematiek betreffende de omvang van de rechterlijke controle bij maatschappelijke dienstverlening en meer bepaald bij de praktijk van de steunnormen. In de regel geldt dat de arbeidsrechtbank de volledige controlebevoegdheid uitoefent over de voorgelegde betwisting in het licht van het enige wettelijke criterium van de menselijke waardigheid. Niets wat onder de beoordelingsbevoegdheid van de ambtenaar valt, ligt buiten de controle van de rechtbank. De vraag rijst evenwel naar de grenzen van de controle door de arbeidsrechtbanken. Kan de arbeidsrechtbank zich volledig in plaats stellen van het OCMW en is er eigenlijk nog wel plaats voor een eigen beleid van het OCMW ? De uitwerking van steunnormen voor de tussenkomst van het OCMW beantwoordt aan een financiële politiek. Kunnen de arbeidsgerechten in ieder concreet geval dat hen gepast lijkt, afwijken van de steunnormen voor sociale dienstverlening en indirect een bijkomende financiële last opleggen aan de gemeentelijke overheden en tussenkomen in hun sociaal beleid ? Is er dan geen schending van het principe van de scheiding der machten ?
De Arbeidsrechtbank van Tongeren vraagt zich vervolgens af of men kan aannemen dat de arbeidsgerechten hun visie inzake steunnormen onbeperkt kunnen opleggen aan de lokale overheden. De concrete beoordeling door de arbeidsgerechten belet niet dat zij de concrete steunverlening impliciet of expliciet aan een abstracte norm toetsen.
De arbeidsrechtbanken zijn van oordeel dat de bijstandsnormen van de OCMW's dienstig zijn als richtlijn, maar dat zij geen juridische grond hebben en ook niet in rechte afdwingbaar zijn. Elk geval moet individueel worden bekeken zodat algemene barema's die zonder meer op iedereen worden toegepast, in strijd zijn met de doelstelling van de OCMW-wet.
Kortom, de algemene richtlijnen en reglementen, welke het OCMW opstelt, betekenen niet dat het recht op maatschappelijke dienstverlening zou worden ingeperkt of dat de arbeidsgerechten bij hun beoordeling hierdoor zouden gebonden zijn of dat geen andere of verdergaande dienstverlening zou kunnen worden toegekend.

[2393] T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 12 octobre 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-La-Neuve et E.B., RG 888/w/2001.
[2394] T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 12.071/01.
[2395] T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 1854/01.
[2396] Arbrb. Tongeren, 28 september 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1319/2001.

Deze uitspraak stelt de vraag naar de grenzen van de gerechtelijke controle op de uitoefening van de discretionaire macht van het OCMW dat het recht soms aan het centrum reserveert. Deze uitspraak lijkt ook te stellen dat het niet aan de rechter toekomt zich te mengen in de discretionaire bevoegdheid van het centrum[2397].

Een dergelijke discretionaire bevoegdheid betreft de beslissing om in bepaalde gevallen af te zien van de terugvordering van OCMW-steun bij onderhoudsplichtigen van de aanvrager. Het OCMW kan deze kosten al dan niet terugvorderen krachtens een eigen recht (artikel 92, §2 OCMW-wet). De beoordeling van de opportuniteit van deze beslissing ligt niet bij de arbeidsrechtbank omdat een delicate en grondige afweging van de financiële en persoonlijke dossiers noodzakelijk is. Naar het inzicht van de rechtbank oordeelt het OCMW dan ook volledig soeverein over het bestaan van een billijkheidsreden, respectievelijk over de opportunteit van verhaal op verdere verwanten of aanverwanten. [2398]

Tot de bevoegdheden van het OCMW behoort ook het opstarten van budgetbeheer, waar de rechtbank niet anders kan dan de bestreden beslissing bijtreden. Het komt de arbeidsrechtbank, noch feitelijk, noch juridisch toe, om budgetbeheer te organiseren en de opportuniteit ervan te beoordelen.[2399]

De discretionaire bevoegdheid van het OCMW speelt ook bij het trekken van parallellen tussen maatschappelijke dienstverlening en het bestaansminimum. Deze kwestie werd onderzocht: supra onder nr. 2.1.
Het is de taak van de arbeidsrechtbank om deze individuele steunverlening te toetsen aan de wettelijke norm van artikel 1 OCMW-wet.[2400]

6.4.2.3. De vernietiging van de beslissing

(Er is geen rechtspraak.)

6.4.3. De beoordelingsmacht van de rechter

6.4.3.1. Het beschikkingsbeginsel

De Arbeidsrechtbank van Brussel blijft net als in de loop van 2000 *ultra petita* begeleiding opleggen, met name begeleiding inzake administratieve stappen, de erkenning van onderwijsdiploma's, de tenlasteneming van onderwijskosten om een nationale taal aan te leren, de zoektocht naar een betaalde dienstbetrekking die overeenstemt met de bekwaamheid en de vaardigheden van de aanvrager[2401]; begeleiding inzake de tenlasteneming om de geneeskundige kosten en de kosten voor geneesmiddelen zolang als noodzakelijk – tot de

---

[2397] Arbrb. Tongeren, 12 oktober 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1744/2001; Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1309/2001.
[2398] Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1309/2001.
[2399] Arbrb. Tongeren, 12 oktober 2001, X / OCMW Maaseik, AR 1744/2001.
[2400] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 15 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.959.
[2401] T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles, RG 28.187; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 27.058.
Idem : T.T. Bruxelles : 21 jugements.

aansluiting van de betrokkene bij de verzekeringsinstelling van zijn keuze – te dekken[2402], inzake een spoedige ontvangst van een onderhoudsgeld ten laste van de onderhoudsplichtigen[2403]; indien nodig, begeleiding bij het opstellen van een aanvraag voor maatschappelijke dienstverlening bij het als bevoegd aangewezen OCMW[2404], bij het indienen van een aanvraag voor het gewaarborgd inkomen ten gunste van bejaarde personen (thans waarborg van inkomen voor bejaarde personen)[2405].

Kennelijk heeft die rechtbank haar rechtspraak in de loop van het jaar 2001 genuanceerd: in de motivering wordt verduidelijkt dat de begeleiding werd gevraagd door de eisende partijen en besproken op de zitting, zonder evenwel te verduidelijken of die vraag voorkomt in het inleidend verzoekschrift, dan wel of ze gesteld is in de loop van het geding, op grond van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek[2406].

6.4.3.2. De actieve rol van de rechter

Overeenkomstig de gebruikelijke rechtspraak spelen de hoven en rechtbanken een actieve rol bij het onderzoek van de geschillen, en geven ze regelmatig bevel tot onderzoeksmaatregelen:

- bepaalde beslissingen menen de debatten te moeten heropenen opdat het OCMW zou kunnen overgaan tot een sociaal onderzoek of een bezoek aan huis en het verslag daarvan aan het gerechtelijk dossier zou kunnen toevoegen. In afwachting van een eindbeslissing wordt voorlopig maatschappelijke dienstverlening toegekend[2407];
- een heropening van de debatten is nodig opdat het OCMW een bezoek aan huis zou kunnen brengen met het doel de rechtbank in te lichten over een eventueel samenwonen van de eiser met derden[2408];
- het Arbeidshof van Luik heeft in verschillende beslissingen geoordeeld dat, in plaats van een punt te zetten achter de aanhangigheid door te beslissen dat de aanvrager zijn staat van behoeftigheid niet aantoont, de debatten moeten worden heropend zodat de partijen zich beter kunnen uitspreken over die eventuele staat van behoeftigheid. Het weigert het OCMW te veroordelen tot een voorlopige betaling van steun[2409];

2402 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Etterbeek et E.B., RG 27.647; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 27.058; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 24.787; T.T. Tournai, 3e ch. C, 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70.828.

2403 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.680/00.

2404 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Beringen, RG 33.779/00 et 33.780/00.

2405 T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 7683/01.

2406 T.T. Bruxelles, 15e ch., 31 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 11.351/01 et 14.729/01.
Idem : T.T. Bruxelles : 6 jugements.

2407 T.T. Nivelles, 2e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Tubize, RG 1566/N/2000; T.T. Bruxelles, 15e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 10.764/01; T.T. Verviers, 1e ch., 9 octobre 2001, X / CPAS Dison et E.B., RG 0859/2001 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 1940/2001.

2408 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 24.945/00, 24.946/00 et 24.947/00.

2409 C.T. Liège, 1e ch., 17 avril 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.577/00; C.T. Liège, 8e ch., 21 juin 2001, E.B. / X et CPAS Liège, RG 29.574/00; C.T. Liège, 8e ch., 21 juin 2001, E.B / X et CPAS Liège, RG 29.573/00; C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, E.B / X et CPAS Liège, RG 29.223/00.
Idem : T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 12.540/01.
Contra : T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 11.713/01.

- een andere beslissing heeft de zaak naar de bijzondere rol verwezen, in afwachting dat de partijen de vragen die verband houden met het bestaan en de omvang van de staat van behoeftigheid beantwoorden[2410];
- een geding is uitgesteld om de evolutie op te volgen, bijvoorbeeld inzake de schuldenlast van de aanvrager die van het OCMW verlangt dat het optreedt opdat hij de schuld zou kunnen aanzuiveren[2411], of nog, inzake de zoektocht naar werk door de aanvrager[2412];
- de persoonlijke verschijning van de partijen kan worden bevolen [2413]. Een beslissing heeft verduidelijkt dat het OCMW moet worden vertegenwoordigd door de maatschappelijk werker die het sociaal verslag heeft opgesteld[2414];
- er is een plaatsschouwing bevolen om de woonomstandigheden van de eisende partij te beoordelen[2415].

Naargelang van het geval veroordelen de hoven en rechtbanken al[2416] dan niet het OCMW tot een voorlopig optreden, met name in functie van de bijzondere nood van de aanvrager[2417].

6.4.4. De wijziging van de eis in de loop van het geding

De mogelijkheid voor de partijen om het onderwerp van de eis in de loop van het geding uit te breiden of te wijzigen, blijft voor discussie zorgen.

Een bijstandzoeker kan zijn eis niet voor de rechtbank uitbreiden om voortaan, boven op de toekenning van bijstand die oorspronkelijk bij het OCMW is gevraagd, ook nog andere maatschappelijke dienstverlening te eisen, waar het OCMW voorheen niet om is verzocht. Hij moet eerst het OCMW aanspreken[2418].

Dit is bijvoorbeeld het geval bij een verzoek voor sociale begeleiding dat aanvankelijk niet bij het OCMW is ingediend[2419], of bij een vraag van tenlasteneming van schulden die niet voorkomen op de lijst met schulden uit het oorspronkelijke verzoek aan het OCMW[2420].

De bepalingen van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek machtigen de rechter niet om aan de aanvrager een andere steun toe te kennen dan de steun die onderwerp is van de voor

---

2410 C.T. Liège, 1e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.577/00.
2411 T.T. Dinant, 7e ch., 13 février 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59.618.
2412 T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 318.526.
2413 T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53.974; T.T. Huy, 2e ch., 14 mars 2001, X / CPAS Huy et E.B., RG 53.910.
2414 T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Dison, RG 0201/2001.
2415 T.T. Nivelles, 2e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Genappe, RG 1131/N/2001.
2416 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Watermael-Boitsfort, RG 5.166/01.
2417 T.T. Liège, 9e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 317.950.
2418 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Floreffe, RG 110.130; T.T. Tournai, 3e ch. C, 4 juillet 2001, X / CPAS Ath, RG 71.099; T.T. Bruxelles, ch. vac., 13 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6981/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Uccle, RG 16.112/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Koekelberg, RG 12.269/01.
2419 T.T. Bruxelles, 15e ch., 16 mars 2001, X / CPAS Ixelles ete E.B., RG 30.750/00.
2420 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, RG 14.802/01.

hem bestreden beslissing en die eerst niet bij het OCMW opgeëist is. In het omgekeerde geval zou het beginsel van de scheiding der machten worden geschonden[2421].

Er een andere gedachtegang op nahouden zou in dezelfde zin ook de bepalingen van artikel 59 en volgende van de wet van 1976 schenden (opdrachten van het OCMW, wijze van optreden na verzoek van maatschappelijke dienstverlening, toekennen van die steun op de meest geschikte wijze)[2422].

De Arbeidsrechtbank van Luik lijkt een gelijksoortige opvatting te huldigen: de eisende partij heeft er geen belang bij om een beslissing aan te vechten die hem toekent wat hij heeft gevraagd[2423].
Een beslissing heeft toegegeven dat een nieuwe eis op grond van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek ontvankelijk zou zijn, ware de rechtbank regelmatig gevat geweest binnen de oorspronkelijke termijn van één maand te rekenen vanaf de betekening van de beslissing, met name per gelijkluidend verzoekschrift of bij neergelegde conclusies[2424].

Een alleenstaande beslissing heeft geoordeeld dat de eis in de loop van het geding niet kon worden uitgebreid tot een ander deel van de beslissing van het OCMW dat tot dan niet werd aangevochten in het kader van het beroep[2425].

De Arbeidsrechtbank van Verviers heeft een belangwekkend vonnis gewezen: de eis van de aanvrager die het beroep heeft ingesteld, wordt verworpen maar het OCMW wordt in het beschikkend gedeelte uitgenodigd om het verzoekschrift te beschouwen als een geldige nieuwe aanvraag met betrekking tot de periode die na het tijdvak ligt waarover de rechtbank uitspraak heeft gedaan. Die beslissing steunt stilzwijgend op het feit dat voor de aan het OCMW gerichte verzoeken om maatschappelijke dienstverlening geen vormvereisten gelden en besluit dan ook dat het verzoekschrift in rechte kan gelden als een aanvraag voor bijstand[2426].

6.4.5. Nieuwe middelen in de loop van het geding

Een meerderheid binnen de rechtspraak oordeelt nog steeds dat de rechter het geheel van de toekenningsvoorwaarden van de gevraagde bijstand moet waarderen; hij mag er zich niet toe beperken de gegrondheid van de door het OCMW in de motivering van de weigeringsbeslissing aangebrachte argumenten te beoordelen. De rechter moet bijgevolg alle andere middelen beoordelen, met name ook de middelen die door het OCMW in de loop van het geding worden opgeworpen om bijstand te weigeren[2427].

Nochtans tekent zich een nieuwe ontwikkeling af. Bepaalde beslissingen oordelen voortaan dat het OCMW niet voor het eerst voor de rechtbank tijdens de behandeling van het beroep tegen zijn beslissing een reden tot weigering kan opwerpen die niet voorkomt in zijn

---

2421 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Morlanwelz / X, RG 16.443; C.T. Mons, 6e ch., 22 mai 2001, CPAS Charleroi / X, RG 16.958.
2422 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Morlanwelz / X, RG 16.443.
2423 T.T. Liège, 10e ch., 2 novembre 2001, X / CPAS Ravels, RG 315.738.
2424 T.T. Liège, 10e ch., 7 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.043.
Idem : T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 33.408/00.
2425 T.T. Bruxelles, 15e ch., 27 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 5440/01.
2426 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS La Louvière, RG 0967/2001.
2427 T.T. Liège, 9e ch., 19 juin 2001, Seraing, RG 313.422 et 313.436.

weigeringsbeslissing[2428], reden die niet door het centrum onderzocht is via een sociaal onderzoek[2429].
Deze oplossing is in het bijzonder gerechtvaardigd omwille van de motiveringsvereiste inzake de administratieve beslissing. Bij eventuele betwisting kan de administratieve overheid zich nog alleen beroepen op de in de akte bekendgemaakte motieven. Een motivering kan niet langer blijken uit het dossier.[2430]

6.4.6. De voorlopige uitspraak

Overeenkomstig de gevestigde rechtspraak beslist de rechtspraak dat een heropening van de debatten vereist is.[2431]

6.4.7. Advies van het Auditoraat

De wet van 14 november 2000 staat de partijen toe conclusies neer te leggen als antwoord op het advies van het Auditoraat. De conclusies hebben uitsluitend betrekking op de inhoud van het advies. Een partij kan niet op een ontvankelijke wijze andere middelen ontwikkelen[2432] noch boven op die conclusies nieuwe stukken neerleggen[2433].

6.4.8. Verstek van de eiser

De rechtspraak blijft streng jegens bijstandzoekers die niet opdagen op de zitting. Vanuit de overweging dat dezen het beroep niet langer nodig achten, wordt dit ongegrond verklaard[2434] [2435].

[2428] T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Chastre, RG 1950/w/2000; T.T. Liège, 9e ch., 11 octobre 2001, X / CPAS Seraing, RG 316.059.

[2429] T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 29.911/00.

[2430] Arbrb. Kortrijk, 2de K., 5 september 2001, X / OCMW Kortrijk, AR 61282.

[2431] Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 februari 2001, X / OCMW Turnhout, AR 24.321; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 23 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.560; Arbrb. Brussel, 20ste K., 3 mei 2001, X / OCMW Evere, AR 2.577/01.

[2432] C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, X / CPAS Malmédy, RG 28.742/99.

[2433] T.T. Liège, 9e ch., 06 février 2001, X / CPAS Liège, RG 258.037; T.T. Charleroi, 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 58.039/R; T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 313.121 et 313.345.

[2434] Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Neerpelt, AR 2003445; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Zonhoven, AR 2003459; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Lommel, AR 2002039; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Sint-Truiden, AR 2001613; Arbrb. Brussel, 14 september 2001, X / OCMW Vorst, AR 12640/01; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Tessenderlo, AR 2011473.

[2435] C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Olne, RG 29.464/00; T.T. Charleroi (section Haine-Saint-Pierre), 11e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Manage, RG 10.274/HR; T.T. Tournai, 3e ch. C, 7 février 2001, X / CPAS Tournai, RG 70.795; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Chaumont-Gistoux, RG 1964/W/2000; T.T. Neufchâteau, 1e ch., 2 avril 2001, X / CPAS Bouillon, RG 27.792; T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, X / CPAS Seraing, RG 309.486; T.T. Dinant, 7e ch., 22 avril 2001, X/ Vresse-sur-Semois, RG 50.640 ; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Juprelle, RG 311.762 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 306.994 ; T.T. Nivelles (section Wavre), ch. vac., 30 juillet 2001, X / CPAS Rixensart, RG 1.178/w/01 ; T.T. Mons, section La Louvière, 7e ch., 25 octobre 2001, X / CPAS Braine-le-comte, RG 2.084/01/LL.

Andere gerechten ontleden niettegenstaande de afwezigheid van de eisende partij de grond van de zaak[2436], toch minstens de middelen die de openbare orde betreffen[2437].

6.4.9. Samenhang der vorderingen

Geoordeeld werd dat de beroepen, die tegen hetzelfde OCMW gericht zijn door twee samenwonende personen, aan elk van wie een beslissing van dit centrum betekend is, samengevoegd moeten worden om redenen van samenhang[2438]. Hetzelfde geldt voor de beroepen van twee personen die nauw verwant zijn en die met dezelfde moeilijkheden te kampen hebben[2439].

6.5. Het vonnis

6.5.1. Voorlopige uitvoerbaarheid

Ook al luidt de regel dat de rechter met de passende omzichtigheid zijn vonnis uitvoerbaar bij voorraad moet verklaren[2440], de grote meerderheid van de beslissingen staat de voorlopige uitvoering toe. Slechts zelden zal dit aanleiding zijn tot debatten of een bijzondere motivering.

Bepaalde beslissingen verduidelijken niettemin dat de voorlopige uitvoering noodzakelijk is, omdat de maatschappelijke dienstverlening onontbeerlijk is om een menswaardig leven te leiden[2441] of omdat de maatschappelijke dienstverlening van nature dringend is[2442]of omdat de vordering tot het bekomen van een levensminimum vergelijkbaar is met een vordering tot levensonderhoud waarvoor artikel 1404 Ger. W. uitdrukkelijk het kantonnement uitsluit.[2443]

Bepaalde beslissingen weigeren de voorlopige uitvoering[2444] of beperken die tot het deel van de veroordeling dat betrekking heeft op de periode na vonnis, zonder verdere uitleg[2445].

2436 C.T. Mons, 6e ch., 24 avril 2001, CPAS Mons / X, RG 14/965; T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 107.723; T.T. Dinant, 7e ch., 8 avril 2001, X / CPAS Doische, RG 60.036; T.T. Mons, 5e ch., 22 avril 2001, X/ CPAS Mons, RG 1720/00/M; T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Yvoir, RG 57.762.

2437 T.T. Mons, 2e ch., 4 avril 2001, X / CPAS Mons, RG 97.715/99.

2438 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et Y / CPAS Bruxelles, RG 26.620.

2439 T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 320/01 et 321/01.

2440 Antwerpen, 11 februari 1987, *R.W.* 1986-87, 2640.

2441 T.T. Charleroi., 5e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Charleroi et E.B., RG 57.719/R; T.T. Bruxelles, ch. vac., 17 juillet 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 5.165/01; T.T. Charleroi., ch. vac., 18 juillet 2001, X / CPAS Chapelle, RG 58.954/R.

2442 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 16.132/01.

2443 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Schoten, AR 323.951; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.506; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 mei 2001, X / OCMW Ranst, AR 328.642; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 327.820; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.940; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 328.790

2444 T.T. Liège, 9e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Visé, RG 314.643 et 315.533.

2445 T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 29.912/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 21 mars 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 30.855/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 14.752/01.

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft in enkele beslissingen zonder bijzondere motivering besloten om de voorlopige uitvoering slechts toe te staan voor de steun die betrekking heeft op de periode na uitspraak[2446].

6.5.2. De kosten

Overeenkomstig de gevestigde rechtspraak blijft het opleggen van de kosten aan de eisende partij wegens roekeloos en tergend geding uiterst zeldzaam. Dit gebeurt met name wanneer de eiser werkelijk geen enkel bewijs levert ter ondersteuning van zijn stelling die trouwens wordt tegengesproken door het sociaal verslag[2447] of wanneer de zitting verschillende keren tevergeefs is verdaagd om hem in staat te stellen dit bewijs te verschaffen[2448].

Om tergend en roekeloos te zijn moet het beroep op een kwaadwillige, onnadenkende of lichtzinnige wijze of ter kwader trouw worden ingediend. [2449]

Een vonnis heeft de kosten op de schouders van de begunstigde van de maatschappelijke dienstverlening gelegd die was veroordeeld tot terugbetaling aan het OCMW van de ten onrechte ontvangen steun[2450].

De kosten blijven ten laste van het OCMW, zelfs wanneer dit centrum als eisende partij de terugbetaling vordert van toegekende voorschotten. Immers, aangezien die sommen maatschappelijke dienstverlening zijn, valt de vordering tot terugbetaling onder de toepassingssfeer van artikel 580, 8° van het Gerechtelijk Wetboek[2451].

6.5.3. Afstand van geding en gebrek aan belang

De rechtbank stelt vast dat het beroep zonder voorwerp is[2452], wanneer het OCMW na de eerste, aangevochten beslissing een andere beslissing heeft genomen die tegemoetkomt aan de eis van de betrokkene[2453] [2454] of wanneer de staat van behoeftigheid die volgens de eisende partij een optreden van het OCMW zou rechtvaardigen, verdwenen is[2455].

2446 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 7.600/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6.099/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 4.918/99, 8.624/99, 13.461/00 et 31.681/00.1

2447 T.T. Liège, 10e ch., 8 juin 2001, X / CPAS Liège et RG 306.884; T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 315.739; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 310.930 et 311.990.

2448 T.T. Liège, 10e ch., 2 novembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 307.108.

2449 Arbrb. Ieper, 1ste K., 18 mei 2001, X / OCMW Ieper, AR 22934.

2450 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, CPAS Berchem-Ste-Agathe / X, RG 98.475/99.

2451 T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Waterloo, RG 1749/N/2000; T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Waterloo, RG 1750/N/2000; T.T. Mons, 5e ch., 21 mars 2001, CPAS Mons / X, RG 1062/00/M.

2452 Arbrb. Eupen, 1ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Kelmis, AR 86/00; Arbrb. Eupen, 1ste K., 11 januari 2001, X / OCMW Kelmis, AR 531/99; Arbrb. Eupen, 1ste K., 1 maart 2001, X / OCMW Bütgenbach, AR 344/96; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 26 maart 2001, X / OCMW Ravels, AR 328.338.

2453 Arbrb. Leuven, 2de K., 10 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR 2463/00; Arbrb. Eupen, 1ste K., 1 februari 2001, X / OCMW Eupen, AR 39/00; Arbrb. Brussel, 20ste K., 26 april 2001, X / OCMW Sint-Pieters-Leeuw, AR 1.143/01; Arbrb. Hasselt, 27 april 2001, X / OCMW Houthalen-Helchteren, AR 2003833; Arbrb. Turnhout, 2de K., 15 juni 2001, X / OCMW Rijkevorsel, AR 24.349; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 28 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 325.468; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 10 oktober 2001,

Het beroep is zonder belang wanneer de beslissing van het OCMW in werkelijkheid precies heeft toegekend hetgeen de eiser in zijn beroep vordert[2456].

Talrijke beslissingen nemen akte van de vraag van afstand van rechtsvordering of van schrapping op verzoek van de eisende partij ofwel omdat het OCMW in een nieuwe beslissing de vraag om maatschappelijke dienstverlening uiteindelijk inwilligt ofwel omdat de eisende partij toegeeft dat zijn beroep zwak onderbouwd was, of nog, omdat de partijen tot een vergelijk zijn gekomen[2457].

6.5.4. Het kantonnement

De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft in een aantal beslissingen het kantonnement slechts uitgesloten voor de steun met betrekking tot het tijdvak na de uitspraak ervan (zonder bijzondere motivering)[2458].

6.5.5. De motivering van het vonnis

(Er is geen rechtspraak.)

6.5.6. De verwijlintresten

De verwijlintresten aan de wettelijke intrestvoet zijn door het OCMW verschuldigd op de maatschappelijke dienstverlening, zonder dat vooraf enige andere ingebrekestelling vereist is, vanaf de datum van het verzoekschrift[2459]. Een alleenstaande beslissing heeft geoordeeld dat de intresten pas verschuldigd zijn op het ogenblik dat de schuld vaststaat en opeisbaar is, dus vanaf de ontvangst, door het OCMW, van het vonnis dat het centrum veroordeelt tot betaling

---

X / OCMW Bornem, AR 334.664; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.333.

2454 T.T. Bruxelles, 15e ch., 18 janvier 2001, X / CPAS Silly, RG 28.852; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 26.946; T.T. Namur, 9e ch., 23 février 2001, X / CPAS Namur, RG 109.296; T.T. Liège, 9e ch., 5 juin 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.912 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 septembre 2001, X / CPAS Ans, RG 314.646 ; T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.248/01.

2455 C.T. Liège (section Namur), 12e ch., 7 mai 2001, CPAS La Bruyère / X, RG 34/00; T.T. Neufchâteau, 2e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Bastogne, RG 27.245; T.T. Liège, 9e ch., 9 janvier 2001, X / CPAS Liège, RG 308.865; T.T. Neufchâteau, 1e ch., 05 mars 2001, X / CPAS Bertrix, RG 27.708; T.T. Namur, 9e ch., 23 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.401.
Idem : T.T. Bruxelles : 4 jugements, T.T. Liège : 3 jugements, T.T. Namur : 3 jugements, T.T. Neufchâteau : 1 jugement, T.T. Nivelles : 2 jugements.

2456 T.T. Verviers, 1e ch., 13 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 2071/2000; T.T. Charleroi., 5e ch., 6 mars 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.363/R.

2457 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 février 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 29.601/00; T.T. Tournai, 3e ch. C, 1er mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 70.913 ; T.T. Dinant, 7e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 60.632.

2458 T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 7.600/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 24 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 6.099/01 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 4.918/99, 8.624/99, 13.461/00 et 31.681/00.

2459 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 mars 2001, X / CPAS Tournai, RG 30.853/00; T.T. Charleroi., 15e ch., 13 mars 2001, X / CPAS Fontaine-l'Évêque, RG 58.211/R; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 5.793/01.

van de hoofdsom, en hiervoor een aanvangsdatum heeft vastgelegd die na de datum van het vonnis ligt[2460].

Wanneer de steun betrekking heeft op een verstreken periode, zijn verwijlintresten verschuldigd op elke maandelijkse schijf van bijstand, vanaf elke maandelijkse vervaldatum voor betaling, zo heeft het Arbeidshof van Luik geoordeeld[2461].

De begunstigde van bijstand die wordt veroordeeld tot terugbetaling van maatschappelijke dienstverlening bij wijze van voorschot, is verwijlintresten verschuldigd vanaf de ingebrekestelling overeenkomstig artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek[2462]. Omdat de ingebrekestelling niet eerder is gebeurd, zijn de intresten verschuldigd vanaf de datum van het verzoek[2463].

De beslissing die steun toekent (in de vorm van een terug te betalen som) is op zich geen ingebrekestelling in de zin van artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek[2464].

Een belangwekkende beslissing heeft echter geoordeeld dat de eis om het onverschuldigd bedrag te verhogen met intresten niet gegrond is, aangezien het OCMW een begeleidingsopdracht heeft en geen bankinstelling is : dergelijke eis zou de situatie van de aanvrager die ontegensprekelijk al onzeker is, nog onzekerder maken. De plicht van het OCMW om in de meest geschikte vorm steun te verlenen en zo een staat van behoeftigheid te beëindigen, net zoals zijn begeleidingsopdracht bij het budgetbeheer, verhinderen dat verwijlintresten worden opgeëist[2465].

6.5.7. Uitvoering der vonnissen

Wanneer het OCMW een nieuwe administratieve beslissing neemt tot uitvoering van het vonnis dat het centrum veroordeeld heeft en bij die gelegenheid bijkomende voorwaarden oplegt voor de toekenning van de bedoelde steun moet de begunstigde van die bijstand voor het geschil aangaande de uitvoering van het vonnis de Rechtbank van Eerste Aanleg vatten, niet de Arbeidsrechtbank.[2466]

2460 T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 46.674.

2461 C.T. Liège (section Namur), 13e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Namur et E.B., RG 6755/2000 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 267.782 et 291.736; T.T. Mons (section La Louvière), ch. vac., 28 septembre 2001, X / CPAS La Louvière, RG 956/00/LL et 1.291/00/LL.

2462 T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.485; T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Waterloo, RG 1749/N/2000; T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Waterloo, RG 1750/N/2000; T.T. Mons, 5e ch., 21 mars 2001, CPAS Mons / X, RG 1062/00/M.

2463 C.T. Liège, 1e ch., 15 avril 2001, X/ CPAS Huy et E.B., RG 25.838/97; T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.478; T.T. Bruxelles, 15e ch., 23 mai 2001, CPAS Schaerbeek / X, RG 28.196/00; T.T. Liège, 10e ch., 1er juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 310.593; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311.811.
Idem : T.T. Bruxelles : 4 jugements, T.T. Liège : 8 jugements.

2464 T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 314.003 et 314.653.

2465 T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 288.637 et 313.006; T.T. Liège, 9e ch., 14 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 309.483.

2466 T.T. Namur, 9e ch., 14 septembre 2001, X / CPAS Namur, RG 111.030

6.5.8. Toepassing van art. 159 G.W.

Het OCMW kan geen uitvoerbare titel vragen met het oog op de terugwinning van ten onrechte toegekende sommen, zo blijkt dat de beslissingen waarop het centrum zich hiertoe beroept, onwettig zijn. Het feit dat men die beslissingen niet binnen termijn heeft aangevochten waardoor ze definitief zijn geworden, doet niet ter zake. De exceptie gegrond op artikel 159 van de Grondwet, gebruikt als verweermiddel, mag steeds worden opgeworpen, zonder dat rekening dient te worden gehouden met één of andere termijn. Onderzoeken of een administratieve beslissing die schade heeft berokkend al dan niet wettig is, blijft steeds de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken, ook al zou die administratieve beslissing aanleiding kunnen geven tot een verzoek tot nietigverklaring bij de Raad van State, en ook al werd zo'n verzoek desgevallend ingediend en onontvankelijk verklaard wegens verstrijken van de termijn waarbinnen dit moest gebeuren, of nog, ook al is de administratieve beslissing niet langer vatbaar voor nietigverklaring en bijgevolg definitief[2467].

6.6. De rechtsmiddelen

6.6.1. Het verzet

(Er is geen rechtspraak.)

6.6.2. Hoger beroep

Wanneer de bijstandzoeker (eiser in beroep) verstek geeft, laat hij blijken dat hij niet langer belang heeft bij de verderzetting van de zaak, zodat het beroep ongegrond wordt verklaard[2468].

Aangezien de maatschappelijke dienstverlening een zaak van openbare orde is, kan het OCMW geen exceptie van onontvankelijkheid opwerpen tegen het door de bijstandzoeker ingesteld beroep omwille van een beweerde instemming[2469].

Het hoger beroep kan ook zonder voorwerp worden als het OCMW de gevraagde financiële steun heeft toegekend. [2470]

[2467] T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 267.782 et 291.736.

[2468] C.T. Liège, section Namur, 13e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Namur, RG 5573/96.

[2469] C.T. Liège, section Namur, 13e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Namur, RG 6.462/99.

[2470] Arbrh. Antwerpen, 4de K., 12 september 2001, X / OCMW Schilde, AR 990587; Arbrb. Leuven, 2de K., 10 januari 2001, X / OCMW Leuven, AR 2463/00; Arbrb. Eupen, 1ste K., 1 februari 2001, X / OCMW Eupen, AR 39/00; Arbrb. Brussel, 20ste K., 26 april 2001, X / OCMW Sint-Pieters-Leeuw, AR 1.143/01; Arbrb. Hasselt, 27 april 2001, X / OCMW Houthalen-Helchteren, AR 2003833; Arbrb. Turnhout, 2de K., 15 juni 2001, X / OCMW Rijkevorsel, AR 24.349; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 28 juni 2001, X / OCMW Genk, AR 325.468; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 10 oktober 2001, X / OCMW Bornem, AR 334.664; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 19 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 332.333.

6.6.2.1. De vorm van het hoger beroep

(Er is geen rechtspraak.)

6.6.2.2. De termijn voor hoger beroep

De beroepstermijn van één maand vanaf de betekening van het vonnis is voorgeschreven op straffe van verval[2471].

6.6.2.3. Roekeloos hoger beroep

(Er is geen rechtspraak.)

6.6.3. Uitlegging en verbetering van het vonnis

In toepassing van artikel 793 Ger. W. kan de rechter die een onduidelijke of dubbelzinnige beslissing heeft gewezen, die uitleggen, zonder evenwel de daarin bevestigde rechten uit te breiden, te beperken of te wijzigen. Dit is het geval bij een vergissing in het overschrijven van het beschikkend gedeelte van de data die de periode van steunverlening afbakenen. [2472]
Ook is verbetering van het beschikkend gedeelte van een vonnis nodig dat na de beslissing tot vernietiging van de weigering van steun nagelaten heeft te bepalen dat deze effectief moest worden toegekend voor de periode die het voorwerp had uitgemaakt van de beslissing.[2473]

6.7. De rechtsbijstand

Sommige beslissingen kennen krachtens artikel 673 van het Gerechtelijk Wetboek rechtsbijstand toe aan de eisende partij, dit met het oog op de uitvoering van het gevelde vonnis[2474] [2475].

7. DE TERUGVORDERING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

7.1. De bijdrage door de begunstigde van de bijstand

De rechtspraak herinnert aan de beginselen m.b.t. de bijdrage door de begunstigde in de kosten van de maatschappelijke dienstverlening.
De Arbeidsrechtbank van Namen[2476] maakt toepassing van de artikelen 98, § 1, eerste alinea en 100*bis*, § 2 OCMW-wet en van artikel 6 van het koninklijk besluit van 9 mei 1984 en

---

[2471] C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, X / CPAS Mons, RG 16.672.
[2472] Arbrb. Mechelen, 1ste K., 14 maart 2001, X / OCMW Lier, AR 76679.
[2473] Arbrb. Hasselt, 27 april 2001, X / OCMW Ham, AR 2010689.
[2474] T.T. Arlon, 1e ch., 2 janvier 2001, X / CPAS Meix-devant-Virton, RG 29.329.
[2475] Arbh. Brussel, 7de K., 22 januari 2001, OCMW Brussel / X, AR 40.518.
[2476] T.T. Namur, 9e ch., 26 janvier 2001, X / CPAS Fernelmont, RG 108 107.

oordeelt dat de huisvestingskosten voor de twee kinderen van de aanvraagster in een opvangtehuis en de haar toegekende financiële steun moeten worden terugbetaald. Immers, na verkoop van haar huis beschikt de betrokkene over een kapitaal van ongeveer 4 miljoen BEF, en bovendien geniet ze 71.000 BEF inkomsten die het haar mogelijk maken menswaardig te leven. De Rechtbank heeft de door het OCMW verrichte hypothecaire inschrijving, zoals bepaald door artikel 101 OCMW-wet, bevestigd.

7.2. De recuperatie van de als voorschot toegekende dienstverlening

De OCMW-wet van 8 juli 1976 kent twee gevallen van terugvordering van verleende maatschappelijke dienstverlening van de betrokkene zelf:

- in geval van vrijwillig onjuiste of onvolledige aangifte vanwege de begunstigde (artikel 98, §1, lid 2) (zie 7.2.);
- wanneer de persoon de beschikking krijgt over de inkomsten krachtens de rechten die hij bezat tijdens de periode waarvoor hem hulp werd verleend door het OCMW (artikel 99, §1).

Een terugvordering bij latere verbetering van financiële toestand is uitgesloten (Parl. St. Senaat).[2477]

Sinds de inwerkingtreding van het KB nr. 244 31 van december 1983 kan het OCMW van de ingevoerde verplichting om de aan een hulpbehoevende toegekende voorschotten terug te vorderen, alleen nog maar afwijken om redenen van billijkheid of van efficiëntie.[2478]

Aldus moet het OCMW terugbetaling vorderen van voorschotten uitgekeerd in afwachting van de werkloosheidsuitkering, waarvan de achterstallen ondertussen zijn uitbetaald.[2479] Bij ontvangst door de steuntrekker van een achterstallige betaling van het Ministerie voor Sociale Voorzorg als tegemoetkoming aan mindervaliden, is het OCMW eveneens gerechtigd over te gaan tot terugvordering van de reeds verleende bedragen.[2480]

De rechtspraak[2481] blijft het verschil aangeven tussen enerzijds, betaalde voorschotten ten gunste van bijstandzoekers in afwachting van onderhoudsgeld, sociale uitkeringen of onbeschikbare inkomsten, hypotheses die strikt genomen door de artikelen 99 en 100*bis*, § 2 OCMW-wet worden beoogd, en anderzijds, de recupereerbare financiële steun.

Deze praktijk van de terugvorderbare steun wordt blijkbaar regelmatig toegepast door OCMW's bij huurwaarborgen[2482] en bij medische kosten[2483]. Het spreekt voor zich dat heel

---

[2477] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 6 maart 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 55.558 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 3 april 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 58.801 ; Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Halle, AR 680/01 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 11 september 2001, X / OCMW Aalst, AR 45.206 +45.290.

[2478] Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, OCMW Zoutleeuw / X, AR 1776/2000.

[2479] Arbrb. Mechelen, 1ste K., 14 maart 2001, OCMW Mechelen / X, AR 75404.

[2480] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 8 februari 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 284.879 + 285.832.

[2481] T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309 485 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314 003 et 314 653.

[2482] Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 maart 2001, OCMW Olen / X, AR 69.831 ; Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 maart 2001, OCMW Olen / X, AR 69.833 ; Arbrb. Leuven, 2de K., 4 april 2001, X / OCMW Hoegaarden, AR 3000/00.

wat betwistingen zich voordoen, omdat de terugbetaling aan de OCMW's uitblijft en zij een vordering instellen[2484], maar het komt ook voor dat de begunstigde een procedure instelt en verzoekt om de tussenkomst niet terugvorderbaar te maken[2485].

Of financiële steun kan worden teruggewonnen, beoordeelt de rechtspraak[2486] zowel op het ogenblik waarop de steun wordt verleend, als daarna, gedurende de ganse recuperatieperiode[2487].

Zo schorst de Arbeidsrechtbank van Dinant[2488] omwille van de moeilijke situatie die een begunstigde beleeft, de terugbetaling van twee eerder toegekende steunvormen. De Arbeidsrechtbank van Luik[2489] daarentegen, bevestigt naar aanleiding van andere zaken dat de verleende steun ("overbruggingskrediet") moet worden terugbetaald, aangezien de betrokkene naar mening van het OCMW niet dermate behoeftig was dat de terugbetaling onhaalbaar werd.

Overigens oordeelt het Arbeidshof van Luik[2490] dat de recuperatie van één maatschappelijke dienstverlening via afhoudingen op een andere, moeilijk denkbaar is, "aangezien die laatste per definitie noodzakelijk blijkt om te verzekeren dat menswaardig kan worden geleefd". Is wel denkbaar, een gespreide terugbetaling die aanvangt zodra de begunstigde beroepsinkomsten ontvangt.

In een andere zaak oordeelt het Arbeidshof van Luik[2491] dat een inhouding van 5.000 BEF op een maatschappelijke dienstverlening die overeenstemt met het bestaansminimum (bedrag alleenstaanden), niet denkbaar is, gelet op het bedrag dat overblijft na aftrek van de huur en de afhouding. Die inhouding is niettemin door het Hof toegestaan tijdens de hospitalisatieperiodes van de rechthebbende (aangezien zijn uitgaven voor voedsel en verwarming in die periode lager liggen).

Wat de **recuperatie van noodsteun** betreft, schommelt de rechtspraak nogal :

- de Arbeidsrechtbank van Luik[2492] oordeelt dat "men voor de stelling dat elke noodsteun kan worden teruggewonnen op achteraf verschuldigde steun, in geen enkele wettekst bevestiging zal vinden". Een voorschot kan slechts worden teruggewonnen zo de beslissing die het toekent zoiets ook heeft bepaald[2493];

2483 Arbrb. Tongeren, 5 januari 2001, X / OCMW Kortessem, AR 1303/98 ; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 2003501 ; Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 maart 2001, OCMW Olen / X, AR 69.830 ; Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 maart 2001, OCMW Olen / X, AR 69.832.

2484 Voorbeelden: Arbrb. Turnhout, 2de K., 2 maart 2001, OCMW Olen / X, AR 69.828 ; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 17 september 2001, OCMW Aalst / X, AR 47.409 ; Arbrb. Gent, 10de K., 30 november 2001, OCMW Gent / X, AR 151.323/01.

2485 Bijvoorbeeld: Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, X / OCMW Diepenbeek, AR 2003501.

2486 T.T. Dinant, 7e ch., 27 février 2001, X / CPAS Hastière, RG 59 856 ; T.T. Dinant, 7e ch., 13 novembre 2001, X / CPAS Beauraing, RG 61 305 ; T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309 485.

2487 T.T. Huy, 2e ch., 5 septembre 2001, X / CPAS Huy, RG 54 405 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314 003 et 314 653.

2488 T.T. Dinant, 7e ch., 23 janvier 2001, X / CPAS Beauraing, RG 59 736.

2489 T.T. Liège, 9e ch., 1er mars 2001, CPAS Seraing / X, RG 309 485 ; T.T. Liège, 9e ch., 4 octobre 2001, CPAS Ans / X, RG 314 003 et 314 653.

2490 C.T. Liège, 12e ch., 7 mai 2001, CPAS La Bruyère / X, RG 6 624/00.

2491 C.T. Liège, 12e ch., 19 mars 2001, X / CPAS, RG 6 591/00.

2492 T.T. Liège, 9e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 310 189 et 314 698.

2493 T.T. Namur cité par T.T. Liège, 9e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 310 189 et 314 698.

- de Arbeidsrechtbank van Nijvel[2494] verwijst voor de toekenning van een eenmalige noodsteun die "moet worden terugbetaald zodra het loon van de betrokkene dit toelaat" naar een oud arrest van de Raad van State[2495] en leidt er uit af "dat elke toegekende noodsteun kan worden teruggevorderd", behalve indien bijzondere omstandigheden gedogen dat hieraan wordt verzaakt. De Nijvelse Rechtbank kent de aanvrager evenwel termijnen toe voor de terugbetaling van de steun.

De meeste geschillen ontstaan zo de begunstigden van voorschotten deze niet (of niet meer) terugbetalen. De OCMW's die daarmee worden geconfronteerd zijn ertoe gehouden een uitvoerbare titel te verwerven[2496].

De rechtspraak van de Arbeidsrechtbanken blijft uiteenlopend wat betreft de door de centra ingestelde vorderingen met het oog op het terugwinnen van toegekende voorschotten :

- de Rechtbank[2497] kent de gevraagde uitvoerbare titel toe en veroordeelt de begunstigde van het voorschot tot terugbetaling van het volledig bedrag of van het saldo van de schuld, verhoogd met verzuimsrenten vanaf de bij aangetekend schrijven verrichte ingebrekestelling of met gerechtelijke renten vanaf de datum van neerlegging van het verzoekschrift. In het algemeen gaat het om geschillen waarbij de begunstigde de schuldbekentenis die hij heeft ondertekend, niet betwist, of niet kan worden beschouwd als een ongelukkige schuldenaar die te goeder trouw is : hij heeft de aangegane verbintenissen niet nageleefd en heeft geen enkel gevolg gegeven aan de ingebrekestellingen door het centrum;
- de Rechtbank kent de uitvoerbare titel toe met behoud van de oorspronkelijk bepaalde afbetalingstermijnen[2498];
- de Rechtbank[2499] of het Hof [2500] verlagen het bedrag van de terug te betalen maandschijven, omdat ze de door het OCMW toegepaste terugwinningsmethode buitensporig achten of oordelen dat de huidige staat van inkomsten en lasten van de begunstigde niet langer toestaat dat de voorziene bijdrage wordt terugbetaald;

2494 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 28 décembre 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 2 105/w/2001.

2495 R.v.St. 17 juni 1987, nr. 28 097.

2496 T.T. Liège, 9e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 311 514.

2497 T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 mars 2001, CPAS Schaerbeek / X, RG 28 194/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 mars 2001, CPAS Schaerbeek / X, RG 28 195/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 13 mars 2001, CPAS Schaerbeek / X, RG 28 197/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 23 mai 2001, CPAS Schaerbeek / X, RG 28 196/00 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, CPAS Waterloo / X, RG 1 750/N/2000 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 27 mars 2001, CPAS Waterloo / X, RG 1 749/N/2000 ; T.T. Liège, 10e ch., 1er juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 310 593 ; T.T. Liège, 10e ch., 1er juin 2001, CPAS Seraing / X, RG310 594 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311 805 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311 807 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311 810 ; T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, CPAS Seraing / X, RG 311 811 ; T.T. Liège, 10e ch., 4 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 309 479 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 311 804 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313 759 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG 313 755 ; T.T. Liège, 10e ch., 7 décembre 2001, CPAS Seraing / X, RG313 760 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 18 décembre 2001, CPAS Waterloo / X, RG1067/N/2001.

2498 T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, CPAS Forest / X, RG 14 349/00 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, CPAS Forest / X, RG 14 350/00.

2499 T.T. Dinant, 7e ch., 8 mai 2001, X / CPAS Doische, RG 60 036 ; T.T. Nivelles, 2e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Nivelles, RG 670/N/2001 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, CPAS Schaerbeek / X, RG 28 199/00.

2500 C.T. Liège, 8e ch., 23 mai 2001, CPAS Seraing / X, RG 28 454/99 ; C.T. Liège, 8e ch., 23 mai 2001, X / CPAS Chaudfontaine, RG 29 020/00.

- de Rechtbank[2501] staat afbetalingstermijnen toe die oorspronkelijk niet voorzien waren. De begunstigde bewijst immers in dit geval dat hij de voorwaarden van artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek (ongelukkige schuldenaar die te goeder trouw is) alle vervult;
- de Rechtbank[2502] bekrachtigt het tussen de partijen gesloten akkoord dat in afbetalingstermijnen voorziet.

7.3. De recuperatie van het onverschuldigd betaalde bedrag

Wanneer een persoon ten onrechte maatschappelijke dienstverlening heeft genoten doordat ze vrijwillig een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd, vordert het centrum overeenkomstig artikel 98, § 1, derde alinea OCMW-wet de betaalde dienstverlening terug, ongeacht de financiële situatie van de betrokkene.

De Arbeidsrechtbank van Luik [2503] blijft de praktijk van een OCMW laken volgens dewelke dit inhoudingen of verminderingen op de maatschappelijke dienstverlening toepast zonder dat een rechter hierover uitspraak heeft gedaan.
Volgens die Luikse Rechtbank[2504] gaat het om "een feitelijk middel waar meteen een einde moet aan komen, zonder acht te slaan op het al dan niet gerechtvaardigd zijn van de aldus verrichte inhouding". In deze zaak heeft de Arbeidsrechtbank van Luik geoordeeld dat de inhouding ongegrond was en werd het centrum veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding die *ex aequo et bono* geraamd werd op 5.000 BEF. De Rechtbank komt tot die beslissing omdat het OCMW goed weet dat het, als het zo handelt, een fout begaat en dat deze fout ontegensprekelijk een persoon schade berokkent door hem "het onontbeerlijke" om menswaardig te leven, te ontzeggen.

Er zijn verschillende redenen om het onverschuldigd betaalde bedrag terug te vorderen maar de meeste betreffen het verdoezelen van eigen inkomsten of van de toegang tot bestaansmiddelen van derden.
Zo, bijvoorbeeld :
- het verzuim van een persoon om de centra op de hoogte te brengen van de betaling van achterstallig onderhoudsgeld door de ex-echtgenoot, waardoor zij verder voorschotten uitbetalen op het onderhoudsgeld[2505] ;
- het feit dat de betrokkene het centrum niet meedeelt dat niet langer beslag wordt gelegd op de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen die zijn zoon ontvangt en dat hij zelf een vergoeding voor gehandicapte personen krijgt van ongeveer 10.000 BEF[2506];
- het feit dat een begunstigde nalaat om het centrum ervan op de hoogte te brengen dat een vrouw haar woonplaats bij hem gekozen heeft, het aanhoudend loochenen en een

---

2501 T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, CPAS Visé / X, RG 307 115 ; T.T. Liège, 10e ch., 27 avril 2001, CPAS Seraing / X, RG 309 483.
2502 T.T. Dinant, 7e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Viroinval, RG 60 459.
2503 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 312 218 ; T.T. Liège, 10e ch., 28 septembre 2001, X / CPAS Liège, RG 267 782 et 291 736 ; T.T. Liège, 10e ch., 19 octobre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 310 730-310 731-313 471-313 472 ; T.T. Liège, 11e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 298 670 - 310 224 - 311 511 - 312 503 - 316 372 - 317 583.
2504 T.T. Liège, 11e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Liège, RG 312 218.
2505 T.T. Huy, 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Comblain-au-Pont et X / CPAS Hamoir, R.G. 49 685 et 49 149.
2506 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 28 250/00.

getuigschrift bij zijn eigenaar bemachtigen om te proberen een recht op maatschappelijke dienstverlening te recupereren[2507];

- het verzwijgen van twee spaarboekjes met aanzienlijke tegoeden die de maatschappelijk assistente in de woning heeft "ontdekt" naar aanleiding van een ziekenhuisopname[2508] en de nalatigheid om een onderhoudsgeld aan te geven.[2509]

Het is echter niet noodzakelijk dat de betrokkene de inkomsten heeft verzwegen. Zo werd gelet op de tewerkstelling van de begunstigde beslist de steun van de maand samen met het resterend saldo van de huurwaarborg terug te vorderen.[2510]

De vonnissen m.b.t. de terugwinning van het onverschuldigd betaalde bedrag lopen uiteen. Onderwerp ervan is met name :

- de vraag van het OCMW tot terugbetaling van de onverschuldigde maatschappelijke dienstverlening en tot verkrijging van een uitvoerbare titel met het oog op de recuperatie van ten onrechte betaalde sommen[2511] en eventueel, als tegenvordering, de vraag van de begunstigde die om afbetalingstermijnen verzoekt[2512];
- de betwisting van het bedrag of de voorwaarden van de terugbetaling[2513].

Geen enkele wettelijke bepaling regelt de vraag naar de terugvordering van de sociale steun in de strikte betekenis wanneer de betaling onverschuldigd is wegens een vergissing van het OCMW zelf. Daarom zijn de oplossingen in de rechtspraak niet altijd identiek.

Het OCMW kan niet terugvorderen wanneer de betaling is verricht wegens een vergissing die ze zelf heeft begaan. Aangezien het OCMW zelf stelt dat het door het Ministerie van Sociale Voorzorg verkeerd werd geïnformeerd, is het ook evident dat deze vergissing niet kan worden verhaald op betrokkene. Het OCMW heeft geen rechtsgrond tot terugvordering.[2514]

Het feit dat het OCMW ingevolge een administratieve vergissing, gedurende een aantal maanden geen rekening heeft gehouden met het tussengekomen vonnis, houdt niet in dat het zorgvuldigheidsbeginsel of het vertrouwensbeginsel zijn geschonden. De omstandigheid dat een instelling gedurende enkele maanden een te hoog bedrag uitkeert, kan niet tot gevolg hebben dat zij de beslissing niet kan herzien of het niet verschuldigd gedeelte niet meer zou kunnen invorderen. De beslissing tot terugvordering is bijgevolg gegrond.[2515]

Het OCMW kan echter niet zonder meer toegekende steun terugvorderen. Zij moet de eis ook verduidelijken. Zo kan het centrum geen terugbetaling van 581.369 BEF opeisen zonder de samenstelling van dit bedrag te verantwoorden. Allicht gaat het om plaatsingkosten over meerdere jaren. Toch blijft het OCMW volhouden dat de terugvordering betrekking heeft op de vanaf 1 januari 1995 verleende steun, zodat de vordering niet verjaard is. Omdat het OCMW geen verduidelijking brengt is de rechtbank in de onmogelijkheid de aard van de verstrekte uitkeringen vast te stellen, wat uiteraard gevolgen heeft voor de toepasbare

---

2507 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 25 094/00.
2508 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, OCMW Hasselt / X, AR 2003716.
2509 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Schoten, AR 325.417.
2510 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 november 2001, X / OCMW Beringen, AR 2010565.
2511 T.T. Huy, 2e ch., 2 février 2001, X / CPAS Comblain-au-Pont et X / CPAS Hamoir, R.G. 49 685 et 49 149.
2512 T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, CPAS Berchem-Sainte-Agathe / X, RG 98 475/99.
2513 T. T. Namur, 9e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Namur, RG 107 618.
2514 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 18 april 2001, X / OCMW Zandhoven, AR 324.646.
2515 Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 november 2001, X / OCMW Ravels, AR 24.835.

wetgeving, meer bepaald m.b.t. de geldende verjaringstermijnen, de specifieke voorwaarden van terugvorderbaarheid enz. Daardoor moet de gehele vordering worden afgewezen.[2516]

7.4. De recuperatie van bijstand bij onderhoudsplichtigen

Het Hof van Cassatie[2517] oordeelt dat, krachtens artikel 98, §2 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's, de kosten van de maatschappelijke dienstverlening krachtens een eigen recht door het OCMW worden verhaald op de onderhoudsplichtigen van de begunstigde tot beloop van het bedrag waartoe zij zijn gehouden voor de verstrekte hulp. Krachtens artikel 100bis, §2, van dezelfde wet, kan het OCMW slechts afzien van het verhaal bedoeld in artikel 98, bij een individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing worden vermeld. Nu de onderhoudsplichtigen van de begunstigde geen subjectief recht hebben te worden vrijgesteld van hun wettelijke verplichting te betalen, behoort het niet aan de rechterlijke macht te oordelen of het OCMW om redenen van billijkheid van het verhaal moest afzien.

De Arbeidsrechtbank van Tongeren[2518] verwijst in een vonnis naar het arrest van het Hof van Cassatie. Daarnaast stelt de rechtbank dat het OCMW sedert de inwerkingtreding van het K.B. nr. 244 van 31 december 1983 een verhaalsplicht heeft inzake de kosten van maatschappelijke dienstverlening op de onderhoudsplichtigen, waarvan enkel om redenen van billijkheid of van efficiëntie kan worden afgeweken, op grond van een individuele en gemotiveerde beslissing. Hoewel het recht op maatschappelijke dienstverlening een subjectief recht is, heeft het OCMW m.b.t. zeer bepaalde aspecten van haar opdracht een eigen recht of een discretionair recht. De arbeidsrechtbank kan zich hier niet in de plaats stellen van het bestuur. Een dergelijke discretionaire bevoegdheid betreft ook de beslissing om in bepaalde gevallen af te zien van de terugvordering van OCMW- steun bij onderhoudsplichtigen van de aanvrager. Het OCMW kan deze kosten al dan niet terugvorderen krachtens een eigen recht (artikel 98, §2 OCMW-wet). De beoordeling van de opportuniteit van deze beslissing ligt niet bij de arbeidsrechtbank omdat een delicate en grondige afweging van de financiële en persoonlijke dossiers noodzakelijk is. Volgens de rechtbank oordeelt het OCMW dan ook volledig soeverein over het bestaan van een billijkheidsreden, respectievelijk over de opportuniteit van verhaal op verdere verwanten of aanverwanten. Dit impliceert dat de rechter deze verplichting niet kan toetsen. Het betreft hier een kwestie die afhangt van het soeverein appreciatierecht van een ondergeschikt bestuur, waarmee de rechterlijke macht zich niet heeft in te laten. Zulks volgt uit het beginsel van de scheiding der machten. De thans ingeroepen billijkheidsredenen, kunnen zeker niet door de rechtbank worden beoordeeld, vermits deze niet werden voorgelegd aan het OCMW zelf.

Artikel 68ter, § 3 bepaalt dat het OCMW bij de invordering van onderhoudsgelden bij de onderhoudsplichtige alle rechten en vorderingen uitoefent en bovendien gesubrogeerd is in de rechten van de onderhoudsgerechtigde ten belope van de toegekende voorschotten.[2519]

Voor wat betreft de materiële bevoegdheid van de Arbeidsrechtbank m.b.t. dit onderwerp: zie 6.1.2.

[2516] Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 november 2001, OCMW Antwerpen / X, AR 24.559.
[2517] Cass., 3de K., 17 april 2000, AR C980245N.
[2518] Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 1309/2001.
[2519] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 319.548.

8. DE SANCTIES

8.1. De sancties tegen de rechthebbende

Specifieke administratieve sancties werden in de OCMW-wet pas ingeschreven door de wet van 12 januari 1993 "houdende een urgentieprogramma voor een meer solidaire samenleving". Art. 60 § 3 van deze wet stelt dat de financiële hulpverlening bij beslissing van het centrum kan worden onderworpen aan de meeste voorwaarden die zijn bepaald in de Bestaansminimumwet. Tegelijk werden specifieke sancties gekoppeld aan het niet naleven van deze voorwaarden: "Indien deze voorwaarden niet worden nageleefd, kan het recht op financiële hulp, op voorstel van de maatschappelijk werker belast met het dossier, worden geweigerd of geheel of gedeeltelijk worden geschorst voor een periode van ten hoogste één maand en ten hoogste drie maanden bij herhaling binnen een termijn van één jaar".[2520]

8.1.1. Het gebrek aan medewerking

Wat het gebrek aan medewerking betreft, verwijzen we de lezer naar de afdeling m.b.t. tot de behandeling van de aanvraag.

8.1.2. Het vrijwillig verdoezelen van bestaansmiddelen

Wanneer een begunstigde vrijwillig onjuiste of onvolledige verklaringen aflegt, krijgt hij een sanctie : de recuperatie van de kosten van de onverschuldigde maatschappelijke dienstverlening en dit ongeacht de financiële situatie van de betrokkene[2521]. Wij verwijzen de lezer naar de afdeling betreffende de recuperatie van het onverschuldigd betaalde bedrag.

Het verzuim inkomsten aan te geven waarvan de begunstigde het bestaan kent, kan leiden tot een schorsing van de uitbetaling van het bestaansminimum (levensminimum) voor een periode van ten hoogste 6 maanden of, in geval van bedrieglijk inzicht voor een periode van twaalf maanden. In geval van herhaling binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de dag waarop de sanctie definitief is geworden, kunnen de hoger vermelde tarieven worden verdubbeld (artikel 16 Bestaansminimumwet). Bij het beoordelen van de vraag of een sanctie dient te worden opgelegd dient niet alleen het bedrieglijk opzet te bestaan, maar dient ook het belang van het begane verzuim m.n. de mogelijke weerslag van de niet aangegeven bestaansmiddelen op het toe te kennen bestaansminimum (levensminimum) te worden nagegaan. Bedrieglijk opzet wordt niet vermoed, maar dient te worden bewezen door het OCMW. Bedrieglijk opzet vereist meer dan een algemeen opzet of de bewuste wil tot verwezenlijking van de als wederrechtelijk omschreven situatie, maar tevens de beweegredenen die de dader heeft bezield.[2522]

[2520] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 7 maart 2001, X / OCMW Schilde, AR 324.415.
[2521] T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, CPAS Bruxelles / X, RG 28 250/00.
[2522] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 14 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 330.981 + 331.564.

8.2. De sancties tegen het OCMW

In de Franstalige rechtspraak treft men twee beslissingen aan die de OCMW's op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek veroordelen.

In een zaak waar alle gegevens van het sociaal onderzoek aantonen dat de betrokkene zich in een "ontzettende staat van behoeftigheid bevindt", oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[2523] dat het OCMW een fout heeft begaan door tot tweemaal toe de gevraagde steun te weigeren. Omwille van zijn voortdurende passiviteit veroordeelt de Rechtbank het centrum tot betaling van een schadevergoeding van 50.000 BEF.

In een ander geval heeft het Arbeidshof van Bergen[2524] een vonnis waartegen beroep was ingesteld, bevestigd, en stelt het een fout vast die door het centrum begaan werd en oorzaak was van een schade geëvalueerd op 50.000 BEF. Het Hof deed dit omdat het centrum "op de zaken vooruitloopt en zich aan bevoegdheidsoverschrijding bezondigt, zich in de plaats van het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen stelt door te oordelen dat de vordering tot betwisting van het bevel om het grondgebied te verlaten niet alleen ongegrond is, maar ook, via het opeisen van maatschappelijke dienstverlening, een misbruik inhoudt en het algemeen belang kan schaden. Deze overtuiging veronderstelt een gebrek aan burgerzin bij de aanvrager (of leidt dit er toch uit af)".

Andere vonnissen ontleden de betwiste situatie en besluiten dat het OCMW niet verantwoordelijk is aangezien niet alle voorwaarden voor de toepassing van artikel 1382 B.W zijn vervuld.

In een zaak waar het OCMW de bijstandzoeker de raad gaf psychologische begeleiding te zoeken in een centrum voor geestelijke gezondheid, oordeelt de Arbeidsrechtbank van Brussel[2525] dat de zin "onhandig is en misplaatst in een beslissing aangaande maatschappelijke dienstverlening", maar dat de betrokkene niet bewijst schade te hebben geleden, aangezien de beslissing van het bijzonder comité van de sociale dienst slechts aan hem zelf is meegedeeld. Bijgevolg kent de Rechtbank geen enkele schadevergoeding toe.

Wanneer er enigszins twijfel bestaat over een fout die mogelijk door het OCMW werd begaan – in welk geval het centrum het voordeel van de twijfel moet genieten – verwerpt de Arbeidsrechtbank van Luik[2526] de door de aanvraagster ingediende eis tot schadevergoeding. Volgens de Rechtbank komt het aan de betrokkene toe "eerst schriftelijk aan het licht te brengen welke druk op haar werd uitgeoefend door het OCMW, vóór haar raadsman de procedure inzake het onderhoudsgeld opstart".

In dezelfde zin kan het OCMW dat weigert maatschappelijke dienstverlening toe te kennen aan een persoon in regularisatieprocedure, volgens het Arbeidshof van Luik[2527] geen foutief handelen worden verweten en moet er dus geen schadevergoeding worden toegekend. "De gedingvoerende partijen worden in dat soort geschillen inderdaad heen en weer gesleurd in een maalstroom van wetgeving en rechtspraak waar ze zelf niet verantwoordelijk voor zijn".

2523 T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 mars 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 23 651/00.
2524 C.T. Mons, 6e ch., 27 février 2001, CPAS Bernissart / X, RG 14 836.
2525 T.T. Bruxelles, 15e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Woluwé-Saint-Pierre, RG 30 485/00.
2526 T.T. Liège, 10e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 311 776.
2527 C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, CPAS Huy / X et E.B., RG 29 191/00.

A fortiori kunnen de administratieve kosten voor het secretariaat en het ereloon voor advocaten niet ten laste van het OCMW vallen. De betrokkenen zijn ertoe gehouden een aanstelling te vragen van een advocaat, belast met hun kosteloze verdediging.

In een andere zaak begaat het OCMW volgens de Arbeidsrechtbank van Brussel[2528] geen enkele fout waardoor het schadevergoeding zou moeten toekennen wanneer het niet beseft dat het onbevoegd is ("het is een centrum voor een kleine gemeente die niet over de ervaring van grotere gemeenten beschikt"), "in tweede lijn" inlichtingen heeft ingewonnen bij de diensten van het Ministerie en de betrokkene de enige informatie waarover het beschikt heeft verstrekt en voor de rest doorverwezen naar zijn raadsman.

9. DE TENLASTENEMING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING DOOR DE STAAT

(Er is geen rechtspraak.)

[2528] T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Thuin et E.B., RG 2 970/01.

Derde deel : de territoriale bevoegdheid

1. WELK CENTRUM IS BEVOEGD OM BIJSTAND TE VERLENEN?

De vonnissen van het jaar 2001 volgen de gebruikelijke rechtspraak.

1.1. Het centrum van de plaats waar de persoon zich bevindt

Ter bevestiging van de vroegere rechtspraak wordt eraan herinnerd dat de territoriale bevoegdheid van de OCMW's inzake het bestaansminimum niet geregeld wordt door de regels die het bevoegde OCMW inzake sociale bijstand bepalen.[2529]

Dit centrum, dat in de wetgeving op algemene wijze gedefinieerd wordt als het "steunverlenend centrum", is ook bevoegd voor het toekennen van het bestaansminimum. Het steunverlenend centrum is het OCMW van de gemeente op wiens grondgebied een persoon die sociale bijstand nodig heeft, zich bevindt, een waarvan het centrum de staat van behoeftigheid erkend heeft en aan wie het de bijstand verleent waarvan het de aard zelf bepaalt alsook, indien nodig, het bedrag.[2530]

Over het algemeen is het steunverlenend centrum dat van de gebruikelijke en effectieve verblijfplaats die bepaald wordt in functie van de plaats waar de persoon zich bevindt en van de erkenning van zijn staat van behoeftigheid door het OCMW.[2531]

1.1.1. De woorden "zich bevinden"

In de lijn van de uitspraken van 2000, bevestigt de dit jaar geanalyseerde rechtspraak over het algemeen dat de term "plaats waar de betrokkene zich bevindt" een bijzondere betekenis heeft binnen het kader van de wet van 1965, te weten de gemeente waar de betrokkene gewoonlijk verblijft.[2532]

Uit artikel 2, alinea 2, van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's en uit artikel 1 van de wet van 2 april 1965 volgt dat de OCMW's als opdracht hebben sociale

---

2529 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.

2530 T.T. Dinant, 7e ch., 21 août 2001, X / CPAS Onhaye, RG 60.949.

2531 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M.

2532 Arbrb. Oudenaarde, 3de K., 20 maart 2001, x. t./ OCMW Zottegem, AR 19.946; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 0150/2001 ; T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d'Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Liège, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964 ; T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS d'Ixelles, RG 13.896/01 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.266/2001.

bijstand te verzekeren aan de personen die zich op het grondgebied bevinden van de gemeente die zij bedienen, wat betekent *de personen die er gewoonlijk verblijven*[2533].

1.1.2. Het gewoonlijk verblijf

1.1.2.1. Het begrip

Zoals in 2000, wordt deze opvatting van het begrip "plaats waar de betrokkene zich bevindt" als plaats van het "gewoonlijk verblijf" soms vertaald door de rechtspraak als "gewoonlijke aanwezigheid" of feitelijke verblijfplaats".[2534]

Volgens de vaste rechtspraak moet dit verblijf aan de volgende criteria voldoen:

- het moet gekenmerkt worden door een zekere continuïteit of moet het minstens de wil van de betrokkene tot uiting brengen om zich te vestigen op een zekere plaats gedurende een zekere tijd[2535];
- het moet gaan om een gewoonlijk en daadwerkelijk verblijf en niet om een occasioneel of intentioneel verblijf, de plaats waar hij zijn voornaamste materiële en affectieve belangen concentreert[2536].

Volgens deze constante rechtspraak impliceert de term “zich bevinden” dus een gewoonlijke aanwezigheid en niet een tijdelijke of occasionele, en komt deze term overeen met de uitdrukking “daadwerkelijk verblijven”.[2537] Ook de Nederlandstalige rechtbanken nemen alleen de plaats van iemands gewoonlijke aanwezigheid in aanmerking.[2538] Het OCMW neemt iemand dan ook terecht niet langer ten laste, omdat hij niet meer daadwerkelijk in de gemeente woont.[2539]

2533 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.

2534 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 1.715/00 – 2.512/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d’Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d’Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803 ; T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS d’Enghien, RG 110.195 – 110.196 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 0846/2001 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.266/2001 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M.

2535 T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS d’Enghien, RG 110.195 – 110.196.

2536 T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.988.

2537 T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Seraing, RG 310.988.

2537 T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Thimister-Clermont, RG 0728/2001; T.T. Verviers, 1e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 1234/2001 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 1.715/00 – 2.512/00 ; T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d’Amay, RG 53.694 et 53.695 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000 ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d’Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803 ; T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS d’Enghien, RG 110.195 – 110.196 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 0846/2001 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.266/2001 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M.

2538 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2579/2000; Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2487/2000 + 2581/2000; Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Opglabbeek, AR 235/2001.

2539 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, OCMW Heusden-Zolder / X, AR 2002355.

Deze rechtspraak blijft dus het begrip *gewoonlijk en daadwerkelijk verblijf* plaatsen tegenover het begrip van het occasionele of tijdelijke (dat waarnaar de betrokkene van tijd tot tijd terugkeert zonder er zijn voornaamste plaats van leven te hebben of in stand te houden) of accidentele of intentionele (dat waarnaar de betrokkene komt om maatschappelijke bijstand te vragen om reden van afschaffing of beperking van de hulp in de vorige gemeente) verblijf.[2540]

Er wordt ook aan herinnerd dat de verplichting tot verblijf de begunstigde geenszins dwingt tot het voortdurend aanwezig zijn in zijn woonplaats en verbiedt hem niet om vrij te bewegen noch om eventueel een belangrijk deel van zijn dagen of zelfs van zijn nachten buiten zijn woonplaats door te brengen. De enige verplichting die de behoeftige heeft, is zich *gewoonlijk* op het grondgebied van de gemeente waarvan hij hulp vraagt, te bevinden.[2541]

Alleen de plaats van iemands *gewoonlijke aanwezigheid* komt dus in aanmerking.[2542] Het OCMW neemt iemand dan ook terecht niet langer ten laste, omdat hij niet meer in de gemeente woont.[2543] Een kortstondig onbestendig verblijf kan niet met een gewoon verblijf gelijkgesteld worden. Een continuïteit van de vestiging en de wil om zich gedurende een bepaalde tijd te vestigen, zijn belangrijke indicatoren in de zin van een gewoonlijke aanwezigheid. Zo verbleef een verzoekster bij haar vader in Maasmechelen, op basis van een aankomstverklaring afgeleverd door deze gemeente, en een visum afgeleverd door Frankrijk en dit voor een zeer kortstondige periode.[2544]

Het steunverlenend centrum wordt bepaald op het ogenblik van de vraag om hulp.

1.1.2.2. Het bewijs

Zoals in 2000, hebben de rechtbanken nogmaals bevestigd dat het bewijs van gewoonlijk en daadwerkelijk verblijf op het grond gebied van de door het OCMW bediende gemeente, door de verzoeker moet geleverd worden[2545]. Dit bewijs mag met alle middelen van recht geleverd worden, zowel tijdens het administratieve onderzoek van de aanvraag (art. 1315 BW) als tijdens de gerechtelijke procedure (art. 870 Ger. W.).[2546]

Het bepalen van dit gewoonlijke verblijf van de verzoeker van de dienstverlening is een feitenkwestie. Trouw aan de in 2000 gevestigde rechtspraak, steunt de rechtbank zich in

---

2540 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d'Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803.

2541 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R.

2542 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2579/2000; Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2487/2000 & 2581/2000; Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Opglabbeek, AR 235/2001.

2543 Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 februari 2001, OCMW Heusden-Zolder / X, AR 2002355.

2544 Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2487/2000 & 2581/2000.

2545 C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99 ;T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R ; T.T. Liège, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964.

2546 T.T. Verviers, 1e ch., 27 février 2001, X / CPAS Verviers, RG 0150/2001 ; T.T. Verviers, 1e ch., 9 août 2001, X / CPAS Verviers, RG 0846/2001 ; T.T. Verviers, 1e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Verviers, RG 1.266/2001.

voorkomend geval op een aantal aanwijzingen die de werkelijkheid m.b.t. het verblijf van de verzoeker bevestigen[2547]: de afwezigheid van enig uitwendig teken van verblijf, buurtonderzoek, de opvolging van de post, het niet ingaan op een bericht om langs te komen,…[2548] Dit kan ook afgeleid worden uit het geheel van feitelijke omstandigheden zoals een huurcontract, betalingsbewijzen van nutsvoorzieningen (water, elektriciteit, gas). De inschrijving in het bevolkingsregister kan, eveneens volgens een constante rechtspraak, wijzen op een gewoonlijk verblijf in een bepaalde gemeente maar is niet decisief.[2549] De afwezigheid van inschrijving is dan ook niet bepalend om de territoriale bevoegdheid af te wijzen.[2550] De feitelijke toedracht haalt de bovenhand op het formeel element van de inschrijving in het bevolkingsregister.[2551]

Het komt de verzoeker toe zijn daadwerkelijk en gewoonlijk verblijf te bewijzen op de meegedeelde plaats en het OCMW toe te laten een onderzoek te voeren et alle nuttige inlichtingen te verstrekken, meer bepaald m.b.t. de toestand van het onderdak door het OCMW toegang te verlenen tot het verblijf.[2552]

Een beslissing tot intrekking van het bestaansminimum die de betrokkene ervan verdenkt zijn feitelijke verblijfplaats niet op het aangegeven adres te hebben, moet worden vernietigd wanneer het OCMW zich baseert op eenvoudige voorafgaande vermoedens en op een enkel bezoek zonder over te gaan tot aanvullende onderzoeksdaden.[2553]

Wordt niet langer beschouwd als een "plaats van gewoonlijk verblijf" een adres waar de betrokkene nooit fysiek kan aangetroffen worden en waar hij bovendien nooit zijn post is komen ophalen noch ooit verschenen is op een afspraak met de maatschappelijk werkster, terwijl hij in werkelijkheid met iemand anders samenwoonde[2554]. Wanneer een verzoeker in gebreke blijft bij het aantonen dat zijn daadwerkelijke en gewoonlijke verblijf zich in een gemeente bevindt maar hij erkent dat hij vaak op een andere plaats logeert, dan is de aanvraag ingediend tegen een beslissing van het OCMW van deze gemeente onontvankelijk *rationae loci*, zelfs als hij er gedomicilieerd is.

Het enkele feit van afwezig te zijn bij de bezoeken van de maatschappelijk werkster, is niet voldoende om te overwegen en vast te stellen dat hij niet verblijft op de meegedeelde plaats.[2555]

2547 T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365.

2548 T.T. Charleroi, 5e ch., 11 décembre 2001, X / CPAS Charleroi, RG 59.357/R.

2549 C.T. Liège, 8e ch., 27 juin 2001, CPAS Huy / X, CPAS Wanze et E.B., RG 29.137/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 3.488/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 2 août 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 6.786/01.

2550 Arbrb. Oudenaarde, 3de K., 20 maart 2001, X / OCMW Zottegem, AR 19.946.

2551 Arbrb. Tongeren, 6 april 2001, X / OCMW Tongeren, AR 2579/2000; Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2487/2000 + 2581/2000; Arbrb. Tongeren, 28 juni 2001, X / OCMW Opglabbeek, AR 235/2001.

2552 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.

2553 T.T. Liège, 9e ch., 5 mars 2001, X / CPAS Liège, RG 295.158.

2554 T.T. Liège, 2e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Huy, RG 53.964.

2555 T.T. Liège, 11e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Herstal, RG 312.365.

Zoals in 2000, werd er gevonnist dat :

- dergelijk in gebreke blijven niet kan afgeleid noch uit de afwezigheid van de begunstigde bij huisbezoeken, zelfs indien dit herhaaldelijk het geval was, noch uit de gekende aanwezigheid op een andere plaats. De afwezigheid bij de huisbezoeken impliceert niet noodzakelijk de afwezigheid van verblijf, en geeft de verzoeker van het bestaansminimum het recht om te gaan en te komen terwijl hij niet bij hem thuis aangetroffen werd ;[2556]
- de afwezigheid op de gewoonlijke verblijfplaats, zelfs veelvuldig, tijdens een korte periode van 4 maanden, niet voldoende is om dit verblijf zijn aard van gewoonlijk verblijf te doen verliezen in de mate dat de betrokkene zijn afwezigheden rechtvaardigt door dagelijkse bezoeken aan kinderen die bij de moeder wonen aan de grens ;[2557]
- afwezigheden bij niet aangekondigde huisbezoeken en de afwezigheid van antwoorden op mondelinge en schriftelijk oproepen twijfel zaaien over de werkelijkheid van het verblijf, twijfel die moet geïnterpreteerd worden in het voordeel van het OCMW daar de last van het bewijs bij de verzoeker ligt [2558].

Het OCMW doet er slecht aan zijn territoriale bevoegdheid te betwisten om reden dat het gewoonlijke en daadwerkelijke verblijf van de verzoeker niet gevestigd is op het grondgebied van de gemeente, wanneer het geen volledig sociaal onderzoek verricht heeft, nl. door over te gaan tot een politieonderzoek, een buurtonderzoek of thuisbezoeken.[2559]

Overeenkomstig de traditionele beginselen wordt het steunverlenend centrum bepaald aan de hand van het gewoonlijke en daadwerkelijke verblijf en niet aan de hand van de plaats van inschrijving in de bevolkings- of vreemdelingenregisters.[2560] Het zich inschrijven op een woonplaats vormt immers slechts een van vele aanwijzingen bij de vaststelling van het gewoonlijke en daadwerkelijke verblijf, en deze veronderstelling kan gecounterd worden door alle pertinente elementen.[2561]

De rechtbanken hebben bevestigd dat het OCMW zich niet alleen mag baseren op bestuursdocumenten, meer bepaald wanneer de vaststellingen van de maatschappelijk werkster in de andere richting wijzen.[2562]

De weigering zich in te schrijven in de gemeente doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van het OCMW van de gewoonlijke verblijfplaats.[2563] In feite leiden de rechtbanken over het

---

[2556] T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R.
[2557] T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Erquelinnes, RG 58.002/R.
[2558] T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 16 janvier 2001, X / CPAS Charleroi, RG 54.479/R, 54.916/R et 55.455/R.
[2559] T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M ; T.T. Liège, 9e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 313.274.
[2560] T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M.
[2561] C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99 ; C.T. Liège, 8e ch., 24 octobre 2001, CPAS Liège / X, RG 28.843/01 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M.
[2562] C.T. Liège, 8e ch., 24 octobre 2001, CPAS Liège / X, RG 28.843/01.
[2563] T.T. Dinant, 7e ch., 21 août 2001, X / CPAS Onhaye, RG 60.949.

algemeen het feitelijke verblijf af uit de feitelijke omstandigheden van het dossier.[2564] Op grond van de meerderheidsrechtspraak, wordt er nogmaals aan herinnerd dat een inschrijving in het bevolkingsregister op materieel vlak wel een aanwijzing kan zijn maar zeker geen bepalend element is.[2565] Zodoende bevindt, zelfs indien de betrokkene ingeschreven blijft in het bevolkingsregister op een bepaald adres, zijn daadwerkelijk en gewoonlijk verblijf er zich niet wanneer hij er niet verblijft en zijn huurovereenkomst met de eigenaar verbroken is.[2566] Het OCMW is niet bevoegd wanneer de aanvraagster systematisch afwezig is in haar woonplaats en zij erkent dat zij bij een vriend is ingetrokken en wanneer het elektriciteitsverbruik bijna nihil is.[2567] Bevestigingen door de buren en allerhande facturen kunnen de werkelijkheid van verblijf van de verzoeker vaststellen[2568].

Een verklaring van wijziging van verblijfplaats en het bewijs van betaling van de huur kunnen het daadwerkelijke verblijf aantonen.[2569] Wanneer de betrokkene in een caravan leeft, is het OCMW bevoegd wanneer het hem een bestaansminimum voor een eerste periode toekent en daarna voor een volgende periode; het OCMW kan niet beweren dat de betrokkene er zijn verblijf niet meer had tijdens de tussenperiode van een maand tussen deze twee periodes wegens gebrek aan inrichting van de vertrekken.[2570]

Conform de rechtspraak van 2000, kan het bewijs van effectief verblijf ook toegelaten worden op grond van een vaststelling door de wijkagent, of door het voorleggen van post geadresseerd aan het opgegeven adres of nog op grond van vaststellingen die bepaalde leveringen aantonen,…[2571] Het onderzoek gevoerd door het arbeidsauditoraat kan voldoende zijn om het effectieve verblijf aan te tonen in de gemeente waarvan het OCMW geweigerd heeft tussen te komen.[2572]

1.1.3. De erkenning van de staat van behoeftigheid

(Hierover is er geen rechtspraak.)

1.2. De bijzondere gevallen

1.2.1. De verhuizing van één gemeente naar een andere gemeente

De beslissingen m.b.t. de verhuizing van één gemeente naar een andere bevestigen de voorgaande algemene tendens: het OCMW van de vorige verblijfplaats is niet meer bevoegd

---

2564 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M.

2565 T.T. Huy, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Huy, RG 53.443, 53.444 et 53.445.

2566 T.T. Huy, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Huy, RG 53.443, 53.444 et 53.445.

2567 T.T. Mons (section La Louvière), 7e ch., 14 juin 2001, X / CPAS La Louvière, RG 51.452, 51.453 ; T.T. Verviers, 1e ch., 27 novembre 2001, X / CPAS Dison, RG 1667/2001.

2568 C.T. Liège, 8e ch., 24 janvier 2001, CPAS Liège / X, RG 27.817/99 ;T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 26 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 58.157/R.

2569 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 octobre 2001, X / CPAS Neufchâteau, RG 28.332.

2570 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 20 juin 2001, X / CPAS Dour, RG 2.275/00/M.

2571 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 3.487/01.

2572 T.T. Charleroi, 5e ch., 23 octobre 2001, X / CPAS Courcelles, RG 59.071/R.

om een huurwaarborg af te leveren m.b.t. een woning die in een andere gemeente gelegen is en waarin de verzoeker reeds verblijft sinds een veertiental dagen.[2573]

1.2.2. De daklozen

De bijzondere regeling, voorzien in art. 71, 5de lid, van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's werd ingevoerd ingevolge het artikel 9 van de wet van 12 januari 1993 houdende een urgentieprogramma voor een meer solidaire samenleving, die een einde maakte aan de strafrechtelijke beteugeling van de bedelarij en landloperij. De depenalisering van de landloperij ging gepaard met begeleidende maatregelen ter bestrijding van de daklozenproblematiek.[2574]

1.2.2.1. Het begrip

De rechtbanken hebben er meermaals aan herinnerd dat het begrip *dakloze* door geen enkele wettekst wordt gedefinieerd[2575]. Zoals in het verleden, heeft de rechtspraak in 2001 over het algemeen de dakloze gedefinieerd door te verwijzen naar de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 12 januari 1993: *de dakloze is de persoon die geen bewoonbaar verblijf heeft* (datgene dat niet beantwoordt aan de minimumnormen van veiligheid, gezondheid en bewoonbaarheid) *en die door zijn eigen middelen niet over een dergelijk verblijf kan beschikken en die zich aldus zonder verblijf of in een collectief verblijf bevindt* (datgene dat ontsnapt aan ieder individueel meesterschap vanwege de gebruiker en dat beheerd wordt door een derde die een logement organiseert van precaire, voorbijgaande aard) *waar hij op voorlopige wijze verblijft, gebruik van maakt in afwachting van te kunnen beschikken over een persoonlijk verblijf*[2576].

Toch zorgt dit begrip in de rechtspraak van 2001 voor speciale toepassingen: worden aldus beschouwd als daklozen in de zin van artikel 57bis van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's :

- de betrokkene die in de stations en de nachttehuizen van een gemeente verblijft, richt zich geldig tot het OCMW van deze gemeente ;[2577]
- de persoon die een met de hulp van het OCMW in huur genomen goed gebruikt is een dakloze omdat de wet een feitelijke situatie bedoelt en eist dat het verlies van de hoedanigheid van dakloze aangenomen wordt wegens het gebruik van een logement dat dienst doet als hoofdverblijfplaats ;[2578]
- de persoon die zelfs als huurder van een appartement dat niet bewoonbaar is, dit niet meer gebruikte sinds zijn hospitalisatie in een psychiatrische instelling en die nadien gehuisvest werd in een onthaaltehuis.[2579]

2573 T.T. Dinant, 7e ch., 27 novembre 2001, CPAS Hastière / X, RG 60.390 ; T.T. Namur, 9e ch., 14 décembre 2001, X / CPAS Namur, RG 109.882.

2574 Arbrb. Gent, 10de K., 18 mei 2001, X / OCMW Melle, AR 137.555/98.

2575 C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, CPAS Herstal / X, RG 29.655/01.

2576 C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, CPAS Herstal / X, RG 29.655/01 ; T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R ; T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG316.350.

2577 T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Bruxelles, RG 31.342/00.

2578 T.T. Huy, 2e ch., 28 mars 2001, X / CPAS Huy, RG 53.970.

2579 T.T. Namur, 9e ch., 9 mars 2001, X / CPAS Namur, RG 109.881.

Werd niet beschouwde als een dakloze in die zin dat artikel 1 van toepassing blijft, de persoon die gehuisvest was bij zijn vader, hetgeen een toestand is die de familiale solidariteit uitdrukt, binnen de normale omstandigheden van inwoning[2580].

In de loop van de bestudeerde periode werd nogmaals bepaald dat de hoedanigheid van dakloze onafhankelijk is van de inschrijving in de bevolkingsregisters[2581].

1.2.2.2. De algemene en de subsidiaire bevoegdheidsregel

Overeenkomstig een rechtspraak die thans in de meerderheid is, moet het territoriaal bevoegdheidscriterium van de OCMW's m.b.t. de daklozen, in de zin van *zonder hoofdverblijfplaats*, geïnterpreteerd worden als zijnde de daadwerkelijke verblijfplaats en niet de woonplaats.[2582]

In 2001 ook hebben de rechtbanken het subsidiaire criterium voor de bepaling van de bevoegdheid toegepast als van het intentionele verblijf, gedefinieerd als de intentie te goeder trouw om zijn hoofdverblijfplaats te vestigen op een bepaalde plaats[2583]. Bevestigd wordt dat de intentie om ergens te verblijven kan blijken uit het daadwerkelijke verblijf van een dakloze op een bepaalde plaats, uit zijn gewoonlijke aanwezigheid op deze plaats en uit het feit dat hij er bepaalde daden verricht waaruit duidelijk blijkt dat de dakloze er een zekere tijd gaat verblijven zonder dat een welbepaalde duur kan gepreciseerd worden, in ogenschouw genomen de onzekere situatie van de betrokkene. Wanneer de betrokkene die uit de gevangenis komt, dakloos is en het bestaansminimum aanvraagt aan een ander OCMW dan datgene dat bevoegd is op het ogenblik van het verzoek bij het verlaten van de gevangenis, dan blijft dit eerste OCMW bevoegd, rekening houdend met de intentie van de verzoeker om in deze gemeente te verblijven, in die zin dat dit OCMW veroordeeld moet worden om de installatiepremie toe te kennen.[2584]

Precies om te vermijden dat de daklozen zoals voorheen worden "doorgeschoven", bepaalt het gewijzigde artikel 71, 5de lid, van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's dat de arbeidsrechtbank het bevoegde OCMW aanduidt, na de betrokken centra te hebben opgeroepen. Deze bepaling is echter geenszins evident omdat ze afwijkt van het accusatoire rechtssysteem en derhalve restrictief moet worden toegepast. Wanneer het beroep aanhangig is gemaakt door een dakloze persoon wijst de arbeidsrechtbank het bevoegde OCMW aan, "na dit centrum in de zaak te hebben geroepen en onder voorbehoud van de uiteindelijke tenlasteneming van de verstrekte dienstverlening door een ander centrum of door de Staat overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de OCMW's". Het is bijgevolg onbetwistbaar de taak van de arbeidsrechtbank het bevoegde OCMW aan te duiden, zonder dat hieraan afbreuk wordt gedaan doordat een centrum eerder een administratieve weigeringbeslissing heeft getroffen die, ingevolge gemis aan tijdig beroep, definitief is geworden. Geen enkele wettelijke bepaling sluit de toepassing van het artikel 71, 5de lid, van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's uit wanneer eerder reeds door het bedoelde OCMW is beslist tot

---

2580 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R.
2581 C.T. Liège, 8e ch., 12 septembre 2001, CPAS Herstal / X, RG 29.655/01.
2582 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.
2583 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.
2584 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.

afwijzing van de aanvraag, zonder dat deze weigeringsbeslissing in rechte door de betrokkene is aangevochten. Uitgangspunt blijft immers dat de wetgever aan de arbeidsrechtbank een duidelijke verplichting oplegt, nl. de aanduiding van het ter zake bevoegd OCMW, zonder dat er sprake kan zijn van een nieuwe betwisting, aanhangig gemaakt of *a posteriori* ingesteld door de eisende partij via een bijkomende aanleg.

Ingevolge het KB van 6 april 1965 werd artikel 1 van het KB van 30 oktober 1974 in overeenstemming gebracht met artikel 57bis van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's met het oog op de aanduiding van het bevoegd centrum. De ministeriële omzendbrief d.d. 15 mei 1995 herinnert eraan in punt 4.1 dat niet mag worden geëist dat de verzoeker is ingeschreven in het bevolkingsregister of dat hij een huurcontract voorlegt. Het KB van 30 oktober 1974 werd in dezelfde zin aangepast door het KB van 8 september 1997. Het artikel 57bis van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's, ingevoegd door artikel 5 van de wet van 12 januari 1993 en van kracht sedert 1 maart 1993, bepaalt dat de maatschappelijke dienstverlening aan een dakloze persoon ten laste valt van het OCMW waar de betrokkene zijn hoofdverblijfplaats heeft. De hoofdverblijfplaats is de plaats waar men is ingeschreven in het bevolkingsregister, maar dit geldt slechts als aanwijzing. De hoofdverblijfplaats kan worden aangetoond met alle bewijsmiddelen. Bij gebrek aan hoofdverblijfplaats is het OCMW van de plaats waar de betrokkene de intentie heeft om te verblijven, bevoegd om bestaansminimum en steun te verlenen.

Gelet op de invoering van een afzonderlijke regeling, vervat in de bepalingen van het artikel 57bis, kan bezwaarlijk de stelling van het OCMW worden onderschreven als zou het steunverlenend centrum enkel het OCMW kunnen zijn, dat bevoegd is tot toekenning van het bestaansminimum en dat, ingevolge de tijdelijke opname in twee opvangtehuizen, moet worden aangeduid overeenkomstig de wet van 2 april 1965. De hoofdverblijfplaats of bij ontstentenis ervan, de intentie van de dakloze om op een bepaalde plaats te verblijven kunnen blijken uit zijn daadwerkelijk verblijf op een bepaalde plaats, uit een gewoonlijk aldaar aanwezig zijn en uit het stellen van daden die duidelijk maken dat hij aldaar enige tijd zal verblijven, zonder dat evenwel een bepaalde duur kan worden gepreciseerd, gelet op de onzekere toestand van de betrokkene (Ministeriële omzendbrief).[2585]

Zich aansluitend bij een stelling die voorheen relatief weinig aanhang had, hebben de arbeidsrechtbanken van Brussel en Doornik, zonder hun beslissing te motiveren, geoordeeld dat het begrip *hoofdverblijfplaats* bedoeld in artikel 57bis van de Organieke Wet van 8 juli 1976, de inschrijving in het bevolkingsregister beoogt.[2586]

Wat de verblijfsintentie betreft, dat een subsidiair territoriaal bevoegdheidscriterium is ten opzichte van een dakloze, herinneren de hoven en de rechtbanken eraan dat die bekeken wordt op grond van het geheel van de feitelijke elementen.[2587]

De arbeidsrechtbank van Brussel vond het niet nodig om na te gaan of de verblijfsintentie geconcretiseerd werd in de feiten.[2588]

[2585] Arbrb. Gent, 10de K., 18 mei 2001, X / OCMW Melle, AR 137.555/98.

[2586] T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, CPAS Bruxelles et E.B., RG 32.971/00; T.T. Tournai, 3e ch. c, 6 décembre 2001, X / CPAS Chièvres, RG 72.502.

[2587] T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 octobre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 12.773/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 14205/01.

[2588] T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 décembre 2001, X / CPAS Ganshoren, RG 13.374/01.

1.2.2.3. Het referentieadres

De persoon die niet of niet meer over een verblijf beschikt en die ambtshalve werd geschrapt uit de registers van de gemeente waar hij zijn laatste hoofdverblijfplaats had, is niet meer ingeschreven in het bevolkingsregister van een gemeente en wordt ingeschreven op het adres van het OCMW van de gemeente waar hij gewoonlijk aanwezig is. De gewoonlijke aanwezigheid wordt beoordeeld in het licht van het criterium van artikel 1, 1ste, van de wet van 2 april 1965.

1.2.3. De studenten

Het bevoegde OCMW om hulp te verlenen is dat van het gewoonlijke en feitelijke verblijf van de verzoeker. Zoals in 2000, weigert de rechtspraak in overweging te nemen als hoofdverblijfplaats het verblijf dat door de student gebruikt wordt voor de noden en de duur van zijn studies; aldus behoudt de student zijn hoofdverblijfplaats bij zijn ouders zoals diverse indicatoren aangeven: frequentie van de terugkeer in het weekend, hoedanigheid van de affectieve betrekkingen, handhaving van de hoedanigheid van genieter van gezinsbijslag in hoofde van de ouders, fiscale voordelen als gevolg van de aanwezigheid van personen ten laste van het gezin, de aard van het kot, de activiteiten en vakantiejobs in de gemeente van de ouders, ...[2589]

De rechtbanken hebben vaak bevestigd dat de gewoonlijke verblijfplaats van studenten die op kot verblijven om studieredenen en die de banden met hun familie hebben behouden, moet beschouwd worden als zijnde behouden in de gemeente waar de familie gevestigd is[2590]. Bij gebrek aan een werkelijke en niet fictieve breuk blijft de verblijfplaats behouden bij de ouders[2591].

Zo hebben de rechtbanken, volledig in de lijn van de rechtspraak van 2000, gevonnist dat :

- het kotadres van de student in principe niet kan beschouwd worden al zijn gewoonlijke verblijfplaats omdat hij over het algemeen niet de intentie heeft om er zich werkelijk te vestigen en hij zich naar zijn woonplaats begeeft telkens hij over vrije tijd beschikt, en terwijl de huurovereenkomst trouwens alleen voor een kamer werd afgesloten ;[2592]
- het tijdelijk verblijven van een persoon op een andere plaats dan zijn gewoonlijke verblijfplaats nl. wegens studies en zonder de intentie om er zich te vestigen, geen invloed heeft op de gebruikelijke aard van de verblijfplaats waarnaar hij tussen deze

---

2589 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS d'Ixelles, RG 13.896/01 ; T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

2590 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS d'Ixelles, RG 13.896/01 ; T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M.

2591 T.T. Bruxelles, ch. des vacations, 29 août 2001, X / CPAS d'Ixelles, RG 13.896/01 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

2592 T.T. Mons (section Mons), 2e ch., 3 octobre 2001, X / CPAS Mons, RG 53/00/M ; X / CPAS Mons, RG 396/00/M ; X / CPAS Mons, RG 884/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.414/00/M ; X / CPAS Grammont, RG 1.623/00/M.

verblijven terugkeert, hetgeen het geval is voor de student die ingeschreven blijft in het rijksregister van de woonplaats van de ouders en die daarnaar teruggekeerd is gedurende een ziekteperiode[2593];

- de student die een kot huurt waarvan hij de badkamer en de keuken deelt met anderen en waar hij niet regelmatig lijkt te wonen, en die veelvuldig terugkeert naar de gemeente van zijn ouders waarmee er geen familiale crisis schijnt te zijn, en die ingeschreven blijft bij het ziekenfonds van zijn ouders, moet beschouwd worden als ingeschreven blijvend op de woonplaats van de genoemde ouders ;[2594]
- wanneer de betrokkene alleen wegens zijn studies in een gemeente verblijft en er geen breuk met de familie heeft plaatsgevonden, wanneer de gezinsbijslag nog steeds aan de ouders overgemaakt wordt, wanneer hij fiscaal ten laste blijft van zijn ouders, en de huur van bepaalde duur is, dan alleen het OCMW van de gemeente van de ouders bevoegd is.[2595]

Het gaat hier echter niet om een algemene regel. Dit principe moet sterk genuanceerd worden want er waren talrijke situaties waarin er geen enkele band meer was met het ouderlijke milieu. Aldus hebben de rechtbanken eraan herinnerd dat elk geval moet beoordeeld worden op grond van de feitelijke omstandigheden, zonder excessieve strengheid maar ook zonder overdreven laksheid.

Zo hebben rechtbanken, zoals in 2000, gevonnist dat :

- het OCMW van een gemeente bevoegd is vanaf dat de student de woonplaats van zijn ouders verlaten heeft om zelfstandig te gaan samenwonen met zijn vriendin en dat het logement geen kot is maar dat de huur werd aangegaan voor een ruimte die als hoofdverblijfplaats bestemd is en dat hij zich gevestigd heeft in de gemeente van dit OCMW ;[2596]
- het OCMW bevoegd is wanneer de student er zijn studies voortzet en zelf de gezinsbijslag ontvangt, zijn eigen ziekenfonds heeft, vergoed wordt door het werkloosheidskantoor en er zijn belangencentra heeft, zelfs indien zijn ouders gedomicilieerd zijn in een andere gemeente ;[2597]
- de vestiging van de woonplaats, de afwezigheid van terugkeer naar de ouders, de betaling door dezen van onderhoudsgeld de wil om zich te vestigen in de gemeente waarvan het OCMW bevoegd verklaard moet worden, kenmerkt ;[2598]
- wanneer de jongere zijn familie verlaat om zelfstandig te gaan leven, hij daadwerkelijk verblijft op de plaats waar hij woont, zelfs als het gaat om een kot en hij occasioneel naar zijn familie terugkeert ;[2599]
- wanneer de betrekkingen tussen de student en zijn ouders niet volledig verbroken zijn maar met de tijd losser geworden zijn, hij zijn *gewoonlijke verblijfplaats* in de stad heeft waar hij een appartement huurt ;[2600]
  - er overigens niet noodzakelijk een breuk moet zijn met het ouderlijk milieu: het volstaat dat een student die regelmatige contacten onderhoudt met zijn ouders (en die

---

2593 T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

2594 T.T. Huy, 2e ch., 7 mars 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d'Amay, RG 53.694 et 53.695.

2595 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 309.941.

2596 T.T. Bruxelles, 15e ch., 6 février 2001, X / CPAS d'Ixelles – CPAS d'Etterbeek, RG 29.078/00.

2597 T.T. Liège, 9e ch., 13 février 2001, X / CPAS Liège et CPAS Libin, RG 309.168 et 311.097.

2598 T.T. Huy, 2e ch., 4 juillet 2001, X / CPAS Huy et X / CPAS d'Amay, RG 54.710, 54.711, 54.712, 54.713 et 54.803.

2599 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M.

2600 T.T. Liège, 7e ch., 21 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 317.958.

zelfs nog bij hen gedomicilieerd is), een eigen en onafhankelijk bestaan leidt in de universiteitsstad opdat het OCMW van deze stad bevoegd zou zijn om hem het bestaansminimum toe te kennen ;[2601]

- zelfs indien de student gedomicilieerd is in een gemeente, het OCMW van een andere gemeente bevoegd is aangezien de volgende elementen aantonen dat de betrokkene zijn gewoonlijke verblijfplaats had op het grondgebied van deze gemeente: huur van een appartement met de toestemming van de faculteit om er zijn woonplaats te vestigen, de wil om een afstandelijkheid ten opzicht van het ouderlijke milieu te vestigen, stopzetting van de stortingen van gezinsbijslag aan de ouders, tekenen die aantonen dat de aanwezigheid niet beschouwd kan worden als alleen opgelegd door de nood om universitaire studies te volgen.[2602]

De bepaling van het gewoonlijke verblijf blijft dus een feitenkwestie, en de inschrijving in de bevolkingsregisters van een gemeenten maakt slechts een eenvoudige veronderstelling uit.

Het OCMW kan een student niet dwingen om zich terug naar het ouderlijke huis te begeven want de keuze van verblijfplaats is voor een meerderjarig persoon een soeverein recht; de weigeringsbeslissing kan dus niet gegrond zijn[2603].

De rechtspraak blijft dus vrij algemeen trouw aan de principepsregel volgens dewelke het territoriaal bevoegde OCMW t.o.v. een student het OCMW van zijn woonplaats is, zelfs als hij studies volgt in een andere gemeente dan deze waar hij zijn woonplaats heeft[2604]. Ook de gebruikelijke criteria blijven van toepassing: het feit dat de student regelmatig terugkeert naar zijn ouders tijdens de weekends of vakanties, dat zijn ouders kinderbijslag ontvangen en minstens gedeeltelijk in zijn onderhoud voorzien[2605].

1.2.4. De kandidaat-vluchtelingen

1.2.4.1. Artikel 2 § 5 van de wet van 2 april 1965

In afwijking van de algemene bevoegdheidsregel van artikel 1 van de wet 2 april 1965 is wat de kandidaat-vluchteling betreft bevoegd het OCMW :

- van de gemeente waar de betrokkene in het wachtregister is ingeschreven of
- van de gemeente waar hij in de bevolkingsregisters of in het vreemdelingenregister is ingeschreven (art. 2, § 5 wet 2 april 1965).[2606]

Wanneer er echter verschillende gemeenten zijn vermeld in de inschrijving van de kandidaat politiek vluchteling, is het OCMW van de gemeente die met toepassing van artikel 54

2601 T.T. Liège, 9e ch., 30 octobre 2001, X / CPAS Liège, RG 301.515 et 316.285.

2602 T.T. Namur, 9e ch. C, 13 juillet 2001, X / CPAS d'Enghien, RG 110.195 – 110.196 ; T.T. Mons (section Mons), ch. des vacations, 24 octobre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Frameries, RG 3.010/00/M ; X / CPAS Bruxelles, RG 3.332/01/M.

2603 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 25 septembre 2001, X / CPAS Mons, RG 2306/00/M ; T.T. Namur, 9e ch., 26 octobre 2001, X / CPAS Gembloux, RG 109.143.

2604 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 12 janvier 2001, X / CPAS Chastre, RG 1950/w/2000.

2605 T.T. Mons, 2e ch., 28 février 2001, X / CPAS Quévy, RG 1416/00/M.

2606 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.508; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 2 oktober 2001, X / OCMW Stekene, AR 58.617.

Vreemdelingenwet (zie verder) werd aangewezen, bevoegd om hem maatschappelijke steun te verlenen.[2607]
M.a.w., volgens artikel 1, 1ste en artikel 2, § 5, laatste lid van de wet van 2 april 1965, geldt als steunverlenend centrum de plaats van inschrijving in het wachtregister indien er geen code 207 is toegekend. Indien er ook geen inschrijving is in het wachtregister, is het steunverlenend centrum het OCMW van de gemeente waar betrokkene is ingeschreven en daadwerkelijk verblijft.[2608]

Indien inmiddels de asielprocedure is beëindigd omdat de kandidaat-vluchteling het bevel heeft ontvangen om het grondgebied te verlaten, heeft dit tot gevolg dat de algemene bevoegdheidsregel van artikel 1 wet 2 april 1965 van toepassing is, zodat de effectieve verblijfplaats de bevoegdheid bepaalt van het steunverlenend centrum.[2609]

Het is dan ook het OCMW van de verblijfplaats van de illegaal die steun dient te verlenen overeenkomstig de algemene regel dat het OCMW van de plaats waar betrokkene verblijft bevoegd is om steun te verlenen. Een illegale vreemdeling beschikt niet over een administratieve verblijfplaats zodat de algemene bevoegdheidsregel van artikel 1, 1ste van de wet van 2 april 1965 van toepassing is. Indien iemand in Antwerpen verblijft, is het OCMW aldaar dan ook bevoegd om de medische kosten van eiser te betalen, ook deze die gemaakt worden in de ziekenhuizen buiten Antwerpen.[2610]

Door het schrappen van een vreemdeling uit het wachtregister van de gemeente is het OCMW van deze gemeente niet langer bevoegd om steun te verlenen, doch wel het OCMW van de gemeente van de feitelijke verblijfplaats, conform de algemene bevoegdheidsregel van artikel 1, 1ste van de wet van 2 april 1965.[2611]

De Vreemdelingenwet (artikel 54) bepaalt inderdaad de mogelijkheid om een verplichte plaats van inschrijving aan te wijzen voor de asielzoekers die asiel aanvragen, op het ogenblik dat zij geen titel hebben om in het land te verblijven, maar die zich op het grondgebied bevinden, in afwachting van het resultaat van hun asielaanvraag. Deze verplichte inschrijvingsplaats is een administratieve verblijfplaats die niet noodzakelijk samenvalt met de effectieve verblijfplaats. Deze administratieve verblijfplaats bepaalt welk OCMW bij uitsluiting bevoegd is om hulp toe te kennen.

Het wachtregister is een bevolkingsregister voor een bijzondere categorie van personen, nl. kandidaat-vluchtelingen. Het wachtregister heeft tot doel alle persoonlijke gegevens van de kandidaat-vluchteling en alle genomen beslissingen m.b.t. de asielaanvraag te registreren. Het is een centraal register, waarbij de Dienst Vreemdelingenzaken de eerste inschrijving verricht, maar waarbij ook andere instanties het register verder aanvullen. Met het spreidingsplan beoogt de federale overheid in de eerste plaats een spreiding van de financiële lasten van de opvang onder de verschillende OCMW's. De bedoeling is om via de toewijzing slechts één OCMW aan te duiden dat bevoegd is voor de steunverlening.[2612] Meer zelfs, de asielzoeker aan wie met toepassing van artikel 54 Vreemdelingenwet een door de staat georganiseerd

---

[2607] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.508.
[2608] Arbrb. Tongeren, 6 november 2001, X / OCMW Opglabbeek, AR 692/2001.
[2609] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 2 oktober 2001, X / OCMW Stekene, AR 58.617.
[2610] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 15 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.455 + 325.456.
[2611] Arbh. Brussel, 7de K., 11 januari 2001, OCMW Ternat / X, AR 40.371; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 313.338 & 314.870.
[2612] Arbrb. Tongeren, 9 november 2001, X / OCMW Kortessem, AR 1532/2001.

onthaalcentrum als verplichte plaats van inschrijving is aangewezen, kan alléén in dat onthaalcentrum maatschappelijke dienstverlening bekomen welke evenwel niet door het OCMW verschuldigd is.[2613]

Verder bepaalt artikel 54, §1 van de wet van 15 december 1980 dat: "De aanduiding van een verplichte plaats van inschrijving duurt totdat definitief is beslist over de aanvraag tot erkenning van de hoedanigheid van vluchteling of totdat het bevel om het land te verlaten is uitgevoerd."[2614] Dit is geen aantasting van het recht op vrije vestiging gezien de verplichte plaats van inschrijving in een onthaalcentrum uitdrukkelijk is beperkt tot de ontvankelijkheidsfase van de asielaanvraag.[2615] Bovendien behelst de nieuwe regeling een verplichting wat de plaats van inschrijving betreft, doch niet inzake de feitelijke verblijfplaats. Verlaat de betrokken asielzoeker het aangeduide onthaalcentrum, dan kan hij zich niet richten tot een OCMW met het oog op het bekomen van maatschappelijke dienstverlening.[2616]

Toepassingen hiervan :

- er is in het geval van een kandidaat-vluchteling definitief beslist over de aanvraag tot erkenning van de hoedanigheid van vluchteling door een arrest van de Raad van State dat de beslissing van weigering van verblijf van de CGVS heeft bevestigd. De verplichte inschrijving te Vilvoorde nam dan ook een einde op dat moment waardoor het OCMW van dan af niet langer bevoegd is om maatschappelijke dienstverlening te geven. Indien de betrokkene niet verblijft op het grondgebied van de betrokken gemeente keert men terug naar de algemene bevoegdheidsregel van de wet van 2 april 1965, inzonderheid naar artikel 1, 1° ;[2617]
- een mogelijke regularisatie in uitvoering van de wet van 22 december 1999 kan geen verandering brengen in het feit dat op definitieve wijze is beslist over de aanvraag tot erkenning van de hoedanigheid van vluchteling. Zulke regularisatie wijzigt de rechtspositie van de verzoeker niet. Zij kan wel tot gevolg hebben dat hij op ons grondgebied mag verblijven, maar niet dat hij als vluchteling zou worden erkend. De negatieve beslissing inzake erkenning stelde een einde aan de verplichte inschrijving wat meteen inhoudt dat het OCMW van de gemeente Herenthout niet meer bevoegd is. In toepassing van de wet van 2 april 1965 is het OCMW van de woonplaats van eiser bevoegd ;[2618]
- indien de kandidaat-geregulariseerde recht heeft op steun, valt die ten laste van het OCMW waar hij is ingeschreven in het wachtregister. Het OCMW van Raeren wordt enkel als het bevoegde centrum aangeduid bij de eventuele toekenning van steun tijdens de asielprocedure. Vanaf het tijdstip waarop de asielprocedure is beëindigd is alleen het OCMW van de woonplaats van de betrokkene bevoegd om steun toe te kennen ;[2619]
- een kandidaat-vluchteling kan niet worden verplicht zich te begeven naar een bepaalde gemeente doch moet dan wel de gevolgen dragen van die beslissing. De administratieve

---

[2613] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.389.

[2614] Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW As, AR 1190/2000; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 12 februari 2001, X / OCMW Hulshout, AR 312.379; Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 februari 2001, X / OCMW Vilvoorde, AR 25.097/00; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 6 maart 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 55.558; Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 maart 2001, X / OCMW Herenthout, AR 24.514; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 maart 2001, X / OCMW Boom, AR 326.509.

[2615] Arbrb. Tongeren, 2 februari 2001, X / OCMW As, AR 1190/2000.

[2616] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.389.

[2617] Arbrb. Brussel, 20ste K., 22 februari 2001, X / OCMW Vilvoorde, AR 25.097/00.

[2618] Arbrb. Turnhout, 2de K., 9 maart 2001, X / OCMW Herenthout, AR 24.514.

[2619] Arbrb. Eupen, 1ste K., 22 februari 2001, X / OCMW Raeren, AR 488/99.

beslissing om hem toe te wijzen aan het opvangcentrum Kazerne Bauwin te Kapellen werd genomen in het kader van het spreidingsplan en heeft discretionaire macht. Deze beslissing dient door de rechtbank dan ook te worden gerespecteerd.[2620]

Overeenkomstig artikel 2 van de wet van 24 mei 1994 tot oprichting van een wachtregister voor vreemdelingen die zich vluchteling verklaren of die vragen om als vluchteling te worden erkend behoort de inschrijving in het wachtregister tot het initiatief van de bevoegde minister en geschiedt de schrapping in de volgende gevallen :

- wanneer de vreemdeling overleden is of het grondgebied heeft verlaten,
- wanneer hen de hoedanigheid van vluchteling wordt toegekend waarbij zij worden ingeschreven in het bevolkingsregister,
- wanneer zij in het bevolkingsregister in een andere hoedanigheid dan een erkende vluchteling worden ingeschreven,
- wanneer zij niet meer verblijven op het adres waar zij zijn ingeschreven en de plaats waar zij zich bevinden niet kan worden ontdekt.

Een voorbeeld hiervan: een kandidaat-vluchteling werd n.a.v. zijn asielaanvraag in het wachtregister van Zonhoven ingeschreven. Blijkens het administratief dossier werd deze toewijzing nog niet opgeheven. Betrokkene behoort evenmin tot de categorieën waarvoor de schrapping werd voorzien. Bijgevolg blijft het OCMW van Zonhoven bevoegd om kennis te nemen van de aanvragen tot maatschappelijke hulpverlening op grond van inschrijving in het wachtregister.[2621]

Het betreft hier geen aangelegenheid van openbare orde. De territoriale bevoegdheid van het OCMW kan in vraag worden gesteld ten aanzien van een uitgeprocedeerde kandidaat-vluchteling die geschrapt is in het wachtregister van de gemeente. Maar het betrokken OCMW is, na ruggespraak met de administratie, als bevoegd centrum opgetreden. Het Centrum kan dan ook niet meer laattijdig in besluiten opwerpen dat zij territoriaal onbevoegd was.[2622]

1.2.4.2. Artikel 57ter van de wet van 8 juli 1976

De vraag omtrent de territoriale bevoegdheid van de OCMW's ten aanzien van asielzoekers blijft het voorwerp van een belangrijke rechtspraak uitmaken. Deze probeert een trouwe toepassing te maken van de bewoordingen van *artikel 57ter* van de Organieke Wet van 8 juli 1976 doorheen de veelheid aan administratieve situaties waarin vreemde bijstandsverzoekers zich bevinden. De rechtspraak spant zich in om een onderscheid te maken naargelang de verschillende stappen in de vooruitgang van de asielprocedure, naargelang de verschillende administratieve of jurisdictionele beslissingen die al dan niet reeds genomen zijn ten hunnen aanzien, en naargelang de verschillende administratieve formaliteiten waarvan zij het voorwerp uitmaken, namelijk m.b.t. hun inschrijving of niet in de gemeentelijke registers.

De wet van 2 januari 2001 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen heeft een nieuw *artikel 57, ter 1* ingevoegd in de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's.[2623] Artikel 57ter van deze wet bepaalt een uitzondering op de in artikel 57, § 1

[2620] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.508.
[2621] Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Hasselt, AR 2003607.
[2622] Arbrb. Leuven, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Tervuren, AR 1944/00.
[2623] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.553.

vermelde taak van de OCMW's aan personen en gezinnen de dienstverlening te verzekeren waartoe de gemeenschap gehouden is.[2624] Dit artikel bepaalt : "De maatschappelijke dienstverlening is niet door het centrum maar door de Staat verschuldigd wanneer de asielvrager of de vreemdeling die niet als vluchteling werd erkend, vrijwillig of krachtens een administratieve beslissing, verblijft in een onthaalcentrum dat door de Staat is belast met het verlenen van de noodzakelijke dienstverlening om een menswaardig bestaan te kunnen leiden."[2625]

De Memorie van Toelichting vermeldt dienaangaande het volgende : "... Conform het arrest van het Arbitragehof nr. 43/98 van 22 april 1998 hebben kandidaat-vluchtelingen die een beroep bij de Raad van State ingesteld hebben tegen een bevestigende beslissing van niet-ontvankelijkheid van de CGVS verder recht op maatschappelijke dienstverlening, ook al hebben zij *stricto sensu* geen geldige verblijfstitel meer. Tengevolge van dit arrest is gebleken dat steeds meer kandidaat-vluchtelingen een beroep indienen bij de Raad van State tegen voormelde beslissingen van de CGVS, in bepaalde gevallen louter om langer financiële dienstverlening te bekomen. Aangezien de asielinstanties definitief beslist hebben dat de asielaanvraag niet ontvankelijk is, is het niet aangewezen de OCMW's verder te belasten met het verstrekken van maatschappelijke dienstverlening aan deze personen. Onverminderd de mogelijkheid tot schorsing of vernietiging van de aangevochten beslissing door de Raad van State, geldt voor deze personen tijdens de duur van het onderzoek door de Raad van State ook een weerlegbaar vermoeden dat ze, indien ze verder in het land verblijven, zich eveneens in een zeer precaire verblijfssituatie bevinden. Vandaar dat zij evenzeer best opgevangen worden in een onthaalcentrum waar zij tijdens de duur van de behandeling van het beroep voor de Raad van State de nodige dienstverlening zullen verkrijgen. Ook voor deze mensen is het aangewezen om de OCMW's te ontlasten van het verstrekken van maatschappelijke dienstverlening, waardoor ze zich beter kunnen toeleggen op de kandidaat-vluchtelingen die hen effectief nog toegewezen worden. De toewijzing aan een centrum of een plaats waar hulpverlening verstrekt wordt op verzoek en op kosten van de Staat als verplichte plaats van inschrijving en plaats waar de maatschappelijke dienstverlening zal verstrekt worden, zal gelden voor alle nieuwe asielaanvragen EN alle nieuwe beroepen bij de Raad van State tegen de beslissingen van de CGVS ingediend vanaf de dag na de inwerkingtreding van dit artikel."[2626]

Toepassingen :

- het verblijf van een kandidaat-vluchteling in het opvangcentrum te Jumet heeft voor gevolg dat artikel 57ter van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's van toepassing is zodat de maatschappelijke dienstverlening niet is verschuldigd door het centrum maar door het betrokken onthaalcentrum belast met het verlenen van de noodzakelijke dienstverlening om een menswaardig bestaan te kunnen leiden ;[2627]

[2624] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 3 april 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 58.801.

[2625] Arbrb. Dendermonde, 3de K., 6 maart 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 55.558; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.389; Arbrb. Dendermonde, 3de K., 15 mei 2001, X / OCMW Sint-Niklaas, AR 58.717; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.553.

[2626] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 15 juni 2001, X / OCMW Hasselt, AR 331.664; Arbrb. Antwerpen, 6de K., 22 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.553.

[2627] Arbrb. Ieper, 1ste K., 7 september 2001, X / OCMW Zonnebeke, AR 24009.

- als aan een kandidaat politiek vluchteling een code 207 wordt toegekend en hij aldus ingevolge het spreidingsplan wordt toegewezen aan het opvangcentrum te Sint-Truiden, is het OCMW van de verblijfsgemeente niet bevoegd voor de steunaanvraag ;[2628]
- als uit het administratief dossier blijkt dat er op het ogenblik van de aanvraag tot tussenkomst een verplichte toewijzing aan het opvangcentrum Overpelt bestond, is overeenkomstig artikel 57ter van de Organieke Wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's alleen dat onthaalcentrum bevoegd tot het verlenen van de maatschappelijke dienstverlening ;[2629]
- eisers werden toegewezen aan het opvangcentrum te Florennes. Ze hebben zich nooit aangeboden en stellen dat ze nooit in kennis werden gesteld van deze toewijzing. Onwetendheid op zich is onvoldoende om de toewijzing ongedaan te maken ;[2630]
- een kandidaat-vluchtelinge werd naar aanleiding van haar derde asielaanvraag toegewezen aan het opvangcentrum van Rixensart (code 207). Deze toewijzing blijft van kracht zolang geen beslissing werd genomen inzake het laatste schorsend beroep bij het CGVS. Uit het dossier van het OCMW blijkt dat ze zich nooit tot het opvangcentrum heeft gewend, met uitzondering van een aanvraag tot tenlasteneming van de uitgaven voor hypo-allergische melkvoeding voor de 2 jongste kinderen. Ze heeft nochtans 2 beslissingen van het OCMW ontvangen, waarin deze zich onbevoegd verklaarde, zodat ze zich terdege bewust diende te zijn waar zij zich voor steunverlening moest wenden. Een regularisatieaanvraag op grond van de wet van 22 december 1999 doet aan de bevoegdheid van het toegewezen opvangcentrum geen afbreuk.[2631]

Toch is er soms ruimte voor enige soepelheid, zoals blijkt uit de volgende zaak. In het kader van de asielprocedure werden een vrouw en haar 5 kinderen toegewezen aan het opvangcentrum te Kapellen. Aangezien de toewijzing aan een opvangcentrum primeert op het criterium van het daadwerkelijke verblijf, verklaarde het OCMW van Antwerpen zich terecht onbevoegd. Evenwel blijkt uit het sociaal verslag dat, door medische problemen van 2 kinderen het verblijf in het opvangcentrum niet aangewezen is. De beslissing van toewijzing kan derhalve niet toegepast worden gelet op de meermaals door artsen bevestigde onmogelijkheid van het gezin om in het opvangcentrum te verblijven. Aangezien niet wordt betwist dat het gezin in Antwerpen verblijft, is het OCMW van Antwerpen bevoegd tot steunverlening.[2632]

Ook in de volgende situatie toont de 14de kamer van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen zich flexibel. Een kandidaat-vluchteling wordt bij een tweede asielaanvraag aan een asielcentrum toegewezen door toepassing van artikel 54, § 3 van de wet van 15 december 1980. Deze tweede asielaanvraag is echter definitief afgesloten, terwijl de eerste asielaanvraag nog steeds hangende is.
De situatie waarin dergelijke kandidaat-vluchteling zich dan bevindt, is niet voorzien in de wet. De wetgever beoogde immers aanvankelijk dat kandidaat asielzoekers in een eerste (korte) fase zou toegewezen kunnen worden aan een opvangcentrum. Indien de aanvraag onontvankelijk wordt verklaard zou de asielzoeker het land verlaten. Indien de aanvraag ontvankelijk zou worden verklaard zou de asielzoeker worden doorverwezen naar een gemeente met toepassing van het spreidingsplan. De bedoeling was in elk geval dat het hier slechts om een korte termijn zou gaan. Er werd echter geen rekening gehouden met het feit

[2628] Arbrb. Hasselt, 1ste K., 21 september 2001, X / OCMW Sint-Truiden, AR 2003695.
[2629] Arbrb. Hasselt, 19 oktober 2001, X / OCMW Sint-Truiden, AR 2010765.
[2630] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 5 september 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 331.941.
[2631] Arbrb. Brussel, 20ste K., 31 mei 2001, X / OCMW Drogenbos, AR 33.677/00.
[2632] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 326.506.

dat de asielzoeker beroep zou instellen bij de Raad van State. Deze procedure kan lang aanslepen. Het druist in tegen de bedoeling van de wetgever en tegen de billijkheid om iemand, na zich gedurende jaren geïnstalleerd te hebben op een appartement, te verwijzen naar een opvangcentrum voor de periode van het beroep bij de Raad van State. De procedure bij de Raad van State is in de praktijk een lang aanslepende procedure wat onverenigbaar is met de opzet van de wetgever die in deze centra enkel een eerste opvang tijdens de eerste korte fase van de procedure op het oog had. Naar analogie met de asielzoekers die in de ontvankelijkheidsfase een positieve beslissing hebben gekregen moet worden geoordeeld dat de toewijzing aan een opvangcentrum vervalt zodra er beroep werd ingesteld bij de Raad van State. De toewijzing aan het asielcentrum vervalt dan.[2633]

Ook de 6de kamer van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen maakte een analoge toepassing in een andere situatie die ook niet expliciet door de wetgever wordt geregeld, evenwel zonder dat er sprake is van een tweede asielaanvraag. Het betreft de situatie waarbij de asielaanvraag werd afgewezen in de ontvankelijkheidsfase en het hieruit volgende bevel om het land te verlaten niet wordt opgevolgd omdat door de betrokkenen een vordering tot schorsing en/of een beroep tot nietigverklaring van het uitwijzingsbevel is ingediend bij de Raad van State. Ook deze kamer gaat na wat de opzet van de overheid was m.b.t. de toewijzingen aan asielcentra en ontwikkelt dezelfde redenering. Bovendien kan, volgens deze kamer, een argument geput worden uit de vergelijking van artikel 54, § 1 en artikel 54, § 3 Vreemdelingenwet. Artikel 54, § 1 handelt over de verplichte "plaats" van inschrijving, m.a.w. over de toewijzing aan een bepaalde gemeente, waarbij het OCMW van die gemeente gehouden zal zijn tot maatschappelijke dienstverlening, ongeacht het feit waar de asielzoeker daadwerkelijk verblijft. In §1 wordt verder bepaald dat deze aanduiding van een verplichte plaats van inschrijving duurt totdat definitief beslist is over de aanvraag tot erkenning van de hoedanigheid van vluchteling of totdat het bevel om het grondgebied te verlaten is uitgevoerd. Er wordt aldus duidelijk gesteld dat de toewijzing van kracht blijft zolang de asielprocedure niet afgehandeld is. Wanneer het de bedoeling van de wetgever was geweest om dit ook op te leggen voor de toewijzing aan een centrum, ware het niet nodig geweest om in §3 van artikel 54 een aparte regeling te voorzien. Het OCMW was dus wel degelijk bevoegd.[2634]

Uiteraard zijn het vooral de OCMW's die zich op artikel 57ter beroepen om steunaanvragen te weigeren met het argument dat zij niet bevoegd zijn. Niet toevallig betreft het meestal de OCMW's van grote steden, zoals in de volgende zaken.

- Zo stelt het OCMW te Antwerpen dat het onbevoegd is om steun te verlenen wegens de toewijzing van betrokken kandidaat-vluchteling aan het opvangcentrum te Lint. Er moet worden nagegaan of deze toewijzing nog steeds geldt. Alvorens te onderzoeken of betrokkene recht zou kunnen hebben op steun ingevolge haar aanvraag tot regularisatie, dient dus primordiaal te worden onderzocht welk OCMW bevoegd is om de eventuele steun te verlenen. Artikel 54, § 3 vreemdelingenwet bepaalt dat de Minister een vreemdeling kan toewijzen aan een centrum en dat aan deze toewijzing slechts een einde komt wanneer de vreemdeling het bevel om het grondgebied te verlaten heeft opgevolgd of wanneer beslist werd dat een onderzoek van zijn asielaanvraag noodzakelijk is. Het is duidelijk dat de betrokkene zich in geen van beide gevallen bevindt aangezien zij ingevolge haar regularisatieaanvraag niet van het grondgebied kan worden verwijderd en

[2633] Arbrb. Antwerpen, 14de K., 28 mei 2001, X / OCMW Ranst, AR 328.642; Arbrb. Antwerpen, 14de K., 25 juni 2001, X / OCMW Lille, AR 332.185.

[2634] Arbrb. Antwerpen, 6de K., 20 april 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 325.484.

zij evenmin een beslissing tot verder onderzoek heeft ontvangen van de CGVS. Er dient derhalve te worden gesteld dat de toewijzing aan het opvangcentrum nog niet werd beëindigd, hetgeen trouwens eveneens blijkt uit de uittreksels uit het wachtregister en het standpunt van het Ministerie van Maatschappelijke Integratie. Aangezien vaststaat dat de toewijzing aan het opvangcentrum te Lint niet beëindigd is, moet daar een aanvraag tot steun worden ingediend. Het OCMW te Antwerpen heeft zich dan ook terecht onbevoegd verklaard[2635].

- In een andere zaak werd de vraag gesteld of er door de beëindiging van de asielprocedure een einde is gekomen aan de toewijzing aan een asielcentrum. Artikel 54, § 3 Vreemdelingenwet voorziet immers enkel een einde aan de toewijzing ofwel indien de betrokkene gevolg heeft gegeven aan een bevel om het grondgebied te verlaten ofwel indien de asielaanvraag van betrokkene ontvankelijk werd verklaard. Teneinde hieromtrent uitsluitsel te verkrijgen, richtte de heer Arbeidsauditeur van Antwerpen *in casu* een schrijven tot het Ministerie voor Maatschappelijke Integratie, hetwelk meedeelde dat eiser inderdaad nog steeds is toegewezen aan het betreffende opvangcentrum. Verder besluit het Ministerie dat eiser, indien hij hulpbehoevend is, geen aanspraak kan maken op het OCMW van de verblijfplaats aangezien er nog steeds deze toewijzing is. Eiser kan echter wel opgevangen worden zo lang zijn beroep bij de Raad van State loopt; hiertoe dient hij zich aan te bieden de Dispatching II. Aldaar zal nagegaan worden of eiser zich opnieuw naar hetzelfde opvangcentrum dient te begeven of eventueel naar een ander opvangcentrum. Het OCMW van Antwerpen heeft zich derhalve terecht onbevoegd verklaard.[2636]

De oplossingen aangeboden door de vroegere rechtspraak, nl. in 2000, worden dus bevestigd in 2001. Dit is het geval voor de kwestie van de compatibiliteit van artikel 54, § 1 van de wet van 15 december 1980 in combinatie met artikel 57ter van de wet van 8 juli 1976 met internationale rechtsregels.[2637]

De hoven en rechtbanken bevestigen hun rechtspraak in de mate dat de bepalingen van de artikelen 54 van de wet van 15 december 1980 en 57ter van de Organieke Wet van 8 juli 1976 geen onmenselijke en onterende behandeling uitmaken noch het recht op respect voor het privé- en gezinsleven of het recht op erkenning van hun rechtspersoonlijkheid schenden, noch een discriminerende behandeling creëren gebaseerd op de nationale afkomst of op iedere andere situatie.[2638]

Dit is ook het geval voor wat betreft de bevoegdheid van het toegewezen OCMW ten nadele van het centrum van de verblijfplaats.[2639]

2635 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 10 oktober 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.937.

2636 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 20 juni 2001, X / OCMW Antwerpen, AR 324.251.

2637 C.T. Liège, 8e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.386; T.T. Liège, 10e ch., 2 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 309.172 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.268.

2638 T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 24.405 et 24.406.

2639 C.T. Bruxelles, 8e ch., 1er mars 2001, CPAS La Hulpe / X et CPAS Charleroi, RG 40.630; C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, X / CPAS Verviers, RG 29.613/00; CT Liège, 8e ch., 21 juin 2001, X / CPAS Verviers et E.B., RG 29.386; T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Forest, RG 24.774; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 19.377 et 24.670; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 27.482; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Ixelles, RG 27.154; T.T. Verviers, 1e ch., 27 mars 2001, X / CPAS Verviers, RG 0333/2001; T.T. Liège, 11e ch., 6 septembre 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 312.946 ; T.T. Liège, 9e ch., 18 décembre 2001, X / CPAS Liège, RG 315.268 ; T.T. Liège, 10e ch., 2 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 309.172.

Zo legt de toewijzing van een verplichte plaats van inschrijving op grond van artikel 54, § 1 van de wet van 15 december 1980 aan de vreemdeling niet op te verblijven in een bepaalde gemeente. Geen enkele wettelijke bepaling verbiedt hem zijn verblijfplaats vast te leggen in de gemeente van zijn keuze en het komt het OCMW van de gemeente van inschrijving niet toe een tussenkomst te weigeren om reden dat de betrokkene het logement geweigerd heeft dat het OCMW hem heeft voorgesteld binnen de gemeente.[2640]

Wanneer de toewijzing van een centrum bij toepassing van artikel 57ter beëindigd wordt, wordt de territoriale bevoegdheid opnieuw vastgelegd in functie van de gebruikelijke regels bedoeld in artikel 1 van de wet van 1965.[2641]

De rechtspraak houdt vast aan het beperken van het belang van de territoriale bevoegdheid van de OCMW's, aangaande de inschrijving in de gemeentelijke registers onder de codes 207 en 020. Zij brengt in herinnering dat de hoedanigheid van kandidaat-vluchteling niet het resultaat is van de toekenning door de administratieve overheden van een code 207, hetgeen slechts een administratieve formaliteit is. Het behouden van deze code komt trouwens niet steeds overeen met de administratieve realiteit van de betrokkene. Dit heeft voor gevolg dat er geen enkel gevolg kan getrokken worden uit het feit dat de code 207 doorgehaald is in het *ad hoc* register m.b.t. de exacte administratieve toestand van de verzoeker. Het komt daarentegen het OCMW toe zich hierover nauwgezet te informeren bij de bevoegde autoriteiten.[2642]

Verschillende uitspraken gaan ervan uit dat het bevoegde OCMW bepaald moet worden op grond van algemene regels m.b.t. het hulpverlenende centrum, niettegenstaande de blijvende inschrijving van de verzoeker onder de code 207, te meer daar blijkt dat, op grond van soortgelijke elementen, deze niet meer van toepassing zijn om reden dat de betrokkene geen kandidaat-vluchteling meer is.[2643] De arbeidsrechtbank van Brussel heeft overwogen dat de verplichte inschrijving ambtshalve stopt op het ogenblik dat de asielprocedure definitief een einde neemt.[2644]

In tegenovergestelde zin heeft het Arbeidshof van Luik geoordeeld dat bij afwezigheid van een doorhaling van de inschrijving onder de code 207, en bij gebrek aan de opheffing van deze door de burgerlijke gerechten, een dergelijke inschrijving moet worden beschouwd als gehandhaafd en tegenstelbaar aan de sociale rechtbanken.[2645]

2640 T.T. Liège, 9e ch., 20 février 2001, X / CPAS Visé, RG 310.004.

2641 T.T. Bruxelles, 15e ch., 8 janvier 2001, X / CPAS Ixelles et E.B., RG 24.949; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 janvier 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 26.132; T.T. Bruxelles, 15e ch., 11 janvier 2001, X / CPAS Jette et E.B., RG 28.203; T.T. Huy, 2e ch., 24 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53.851; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 novembre 2001, X / CPAS Uccle et E.B., RG 12.987/01.

2642 T.T. Huy, 2e ch., 3 janvier 2001, X / CPAS Braives et E.B., RG 53.402; T.T. Huy, 2e ch., 24 janvier 2001, X / CPAS Huy, RG 53.851.

2643 T.T. Bruxelles, 15e ch., 15 février 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode, CPAS Bruxelles et E.B., RG 32.971/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 février 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et E.B., RG 31.379/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 22 mars 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean, RG 31.103/00; T.T. Bruxelles, 15e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Schaerbeek, RG 5795/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 25 juillet 2001, X / CPAS Thuin et E.B., RG 2.970/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1.159/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 30 août 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 1.777/01; T.T. Bruxelles, 15e ch., 10 décembre 2001, X / CPAS Braine-l'Alleud, RG 16.718/01.

2644 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 2574/01.

2645 C.T. Liège, 8e ch., 25 avril 2001, X / CPAS Verviers, RG 29.613/00; CT Liège, 8e ch., 14 2001, X / CPAS Huy, RG 28.909/00. *Idem* : T.T. Liège, 9e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Liège et E.B., RG 308.906; T.T. Verviers, 1e ch., 26 juin 2001, X / CPAS Herve et E.B., RG 211/2001.

Ook in tegengestelde zin oordeelde de arbeidsrechtbank van Nijvel dat de juridische veiligheid vereist dat er slechts rekening gehouden wordt met de vervaldatum van de inschrijving onder de code 207 vanaf de datum dat het Rijksregister de betrokkene niet meer onder de genoemde code onderbrengt. In feite kan het OCMW van de gemeente van het effectieve verblijf slechts geïnformeerd worden dat het voortaan territoriaal bevoegd is, vanaf de wijziging van de code in het genoemde Register.[2646]

Gelijkaardig is het vonnis waarbij dat het toegewezen OCMW bevoegd blijft zolang het bevel om het grondgebied te verlaten niet is uitgevoerd, ondanks het feit dat de betrokkene geschrapt is uit de vreemdelingenregisters en het daaropvolgende feit dat de vermelding van een code 207 geschrapt is.[2647]

De territoriale bevoegdheid van het OCMW kan slechts bepaald worden door rekening te houden met de inschrijving van de vreemdeling onder een code 207, en nadat de beslissing van de dienst Vreemdelingen die een plaats van inschrijving toewijst, geldig betekend is aan de vreemdeling.[2648]

Een interessante precisering die in 2001 toegevoegd werd is dat de arbeidsrechtbank van Dinant oordeelde dat langs de ene kant niet kan worden opgelegd aan familieleden van op verschillende adressen te verblijven (codes 207) daar het recht om samen te leven voor een gezin een fundamenteel recht is.[2649]

De arbeidsrechtbank van Brussel heeft geoordeeld dat de toewijzing van een verplichte plaats van inschrijving een bestuurshandeling is van individuele strekking die zich zowel aan het OCMW als aan de betrokkene opdringt. Dit verhindert niet dat de rechter op grond van artikel 159 van de Grondwet bevoegd is om de wettelijkheid na te gaan en, naargelang het geval, de toepassing ervan te weigeren, wat voor gevolg zou hebben dat het centrum van de gebruikelijke verblijfplaats bevoegd zou worden.[2650]

Artikel 57ter is niet van toepassing op de vreemdelingen die geen asielzoeker zijn maar die een regularisatieaanvraag hebben ingediend op grond van de wet van 22 december 1999.[2651]

Zoals reeds aangehaald, heeft de wet van 2 januari 2001 *artikel 57ter* dus gewijzigd.
Krachtens de nieuwe bepalingen is de hulp aan een vreemdeling die zich vluchteling verklaard heeft en die heeft verzocht om als dusdanig erkend te worden verschuldigd door het centrum dat toegewezen is als verplichte plaats van inschrijving. Voortaan kan de sociale hulp vervangen worden door een onthaal ten aanzien van de vreemdelingen die ten laste genomen worden door het Rode Kruis van België alsook door andere instanties, overheden, rechtspersonen en verenigingen die voldoen aan de voorwaarden vastgesteld bij Koninklijk Besluit en die met deze opdracht belast zijn door de Minister. Het komt de rechtbanken niet toe een wettekst te interpreteren, hoe vatbaar voor kritiek deze ook moge lijken.[2652]

2646 T.T. Nivelles, 2e ch., 11 septembre 2001, X / CPAS Braine l'Alleud, RG 859/N/2001.
2647 T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 décembre 2001, X / CPAS Molenbeek-Saint-Jean et Morlanwelz, RG 7.251/01.
2648 T.T. Nivelles, section Wavre, 2e ch., 16 février 2001, X / CPAS Ottignies-Louvain-la-Neuve, RG 2118/W/2000.
2649 T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.034.
2650 T.T. Dinant, 7e ch., 12 juin 2001, X / CPAS Couvin, RG 60.034.
2651 T.T. Bruxelles, 15e ch., 7 novembre 2001, X / CPAS Bruxelles et E.B., RG 31.700/00.
2652 T.T. Bruxelles, 5e ch,.17 novembre 2001, X / CPAS Ixelles, RG 14.727/01.

1.2.5. De voorschotten op onderhoudsgeld

(Hierover is er geen rechtspraak.)

1.2.6. De pasgeborenen

(Hierover is er geen rechtspraak.)

1.2.7. De dringende geneeskundige hulpverlening

(Hierover is er geen rechtspraak.)

1.2.8. Achterstand in de betaling van facturen

(Hierover is er geen rechtspraak.)

2. HET CENTRUM DAT BEVOEGD IS OM BIJSTAND TE VERLENEN

2.1. Het centrum van inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingenregister

Het bepalen van het gewone verblijf van de verzoeker is een feitenkwestie en wordt afgeleid uit het geheel van feitelijke omstandigheden zoals een huurcontract, betalingsbewijzen van nutsvoorzieningen in een woning (water, elektriciteit, gas, enz).

Ook de inschrijving in het bevolkingsregister kan wijzen op een gewoonlijk verblijf in een bepaalde gemeente, maar is niet decisief; een arbeidsrechtbank[2653] vond *de afwezigheid van inschrijving dan ook niet bepalend om de territoriale bevoegdheid af te wijzen*.

2.1.1. Bij de opname en het verblijf

Bevestigd door de rechtspraak van 2001, is artikel 2, §1 van de wet van 2 april 1965 zeer duidelijk inzake het bevoegde OCMW, m.n. het OCMW op wiens grondgebied men ingeschreven was op het ogenblik van de opname in een instelling, is bevoegd voor de noodzakelijke hulpverlening.[2654] De rechtbanken zijn er opnieuw toe gekomen deze bepaling toe te passen die dus een uitzondering vormt op het principe van het steunverlenend centrum.[2655] Bij ontstentenis van een inschrijving dient men te kijken naar de gemeente waar de behoeftigheid zich voordoet.[2656] Op dit vlak blijft de rechtspraak trouw aan de vroegere

---

[2653] Arbrb. Oudenaarde (afd. Zottegem), 3de K., 20 maart 2001, L.A. t/OCMW Zottegem, AR 19.946/Z/III.

[2654] T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 1.715/00 – 2.512/00 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000 ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00 ; T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.

[2655] C.T. Liège, section de Neufchateau, 11ème chambre, 24 octobre 2001, X / CPAS d'Etalle, RG 3.483/01.

[2656] Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 maart 2001, X / OCMW Hasselt en OCMW St. Truiden, AR 983742 en 992094; Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2487/2000 + 2581/2000.

beslissingen.[2657] Het is niet noodzakelijk dat er hulp gevraagd wordt op het ogenblik van de opname, maar in de loop van deze.[2658] Zo werd door de rechtspraak van 2001 bepaald dat wanneer een persoon het bestaansminimum aanvraagt bij zijn opname of tijdens zijn verblijf in een instelling of bij een privé-persoon zoals bedoeld in de wet, het het OCMW van de gemeente is waar de verzoeker ingeschreven is als hebbende zijn hoofdverblijfplaats op het ogenblik van zijn opname en waar zijn naam voorkomt in het bevolkings-, het vreemdelingen- of het wachtregister, dat bevoegd is, zelfs als hij ambtshalve geschrapt is na zijn opname.[2659]

De rechtspraak van 2001 heeft opnieuw bepaald dat, in het geval van opeenvolgende en ononderbroken opnames in verscheidene instellingen, eenzelfde OCMW bevoegd blijft, en de inschrijving op een nieuwe woonplaats zonder effect blijft in de loop van het verblijf in een instelling.[2660] Dit betekent concreet dat in geval de betrokkene in de loop van zijn opname ingeschreven is in het bevolkingsregister van de gemeente waar de instelling gevestigd is, het steeds de oude woonplaats is die in overweging genomen wordt om te bepalen welk centrum bevoegd is om steun toe te kennen. De wijziging van plaats van inschrijving heeft dus geen enkele invloed op de bepaling van het bevoegde OCMW. Deze bevoegdheid blijft gehandhaafd wanneer de steun gevraagd wordt bij het verlaten van de instelling.

In dit verband werd bepaald dat de regimes van georganiseerde halve vrijheid of semi-detentie met het oog of de sociale reclassering van de veroordeelde persoon hetzij door werk hetzij door vorming, bijzondere modaliteiten vormen van de uitvoering van de privatieve vrijheidsstraf. Het instellen van dergelijke modaliteiten brengt geenszins met zich mee dat er een einde komt aan de toestand van hechtenis in die zin dat het OCMW dat bevoegd is hulp de gevraagde hulp te verlenen gedurende de periode dat de persoon verplicht en gewoonlijk in een penitentiaire instelling verblijft op grond van een veroordeling, datgene is van de instelling waar hij zich bevindt.[2661]

Wanneer de verzoekster in een appartement verblijft dat haar te voorlopig ter beschikking gesteld wordt door een vzw en zij ingeschreven is in het bevolkingsregister van deze gemeente, dan gaat het om een toestand die niet bedoeld wordt door de afwijkingen die beperkend voorzien worden door artikel 2 van de wet in die zin dat het OCMW van deze gemeente bevoegd is krachtens artikel 1.[2662]

Wanneer een instelling door de bevoegde instanties niet erkend is om personen in nood op te vangen, is artikel 2, § 1, niet van toepassing; het feit dat de instelling zou kunnen erkend worden heeft geen belang.[2663]

Wanneer de betrokkene ambtshalve geschrapt is uit de bevolkingsregisters van de gemeente, is artikel 2, § 3, van de wet niet van toepassing in die zin dat men moet verwijzen naar een algemene bevoegdheidsregel voorzien in artikel 1 dat het OCMW van de gemeente van het feitelijke verblijf van de betrokkene zelfs als niet betwist wordt dat hij in deze gemeente verbleef. Aldus moet deze bepaling geïnterpreteerd worden door inspiratie te zoeken in haar

---

2657 T.T. Neufchâteau, 2e ch., 22 janvier 2001, X / CPAS Saint-Hubert, RG 27.586.
2658 T.T. Liège, 9e ch., 15 avril 2001, X/ Ans et CPAS Saint-Trond, RG 256.552 et 296.707.
2659 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000.
2660 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 1.715/00 – 2.512/00.
2661 T.T. Liège, 4e ch., 7 août 2001, X / CPAS Saint-Nicolas, RG 311.236.
2662 T.T. Arlon, 20 juillet 2001, X / CPAS d'Arlon, RG 29.997.
2663 C.T.Liège, section de Neufchateau, 11ème chambre, 24 octobre 2001, X / CPAS d'Etalle, RG 3.483/01.

ratio legis, waardoor vermeden wordt dat OCMW's met een psychiatrische instelling op hun grondgebied over bevraagd worden in vergelijking met OCMW's van gemeenten die niet over dergelijke instellingen beschikken. Vandaar dat het OCMW dat steunverlenend centrum was voor het verblijf in het hospitaal, dit ook blijft tijdens de hospitalisatie.[2664]

Het OCMW heeft conform artikel 3, § 1 van de wet van 2 april 1965 de verplichting het dossier over te maken binnen de vijf dagen aan het volgens haar bevoegd centrum.[2665] De miskenning van de regelgeving van voornoemd artikel 3 mag geen sanctie inhouden voor de verzoeker. Het kan dan ook niet dat het bevoegde OCMW weigert steun te verlenen omdat het OCMW waar de aanvraag werd ingediend nagelaten heeft binnen de vijf dagen bericht te geven conform artikel 3 van de vermelde wet. De rechtspraak stelt uitdrukkelijk dat het hier een betwisting betreft tussen twee OCMW' s waarbij het ene OCMW het andere verwijt niet binnen de door de wet vastgestelde termijn van 5 dagen bericht te hebben gelaten.[2666]

Ten aanzien van een vreemdeling die niet ingeschreven is in de gemeentelijke registers en die hulp vraagt bij zijn opname in een ziekenhuis, is het OCMW van de gebruikelijke verblijfplaats bevoegd.[2667] Het bevoegde OCMW kan niet bepaald worden overeenkomstig de bepalingen van artikel 2 van de wet van 2 april 1965 omdat in de opsomming van het artikel de betreffende instelling ontbreekt.[2668]

2.1.2. Bij ontslag uit het ziekenhuis

Artikel 2 is niet van toepassing wanneer men vaststelt dat de betrokkene over geen enkele hoofdverblijfplaats sinds maart 1999 daar hij ambtshalve geschrapt werd uit de bevolkingsregisters en niet meer beschikte over een referentieadres op het OCMW.

Op te merken valt dat in 2001 beslist werd dat het bevoegde OCMW in geval van aanvraag die geformuleerd wordt bij het buitenkomen uit de gevangenis, datgene is waar hij gedomicilieerd is en waar hij het bestaansminimum gevraagd heeft.[2669]

2.1.3. De beoogde instellingen en personen

Wanneer de verzoeker van het bestaansminimum of van maatschappelijke dienstverlening in één van de in artikel 2, §1 van de wet van 2 april 1965 opgesomde instellingen verblijft, is het steunverlenende OCMW dat van de gemeente waar de betrokkene op het ogenblik van de opneming in de kwestieuze instelling "voor zijn hoofdverblijf was ingeschreven in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregister".

Bij de uitzonderingsgevallen, zoals voorzien in artikel 2, § 1 van de wet van 2 april 1965 is "een erkend rustoord voor bejaarden" voorzien. De *ratio legis* is: vermijden dat de financiële lasten voor de gemeente, waar zich toevallig dergelijke instellingen bevinden, te hoog

---

2664 T.T. Mons (section Mons), 7e ch., 13 septembre 2001, X / CPAS d'Ecaussines, RG 1.200/00/LL.

2665 Arbrb. Ieper, 1ste K., 19 januari 2001, X / OCMW Schaarbeek / OCMW Kortrijk / OCMW Moorslede, AR 21.531; Arbrb. Hasselt, 1ste K., 16 maart 2001, X / OCMW Hasselt en OCMW Sint-Truiden, AR 983742 en 992094.

2666 Arbrb. Antwerpen, 14de K., 14 februari 2001, X / OCMW Schoten, AR 327.989.

2667 T.T. Bruxelles, 15e ch., 19 janvier 2001, X / CPAS Saint-Gilles et E.B., RG 29.184 et 29.908.

2668 T.T. Nivelles, section Wavre, ch. vac., 30 juillet 2001, X / CPAS La Hulpe, RG 994/W/2000.

2669 T.T. Liège, 9e ch., 8 novembre 2001, X / CPAS Grâce-Hollogne, RG 316.350.

oplopen en dat, in plaats van concentratie van lasten, men wenst te gaan naar een spreiding van lasten. De wet van 2 april 1965 voorzag aanvankelijk niets voor serviceflats, vermits, bij de redactie van de wet, die vorm van bewoning nog niet gekend was. Het begrip "rustoord", als voorzien in artikel 2, § 1 van de genoemde wet, is limitatief te interpreteren en is niet bij analogie toepasbaar op serviceflats. Serviceflats, net als rusthuizen en woningcomplexen met dienstverlening kennen hun juridische basis in het Decreet van 5 mei 1985, houdende erkenning en subsidiëring van de voorzieningen voor bejaarden. In het "bejaardendecreet" worden serviceflats omschreven als: "één of meer gebouwen die, onder welke benaming ook, functioneel een geheel vormen, bestaande uit individuele woongelegenheden, waar bejaarden zelfstandig wonen en uit gemeenschappelijke voorzieningen voor dienstverlening waarop zij facultatief een beroep kunnen doen". Bij de wet van 20 mei 1997 werd de lacune in de wet weggewerkt en thans werd bij wet voorzien dat, bij opname in een serviceflat, de gemeente van oorsprong de financiële lasten op zich neemt. Artikel 4 voorziet specifiek dat deze wetswijziging ook van toepassing is op gevallen van opneming vóór de inwerkingtreding van de wet: "Vanaf haar inwerkingtreding is deze wet van toepassing op de gevallen van opneming of verblijf die reeds voor de inwerkingtreding een aanvang hebben genomen".[2670]

2.2. Overbrenging van de ene huisvesting naar de andere en de opeenvolging van plaatsen van huisvesting

Conform de vroegere rechtspraak, zijn de rechtbanken ertoe gekomen om § 3 van artikel 2 van de wet van 2 april 1965 toe te passen. Deze preciseert dat hetzelfde centrum bevoegd blijft om steun te verlenen wanneer een persoon achtereenvolgens en zonder onderbreking opgenomen wordt door meerdere instellingen op personen bedoeld in de eerste paragraaf.[2671]

De onderbreking wordt door de wetgever niet gedefinieerd maar de tekst moet niet geïnterpreteerd worden door dit feitelijk element te koppelen aan het vervullen van een administratieve formaliteit zoals een wijziging in de bevolkingsregisters.

Het OCMW stopt aldus met bevoegd te zijn krachtens de genoemde paragraaf 3 wanneer het verblijf van de betrokkene in deze instellingen ononderbroken is, terwijl de bevoegdheid in gelijkaardig geval bepaald wordt volgens de algemene regel van artikel 1, 1°. Zo is het OCMW van Brussel gehouden tot betaling van het bestaansminimum voor een alleenstaande aan de verzoeker sinds 21 juni 2000, datum vanaf de welke hij verbleven heeft in Home Fabiola in Brussel et waarop hij een aanvraag tot het bekomen van het bestaansminimum heeft ingediend bij het OCMW van Bergen; dit OCMW had zich territoriaal onbevoegd verklaard en het OCMW van Brussel dat territoriaal wel bevoegd is, hiervan op de hoogte gebracht.[2672]

Wanneer er geen continuïteit is tussen het verblijf in twee centra wat ook de duur is van de verbreking (de betrokkene werd niet achtereenvolgens en zonder onderbreking opgenomen in twee instellingen), is de regel van artikel 1 van de wet van 2 april 1965 van toepassing.

De inbreuk voorzien op artikel 2 beoogt voor wat betreft de jonge geplaatsten slechts de minderjarigen en op algemene wijze slechts de personen die verplicht ondergebracht worden

---

2670 Arbrb. Tongeren, 20 juni 2001, X / OCMW Alken, AR 1280/2000.

2671 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 1.715/00 – 2.512/00. ; T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00.

2672 T.T. Mons (section Mons), 5e ch., 17 janvier 2001, X / CPAS Mons, RG 1.715/00 – 2.512/00.

in uitvoering van een gerechtelijke of administratieve beslissing.[2673] Zo is deze bepaling niet meer van toepassing op de burgerlijke meerderjarigheid van de verzoeker die niet meer verbleven heeft in de instelling in uitvoering van een gerechtelijke of administratieve beslissing maar krachtens een minnelijke schikking met de instelling. De verlenging van de bevoegdheden voorzien in de paragrafen 3 en 4 van artikel 2 zijn niet van toepassing indien de verzoeker slechts ondergebracht geweest is in een enkele instelling en indien de hulp niet vereist is voor het ontslag uit deze instelling maar voor de verlenging van dit onderdak.[2674]

Derhalve is artikel 2 ook van toepassing in de gevallen bedoeld in het K.B. van 10 augustus 1984. Indien de instelling erkend is door de bevoegde instantie om jongeren in nood op te vangen en hun tijdelijk onderdak en begeleiding te verzekeren, blijft het bevoegde centrum dat van de gemeente waar de verzoeker ingeschreven was op het ogenblik van zijn plaatsing.[2675]

3. HET CENTRUM VAN HET DOMICILIEADRES VAN BIJSTAND

Overeenkomstig artikel 1.2 eerste lid van de wet van 2 april 1965 is het centrum van het onderstandsdomicilie: "het OCMW van de gemeente waar betrokkene voor zijn hoofdverblijf is ingeschreven in het bevolkingsregister op het ogenblik, waarop hij, al dan niet als behoeftige, behandeld wordt met of zonder hospitalisatie, in een verplegingsinstelling." Dit centrum is slechts bevoegd voor het eventueel ten laste nemen van kosten die voortvloeien uit de behandeling in een van de verpleeginstellingen bedoeld in de wet. De wetgever maakt een onderscheid tussen het bevoegd steunverlenend centrum enerzijds (artikel 1, 1 en 2) en het centrum van het onderstandsdomicilie anderzijds (artikel 1.2). Dit onderscheid is zeer belangrijk. Het centrum van het onderstandsdomicilie, evenals de Staat bij gebrek aan een onderstandsdomicilie, treedt slechts in tweede orde op, als instantie waarop het steunverlenend centrum bepaalde kosten kan verhalen, met inachtneming van bepaalde termijnen en onder zekere voorwaarden. Het centrum van het onderstandsdomicilie beoordeelt de aanvragen tot hulp niet.[2676]

3.1. Het centrum van inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingenregister

3.1.1. Al dan niet hulpbehoevend

(Hierover is er geen rechtspraak.)

3.1.2. Al dan niet opgenomen

(Hierover is er geen rechtspraak.)

[2673] T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00.

[2674] T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00.

[2675] T.T. Bruxelles, 15e ch., 12 septembre 2001, X / CPAS Bruxelles et CPAS Wezembeek-Oppem, RG 30.749/00.

[2676] Arbrb. Tongeren, 4 mei 2001, X / OCMW Maasmechelen, AR 2487/2000 + 2581/2000.

3.1.3. Verzorgingsinstelling hangt al dan niet af van het OCMW

(Hierover is er geen rechtspraak.)

3.2. Het ondoeltreffend verblijf

3.2.1. Al dan niet hulpbehoevend

(Hierover is er geen rechtspraak.)

3.2.2. Het begrip verblijf

(Hierover is er geen rechtspraak.)

3.2.3. Verandering van domicilieadres van bijstand

(Hierover is er geen rechtspraak.)

3.3. Dringende geneeskundige hulpverlening

(Hierover is er geen rechtspraak.)

4. DE BEVOEGDHEIDSGESCHILLEN

(Hierover is er geen rechtspraak.)

5. HET ONBEVOEGDE OCMW

5.1. De verplichtingen van het onbevoegde OCMW

5.1.1. Overbrenging van het verzoek

Inzake het bestaansminimum bepaalt artikel 7 van het K.B. van 30 oktober 1974 het OCMW dat een verzoek ontvangt waarvoor het territoriaal onbevoegd is, ertoe gehouden is de verzoeker hiervan onmiddellijk op de hoogte te brengen en het genoemde verzoek binnen de drie dagen aan het bevoegde centrum over te brengen. Het Centrum kan niet meer laattijdig in besluiten tijdens het geschil voor de arbeidsrechtbank opwerpen dat zij territoriaal onbevoegd was, indien zij na ruggespraak met de administratie verder steun heeft toegekend.[2677] De verplichting van het gevatte OCMW om het verzoek te verzenden naar het bevoegde OCMW

[2677] Arbrb. Leuven, 2de K., 3 januari 2001, X / OCMW Tervuren, AR 1944/00.

is een verplichting van behoorlijk bestuur die impliciet afgeleid is van artikel 60, 62 van de Organieke Wet van 8 juli 1976.[2678]

Overeenkomstig de rechtspraak van 2000, moet het OCMW dat zich onbevoegd verklaart, een gemotiveerde beslissing nemen in deze zin.[2679] Overeenkomstig de rechtspraak van 2000, moet het OCMW ook een gemotiveerde beslissing nemen die bepaalt welk OCMW bevoegd is en moet het OCMW het dossier aan het bevoegde OCMW overmaken.[2680]

De rechtbanken hebben nogmaals duidelijk bevestigd dat bevoegdheidsconflicten tussen verschillende OCMW's in geen enkel geval nadeel kunnen berokkenen aan de steunverzoeker die zijn verzoek niet meer moet vernieuwen bij een ander OCMW. Hij wacht terecht op een beslissing van het bevoegde OCMW binnen de maand na ontvangst van zijn verzoek aan het onbevoegde OCMW.[2681] Het OCMW dat zijn bevoegdheid betwist, moet dus onmiddellijk de verzoeker hiervan op de hoogte brengen en binnen de drie dagen diens verzoek om een bestaansminimum overmaken aan het OCMW dat het bevoegd acht; indien het dit niet doet, kan het later zijn territoriale onbevoegdheid t.a.v. de verzoeker van het bestaansminimum niet meer inroepen.[2682]

Het OCMW dat het verzoek om een bestaansminimum niet heeft overgemaakt aan het OCMW dat het bevoegd acht, is, hoe het ook zij, een bedrag verschuldigd dat overeenkomt met het gevraagde bestaansminimum als alleenstaande bij wijze van schadevergoeding en interesten.[2683] Indien het feit van laattijdige overmaking van het verzoek aan het OCMW dat bevoegd wordt geacht een tekortkoming betreft, dan heeft dit verzuim geen nadeel berokkend noch aan de verzoeker noch aan het bevoegde OCMW daar het definitieve vonnis de hulp slechts na deze verzending toekent.[2684]

5.1.2. De indeplaatsstelling

(Hierover is er geen rechtspraak.)

5.2. De tekortkomingen

De wet van 2 april 1965 bevat sommige administratieve en strafrechtelijke sancties in geval van foutieve uitvoering van de regels m.b.t. de bepaling van de territoriale bevoegdheid van de OCMW's.

5.2.1. De in de wet bepaalde sancties

(Hierover is er geen rechtspraak.)

2678 T.T. Bruxelles, 15e ch., 28 juin 2001, X / CPAS Saint-Josse-ten-Noode et E.B., RG 2574/01.

2679 T.T. Tournai, 3e ch. c, 6 décembre 2001, X / CPAS Chièvres, RG 72.502 ; T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000.

2680 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000.

2681 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R.

2682 T.T. Nivelles (section Wavre), 2e ch., 29 juin 2001, X / CPAS Wavre, RG 2353/w/2000.

2683 T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R.

2684 T.T. Liège, 10e ch., 30 novembre 2001, X / CPAS Liège, RG 309.941.

5.2.2. De burgerrechtelijke aansprakelijkheid van het OCMW

Voor wat het bestaansminimum betreft is het zo dat, wanneer het OCMW niet bevoegd is maar de betrokkene niet op de hoogte gebracht heeft en zich territoriaal onbevoegd achtte en ook het dossier niet aan het bevoegde OCMW heeft overgemaakt, het omwille van dit gebrek aan actie schuldenaar wordt van het bestaansminimum dat dit OCMW had moeten betalen.

Artikel 3 van de wet van 2 april 1965 stelt verplichtingen in ten laste van het onbevoegde OCMW. De niet naleving hiervan komt neer op een fout in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek[2685]. De vergoedbare schade zit in het verlies aan maatschappelijke hulpverlening tijdens de periode die zich uitstrekt tussen het initiële verzoek bij het onbevoegde OCMW en het ogenblik waarop het territoriaal bevoegde OCMW tussenkomt, of tenminste tot het ogenblik waarop de verzoeker geïnformeerd wordt over de identiteit van het territoriaal bevoegde OCMW.

6. DE TENLASTENEMING VAN DE KOSTEN DOOR DE STAAT

6.1. De gevallen van volledige tenlasteneming

(Hierover is er geen rechtspraak.)

6.2. De gevallen van gedeeltelijke tenlasteneming

(Hierover is er geen rechtspraak.)

[2685] T.T. Charleroi (section Charleroi), 5e ch., 13 février 2001, X / CPAS Charleroi, RG 56.681/R.

Inhoudtafel

INLEIDING ..... **I**

EERSTE DEEL : HET BESTAANSMINIMUM **1**
1. De toekenningsvoorwaarden 1
1.1. Verblijfplaats 1
1.1.1. Het beginsel : het gewoonlijk en daadwerkelijk verblijf 1
1.1.2. De bijzondere gevallen (voorbeelden) 4
1.1.2.1. De daklozen 4
1.1.2.2. Occasionele of intentionele verblijfplaats 5
1.2. De leeftijd 6
1.2.1. Het beginsel : de meerderjarigheid 6
1.2.2. De bijzondere gevallen (voorbeelden) 8
1.2.2.1. De verlengde minderjarigheid 8
1.2.2.2. De vreemdelingen die volgens de eigen nationale wetgeving minderjarig zijn 8
1.2.2.3. De pensioengerechtigde personen 8
1.2.2.4. De zwangere minderjarigen 8
1.2.2.5. De minderjarigen 8
1.3. De nationaliteit 8
1.3.1. Het beginsel : de Belgische nationaliteit 8
1.3.2. De bijzondere gevallen (voorbeelden) 9
1.3.2.1. De begunstigden van de E.E.G.-Verordeningen 9
1.3.2.2. De vluchtelingen 9
1.3.2.3. De staatlozen 9
1.4. Onvoldoende bestaansmiddelen 10
1.4.1. Het begrip bestaansmiddelen 10
1.4.1.1. De persoonlijke bestaansmiddelen 10
1.4.1.2. De beschikbare bestaansmiddelen 11
1.4.1.3. De in beslag genomen inkomsten 12
1.4.1.4. De beroepsinkomsten 13
1.4.2. Het criterium van ontoereikende bestaansmiddelen 14
1.4.3. Het bewijs van de bestaansmiddelen 15
1.4.3.1. De bewijslast 15
1.4.3.2. De bewijsmiddelen 16
1.4.4. De berekening van de bestaansmiddelen 18
1.4.4.1. De volledig vrijgestelde bestaansmiddelen 18
1.4.4.2. De gedeeltelijk vrijgestelde bestaansmiddelen 19
1.4.4.3. De roerende en onroerende inkomsten 19
1.4.4.4. Afstand van roerende en onroerende goederen 20
1.4.4.5. Lasten en schulden in rekening gebracht ? 21
1.4.4.6. De vrijgestelde bedragen 22
1.4.5. De personen van wie de bestaansmiddelen in rekening worden gebracht 22
1.4.5.1. Het feitelijk gezin 22
1.4.5.2. Samenwonen met voor- of nazaten 23
1.4.5.3. De andere gevallen van samenwoning 24
1.5. Werkbereidheid 24

1.5.1. Het begrip werkbereidheid 24
1.5.1.1. De persoon die werkbereid moet zijn 26
1.5.1.2. De beoordelingscriteria 26
1.5.2. Bewijs van werkbereidheid 30
1.5.2.1. De bewijsmiddelen 30
1.5.2.2. De bewijslast 31
1.5.2.3. De overeenkomst van sociale integratie 34
1.5.3. Vrijgesteld van bewijs 36
1.5.3.1. Gezondheidsredenen 36
1.5.3.2. Billijkheidsredenen 37
1.6. Eerst het recht op andere sociale voorzieningen en op onderhoudsgeld aanspreken 42
1.6.1. De sociale voorzieningen 42
1.6.2. Het recht op onderhoudsgeld 43
1.6.2.1. De onderhoudsplicht 43
1.6.2.2. De facultatieve verwijzing naar de onderhoudsplichtigen 44
1.6.2.3. Het verhaalrecht van het OCMW 46
2. DE CATEGORIEËN 46
2.1. De basisbedragen 46
2.1.1. De samenwonende echtgenoten 46
2.1.2. De alleenstaande 47
2.1.3. De alleenstaande met (een) kind(eren) ten laste 47
2.1.4. De samenwonende 48
2.1.4.1. Het begrip samenwonende 48
2.1.4.2. Het bewijs van het samenwonen 51
2.2. De bijzondere bedragen 54
2.2.1. De installatiepremie voor daklozen 54
2.2.2. Het geactiveerde bestaansminimum 54
2.2.3. Het symbolisch bestaansminimum 54
3. DE ADMINISTRATIEVE PROCEDURE 55
3.1. De vraag aan het OCMW 55
3.1.1. Indiening van de aanvraag 55
3.1.1.1. Wie dient de aanvraag in ? 55
3.1.1.2. De vormvereisten bij de aanvraag 55
3.1.1.3. Het bericht van ontvangst 55
3.1.2. Het voorwerp van de aanvraag 55
3.1.2.1. Bestaansminimum of maatschappelijke dienstverlening 56
3.1.2.2. Andere soorten aanvragen 60
3.2. Het onderzoek van de aanvraag 61
3.2.1. De termijn van onderzoek 62
3.2.2. Het sociaal onderzoek 62
3.2.2.1. De sociaal onderzoeker 62
3.2.2.2. Het begrip sociaal onderzoek 62
3.2.2.3. De bewijskracht van het sociaal onderzoek 64
3.2.3. De mogelijkheid vooraf gehoord te worden 66
3.2.4. De medewerking van de aanvrager 69
3.2.4.1. De draagwijdte van de plicht tot medewerking 69
3.2.4.2. De sanctie bij gebrek aan medewerking of informatie 80
3.3. De beslissing van het OCMW 82
3.3.1 Wie neemt de beslissing ? 82
3.3.2. De motivering 82

3.3.3. De betekening....86
3.3.4. Het ogenblik van uitwerking van de beslissing....87
3.4. De betaling....89
3.4.1. De wijzen van betaling....89
3.4.2. De inhoudingen....90
3.4.3. Overdracht en beslag....90
3.4.4. De interesten....90
3.4.5. Schorsingen van betaling....91
3.5. De herziening....92
4. DE GERECHTELIJKE PROCEDURE....97
4.1. Het bevoegde gerecht....97
4.1.1. De territoriale bevoegdheid....97
4.1.2. De materiële bevoegdheid....98
4.1.3. Kort geding....99
4. 2. Het Handvest van de sociaal verzekerde....99
4.3. Instellen van een beroep....100
4.3.1. Het voorwerp van het beroep....100
4.3.1.1. Het beroep tegen een beslissing....100
4.3.1.2. Het beroep tegen het uitblijven van een beslissing....110
4.3.1.3. Andere onderwerpen voor een eis....111
4.3.2. Wie stelt het beroep in ?....112
4.3.2.1. De bekwaamheid....112
4.3.2.2. De hoedanigheid....112
4.3.3. De beroepstermijn....114
4.3.4. De vorm van het beroep....115
4.4. Het onderzoek....117
4.4.1. De vertegenwoordiging van de partijen....117
4.4.2. De devolutieve werking....117
4.4.3. De beoordelingsvrijheid van de rechtbanken....121
4.5. Het vonnis....127
4.5.1. De voorlopige uitvoering....127
4.5.2. De kosten....128
4.5.3. Het kantonnement....132
4.6. De beroepsmiddelen....132
4.6.1. Het verzet....132
4.6.2. Het beroep....132
5. DE TERUGVORDERING VAN HET BESTAANSMINIMUM....134
5.1. Het bij wijze van voorschot toegekende bestaansminimum....134
5.2. Het onverschuldigde bestaansminimum....136
5.3. De terugvordering bij onderhoudsplichtigen....140
5.4. De terugvordering bij aansprakelijke derden....140
5.5. Billijkheidsoverwegingen....140
6. DE SANCTIES....141
6.1. De sancties tegen de rechthebbende....141
6.1.1. Gebrek aan medewerking....141
6.1.2. Bestaansmiddelen opzettelijk verzwijgen....141
6.2. De sancties tegen het OCMW....143
7. DE TENLASTENEMING DOOR DE STAAT....143
7.1. Het beginsel....143
7.2. De bijzondere gevallen....143

TWEEDE DEEL : DE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING 144
1. DE TOEKENNINGSVOORWAARDEN.....144
1.1. Het verblijf 144
1.1.1. Het beginsel: het gewoonlijke en daadwerkelijke verblijf.....144
1.1.2. De bijzondere gevallen.....145
1.2. De leeftijd.....145
1.2.1. Het beginsel: geen leeftijdsvereiste.....145
1.2.2. De bijzondere gevallen.....146
1.2.2.1. OCMW en jeugdzorg 146
1.3. De nationaliteit 146
1.3.1.Het beginsel: geen nationaliteitsvereiste 146
1.3.2. De bijzondere gevallen.....147
1.3.2.1. De vreemdeling en het kort verblijf 147
1.3.2.2. De ten laste genomen vreemdeling 147
1.3.2.3. De vreemdeling- student 147
1.3.2.4. Kandidaat-vluchtelingen 148
1.3.2.4.1. Artikel 57 §2 van de wet van 8 juli 1976 tot 10 januari 1997.....148
1.3.2.4.2. Artikel 57 §2 na 10 januari 1997.....148
1.3.2.4.3. Artikel 57 §2 na het arrest van het Arbitragehof van 22 april 1998...148
1.3.2.4.4. Een beroep tot intrekking 152
1.3.2.4.5. De vreemdeling die werd erkend als vluchteling 152
1.3.2.5. De vreemdeling aan wie een verplichte plaats van inschrijving werd opgelegd 152
1.3.2.6. De kandidaat-geregulariseerde (art. 9 wet 15 december 1980).....152
1.3.2.7. De kandidaat-geregulariseerde (wet van 22 december 1999) 153
1.3.2.7.1. Recht op maatschappelijke dienstverlening 153
1.3.2.7.2. Een subjectief recht 166
1.3.2.7.3. Staat van behoeftigheid 166
1.3.2.7.4. De toekenningsduur van de dienstverlening 167
1.3.2.7.5.Het koninklijk besluit van 6 oktober 1999 167
1.3.2.7.6. De ministeriële omzendbrieven.....168
1.3.2.7.7. Onderzoek naar de kansen om geregulariseerd te worden.....168
1.3.2.7.8. Het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens 169
1.3.2.7.9. Het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind.....172
1.3.2.7.10. De aan het Arbitragehof gestelde prejudiciële vragen 173
1.3.2.7.11. Maatschappelijke dienstverlening toekennen met terugwerkende kracht.....176
1.3.2.7.12. De vordering in tussenkomst en vrijwaring tegen de Belgische staat 179
1.3.2.7.13. De eis tot verklaring van gemeen vonnis jegens de Belgische staat 180
1.3.2.7.14. De vrijwillige tussenkomst van de Belgische staat 180
1.3.2.8. De geregulariseerde vreemdeling.....181
1.3.2.9. De vreemdeling die hier onwettig verbijft 182
1.3.2.9.1. De toepassing van artikel 57 § 2 182
1.3.2.9.2.Artikel 57 § 2 niet van toepassing wegens overmacht.....184
1.3.2.9.3. De bijstand die strikt noodzakelijk is om het land te kunnen verlaten 186
1.3.2.9.4. Dringende medische hulp.....186
1.3.2.10. De staatloze 187
1.3.2.11. De vreemdeling is een kind.....187

1.4. Verzuim van eerbied voor de menselijke waardigheid 187
1.4.1. Het begrip menselijke waardigheid 187
1.4.1.1. Een onbepaald begrip 188
1.4.1.2. Het residuaire karakter van de maatschappelijke dienstverlening 195
1.4.1.3. Een subjectief recht 197
1.4.1.4. Een mensenrecht 198
1.4.1.5. Toekenning van maatschappelijke dienstverlening met terugwerkende kracht 198
1.4.2. De staat van behoeftigheid 198
1.4.2.1. Het gebrek aan middelen 198
1.4.2.2. Het criterium tekort aan middelen 201
1.4.2.3. De in aanmerking genomen bestaansmiddelen 203
1.4.2.3.1. Particuliere liefdadigheid 208
1.4.2.3.2. Zwartwerk 209
1.4.2.4. De personen van wie de middelen in aanmerking komen 211
1.4.2.5. De in aanmerking genomen lasten 213
1.4.2.6. De berekening van de bestaansmiddelen 213
1.4.3. De bijzondere moeilijkheden 214
1.4.4. Het bewijs 215
1.4.4.1. De bewijslast 215
1.4.4.2. De bewijsmiddelen 223
1.4.5. De bijstandzoeker is zelf verantwoordelijk voor zijn staat van behoeftigheid 224
1.4.6. De vrije keuze van de bijstandzoeker 226
1.4.7. De meest geschikte steun 227
1.4.7.1. De beoordeling, geval per geval 227
1.5. De werkbereidheid 227
1.5.1. Een facultatieve voorwaarde 227
1.5.1.1. Het bewijs van de werkbereidheid 233
1.5.1.2. De overeenkomst van sociale integratie 237
1.5.2. Vrijgesteld van bewijs 238
1.5.2.1. Gezondheidsredenen 238
1.5.2.2. Billijkheidsredenen 238
1.6. Eerst het recht op sociale voorzieningen en op onderhoudsgeld aanspreken 239
1.6.1. Eerst het recht op onderhoudsgeld aanspreken 239
1.6.2. Eerst de rechten op andere sociale voorzieningen aanspreken 242
2. FINANCIËLE STEUNVERLENING 243
2.1. Steun met referentie aan het bestaansminimum 243
2.1.1. Steun gelijkwaardig aan het bestaansminimum 243
2.1.2. Aanvullende steun 246
2.2. Steun bepaald geval per geval 249
2.2.1. Individualisering van de steun 249
2.2.2. Soevereine beoordeling door de rechter 250
2.2.3. De familiale situatie 250
2.2.3.1. Feitelijk huishouden 250
2.2.3.2. Samenwoning 251
2.2.3.3. De aanwezigheid van personen ten laste 254
2.3. Steun gebaseerd op barema's 255
2.3.1. Het barema "tussenin" 255
2.3.2. De barema's van het OCMW 255
2.3.3. De 300 BF/dag-regel 258

2.4. Steun gelijk aan de gezinsbijslag en aan het kraamgeld 258
2.5. Geactiveerde sociale steun 260
2.6. Dringende steun....260
2.7. Voorlopige steun 260
3. DE STEUNVERLENING IN NATURA 261
3.1. Diverse vormen 261
4. DE STEUNVERLENING DOOR DIENSTVERLENING 262
4.1. Dienstverlening door begeleiding 262
4.2. De geneeskundige dienstverlening....263
4.2.1. Medische kosten en geneesmiddelen 263
4.2.2. De hospitalisatiekosten....268
4.2.3. Z.I.V.-verzekering 270
4.2.4. Dringende medische hulp....270
4.2.5. Andere : begrafeniskosten....270
4.3. Huisvesting....271
4.3.1. Recht op huisvesting 271
4.3.2. De huurwaarborg en huurtoelage 273
4.3.3. Huurachterstallen 276
4.3.4. Opvangtehuizen, rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen....277
4.3.5. Energieverbruik....282
4.3.6. Installatiepremie 283
4.4. Bijstand bij (overmatige) schuldenlast....284
4.4.1. Beginselen 284
4.4.2. Budgetbegeleiding....288
4.5. Hulp bij studie en bij beroepsinschakeling 289
4.5.1. Hulp bij studie 289
4.5.2. Hulp bij beroepsinschakeling....291
4.6. Hulp aan minderjarigen....291
4.7. Voorschotten op onderhoudsgeld....292
4.8. Voorschotten op sociale uitkeringen en andere onbeschikbare inkomsten....294
4.9. Hulp en begeleiding bij juridische stappen 296
4.10. Preventieve en curatieve hulp 296
4.11. Andere 296
5. ADMINISTRATIEVE PROCEDURE 297
5.1. De aanvraag bij het OCMW....297
5.1.1. Indienen van de aanvraag....297
5.1.1.1. Wie dient de aanvraag in ? 297
5.1.1.2. De vormvereisten van de aanvraag 297
5.1.1.3. Het bericht van ontvangst....297
5.1.1.4. Het bewijs van de aanvraag....297
5.1.2. Het voorwerp van de aanvraag....297
5.1.2.1. Bestaansminimum of maatschappelijke dienstverlening 297
5.1.2.2. Andere soorten aanvragen....298
5.2. Behandeling van de aanvraag....298
5.2.1. De termijn van behandeling van het dossier 298
5.2.2. Het sociaal onderzoek 298
5.2.2.1. De opsteller van het sociaal onderzoek....298
5.2.2.2. Begrip sociaal onderzoek 298
5.2.2.3. Bewijswaarde van het sociaal onderzoek....300
5.2.2.4. Sanctie bij een ontbrekend of onvoldoende sociaal onderzoek....300

5.2.3. Het voorafgaandelijk verhoor....300
5.2.4. De medewerking van de aanvrager....301
5.2.4.1. De draagwijdte van de medewerkingsplicht....301
5.2.4.2. De sanctie bij gebrek aan informatie of medewerking....302
5.2.5. Verplichting tot informatie, inlichtingen en raadgeving door het OCMW....305
5.3. De beslissing van het OCMW....305
5.3.1. De auteur van de beslissing....305
5.3.2. De vorm van de beslissing....305
5.3.3. De motivering....306
5.3.4. De betekening....308
5.3.5. De ingang van de beslissing....309
5.3.6. De duur van de beslissing....311
5.4. De betaling....312
5.4.1. De betalingsmodaliteiten....312
5.4.2. De afhoudingen....312
5.4.3. Afstand en beslag....312
5.4.4. Intresten....313
5.4.5. Opschorten van betaling....313
5.5. Herziening....313
6. DE GERECHTELIJKE PROCEDURE....314
6.1. Bevoegdheid van de rechtbank....314
6.1.1. Territoriale bevoegdheid....314
6.1.2. Materiële bevoegdheid....315
6.1.3. Het kort geding....316
6.1.4. Taalgebruik....317
6.2. Het Sociaal Handvest....317
6.3. Het inleiden van de vordering....318
6.3.1. Het voorwerp van de vordering....318
6.3.1.1. Vordering tegen een beslissing....318
6.3.1.2. De vordering tegen het ontbreken van een beslissing....318
6.3.1.3. Beroep tegen opeenvolgende beslissingen....318
6.3.1.4. Beroep tegen een bevestigende beslissing....320
6.3.2. De indiener van de vordering....321
6.3.2.1. De bekwaamheid....321
6.3.2.2. De hoedanigheid....321
6.3.2.3. Belang....322
6.3.3. De termijn....322
6.3.3.1. Het voorbarig beroep....323
6.3.3.2. Het laattijdig beroep....324
6.3.4. De vorm....325
6.4. De behandeling....325
6.4.1. De vertegenwoordiging van de partijen....325
6.4.2. De devolutieve werking....327
6.4.2.1. In hoeverre wordt de rechter gevat....327
6.4.2.2. De omvang van de rechterlijke controle....328
6.4.2.3. De vernietiging van de beslissing....332
6.4.3. De beoordelingsmacht van de rechter....332
6.4.3.1. Het beschikkingsbeginsel....332
6.4.3.2. De actieve rol van de rechter....333
6.4.4. De wijziging van de eis in de loop van het geding....334

6.4.5. Nieuwe middelen in de loop van het geding 335
6.4.6. De voorlopige uitspraak 336
6.4.7. Advies van het Auditoraat 336
6.4.8. Verstek van de eiser 336
6.4.9. Samenhang der vorderingen 337
6.5. Het vonnis 337
6.5.1. Voorlopige uitvoerbaarheid 337
6.5.2. De kosten 338
6.5.3. Afstand van geding en gebrek aan belang 338
6.5.4. Het kantonnement 339
6.5.5. De motivering van het vonnis 339
6.5.6. De verwijlintresten 339
6.5.7. Uitvoering der vonnissen 340
6.5.8. Toepassing van art. 159 G.W. 341
6.6. De rechtsmiddelen 341
6.6.1. Het verzet 341
6.6.2. Hoger beroep 341
6.6.2.1. De vorm van het hoger beroep 342
6.6.2.2. De termijn voor hoger beroep 342
6.6.2.3. Roekeloos hoger beroep 342
6.6.3. Uitlegging en verbetering van het vonnis 342
6.7. De rechtsbijstand 342
7. DE TERUGVORDERING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING 342
7.1. De bijdrage door de begunstigde van de bijstand 342
7.2. De recuperatie van de als voorschot toegekende dienstverlening 343
7.3. De recuperatie van het onverschuldigd betaalde bedrag 346
7.4. De recuperatie van bijstand bij onderhoudsplichtigen 348
8. DE SANCTIES 349
8.1. De sancties tegen de rechthebbende 349
8.1.1. Het gebrek aan medewerking 349
8.1.2. Het vrijwillig verdoezelen van bestaansmiddelen 349
8.2. De sancties tegen het OCMW 350
9. DE TENLASTENEMING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING DOOR DE STAAT 351

DERDE DEEL : DE TERRITORIALE BEVOEGDHEID 352
1. WELK CENTRUM IS BEVOEGD OM BIJSTAND TE VERLENEN? 352
1.1. Het centrum van de plaats waar de persoon zich bevindt 352
1.1.1. De woorden “zich bevinden” 352
1.1.2. Het gewoonlijk verblijf 353
1.1.2.1. Het begrip 353
1.1.2.2. Het bewijs 354
1.1.3. De erkenning van de staat van behoeftigheid 357
1.2. De bijzondere gevallen 357
1.2.1. De verhuizing van één gemeente naar een andere gemeente 357
1.2.2. De daklozen 358
1.2.2.1. Het begrip 358
1.2.2.2. De algemene en de subsidiaire bevoegdheidsregel 359
1.2.2.3. Het referentieadres 361

1.2.3. De studenten 361
1.2.4. De kandidaat-vluchtelingen 363
1.2.4.1. Artikel 2 § 5 van de wet van 2 april 1965 363
1.2.4.2. Artikel 57ter van de wet van 8 juli 1976 366
1.2.5. De voorschotten op onderhoudsgeld 373
1.2.6. De pasgeborenen 373
1.2.7. De dringende geneeskundige hulpverlening 373
1.2.8. Achterstand in de betaling van facturen 373
2. HET CENTRUM DAT BEVOEGD IS OM BIJSTAND TE VERLENEN 373
2.1. Het centrum van inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingenregister 373
2.1.1. Bij de opname en het verblijf 373
2.1.2. Bij ontslag uit het ziekenhuis 375
2.1.3. De beoogde instellingen en personen 375
2.2. Overbrenging van de ene huisvesting naar de andere en de opeenvolging van plaatsen van huisvesting 376
3. HET CENTRUM VAN HET DOMICILIEADRES VAN BIJSTAND 377
3.1. Het centrum van inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingenregister 377
3.1.1. Al dan niet hulpbehoevend 377
3.1.2. Al dan niet opgenomen 377
3.1.3. Verzorgingsinstelling hangt al dan niet af van het OCMW 378
3.2. Het ondoeltreffend verblijf 378
3.2.1. Al dan niet hulpbehoevend 378
3.2.2. Het begrip verblijf 378
3.2.3. Verandering van domicilieadres van bijstand 378
3.3. Dringende geneeskundige hulpverlening 378
4. DE BEVOEGDHEIDSGESCHILLEN 378
5. HET ONBEVOEGDE OCMW 378
5.1. De verplichtingen van het onbevoegde OCMW 378
5.1.1. Overbrenging van het verzoek 378
5.1.2. De indeplaatsstelling 379
5.2. De tekortkomingen 379
5.2.1. De in de wet bepaalde sancties 379
5.2.2. De burgerrechtelijke aansprakelijkheid van het OCMW 380
6. DE TENLASTENEMING VAN DE KOSTEN DOOR DE STAAT 380
6.1. De gevallen van volledige tenlasteneming 380
6.2. De gevallen van gedeeltelijke tenlasteneming 380

INHOUDTAFEL 381